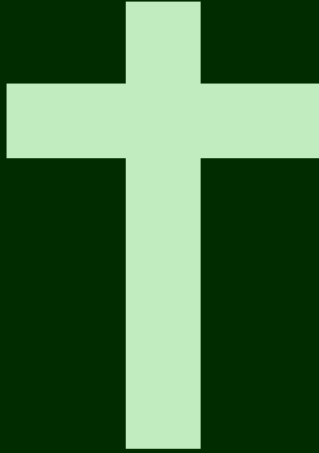

Nkomine Fal
Ritelé

Sola New Testament

Nkomine Fal Ritɛɛ **Sola New Testament**

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛɛ

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1

Contents

Matiyee	1
Mariki	35
Luki	55
Yohani	88
Uléecaa Pitumε Mεwai	111
Rom	141
1 Korεnti	156
2 Korεnti	169
Kalaati	178
Eφεσι	183
Filipu	188
Kolασι	192
1 Tεsaloniki	196
2 Tεsaloniki	199
1 Timotee	201
2 Timotee	205
Tiiti	208
Filemω	210
Epireeyε	211
Yakupu	222
1 Piyεε	226
2 Piyεε	231
1 Yohani	234
2 Yohani	238
3 Yohani	239
Yuuti	240
Yohani Mεyεne	242

Nsimé Kεcirε ritelé ke Matiyee uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmee ní we

Matiyee yεε ritelé ntí wói. Uricuruu ye Usuifi le. Pisuifi kuu kó ri wói. U pεε ulampooyóó le un kó Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecópe use. U ritelé ntí wóile un nfasimé má re uké Pisuifi cereise re Yeesu yεε yé anóo nyé ke Nkómáine Kpure ritelé ari n yikikeε wapisi. U nyísele re Uléécaá iyóopi yεε Nsimé Kεcirε riyíki. Sinyáru kuu ne pi símisi.

Ifaaci iyé mekériine ye mmé:

1. Icélaa kuu rikúú kecáá ní pa. I nyísele le kai m píse re Yeesu pipiretiki piké n sónε (5-7).
2. Isé kuu upipiretiki ní pa uu ne pi tum te piké ha nsímé kecire riyóó (10).
3. Sinyáru sεε Uléécaá iyóopi mεwee ró ní céreise (13).
4. Kirisi pikó mεfine Uléécaá icápine kέmee (18).
5. Itunje taróó kecáá icélaa Yeesu uké kelene m pεeme (24-25).

Piké kelene Yeesu m mári, pi pεε u sélei re Emanuyεeli. Liasei re Uléécaá ye keróméé wele (1:23). Tinóó ntí ke Nsimé Kεcirε ke Matiyee uu n wói nné ne tenese re: Ani n nyu re siyáa nnéi kam nókenékúri we keté keké ha ne tene (28:20). Lελεε nyíse re Yeesu ke Uléécaá u ye ne ritiki uu ne sisióipipi kecópe n we.

Yeesu Kirisi pikpure anyiri

(Luki 3:23-38)

¹ Yeesu Kirisi ye Tafti keyase le, Tafti póon kó Apiraham keyase. Upikpure anyiri ye nnyé: ² Apiraham yεε Isaaki mari, Isaaki póo Yakupu maru, Yakupu póo Yuta ne upimarecó márei, ³ Yuta póo Peresi ne Sera maru. Piuni yεε Tamaa. Peresi póo Hεsiróo maru, Hεsiróo póo Aram maru, ⁴ Aram póo Aminatapi maru, Aminatapi póo Nasóo maru, Nasóo póo Salimani maru, ⁵ Salimani póo Poosi maru. Pi ye Poosi uni sée re Rahapi. Poosi póo Opeti maru. Uyε uni yεε Ruuti. Opeti póo Yeseε maru, ⁶ Yeseε póo uyóopi Tafti maru,

Tafti póo Salomáo maru. Salomáo uni ye mekkeε-mε Urii sóonlenle. ⁷ Salomáo póo Ropowam maru, Ropowam póo Apiya maru, Apiya póo Asaa maru, ⁸ Asaa póo Yosafati maru. Yosafati póo Yoram maru. Yoram póo Osiyasi maru, ⁹ Osiyasi póo Yotam maru, Yotam póo Akaasi maru, Akaasi póo Esekiyasi maru, ¹⁰ Esekiyasi póo Manaseε máru, Manaseε póo Amáo maru, Amáo póo Yosiyasi maru, ¹¹ Yosiyasi póo Yekoniya ne upimarecó márei. Likumúnje kpe-i kapi Isirayεeli pikó cópii apí ne Papilóoni kuyu sí.

¹² Kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sí mamáá ke Yekoniya póo pεε Sealitiyeli mari, Sealitiyeli póo Soropapεeli maru, ¹³ Soropapεeli póo Apihuuti maru, Apihuuti póo Eliyakim maru, Eliyakim póo Asáo maru, ¹⁴ Asáo póo Satóki maru, Satóki póo Akim maru, Akim póo Eliwuuti maru, ¹⁵ Eliwuuti póo Eleyasaa maru, Eleyasaa póo Matani maru, Matani póo Yakupu maru, ¹⁶ Yakupu póo Maari ula Yosefi maru. Maari kέméé ke Yeesu kapi ye kó n sée re Kirisi uu léeme.

¹⁷ Lε nnya, kai ne Apiraham-i n kpísi aí ne Tafti-i pá, li wale ncópuri anai kefi ne ana. Kai Tafti-i n kpísi aí ne kumúnje kpe-i kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sí pá, li wale ncópuri anai kefi ne ana. Kai kó kei n kpísi aí ne Kirisi imareεtunje pá, li wale ncópuri anai kefi ne ana aco.

Lε kapi Yeesu Kirisi m mári

(Luki 2:1-7)

¹⁸ Lε kapi Yeesu Kirisi m mári ye nné: Uuni Maari kapi pεε Yosefi feleilé, amá Nfáasone nn tíyεε uu fapisi u ne Yosefi apí kó kahane kuleε rimpéne. ¹⁹ Uula Yosefi ye aseí ute le, uu pεé la uké unósi íseí lukeise kuyu kuké kó, uu pεé n la uké riséé ne u lakase. ²⁰ Kuu ní we un líkεcáá músu, Upíima uleεcaatumε unyine uu kelaré-i u kpáfúme uu u maá re: Tafti kepiré Yosefi, Maari pikpíké apí kape pó n cójle. Nfáasone mεε tíyεε kuu fapisi. ²¹ U kεwántisi marune aa ke séi re Yeesu. Kεkεε sónti keké kempuri pikó akópe kέmee lese.

²² Lε nnéi ai wai, Upíima rinóo kuu mekkeε antepu Esayi m máase riké ne n li nnya. Lεleε re: ²³ Ukpére yεε uu utisi n nyu yé kefa wa, uu kεwántisi maru api ke séi re Emanuyεeli, liasei re Uléécaá ye keróméé we.

²⁴ Ke Yosefi uu n yisi, uu le ke Upíima uleεcaatumε uu u n símisi wai, uu Maari kunósi kpísi.

²⁵ Amá u ne uyé apí kuleε ripéne uu ha ne kεwántisi maru. Kuu ke m mári, Yosefi uu ke séi re Yeesu.

¹ Yutee ketê kémee kapi Petelehem-pò Yeesu mari. Erooti yee pee kei kumúnjé kpe-i uyóopi píima. Pinyuwe píima pinyine api ketunjeleeme-mempò yisi api Yerusalem tulu. ² Api ha píse re: Yei ye kewá kē kapi m mári pin tee re kekée sónti keké Pisuiñi iyóopi tone? Háí ketunjeleeme-pò kari riwárepi tee n nyiselē te pi kewá kē mari yē. Lē nnya karí ka re toké ke yáási ari wúla. ³ Ke uyóopi píima Erooti uu lē n kò, ai u ne Yerusalem pikó nnéí mpócaai tani. ⁴ Uu pēpee ye Uléécaá inyónse n wa piwéése nnéí ne isé picélaa cápine uu pi píse re kelò kéye-i kápí uyē ke Uléécaá uu n wéee marune. ⁵ Api u pēse re: Yutee keteni-i, Petelehem-pò le. Antepu Mísee ye mekēe-me woi re:

⁶ Pó Petelehem kuyu!

Ai póo Yutee ketê kecáá ayu kecəpe ríyu paalē.

Li we re kepóméé ke uyóopi píima uu léerine, uyee yé pinésoi Isirayeli pikó n sēni.

⁷ Kei ke Erooti uu pēe pinyuwe píima pē meyaá sée uu pi píse re piké u símisi rísone uké céri kumúnjé kpe-i ke riwárepi tē ari n léeme. ⁸ Uu pēe limemáá Petelehem-pò pi tum uu pi maa re: ani n ηme ani ha kewá kē kecáá rísone písei ani kóm. Nōn ke n yē, ani pēeri ani né símisi néeké ha kə ke yáási kē riwula.

⁹ Ke Erooti uu lē písímé pi ní masí, api yisi api ncée pəlo. Kei kapi pēe ripáí, api yénu riwárepi tē kápí pēe ketunjeleeme-pò n yé tin pikeyu sóne pin ti tikilē. Ari kelò ke-i ke kewá kē ake ní we tulu, ari nyere. ¹⁰ Kapi kei ri n yé, ai meykíyiki pi larisi. ¹¹ Api kéyo loni api kewá ne keuni Maari yenu, api ke yáási apí ne wula. Api pēe pimemá fénne api wuru ne tulaali ηmaa-ηmaa ne mékpə kapi ye n sée re miiiri lese api ke hekesi. ¹² Uléécaá uu pēé masí keláré kémee pi símisi re ápi kape Erooti kémee pele. Kei kapi pēe ncée féé kpísi apí ne pikuyu pele.

Pi Yeesu ne Esipiti ketê ha

¹³ Ke pinyuwe pēe api n tómpə, Upíima uleecaatume unyine uu keláré-i Yosefi kpáfúme uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aa wuru aa Esipiti ketê loni. Erooti ye lalé uké ke kpu. Lē nnya, ani ha kei-pò n tú liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kam yé nō n símisi re ani pēeme. ¹⁴ Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi utú ne kesinecə wuru utú ha Esipiti-pò pésu. ¹⁵ Uu kei n we Erooti utú ha ne kpi. Lē ke Upíima uu pēe uantepu m máase liké ha ne wa nnya kai lē wa. U pēe re: Ne unéηmáne sée re uké Esipiti keteni-i le.

Pi Petelehem ketê-pò siwá sírsápi kò

¹⁶ Ke Erooti uu ní ka uu céru re pinyuwe pēe u kiraasele, kuwóí píima kunyine aku u wai. Uu pēe kumúnjé kpē ke pinyuwe pēe api u n símisi ne páme uu tíyese api siwántisi nnéí see aηmē até n tu ne sē sírsáá Petelehem ne ayu nyee ne kei n kólé kémee kóni. ¹⁷ Lē ke antepu Yeremii utú pēe mekēe-me ní ma kai lē wa. U pēe re:

¹⁸ Rama-pò kari nní nné kómēiri.

Sicááila ne ikpətu ke unyine uu wórii

Raseli ye lē usiwá kecáá tēni.

Uu nkpáni la piké u kpurei.

Ne kese, áí nkpáni u tise.

Pi ne Yeesu Isirayeli keteni-i pēeme

¹⁹ Upíima uleecaatume unyine uu Esipiti-pò Erooti mekpə-maa keláré-i Yosefi kpáfúme, ²⁰ uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aa ne Isirayeli ketê pele. Pēpee pēe ní la piké kewá kē kpu ye kpínle. ²¹ Kei ke Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi utú ne Isirayeli pele. ²² Amá ke Yosefi uu n kò te Aricelayuusi ye usáa Erooti iyóopi Yutee ketê kecáá tóne, iwame ii u wai uu pēé n yulu re úu kei tonene. Uléécaá uu kə keláré-i u símisi uu yisi uu Kalilee ketê-mē tómpə, ²³ utú ha kuyu kpē kapi ye n sée re Nasareti-i tone. Lē ke antepuye apí pēe ní ma kai lē tikilē. Pi pēe re: Pi yé kam api kewá kē séi re Nasareti ukó.

3

Yohani Uniwolé ye Uléécaá Nsimé yóólē

(Mariki 1:1-8; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)

¹ Aí weri kumúnjé kunyine-i, Yohani Uniwolé uu léeri un Yutee kucəsi kóima-i yóólē te: ² Ani mēfine conse, Uléécaá iyóopi ye nyahaimel! ³ Yohani nsimé ke antepu Esayi utú pēe maa re:

Usoi rinəo ye ri tee kucəsi kóima-i n yóólē te:

Ani Upíima ncee nyóonse,

ani usiceepi tēiise.

⁴ Kuyooyoo nkpíi ketukanka ke Yohani uu pɛɛ tanaalɛ un kekónɛpampi kehale-i télɛ. Apááni ne meté kuu pɛɛ le. ⁵ Yerusalem pikó ne Yutee keté nnéi pikó ne Yuritee nkoi keté pikó nnéi ye pɛɛ ukemɛɛ sónaapɔle, ⁶ api ye piakópe yámne api tíyɛɛ uu Yuritee nkoi kɛmɛɛ míni pi wole.

⁷ Yohani uu yénu re Pifarisi ne Pisatusee pɛɛ ukemɛɛ n sónaapɔ re uké míni pi wole ápi kusa kulúii we. Uu pɛɛ pi maa re: Nó akpurii nnyé! Wóo nó céesi re ani Uléécáa kuwɔi kpɛɛ n nyahaimɛ kaase? ⁸ Ani nómenéwai ne nyíse re nɔ mesei mɛfine consele. ⁹ Ani kape n nyu re kani nní mǎíkɛ re Apiraham ye núnésáayaha nnya, lɛɛ ne nó piye. Amá ne kale ké nó simisi re Uléécáa yé fe uu apare nnyé pansese Apiraham siyase. ¹⁰ Iso ye pinanɔa máálenle piké ne aléé iníjǎ sémni. Lɛ nnya, kuléé kúye kunsá apipi sone m maru, pi yé ku riké api nna-i sápo. ¹¹ Míni nmanɛ ke néɛ nó wole liké nyíse re nɔ mɛfine consele. Amá uyee né memáá n sánti ye né fɛle. Am tu ricuruu ké uanléri u mahá. Uyee sánti uké Nfáasone ne nna nó wole. ¹² U nkpáni yarɛ usoi nkó yɛɛ kulú kápǎ ne n cácai m múlɛ. U yé kukpépi pééi uu melukepipi risimɛ-i súúni, uu kó acólé ilúké té uké wa uké nna teneciré kɛmɛɛ a risé.

Yohani ye Yeesu míni wole

(Mariki 1:9-11; Luki 3:21-22)

¹³ Kumújé kpɛ-i ke Yohani uu kei ní we un písoi míni wole ke Yeesu uu Kalilee-pɔ yisi uu Yuritee nkoi mmɛ-i u lɛɛpɔ re uké kó uyɛ míni wole. ¹⁴ Amá Yohani uu yúlu uu re: Nɛ kaí ne sá re ké kepóméé hapɔ póké né wole, ái pɔɔ yé meníjɛ kenéméé kam. ¹⁵ Yeesu uu pɛɛ u pɛɛ re: A riyá liké pɛɛ lɛ n we kelene. Lɛ kari yé fe arí ne lɛ nnéi ke Uléécáa uu ní la rísone wai. Kuu lɛ ní ma, Yohani uu pɛɛ kóm uu míni u wole. ¹⁶ Ke Yohani uu lɛ Yeesu piwólɛ mǎ masí, Yeesu uu míni-i léepɔ. Keyómɛ ake kei nní wúkule uu Uléécáa Nfaasone yenu nn keyómɛcaa-pɔ súúri yarɛ rilólá, nn ukécáá tone. ¹⁷ Tinóo rinyine ari pɛɛ keyómɛcaa-pɔ leeri re: Nkó yɛɛ Kenépipi lala kecire, ám ye ukécáá kó.

4

Setani ye Yeesu peikeɛ

(Mariki 1:12-13; Luki 4:1-13)

¹ Lɛ memáá, Uléécáa Nfaasone nn pɛɛ Yeesu kpísi nn ne kucési kóima loni re Setani uké ha u peikeɛ. ² Ke Yeesu uu sitújé afɛɛna ne sisine afɛɛna anóo m paasi, nktú nn u wai. ³ Setani yɛɛ m peikeɛ uu ne u kó uu u maa re: Pɔn mesei Uléécáa Kepipi, a apare nnyé rinóo maa aké pansɛ akpónó, aa le. ⁴ Yeesu uu u pɛɛ re: Li Nléécaasimé kɛmɛɛ wólaalɛ te: Ái iluke nmanɛ yɛɛ ye usoi nfáa he, amá nípá nsímé ní-ye mɛɛ Uléécáa nnóo-i n léeme yɛɛ kó usoi nfáa hele.

⁵ Setani uu kó Yeesu kpísi uu ne Uléécáa kuyu Yerusalem sí, uu ha kei Uléécáa keyɔ kehórɛ-pɔ u tǎsi ⁶ uu re: Pɔn mesei Uléécáa Kepipi, a mɛpócire keteni-i risápo. Li we re li Nléécaasimé kɛmɛɛ wólaalɛ te:

Uléécáa yé pǎ nnya upileecaatumɛ rinóo he
api pǎ yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

⁷ Yeesu uu kó u pɛɛ re: Li kó keméé wólaalɛ te:

Kape Upíima Upóléécáa peikeɛ póké uketo yɛ.

⁸ Setani uu kó pikpíkɛ u kpá uu ha riyópe maamaa píima rinyine kehórɛ-pɔ tǎsi uu keté nké kecáá ayópiyu ne ammule nnéi u nyísente ⁹ uu pɛɛ kó u maa re: Pɔn n nmanɛ aa wúla aa né yáási, am nní nnéi pǎ he. ¹⁰ Yeesu uu u maa re: A kenékúri yisi, Setani. Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalɛ te:

Upíima Upóléécáa mecire kóló kaí pise re usoi uké riwula uké yáási.

¹¹ Kei ke Setani uu pɛɛ Yeesu riyá, piléecaatumɛ api ukekúri hapɔ api pɛɛ ukécáá m páilɛ.

Yeesu ye upikéi Kalilee keteni-i kóraane

(Mariki 1:14-15; Luki 4:14-15)

¹² Ke Yeesu uu n kó te Yohani ye kukpaniilee-i we, uu yisi uu Kalilee keté-mɛ pele. ¹³ Kuu n hápɔ, uu Nasarét-i tóne, amá Kaperinawum-mɛ kuu tǎmpo. Kei ye kupiye ritimɛ wele, Sapilóo ne Nefitalii keté-pɔ. ¹⁴ Lɛ ke antepu Esayi uu pɛɛ mǎ ma liké ne n wa nnya kai lɛ wa. U pɛɛ re:

¹⁵ Nǎ Sapilóo ne Nefitalii sité pikó,

nóo mínimaa ritimɛ ní we

ne nóo Yuritee nkoi metéjǎ ní we,

nó mpuri sane pikó, nóo Kalilee keteni-i ní we,

¹⁶ nóo pɛɛ kuɔmaha-i ní we, ani kó te

nó nkpéni metéi píima yenle.

Nkpó kuhore-i kaní pɛé we,

metéi ye nkpéni nó lɛɛpɔle.

¹⁷ Kaí ñe kei n kpsi ke Yeosu uu p̄e piyóó lō t̄e: Ani m̄efine conse, Ulééc̄aa iyó̄opi ye nyahaim̄e.

*Yeosu ye pikpintoméc̄opii pina s̄ee
(Mariki 1:16-20; Luki 5:1-11)*

¹⁸ Yeosu ye p̄e Kalilee kupiye ritime s̄ón̄e uu Simōo kapi rinyiri n he re Piyee ne uuwā Antiree yenu. Piket̄e ye pikpintoméc̄opii le. Anyer̄ kapi p̄e fóm̄ pin ne ikpintoméc̄opii. ¹⁹ Uu p̄e pi máa re: Ani né ritiki ké t̄iyese ani ye p̄isoi p̄e yé né rintiki w̄éesi. ²⁰ Api m̄ese ne mese anyer̄ sá api u tiki. ²¹ Kuu kei n yisi, uu k̄eyu-m̄e s̄i uu kō Sepetee pir̄m̄ane pit̄e Yakupu ne uuwā Yohani yenu pi ne piusaa Sepetee pin pikunin̄o-i we pin pianyer̄ nyó̄onsente. Uu pi séi ²² api m̄ese ne mese kúnin̄o ne piusaa yá api u tiki.

Yeosu ye céésile un kō itó̄i p̄oise

²³ Yeosu ye p̄e Kalilee ket̄e nn̄é kón̄ún̄en̄e un Pisui fi ayomeyáhaalee k̄ém̄e céési un kō Ulééc̄aa iyó̄opi Nsim̄e K̄ec̄ire yóól̄e un kō itó̄i n̄capuri ne n̄c̄ñ n̄capuri m̄e p̄isoi m̄ pek̄esi p̄oisente. ²⁴ Kei ke urinyiri ari p̄e Sirii ket̄e nn̄é k̄ec̄áá rikó̄ón̄u. Api p̄e ne pitó̄ik̄ó nn̄é n̄capuri ne p̄e nn̄é p̄e piipiye-i n̄c̄ñ n̄nyine n kómei u n s̄ón̄aap̄o un pi p̄oisente. L̄elee nn̄i yar̄e pin̄rihélaa ne rikpink̄i pikó̄ ne s̄ikankáláká. ²⁵ Asoiwuá píima nyee Kalilee-p̄o ne Ayu K̄efi ket̄e-p̄o ne Yerusalem-p̄o ne Yutee-p̄o ne Yuritee nko met̄er̄-p̄o n léeme aa p̄e u n tikil̄e.

5

*Istm̄e ke Yeosu uu upip̄eretiki riyó̄pe k̄ec̄áá n s̄imisi
(Luki 6:20-23)*

¹ Ke Yeosu uu l̄e t̄isoiwuá n ȳé, uu yisi uu riyó̄pe yopoi uú ha tone. Upip̄eretiki api p̄e kei u l̄eep̄o, ² uu p̄e picélaa pi loni. Ic̄élaa iyee nnyí:

Nk̄t̄in̄iye ylk̄tyiki

³ P̄ep̄ee n nyu re ápi Ulééc̄aa inip̄ee-i líka tulaal̄e p̄e p̄inarekome.

P̄ep̄ee Ulééc̄aa iyó̄opi te.

⁴ P̄ep̄ee n t̄eni p̄e p̄inarekome.

Ulééc̄aa ye s̄óntile uk̄é pi kp̄urei.

⁵ P̄ep̄ee m̄ purú p̄e p̄inarekome.

Ulééc̄aa yé ket̄e kuú ne upisoi m̄ mé pi pa.

⁶ P̄ep̄ee n náasi piké m̄ewai wa meké aseí n tikil̄e p̄e p̄inarekome.

Ulééc̄aa yé kam uu pimela pi wai.

⁷ P̄ep̄ee ye pic̄o íwe n t̄e p̄e p̄inarekome.

Ulééc̄aa yé kam uu kō p̄é íwe t̄eni.

⁸ P̄ep̄ee k̄efa n kp̄áil̄e p̄e p̄inarekome.

Pi yé kam api Ulééc̄aa yénu.

⁹ P̄ep̄ee n w̄éesi re pin yei n we,

lik̄é kei n nin̄ú p̄e p̄inarekome.

Ulééc̄aa yé kam uu pi séi re us̄ip̄ipi.

¹⁰ P̄ep̄ee aseí n tikil̄e, p̄isoi pin l̄e nnya pi w̄éékusel̄e

p̄e p̄inarekome.

P̄ep̄ee Ulééc̄aa iyó̄opi pikó̄.

¹¹ N̄ó mp̄i kapi n lámisi pin n̄ó w̄éékusel̄e pin n̄é nnya n̄óken̄ec̄áá nn̄óome s̄imaankee, n̄ó p̄inarekome. ¹² Lik̄é n̄ó n láárú n̄on ne mp̄ónare cuunke. N̄óin̄éhe ye keyóm̄ec̄aa-p̄o piȳele ái kumún̄é má. Lim̄ec̄o kapi p̄e antepuye p̄e p̄é ní we ani kelene weri w̄éékusel̄e.

Nnyási ne met̄él̄ k̄ec̄áá ic̄élaa

(Mariki 9:50; Luki 14:34-35)

¹³ N̄ó ket̄e k̄ec̄áá nnyási. Nnyási mel̄o men nkp̄eni n kpu, yo kapi yé p̄e ne mel̄o n pese? Li tise piké ketahai-m̄e n fóm̄p̄o p̄isoi piké t̄él̄eise.

¹⁴ N̄ó kō ket̄e met̄él̄. Kuyu k̄p̄ee riyó̄pe k̄ec̄áá m̄ m̄ómaal̄e áku yé fe kuk̄é m̄ pékaal̄e. ¹⁵ Uka úu ye k̄efir̄aa ris̄é uu kuc̄ari ke kipi. K̄ec̄áá kuu ye ke rit̄osi ake m̄p̄á úye k̄éyo-i n kp̄áil̄e. ¹⁶ Lim̄ec̄o kai pise re n̄ómen̄et̄í meké n kp̄áil̄e p̄isoi nn̄é pin m̄e nyáni. P̄isoi piké n̄ómen̄ewai s̄one n nyáni pin ne N̄óun̄ésáa Ulééc̄aa yee keyóm̄ec̄aa-p̄o ní we r̄iyu waise.

Isé k̄ec̄áá ic̄élaa

¹⁷ Yeosu uu kō pimáa pi kp̄á re: Ani kap̄e m̄ músu re Moisi isé ne antepuye ic̄élaa kam pikó̄pe ka. Am ka re ké í kpu, amá ne kale re lik̄é l̄e li. ¹⁸ Asei kam nn̄i n̄ó s̄imisi, ket̄e ne keyóm̄e ye kp̄ere we, k̄ewóipi ciú-ciú k̄éka n̄é kesím̄épi k̄éka áke isé k̄ém̄e m̄élele má, lik̄é ha ne m̄p̄á yo ket̄o tu. ¹⁹ L̄e nnya, úye un isé rin̄o rinyine n kesi uu kō pic̄o céési re piké ri kesi, m̄p̄á rin̄o t̄é t̄insá pit̄iki m̄ pááp̄ú, uyee yé mas̄i Ulééc̄aa iyó̄opi k̄ém̄e us̄ir̄sá. Amá úye un ti m̄ pakare un

kə piçə n ceési re piké limecə wa, uyee yé masí Uléécəa iyəəpi kémee úyukóð. ²⁰ Asei ye nye re nənsá Uléécəa mela n tikilē liké isé picélaa ne Pifarisi n fe, áni yé Uléécəa iyəəpi kémee ló.

Kuwóí kecáá icélaa

²¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kó te Uléécəa ye pirókpuře maa re: Kapə usoi kpu. Uye un usoi n kpu, piké liute ne túhaane. ²² Amá né ne nó maa re: Uye un ne uucə n wóssi, piké ne liute túhaane. Uye un uucə m maa re: Pó uníri nkó, piké liute ne pepeə ye ketúhaane píima-i n túhaane kémeə ha. Uye un uucə m maa re: Pó uníri nkó, li tu re piké liute nna teneçiré iwe kémeə risápə. ²³ Lē nnya, pən Uléécəa keyə-i kenyóonse-i linyine ne Uléécəa piheə n ha, pən n léise re upóca ye ne pó wólaalē, ²⁴ li piise re pəké kei ipóheə iyé tiyá pəké liute leəpə nəké nsimé nyóonse kelenə, aa peə inyóonse piwai pele.

²⁵ Pitele pin nó ne unyine kecapə n we, nən ketahai pitúhaane n sí, a tíyese nó ne uyē ani ncée kómeine. Insa lē, u yé ne utúhaane-i pó ha, uyē uu pó kpísi uu písóca pa, pē api kukpaniilee pó tani. ²⁶ Asei kam nni pó símisi, pənsá ripówómə nnéi n héele tiké tene cáká-cáká ne ketanká tərəpə, áa kei mélele má.

Iwásá kecáá icélaa

²⁷ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kó te Uléécəa ye maa re: Kapə iwásá wa. ²⁸ Amá né ne nó maa re: Utisi úye un ucə unosi n yē uu káipi, u ukemúñé kémeə iwásá ne unósi uyē piwai masile lē. ²⁹ In te mepónipeə luke-luke meə akópe pó waise, a me lese aa ketaa-pə fómpə. Li kutəsi we usoi uké upiñe likó linyine paa uú ne nfáa yenu ne kuu yé upiñe nni má apí ne nna teneçiré kémeə u sápo. ³⁰ In te kupónipeə luke-luke kpeə ye akópe pó waise, a ku riké aa ketaa-pə ku fómpə. Li kutəsi we pəké kupónipeə luke-luke paa aá ne nfáa yenu ne kaa yé ipópiñe nni má apí ne nna teneçiré kémeə pó sápo.

Utisi ne unósi pitulunne kecáá icélaa

(Matiyee 19:1-12; Mariki 10:1-12; Luki 16:18)

³¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kó te pi peə pirókpuře maa re: Uye un unósi n lakase, uké ritelé wa uké unósi rimúise re u u yele. ³² Amá né ne nó maa re: Uye un unósi n lakase linsá iwásá nnya, iwásá kuu lē u tani. Uye un kə unósi ke ucə u n lákase n kpísi, iwásá ke liute uu lē wa.

Tinóo piyekei kecáá icélaa

³³ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kó te pi peə pirókpuře maa re: Pən tinóo n yekei, a ti ritiki. Pən tinóo n yekei re pó Upíima linyine wa, kapə piwai li riyá. ³⁴ Amá né ne nó maa re: Ani kapə ye rinóo yekei re nó Uléécəa linyine wa. Ani kapə ye wéeri aní ne keyómecəa séi. Kai nni kei ye Uléécəa riyəəpitú nnya. ³⁵ Ani kapə ye kə wéeri aní ne keté séi, kai nni kei ye Uléécəa ritú nnya. Ani kapə ye kə wéeri aní ne Yerusalem séi, kai nni kei ye uyəəpi wéése kuyu nnya. ³⁶ Ani kapə ye kə wéeri aní ne nórínéyú séi, káni yé nni n fe nəké nípá nnyúpi cireníñe riwáarase néə nəké risəmaase nnya. ³⁷ Nən ye m maa re "eēe", liké "eēe"! Nən ye m maa re "eehei", liké "eehei"! Nən lē memáá nnyine ncə rinkpáse, Setani nkó ye mmē.

Məwai picəei kecáá icélaa

(Luki 6:29-30)

³⁸ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kó te pi maa re: Uye un ucə menípeə n fori, piké liute menípeə pifore ceei. Uye un ucə kuní n wehe, piké liute kuní piwéhe ceei. ³⁹ Amá né ne nó maa re: Ani kapə ye usoi məwai kópe ceei. Usoi un kuluke-luke-mē kepeə pó n to, a kumíi-mē panse uké kə kei kepeə pó tə. ⁴⁰ Usoi un n la uké ketahai pó sée uké kepátúkanka tene yósi, aa mese kupókpeleñku mahani aa u múise. ⁴¹ Usoi un pó n tí un ilú pó n conse re a ne riná tise u sarumpə, aa mese i cəni aá ne tiná tē meté u sarumpə. ⁴² Uye un linyine pó n we, a u he, úye un kə re u yé linyine pó lə, a u lonse.

Ani nópínéláarə n la

(Luki 6:27-28, 32-36)

⁴³ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kó te pi maa re: A upósáne n la aa upóláarə ipuri n yulu. ⁴⁴ Amá né ne nó maa re: Ani nópínéláarə n la, ani ye pepeə nó n wéékuselē kecáá keyómə yáasi. ⁴⁵ Nən lē n wai, nə peə mesei Nəunésáa Uléécəa yeə keyómecəa-pə ní we sipipi lē. U ye tíyesele itunje ii písoi sone ne pikópe leeri, uu kə tíyese ikónə ii cuuni ai pepeə u m pakarelē ne pepeə ápi u m pakarelē yoriye. ⁴⁶ Asei kecáá, in te pepeə nó ní la ηmanə kaní la, ihéé iye kani peə mé te Uléécəa uké nó pa? Pilampooyóð ηmaa ricuruu pś ne ye kə limecə wale. ⁴⁷ In te nópínémáreçə ηmanə kaní ye yáasi, yo kani peə wa lisána? Pepeə ápi Uléécəa m pakarelē ticuruu yeə kə limecə wale. ⁴⁸ Ani n nyamí ne kəto-pə yare ke Nəunésáa yeə keléecəa-pə ní we uu ní nyamí ne kəto-pə meçə.

6

Lē kapi ye pīwekós linyine n he kecáá icélaa

¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ani nómencíre tí, áni kape ye lē kaí ne n sá re nóké Uléécaa nnya wa písoi inípe-e i wa re piké nó yé piké pakare nnya. Insá lē, Nónunésáa yee keyómecaa-pó rí we úu ihéé íka nó pane. ² Lē nnya pón úwekós linyine n he, kape kuloo pi póké riyóó yare ke kecáá kecáá mewai pikó api ye ayómeyáhaalee-i ne icéé kecáá n wai re písoi piké pi pakare meco. Asei kecáá, pi piihéé piyóó masile lē! ³ Amá pón ye linyine úwekós n he, kupónípe mii áku kape lē ke kuluke-luke aku n wa ceri. ⁴ A ye riséé ne he. Upósáa Uléécaa yee mewáwai kaá ne riséé n wai n nyáni yé pee pó hééle.

Piyómeyáhaa kecáá icélaa

(Luki 11:2-4)

⁵ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Nón ye keyóme n yáási, áni kape ye kecáá kecáá mewai pikó meco n wai. Pi ye n lalé piké ayómeyáhaalee-i ne sicéepene-i n nyenu pin ne keyóme yáási re písoi piké pi yé nnya. Asei ye nye kam nní nó símisi re pi piihéé piyóó masile. ⁶ Amá pón ye n la póké keyóme yáási, a ye kupólee ló aa hánesi aa pee Upósáa Uléécaa ke úka úu n nyáni yáási. Upósáa Uléécaa yee n nyáni lē kaá ne riséé n wai yé ipshéé pó pa.

⁷ Nón ye keyóme n yáási, áni kape ye méwoo kusíménaapi n wai yare pepeé ápi Uléécaa n nyu meco. Pi ye m músu re pin lē meyá n símaankee, Uléécaa yé ne pi kó. ⁸ Ani kape pimeco n wai. Nónunésáa Uléécaa ye lē kai nó m pise nyule ani ye kelene lí u welu. ⁹ Lē kai m pise re nóké ye keyóme n yáási ye nní:

Urósáa, póo keyómecaa-pó rí we,

¹⁰ Písoi piké céri re típónyíri ye kóólelenle,

Ipóyóopi iké kam,

Mepóla meké keté kecáá wa yare keyómecaa-pó.

¹¹ A ye núpá keweesi kéye iluke ró he,

¹² A aróképe ró sárei yare ke tóo ye kó picó n sárei

pin akópe ró n wa meco.

¹³ Kape tíyese také pipeikee kémeé loó.

Amá a kuníri anipe-i ró lese.

Li we re póo iyóopi ne rínanje ne

rímule te núpá píyeyi-pó.

Amí.

¹⁴ Nón ye picó akópe kapi nó n wa pi n sárei, Nónunésáa yee keyómecaa-pó rí we yé kó nóanéko nó sárei. ¹⁵ Amá nónsa ye picó akópe pi n sárei, Nónunésáa páa yé kó nóanéko nó sárei.

Anópahaa kecáá icélaa

¹⁶ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Nón ye anóo m pahaalē, áni kape ye kecáá kecáá mewai pikó meco kéyu n caailē. Pi ye kéyu n cónhelenle re písoi piké céri re anóo kapi pahaalē. Asei kam nní nó símisi re pi piihéé lē piyóó masile. ¹⁷ Amá pón ye anóo m pahaalē, a ye lihí aa ríyu tulaali fóm. ¹⁸ Písoi ápi kape ne n céri re anóo kaa pahaalē nnya. Upósáa Uléécaa ke úka úu n nyáni nmane yee nyáni lē kaá ne riséé n wai. Uyee yé pee ipshéé pó pa.

Keyómecaa memá

(Luki 12:33-34)

¹⁹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ani kape n wéési nóké ketē nté memá yé nóké curii. Apapi ne ncámé yèè nté me caailē, piyaa póo ihánaa foru api me yáái. ²⁰ Amá keyómecaa-pó kaí ne sá re nóké memá yé nóké curii. Apapi ne ncámé nn ye kei fe nké me caai, piyaa ápi yé kó fe piké ihánaa fori piké me yáái. ²¹ Li we re kei ke mewómá ame rí we ke kepómúnjé aké wepó.

Metéi kenyárú

(Luki 11:33-36)

²² Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Inípee yee ipinje kefiráa. Ipónípee in n nyarí, i ye ipinje nnéi n kpáailenle. ²³ Amá ipónípee in m pólú, ipópinje nnéi yee ye kujmaha-i n we. Lē nnya, in te metéi mē kaa m má ye panselē kujmaha, a yé te kujmaha píima-i kaá we.

Uléécaa ne siwóó kecáá icélaa

(Luki 16:13)

²⁴ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Úka úu yé fe uké kumúnjé kuse kémeé píyosaa pité n tikilē. Múpá líké iye wa, u yé use ípuri yé uu uco ikó n la, née u yé use ne kutu n calē úu ye pee uco n waiselē. Ani yé fe nóké kumúnjé kuse kémeé Uléécaa ne siwóó n tikilē.

Ani ne Uléécaa n tálē

(Luki 12:22-31)

25 Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nó maa re áni kape lē kani yé n li ne lē kani yé ní ntí nóké ne nfáa m má ne ilú kani yé nónínépiñe n yárii nfasimé wa. Nfáa nn iluke fee, néé ipiñe yee ilú fe? 26 Ani sinúipi ripaí nké. Asi ye lukesi, ási ye kpasi, ási ye líka risime sùtu. Amá Nónunésáa yee keyómecaa-po ní we ye si kpíniile! Yare nó ηmaa áni pree ríyu má lin sinúipi sē fee? 27 Nó úye yee yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aηmē nípá nkáripi kpáse?

28 Yo nnya kani pree nkpani ilú kani yé nónínépiñe n yárii nfasimé wai? Ani meyúti mee ye sicare-i n felesi ripaí nké! Ame pikei píka wai, áme kó ilú líka nyelaanke. 29 Amá ké nó símisi re nípá ne lē, Uyóopi píima Salomóo ricuruu ne ummule mmú nnéi, úu pree ilú inyine má yee ní nyamí ai mefele menyine tulu. 30 Nó písoi mpí nfatene rín piye. In te Uléécáa ye meyúti mee neni kecafe-i ní we pin kó kóso nna me ηmaasine lē sənukuse, nó kecáá kúu yé pree meníñe ripaí? 31 Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa nóké maa re: Yo kari yé li néé yo kari yé ní ntí néé yo kari yé tá. 32 Pēpēe ápi Uléécáa n nyu pree lē líkó mesére wéési. Amá Nónunésáa yee keyómecaa-po ní we ye nyule lē kai nó m pise. 33 Uléécáa iyóopi kani yé mefoi wéési, ani kó lē kuu m pise n wai, u yé kó lítáwó nní nnéi mpuri pihee nó rikpá. 34 Lē nnya, áni kape ye nfasimé wa re íye kai yé kóso n we. Li we re nípá keyáa kéye ne kenkó ye mu.

7

Ai we re toké ye picó akópe m palé
(Luki 6:37-38, 41-42)

1 Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Ani kape ye picó ne túhaane, Uléécáa úu kape ne nó n túhaane nnya. 2 Lē kani ye picó akópe ní pa mecó ke Uléécáa uu akópe nó pane. Kemúné ké kani ye ne picó ní musí kapi kó ne nó músune. 3 Yo nnya kaa keyúipi kee upóco menípēe-i ní we nyáni, áa pree kenawelépi kee mepókó-i ní we nyáni? 4 Iye kaa yé fe aa ucó maa re: A nyere ké keyúipi mepónípēe-i lese, kenawelépi ken kó pēé ne mepókó kémeé we? 5 A tíye pó kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepónípēe-i ní we kaa yé mefoi lese aa pree rísonē n nyáni áa ne keyúipi kee ucó menípēe-i ní we lese.

6 Ani kape ye Uléécáa líkó sipapi pa re siké li. Insá lē, si yé ne nó panse asi nó kéhēni. Ani kape ye kó nónínékólé kecire áfanj keyu-i risá. Insá lē, a yé i teleise ii caai.

Piwei ne piyóó
(Luki 11:9-13)

7 Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Ani ye Uléécáa we, u yé nó he. Ani ye ukemeē piwélaa ha, u yé tíyese ani yénu. Ani ye ihánaa u rikómkóm, u yé nó háanne. 8 Uye un u n we, u ye u hele. Uye un ukemeē linyine n wéési, u ye li yenle. Uye un kó ihánaa u rinkómkóm, u ye u háannele. 9 Nó úye kepipi kee yé iluke u we, uu pree ripare kpísi uu ke he? 10 Néé nó úye kepipi kee yé nkpiñtomé u we, uu pree iwáa kpísi uu ke he? 11 Mpá nó pikpáaree mpí nní, nò ye fele ani násinépipi lisone he. Nónunésáa yee keyómecaa-po ní we yee yé pree meníñe pēpēe lisone u m pise pihee riyáá?

12 Lē nnéi kani ní la re písoi piké ye nó wa, ani ye limecɔ pi wa. Lē ke isé ne antepuyē api pise re nóké ye wa.

Tinonoo tee m mókú-mókúlē
(Luki 13:24)

13 Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Ani ne rinonoo tee m mókú-mókúlē lompo. Tinonoo péré-péré ne ncée mee n laanu pelele ye nkpo-mē simpole. Písoi kulúti pree ye ne kei lompo. 14 Amá rinonoo tee ye ne nfáa-mē ní ha ye mókú-mókúlēnle. Lincee pó ne kó nkpani mese wéké-wéké. Písoi pree ye n n yé ápi kulúti we.

Antepuyē nōome kecáá icélaa
(Luki 6:43-44)

15 Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí ne antepuyē nōome. Pi ye rikpárale apí n nyiselē te pi asáñpipi le, néntpákane pi pisifa-i ákpe kpáaree le. 16 Pimewai kani yéé ne pi ceri yare kapi ye aléépipi ne akuléé ní ceri mecó. Api ye areeseē sinípeleépi kecáá tó. Api ye kó afíki ahíhíi kecáá tó. 17 Kuléé sone kpee ye apipi sone mari, kuléé kópe póo apipi kópe maru. 18 Limecɔ ke kuléé sone áku ye fe kuké apipi kópe mari, kukópe páa ye kó fe kuké apipi sone mari. 19 Pi ye kuléé kpee áku apipi sone m máru rikéle api nna-i ku sápo. 20 Limecɔ kani yéé antepuyē nōome mewai ne pi ceri.

Pipiretiki yiktyiki kecáá icélaa
(Luki 13:25-27)

21 Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Ai pē nnéi pree né n sélei re Upíima, Upíima pree Uléécáa iyóopi kémeē lonine, amá pēpēe Unésáa yee keyómecaa-po ní we mela n wai ηmane pree Uléécáa iyóopi kémeē lonine. 22 Meyá né ha keyáa ké ke Uléécáa uu písoi n túhaanene né maa re: Upíima,

Upliima, áí tsoo ripónyíri ne Uléecaa nsímé písoi símisi ari aníri lakasente ari ko tipónyíri ne mewaisaŋa kulúí wápisii? ²³ Kei kam yé pee pi símisi nsone re: Am píkaí nó nyu! Nó pikópékoo mpí. Ani kenékúrí nté rinyosó!

Styo sité sinyine kecáá nstmé
(Luki 6:47-49)

²⁴ Yeesu uu pee ntóroo pi maa re: Uye un nsímé mmú nnéi kutu rincó un kó n tintiki, u we yare usohoo yee kepare kecáá ukeyo m mś. ²⁵ Ikóné ii cuuni, ikóí ii yipu, kuyó piima kunyine aku kéyo ke-i pépu, áí nkpáni líka ke wa, kake kepare kecáá m mómaalé nnya. ²⁶ Nkó yee nsímé mmú nnéi kutu rincó, úu ye pee n titiki ye we yare uníri yee nnyene kecáá ukeyo méwoo m mś. ²⁷ Ikóné ii cuuni ikóí ii yipu, kuyó piima kunyine aku kéyo ke-i pépu, ake lolu ake foru téké-téké.

Yeesu nnaŋe kul ne n céési

²⁸ Ke Yeesu uu anoo nyé nnéi pimáa mí masí, unecélaa ame pee písoi riwúí meyá nnó n yipaalé. ²⁹ Uyé úu céési yare isé picélaa meco. Amá Uléecaa nnaŋe ke uyé uú péé ne céési.

8

Yeesu ye uyó unyine poise
(Mariki 1:40-45; Luki 5:12-16)

¹ Ke Yeesu uu riyópe rincépipe mamáá, asoiwuí piima anyine aa pee u n tikilé. ² Kei ke uyó unyine uu ukekúrí hápo uu wúla uu re: Upiima, pón n la, pó né wole am funi. ³ Yeesu uu kunípe saapo uu u ca uu re: Ne lalé a péf. Mese ne mese, keyó ake ukecáá lelu uu funi. ⁴ Yeesu uu pee rincó u he re: Kape wa unyine uké kó. Amá a uye Uléecaa inyóonse n wai leepo uké pó musi uké yé te po péf, aa pee limemáá inyóonse ke Moisi uú ne nó n tíye wai líké mpá úye nyíse re po peile.

Yeesu ye Rom usóca kpéé unyine ukeikó poise
(Luki 7:1-10; Yohani 4:43-54)

⁵ Yeesu uu pee limemáá ncée kpísi uu Kaperinawum kuyu lompó. Rom usóca kpéé unyine uu ukekúrí nyosópo uú ne u téní re uké u come. ⁶ U Yeesu maa re: Upiima, unékeikó ye kéyo-po ne kufón finupole lin ána u pahaalé, úu nkéhé ne kéyu mápo. ⁷ Yeesu uu u pese re: Ne kó, né ha u poise. ⁸ Kei ke usóca kpéé uyé uu pee kó re: Am tu re poké kenéyo-i lompó, Upiima. Amá po kpépe rincó he, unékeikó ye lé peile. ⁹ Li we re né ticuruu ye pinéwéese mále nen pi pakarelé. Nen ko písóca má pee né m pakarelé. Nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen ko uco m maa re uké kam, u ye kale. Nen ko unékeikó m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ¹⁰ Ke Yeesu uu anoo nyé n kó, ai nnó u yipu, uu pepe u n tikilé maa re: Asei kam nní nó símisi, ám Isirayeli keteni-i ricuruu úka kéme nfatene piima mmú nco yenaalé. ¹¹ Ne la ké nó símisi re písoi meyá yé ketunjeleeme ne ketunjelolé-mé leeme, pi ne pirósáayaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu api Uléecaa iyóopi-i tone api kesé iluke le. ¹² Amá pi yé pé kaí péé ne n sá re piké Uléecaa iyóopi kémee lo ketahai kuŋmaha-mé fómpo api pee kei m pupukee pin inf takai.

¹³ Kei ke Yeesu uu pee usóca kpéé uyé maa re: A n nme a kui. Mpófatené nnya, lé kaa m pise yé wa. Ukeikó uu mesei ituje ise iye-i pélu.

Yeesu ye pitóikó kulúí poise
(Mariki 1:29-34; Luki 4:38-41)

¹⁴ Yeesu uu pee limemáá yísi uu Piyee keyó sí, uu kei uyé ulóhóni leepo un finu uipiŋe in tolu. ¹⁵ Yeesu uu kunípe u ca, kupiŋetoi aku tene, unósi uu yísi uu ukecáá paí.

¹⁶ Kai nnyós n wa, api ne pinírihélaa kulúí Yeesu leepo, uu rincó aníri male, aa wuru aa pikemé lelu, uu ko pitóikó nnéi poisente. ¹⁷ Lé ke antepu Esayi uu pee ní ma ke mewai mé ame ritiki re: Tirónárei kuú yosí uu iróstói kpísi uu cóni.

Yeesu pitiki kecáá icélaa
(Luki 9:57-62)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kalilee kupiyé ritime we, risoiwuí ari u kálaapo. Kei kuu pee upipiretiki maa re u ne pé piké ritime ríco-mé ha. ¹⁹ Kei ke isé ucélaa use uú ne u rikó uu u maa re: Ucélaa, mpá yei kaa sí né pó ritiki. ²⁰ Yeesu uu u pese re: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má. Amá né Usoi Kepipi, ám tíka má kam yé ríyu n tampó ké wénte. ²¹ Kei ke upipiretiki use psoo pee kó u maa re: Upiima, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pee kelene pó ritiki. ²² Yeesu uu u pese re: A né ritiki aa pikpókpo yá piké pipikpókpo kulaankee.

Yeesu ye meyo piima menyine riséese
(Mariki 4:35-41; Luki 8:22-25)

²³ Yeesu uu kúninóni kémee lompò, upipiretiki api yisi api u leɛpò. ²⁴ Kapi n tósu, meyo píima menyine amé pipépe kápáá, míni amé kúninóni yarii. Amá Yeesu pón pɛe lóni. ²⁵ Upipiretiki api ukekúri nyósópò api u yónse api re: Upiíma a ró come, tò kpínine. ²⁶ Yeesu uu pɛe pi maa re: Yo nnya kani iwame wai? Nó písoi mpí, nónnéfatene rín piye. Kei kuu pɛe yisi uú ne kuyo ne míni cési, ai pɛe séé léké-léké keu. ²⁷ Ai rípa úye nnó yípu api pɛe pimɛɔpɛcire n tee re: Usoi úye kɛcire ye nkó kái ne kuyo ne míni ripéne lin u pakarelè?

Yeesu ye pinríhéláa pité pinyine pɔise
(Mariki 5:1-20; Luki 8:26-39)

²⁸ Ke Yeesu uu kupiye ritime te-i n yisi uu Kataraa keté-pò ritime ricò tulu, pinríhéláa pité pinyine api akpí kɛɔpɛ leeri api u leɛpò. Písoi pɛ tikpákárá kapi n wai nnya, úka úu ye pɛe kaha uké ncée mmè titiki. ²⁹ Kapi ne Yeesu rinsáne, api pɛe n cáái re: Uléécáa Kɛpipi, tó ne mpá ne rí-ye? Pò ka re póké íwe ró wa Uléécáa itunɛ iye-i kuú ne ró n túhaane iké kelene tuu?

³⁰ Afɔn anyine ye pɛe kei kulúí wele an túkuri, áí meyá ne ketaa pi we. ³¹ Anrí aa Yeesu suúluse re: Pón n la póké písoi mpí-i ró lákase, a tíye tóké ha afɔn nnyé nyee nté-pò nní kulúí rí we kémee lompò. ³² Yeesu uu a maa re: Ani n tósu! Aa pɛe písoi pité pɛ-i yisi áa ha afɔn nye-i loni. Mese ne mese, afɔn nyé aa wuru áa ne rikútú cépi áa ha ne kupiye-i kpúupò aa kpíni. ³³ Pɛpɛe pɛe afɔn nyé m mé api itóó karií api kuyu sí api ha lé nnéí leɛ n wa ne léle pinríhéláa pɛ n wa kɛeni. ³⁴ Kei ke kuyu písoi nnéí api ripehépò api Yeesu leɛpò. Kapi u n yé, api u suúluse re uké piketeni-i le uké tómpò.

9

Yeesu ye kékankáláká kenyine pɔise
(Mariki 2:1-12; Luki 5:17-26)

¹ Yeesu uu pɛe kúninóni loni uu kupiye pitérj kpá, uu ukuyu pele. ² Api pɛe kékankáláká kenyine risánjááparé wai api ne u leɛpò. Kuu pinfatene n yé, uu kékankáláká kɛ maa re: A n kahari unépipi, ne apókópe pò sárɛile. ³ Kei ke isé picélaa pinyine api pɛe pimɛɔpɛcire tee re: Utisi nkó ye Uléécáa riyu kupule! ⁴ Yeesu uu pikémúnjé céru uu re: Yo nnya kani lé nósínfa-i simúnjé kópe wai? ⁵ Anóó nnyé keté kɛɔpɛ, ríye tee fákú ne ricò: Ke usoi uu yé kékankáláká ní maa re: Ne apókópe pò sárɛi néee kuu yé ke ní maa re: A yisi a sóné? ⁶ Ne la nóké céri re né, Usoi Kɛpipi ye keté kɛcáá rínanɛ mále kɛ ne písoi akópe pi sárɛi. Kei kuu pɛe kékankáláká kɛ maa re: A yisi a nyere, a ripósánjááparé pílesi áa kulu. ⁷ Utisi uu yisi uú kulu. ⁸ Ke písoi kulúí pɛe kei rí we api lé n yé, ai píri pi wai api pɛe Uléécáa m pakarente re u sisoi pipi rínanɛ píima mmè he nnya.

Yeesu ye Matiyee sée re uké u ritiki
(Mariki 2:13-17; Luki 5:27-32)

⁹ Yeesu uu kéyu-mè n tósu uu utisi unyine kapi ye n sée re Matiyee yenu un pilampooyóó kekéi-tú. Uu u maa re: A yisi a né ritiki. Matiyee uu yisi uu u tilki. ¹⁰ Yeesu uu pɛe lé memáá sí uú ha Matiyee keya-i n tú un iluke le. Pilampooyóó ne pikópekoó picò apí hapò api kei u ne upipiretiki kekúri tone. ¹¹ Ke Pifarisi api lé n yé, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke núnécélaa ne pilampooyóó ne pikópekoó picò api keló kɛse tú pin le? ¹² Yeesu uu kóm pin lé simisi uu re: Áí písoi pɛe isare n láarú nnya ke upoise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. ¹³ Ani ha Uléécáa nsímé mmú kuu ní ma aseí wéési ani kóm. U maa re: Né, Uléécáa ye nò písei re ani íwe n ténaane, ám nó písei re ani ye isee ne né nyóonse. Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ai pɛpɛe pimɛcire n nyáni re pi písoi le pɛe aseí n tikilè kam písei ka, amá pikópekoó nnya kam ka.

Yeesu ye anóopahaa nsímé wai
(Mariki 2:18-22; Luki 5:33-39)

¹⁴ Kei ke Yohani Úniwole pipiretiki api Yeesu kekúri hápò api u píse re: Yo nnya ke tó ne Pifarisi ari anóo pahaanke me sére, amá pò pipiretiki ápi ye pɛe paasi? ¹⁵ Yeesu uu pɛe pi pɛse re: Nò músu re usoi yé písonne anyá n wai uu upisane séí api pɛe hápò apí ne mpósocái n tú? Aai, mmè rín we. Li yé kam api kumúnjé kunyine-i unósikó uyé pikɛɔpɛ lese apí ne tómpò. Pɛé uye-i kapi yé pɛe anóo paasi.

¹⁶ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Api ye kusánjáá fale kɛpampi kpísi apí ne risípíi kpure tanɛne. Insá lé, kusánjáá fale kɛpampi yé kusánjáá kpure nkú m pasalé ai cɛrí, kupóle aku pɛe kufói feriyé. ¹⁷ Uu kò kpá re: Úka úu ye píta pelé akónenuj kpure-i súú. Insá lé, píta yé kam apí pelu, anúnj aa kpáfú api keteni-i lúlu, anúnj pò kò méwoo wai. Amá akónenuj fale kémee kapi ye píta fale súú, ai lé n we apí ha ne pelu.

Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kò anósi unyine pɔise
(Mariki 5:21-43; Luki 8:40-56)

¹⁸ Yeesu un lē we un ne Yohani Uniwolē pipiretiki sīmisi, Pisuiifi uyukoo unyine uú hapo uu ukeyu-i wúla uu re: Unékpere yee nfaani nni kpupo ai kahane n nana. Amá a kam a ha anipe ukecaá rilaa. U yé nfaa wa. ¹⁹ Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api u tiki.

²⁰ Unosi unyine yee ménye n foho hái inme kefi ne ité, uú ne Yeesu ko, uu uilú titime kepire-mē ca. ²¹ Ai méwoo kuu lē tica. U ukefa-i maa re: Nen péé nmaa uilú kerí n fe am ca, ne yee péé péí. ²² Yeesu uu pēe kepire-mē pansero uu u yenu uu u maa re: A n kahari unékpere, mpofatene ye pō péisele. Unosi uye uu kei nni pélu.

²³ Ke Yeesu uú ha úyukoo uye keyo n tuipo, pisunsímaa pēe pimecire n cápine piké nkpo wa ne risoiwúu ne iwóo líkí-líkí kuu leero keyo meyipe. ²⁴ Uu pi maa re: Ani nté léero. Kekpérepí nké áke kpu, ke lonile. Kuu lē m ma, api u sennyi. ²⁵ Kapi pisi ketahai-mē n lésero, Yeesu uu pēe kulee lompo. Uu kekpérepí kunipe tini, áke yisi áke nyere. ²⁶ Nsimé nn kei keté kē nné kóónú nn tájene.

Yeesu ye pinyiye pité poise

²⁷ Ke Yeesu uu kei n yisi un tósu, pinyiye pité pinyine api u n tikilē pin cáai re: A irówe yē, Tafiti Kepipi.

²⁸ Kuu keyo n tu, pinyiye pē api ukekúri hapo. Kei kuu pēe pi pise re: Nō ne kefa tene re né fe am lē kani ní la wai? Api u pese re: Eee Upiima, pō fe. ²⁹ Kei ke Yeesu uu pēe piinipee rica uu re: Uléecaa uké lē kaní ne nni kefa n tene nó wa. ³⁰ Kuu lē m ma, piinipee ii wúkule api n nyani. Uu pēe pi kúrúrise re: Ani nómenécire tí nsone, áni kape tíye unyine uké lē kō. ³¹ Amá kapi yé kei nni n léero, api piketē kē nné ne Yeesu nsimé kóónú api ríyu u waise.

Yeesu ye usoi yee úu ye n sīmisi poise

³² Pinyiye pē pōon nni fáaupólē, pinyine api ne unírihélaa unyine yee úu ye nsimé n fe Yeesu leero. ³³ Ke Yeesu uu yé kunfiri kpē n lákasepo, utisi uye uu nsimé kápáa. Ai riwúú te-i mpa úye nnóo yipu, api pēe re: Ari píkaí Isirayeli keteni-i mewai mmé meco yenaalē! ³⁴ Amá Pifarisi pōo re: Kunirilá wéese kpeé rinañe u he un ne aníri lakase!

Yeesu ye pisi pēe n cápinelē twe té

³⁵ Yeesu ye pēe ayu ne siyupi nné kóónúlenle un kei Pisuiifi ayomeyáhaalee kémeé céési un ko Uléecaa iyooi Nsimé Keciire pisi yóólē un ko itói ncopuri ne ncón ncopuri mee pisi m pekési poisente. ³⁶ Uu asoiwúú yénu an pōonelē lin a feriyelē, an méwoo tóórinkee yare isán yee íi usé m má, ai íwe u wai. ³⁷ Uu pēe upipiretiki maa re: Kecare kee kúkpaa n tu ye laanule pelele, amá pēpēe yé ke ní kpasi ápi pēe kulúú we. ³⁸ Lē nnya, ani Upiima pise re uké pikeikó pēe yé ní kpasi pame.

10

*Pitume kefi ne pité ke Yeesu uu n wée
(Mariki 3:13-19; Luki 6:12-16)*

¹ Yeesu uu pēe upiretiki kefi ne pité séi uu rinañe pi he piké ye ne aníri lakase api ye ko ne itói ncopuri ne ncón ncopuri mee pisi m pekési poisente. ² Pitume kefi ne pité pē anyiri ye nnye: Ufoi ye Simoo kapi rinyiri n he re Piyee ne uuwá Antiree, ne Yakupu ne uuwá Yohani. Pē keté ye Sepetee pinmáne le, ³ ne Filipu ne Patelemii ne Tomaa ne ulampooyó Matiyee ne Alifee unmáne Yakupu ne Tatee, ⁴ ne Simoo yee pēe ukuyu pimúllé kecaá n topu ne Yutasi Isikariyoiti yee Yeesu n tí uu piláaro anipe-i wai.

*Pikei ke Yeesu uu ne pisi pē n tum
(Mariki 6:7-13; Luki 9:1-6)*

⁵ Pisi kefi ne pité pē ke Yeesu uu ne pikei tú uu pi céési re: Ani siló se-i ke mpuri sane pikó api ní we n kaase. Ani kape Samarii pikó ayu kémeé ha. ⁶ Amá Isirayeli pikó pēe ní we yare isán yee m pō kémeé kani yé ha. ⁷ Ani icée kémeé pi n sīmisi re: Uléecaa iyooi ye nyahaimela. ⁸ Ani pitóikó m poisente, ani pikpákpá yukusente, ani tíyese piyó piké pansa pisi pēe ápi mékperinkpe m má, ani aníri lakase. Faalaa kani yé, faalaa ke nóo yé ko picó he. ⁹ Ani kape nkpani wuru née nwódowni née mewóóripí kpisi náké awóólóo-i wa náké ne ripéne. ¹⁰ Ani kape kulóo kpisi náké ne ncóe ritiki, áni kape ko ketúkanka kese kpisi. Ani kape ko anéeri née kuséle rimúlu. Li we re ukeikó yee ye upikei piluke li.

¹¹ Mpa kuyu maa-i née keyupi-i kani lompo, ani ye uyeé yé ní n̄murei un nó yósu wéési. Un n n̄murei un nó n yosi, ani ukeméé tone ai ha ne nókenétónyéyaa tulu. ¹² Non ye keyó keye-i n lompo, ani ye kepikó yáási re: Liké nó n ninjá! ¹³ Keyó kē pikó pin nó n yosi, nkín̄niñe kaní ne pi ní la nké pikécaá n we. Amá pinsá nó n yosi, nkín̄niñe kaní ne pi ní la nké nókenémee pēero. ¹⁴ Pin keyó ken̄yine-i née kuyu kun̄yine-i n yé re ápi nó yósune née ápi ko nónnésimé kutu cone, ani keyó ke-i née kuyu kpe-i léero ani nóanéna nkonjo péi ani pikuwéé-mé yaapo. ¹⁵ Asei kam

nní nò símisi re keyáa kē ke Uléécaá uu n sǒnti uké ne písoi n túhaane, Sotǎm ne Komǎori pikó ke Uléécaá uu nna n ñmaasi iwe yé ne kuyu kpē ikó kutási wa.

*Lē kapi masi kepire písoi n wéékusene
(Mariki 13:9-13; Luki 21:12-17)*

¹⁶ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani ñsǎne kó te, kam nní nò n tum, ani isáñ yee ákpe kecǎpe ní we mecǎ n sǒne. Lē nnya, ani mesǎhǎ m má yare iwáa, ani alǎlá mecǎ kéyu m purú. ¹⁷ Ani nǒmenécíre ne písoi tí. Li yé kam api ye nǒ tini apí ne sitúhaane-i sí, api ye kò piayomeyáhaalee-i isíí nǒ súúke. ¹⁸ Pi yé kam api ye nē nnya píyukǎs ne píyǎopi kémee nǒ séi re nǎkē kǎ pē keyu-i ne mpuri sanē pikó keyu-i inétansei li nnya. ¹⁹ Pin ye ketahai nǒ n sée, iwame íi kape ye nǒ wa re íi-ye kani yé ha símisi nēe íye kani yé ha n símisi. Liitunje in n tu, Uléécaá yé nímaa-maa nǒ he aní male. ²⁰ Ai nǎkenémee knn léerine. Amá Nǒunésáa Uléécaá Nfaasǎne yee nǎkenémee símsine. ²¹ Usoi yé umárecǎ kpási uu pa re piké kpu. Usoi uu kò ukēpíi kpási uu ne limécǎ wai. Siwá asi písáa ne píni kecáa nyere asi pi kpási así pa re piké kpu. ²² Písoi nnéí yé kam api nē nnya nǒinépuri yulu. Amá nkó yee rinkáhá-káhá ne kǎtǎ-pǎ, Uléécaá yé uriyu lo. ²³ In kuyu kúye-i nǒ n wéékuselē, ani wuri ani kucǎ tǎñ. Asei kam nǒ símisi re áni Isirayeli ayu kǎsǎnǎne nǎkē tǎñne Usoi Kēpíi kēi kelene kam.

²⁴ Upeikee úka uu uucélaa fe. Limécǎ, ukeikó úka uu ukeisaa fe. ²⁵ Li nyam te upeikee uké ucélaa ketule tu. Li nyam te ukeikó uké ukeisaa ketule tu. Nēe nǒunéyǎsaa, nē kápi píséí tíye re Pelisepule, wóo pēe nǒ pinéyǎkó?

*Uyē kai m píse re usoi uké n wuru
(Luki 12:2-7)*

²⁶ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Ani kape písoi n wuru. Lē nnéí lēe m pékaalē ne lē nnéí ke úka uu n nyu yé kam ai metéí kémee léeri mpá úye uu li yenu uu kò li ceru. ²⁷ Mmē kam nní kunjaha-i nǒ n símisi, ani ha metéí kémee n tiyóó. Ani ha kò mmē kam nní kutu-i nǒ rinwéí-wéí, kecáca-i nyere ani yóó mpá úye uké kó. ²⁸ Ani kape pepēe ye usoi ní kpu ápi ye pēe fe piké ukumírí kpu n wuru. Amá Uléécaá kani yé meníñe n wuru re u ye fele uu usoi kopu uu kò u ne ukumírí kpási uu nna teneciré kémee waipo nnya. ²⁹ Nté pi ye sinúipi yuke-yuke sité yáa aí ne kǎtanká kumúnjé sá, nēe yo? Mpá ne lē, kéká áke ye méwoo kpu kái Nǒunésáa Uléécaá mela. ³⁰ Ticuruu Uléécaá ye nǒrinéyu kecáa nnyúpi keenle un n-nnéí nyu. ³¹ Lē nnya, iwame íi kape ye nǒ wa. Nǒ Uléécaá inipee-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúí fe.

*Yeesu meyóó ne umeyule kecáa nsmé
(Luki 12:8-9)*

³² Yeesu uu kò kpá re: Uye un písoi kecǎpe n ñmurei re u unékó le, nē né kò Unésáa yee keyómecaa-pǎ ní we keyu-i ñmurei re nēe u te. ³³ Amá úye un kò písoi kecǎpe n kesi re uu unékó, nē né kò Unésáa yee keyómecaa-pǎ ní we keyu-i kési re ám u nyu.

*Yeesu úu ne nktíññe písoi ka, amá atǎpi kuul ne písoi ka
(Luki 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Yeesu uu kò kpá re: Ani kape m mǎsu re ñññe kam ne ketē kecáa ka. Ai nkpáni ñññe, amá atǎpi kam ne ka. ³⁵ Ne kale kē unjámáne ne usáa cǎñse, am kò ukpére ne úní ne ufǎsi ne unyáani cǎñse. ³⁶ Usoi keyǎo cǎre pikó ñmaa pēe iláarǎ u waine.

³⁷ Usoi nkó yee usáa nēe úní ní la ai tǎsu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. Nkó yee kò uunjámáne nēe ukpére ní la ai tǎsu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁸ Nkó yee úu n ñmurei re uké menécǎ ukunapéékǎs ríya * uké pēe né ritiki, úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁹ Nkó yee ní la uké unfaa m múílē, yé kam uu ne n fómni. Amá nkó yee nē nnya unfaa n fóm, yé kam uu n yenu.

*Ihéé kecáa icélaa
(Mariki 9:41)*

⁴⁰ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nkó yee nǒ n yǎsí, ye kò nē yǎsile. Nkó yee né n yǎsí, ye kò uye né n tumme yǎsile. ⁴¹ Uye un antepu unyine n yǎsí re antepu lo nnya kuu u yǎsí, Uléécaá yé ihéé kuu yé antepu ní pa ícǎ u hééle. Nkó yee kò uye aseí ne Uléécaá pikei n wai n yǎsí re aseí ute lo nnya kuu u yǎsí, Uléécaá yé ihéé kuu yé aseí ute ní pa u hééle. ⁴² Asei kam nǒ símisi re nkó yee písoi mpí ke úka uu nní n waiselē kecǎpe unyine mǎni rírtwuhúse re pi pinépiretiki le nnya, Uléécaá yé liihéé u pa.

11

*Yohani Uniwole pitume
(Luki 7:18-35)*

* **10:38** Kunapéékǎs piya: aseí re iwe piluke Yeesu mecǎ

¹ Ke Yeesu uu upipireetiki kefi ne pitē pē uicēlaa pīpa m masī, uu kei yisi utū ha ketē kē ayu kēmeē n cēsi un kō Nlécēcaasimé yóólē. ² Yohani Uniwole ye pēē likumúnjé kpe-i kukpaniilee-i wepōle. Uu Kirisi pikei kuu n wai nkó kóm, uu pēē upipireetiki yukuse uu ukemēē tum ³ te piké ha u pise re uyē usoi uyē kapi mekeē-me n tee re u sánti nēē unyine uco ye kepire wemele? ⁴ Kei ke Yeesu uu pēē pi pese re: Ani ha lē kani n kómēi non kō nyáni Yohani símisi, ⁵ lēlē re pinyiye ye nyānile, síkankáláká sín sōne, piyó pin wole pin funi, pitusu pin kómēi, pikpōkpō pin yisikee, piwēkō pin kō Nsímé Keci re ke písoi api pi n yóólē kómēi. ⁶ Uye unsá nē nnya n loó, liute ye únarekome le.

⁷ Ke Yeesu uu lē pismé pi m masī api tómpō, uu pēē Yohani kecáá nsímé písoi pēē n cápínēlē n símisi, uu re: Yo kani kucesi kóima-i piyéne ha? Kekpári ke kuyo aku n fikiisee? ⁸ Usoi yeē melape keci re n lapaalē yeē kei we, nēē yo? Amá piyóopi akpáná-i ke pēpē melape keci re m má apí we. ⁹ Yare yo keci re ŋmaa kani mpí piyéne ha? Antepu unyine nēē yo? Amá aseí kecáá uyē kani nní rí yé ne antepu fele. ¹⁰ Ukecáá kai wólaalē te: Unétume ye nkó kam n tumme uké ne kekpeē pō wa uké mpōcēē nyónse. ¹¹ Asei kam nní nō símisi re kái ne n weme, ápi unyine maraalē yeē Yohani Uniwole n fe. Mpá ne lē, pēpē Uléécaā iyóopi kēmeē rí we kecōpe, uyēē n filē ye u fele. ¹² Kai ne kumúnjé kpe-i ke Yohani uu Uléécaā Nsímé n yóólē n kpiime áf ne kumúnjé nkú-i tuiri, písoi ye Uléécaā iyóopi nnya tōpule pin náasi piké i yē, pináŋe-naŋe pēē ye i yē. ¹³ Antepuyē nnéi ne isé ye Uléécaā iyóopi nsímé simaarile af weri af ne Yohani ikamētunje tulu. ¹⁴ In te nō mesei la nōké nnésimé kó, Yohani yeē Elii uyē kápí pēē n tee re u weme. ¹⁵ Uye un ukómē uu kóm!

¹⁶ Uu kō pimáa pi kpá re: Yo kam yé fe kē ne nfáani písoi múnjeisene? Pi nkpáni yare siwá seē kēyáala-i n tū si ne sisico sin ne ipupeí seleine, asi ye re: ¹⁷ Tō asū nō símisi le re ani yesi, ani yúlu, ari sikpoyome yom, áni té. ¹⁸ Mesei ke Yohani uú ka, úu ye iluke li, úu ye píta n ntí, ani re aniri kuu hēsi. ¹⁹ Usoi Kepipi pō weri ken le ken niru, ani kō re: Piluke ne píta niri ŋmane nkó mee uyē we. U kō pilampooyó ne pikópekó usane le. Amá li pēē umewai kēmeē nyiselenle re Uléécaā mewésesesho ye me.

Ayu nyēē áa Yeesu nstímé rí ŋmurei

(Luki 10:13-15)

²⁰ Lē memáa, Yeesu uu pēē ayu nyē-i kuu mewaisaŋa meyā n wapisi pikó picé kápáa kápi ne mefine n conse nnya. U ne pi cési re: ²¹ Nō Korasin pikó, iwe kani topori. Nō Petisayita pikó, iwe kani topori! Likumúnjé re mewaisaŋa kapi nōkenémēē n wapisi men pēē Tiiri ne Sitō kēmeē n wa, ai nní rí we pin plakópe kepire rito api áforanti tani api pimeci re nfuō kōikee liké nyise re pi conse. ²² Lē nnya kam nō símisi re Tiiri ne Sitō pikó iwe yé ha ketūhaaneyaa kē ne nónínékó kutosi wa. ²³ Ntē nō Kaperinawum pikó, nō músu re kelécaā-mē kani taálē? Ai nkpáni lē. Amá kukulāyu-i ke Uléécaā uu ketē-mē nō láupōle. Ai líka nnya, pin pēē mewaisaŋa mmé kapi nní nōkenémēē n wapisi meco Sotom kēmeē n wapisi, li yé pēē nní rí we kuyu kpē kun ne we. ²⁴ Lē nnya kam nō símisi re keyáa kē ke Uléécaā uú ne písoi n túhaanene, Sotom pikó iwe íi nónínékó ne kutosi wa.

Yeesu ye re písoi piké ukemēē piwénte hapō

(Luki 10:21-22)

²⁵ Yeesu uu pēē likumúnjé kpe-i maa re: Sáa, ketē ne keyóme Upiima, ne pō pakare re pō tīyese siwá sírísapi asi nsímé mmē kaa písohō ne pinyuwe ní pesí aseí kom. ²⁶ Pōo la re liké lē wa kai kō mesei lē wa, Sáa.

²⁷ Yeesu uu kō limemáa pi maa re: Unésáa ye mpa yo nnéi né pale. Uka uco úu né, Ukepipi nyu Unésáa memáa. Uka uco úu kō Unésáa nyu insá né Ukepipi ne pē kam n tīyese api u ceru. ²⁸ Nō mpí nnéi nōo nní ncōni mule-mule ne n nákaanke lin nō pelaalē, ani kenémēē kam kē nō topile ani wénte. ²⁹ Am la kē nō n nyikilē lin nō pelaalē. Ani ncōni kam ne nō rí la ŋmurei ani cōni, ani tīyē kē nō n cēsi. Nō pēē yé kani yé rí wénte. Ne kefa láarúle. Menékó áme kō póólú. ³⁰ Ncōni mmē kam nní ne nō rí la re ani cō ye fákúle, rín nkpáni multí.

12

Yeesu yeē kewénte yaa ute

(Mariki 2:23-28; Luki 6:1-5)

¹ Lē memáa, Yeesu uu pēē kewénte yaa ketúnjé imúí inyine kecare kēmeē n tikilē un tósu. Nktú nn upipireetiki wai, api pēē iwéhe kpéeni api mēpipi takai. ² Ke Pifarisi api lē n yé, api Yeesu maa re: A ripái ke pipópireetiki api n wai lē ke isé ii m maa re písoi ápi kape ye kewénte yaa ketúnjé wa. ³ Kei ke Yeesu uu pēē pi pese re: Lē nnya, áni lē ke Tafiti uu kumúnjé kpe-i ke nktú nn u ne upikó n wa keenlē, nēē yo? ⁴ Uléécaā keyó-i kuu lompo uu akpónó kapi Uléécaā n yekei kpísi u ne upikó api le, áí kō pēē re piunyine ye ncēē má uké á li. Pēpē ye Uléécaā inyónse n

wa nmanee pee ncee má piké a li. ⁵ Née áni isé atelé kèmeee kéé te pepee ye Uléécaá inyóonse n wa ye Uléécaá keyo-i pikéi wailé áí ne kewénteýaa péne? Lē nnya akópe kapi lē waa? ⁶ Amá ké nó símisi re uyee nté nní rí we ye Uléécaá keyo fele. ⁷ Nān pee Uléécaá ritelé kèmeee iwósi nnyí aseí meýikíyiki n kō te Uléécaá ye maa re: Né, Uléécaá ye nō písei re ani íwe n ténaane, ám nō písei re ani ye isee ne né nyóonse, áni yéé pee nkó yee úu líka n caai akópe pa. ⁸ Lē nnya ke né, Usoi Kēpípi am kewénteýaa ute.

Utisi uyee kunípe kópe m má
(Mariki 3:1-6; Luki 6:6-11)

⁹ Yeosu uu kei yisi uu tómpo úu há pikuyomeýaahaalee loni. ¹⁰ Utisi unyine ye pee kei wēle un kunípe kópe má. Pepee kei rí we apí pee kewáaná n wéési piké ne Yeosu tí. Apí Yeosu píse re: Ncee ye we re piké kewénteýaa ketúnjé usoi paisee? ¹¹ Uu pi pēse re: Nō úye un nképni isánjé ise m má ii kewénteýaa ketúnjé kuhóre cimé-cimé kunyine-i lóipō, úu yé há kei i lesēe? ¹² Kesoipipi ye kō pee isánjé fele áí nkáripí. Lē nnya, írsó ye ncee hele re piké ye kewénteýaa ketúnjé usoi lísonē wa. ¹³ Yeosu uu pee utisi uyē maa re: A kupónípe ritunjáme. Uu ku tunjāpo aku pēlu aku kucō mecō sōnesi. ¹⁴ Kai lē n wa, Pifarisi apí pee léepō apí há símaane piké yé te íye kapi yé wa piké ne Yeosu kpu.

Ukeikó ke Uléécaá uu n wée

¹⁵ Kē Yeosu uu n kō te pi lá piké u kpu, uu kei yisi úu nyósó. Písoi kulúí apí yisi apí u tiki, uu pitóikó nnéí páisente. ¹⁶ Amá uu pee pi símisi rísonē uu kúrúrusē re ápi kape tíye unyine uké kō te lē kuu wa. ¹⁷ Lē ke antepu Esayí uu uritelé kèmeee ní ma líké ne n wa nnya. U pee re: ¹⁸ Unékeikó lala ye nkó. Uyē kam wée.

Am kusa u la.

Né Nnéfáasone ukemeē wa
uké ne sitē nnéí isoipuri aseí kam ne i n weme riyóó.

¹⁹ U ne úka apí líka kecáá kēnjene, úu yé kō senkee.

Apí yé unné ícēe-i n kómēi.

²⁰ Uu yé kekpápi kee pikónós m máálē sei.

Uu yé kō kēfiráa kee pinyúní-nyúní ní masí kpu.

Lē kuu yé n wai áí weri áí ne tulu

kumúnjé kpe-i ke aseí aa yé nnpá yo n feriyē.

²¹ Sitē nnéí isoipuri ii péé ne u n tálē.

Yeosu ye pepee ukecáá nkópe n símisi rinóo pēse
(Mariki 3:22-30; Luki 11:14-23)

²² Kei ke pinyine apí péé ne uníríhēlaa unyine ke aníri aa n nyíinse úu kō símisi Yeosu léepō re uké u paise. Yeosu uu u paise uu pee fe uu ye símisi uu ye kō yenu. ²³ Ái písoi pee n cápínelē nnóo yipu, pinnéí apí ye pee re: Nēnte utisi nkó ye Tafiti Kēpípi lē? ²⁴ Kē Pifarisi apí lē n kō, apí re: Aníri uyóopi Pelisepule yee utisi nkó rínanje he kuú ne aníri lakasente. ²⁵ Amá Yeosu ye pee pikemúnjé nyule. Uu pee pi maa re: Kuyóopiyyu kunyine písoi pin pímecepécire n tōpu, ku ye kpule. Límeo, kuyu kunyine néé kéyo kenýine pikó pin pímecepécire n tōpu, pi ye kpule. ²⁶ Setani un nképni aníri n lakasente, umécire kuu lē ne tōpu, íye ke ukuyóopiyyu aku yé pee fe akú ne n we? ²⁷ In te Pelisepule yee rínanje né he kam ne aníri lakasente, wóo pee nópínékó pō rínanje he kapi ne a lakasente? Ani n nyu re nópínékó cire pee nō nyísene re áni alari má. ²⁸ Asei kecáá, Uléécaá Nfaasone nnanje kam ne aníri lakasente. Lelee nyíselē te Uléécaá iyóopi ye nōkenémee pituime masile.

²⁹ Úka úu yé fe uké unánje-nanje keyo-i lompo uu ulikó yáái, kumúnjé kpe-i kúu kahane u n tí uké paasi. Amá un n fe un u n tí uu paasi, u yé pee fe uu kéyo líkó nnéí yáái. ³⁰ Nkó yee uu kenécáá n kpálē ye iláarō né wailē. Nkó yee úu kō picápine né n léni ye haresile. ³¹ Lē nnya kam nō símisi re Uléécaá yé akópe ne alé nnéí mpuri kesoipipi sárei, amá úye un Uléécaá Nfaasone n lámaankeē, Uléécaá úu yé liute sárei. ³² Uléécaá yé nkó yee né Usoi Kēpípi kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei, amá Uléécaá úu yé nkó yee Nfaasone kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei ne keweesi-pō.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa
(Luki 6:43-45)

³³ Yeosu uu kō pímaá pi kpá re: Kuléé kun isare n láarú, kuapipi yèè n nyamle. Kunsá isare n láarú, kuapipi yèè n caailenle. Mpá kuléé kúye apípi kapi ye ne ku ceri. ³⁴ Nō akpurii nnyé! Iye ke nō písoi kpááree mpí ani yé fe ani nsímé sone male? Li we re nsímé mee usoi kēfa-i rí we mee ye nnóo-i léeme. ³⁵ Usoi sone yee ye nsímé sone mee ukefa sone-i rí we símisi, usoi kópe pō nsímé kópe mee ukefa kópe-i rí we símisi. ³⁶ Ké nō símisi re keyáa kē ke Uléécaá uu ne písoi

n túhaanene, isímé kópe ke písoi api n símaankee cire nnya kapí ne pi túhaanene. ³⁷ Li we re mpónósímé mee tíyese ne póké alari née akópe yé.

Pi Yeesu píse re uké mewaisaŋa wa uu yúlu
(Mariki 8:11-12; Luki 11:29-32)

³⁸ Lē memáá, isé picélaa kecōpe pinyine ne Pifarisi pinyine api Yeesu maa re: Tō peé la re a mewaisaŋa menyine wa tóké yé. ³⁹ Yeesu uu pi pese re: Nfáani ketē nké písoi ye caailenle hái. Api la piké Uléécaá ŋmane ritiki, amá mewaisaŋa kapi wéési piké yé. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yé menyinecō kapi yé kō yé. ⁴⁰ Asei kecáá, lē ke Yonaasi uu mekpíntomé maamaa kefa-i sitúnjé sitaani ne sisine sitaani n wa mecō ke Usói Kepipi pōó kō sánti keké ketē kēmeē wa sitúnjé sitaani ne sisine sitaani. ⁴¹ Keyáa kē ke Uléécaá uu ne písoi n túhaanene, Niniifi pikó yé ha yisi api nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re kumúnjé kpe-i ke Yonaasi uu pēe Nléécaasímé rin-yóó api kóm, pi pēe mefine consele. Uyee nté nní n̄ we ye kō pēe Yonaasi fele. ⁴² Keyáa kē ke Uléécaá uu ne písoi n túhaanene, unósiyōopi yee Saapa ketē kecáá n t̄l̄ yé ha yisi uu nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re uyee pēe hái ketē ketō-pō leemele uu weri re uké Salomō mewéesešōhō kō. Uyee nté nní n̄ we ye kō pēe Salomō fele.

Kuniri ye kuripōhō kpure-i pele
(Luki 11:24-26)

⁴³ Yeesu uu kō kpá re: Kuniri kun usói kēmeē n yisi, ku ye hale akú ha kelō kóima kenyine-i n keraoi kun kewénte wéési. Káku nní ke n yé nnya, ⁴⁴ aku pēe re: Né kenéyo kē kam n yisime kēmeē pele. Kun m pēepō, aku kēyo ŋmane leepō kapi m pēeinkēe api nyóonsente cáká-cáká. ⁴⁵ Kei kaku ye peé ha kuacō aseí nyee kuricuruu rikpákárá n̄ fe kpiipō áá ne kēyo ke-i tone. Lelee ye tíyese ke liute uyé mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pēe mekeē n̄ we tōsu. Lē ke nfáani písoi kópe mpí api sánti piké ne kēto tene.

Yeesu uni ne upiwā
(Mariki 3:31-35; Luki 8:19-21)

⁴⁶ Yeesu un kei lē we un ne písoi símisi, uuni ne upiwā pin tuipō, api ketahai-pō nyere, pin la piké rinōó u maa. ⁴⁷ [Unyine uu Yeesu maa re: A ripaí, upóni ne pipówá ye ketahai-pō nyenule pin la piké rinōó pō maa.] ⁴⁸ Yeesu uu liute uyé pese re: Wóo unéni, piye pēe pinéwá? ⁴⁹ Uu pēe upipiretiki-mē kunipe tunárpō uu re: Unéni ne pinéwá ye mpí nté! ⁵⁰ Asei kecáá, uye un Unésáa yee keyómecaa-pō n̄ we mela n wai, uyee unéwá née unéyié née unéni.

13

Ulukaa kenyárū
(Mariki 4:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Yeesu uu keyáa kē kēyo-i léeri uu sí uu ha kupiye ritime tone. ² Písoi kulúí api ukekúrí cápínepō uu pēe lē nnya kúninōi loni uu tone. Písoi pē pōó kupiye ritime tone. ³ Uu sinyárū kpísi uu ne isímé isímé pi símaankee. Uu re: Utisi unyine yee we, uu keyáa ukecare-i ipuri pifómē leepō. ⁴ Kuu lē n fóm, ipuri inyine ii ricéetime lólesi, sinúipi así hapō asi i kpóuli. ⁵ Icō ii keparetē kecáá ke ntaai n̄n m piye lólesi. Ke ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mese ne mese lelu. ⁶ Amá ke ntunje nn n ta, meleí fale mē ame inínj̄i kuweeciré nnya torē. ⁷ Ipuri icō ii sinípeleépi kepáápáá lólesi, sinípeleépi asi pelu asi i hila. ⁸ Amá ipuri icō íí ha ketē sōne kecáá lólesi ii lelu ii pelu ii fólu. Mpuri nse nn fólu ipipi píle, ncō ipipi kuwóó ne kefí, ncō ipipi aféetaani. ⁹ Ke Yeesu uu lē pimáa pi m masí, uu kō pi kpá re: Uye un ukóme uu kóm.

Yo nnya ke Yeesu uu ne sinyárū céési?
(Mariki 4:10-12; Luki 8:9-10)

¹⁰ Kei ke upipiretiki api peé ne u rikō api u píse re: Yo nnya kaa sinyárū kpísi pōn ne písoi símisi? ¹¹ Yeesu uu pi pese re: Nó ke Uléécaá uu uiyōopi nsímé mēe m pékaalē cereise, uu pē cereise. Lē nnya kam nē lē pi símisi. ¹² Li we yarē kapi ye n̄ maa re: Nkó yee linyine m má kapi ye lícō rikpá ai meyá wai. Amá nkó yee útu líka m má kapi ye líkárípkós lē kuu m má yosí. ¹³ Lē nnya kam sinyárū kpísi nen ne pi símisi. Li we re pi ye n wiilenle, amá ápi pēe nyáni, api ye kutu n calē, amá ápi pēe kō kómēi. Api kō aseí ceri. ¹⁴ Lē ke antepu Esayi uu pēe mekeē-me n̄ ma yee lē wai re:

Nó kam ani ye n kómēi, áni yéé pēe liaseí ceri.

Nó kam ani ye n nyáni, áni yéé pēe yé.

¹⁵ Li we re mpuri mmú písoi akín ye takasile.

Pi pimēcīre atu t̄p̄isile.

Api inípeē wúkēsi,

api yúlu re piatu áa kape ye kō,

piinipee fi kape ye ye
 pimesohó áme kape ye kó líka ceri.
 Lē kēmeē, ápi yé pee fe piké pimefine conse.
 Né Uléécaā, kē ne pi m poise.

¹⁶ Amá in nṓo, nṓ pínarekome le re nṓinénipee ye nyáni, nṓanétu an kómei. ¹⁷ Asei kam nní nṓ símisi re antepuye ne aseí pite Uléécaā inípee-i ye kultú wele pee peé ní la piké lē kani nní ní nyáni yē, amá ápi lí yē. Pi pee kó lalé piké lē kani nní ne nṓanétu n kómei kó, amá ápi lí kó.

Yeesu ye ulukaa kenyáru aseí lese uu símisi
(Mariki 4:13-20; Luki 8:11-15)

¹⁸ Kei kē Yeesu uu pee pi maa re: Aní nkpéni ulukaa kenyáru kē aseí kó: ¹⁹ Písoi pee ye Uléécaā iyṓopi nsímé kutu ríncṓ ápi yé nkeméé kó ye we yare ricéetime te-i ke ipuri ii n lólési. Kúnfiri yèè kale aku nsímé mmē pikeméé lese. ²⁰ Píco ye kṓ we yare keparetē ke-i ke ipuri ii n lólési. Lipite yèè nsímé kutu ricole ápi mese ne mese piakín kēmeē n yṓsu ne mpṓonare. ²¹ Amá ápi ye tíye nké pikeméé inínj wa, rín ye pikeméé tóne líké nánj. Ncṓj nn nsímé mmē nnya pi n leeme néé méwee kópe menyine men pi m pekési, ápi kei ne kewáána yénu ápi ne Uléécaā kepíre tṓ. ²² Píco ye kṓ we yare ipuri yee sínípeleépi kepáápáá ní loó. Lipite yèè nsímé kutu ricole, amá ketē kecáá pikei ke písoi ápi ne ní kparálē ne memá nnáápi mee ye n kíraaase yèè nsímé mmē tihlilale rín ye pee líka pi yoriye. ²³ Píco ye kṓ wele yare ipuri yee kefénētē kecáá ní loó. Lipite yèè nsímé mmē kutu ricole ápi nkeméé kóm nn pi léni ápi peé n we yare aléé nyee ye ápi m mári, kunyine píle, kucṓ kuwóó ne kefi, kucṓ afeetaani.

Meyúipuri kópe kenyáru

²⁴ Yeesu uu kṓ kenyáru kecṓ pi kpá re: Uléécaā iyṓopi ye we yare usoi nkó nsímé mmú: Utisi unyine yee ukecare-i melukepipi lukesi. ²⁵ Uláaro uu kesine kenyine hapṓ, písoi pin lóni uu iluke kepáápáá meyúipuri kópe uu yaa, uu tṓmpo. ²⁶ Ke iluke ii n le ii mepéi leeri ii fótu, meyúipuri pṓo kṓ leeri. ²⁷ Pikeikṓ ápi weri ápi ucaréte uyē maa re: Ai ilukepuri kaa kepṓcare-i lukesií, Upíima? Kai pee íye wa kṓ meyúipuri kópe amé ne n le? ²⁸ Uu pi peee re: Unélaaro unyine yee lē wa. Pikeikṓ ápi re: Pṓ la táké ha me wehe? ²⁹ Uu re: Eehei. Ne wuru re nṓ meyúipuri kópe pílése n la aní ne iluke péne aní wehe. ³⁰ Lē nnya, aní liketé riyá líké kesé m pelu áf ne kúkpaā tulu. Lin kúkpaā n tu, né pepee ní kpasi maa re: Aní meyúipuri kópe mefoi lese aní apehe me pahaankee tóké me risé, aní pee kṓ iluke cápine aní rinésime-i sútni.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyáru
(Mariki 4:30-32; Luki 13:18-19)

³¹ Yeesu uu kṓ kenyáru pi kpá re: Uléécaā iyṓopi ye kṓ we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu n kpási uu ukecare-i lukesi. ³² Ipuri kecṓpe mmē mee ní-yuke ícṓ fe. Amá nn n le, nkuléé kpee ye kecare-i ayéheléé kecṓpe kumáa. Ai pee wai kuléé maa kpē ílese kecáá ke sinúipi asi ye ayámé wa.

Nkpónṓtṓ pite kenyáru
(Luki 13:20-21)

³³ Yeesu uu kṓ kenyáru pi wai re: Uléécaā iyṓopi ye kṓ we yare nkpónṓtṓ pite ke unṓsi uu ntṓ píima kēmeē n cṓhaneṓṓ uu pulu pikpée ápi yisi.

Lē ke Yeesu uu ye pee sinyáru n kpási uu ne písoi céési
(Mariki 4:33-34)

³⁴ Sinyáru ke Yeesu uu ye pee kpási uu ne písoi pee n cápínélē n céési. Sinyáru ḡmane kuu ye pee kpási uu ne pi céési. ³⁵ Lē ke antepu uu pee n wáí líké ne n wa nnya. U pee re: Sinyáru kam kpásine kē ne n símisi. Né sinyáru kpási aní ne lē nnéí lēe nípá yo kekoraane-me m pékaalē yóó.

Yeesu ye meyúipuri kópe kenyáru kē aseí símisi

³⁶ Kei kē Yeesu uu pee yisi uu písoi pee n cápínélē yá uu kéyo sí. Upipiretiki ápi u leepṓ ápi u píse re: A meyúipuri kópe mee kecare-i n le kenyáru kē aseí ró símisi. ³⁷ Uu pi peee re: Uyee ilukepuri n lukesi yee nní Usói Kepipi. ³⁸ Kecare kee nní ketē, nlukepuri sone mee nní Uléécaā iyṓopi pikṓ, pepee Setani n tíkílē pee nní meyúipuri kópe. ³⁹ Uláaro uyee meyúipuri kópe n lukesi yee nní Setani. Ketē nké metene yee nní kúkpaā. Pepee ní kpasine pee nní píléécaatume. ⁴⁰ Yare kapi ye nní meyúipuri kópe n wéhe ápi nna sé mecṓ kai sónti líké ketē metene ketúnjé wa. ⁴¹ Né, Usói Kepipi yé pínléécaatume tṓ ápi pē nnéí pee inéyṓopi kēmeē píco akópe n waise ne pē nnéí pee mewai kópe n wai lese. ⁴² Ápi nna píima kēmeē pi sápo. Kei ke písoi ápi yé meyá ténesi pin inf takai. ⁴³ Peé uye-i ke pepee aseí n tíkílē pṓo yé pee píusaa Uléécaā iyṓopi kēmeē n we pin tēlu yare itunje. Uye un ukóme uu kóm!

Memá kenyáru

⁴⁴ Yeesu uu kɔ upipireetiki kenyarū keɔ kɔ kpá re: Uléécaá iyɔɔpi ye kɔ we yare nsímé mmú: Memá piima menyine mee kecare Kenyine-i kúlaalé. Utisi unyine uu keyáa memá piima mē yenu, uu pikúlaa me pese, uu kɔ mpɔɔnare ne ulikɔ nnéi kpísi uu yáí uú ne kecare kē lɔlu. ⁴⁵ Yeesu uu kɔ kpá re: Uléécaá iyɔɔpi ye kɔ we yare ukpéense unyine yee keyáa ikólé kecire wéési. ⁴⁶ Kuú ha nkólé mee meykíyiki ní nyantí n yé, uu sí uú ha ulikɔ nnéi yáí uú ne n lɔlu.

Kunyerj kenyarū

⁴⁷ Uu kɔ kpá re: Uléécaá iyɔɔpi ye kɔ we yare kunyerj kunyine ke usoi uu mínimaa-i n fɔ aku ikpíntomé nnyí nɔɔpuri paála. ⁴⁸ Kaku n yi, pikpíntoméɔpíi api ku pasai api ritime leseri api péé n tú pin ikpíntomé tési, pin isane anére-i wai pin ikópe fónje. ⁴⁹ Lē kai sónti liké keté metene kumúnjé-i wa. Piléecaatumé ye ha sóntile piké pepée Uléécaá mela n wa ne pepée ápi Umela n wa kóólene, ⁵⁰ api pepée ápi Umela n wa nna piima kémee sáɔɔ. Kei ke písoi api yé meýá ténesi pin iní takai.

Isé ucélaa fale ne ukpure kecáá nsmé

⁵¹ Yeesu uu upipireetiki píse re: Nɔ pée lē nnéi kam nní n símisi aseí konle nní? Api re: Eee, tɔ konle. ⁵² Kei kuu pée pí maa re: Lē nnya, isé ucélaa úye un Uléécaá iyɔɔpi nkɔ n ŋmurei, u we yare úyosaa unyine yee ulikɔ kémee lifále ne likpure ní lese.

Nasaréti pikó ápi Yeesu ne kefa tene

(Mariki 6:1-6; Luki 4:16-30)

⁵³ Ke Yeesu uu lē ne sinyárū sē picélaa pí m masí, uu kei yisi uu tɔmpɔ, ⁵⁴ uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kémee sí uú ha kei Pisuífi kuyomeyáhaalee-i n céési. Ai pepée kei ní we nnéi nnɔɔ yípu, api ye pée re: Yei kecire ke nkó uu mpíi méwéésesohɔ mmé tu? Iye kuu ye ne méwaisanja mmé wapisí? ⁵⁵ Nénte uyee uséré uyē ŋmáne? Ai úni yee Maari? Ai upiwá pée nní Yakupu ne Yosefi ne Simɔ ne Yuutii? ⁵⁶ Ai tó ne upiyei nnéi tɔɔ nté kesé wee? Yei kecire kuu pée mpíi rínanje mmú yé? ⁵⁷ Nní nnéi ai pí tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. Yeesu uu pée pí maa re: Api ye antepu kuyu-i ne ukeyɔ-i u n waiselē. ⁵⁸ Pinfatene kuciré nnya, Yeesu úu kei méwaisanja meýá wapisí.

14

Yohani Uniwole nkɔ

(Mariki 6:14-29; Luki 9:7-9)

¹ Uyɔɔpi Erooti yee pée likumúnjé kpe-i Kalilee keté kecáá pallé. Uu pée kóm pin Yeesu nsímé símisi. ² Uu upikeikɔ maa re: Yohani Uniwole yee n kpu nsímé kapi símisi. U pikpɔkɔ kémeé yisile. Lē nnya kuu nní rínanje yē un ne méwaisanja wapisí.

³ Asei kecáá, Erooti ye pée tíyesele api Yohani Uniwole tini api paasi api kukpaniilee tani. Umáa Filipu unási kapi ye n sée re Erootiyati nnya kuú péé lē wa. ⁴ Yohani ye pée Erooti maa re: Aa ncée má póké upómáa unási kpísi. ⁵ Lē nnya ke Erooti uu péé la uké Yohani kpu, amá u pée písoi ne cápínelē wuru. Pē ne pée nyánile re Yohani ye antepu le. ⁶ Api pée keyáa kenyine Erooti kemareyaa anyá n wai, Erootiyati ukpére uu lééɔɔ uu písane pée n cápínelē kecɔpe yesu ai Erooti yúkúlú ⁷ uu písoi inipee iye-i símisi uu wéeri re ukpére uyē un yo mpuri n la, un li u m píse, u yé li u pa. ⁸ Kei ke Erootiyati uu ukpére tálaankee, uyē uu pée Erooti maa re: A nté nní Yohani Uniwole riyu kecáripi táí-táí kémee wa aa né pa. ⁹ Ke Erooti uu lē n kɔ, uripɔɔ ari caai. Amá uawéeri ne písane isei nnya, uu rinɔɔ he re piké lē kuu m píse u pa. ¹⁰ Uu unyine tum te piké ha kukpaniilee-i Yohani riyu tɔ. ¹¹ Apí ha ríyu tɔlu apí ne weri api ukpére uyē pa, uyē uu ri kpísi uu úni pa. ¹² Kei ke Yohani pipireetiki api péé ha api u kpísi api kúlesi, api limemáa pée sí apí ha lelee n wa nnéi Yeesu keeni.

Yeesu ye písoi ákotokú anupú (5.000) kpinii

(Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

¹³ Ke Yeesu uu nsímé mmē n kɔ, uu yisi uu kúninɔi loni re uké tɔmpɔ uké ha umecire kei ke úka uu ní we n tú. Písoi api kóm api ayu nyee ne kei n kólé kémee ne ána yisi api lē kupiye n kanei apí ha ne u leɔɔ. ¹⁴ Kuu kúninɔi-i ní suí, uu risoiwuú yénu, tiico ii iwe u wai uu pitóikɔ pée n háɔɔ pɔpɔisente loni. ¹⁵ Kai nnýsɔ n wa, upipireetiki api ukekúri háɔɔ api re: Itunje ye nkpéni pitene masile, ári kɔ nté ne kuyu kúka kolé. A písoi kulúí mpí riyá piké siyupi-i pilukelale ha piké li. ¹⁶ Yeesu uu pí pese re: Ai tílasi re piké tɔmpɔ. Ani nórínécúruu iluke pí he piké li. ¹⁷ Api pée u maa re: Akpónɔ anupú ne ikpíntomé ité ŋmane kari nté má. ¹⁸ Yeesu uu pí pese re: Ani ne nté né kam. ¹⁹ Kapí ne n háɔɔ, uu pée písoi riwuú tē maa re piké meyúú kecáá tone. Uu akpónɔ anupú nyē ne ikpíntomé ité iyē kpísi uu keléécaá weríi uu Uléécaá pɔɔnese, uu akpónɔ kpɔkɔrine uu upipireetiki pa api písoi riwuú hósne. ²⁰ Pinnéi api le api lepu. Upipireetiki api akéri nyee m pɔɔne cápíne ai anére kefi ne até yipu. ²¹ Pepée iluke iyē n li ye tu pitisi ŋmane ákotokú anupú (5.000). Api pinási ne siwá keē.

Yeesu ye míni kecáá sónne

(Mariki 6:45-52; Yohani 6:15-21)

²² Kapi piluke m masi, Yeesu uu upipiretiki rinóo he re piké kúninói ló piké ha kupiyee ritime ríco-pó u fosi, uyé uké pee kei písoi riwúú tē n kpiiselē kelene. ²³ Ke písoi api pikúú m masi, uu yisi uu riyópe taá re uké kei umecire n we un keyóme yáási. Uu pee kei lē umecire n we af ne nnyóó wai. ²⁴ Kúninói ye pee likumúné kpe-i míni ritime ne ketaa piwai masile. Ke kuyó aku nní kukeyu-mē m pépuri nnya, ániwalé aa pee ku n tájaise. ²⁵ Yeesu uu riweeki kumúné míni kecáá n sónne un ne upipiretiki kémee sí. ²⁶ Kapi lē u n yé un míni kecáá sónne, piipine ii kpi ne iwame mepehē, api pee pimacōpecire n tee re: Kunírila ye ku. Api pee iwame ne m pupukee. ²⁷ Yeesu uu pee mese ne mese pi maa re: Ani kape píri tónne. Néee lo, iwame íi kape nó wa! ²⁸ Piyee uu u maa re: In te mesei póo lo, a týese ké míni kecáá sónne ké ne pó leepo, Upfiima! ²⁹ Uu re: A kam!

Piyee uu kúninói-i léepo uu míni kecáá sónne re uké Yeesu leepo. ³⁰ Amá kuu n yé te kuyó ye páápúle, iwame ii u loni, míni ame pee u m muuni. Uu cáái re: Upfiima, a né yóriye! ³¹ Yeesu uu mese ne mese kunípe saapo uu u tini uu u pise re: Mpófatene íin piye. Yo nnya kaá tirí? ³² Kei ke piketé api pee kúninói kémee lompo, kuyó aku séé. ³³ Yeesu pipiretiki picō pee kúninói kémee íi we api péé ha Yeesu metene wula api re: Pó mesei Uléécaa Kepipi le.

Yeesu ye Kenesareti ketē kémee pitóikó poise

(Mariki 6:53-56)

³⁴ Kapi kupiyee pitéj m masi api Kenesareti ketē tulu, ³⁵ kei pikó api Yeesu ceru, api pitume mpá yei yékááse re piké písoi símisi re u ka. Písoi api pee pitóikó nnéi ne u sónaapo. ³⁶ Api u welu re uké ñmurei pitóikó pē piké mpá ukutukanka ritime ñmane rica. Pē nnéi pee rííca api pélu cáká-cáká.

15

Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nsímé

(Mariki 7:1-13)

¹ Kei ke Pifarisi ne isé picélaa pinyine api Yerusalem-pó leeme api Yeesu leeri api u pise re: ² Yo nnya ke pipíretiki api ye inyekii ke pirókpure api n yekei rilóó? Lelee re ápi ye nale piké kelene li yare kai mekēe-me n weme? ³ Yeesu uu pi pese re: Nó ni, yo nnya ke nó Uléécaa isé rilóó ani nópínékpure inyekii n tikilé? ⁴ Uléécaa ye maa re: A upósa ne upóni ríyu waise. Uu kō re úye un usáa néé úni anóo n wa, li pise re piké liute kpu. ⁵ Amá nó ne ye re: Úye un usáa néé úni m maa re u lē kuú peé íi la uké ne u n lē Uléécaa hale, ⁶ u yé fe uu lē nnya usáa néé úni nkpéni pilé yá. Uléécaa nsímé kani lē fómpo ani pee nópínékpure inyekii n tikilé. ⁷ Nó kecáá kecáá mewai pikó mpí! Antepu Esayi ye alari mále uké nókenécáá maa re:

⁸ Nnóo-i ñmane ke písoi mpí api ríyu né waiselē,

amá ápi pee pisifa-i ne né kálē.

⁹ Piyyáhaa ye likpárakóo le.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii

kpísi pin céési yare inéko ye nyi.

Lelee ye usoi mékperinkpe n waise

(Mariki 7:14-23)

¹⁰ Yeesu uu pee rísoiwúú cápine uu pi maa re: Ani kutu né ríco ani kóm rísonne: ¹¹ Ái lelee ye usoi nnóo-i n lompo lee ye mékperinkpe u waise, amá lelee ye unnoo-i n léeme lee ye mékperinkpe u waise. ¹² Kei ke upipiretiki api ukekúri rinyosópo api u maa re: Pó nyu re lē kaa nní n símisi ye Pifarisi meyá ticón? ¹³ Uu pi pese re: Kuléé kúye kun n we, kái Unésáa yee keyómecaa-pó íi we yee ku tamesi, pi ku wehene. ¹⁴ Ani pi riyá kei. Pi nkpáni yare pinyíye pee pinyíyeco n tórikee? Unyíye un unyíyeco n taroi, pi sóntile piké ha ne piketé kúcorjhoré kunyine-i lóipó. ¹⁵ Piyee uu pee rinóo yósu uu Yeesu maa re: A kenýárú nké aseí ró símisi. ¹⁶ Yeesu uu u pese re: Ái ne nó péne áni kahane nkpáni líka n kóo? ¹⁷ Ani kō te lē nnéi lee ye usoi nnóo-i n lompo yéè kefa-i hale uu wai uu iyaa leepo uu li leserii? ¹⁸ Kefa kémee ke nsímé nn ye n we, nn pee nnóo-i tikime nní ne leeri. Mmē mee ye usoi mékperinkpe waise. ¹⁹ Lē nnya, kefa-i ke simúné kópe asi léeri. Seseē ye týese ke usoi uu ye usoi kpu, uu uco unósi néee uco ula kuwáncō wai, uu iwásá wai, uu yáái, uu kō uco ne nsímé kpárá, néee uu uco lámaankēe. ²⁰ Lelee ye usoi mékperinkpe n waise ye lē. Amá usoi unsá n nale yare ke irónyékii ii m ma uké kelene lí, ái yé mékperinkpe u waise.

Kanaa kuyu unósi unyine nfatene

(Mariki 7:24-30)

²¹ Yeesu uu limemáá kei yisi uu Tiiri ne Sitáa sitê-mê tómpo. ²² Kanaa ketê unosi unyine ye kei n hápo uu yisi uu Yeesu leepo, uu pupei re: Upiima, Tafiti Kepipi, a inéwe yê. Kuniri ye unékpére lémaapolenle áí nyamí! ²³ Yeesu uu kó lē n sélé léké-léké. Kei ke upipiretiki api ukekúrí rinyosópo api re: A unosi nkó ne kutu ríco uké tómpo. U wele un pupukee un ne ró tíkilé! ²⁴ Yeesu uu pi pese re Isirayee li pikó pee ní we yare isán ye m po íi ne usé ñmane kémee ke Uléecaa uu né tumme.

²⁵ Kei ke unosi uyê uu pee yisipo uú ha ukenyale-i wúla uu u maa re: A risuúlu a né lé, Upiima. ²⁶ Yeesu uu u pese re: Ái nyamí te piké siwá iluke kpísi piké sipópipi risá. ²⁷ Unosi uyê uu kó kpá re: Mesei ye me, Upiima. Amá nípá ne lé, sipópipi pite pin n le, si ye lelee keteni-i m póroi n hínile sin le. ²⁸ Yeesu uu pee u pese re: A tíye mpófatenē ye piye kpa! Uléecaa yé tíyese lé kaa ní la ai wai. Kei nni uukpére uyê uu mese ne mese pélu.

Yeesu ye pitóikó kulú paise

²⁹ Yeesu uu kei yisi uu Kalilee kupiye ritime sí. Uu pee rikúú rinyine taá uú tone. ³⁰ Kei ke písoi kulúú apí ne pipáikó ne pinyíye ne síkankáláká ne pístméciré ne pitóikó píco píco u káalaapo api uana-i pi laikée, uu pi paise. ³¹ Ke písoi api pístméciré n yé pin símisi, síkankáláká sin pélaalé, sipáikó pin sóne, pinyíye pin nyáni, ai nnóo pi yipu api pee Isirayee li pikó Uleecaa ríyu n waise.

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii (Mariki 8:1-10)

³² Yeesu uu pee upipiretiki séi uu pi maa re: Písoi mpí íco ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi kenékúrí we ápi kó nkpéni líka má piké li. Am kó la ké ne nkú pi kuise. Insá lé, li yé ha ncéé pi feríye. ³³ Upipiretiki api pee u pise re: Yei kari yé kuyúú nktú-i iluke meyá tu písoi píima mpí piké ne n le? ³⁴ Yeesu uu pee pi pise re: Akpónó alé kani má? Api re: Aseei ne síkpíntomépi nkáripí. ³⁵ Kei kuu pee písoi pee n cápínelé tínóo he re piké keteni-i tone. ³⁶ Kapi n tóne, uu akpónó aseei nyé ne íkpíntomé iyé kpísi uu Uléecaa pónese uu pee a kpókórine uu upipiretiki pa, api písoi nnéí hóne. ³⁷ Mpá úye uu le uu lepu. Pipiretiki api akpónó kerí nyee m pónne kóóí ai anére aseei yipu. ³⁸ Ppépe pee n li ye lele pitisi ñmane ákotokú ana (4.000), apí pinósi ne siwá kemé keé. ³⁹ Yeesu uu pee lé memáá pi kuise, uyê uu pee kúninoi loni uú ne Makatani ketê-mê tómpo.

16

Pifarisi ne Pisatusee ye Yeesu píse re uké mewaisaŋa wa (Mariki 8:11-13; Lukí 12:54-56)

¹ Ke Yeesu uu kei n tuipó, Pifarisi ne Pisatusee api ukekúrí hapo, pin wéési piké ripine u wa. Api u pise re uké mewaisaŋa menyine wa mee yé n nyíse re Uléecaa-i kuu léeri. ² [Kei kuu pi pese re: Itunje in n lóipó keyóme ken n wónne, nò ye maa re keyáa ye neni nyamle. ³ Keyóme ken mmare n sannye lin n hiihilé, nò ye kó maa re keyáa ye neni caaine. Nò ye fele ani keyóme mewee yenu ani measei kom, amá áni ye lé ke Uléecaa uu itunje nnyí-i nókeneéope n wai aseí kó!] ⁴ Nfáani ketê nké písoi ye caalenle háí, ápi la piké Uléecaa ñmane ritiki. Amá mewaisaŋa kapi wéési piké yé. Mewaisaŋa mé ke Yonaasi uu n yé menyineco kapi yé kó yé. Yeesu uu pee pi yá uu tómpo.

Pifarisi ne Pisatusee nkpónóto pite (Mariki 8:14-21)

⁵ Ke Yeesu ne upipiretiki api ritime ríco-mē n sí, upipiretiki api palei piké akpónó kpísi piké ne ripéne. ⁶ Yeesu uu pee pi maa re: Ani nóménéciré tí ínsone ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónóto pite. ⁷ Api pee pimécópciré pipíseine kápáa re: Kári akpónó ne rimpéneme nnya kuu lé cési. ⁸ Yeesu uu lé ceru uu pi pise re: Nó písoi mpí nfatene rín piye. Yo nnya kani lé símaane re áni akpónó kpísi? ⁹ Iye nnya kani kómei háí ne nkpéni-me? Ani akpónó anupú nyé kapi písoi ákotokú anupú n hóne ne anére tóroo nyee m pónne ani kóóí léisee? ¹⁰ Ani akpónó nyé kapi písoi ákotokú ana n hóne ne anére tóroo nyee m pónne ani kóóí pó kó léisee? ¹¹ Iye kai pee wa ne nkpéni-me áni kahane n kó te áni akpónó kam tee kam péé ne maa re: Ani nóménéciré tí ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónóto pite?

¹² Kei ke upipiretiki api pee kó te áni nkpónóto pite kapi ye ne akpónó ní wa kuu pee tee re piké ne piméciré tí. Amá lé ke Pifarisi ne Pisatusee api n céési kuu re piké ne piméciré tí.

Píyee ye yámne re Yeesu ke Uléecaa uu wée (Mariki 8:27-30; Lukí 9:18-21)

¹³ Ke Yeesu uu Filipu ketê-mē Sesaree kuyu-i n lompo, uu upipiretiki pise re: Písoi ye re né, Usoi Kepipi néé úye? ¹⁴ Api u pese re: Pinyine ye símisi re póo Yohani Uniwole, píco re póo Elii, píco póo kó re Yeremii néé antepuyee kecpe use unyine. ¹⁵ Kei kuu pee pi pise re: Nó ní, nó né

mpái re né úye? ¹⁶ Simoo Piyee uu rinoo u yosu re: Poo Kirisi ke Uléecaa uu n wée. Poo Uléecaa, nfáa ute Kepipi. ¹⁷ Kei ke Yeosu uu pee rinoo rikpá uu re: Pó únarekome le, pó Yonaasi uhmáne Simoo! Li we re ái kesoiipipi kee mmú pó símisi, amá Unésáa yee keyómecaa-pó í we lo. ¹⁸ Lé nnya, ké mmú pó símisi re pó Piyee, liasei re ripare. Tipare tē kecáá kam pinékó cápinene, nkpo ηmaa ricuruu rín yé rínanje ríka pikécáá m má. ¹⁹ Né Uléecaa iyooipi rinooñe kehánne pó rimúise. Pón ye linyine ketē nké kecáá n yé, Uléecaa yé kó keyómecaa-pó li yé. Pón ye kó ketē nké kecáá yo n ηmurei, Uléecaa pó né kó keyómecaa-pó li ηmurei. ²⁰ Kei ke Yeosu uu pee upipiretiki rinoo he re ápi kape úka símisi re uyē ke Uléecaa uu wée.

Yeesu ye unkpó ne umeyise nstmé riyóó
(Mariki 8:31-9:1; Luki 9:22-27)

²¹ Káí ne kei n kpisi ke Yeosu uu pee upipiretiki pisímé kóraane re li pise re uké Yerusalem ha, uké ha meýá Pisuifi piwéése ne pepee ye Uléecaa inyóñse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i íwe li, piké u kpu uké pee keyáa táánú tuné nkpo kémeé yisi. ²² Piyee uu pee u kpisi uu ne iyaa leepo uu ne u cési re: Uléecaa tú ye ηmurei, Upíima! Líka ái pó waine! ²³ Kei ke Yeosu uu pansépo uu Piyee maa re: Póoké mē pele, Setani! Kape ne né rikó! Pó lala póké né púneisente ké loó! Kepómúnje ye sisoipipi kemúnje le, ái Uléecaa kekó.

²⁴ Yeosu uu pee upipiretiki maa re: Uye un n la uké né ritiki, uké umécire pípaí riyá, uu ukunapéékoó ya * uu pee né tíki. ²⁵ Ái líka nnya, úye un n la uké unfaa lo, u n fómnile. Amá úye un né nnya unfaa n fóm, u ye kale uu n yenu. ²⁶ Usoi un nkpeni ketē nté líkó nnéi n yé uu pee nfáa paa, kuláa kúye kuu pee yé? Néé yo kecire ke usoi uu yé fe uu hééle uu né unfaa yenu? ²⁷ Usoi Kepipi ye ha Keusaa meýooipi kémeé sóntile ne piléecaatume, ake pee nípá úye lé kuu n wa hééle. ²⁸ Asei kam nní nó símisi re: Písoi pee nté nní ní we kémeé, pinyine yé né Usoi Kepipi yé kumúnje kpe-i kam inéyóopi n lene api kelene kpini.

17

Yeesu ipije ye conse
(Mariki 9:2-13; Luki 9:28-36)

¹ Siyáa sikpuulú memáá, Yeosu uu Piyee ne Yakupu ne uyé uwá Yohani kpisi ápi ne riyópe cáca rinyine taá ápi ha kei pimécire n we. ² Kei ke uipije ii piinipee iye-i conse. Ukeyu aké n tēlu yare itunje. Uilú ii wáwara yare metéí. ³ Moisi ne Elii ápi pee kpáfúme, pi ne Yeosu pin yóí. ⁴ Kei ke Piyee uu pee Yeosu maa re: Upiima, li nyamle re toké nté n we. Pón n la, né sicánjipi sitaani nté karií, póo kese kpisi, Moisi kese, Elii kese. ⁵ Un kei lé símisi, kuhope pei-peí kunyine akú weri aku pi hila. Tinoo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépoñare nnéí n te. Ani kutu ke rica! ⁶ Ke Yeosu pipiretiki ápi rinoo tē n kó, iwame píima ii pi loni ápi lolu ápi ketē kéyu tuhu. ⁷ Yeosu uu pee nyosópo uu ne pi kó uu re: Ani yisi, iwame íi kape nó wa. ⁸ Kapi inípee rinsíka, Yeosu mecire kapi yé. ⁹ Kapi riyópe n cépilé, Yeosu uu rinoo ntí pi he: Ani n séléé, áni kape úka lé kani n yé símisi líké ha ne keyáa ké ke Usoi Kepipi ake yé nkpo kémeé n yisi tu.

¹⁰ Upipiretiki ápi pee u pise re: Yo nnya ke isé picélaa ápi re Elii yee mefoi sónti líké kelene ketē keto tu? ¹¹ Uu pi pese re: Li pise aseí kecáá re Elii uké mefoi peeme uké nípá yo ripóho-i li yekei. ¹² Né ne la ké nó símisi re Elii ye pipéeme masile písoi ápi nkpani u ceri, amá ápi ne u wai yare kapi n la. Limécó ke Usoi Kepipi ake kó pianipe-i íwe lene. ¹³ Kei ke upipiretiki ápi pee kó te Yohani Uniwóle nsimé kuu pi símisi.

Yeesu ye kewá ké ke kuntri aku m pkesi paise
(Mariki 9:14-29; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Ke Yeosu ne upipiretiki ápi risoiwuú ne rińko, utisi unyine uu ukekúri nyosópo uu uana-i wúla. ¹⁵ Uu re: Upiima, a kenéwá nké íwe tē! Ke rikpínkpi pólúle ake ye mesere loirénte aké ne mání-i néé nna-i loípo. ¹⁶ Ne ne pipópiretiki ke leepole ápi fe piké ke paise. ¹⁷ Yeosu uu pee re: Nó nfateneçiré ne pikpáaree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémeé pitóne kpáne? Itunje ilé kam yé lé ne nó n kahari? Ani ne kewá ké nté né kam. ¹⁸ Yeosu uu kuntri senkee aku kejmánepi ke-i lelu ake meyéne mese kei nní pélu. ¹⁹ Kei ke upipiretiki ápi pee ukekúri hápo ápi iyaa u pise re: Yo nnya kári fe toké kejmánepi ké aníri pese? ²⁰ Yeosu uu pi pese re: Ke nónnéfatené nn n fillé nnya ye ni. Asei kam nó símisi re nónnéfatené nn pee mpuri yuke-yuke sei nnyine n tulaale, nó ye pee fe aní riyópe ntí maa re: A nté yisi a ha nté-po nyere, ari mesei lé wai. Líka ái yé pee n we kani yé piwai m póone. ²¹ [Piyómeyáhaa ne pinóophaha ke usoi uu yé ne aníri nnyé mpuri pese.]

* 16:24 10:38

Yeesu ye unkpɔ ne umeyise nstmé kpálé
(Mariki 9:30-32; Luki 9:22-27)

²² Kumúnjé kpe-i kapi Kalilee keté n kónúnlě, Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Pi yé Usoi Kepipi tí api písoi anipe-i wai ²³ api ke kopu, ake pɛɛ keyáa táánū tunjé nkpɔ kémee yiśi. Kuu lě m ma, upipiretiki apɔɔ aa caai háí.

Uléécaa keyɔ ulampoo pihéle kecáá nstmé

²⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum n tuiɔ, pɛɛɛ Uléécaa keyɔ kémee lampoo n yósu api Piyee kekúrí sí api ha u pise re: Nónéwéése úu ye Uléécaa keyɔ ulampoo héele néé? ²⁵ Piyee uu pi pese re: U ye héelele. Kuu kényo-i m pɛɛɔ, Yeesu uu u pise re: Iye kaa músu Simɔɔ? Piyupipi néé písáne kai pise re piké keté nté piyɔpi lampoo ne ítoho m pasii? ²⁶ Piyee uu u pese re: Písáne ye pi. Kei ke Yeesu uu pɛɛ re: In lɛɛ ní, áí pise re piyupipi piké hééle. ²⁷ Amá ári la merówai menyine meké pi ricóh. Lě nnya, a ha kupiye kémee kehímpi ripɔla aa nkpíntomé fói kaa ní tinine leseri aa nnɔɔ n haase. Pó kémee siwóó sɛ kai ró m pise lɛɛɔ, aa si kpísi áá ne tó ne mpó ulampoo hééle.

18

Wóo Uléécaa iyɔɔpi kémee uwéése?
(Mariki 9:33-37; Luki 9:46-48)

¹ Likumúnjé kpe-i, Yeesu pipiretiki api ukekúrí hapɔ api u pise re: Wóo *Uléécaa iyɔɔpi kémee uwéése? ² Kei ke Yeesu uu pɛɛ kewá sínsápi kenyine séé uu pikɛɛɔpɛ ke nyereɛɛ ³ uu re: Asei kam nní nó símisi re nɔnsá mefine n conse noké siwá sínsápi meɔ n we, ání yé Uléécaa iyɔɔpi kémee lomɔ. ⁴ Lě nnya, uye umɛcire rincépiśe úú n we yare kewá sínsápi nké meɔ ye Uléécaa iyɔɔpi kémee uwéése. ⁵ Uye un né nnya kewá nké keɔ kusáne n yóśi, tinécúruu ŋmaa kuu lě kusáne yóśi.

Akópe pikaase kecáá nstmé
(Mariki 9:42-48; Luki 17:1-2)

⁶ Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Amá úye un n t́yese un siwá nsí kenyine kee ne kɛfa né n tenelě akópe n waise, li kutósi we in te pi rináipare mule-mule risáa-i u lesi apí ne mínimaa kémee u nyikíɔ. ⁷ Ke keté nké pikó api pipikó akópe n waise nnya, íwe kapi topori. Likei lě áí piwéé yáne. Amá úye un lě n wa, íwe ke liute u topori. ⁸ In te kupónípe néé kupóna kpee ye akópe pó waise, a kɔ riké áa ketaa-pɔ fómni. Li kutósi we póké unípe néé unakerikó áá ne nfáa yenu ne kaa yé ána néé anípe até m má áá ne nna teneciré kémee loni. ⁹ In te merónípe meɛ ye akópe pó waise, a me lese aa ketaa-pɔ fómni. Li kutósi we póké menípe meɛ m má áá ne nfáa yenu ne kaa yé inípe ité m má áá ne íwe piíma kémee loni nna teneciré kelɔ-pɔ.

Isán iyee m pɔ api i heei kenyáru
(Luki 15:3-7)

¹⁰ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani nómenécíre tí ne siwá nsí keɔpɛ kenyine pilómiise. Asei ye nye re *pipileecaatume ye mesére Unésáa ye keyómecaa-pɔ ní we lɛkɛɛpɔle. [¹¹ Li we re písoi pɛɛ m pɔlaalé piwélaa ke Usoi Kepipi aké ka keké piayu lo.]

¹² Iye kani yé? Usoi un isán píle m má, ikemee ise in m pɔ, úu ye ise íi we píle nnyí riyópe kecáá t́ye úú ha ise nnyí ye nni m pɔ wéésii? ¹³ Un n fe un i n heei, aseí kam nó símisi re ise iyé piheei ye urikíj ninjúkusele ai tósu ise íi we píle nnyí ye íi nni m pɔ. ¹⁴ Lě nnya, Nónunésáa ye keyómecaa-pɔ ní we úu la re pɛɛɛ nni ne kɛfa u n tenelě, tíka úu kɔ pɛɛ pi waiselě keɔpɛ unyine uké pɔ.

Ucɔ akópe pisárei

¹⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Upóɔ un ne pó m púnne, a merócíre u lɛɛɔ aa u nyíse lě kuú ne pó m púnne. Un n ŋmureí, upóɔ kaa lě ncéé sone-i peseme. ¹⁶ Amá unsá ne kutu pó rincɔ, aa usoi use néé pité kpísi áá ne u lɛɛɔ líké wa re písoi pité néé pitaani ye itansei nó li aní ne nónnésímé nyóhse. ¹⁷ Amá un pɛ kutu píca n yé, aa Uléécaa icápine pikó símisi. Un kɔ Uléécaa icápine pikó kutu píca n yé, a u kpísi re usoi ye úu Uléécaa n nyu néé *ulampooyó lo.

¹⁸ Asei kam nní nó símisi re nɔn ye linyine keté nké kecáá n yé, Uléécaa yé kɔ keyómecaa-pɔ li yé. Nɔn ye ka keté nké kecáá yo n ŋmureí, Uléécaa pó né kɔ keyómecaa-pɔ li ŋmureí. ¹⁹ Asei kam kɔ nní nó símisi re písoi pité pin nókénécɔpɛ n kóméine keté nté apí ne nípa yo kapi ní la píse, Unésáa ye keyómecaa-pɔ ní we yé likei lě pi pa. ²⁰ Li we re písoi pité néé pitaani pin tinényiri yei n séé pin ne n tú, ne pikɛɔpɛ wele.

Ukeikó ye ucɔ akópe pisárei ní yé kenyáru

21 Kei ke Piyee uu Yeesu keyúrí rinyosápo uu re: Upiima! Unéco un ne né m púnneite, melé kam yé fe am u sárei? Meseei kesé, néé iye? Yeesu uu u pese re: 22 Am pó maa re mesei nmane, amá mesei mesei mepehé kuwóó ne afeeré. 23 Lē nnya ke *Uléécaá iyáopi íí we yare nsímé mmú: Uyáopi unyine yee keyáa upikeikó pise re piké awóme kapí ne u m má héélente. 24 Kuu yé pikéé n kóraane, apí ne uukeikó unyine hapo yee riwóme píima ne u m má. 25 Ke ukeikó uyé úu nní pihéele n fene, uuksaas uu rinóó he re piké u ne unósi ne siwá ne ulikó nnéi yáá piké ne riwóme hééle. 26 Ukeikó uyé uu keteni-i anuí kecáá wúla uu ukeisaas keyu-i kpará uu re: A ísuúlu li kelene Upiima, né linnéi pó hééle. 27 Ukeisaas uu íwe u téní uu u yá uu tómpo, uu kó riwóme té u he. 28 Ke ukeikó uyé uu kei n léepo, utí ne uukeico unyine sáne yee riwóme u n lukaalé yare siwóó nkáripi kumúnjé. Uu uwómeluke uyé kemutú yéu uu re: A lē kaa né n li né hééle. 29 Ukeico uyé uu anuí u fine uu u kpurukée re: A ísuúlu li kelene, né pó hééle. 30 Amá uu yúlu, ticuruu uu tíye apí kukpaniilee u tani re uké kei n we uú ne uriwome hééle. 31 Ke pikéikó picó apí n yé lélé n wai, mpóocaaí nn pi loni apí yisi apí ha lē nnéi lē n wa piukeisaas keeni. 32 Ukeisaas uu pee tum apí ukeikó uyé u séipo uu u maa re: Pó ukeikó kpááree nkó! Tipówóme nnéi kamí pee pó he re pó rikecáá ísuúlu né we nnya. 33 Páa ye pee upókeico nkó íwe té yare ke néé íwe pó n té mecó? 34 Uukeisaas uu kuwóí ne tíye apí kukpaniilee u tani re uké íwe rilélé utí ne uriwome nnéi hééle. 35 Yeesu uu kó kpá re: Nókeneécpe tíye unsá ye uuco ne kefa kesé n sárei, limécó ke Unésáa yeé keyómecaa-pó n we uu u waine.

19

Utisi ne unósi pitúunne kecáá icélaa
(Mariki 10:1-12)

1 Ke Yeesu uu lē pisímé ní masí, uu Kalilee keteni-i yisi uu Yutee keté kee Yuritee nkoi kuwéé-mē ní we sí. 2 Písoi kulúti apí kei u tilípo uu pitóikó póisente. 3 Pifarisi pinyine apí ne u kó re piké ripine u wa nnya. Apí u pise re: Ncéé ye we re utisi yé fe uu nípa yo mpuri nnya unósi yuluu? 4 Yeesu uu pi pese re: Aní Uléécaá Nsímé ritelé kémeé nsímé mmú kapí n wóí keenléi? Pi wóí re: Kékoraane, utisi ne unósi ke Uléécaá uu wa 5 uu re: Lē nnya ke utisi uu usáa ne úní yisine u ne unósi apí ha péne apí pansé ipiye ise. 6 Lē nnya, apí nképéni pité, amá piipiye ye ise le. Lē nnya usoi úu kape lē ke Uléécaá uu rimpéne kóólene. 7 Kei ke Pifarisi apí pee u pise re: Yo nnya ke Moisi uu péé maa re utisi yé fe uu pitúunne ritelé unósi wolu uu pee u yulu. 8 Yeesu uu pi pese re: Nónákín ntake nnya ke Moisi uu ncéé nó he re ani ye fe ani nópinénósi lakase. Aí pee kékoraane-me lē we. 9 Asei kam nní nó símisi: Uye un unósi n lakase, linsá iwásánkaí nnya, kuu péé ha unósi féé kpísi, iwásánkaí kuu lē wa. 10 Kei ke upipiretiki apí pee u maa re: In lē kai pise re utisi uké ne unósi n we, li kutási we re usoi úu kape unósi kpísi. 11 Yeesu uu pi pese re: Aí písoi nnéi pee ye nsímé mmú nmuirei. Pé ke Uléécaá uu n tíyese re piké nmuirei meiree pee ye nmuirei. 12 Li we re písoi ye wele pee apí ye pinósi n kpísi re apí yé fe nnya. Lē kapí ne pico mari. Písoico mewai mee lē pico pansese. Píco póo Uléécaá iyáopi nnya pinósikpiké yá. Uye un n la uké icélaa nnyí kó uu kóm.

Yeesu ye siwá tinóó sone ritikise
(Mariki 10:13-16; Luki 18:15-17)

13 Lē memáá písoi pinyine apí ne siwá sírsápi sinyine Yeesu hapo re uké anípe sikecáá rilaa uké kó sikecáá keyóme yáasi. Amá upipiretiki apí ne pi cesi. 14 Kei kuu pee pi maa re: Aní siwá tiyá síké kenémeé kam. Aní kape ncéé si tápisi. Likumúnjé re mpií pee simécó ní we pee yé Uléécaá iyáopi kémeé ló. 15 Kei kuu anípe sikecáá rilaa uu pee limemáá kei yisi uu tómpo.

Ujmané mamá unyine kecáá nsímé
(Mariki 10:17-31; Luki 18:18-30)

16 Keyáa ke ujmané unyine utí ne Yeesu rikó uu u pise re: Sáa, lisóne líye kai pise re ké wa ké ne nfáa teneciré n yé? 17 Uu u pese re: Yo nnya kaa lisóne kecáá nkó né písei? Use kólo yee Usoné. Uye Uléécaá. Pón n la póké nfáa teneciré yé, isé kuu m pásii kaa ye n tikilé. 18 Uu re: Iyee iye? Yeesu uu re: Iyee re: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape nnóosé itansei nyere, kape yáai. 19 A ye upósáa ne upóni ríyu waise, aa kó upóco n la yare kaa ripócuruu ní la. 20 Ujmané uyé uu u pese re: Ne lē nnéi wale. Yo íco kai pise re ké wa? 21 Yeesu uu pee u maa re: Pón n la póké wa líké n nyamí ne kété-pó, a n nje a lē kaa m má yáa, aa siwóó sé píwekóó hóone, póí pee memá yé keyómecaa-pó. Pón lē piwai m masí, aa péé weri aa né tíki. 22 Ke ujmané uyé uu lē n kó, utí ne mpóocaaí tómpo, ke ukunipe aku nní m mulú nnya.

23 Kei ke Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Asei kam nní nó símisi re Uléécaá iyáopi kémeé pilone ye ne umámá páápúle. 24 Ké kó nó rikpá re: Kuyoooyo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompo, li yé kutási m purú ne ke umámá uu yé ní la uké Uléécaá iyáopi kémeé n lompo. 25 Ke

upipiretiki pē api lē n kō, ai pi muuni sīm api pēe re: In lē, wōo yē pēe fe uu pūyulale yenu? ²⁶ Yeesu uu pi nyānei nsonē uu pēe re: Lēlēe ai sisoipipi kēmeē kuwai n we ye Uléēcaa kēmeē kuwai wēle. ²⁷ Kei ke Piyēe uu pēe rinōō yōsi uu re: A ripaī kari lirōkō nnēi n tīye tōn pō tikilē. Yo kari likemēe yēnune? ²⁸ Yeesu uu pi pēse re: Asei kam nnī nō sīmisi re kumūnjē kpe-i ke nē Usōi Kepipi am n sōnti kē mēyukōō ketē fale ke Uléēcaa uu n conse kēmeē rinēyōōpitū kecāā n tone, nō kefi ne pitē mpī nō nnī nē rintiki, nō ne kō atū kefi ne atē kecāā tūntine anī ne Isirayēeli ipuri kefi ne itē iyē pīsoi ketahai tūhaane. ²⁹ Pēpēe nē nnya sīyō nēe pimāa ne piwā nēe api nēe pīsāa nēe pīni nēe pīnōsi ne sipipi nēe sicare n tīye, yē lē kapi n tīyente yē mepehē pīle, api kō nfāa tenecirē yēnu ai likēcāā kpā. ³⁰ Pīfoi meyā yē pitōrōō panse, pitōrōō meyā api pīfoi.

20

Pikeikō pēe itunje ikō ikō kekei kēmeē n hāpō kenýarū

¹ Yeesu uu kō kpā re: Lē nnya, Uléēcaa iyōōpi ye kō we yare nsimē mmū: Ukeisaa unyine yēe kemaresine leepō re ukē pikeikō wēēsi pikē ualēē kapi ye n sēe re fiinyi kecare kēmeē u keisi. ² U ne pē api kōmeine re ukē pi hēēle nnēi mmē kapi ye keyāa kese ukeikō n hēēle. Kei kuu pēe kecare-i pi tōnjepō. ³ Kai n pi yare itunje mese āme we kefi kumūnjē, uu kō leepō uu pikeikō picō yenu, pē pin keyāala-i mēwoo nyenu. ⁴ Uu pi maa re: Nōōkē ha kō kenécare-i keisi kē nnēi mmē kai m pise nō hēēle. ⁵ Api yisi api sī. Uu kō itunje kecirē kumūnjē ne nnyōō metaani kumūnjē pilēepō kpā, uu kō pikeikō picō kpīsi. ⁶ Kai nnyōō menupū n pi, uu kō pilēepō kpā uu pinyine yenu pin kei nyenu, uu pi maa re: Yo nnya kani ntē mēwoo nyenu itunje ne imelólē? ⁷ Api u pēse re: Lēlēe re ūka uu pikei rō kpīsi. Uu pi maa re: Nōōkē kō n nje ani ha kenécare-i keisi.

⁸ Kai nnyōō n wa, ucarete uyē uu uyēe ulikō kecāā m paīlē maa re: A pikeikō pē sēe aa pēpēe metōrōō n ka ne pihēēle koraane aā ne pīfoi kēto pālā. ⁹ Pēpēe nnyōō menupū kumūnjē pikei n kōraane apī weri, mpā ūye uu nnēi mmē kapi ye keyāa kese ukeikō n hēēle yōsu. ¹⁰ Ke pikeikō foī pē api n ka, apī m mēse re pihēēle yē picō ikō rifaau. Amā mpā ūye uu nnēi nse mmē kapi ye keyāa kese ukeikō n hēēle yōsu. ¹¹ Api kewōōyōō ke-i inmūlaa ne ukeisaa uyē iwōhō loni. ¹² Api re: Mpī pēe nnī pikei metōrōō mmē n ka ye wale itunje mekōōnū mese. Aa pēe tō ne pē nnēi nse hēēle, in kō ne tōa meyā ntunje ne mpōone kō. ¹³ Ukeisaa uyē uu piuse rinōō yōsu re: Am inīpēe pō li, unēsāne! Ai rō kōmeinele re nnēi mmē kapi ye keyāa kese ukeikō n hēēle kaa yē yōsi? ¹⁴ A lipōkō kpīsi aa tōmpo! Ne lalē kē nō ne uyēe pikei metōrōō mmē n ka nnēi nse hēēle. ¹⁵ Yare ām ncēe mā kē linēkō ne menēla wa, nēe iye? Nēe pō inīpēe wōjje re ne kefa lāarū nnya? ¹⁶ Kei ke Yeesu uu rikpā re limecō ke pitōrōō api yē panse pīfoi, pīfoi api pitōrōō.

Yeesu ye metāānū unkpō ne umeyise nstmē sīmisi

(Mariki 10:32-34; Luki 18:31-34)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api keyāa kenylene Yerusalem n tōsu, uu upipiretiki kefi ne pitē pē iyaa séi uu pi maa re: ¹⁸ Nō nyāni, Yerusalem kari nnī sīmpō pikē ha kei Usōi Kepipi tī pikē pēpēe ye Uléēcaa inyōōnse n wa piwēēse ne isē picēlaa anipe-i wa, pē pikē ne u tūhaane api yekei re pikē u kpu. ¹⁹ Pi yē pēpēe āpi Uléēcaa m pakarelē anipe-i u wa, api mēwoo u nyānei api isēi u fopii api kunapēēkōō kecāā u kari, uu pēe keyāa tāānū tunjē nkpō kēmeē yisi.

Lē ke Yakupu ne Yohani uni uu Yeesu m pise

(Mariki 10:35-45)

²⁰ Kei ke unōsi uu upinjāne ketē, Yakupu ne Yohani kpīsi uū ne Yeesu leepō, uu ukēyu-i wūla uū ne u tēni. ²¹ Yeesu uu pēe u pise re: Yo kaā la kē pō wa? Uu rinōō u yōsu re: Ne la re a njeurei re pō tīyese pinēnjāne mpī ketē apī masī ipōyōōpi kēmeē tone, uco kupōlūke-lūke, uco kupōmī-mē. ²² Yeesu uu pēe pi pēse re: Ani nyu lē kani kei nnī n welu. Nō fe anī ntōōsi keporipi kam n nīrunē nīruu? Api re: Eēe, tō fe. ²³ Yeesu uu pi maa re: Nō mesei ntōōsi keporipi menēco n ntī. Amā in kunēlūke-lūke nēe kunāmī metone nkō mmū, ai nēe yē tīyese likē ne lē. Pē nnya ke Unēsāa uu sitōne sē n nyōōnselē kuu si pane.

²⁴ Ke upipiretiki kefi tōrōō mpī pō lē n kō, piripōō arī ne pimāreco pitē mpī caai. ²⁵ Yeesu uu pinnēi séi uu pi maa re: Nō nyule re pē kapi n kpīilē te ayu piwēēse ye pinnanje ne a wēēkuselenle, pīsoi kecirē pin pinnanje a nyīselē. ²⁶ Amā ai limecō kai nō kēmeē we. Uye un n la ukē nōkenēcōpe uwēēse, ukē panse nōunēkeikō. ²⁷ Uye un kō nōkenēcōpe ikpēē n la, liute ukē nōunēlāsi. ²⁸ Limecō ke Usōi Kepipi āke ka re pikē ke n keisi. Amā ke kale re keke picō keisi keke kō kenfaa kpīsi keke piakōpē nnya he likē ne pīsoi meyā ayu lō.

Yeesu ye pinyīye pitē pōise

(Mariki 10:46-52; Luki 18:35-43)

²⁹ Lē memāā, Yeesu ne upipiretiki api Yeriko kuyu tulu. Kapi kei n yisi pin tōsu, tisoiwuf piima rinyine ari un n tikilē. ³⁰ Kei ke pinyīye pitē pinyine pēe ricēetime n tū api kō te Yeesu yēe tōsu. Api pēe sicāāla kápāā re: Upīma, Tafti Kepipi, a irōwe ripaī! ³¹ Pīsoi pēe n cāpīnelē

api pi cési re piké riséé, amá api pée meýá n cáái ηmaa ne rínanje re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripaí! ³² Yeosu uu pée nyere, uu pi séi uu pi pise re: Yo kaní la ké nó wa? ³³ Api u pese re: Upíima, tó la re a wa irónípee iké wúkule. ³⁴ Yeosu uu piíwe paí uu piinípee ca, mese ne mese, inípee ii wúkule, piketé api pée u tiki.

21

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)

¹ Ke Yeosu ne upisencó api Yerusalem n nyahaipó, api Olifiyee rikúú metene Petifasee kuyu-i lompó. Yeosu uu upipiretiki pité tum ² uu pi maa re: Ani kuyu nkú kpée nní nókenéyu-pó ní we kémeé hapó. Nó mese ne mese keminaayaha kenyine leepó, ke ne kekepipi sin toraalé. Ani si fénné aní ne né si weri. ³ Uye un ní-ye nó m pise, ani u pese re: Upíima ye si lalé. Liute yé kei nní nó riyá ani tómpó.

⁴ Lē ke antepu uú pée mí ma liké ne n wa nnya kai lē wa. U pēé maa re:

⁵ Ani Siyóó kuyu pikó maa re:

Ani ripaí, nóunéyóopi yee nní nókenémee weme.

Usoi niñe-niñe lo,

keminaa kepipi kecáá kuu túnti.

⁶ Upipiretiki api yisi api tómpó, api ha wai yare kuu pi n forii. ⁷ Apí ne keminaa ne kekepipi weri api pimelape sikecáá láai api mekecáá u tonse. ⁸ Písoi kulúú api pisitukanka lese api ncée-i táñente, picó api apéi hépiri api táñente re piké ne riyu u waise. ⁹ Písoi pée ukeyu n sóne ne pepere ukepire n tikilé api péé n cáái re: Tafiti Kepipi, ani uyee n sónti ne Upíima rinyiri ritaáse! Osanna, ani urinyiri keyómecaa-pó ritaáse! ¹⁰ Ke Yeosu uu Yerusalem kuyu-i n lompó, ai písoi nnéi lémesi api péé m piseine re: Usoi úye kecire ye nkó? ¹¹ Písoi pée u n tikilé api re: Uyee antepu Yeosu, Kalilee keté-pó Nasareti ukó lo.

Yeesu ye Uléécaa keyo-i pikpéense lakase

(Mariki 11:15-19; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)

¹² Yeosu uu Uléécaa keyo kémeé lompó uu pepere kei n yálisi ne pepere n lééri nnéi lákase. Uu pepere siwóó n cahane ataapili ne pilóóláyái situmpi láuli. ¹³ Uu pée pi maa re: Li wólaalé te: Pi ye Kenéyo sée re keyómeyáhaayo. Amá nó ne ke ripóólsele piyaaluke kuhore. ¹⁴ Ke Yeosu uu kei lé ní we, pinyiye ne síkankáláká así hapó así ne Uléécaa keyo kémeé u kó uu si poisente. ¹⁵ Amá ke pepere ye Uléécaa inyóónse n wa ne isé picélaa api mewai píima ke Yeosu uu n wapisi n yé ne siwá see Uléécaa keyo kémeé n cáái re: Osanna, Tafiti Kepipi, ai pi tóosi. ¹⁶ Kei kapi pée u pise re: Pó kómei lē kapi nní n cáái? Yeosu uu re: Ee. Uu pée pi pise re: Lē nnya, ani kahane Uléécaa ritelé kémeé nsímé mmú n keé te: Pó tíyese aí ne siwá sírsápi ne siwá fenféi péne asi pó m pakarenteé? ¹⁷ Yeosu uu pée limemáá kei pi yá uu kuyu lelu uú ha Petanii-pó fine.

Yeesu ye kúfikiyee anó wa

(Mariki 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kai n weesi, Yeosu uu yisi un Yerusalem tósu, nkú nn u wai. ¹⁹ Uu kúfikiyee ricéetime yenupo, uu sónepó uú ne ku kó, amá mepéi ηmane kuu leepó. Uu pée kuléé kpé maa re: Páa nkpeni kó pikai mārune! Kei nní, kúfikiyee kpé aku kóosi. ²⁰ Ke upipiretiki api lē n yé, ai nnóó pi yipu api pée re: Iye ke kúfikiyee nkú aku nní mese ne mese kólaapo? ²¹ Yeosu uu pée pi maa re: Ké aseí kecáá nó símisi re nōn Uléécaa ne kefa n tenelē nōnsá kō n tíru, nó fe aní lē kam nní kuléé nkú n wa meco wai. Aí kō lē ηmane, ticuruu, nó fe aní riyópe ntí maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripólo, ai kō mesei lē wai. ²² Nōn Uléécaa ne kefa n tenelē, nó ye lē nnéi kani ye keyómeyáhaa-i m pise yē.

Yei ke Yeosu nnañe nn léeri?

(Mariki 11:27-33; Luki 20:1-8)

²³ Lē memáá, Yeosu uu pée Uléécaa keyo-i lompó un we un písoi céési, pepere ye Uléécaa inyóónse n wa piwéése ne kuyu piwéése api hapó apí ne u kó apí u pise re: Nnañe ní-ye kaá ne nní wai? Uye yee rínanje pó he poké ne nní n wai? ²⁴ Yeosu uu pée pi pese re: Ne la ké nse nó pise. Nōn tinóó né m pese, né pée nó símisi rínanje mmē kam ne lē n wai. ²⁵ Ne la ké nó pise re wóo Yohani tumme re uké písoi míni wole? Uléécaa néé písoi pée u tumme? Api pée símaane re: Tōn nkpeni m maa re Uléécaa yee u tumme, u yé ró pise re: Kai pée iye wa káni ne Yohani nsímé ηmurei? ²⁶ Tōn kō m maa re písoi pée u tumme, aí yé wa. Tō pée risoiwuí wurule. Li we re písoi nnéi ye Yohani nyanile re antepu lo. ²⁷ Api pée mese Yeosu rínóó pese re: Ari nyu. Uyē un kó pi pese re: Né ám kō nó símisine rínanje mmē kam ne lē n wai.

Utisi unyine piñmáne pité kenýarú

²⁸ Yeesu uu kɔ pipise pi kpá re: N-ye kani kenyárú nké-i yé? Pi re utisi unyine yeɛ pɛɛ piŋmáne pité má, uu keyáa uŋmáne wééɛɛ maa re: Unéŋmáne, a neni waasi a ha anéléé nyé kapi ye n sée re fiinyi kecare kémee keisi. ²⁹ Uŋmáne uu u pese re: Am sí! Kai rinkpáɛ, uu kemúné conse, uu yisi uu waasi. ³⁰ Utisi uyé uu kɔ uŋmáne tɔɔɔ limɛɔɔ malɛ. Uyé uu re: Éɛɛ, ne kɔ, Sáa. Amá úu pɛɛ nkpáni waasi. ³¹ Yeesu uu pɛɛ pi pise re: Nɔ músu re wóo piketé kecare usáa mela wa? Api re ufoí lo. Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Asei kam nní nɔ símisi re pilampooyóɔ ne piwásánká yé ne kekpéé nɔ wa api Uléécaá iyóɔpi kémee lompo. ³² Li we re Yohani Uniwolé ye nɔkenémee kale uu aseí ncee nɔ nyíɛ, áni ne kutu u rico. Amá pilampooyóɔ ne piwásánká api unsímé ŋmurei. Ani kɔ lé nnéí yénu, amá áni mɛfine conse nóké unsímé ŋmurei.

Pikeikó pɛɛ rikpákárá m má kenyárú

(Mariki 12:1-12; Luki 20:9-19)

³³ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Ani kɔ kenyárú keɔo kutu rico: Ucarete unyine yeɛ we, uu aléé nyé kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi, uu mmele wai uú ne ke kóónú. Uu kɔ kecare ke-i kuhóre túni uu kɛtacerii mɔm kei kapi yé píta n cérii. Uu kɔ limemáá keméré cáca kenyine mɔm uu pɛɛ pikeikó wéési re piké kecare ké kecáá u m pállé uké ncée ha uké kam. ³⁴ Kai aléépipi nyé kutúú n tu, uu upilasi yukuse re piké ha upikeikó pɛ-i ualéépipi u yóɔme. ³⁵ Pikeikó pɛɛ api pilási mpí cǎpii. Api use kaii api ucó kopu, api utáánú aparɛ tapisi uu kpi. ³⁶ Ucarete uu kɔ pilási picɔ piyukuse kpá, pɛ pin kultúí we ne pifoí. Pikeikó pɛɛ api kɔ pɛ wai yare lé kapi pilási foí n wa mɛɔo. ³⁷ Uu picérei pɔɔne uu uunmáne yukuse uu pikemee tum, un músu re: Mpá líké iye wa, pi yé unéŋmáne wuri. ³⁸ Amá ke pikeikó api uunmáne uyé n yé, api pimɛɔɔpɛcɛre n tee re: Nkó yeɛ masí usáa memá nnéí te. Ani kam tóké u kpu tóké pɛɛ umemá n te. ³⁹ Kuu n tuipɔ, api u tini api kecare ilúké u sá api u kopu. ⁴⁰ Ke Yeesu uu pinyárú m masí, uu pi pise re: Ucarete uyé un ha n ka, yo kuu yé pikeikó pɛ wa? ⁴¹ Api rinóo u yósu re: U pikeikó kpákárá yé mekóre kónine. Pilicó áí yé nkpáni iwe u wa. Uu pɛé ha pikeikó féé forii re piké kecare kecáá u m pállé, apipi an m pi, api ye u túúni. ⁴² Kei ke Yeesu uu pi pise re: Ani nsímé mmú pí kai Uléécaá Nsímé ritelé kémee kéénlé te:

Tipare ke pimómé api n fóm tee pansɛ ricíre-círe tee kenui-í ní wee?

Upiima yeɛ lé wa. Mewaisaŋa kuu ró n yéneise ye mé!

⁴³ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Lé nnya, nɔ mpí, nɔo nní Uléécaá iyóɔpi kémee ní we, pi yé ikemee nɔ lese api mpuri féé mee Uléécaá mela n wai tonse. ⁴⁴ [Lin úye n fóm un tipare tɛ tɛnkpɔu, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukecáá n loó, ti yé u ná]. ⁴⁵ Ke pɛpɛɛ ye Uléécaá inyóɔnse n wa piwééɛɛ ne Pifarisi api Yeesu sinyárú sɛ n kɔ, api céru re pɛ kuú ne máne. ⁴⁶ Api pɛɛ icée n wéési piké ne u tɛ, pin kɔ pɛɛ risoiwuú wuru re písoi ye u nyáni re u antepu lé nnya.

22

Pinósikpiké anyá iluke kenyárú

(Luki 14:15-24)

¹ Yeesu uu kɔ kenyárú keɔo pi kpá re: ² Uléécaá iyóɔpi ye kɔ we yare nsímé mmú: Uyóɔpi unyine yeɛ keyáa uunmáne yeɛ unósi n kpási anyá piima wai. ³ Uu upikeikó tum te piké ha písoi séleime piké anyá iluke li. Amá písoi api isáneséi iyé yulu api anyá wénte. ⁴ Uu kɔ pikeikó picɔ pitume kpá uu pi maa re: Ani pisáne sée ani pi símisi re: Anyá iluke ye pipele masile. Anénáala ne inéɛɛ kpɔkɔó kam kɔ. Mpá yo ye kéyu wale. Ani kam ani pinósikpiké anyá iluke li. ⁵ Api nkpáni isáneséi iyé kutu rico. Mpá úye uu ulikó-mé tómpo. Picɔ api sicare waikɛɛ, picɔ api ayáa tɔŋapɔ ⁶ pitɔɔɔ pɔo pikeikó pɛ cǎpii api isei pi waise api pɛɛ pi kóni. ⁷ Ai uyóɔpi kuwóí wai, uu upisóɔca tum apí ha písoi pɛ kóni api pikuyu nna ŋmaasi. ⁸ Uu pɛɛ upikeikó picɔ maa re: Anyá iluke ye pipele masile, amá pisáne ápi pɛɛ ikuluke tulaalé. ⁹ Lé nnya, ani sicépepe-ne-i léepo, non piye n ye, ani kusáne pi séiri. ¹⁰ Upikeikó pɛɛ api yisi api icée tóóí api písoi nnéí kapi n yé sélei, pisáne ne pikóre, pisáne api pɛɛ kenyáyo yipu. ¹¹ Kei ke uyóɔpi uu pɛɛ lompo re uké pisáne pɛ yáási, uu usoi unyine yenu yeɛ úu inyanlú n tanaalé. ¹² Uu u pise re: Unésáne, iye kaa wa áa ne nté lontí áa kɔ inyanlú tanaalé? Ai utisi muuni uú n séléé. ¹³ Uyóɔpi uu pɛɛ pikeikó maa re: Ani ána ne anípe u paasi ani ketahai kunmaha-i u sápo. Kei kuu yé n téní un iní takai. ¹⁴ Yeesu uu pɛɛ re: Lí we re písoi kulúí kapi sée, amá pɛ kapi pikecare n wéé ápi pɛɛ kultúí we.

Lampoo kapi ye Rɔm uyóɔpi píima n héɛɛ

(Mariki 12:13-17; Luki 20:20-26)

¹⁵ Kei ke Pifarisi api pɛɛ símaane re iye kapi yé ne Yeesu ripine wa piké ne unnoosímé cire u n tɛ. ¹⁶ Api pipiretiki pinyine ne Erooti pipiretiki pinyine lese api tum te piké ha Yeesu maa re: Upiima, tɔ nyule re aseí ŋmane kaa ye símisi. Pɔ ye kɔ Uléécaá ncee písoi céesile ne aseí. Mpá usoi uké iye nsá ŋnanɛ m má, áa ye uinípeɛ n wuru pon ne símisi. ¹⁷ Tɔ la re a kepámúné ró

símisi také yé te ncée ye we re toké ye Róm uyóopi lampoo hééle néé ári kape ye hééle? ¹⁸ Amá Yeesu pó ne pimesəhə kópe kapi n wai pinyuwe máálenle. Uu pee pi maa re: Nó kecáá kecáá mewai pikó mpi, yo nnya kani né peikee? ¹⁹ Ani ne siwóó sē kani ye ne lampoo n hééle kam nké! Api mewóópipi mese ne u hapó. ²⁰ Uu pee pi pise re: Uye riyu ne úye rinyiri tee nní mekecáá we? ²¹ Api u pese re: Sesaa lo. Kei ke Yeesu uu kó pi maa re: In lē, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléecaa likó Uléecaa pa. ²² Kuu lē tinóó tē pi m pese, ai nnóó pi yipu api pee u yá api tómpo.

Pisatusee ne nkpo kéme meyiše nsmé
(Mariki 12:18-27; Luki 20:27-40)

²³ Keyáa kē cire ke Pisatusee api Yeesu kéme ha. Pisatusee pee tee re pikpəkpə ápi ye nkpo-i yisi. Api síl api ha Yeesu leepə, api u pise re: Sáa, Moisi ye maa re: ²⁴ Unósikó úye un n kpu unsá kewá m má, li pise re uuwá yee yé unósi uyē kukúmannəsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁵ Too! Amá piḡmáne pinyine pee pee kerócpə nté we. Pi pimáreco piseei le. Umáa uu unósi kpísi, uu kpi úu kewá ye. Uwá uu pee umáa ukúmannəsi kpísi. ²⁶ Uyē uu kó limeca kpi, uu ukúmannəsi uyē ne utáánú yá. Ai lē n wai hái ne usééi-sééi kéme-pó. ²⁷ Pē memáá, unósi uyē póó kó kpi. ²⁸ Tó la také nkpeni pó pise re ke pimáreco piseei pē api nní pinnéi unósi uyē n kpísi, pi uye unósi ye ha lo, keyáa kē ke pikpəkpə ápi ha nkpo kéme n yisine? ²⁹ Kei ke Yeesu uu pee pi pese re: Lē nnya kani nómenécíre kiraasente. Ani Nléécaasimé aseí kóméi, áni kó Uléecaa nnaŋe nyu. ³⁰ Kumúnjé kpe-i ke pikpəkpə ápi ha n yisine, pitisi ápi pinósi kpíkəsine, pinósi páa kó pila sónkeene. Amá pimefine yé ha n we yarē piléecaatume keyómecaa-pó. ³¹ Ani lē ke Uléecaa uu pikpəkpə meyiše kecáá nó má api Unsmé Ritelē kéme wólu kée, néé yo? U maa re: ³² Néé Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa ne. Uléecaa úu pikpəkpə Uleecaa amá u pinyánnyá Uleecaa le. ³³ Ke písoi pē nnéi pee n cápínelē pin kutu u colē api lē n kó, uicélaa iyē ii pi loni nšone.

Isé iyee Uléecaa isé kecpə icó n fe
(Mariki 12:28-34; Luki 10:25-28)

³⁴ Ke Pifarisi api n kó te Yeesu ye Pisatusee feriyē uu séése, api cápíne. ³⁵ Pikecpə isé ucélaa unyine uu pee ripine Yeesu wai uu u pise re: ³⁶ Ucélaa, Uléecaa isé nnéi kéme iye ye imáa? ³⁷ Yeesu uu re: A Upiima, Upóléecaa n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi, ne kepómúnjé nnéi. ³⁸ Iyee isé fói, iyee kó innéi kecpə imáa. ³⁹ Ilírú yee ifói iyē meco n sá ye nnyí: A upóco n la yarē kaa ripócuruu ní la. ⁴⁰ Isé nnyí keté yee isé ne antepuyē icélaa riyiki.

Uyē ke Uléecaa uu n wée ne Tafiti kecáá nsmé
(Mariki 12:35-37; Luki 20:41-44)

⁴¹ Ke Pifarisi api lē n cápíne, Yeesu uu pee pi pise re: ⁴² Iye kani uyē ke Uléecaa uu n wée kecáá músu? Uye kepipi ye ke? Api u pese re Tafiti Kepipi ye ke. ⁴³ Yeesu uu pee pi maa re: In lē, iye kai wa ke Nfáasone nn Tafiti metéi he úú ne u séi re Upiima? Tafiti ye peé maa re: ⁴⁴ Upiima ye Unépiima maa re: A kunéluke-luke-mē kényukóstone-i tone hái ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláarə kepónyále-i n co.

⁴⁵ In te Tafiti ye mesei u sée re Upiima, iye ke uyē cire uu yé kó pee Tafiti Kepipi?

⁴⁶ Pifarisi pē ápi fe piké nka Yeesu pese. Kaí ne kei n kpísi, úka úu ye pee kaha uké nnyine u pise.

23

Yeesu ye re písoi piké pimécire ne isé picélaa ne Pifarisi tí
(Mariki 12:38-39; Luki 11:43,46; 20:45-47)

¹ Lē memáá, Yeesu uu pee písoi pee n cápínelē ne upipiretiki-mē pansepə uu pi maa re: ² Isé picélaa ne Pifarisi kai péé we re piké isé ke Moisi uu nó ní pa aseí nó símisi. ³ Li ne sá re noké piicélaa rimulú ani kó i tiki. Amá áni kape ye pimewai ne yíraane. Li we re pē ne ye picó céesi re piké piicélaa ritiki, amá piricuruu ápi ye pee i ritiki. ⁴ Pi ye limúle-mule paasilē api picó yase, piricuruu ápi ye pee líka rica. ⁵ Pi mpá yo wai re písoi piké ye pi yē nnya. Lē nnya kapi ye Nléécaasimé silóopi kapi ritii kecáá rinímeełú mepéré rikpáse api kó pisitukanka atime nwépi mepéré kpáse ai picó síkó feriyē. ⁶ Sitóne fói kapi ye keluke kéme ne Pisuiifi ayomeyáhaalee-i n la. ⁷ Pi la re písoi piké ipakare ne pi n yáhaanke sicápíne kéme, piké ye kó pi sée re picélaa. ⁸ Amá nó áni kape ye tíye piké ye nó sée re picélaa. Nó nónnénéi pimáreco le. Usoi use kóló yee kó nóunécélaa. ⁹ Ani kape ye keté kecáá úka sée re nóunésáa. Nóunésáa cirenínje kani m má ye keyómecaa-pó we. ¹⁰ Ani kape ye tíye piké ye nó sée re úyukóó. Nóunéyukóó ye use le. Uyee

nni uyē ke Uléécaā uu n wée. ¹¹ Nónkenécōpe uwéése uké panse núnénéikók. ¹² Uye un umeciré rintaáse, li ye u ricepisele. Uye un umeciré rincépise, li ye u ritaásele.

*Yeesu ye isé picélaa ne Pifarisi kecáá kecáá mewai kesi
(Mariki 12:40; Luki 11:39-52; 20:45-47)*

¹³ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. No kecáá kecáá mewai pikó le! No ye písoi ncée tápisile re ápi kapé Uléécaā iyōōpi kémee ló. Nórínécúruu áni ye lompo, áni kō pēe pepēe ní la yáne piké lompo.

¹⁴ [Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. No kecáá kecáá mewai pikó le! Nōo pikúmannási anipe-i lē kapi m má yóoi, ani ye kō pēe keyóme yáási ai náñai písoi piké ne nó n yé nnya. Lē nnya ke Uléécaā uu íwe iyee íi icō m má nó waine.] ¹⁵ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. No kecáá kecáá mewai pikó le! Ketē nké nnéi ne mínimaa kani kálē te nókē uye unyine yē nókē u pansese núnépiretiki. Nōn liute piyéne m masí, ani t́yese un pansese usoi nkó kái ne n sá re piké íwe teneciré kelō kémee íwe lukeise iké nōsinékos n fe meté. ¹⁶ Iwe kani topori, nó pinyíye mpí, nōo nní písoico n sēni! No ye maa re: Uye un Uléécaā keyō n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úye un wuru yee Uléécaā keyō-i ní we n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, ncée rín we re uké lipiwai riyá. ¹⁷ Nó piníri ne pinyíye mpí! Wurá ne Uléécaā keyō kee wuru uyē m pansese Uléécaā líkó, yo yee liketé kecōpe ríyu má ne lícō? ¹⁸ Nō ye kō maa re: Uye un Uléécaā keyō kémee kenýōnshúúpi n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úye un inyōnssese yee kehúúpi kecáá ní lálalē n sée uú ne wéeri re u yé linyine wa, úu ncée má uké lipiwai riyá. ¹⁹ Nó pinyíye mpí! Isee kápí ne n nyōnse api kehúúpi kecáá lāa ne kehúúpi kee i m pansese Uléécaā líkó, yo yee liketé kecōpe ríyu má ne lícō? ²⁰ Lē nnya, úye un kenýōnshúúpi n sée uú ne wéeri, kelō kē ne lē nnáí lē kei ní we kuu sée uú ne wéeri. ²¹ Uye un Uléécaā keyō n sée uú ne wéeri, Uléécaā keyō ne Uléécaā yee kekemee ní we kuu sée uú ne wéeri. ²² Uye un keyómecaa n sée uú ne wéeri, Uléécaā riyōōpitú ne Uléécaā yee rikécáá ní t́t kuu sée uú ne wéeri.

²³ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí. No kecáá kecáá mewai pikó le. No ye ńpá yo hōonele, aní ne manti ne ayéhepei ncōpuri péne ani hōone awélé kefi, ani Uléécaā kuwélé kuse pa. Amá áni ye pēe isé nnéi kecōpe ípíima yaré nní aseí piwélaa ne usoičo piwetu ne aseí pitiki nkó ne pikei wa. Lē kái pēe píse re nókē n tikilē nōn pēe kō ne litóroo lícō nní wai. ²⁴ Nó pinyíye mpí, nōo nní písoico n sēni. No ye kúcerii ne ríso lesele, ani pēe ísu ne péne ani muuni.

²⁵ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! No kecáá kecáá mewai pikó le. No ye yaré mpí pēe ye kehee ne kecáripí kepíre nmané n heere api keméé yá mecō. Lē kapi ye sikemee n li ne kapi ye ní ntí ye pēe líyaa-yaa le kapi n káipinkee. ²⁶ Nó Pifarisi, pinyíye mpí! Ani ye kehee ne kecáripí kémee mefoi heere, kepíre yé pēe limecō sonesi.

²⁷ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! No kecáá kecáá mewai pikó le. No ye yaré rikpíi mmele kapi míni tomé n túkei ari pēé n wariye pói-pói rísoné mecō, néḿpákane asoikōho ne líkperinkpēkōs lē rikemee yipaalē. ²⁸ Limecō kaní we. No písoi keyu-i nyíselē te nō isé tikilenle, néḿpákane kecáá kecáá mewai ne mewai kōpē mee nōsinéfa-i yipaalē. ²⁹ Iwe kani topori, nó isé picélaa ne nó Pifarisi mpí! No kecáá kecáá mewai pikó le. No ye antepuye akpíi mónle ani pepēe aseí n tikilē akó sōnukuse ³⁰ ani pēe re: Tōn pēe pírókpure isoi kumúné kpe-i n we, ári yé pēe ńmurei toké pi rikpá toké ne antepuye kō. ³¹ Nō pēe lē nyísele ani nórínécúruu yámne re nō pepēe antepuye n kō sipirē le. ³² Lē nnya, ani mese nōpinékpure mewai kōpē ne kényu mahā ne kēto-pōl ³³ Nó iwáa kpákárá nnyí! Iye kani yé wa áni yé ne nna teneciré kémee n lompo. ³⁴ Ani kō te né antepuye ne písoi pēe mewéesesōho m má ne isé picélaa kecāre nó páme. Nó píco kō, ani píco kunapéékos kecáá karií, ani kō nánányómeyáhaalee-i píco isíí sútkēe, ani kō píco ńpá kuyu kúye-i n tikilē nōn wéékuselē. ³⁵ Lē nnya ke pē nnéi kani n kō ápi kō líka wa nkpo ní ne nō tenene, kái n kpíime usōne Apēli kémee aí ne sí Perekiya ujmáne Sakaríi kani Uléécaā keyō kémee kelō sōne ne kenýōnshúúpi kepáápáá ní kpu kémee-pō. ³⁶ Ké aseí nō símisi re nfáani písoi mpí pēe mewai kōpē mē akpanii yenne.

*Yeesu ripōo ye caai Yerusalem nnya
(Luki 13:34-35)*

³⁷ Lē memáá, Yeesu uu pēe Yerusalem pikó maa re: Nó Yerusalem pikó, nō ye antepuye kónle ani kō pē ke Uléécaā uu nōkenémee n tumme apare tapisi ani kóni. Melé kesē kam pēé la ké nó cápíne yaré ke kucáyaha aku ye kuamérí metene kusipipi n tā líka ái ye si wa mecō ani yúlu? ³⁸ Lē nnya, Uléécaā keyō yé meñmane n we úka úu yé n we. ³⁹ Ani kō te áni neni piyéne né kpáne líké ha ne tu kumúné kpe-i kani yé ha ní maa re: Uléécaā uké uyee Upiima rinyiri ne n weme rikpá!

24

Yeesu re Uléécaa keyo yé fori
(Mariki 13:1-2; Luki 21:5-6)

¹ Yeesu uu pée Uléécaa keyo-i léeri un tósu. Kei ke upipiretiki api péé ne u rikó re piké kememáme u nyíse. ² Amá Yeesu póo pée pi pese re: Lē nnéi kani nní n nyáni, aseí kecáá, li sánti líké wa ripare ríka ári yé ríco kecáá n tósilē. Linnéi mmú ye sántile líké fori téké-téké.

Lēle n nyíse re ketē ye ketene tu
(Mariki 13:3-13; Luki 21:7-19)

³ Yeesu uu pée sí uu ha Olifiyee rikúú kecáá tone. Upipiretiki api kei u kálaapo api u pise re: A ró símisi píyei kai lē waine, ne yo kari yé kó ne ceri re mepópeme mee lē tu re ketē ketó ye kē. ⁴ Yeesu uu pi pese re: Ani nóménécire tí n̄sone, áni kape tíye unyine uké kuyúú nó tá. ⁵ Písoi kulúú yé sónaame use use, api ye rinényiri ne písoi meyá kiraasente api ye pi maa re: Néé uyē ke Uléécaa uu n wée. Lē kémee kapi yé písoi kulúú kuyúú tá. ⁶ Nó kó te atopi ye nókénékúri néé ketaa-pó wai, amá áni kape nfasimé tóne. Lē kai m píse re líké wa kai lē wai. Amá kétó áke kahane n tu. ⁷ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nco ne topu, keyóopitē áke keyóopitē keco ne topu, nkú nn siló sinyine leeri, ketē áke siló sinyine yenesi. ⁸ Lē nnéi ye we yare ke memárenlō ame ye unósi pikéhé n kóraane. ⁹ Péé uye-i ke písoi api yé nó kpisi api nópínéláaro anipe-i wai, api íwe nó wai api nó kóni. Isoipuri nnéi ii kó né nnya nónépuri yulu. ¹⁰ Kei kai yé pée písoi meyá ne kelólé-mē ha, api péé n yámmen̄ene, api pée ipuri n yúinne. ¹¹ Antepuye nōome kulúú yé léeme api písoi meyá kiraasente. ¹² Mewai kópe yé kényu mahā, písoi meyá nla nn pée hásu. ¹³ Amá uye un tinkáhá-káhá ne kété-pó Uléécaa yé uriyu ló. ¹⁴ Uléécaa iyóopi Nsímé Keciire mee ketē nnéi kecáá kónúnúe isoipuri nnéi iké kó. Lē memáá, n̄pá yo ketó áke pée tulu.

Iwe píima mekame
(Mariki 13:14-23; Luki 21:20-24)

¹⁵ Yeesu uu kó píimá pi kpá re: Antepu Taniyeeli ye péé maa re kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima mee ye n cókoi yenu nn keló sone riyíki-i tú. Uye un nsímé mmē n keē, uké musí uké liasei kó. ¹⁶ Lin lē n wa, pepée Yutee ketē kémee n̄ we piké wuri api ayópe taá. ¹⁷ Uyee yé ha kulee ipiraa kecáá n̄ we, uké wuri uu kape re uké nkpani kukemee lompo uké linyine kpisi uké ne ripéne. ¹⁸ Uyee kecare-i n̄ we, úu kape nkpani re uké wurime uké kényo-i uketukanka kpisi. ¹⁹ Iwe ke pifani ne píimáreni apí ha siyáa se-i topori. ²⁰ Ani ne Uléécaa té te úu kape tíye itóo iyē iké nnyie kumúnjé néé kewénteyaa ketúnjé ró léeme. ²¹ Iwe píima iyē ke sisoiipipi asi kumúnjé kpe-i n lene íco lí pikai léemelē hái ketē kekoraane-me ne neni-me, íico lí kó pikai léeri. ²² Uléécaa unsá pée síweyaa sē n hasi, úka úu yé pée nfáa ye. Amá pé kuu n wée nnya, u yé siyáa sē hasi. ²³ Lē nnya, úye un nó m maa re: Ani rípaí, nté ke Kirisi uu we néé uye nkó nté-pó áni kape n̄murei. ²⁴ Píkirisí nōome ne antepuye nōome ye leerine piké mémare píima lese piké nyíse, piké kó mewaisan̄a wapisi hái lin pée kufee n we, pin yé fe ricuruu apí pē ke Uléécaa uu n wée kiraase. ²⁵ Ani léise re ne pístmé nó li masile.

²⁶ Lē nnya, pin nó m maa re: Ani rípaí, uye nkó kucei kóima-i, áni kape ha. Néé pin nó m maa re: Ani rípaí, uye nkó kulee-i pékaalē, áni kape n̄murei. ²⁷ Yare ke kekónetēhe áke ye nní keléécaa-pó n léeme áke meyéne mese yeéri ketunjeleeme-pó áké ne sí ketunjelolē-pó, limeco ke Usoi Kepipi áke sánti. ²⁸ Li we yare kapi ye m̄ maa re: Kei ke isare kópe ii n̄ we, ke áyemeekú aa ye cápine.

Usoi Kepipi mekame
(Mariki 13:24-27; Luki 21:25-28)

²⁹ Yeesu uu kó píimá pi kpá re: Síweyaa sē metómpo ke itunje ii sōmaane, iwáre ii metéí paa, awárepi aa keyómecaa-pó poroiri, linan̄e-nan̄e lē keyómecaa-pó n̄ we ai meyá yenesi. ³⁰ Linyine ai pée keyómecaa-pó nyíse re Usoi Kepipi ye nyahaimēle. Kei ke ketē nnéi kecáá isoipuri ii yé pée itu ló. Apí pée Usoi Kepipi yenu, ken ahope kecáá weme ne kennan̄e ne kemeyóopi. ³¹ Apí pée rinátón̄ maa ténse, uu pée upitume ketē awélé nnéi kémee túmei. Apí pē kuu n wékeke ketē nké ne keketo-pó cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa
(Mariki 13:28-31; Luki 21:29-33)

³² Yeesu uu kó píimá pi kpá re: Ani kúfikiyee kenyárú icélaa kutu ríco. Ku ye kun ilése n̄mú n wairi, mepéí men n leeri, nō ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaimēle. ³³ Limeco kái we. N̄n píyei lē nnéi mmē n yē lin n wai, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimēle, un tin̄n̄n̄o ne kolé. ³⁴ Asei kam símisi: Písoi kunai nkú áku tósune kelene, nní nnéi líké ne n̄ kam. ³⁵ Ketē ne keyóme yé tósi, amá anén̄do áa metón̄jé má.

Uléécaa n̄man̄e yee n̄pá yo ketó nyu
(Mariki 13:32-37; Luki 17:26-30; 34-36)

³⁶ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Amá in ketē metene nkó, úka útu likeyaa kē née liitunje iyē nyu, nḗpá piléecaatumē pēe keyómecaa ní we née Uléécaá Kepipi ricuruu. Amá Usáa mecire yee nyu. ³⁷ Kumúnjé kpe-i ke Usoi Kepipi aké ha m pēeri, li ha wainē yarē kai Nowee nfaa kémee n wa mecá. ³⁸ Nní kái pēe Nowee nfaa kémee wa: Keyáa kē ke míni amé pēe ketē nnéi rínfē keké kelene n tu, písoi ye pēé wele pin le pin níru, pin sónne, pin pisipipi pila ne pinósi pasii hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutókai kémee n lompo. ³⁹ Api nkpáni níka musí, míni amé ha ne weri amē pinnéi muuni. Límecó kái ha wainē pēé uye-i ke Usoi Kepipi aké ha m pēeri. ⁴⁰ Pítisi pité yé likumúnjé kpe-i kecare-i n we, ai use kpíípo ai ucó yá. ⁴¹ Pinósi pité yé n we pin nam, ai use kpíípo ai ucó yá. ⁴² Lē nnya, áni kapē lopile, li we re áni nyu keyáa kē ke Nsunéptíma uu m pēerine. ⁴³ Ani rónne kó te úyosaa un ye pēé n nyu itunje iye-i ke uyaa uu kesine n sónepo, u yéé pēe n nyánile útu yé tíye uyaa uké kényo-i lompo. ⁴⁴ Lē nnya, nóké nómeneécíre mesére n cápínelē non ne mé. Kumúnjé kpe-i káni ne m músu ke Usoi Kepipi ake pēeri.

*Ukeikó sone ne ukeikó kópe
(Luki 12:41-48)*

⁴⁵ Yeesu uu pēe upipiretiki pise re: Wóo ukeikó yee aseí n tíkíle un kō mesóho má? Uyee ukeikó uyē ke úyosaa uu ye ne kényo rin-yá re uké ke m pallē, uu ye upikeico iluke rónne wai yarē kai m pise. ⁴⁶ In te úyosaa ye ukeikó uyē leeme un mesei upikei kecáa we, u únarekome le! ⁴⁷ Ké aseí nó símisi ani kóm te úyosaa uyee ne ulikó nnéi uukeikó yáne re uké likecáa m pallē. ⁴⁸ Amá in te ukeikó kópe lo, u yé ukefa-i maa re: Unéyosaa útu meke sánti. ⁴⁹ Uu pēe upikeico ipépi loni, u ne pítapome api pēé n le pin níru. ⁵⁰ Keyáa kē ne itunje iyē ke ukeikó uyē útu ne m músu kémee ke uuyosaa uu há sánti. ⁵¹ Kei kuu yé pēe ukeikó uyē lakase uu íwe u wai yarē kapi ye kecáa kecáa mewai pikó n wa mecá. Kei kuu yé n téni un iní takai.

25

Pikpére kefi pinyine kenyárú

¹ Yeesu uu kō upipiretiki pimáa kpá re: Lē nnya, Uléécaá iyóopi yé ha n we yarē nsímé mmú: Pikpére kefi pinyine pēe keyáa yisi re piké unmánē unyine yee pinósikpiké ní la merí. Api sífiráa kpíkési apí ne péne. ² Pikecápe pinupú pēe piníri, pinupú picó písóhoo. ³ Ke piníri mpí api písifiráa n kpisine, ápi simekpó méka mecó iyaa wa piké ne rípeñe, ⁴ amá písóhoo póo písifiráa me súúkeee api kō mecó sinúmpí-i wai apí ne péne. ⁵ Ke unmánē uyē útu ne pikámē n nánáise, nnó nn pi yáái api lopilente. ⁶ Ke kesine ake m pí, kecááila aké lelu re: Unmánē uyee nní weme! Ani leepó ani u tépei! ⁷ Pikpére pē nnéi api yisi api písifiráa pinyóonsente loni. ⁸ Piníri mpí api pēe písóhoo pē maa re: Ani nómeneékpo mē tó he, sírfíríraa ye lala síkē kpi. ⁹ Písóhoo pē póo re: Eehei! Me ne tó risále, áme tise toké nó he. Li kutósi we nóké piyái kémee ha ani kei nómeneékó lolu. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i kapi pilale n tósu, unmánē uyē un tuiri, u ne pinupú pepee pimecire n cápínelē pin ne u mé api kesé kulee kpe-i kapi pinósikpiké anyá n wai loni, ihánaa ii hánaapo. ¹¹ Liképire, pikpére niri mpí póo tuiri api cáái re: Upíima, a ró háñne! Upíima, a ró háñne! ¹² Kei ke unmánē uyē uu pi maa re: Ne la kē aseí nó símisi re ám nó nyu! ¹³ Yeesu uu pēe kpá re: Lē nnya, nnó rín we. Li we re áni nyu keyáa kénye née itunje iye-i kam sánti.

*Pikeikó pitaani pinyine kenyárú
(Luki 19:11-27)*

¹⁴ Yeesu uu kō upipiretiki pimáa kpá re: Uléécaá iyóopi yé ha n we yarē nsímé mmú: Utisi unyine yee pēe ncée pihápe la, uu upikeikó sélei uu umamá pianipe-i wai. ¹⁵ Uu use wura mewóópipi sipehepi sinupú pa, uu ucó wura mewóópipi sipehepi sité pa, uu utáánú wura mewóópipi kepehepi kesē pa. U nḗpá uye nnañe ne musile uu ne le kai m pise u pa, uu pēe yá uu tómpo. ¹⁶ Ukeikó uyee wura mewóópipi sipehepi sinupú ní yosí uu mese ne mese siwóó sē kpi si uu ne kpéense, uu wura mewóópipi sipehepi sinupú sico kuláa yenu. ¹⁷ Uyee wura mewóópipi sipehepi sité ní yosí póo kō límecó wai, uu wura mewóópipi sipehepi sité sico kuláa yenu. ¹⁸ Amá uyee wura mewóópipi kepehepi kesē ní yosí póo ha kuhóre túni uu ukeisaa siwóó sē pésu.

¹⁹ Kai siyáa sité n wa, piukeisaa uu kúiri uu re piké ulikó kēé uké yé. ²⁰ Ukeikó uyee wura mewóópipi sipehepi sinupú ní yosí uu ukeisaa keyúri nyósópo ne wura mewóópipi sipehepi sinupú féé sico, uu re: Wura mewóópipi sipehepi sinupú kaá pēe né pa. Aa yēe, Upíima? Wura mewóópipi sipehepi sinupú sico ye nsí kam kuláa n yé. ²¹ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pó ukeikó sone ne aseí ute le. Likáripikó-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya, né limáa-maa pó rimúfise. A lomme toké anyá li. ²² Ukeikó uyee wura mewóópipi sipehepi sité ní yosí póo kō nyósópo uu re: Wura mewóópipi sipehepi sité kaá pēe né pa, Upíima! Aa yēe? Wura mewóópipi sipehepi sité sico ye nsí kam kuláa n yé. ²³ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pó ukeikó sone ne aseí ute le. Likáripikó-i kaa nní wa lē kai m pise. Lē nnya, né limáa-maa pó

rimúise. A lomme táké anyá li. ²⁴ Ai nkpeni yá uyee wura mewóópipi kepehepi kese ní yási. Uyē pǎo kǎ nyǎsǎo uu re: Ne nyule Upiima re mewókó áme kusa pǎólú. Kεcarε ke-i káa n lukesi kaa ye kpasí. Kei káa n fǒ kaa ye kpéé. ²⁵ Lē nnya ke iwame ii né wa am keté kέmee sipǎwǎwǎ kúlesi. Aa yē! Sipǎwǎwǎ sεε nsí, a yási! ²⁶ Kei ke ukeisaa uu rinǎo u pesε re: Pǎo ukeikǎ kǎpε ne ukánsoi le! Kaa lē n nyu re kecarε ke-i kám n lukesi kam ye kpasí. Néε kei kám n fǒ kam ye kpéé. ²⁷ Pǎo yεε pεε sinéwǎwǎ ne kewóófore piyekei hale, am péε ha pεeri am sinéwǎwǎ sε yǎsu ne sikulaa. ²⁸ Ukeisaa uyē uu pεε pikeikǎ picǎ maa re: Ani mekεε wura mewóópipi kepehepi kε uanipe-i yási ani nkǎo yεε nní wura mewóópipi sipehepi kefi m má kpá. ²⁹ Li we re nkǎo yεε meyá m má kapi ye pípa rikpá aí ne u fuu, amá nkǎo yεε úu líka m má, pi ye lē kuu m músu re u má ricuruu u yǎsile. ³⁰ Amá ukeikǎ nkǎo yεε úu nní líka n yóriye líkǎ lεε re ani u tí ani ketahai-mē kunjmahai-i u sǎpǎ. Kei kuu yé n téní un iní takai.

Usoi Kepipi ye sǎntile kεkε ne písoi tulhaane

³¹ Yeesu uu kǎ pímaa pi kpá re: Keyáa kε ke Usoi Kepipi aké ha kemmule kέmee n sǎnti ne piléεcaatumε nnéi, keriyukǎwǎwǎ kεcáa kaké ha tonene. ³² Keté nké kεcáa isoipuri nnéi yé ha kekeyu-i n cápinelenle, ake pεε písoi ne pípicǎ kǎólene yare ke useesé uu ye isǎn ne ipoi n kǎólene. ³³ Uu pεε isǎn ukuluke-luke-mē wai uu ipoi ukumii-mē wai. ³⁴ Kei ke uyǎopi uu yé pεε pepεε ukuluke-luke-mē ní we maa re: Nǎo mpí ke Unésáa Uléεcaa uu nní rinkpá, ani kam ani iyǎopi kuu hái keté kekoraane-mē n yekeilē un ne nǎo mé yási. ³⁵ Li we re nkǎo yé né wale, ani né he am le, nnírε nn né wai, ani né he am níru. Ne pεε usáne le, ani nǎsinéyo-i kusáne né yǎsu, ³⁶ ne pεε menmane wεle, ani ilú né tani, ne pεε pǎólúle, ani kenécáa pái. Ne pεε kukpaniilee-i wεle, ani hapǎo ani né lǎólú. ³⁷ Kei ke pepεε nní aseí n tíkilé api yé pεε rinǎo yási re: Upiima, keyáa kέye kari pǎo yé nkǎo nn pǎo we, ari pǎo he aa le, néε nnírε nn pǎo we, ari pǎo he aa níru? ³⁸ Keyáa kέye kaa usáne, ari sirǎyo-i kusáne pǎo yǎsu? Keyáa kέye kari pǎo yé pǎn menmane we, ari ilú pǎo tani? ³⁹ Keyáa kέye kari pǎo yé pǎn pǎólú néε pǎn kukpaniilee-i we, ari pǎo lǎólú? ⁴⁰ Uyǎopi yé pεε rinǎo pi pesε re: Asei kεcáa, kε nǎo símisi re lē kani pinémáreco kεcǎpe usírísá unyine n wa, né kani lē li wa.

⁴¹ Kei ke uyǎopi uu yé pεε pepεε ukumii-mē ní we maa re: Ani kenékúrí yisi ani ketaa-pǎo rinyǎsǎ. Uléεcaa ye anǎo nǎo wale! Ani ha nna teneciré kέmee lompǎo. Kei ke Uléεcaa uu n nyǎonse un ne Setani ne upitume mē. ⁴² Nkǎo yé né wale, ani né he kε li, nnírε nn né wai, ani né he kε n ntí. ⁴³ Ne pεε usáne le, ani nǎsinéyo-i kusáne né yási. Ne pεε menmane wεle, ani ilú né tá. Ne pεε pǎólúle néε ne pεε kukpaniilee-i wεle, ani hapǎo noké né rilǎólú. ⁴⁴ Kei ke pǎo pǎo ko rinǎo yási re: Upiima, keyáa kέye kari pǎo yé nkǎo nn pǎo we néε nnírε nn pǎo we néε pǎn usáne néε pǎn menmane we néε pǎn pǎólú néε pǎn kukpaniilee-i we, ari pεé ne kutu pǎo rico? ⁴⁵ Kei ke uyē uu yé ka pi pesε re: Asei kεcáa, kε nǎo símisi re lē kani písírísá pē kεcǎpe unyine n wa, né kani lē li wa. ⁴⁶ Api pεé ne íwe teneciré kέmee pi tǎmpǎo, amá pepεε nní aseí n tíkilé pǎo pεε nfáa teneciré kέmee lompǎo.

26

Pisuifi piwéεse ye kǎmεine re piké Yeesu tí

(Mariki 14:1-2; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Ke Yeesu uu lē picélaa ní masí, uu pεε upipiretiki maa re: ² Nǎo yē te li tise siyáa sité piké ne nkǎo melǎwǎ anyá li. Kei kapi Usoi Kepipi piláaro anipe-i waine, pē piké kunarépékǎo kεcáa ke karií.

³ Kei ke pepεε ye Uléεcaa inyǎonse n wa piwéεse ne Pisuifi piwéεse api Uléεcaa usina kapi ye n sée re Kayífu keyǎcǎpe cápine. ⁴ Api rinǎo rise wai re piké meyaa Yeesu tí piké kpu. ⁵ Api pεε re: Amá aí kape pεε anyá kέmee. Insá lē, písoi pεε n cápinelē yé yisi api nyere.

Unósi unyine ye Yeesu riyu kεcáa tulaali kǎonu

(Mariki 14:3-9; Yohani 12:1-8)

⁶ Yeesu uu Petanii keté-mē sí uu ha uyǎ Simǎo keyǎo-i topile. ⁷ Kapi n tú pin iluke le, unósi unyine uu kenúmpí sǎne kenyine kέmee tulaali néikǎo píima unyine múipǎo uú ne sǎnepǎo uú ne Yeesu kǎo. Uu Yeesu riyu kεcáa tulaali uyē kǎoni. ⁸ Ke upipiretiki api lē n yé, aí ne pi risá, api pεε unósi uyē maa re: Yo picáainkeε ye nkǎpéni mpí? ⁹ Pi yé pεε fe api tulaali nkǎo yái nnéi píima api lisiwǎwǎ sē píwekǎo hǎone.

¹⁰ Yeesu uu céru re lē kapi símisi, uu pεε pi maa re: Yo nnya kani lē unósi uyē cǎnlé? Mewai sǎne kuu né wa. ¹¹ Likumúnjε re nípá píyei ke nǎo ne píwekǎo aní we, aí nípá píyei ke tǎo ne nnǎo arí we. ¹² Inépiye kuu mencire tulaali fǒ piké kelene nhǎre né tá. ¹³ Asei kεcáa, kε nǎo símisi re nípá yei kapi keté nnéi kεcáa Nsímé Kεcire yóólé, pi yéé unósi nkǎo mewai mmé símisi api ne u n léislé.

*Yutasi ye lalé uké Yeesu tí
(Mariki 14:10-11; Luki 22:3-6)*

¹⁴ Kei ke Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyōoti uu pēe yisi uu pepēe ye Uléécaá inyōonse n wa piwéése leepō ¹⁵ uu pi pise re: Nen Yeesu nōanénipe-i n wa, yo kani yé né pa? Pē api mese ne mese kei nni nwoōweni mēpipi afēetaani keeni api u muíse. ¹⁶ Kaí ne kei n kpísi, Yutasi uu pēe icée n wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

*Yeesu ne upipiretiki ye nkpō melós anyá iluke le
(Mariki 14:12-21; Luki 22:7-14, 21-23; Yohani 13:21-30)*

¹⁷ Anyá nye-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li keyaa fói ke Yeesu pipiretiki api ukekúri hápō, api u pise re: Yei kaá la toké anyá nyē iluke pō wa? ¹⁸ Uu pi pese re: Ani kuyu-i kōs keyō-i hápō ani u maa re: Ucélaa ye re nkpō ituŋe ye tule. Kepóyo-i ke u ne upipiretiki api sōnti piké nkpō melós anyá li! ¹⁹ Upipiretiki api mesei lē kuu pi m ma wai, api nkpō melós anyá iluke wai. ²⁰ Kai nnyós ní wa, u ne upipiretiki kefi ne pité pē apí tone api iluke n le. ²¹ Keluke ke-i kuu pi maa re: Asei kecáá, ké nō símisi re nōkenécepe unyine yé né tí uu pinélaaro anipe-i wai. ²² Kuu lē ní ma, upipiretiki apōo aa meykíyiki caai api use use u m pise re: Upiima, yare né nēe? Uco uu kō re: Upiima, yare né nēe? ²³ Kei kuu pēe pi pese re: Tó ne uyē tōo nni ricáripí rise-i n le ye sōnti uké pinélaaro anipe-i né wa. ²⁴ Usoi Kepipi ye keté nké kecáá tósule yare lē kai Nléécaasimé kēmeē kekēcáá ní wólaalē mecō. Amá uyeē piláaro anipe-i ke n waine ye iwe topóri. Li kutōsi we ápi kape pēe liute m mari. ²⁵ Yutasi ye piláaro anipe-i u n waine pōo pēe u pise re: Yare nēe pēe lo nēe, Upiima? Yeesu uu re: Yare kaa nni ní ma.

*Yeesu nkpō ne umeyise piléise inyeki
(Mariki 14:22-26; Luki 22:14-20; Kōrenti Fói, 11:23-25)*

²⁶ Ke Yeesu ne upipiretiki api lē n tú pin iluke le, uu kukpónó kpísi uu kukecáá Uléécaá pōonee uu ku kpōkōrine uu pi pa uu re: Inépiŋe ye nnyí, ani yosí ani li. ²⁷ Uu lē memáá kepóripí kpísi uu kekēcáá Uléécaá pōonee uu pi pa uu re: Ani yosí ani nōnnéné n ntí. ²⁸ Menénye ye mmé mee n kōonu písoi meyā nnya re Uléécaá uké piakópe pi sárei. Ménye mē kaí ne ritiki Uléécaá wú ne písoi séi re u ne pē piké kómeine. ²⁹ Ké nō símisi re kaí ne neni rimpá, ám dléepipi pita mpí pinírē kpáne liké ha ne tu keyáa kē ke tó ne nnó ari yé ha kō píta fale Unésáa iyōopi kēmeē ní ntí. ³⁰ Kuu lē písímé pi ní masí api pēe ipakare siyome n yom pin pakarente, api wai api yisi api Olifiyee rikúú taá.

*Yeesu ye stmisi re Piyee yé kési re úu u nyu
(Mariki 14:27-31; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)*

³¹ Kei ke Yeesu uu pēe upipiretiki maa re: Nō nōnnénéí kesine nké né ŋmeriye ani wúrunkēe. Li Uléécaá ritelé-i wólaalē te: Né useesé kpu, kuseelee isee nnéí ii kpíi. ³² Yeesu uu kō kpá re: Amá nen piyei nkpō kēmeē piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pō nō m mé. ³³ Piyee uu rinóo yósu uu re: Mpá písoi nnéí pin pō nnya kelólé n yē, né ám yé pí kai loó. ³⁴ Yeesu uu u pese re: Asei kecáá, ké pō símisi re pō kesine nké cire kesi metaani re áa né nyu, icá ii kelene kooi. ³⁵ Kei ke Piyee uu pēe u maa re: Mpá lin nkpō ye mu, tó ne mpō toké kesé kpu, ám kunmeriye pō we. Pipiretiki nnéí api limecō male.

*Yeesu ye Ketisemanee-pō keyóme yáási
(Mariki 14:32-42; Luki 22:39-46)*

³⁶ Lē memáá, Yeesu ne upipiretiki api keló kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee kēmeē tuipō. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tú nēeké rinyósó ké ha keyóme yáási. ³⁷ Uu Piyee ne Sepettee piŋmáne keté kpísi uu ne péne. Nfasimé píima ne mpócaai nnyine nn pēe u tini. ³⁸ Kei kuu pēe pi maa re: Tinéppó ye caailenle hái lin ne nkpō menyine we. Ani nté n tú, áni kape lópíle, toké kesé n nyáni. ³⁹ Kei kuu nkáripí ne ketaa pi wa, uu wúla uu kéyu keté kipi uu Uléécaá yáási re: Unésáa, pō fe aa nípá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lē, kape menépóla wa, amá mepósoi wa. ⁴⁰ Kuu piyómeyáhaa ní masí, uu upipiretiki pē kēmeē pēepō, uu pi leepō pin lóni. Uu pēe Piyee pise re: Lē nnya, áni nkpáni fe tó ne nnó toké kenampi kesē kesé n nyánii? ⁴¹ Ani n tú nōn nyáni nōn keyóme yáási áni kape ne pipeike kēmeē ní loó nnya. Li kesoi pipi rípóo we re keké ye lisone wa, amá ke pēe rinárei mále.

⁴² Uu kō melírú nkáripí ne ketaa pi wai, uu kō Uléécaá yáási re: Unésáa, in te áa yé ŋmuri ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa re ne meniré ke mále, mepóla meké wa. ⁴³ Uu pēeri uu kō pi leeri pin lóni, likumúnjé re piinipee ye mulésile. ⁴⁴ Uu kō metáánú piyise kpá uú ne ketaa pi wai, uú ha kō mese mē ne Uléécaá téní ⁴⁵ uu pēe kō upipiretiki kēmeē pēepō uu pi maa re: Nénite nō nkpéni lónile nōn wéntelē? Ituŋe ye nkpéni tule re piké Usoi Kepipi tí piké pikópokós anipe-i wa. ⁴⁶ Ani yisi toké u tépei. Uyeē né n kpísine uké pikópokós anipe-i wa ye nyahaimele.

Yeesu matine

(*Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12*)

⁴⁷ Ke Yeesu uu lē rí we un símisi, upipiretiki kefi ne pité pē keçope use kapi ye n sée re Yutasi un tuiþo ne risoiwuí, atéhe ne apúnipi an muleilē. Pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése pee lē pi tumpo. ⁴⁸ Yutasi uyee pee pianipe-i Yeesu n waine ye pee risoiwuí céesile lē kapi yé ne Yeesu n céri piké tī. Uu pee pi maa re: Nen ha úye rimpira aní u yáasi, uyee lo. Ani u tī. ⁴⁹ Kuu n tuiþo, uú ne Yeesu kémee n sairilē uú ha u maa re: Ne pó yáasi, Sáa! Uu pee u pira uu u yáasi. ⁵⁰ Yeesu uu pee u maa re: Unésáne, a pikei pē kaa piwai rí ka mekee wal Kei ke pē api pee cápineþo, api Yeesu tini api mulú. ⁵¹ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapo uu ritéhe kpeéu uu Uléécaa usina ukeikó kutu semí. ⁵² Yeesu uu u maa re: A ripótéhe tē tikukai-i peþeþo. Li we re pē nnéi pee ne ritéhe n kóni, titéhe kapi ye kó ne pē kpu. ⁵³ Áa nyu re nen pee nté Unésáa m piþe re uké né lémmē, u yé pee nté nní piléécaatumē né pame ai inoþ kefi ne ité fáauu? ⁵⁴ Nen nkpéni lē n wa, li yé pee mmē kapi nní Uléécaa ritelē-i n wói re nní kai nní n wai kai piþe re liké wa keçáa ritikií?

⁵⁵ Yeesu uu pee písoi pee n cápínelē maa re: No atéhe ne apúnipi ne pitíne né ka yare usoi kpááree unyine kani pitíne ka. Mpá keyáa kéye ke tó ne nnó arí pee Uléécaa keyo-i we nen céési, áni né tī. ⁵⁶ Amá lē ke antepuye api Nléécaasimé kémee n wói liké ne n wa nnya kai lē wa. Kei ke upipiretiki nnéi api pee u nmeriye api wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane pīma-i ha

(*Mariki 14:53-65; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24*)

⁵⁷ Pepee Yeesu n tī ye pee u kpísile apí ne Uléécaa usina Kayifu keyo sí. Kei ke isé picélaa ne Pisuifi piwéése apí pee cápínelē. ⁵⁸ Piyee uu ketaa-po Yeesu n tikilē uú ne Uléécaa usina keyoçope tulu, uu lomþo uu piméré kekúri tone un ne mé uké yé lē kai yé ne kéto rí kpu.

⁵⁹ Pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane pīma nnéi apí písoi wéési pee yé Yeesu ne nsímé rinkpára piké ne u rí kpu nnya. ⁶⁰ Piseérakós noome apí cápineþo. Mpá ne lē, ápi nka yé piké ne u rikpára. Kai yé rinkpáse, pitisi pité pinyine apí hapo ⁶¹ apí re: Usoi nkó ye maa re u yé fe uu Uléécaa keyo foru uu siyáa sitaani ne pimóme ke peþe. ⁶² Kei ke Uléécaa usina uu pee yisi uu u maa re: Nsímé mmú nnéi ke písoi mpí apí nní kepóçáa n símisi kémee, rí-ye kaa yé þaké peþe? ⁶³ Yeesu uú n séélē léké-léké. Uléécaa usina uu pee u maa re: Ne la re a Uléécaa yee n nyáni rinyiri sée aá ne wéeri, in te pó ke Uléécaa uu wée. Néee pþo Uléécaa Kepipii? ⁶⁴ Yeesu uu u peþe re: Lē kaa nní ma. Limemáa, né kó nó rikpáse re kai ne neni n kpísi, nó Usoi Kepipi yé ken Uléécaa, rinaþe nnéi ute kuluke-luke-mē kényukóstone-i tū. Nó kó u yé un keyómecaa-po ahoþe keçáa tū un ne weme. ⁶⁵ Kei ke Uléécaa usina uu pee uricuruu ilú kuu n tanaalē céérii ai nyise re li u toósile hái. Uu pee re: Uléécaa nmaa kuu nní lámaankee. Ai nkpáni nkpéni piþe re toké piseérakós pinyine wéési. Nórínécúruu ye alé kuu Uléécaa n lámaankee konle. ⁶⁶ Lē nnya, iye kani músu? Api u peþe re: Li ne sá re piké u kpu. ⁶⁷ Api peþe meta kényu-i pitúkente u loni. Api akpini u tini, picþo apí sipese u kápáa ⁶⁸ apí ye peþe re: Pó ke Uléécaa uu n wée, a nþoinu aa ró símisi nké te wóo pó pi?

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(*Mariki 14:66-72; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Ke Piyee uu kei lē tipoo-i n tū, unósi keikó unyine uu léepo uu kei u léepo uu u maa re: Ne þóo lo! Pó ne kó pee Kalilee ukó Yeesu uyé tikilenle. ⁷⁰ Uu pinnéi inipee iye-i késu uu re: Né am nyu rí-ye kaa símisi. ⁷¹ Uu limemáa yisi uu rinonþo-mē sí. Unósi keikó ucþo þóo kó kei piyéne u kpá uu peþe kei n cápínelē maa re: Nkó pó ne kó pee Nasareti ukó Yeesu uyé tikilenle. ⁷² Piyee uu kó pikéne kpá u wéeri re: Am usoi nkó nyu.

⁷³ Liké ne rinsáse, pepee kei rí we apí nyosþo apí ne u kó apí u maa re: Asei keçáa, þo písoi pē use le. Mepósimé kémee kai lē nyíselē. ⁷⁴ Kei ke Piyee uu kési nmaa uú ne keté kþeeni uu wéeri re: Ne Uléécaa, am usoi nkó nyu. Mese ne mese, icá ii kooi. ⁷⁵ Piyee uu rinóo tē ke Yeesu uú pee u m ma léise re: Içá iké kelene n kooi, pó kesi metaani re áa né nyu. Kei ke Piyee uu léepo uu ne mpóçaa tēni.

27

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(*Mariki 15:1; Luki 23:1-2; Yohani 18:28-32*)

¹ Kai kóso n weesi mmare mare, pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése nnéi ne Pisuifi piwéése apí rinóo rise wai re piké Yeesu kpu. ² Kei kapi pee u paasi apí ne Róm uyooþi Pilati léepo.

Yutasi nkpɔ kecáá nsmíe
(UPM 1:18-19)

³ Yutasi yee Yeesu n kpisi uu piláarɔ anipe-i wai uu yénu re pi la piké Yeesu kpu. Ai u cɔn, uu ukefa-i tɛni uu nwóóweni mɛpipi afeetaani mɛ kpisi uu ne pele uu ha pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése pɛ pa. ⁴ Uu pi maa re: Ne akópe wale. Ne usoi yee úu líka n caai yáa amí pa api kópu. Pɛ api u pese re: Mpókó ye mmɛ! Ai ne tó yé! ⁵ Uu pɛe siwóó sɛ kpisi uu Uléécaá keyo-i sá, uu sí úu ha umacire níjme wai. ⁶ Pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése api siwóó sɛ híni api re: Kai nní ménye kewóó nnya, ncée nín irósé kémeɛ we re piké Uléécaá keyo kuwóótakai kémeɛ ke waipo. ⁷ Api kómeine api pɛe ke kpisi api ne utúhumame kémeɛ keté lɔlu re piké ye kei pisáne kulesi. ⁸ Lɛ nnya kaí ne kei n kpáime ne neni-mɛ, pi keté kɛ sélei re: ménye kecare. ⁹ Lɛ ke antepu Yeremii uu pɛe Yeesu kecáá ní ma uu Uléécaá nsmíe ritelé kémeɛ wólu kai wa re:

Pi nwóóweni mɛpipi afeetaani mɛ kpísile. Mɛ ke Isirayeli pikó
apí musí re pi yé ukécáá hééle.

¹⁰ Apí ne utúhumame kémeɛ keté lɔlu. Lɛ ke Upiíma uu re ké pi símisi.

Pilati ye Yeesu nsmíe píseise
(Mariki 15:2-5; Luki 23:3-5, Yohani 18:33-38)

¹¹ Kapí uyóopi Pilati kémeɛ ne Yeesu pitúhaane ní ha, uyóopi uyé uu u píse re: Póo Pisuifi uyóopi? Yeesu uu rinóó u yósu re: Mmɛ kaa nní ma. ¹² Amá ke pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése apí ne nsmíe u rinkpára, uu ríka pi pese. ¹³ Kei ke Pilati uu pɛe u píse re: Aa mmɛ kapí nní ne pó n kparai kómei, néé? ¹⁴ Uu kɔ lɛ n séléé úu ríka pese. Ai pɛe Pilati píri wai.

Pi túhaane al tone re piké Yeesu kpu
(Mariki 15:6-15; Luki 23:13-25; Yohani 18:39-19:16)

¹⁵ Mpá nkpɔ melóó anyá áye, Pilati yèè ukpaniikó uyé ke risoiwúí ari ní la uké lese akpanii kémeɛ lésele. ¹⁶ Utisi unyine kapí nípá yei n nyu ye pɛe anyá kumúnjé kpe-i akpanii kémeɛ wele. Pi ye u sée re Yeesu Parapasi. ¹⁷ Pilati uu pɛe písoi pɛe n cápínélɛ píse re: Yeesu Parapasi ne Yeesu kapí n sélei re Kirisi kecɔpe, úye kaní la ké akpanii kémeɛ lese? ¹⁸ U pɛe nyule nmaa nísone re nfaɔle nnya kapí Yeesu uanipe-i wa. ¹⁹ Pilati un kei lɛ ketúhaane ke-i we, líké ne rinsáse, uunási uu písoi tumpɔ re piké u maa re: Usói nkó úu ncaai ríka wa. A unsmíe kémeɛ apónípe mahá. Ne kesine nké uyé nnya keláré kópe kenyyine kémeɛ íwe lile háí.

²⁰ Pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése pin likumúnjé kpe-i písoi pitáalankee masí re piké Pilati símisi re uké Parapasi akpanii kémeɛ lese uu Yeesu pó kópu. ²¹ Uyóopi uu pipise pi kpá re: Píketé kecɔpe, úye kaní la ké lese? Api u pese re Parapasi lo. ²² Ké íye Yeesu kapí n sélei re Kirisi pó wa? Api pinnéí u pese re: A kunapéékóó kecáá u kariii! ²³ Kei kuu kɔ pipise pi rikpá re: Ncaai ní-ye kuu mpíí wa? Api pɛe sicááila nákáíse nmaa re: A kunapéékóó kecáá u kariii! ²⁴ Ke Pilati uu n yé te nípá un ne n símisi, áí nkpáni líka yoriyene, iwóó in meníne meyá cálɛ, uu míni kpisi uu písoi nnéí inípe-i anípe nale uu re: Áí néé ncée he re piké usói nkó yee úu ncaai ríka n wa kpu. Nónnékó ye mmɛ! ²⁵ Písoi pɛe n cápínélɛ nnéí apí u pese re: Eeé! Tó ne sirówá toké unkpɔ nɔni n te! ²⁶ Kei ke Pilati uu pɛe akpanii kémeɛ Parapasi pi lese, uu tíyese apí Yeesu iséí súúkee, uu pi u pa re piké ha kunapéékóó kecáá kariii.

Pisóóca ye Yeesu kecáá nyánei
(Mariki 15:16-20; Yohani 19:2-3)

²⁷ Uyóopi písoóca apí Yeesu kpisi apí ne kei kapí ye n túhaane lompɔ, písoóca nnéí apí kei u kálaapɔ. ²⁸ Apí ilú u mahani apí kukpélenku wéé u tani. ²⁹ Apí pɛe sínípeleépi rikɔn parii apí u kípise, apí kɔ kenaapi kunípe luke-uke-mɛ u múíse. Apí pɛe ukeyu-i wúla apí sɛnnyi apí re: Tɔ pó yáási, Pisuifi uyóopi! ³⁰ Apí pɛe meta u n túkente. Apí ye kɔ kenaapi kɛ kpisi apí ne ríyu kecáá u pepu. ³¹ Kapí nnyei u m masí, apí kukpélenku u mahani apí uilú pitaɛe u pese apí ne kunapéékóó kecáá pikarii u tómpɔ.

Pi Yeesu kunapéékóó kecáá kariii
(Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

³² Kapí kuyu-i n léeri pin ne Yeesu pikarii tósu, apí ne Sireeni keté utisi unyine sáne. Pi ye u sée re Simáó. Apí nnaɛe ne Yeesu kunapéékóó u cɔnse. ³³ Apí pɛé ha ne keló kenyyine tulu. Pi ye kei sée re Kólikɔta. Líase re: Kúyu Kɔjoo keló. ³⁴ Apí píta ne pite tule-tule pinyine còhɔne apí u pa re uké n ntí. Uu lélé uu yúlu re úu nírunɛ. ³⁵ Apí u kpisi apí ha kunapéékóó kecáá kariii, apí paɛai apí ne pimɛɔpɛcire uilú hɔnente. [...] ³⁶ Apí pɛe kei n tú pin u mé. ³⁷ Apí kekprénpélépi kenyyine kecáá wólu lɛ nnya kapí u ní kpu apí kunapéékóó-i uriyu kecáá kariii. Pi wá re: Nkó yee Yeesu, Pisuifi uyóopi. ³⁸ Apí pɛe kɔ limamá písoi kpááree píté pinyine kesé kariii, ucá ukuluke-luke-mɛ ucá ukumii-mɛ apí ne u kɔ.

³⁹ Picéetané api u lámaankée api ríyú m pòuli. ⁴⁰ Api ye u maa re: Póó ye Uléécaá keyó n forii aa siyáa sitaani ne pimóme ke pese, pón mesei Uléécaá Kepipi, a nkpréni rípóyu la aa kunapéékóó kecáá súiri! ⁴¹ Papee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuifi piwéése póó kó limeco kecáá u nyáni api ye ne maa re: ⁴² U pico yoriyentele amá úu pée fe uké uricuruu yoriye! Nénite Isirayeeili Uyóopi lo! Uké kó kunapéékóó kecáá súime tóké pée ne kefa u tene. ⁴³ Uléécaá kuu ne ritá uu ye ne maa re: Ne Uléécaá Kepipi le. Lē nnya, in te Uléécaá ye ukecáá kpálé, uké nkpréni u yoriye tóké yé nké! ⁴⁴ Háí aí ne písoi kpááree pē keté kapi kesé n karií péne api kó lē u lámisi.

Yeesu nkpo

(Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)

⁴⁵ Itunje kecíre kumúnjé háí ne ketúnjé metaani kumúnjé ke kuñmaha aku keté nnéí kecáá cō. ⁴⁶ Kai ketúnjé metaani kumúnjé ní tu, Yeesu uu kecááila píima keniyine súúni re Elii, Elii lama sapatani? Lelée re: Unéléécaá, Unéléécaá, yo nnya kaa né ñmeriye? ⁴⁷ Písoi pée kei n cápinelē kecōpe, pinyine api lē kom api re: Elii kuu nní sélei. ⁴⁸ Mese ne mese, pikēcōpe unyine uu wuru úú ha sínéé kpísi uu píta nyepē-nyepē pinyine fe úú ne kenaapi keniyine kecáá tuhu uu u pa re uké n ntí. ⁴⁹ Pico api pée re: Ani riyá tóké yé te Elii yé kam uu u yoriye néé.

⁵⁰ Yeesu uu meyá pipupai kpá uu pée kpi. ⁵¹ Likumúnjé kpe-i ke kusánáá kapi ne Uléécaá keyó kémee n kénélé aku ricéérine meté háí kecáá ne metene-po. Keté ake yéñesi, aparecañaa aa foresi, ⁵² akpíí meyá aa wúkulenté, Uléécaá písoi kultúí pée n kpí api yisikee. ⁵³ Api akpíí kémee léenti. Ke Yeesu uu ní ka uu nkpo kémee yisi, api Uléécaá kuyu lompo, písoi meyá api pi yenu. ⁵⁴ Ke Róm usóóca kpéé ne písoóca pico pée kei ní we pin kesé Yeesu mé api n yé lē ke keté ake n yéñesi ne lico lico lēe n wapisi, iwame íi meyíkíyiki ñmaa pi loni api re: Usoi nkó ye pée mesei Uléécaá Kepipi le. ⁵⁵ Pinósi ye pée kultúí wele, pin ketaa-po nyenu pin nyáni. Pimeyá pée háí Kalilee-po u ritikime pin u léni. ⁵⁶ Pikēcōpe pinyine pée nní Makitala kuyu ukó Maari ne Yakupu ne Yosefi uni Maari ne Sepetee piñmáne uní.

Yeesu mekulaa

(Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)

⁵⁷ Kai nnyóó n wa, utisi māmá uyé kapi ye n sée re Yosefi un Arimatee kuyu ukó, úú hapo. Uyé ne kó pée Yeesu upiretiki le. ⁵⁸ Uu Pilati kémee sí úú ha u pise re uké Yeesu u pa. Kei ke Pilati uu ñmurei uu ncée he re piké ha Yeesu u pa. ⁵⁹ Yosefi uu Yeesu kpísi uu kesánáápi tomé kecire-i wai ⁶⁰ úú ha ne nhóre fale kuu kuparepoo-i n wa kémee u finse, uu pée mepare píima menyine pímiise uu rinónó fi, uu pée yá uu tómpo. ⁶¹ Likumúnjé kpe-i, Makitala kuyu ukó Maari ne Maari ucó uyé póon kei rikpíí keyúrí tú.

Tikpít piméré

⁶² Ke keyáa kee ye ne kewénteyaa n tise ake n tu, pepée ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api yisi api Pilati keyó sí, ⁶³ api u maa re: Urósáa, to léise re ke unóome nkó úú pée nfáa m má, u pée maa re u yé unkpó memáá keyáa táánú tujé yisi. ⁶⁴ Lē nnya, a ncée he re písoi piké ha siyáa sitaani urikpíí nsóne m mé, upipiretiki api kape ne u n yáai piké lese, piké pée ne písoi n kiraase re: u nkpo kémee yisile nnya. Lin lē n wa, nnóome mmē né pée caai ai nfoí feriyé. ⁶⁵ Pilati uu pi pese re: Piméré ye mpí! Ani ne pi ha piké ha rikpíí m mé yare kani ní la. ⁶⁶ Kei kapi yisi apí ha músu, api yénu lē kapi yé pimérékei pē n wa. Api mepare mee rinónó n filé nsóne karií api pée piméré tónsente re piké m mé.

28

Yeesu ye nkpo kémee yisi

(Mariki 16:1-10; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

¹ Keyáa kee ne kewénteyaa rintíki ketúnjé, Maari Makitala ukó ne Maari ucó api yisi re piké ha rikpíí rilóólú. ² Kei nní, keté ake yéñesi, Upíima uleecaatume unyine uu keyómecaa-po súiri uu mepare mee rikpíí rinónó n filé pímiise uu rikécáá tone. ³ U pée tēlule yare kekónetéhe, uiltú in wariye pói-pói. ⁴ Liuwame píima inyine íi piméré tini, api pée n terii nfáa nri ne pári yare pi kpule. ⁵ Uléécaatume uyé uu pée pinósi pē maa re: Iwame íi kape nō n we. Ne yē te Yeesu uyé kapi kunapéékóó kecáá n karií kani wéési. ⁶ Uu nté we. U nkpo kémee yisile yare kuu ní ma. Ani kam ani kei kapi pée u n finse yē, ⁷ ani mekee sí aní ha upipiretiki símsi re u nkpo kémee yisile. U yé Kalilee-po pi m mé. Kei kani yé ha u yē. Mmē kam m má ké nó n símsi ye mmē. ⁸ Api pée rikpíí kekúrí yisi, iwame ne mpóonare píima nn pi we apí ha mekee nsimé mmē upipiretiki símsi. ⁹ Liké ne rinsáse, Yeesu uu ne pinósi pē sáne uu pi maa re: Ne nó yáasi. Api ukekúrí hapo, api wúla api uana tini apí ne ríyú u waise. ¹⁰ Yeesu uu pée pi maa re. Iwame íi kape nō n we. Ani ha pinémáreco maa re piké Kalilee ha. Kei kapi yé ha né yé.

Piméré ye lē kapi n yé sīmisi

¹¹ Kumúnjé kpe-i ke pinósi pē api ncée ní we pin tósu, rikpíí piméré pinyine api yisi api kuyu pele, apí ha pēpē ye Uléécaá inyóansē n wa piwéése lē nnéí lēe n wa keenkēe. ¹² Pē ne piwéése apí tone api kóméine, api siwóó píima sinyine piméré pē he ¹³ api kō pi tálaankēe re piké maa re: Tō kesine lōpilele, upipiretiki apí weri api u yááí apí ne tómpō. ¹⁴ Piwéése pē api kō pi kpá re: Uyóopi píima un lē n kō, tó u sīmisi uu kóm áni yé ncóh ríka yē. ¹⁵ Piméré pē api mēsei siwóó sē yósu api lē kapi pi n céesi wai. Lē nnya ke nsímé mmē ní we ne neni-me nn ne Pisuífi kémēe kónúlé.

Yeesu ye umecire upipiretiki nytse

(Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

¹⁶ Yeesu pipiretiki kefi ne use api yisi api Kalilee-pō riyópe te-i ke Yeesu uú pēe ní maa re piké ha sí. ¹⁷ Kapi u n yé, api u yáási api ukeyu-i wúla. Amá picō pin ne we pin céreise. ¹⁸ Yeesu uú ne pi kō uu pi maa re: Uléécaá ye keyómēcaá-pō ne ketē nté nípá yo kecáá rínanē né hele. ¹⁹ Lē nnya, ani isoipuri nnéí kémēe ha, ani tīyese písoi piké kenépire ritiki. Ani Sáa Uléécaá ne Kepipi ne Nfáasōne rinyiri ne míni pi wole. ²⁰ Ani kō pi céesi re piké isé iyē nnéí kam nó n karii ritiki. Ani n nyu re siyáa nnéí kam nókenékúrí we ketē keké ha ne tene.

Nsímé Kεcirε ritεlé ke Mariki uu n wói

Lelee ritεlé ntí kέmee ní we

Pisoi meyā ye mūsu re Mariki yee ritεlé ntí wói. U ko pεe Pωli ne Piyee ukeico le (UPM 12:25). Pē kuu rísone písei uú ne Nsímé mmú wólu. Tō ka yē te u Yeosu ró nyíselε yare Uléεcaa Kεpipi (1:1). Méwole keto-pō, Rōm usóoca wéεse pōo háa re "Usoi nkó ye mesei Uléεcaa Kεpipi le" (15:39). Ai re ríyu kuu la uké yé nnya kuu píri pikei pē wapisi, amá u kale uké keisi uké ko unfaa kpísi uké he uké pisoi ayu lo (10:45). Lē nnya ke Mariki uu Yeosu isoi ne unse tó nyíse yare unkpō isoolú. Uayu metεηni, kai n kpísi Kalilee ketē hái ne Yutee-pō ye nyíselε te Yerusalem-pō kuu ha n kpine kaí ne u sí.

Ifaací iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani Uniwole ye Yeosu nsímé riyóó uu ko míni u wole (1:1-11).
2. Kunírílā ye kucesi kóima-i Yeosu peikeε (1:12-13).
3. Yeosu ye sinyárú ne símisi un ko Kalilee-pō mewaisaηa wapisi (1:14-8:26).
4. Yeosu ye unkpō ne umeyise nsímé símisi, un ko upipiretiki símisi lē kuu íwe n lenε. Uu ko pi maa re piricuruu piké pinfaa kpísi piké Yeosu meco he (8:27-10:52).
5. Yeosu ye Yerusalem kuyu-i lompō Pisuífi piwéεse api pitele u wai (11-13).
6. Yeosu ye íwe meyá lele. Pisuífi piwéεse ye u tinle re piké u kpu. Pi kunapéékoo kecáa u kariile api ko nhóre nnyine kέmee u wai (14-15). Yeosu uu nkpō kέmee yísi uu umεcirε upipiretiki nyíse (16).

Yohani Uniwole ye Uléεcaa Nsímé yóólē

(Matíyee 3:1-12; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)

¹ Ntē kai wólaalē lē ke Yeosu Kírisi, Uléεcaa Kεpipi Nsímé Kεcirε nn n kóri. ² Li antepu Esayi ritεlé-i wólaalē te:

Né unétume kepókpéé waise
uké ncée pō nyóonse.

³ Usoi rinoo ye ri teε kucesi kóima-i n yóólē te:

Ani Upíima ncee nyóonse,
ani usiceepi tēiise.

⁴ Lē kai wa Yohani uu kucesi kóima-i pisoi míni wole, un pi símisi re: Ani mefine conse, ani tíyese ké míni nó wole, Uléεcaa uu nšanékópe nó sárei. ⁵ Yutee ketē pikó nnéi ne Yerusalem pikó nnéi api ukeméε n sónaapō pin piakópe yámmnete, Yohani uu Yuríteε nkoi kέmee míni pi wole.

⁶ Kuyoooyo nkpíi ketukanka ke Yohani uú pεe tanaalē un kekónεpampi kehale-i tēlē. Apááni ne meté kuu pεe le ⁷ un yóólē te: Uyee né mamáa n sónti ye rínaηe né fele. Inésoi íi tu re ké ripe ké ukunéeri nηme fenne. ⁸ Míni ke néε ne nó wolé, amá Nfáasone ke uyē uu yé ne nó wole.

Yohani ye Yeosu míni wole

(Matíyee 3:13-17; Luki 3:21-22)

⁹ Yeosu uu pεe Kalilee kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti leeri, Yohani uu Yuríteε nkoi kέmee míni u wole. ¹⁰ Ke Yeosu uu mese ne mese míni-i n léeme, uu keyóme yenu ken wúkulelē, Nfáasone nn ukecáa súiri yare tilóólā. ¹¹ Uu rinoo keyómecaa-pō komti re: Póo Kenépipi lala kecirε. Ne pō wéle.

Setani ye Yeosu peikeε

¹² Mese ne mese Nfáasone nn ne kucesi kóima-pō Yeosu sí. ¹³ Uu kei n we hái ne siyáa afeena. Kei ke Setani uu u peikeε. Icarεseε kepápáa kuu ye n we, piléεcaatumε pin ukecáa pallē.

Yeesu ye pikpíntomécópii pina sée

(Matíyee 4:18-22; Luki 5:1-11)

¹⁴ Kapi Yohani kukpaniilee n tā mamáa, Yeosu uu Kalilee sí uu Uléεcaa Nsímé Kεcirε n yóólē ¹⁵ un símisi re ituηe ye tule, Uléεcaa iyōopi ye nyahaimεle, ani mefine conse ani Nsímé Kεcirε ηmurei.

¹⁶ Ke Yeosu uu Kalilee kupiyε mecáa n tíkílē, uu Simoo ne uuwā Antiree yenu pin anyerj fóm pin ne ikpíntomé cópii. Pi pεe pikpíntomécópii le. ¹⁷ Yeosu uu pεe pi maa re: Ani né ritiki, né tíyese ani pisoi pεe yé né rintiki wéési. ¹⁸ Api mese ne mese pianyerj sá api u tiki. ¹⁹ Ke Yeosu uu nsé ní naηlē, uú ha Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani yenu pin pianyerj nyóonse. ²⁰ Yeosu uu mese ne mese pi séi, api piusaa Sepetee ne pikeikó kúninói-i tíyε api u tiki.

Untrihélaa unyine nsímé

(Luki 4:31-37)

²¹ Yeosu ne upipiretiki api Kaperinawum sí. Yeosu uu mese ne mese kewénteýaa ketúné Pisuiñi kuyomeýáhaalee loni uu písoi picélaa kápáa. ²² Pírí ke umecélaa ame keyáa kē písoi pē nnéi pēe kutu u n cōlē we, likumúné re umecélaa ne isé picélaa mecélaa áme sá. Amá uyē ne pēe písoi céésile ne n-yóopinaje. ²³ Kumúné kpe-i, usoi unyine ke aníri aa m pēkesi uu Pisuiñi kuyomeýáhaalee-i lompo, uu pupai re: ²⁴ N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeosu? Pó kale re póké ró náa? Ne pó nyule re Uléécaá ye pó wéele uu iyaa yekei. ²⁵ Yeosu uu kuníri kpe semni uu rinó ku he re: A kei riséé, aa usoi uye-i lelu. ²⁶ Kuníri kpe aku usoi uyē lémesi aku ukemeé lelu kun pupukee. ²⁷ Ai pinnéi nnóo yipu apí m píseine re: Yoo nní? Icélaa fale inyine ye nyi ne innaje! Mpá aníri kuu rinóo he, áa ye tí rilóo. ²⁸ Mese ne mese Yeosu nsímé nn Kalilee keté nnéi kóónú.

Yeesu ye pitóikó kultí pōise
(Matiyee 8:14-17; Luki 4:38-41)

²⁹ Api Pisuiñi kuyomeýáhaalee-i léeri apí ne Simóo ne Antiree keyó n tósu, Yakupu ne Yohani pin tikilē. ³⁰ Api Simóo ulóhóni leepo un finu ne kupiñetoi. Ke Yeosu uu n tuiño, api unósi uyē nsímé u wai. ³¹ Yeosu uu nyóópō, uu ukunipe tini uu u yukuse. Kupiñetoi aku mese ne mese tene, uu yisi uu pikecáa pái.

³² Metunelolé-maá, písoi apí ne pitóikó ncōpuri ne pinríhéláa Yeosu leepo. ³³ Kuyu pikó nnéi apí kēyo kē tipoo yipu. ³⁴ Yeosu uu písoi meýā itói ncōpuri pōisente, uu kō aníri meýā lakase. Uu tíyese aníri aké rinóo male, ke aricuruu aa u nyu nnya.

Yeesu ye Kalilee kuyu kóónulé

³⁵ Kai n weesi, Yeosu uu ne kesine tōrōo kēyo lelu. Uu iyaa sí uu ha kei umecire keyóme n yáasi. ³⁶ Simóo ne upicōo api pēe piwélaa u loni. ³⁷ Kapi u n yé api u maa re: Písoi nnéi pēe pó wéési. ³⁸ Amá Yeosu uu pi maa re: Tóké keló féé ha, ayu acō-i, li píse re kē kō kei Nléécaasimé símisi, likumúné re lelee ne né ka. ³⁹ Lē kai wa Yeosu uu Kalilee keté nnéi kóónú un Pisuiñi ayomeýáhaalee-i Nléécaasimé símisi un aníri lakase.

Yeesu ye uyó unyine pōise
(Matiyee 8:1-4; Luki 5:12-16)

⁴⁰ Uyó unyine uu Yeosu leepo uu ukeyu-i wúla uu ne u téni re: Pōn n la, pó né wole am funi. ⁴¹ Uicō ii Yeosu íwe wai hái, Yeosu uu pēe kunípe saapo uu u ca, uu lē memáa u maa re: Ne la re a péi. ⁴² Mese ne mese, utisi uyē keyó ake tene uu funi. ⁴³ Yeosu uu lē memáa u cési uu u lakase ⁴⁴ un u kúrúrúselé te: A nšone kutu rico, kape wa unyine uké mewai mē kō. Amá a ha uyee ye Uléécaá inyóonse n wa mepócire nyíse uké yé lē kaa ní we. Lē memáa, aa inyóonse ke Moisi isé ii m píse wa póké ne mpa úye nyíse re pó péi. ⁴⁵ Amá utisi uyē uu sí uu lē nnéi kai n wa mpa yei kéénkee. Lē nnya, Yeosu uu ye fe uké umecire riwú-i pinyíse rikpá, amá iyaa kuú le, kei ke úka uu ní we. Písoi pin mpa méye léenti pin ukemeé sónaapo.

2

Yeesu ye kékankáláká kenyine pōise
(Matiyee 9:1-8; Luki 5:17-26)

¹ Kai siyáa rinkóónú, Yeosu uu Kaperinawum-i pēeri. Písoi api kóm te kēyo-i kuú we. ² Api cápínepo máni, kénacōpe áke nkpani ripoo ricuruu-i we. Yeosu uu Nsimé Kecire pi céési. ³ Pinyine apí ne kékankáláká u weri ke písoi pina api n topori. ⁴ Amá api pōone piké Yeosu ke nyíse, ke písoi api kulúí ní tōsí nnya. Api kulee kpe-i ke Yeosu uu ní we piriye, api kupóle kpe kumúné ke Yeosu uu n nyenu kékankáláká kē cepisepo ne kerisánjáapōre. ⁵ Ke Yeosu uu pinfatene n yé, uu kékankáláká maa re: Kenépipi, ne apókōpe pó sárei. ⁶ Isé picélaa pinyine pēe kei n tí apí pisifa-i túhaane re: ⁷ Yo nnya ímmaa ke usoi nkó uu nní lē símisi? Uléécaá kuu lámisi. Wóo yé mpíí fe uké akōpe sárei, Uléécaá memáa? ⁸ Yeosu uu pinfasimé cērupo uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ⁹ Ké kékankáláká ní maa re: Ne apókōpe pó sárei yee pólúú néé kē ke ní maa re: A yisi aa ripósánjáapōre pílesi, aa sōne yee yé m pólúú? ¹⁰ Ne la kē nō céreise re Usói Kepipi ye keté kecáa rinaje mále keké ne písoi akōpe pi sárei. ¹¹ Uu pēe kékankáláká rinóo pimáa kpá re: Néé pó ma, a yisi aa ripósánjáapōre pílesi aá kulu. ¹² Utisi uyē uu mpa úye inípe-i yisi uu mese ne mese urisánjáapōre sákáa uú kulu. Ai písoi maamáaci wai apí Uléécaá ríyu wáise pin mákke re: Ari pikai mewai mmé meco yenaalé.

Yeesu ye Lefi see re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Luki 5:27-32)

¹³ Ke Yeosu uu Kalilee kupiye ritime-mē m pele, písoi kultí api ukemeé n sónaapo un pi céési. ¹⁴ Kuu n tósu, uu Alifee unmánē Lefi yenu un lampoo keyó-i tí. Yeosu uu u maa re: A né ritiki. Lefi uu yisi uu u tiki. ¹⁵ Ke Yeosu uu Lefi keyó-i iluke n le, u ne pilampooyóo meýā ne pikópēkōs ne upipiretiki pēe kesé lí. Písoi meýā pēe ye u n tikilē. ¹⁶ Ke isé picélaa pēe Pifarisi

kulamaasinlelee-i ní we api Yeesu n yé un nē písoi pē mpuri iluke le, api upipiretiki maa re: Yo nnya ke Yeesu nē pilampooyóó nē pikópékóó api kesé le? ¹⁷ Yeesu uu pinsímé kóm uu rinóó pi yósu re: Ái písoi pēe isare n láárú nnya ke upóise uú we, amá pitóikó nnya kuú we. Ái písoi pēe aseí n tikilé piséi kamí ka, amá pikópékóó nnya kamí ka.

Yeesu ye anóópahaa nsímé wai
(Matíyee 9:14-17; Luki 5:33-39)

¹⁸ Keyáa kenýine ke Yohani Uniwole pipiretiki nē Pifarisi api anóó pahaalē, písoi api pēé ha Yeesu pise re: Yo nnya ke Yohani Uniwole pipiretiki nē Pifarisi api ye anóó paasi, pó pikó ápi ye pēe a paasi? ¹⁹ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Nó músu re usoi yé písóonne anyá n wai upisane api pēe anóó m pahaalē? Aái, mmē rín we. Kumúnjé kpé nnéi ke unósikó uu anyá n wai, ápi anóó paasine. ²⁰ Amá keyáa ye weme kapi yé unósikó pikécope ní lese. Keyáa ké ken n tu, pi yé anóó paasi.

²¹ Úka úu ye kusánjáá fale kepampi nē kusánjáá kpure tápisi. Li ye kukpure inje tútúnle ai kupóle pérése. ²² Úka úu ye kó píta pelé kukónenurj kpure-i súú, lin lé n wa, píta pē nē ye anúrj tikpáfúsele, ai wai píta nē lianúrj ye méwoo wa. Amá kunúrj fale-i kapi ye píta pelé súú.

Yeesu yee kewénteyaa ute
(Matíyee 12:1-8; Luki 6:1-5)

²³ Kewénteyaa ketúnjé kenýine ke Yeesu nē upipiretiki api imúf inyine kecare-i sône. Upipiretiki api pēe ricéetime mepi nē kpéeni pin nē tósu. ²⁴ Pifarisi api pēe Yeesu maa re: A ripái mme-i ke pipópiretiki api ní we. Yo nnya ke pipópiretiki api lé ke irósé ii kewénteyaa ketúnjé n yúlu wai? ²⁵ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ani lé ke Tafiti uu n wa keyáa ké ke nktú nn u nē upikó n pekési píkaí kéénle? ²⁶ U Uléécaá keyó lonle, uu akpónó kapi Uléécaá n yekei takai. Apiyátaá yee ye kumúnjé kpe-i Uléécaá usina. Irósé kéme, pēpē ye Uléécaá inyóonse n wa nmane pēe ncée má re piké akpónó nyé takai. Mpá nē lé, Tafiti nē upikó ye a takai. ²⁷ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ái kewénteyaa nnya kapi usoi wa, amá usoi nsóne nnya kapi kewénteyaa wa. ²⁸ Lé nnya ke nē Usoi Kepipi am kewénteyaa ute.

3

Utisi uyee kuntpe kópe m má
(Matíyee 12:9-14; Luki 6:6-11)

¹ Lé memáá, Yeesu uu kuyómeýáhaalee-i pēeri. Utisi unyine ye pēe kei wele un kunípe kópe má. ² Pēpē keyáa ké kei ní we, api kuu n calé te Yeesu yé kewénteyaa ketúnjé utisi uyé paíse? Likumúnjé re kewáaná kapi ye n wéési piké nē Yeesu n tí. ³ Yeesu uu unípekópékóó uyé maa re: A yisi, a nyere nmpá úye uké pó yé. ⁴ Yeesu uu pēe pēpēe nní n nyáni pise re: Iye kai irósé kéme pise? Li pise re toké lisone wa kewénteyaa nēe líkópe kai pise re toké wa má? Li pise re toké usoi nfaa lo nēe li pise re toké n kpu? Amá ápi nmane piké Yeesu rinóó yosi. ⁵ Yeesu uu pinnéi nyáni, píica ii kuwóó i wai háí. Uripáó arí caal, atu kapi m má nnya. Yeesu uu lé memáá u utisi uyé maa re: A kupónjé nē ritunáme. Kuu yé kunípe riitunápó, kunípe aku pélu. ⁶ Pifarisi api kuyómeýáhaalee-i léeri, pi nē pēpēe Erooti kamúnjé ní tikilé api mese nē mese cápine piké yé te iye kapi yé wa piké nē Yeesu kpu.

Pisoi kulúí ye Yeesu-i sónaapó

⁷ Lé memáá, Yeesu uu kei pi yá, u nē upipiretiki api Kalilee kupiye ritime sí. Kalilee pikó meýá pēe u nē tikilé. ⁸ Yutee nē Yerusalem nē Itumee nē Yuritee metéj nē Tiiri nē Sitóó sité pikó meýá pēe pēe kó ukemee sónaapó. Uliwawai kapi n kó yee nē pi sónaapó. ⁹ Yeesu uu pēe upipiretiki maa re piké kúninói kunýine u nyóonse, písoi ápi kape u nyikii nnya. ¹⁰ Ái líka, kuu písoi m poisente meýá nnya ke pitóikó tóóó api yóonepó, nmpá úye un náási uké u rica. ¹¹ Mpá kumúnjé kúye-i ke anrí aa u yé, a ye u riwulale, an pupukee re: Pó Uléécaá Kepipi le. ¹² Yeesu uu rinóó a he nē rínanje re: Ani kape tíyese unyine uké céri re nēe úye.

Yeesu ye pitumē kefi nē pité wée
(Matíyee 10:1-4; Luki 6:12-16)

¹³ Yeesu uu lé memáá riyópe taá uu písoi pē kuu ní la séi api u tiki. ¹⁴ Uu písoi kefi nē pité wée. U pi wéele re u nē pē piké n we uké ye kó pi tú piké nē Nléécaasimé rikóónú. ¹⁵ Uu kó rínanje pi he piké ye nē anrí lakase. ¹⁶ Písoi kefi nē pité pē kuu n lése pē Simóó ke Yeesu uu rinyíri n he re Piyee, ¹⁷ nē Sepetee sipipi Yakupu nē uuwá Yohani ke Yeesu uu rinyíri n he re Pōwanerēkese. Tinyíri tē aseí re ikónē pisenkēe. ¹⁸ Nē Antiree nē Filipu nē Patelemií nē Matíyee nē Tomaa, nē Alifee kepipi Yakupu, nē Tatee nē Simóó yee pēe ukuyu pimúlé kecáá n tōpu, ¹⁹ nē Yutasi Isikariyóoti yee Yeesu n tí uu piláaro anipe-i wai.

Yeesu pikó ye piwélaa u ha

²⁰ Lē memáá, Yeesu uu kέyό-i pεeri. Pisoι api kό pikáλαa u kpá, u ne upipiretikι ápi pεe kέyυ yē piké iluke li. ²¹ Ke Yeesu pikό api lē n kό, api piwélaa u sί piké ne u kui pin músu re li yé u m pansεle.

*Yeesu ye pepεe ukεcáá nkόpe n smisi rinό pεε
(Matiyee 12:22-32; Luki 11:14-23; 12:10)*

²² Uléεcaa isé picélaa pεe Yerusalem n léeri ápi m máikεe re Pelisepule kuu héesi. Api kό re aníri uyόapi nnaηe kuu ye ne aníri lakase. ²³ Yeesu uu pεe pi séi uu kenýárū pi maa re: Iye ke Setani uu ye Setani lakase má? ²⁴ Kuyόapiyu kuse pisoι pin n tōpu, kuyόapiyu kpeε kpine. ²⁵ Lē cire kέyό kεse pisoι pin n tōpu, kέyό kεε kpine. ²⁶ In lεe ni, Setani un ne uricuruu n tōpu, pihόnεne pin ukuyόapiyu-i n we, unnaηe ín naηne. Amá méwoo knn waine.

²⁷ Uye un n la uké unáηe-naηe keyό-i lō uké ulikó yási, u ye unáηe-naηe uyē íηme paasile. Umεpahaá maá kuu yé fe uu lelee ukeyό-i n we nnéi yósu. ²⁸ Asei kam nό símisi, akόpe nnéi ne alé ye kusárei wele. ²⁹ Amá uye un Nfáasone n lámaankee, akόpe nyē áa kusárei we, atene cιré ye nye. Mesére kaa yé u m póriilē.

³⁰ Kapi Yeesu ní maa re u aníri héesile nnya kuu mmú pi rihaa.

*Yeesu uni ne upiwá
(Matiyee 12:46-50; Luki 8:19-21)*

³¹ Yeesu uni ne upiwá ápi pεé hapó, ápi ketahai nyere, ápi usoi tumpó re piké u séeme. ³² Ái ne sá pisoι kulúι pin Yeesu kálaalē. Api pεe u maa re: A nyere nké, upóni ne pipówá ye pó wéési. ³³ Yeesu uu rinό pi yósu re: Wóo unéni? Piye pεe pinéwá? ³⁴ Uu pεe lē memáá pisoι pεe nní u n kálaalē wérii uu re: Unéni ne pinéwá ye mpi. ³⁵ Uye un Uléεcaa mela n wai, uyεe unéwá nεe unéyíi nεe unéni.

4

*Ulukaa kenýárū
(Matiyee 13:1-9; Luki 8:4-8)*

¹ Ke Yeesu uu icélaa Kalilee kupiye ritime-i n kpálē, pisoι kulúι api u kálisi ai tósu uu mese ha kúninói kecáá tone. Míni kecáá ke kúninói kpē aku tósilē, pisoι pin meritime nyenu. ² Sinyárū kuú ne icélaa meyā pi céesi. Uu icélaa iyē kέmεe pi maa re: ³ Ani kutu rícó ani kóm! Utisi unyine yeε ilukepuri pifómε leeme. ⁴ Kuu n fóm, ilukepuri icó ii ricéetime-i lólu, sinúipi asi i le. ⁵ Ico ii kepare kecáá kei ke ntaai n n piye lólu. Ke ketē áke n címú nnya, ipuri iyē ii mese ne mese lεlu. ⁶ Ntuηe nn tapu. Ke iníηí ii m papisi nnya, melei ame kóosi. ⁷ Ico ii sinípeleépi kepápáá lóipó. Sinípeleépi sē asi melei hila, áme pεe apipi toresi. ⁸ Amá ipuri icó ii ketē sone ne sá, ii lεlu ii papisi ii kó apipi toresi, iwéhe icó afεetaani, icó kuwóó ne kefi, icó píle. ⁹ Yeesu uu pi maa re: Uye un ukómε uké kó.

*Yo nnya ke Yeesu uu ne sinyárū céesi?
(Matiyee 13:10-17; Luki 8:9-10)*

¹⁰ Ke Yeesu uu lē memáá iyaa n léepó, pepεe ne u n kólē ne upipiretikι kefi ne pité api u pise re uké sinyárū sē aseí pi símisi. ¹¹ Yeesu uu rinό pi pεe re: Nό ne Uléεcaa iyόapi nsímé mεe m pékaalē picére masile, amá pico ye mpá yo kómεile yare sinyárū.

¹² Pi ye n wiilenle, amá ápi kó pεe nyáni. Pi ye kutu n cōlenle, amá ápi kó pεe kómεi. Lelee re ápi ye ηmurei piké piisoι conse, Uléεcaa uké piakópe pi sárei.

*Yeesu ye ulukaa kenýárū aseí lese uu símisi
(Matiyee 13:18-23; Luki 8:11-15)*

¹³ Yeesu uu pεe pi maa re: Ani kenýárū kē kōo? Nonsá ke n kó, iye kani yé pεé ne sitóroo nsí nnéi kó má? ¹⁴ Kei ke Yeesu uu pεe kenýárū kē aseí pi lese re: Li nkpáni yare nléεcaasimé ke utisi uyé uu fóm. ¹⁵ Pisoι pico isoi ye ricéetime tē meco wele. Pin nléεcaasimé n kó, Setani uu mese ne mese nléεcaasimé kapi pikemεe n fó kpóupó. ¹⁶ Kεparetē kee we yare pepεe nléεcaasimé n kó ápi mese ne mese piakij kέmεe n yósu ne mpóonare. ¹⁷ Amá ápi ye tyεse nké pikemεe iníηí wa. Nn ye pikemεe náηai. Ncōη n-ye néε íwe íye in n ka nléεcaasimé nnya, nfatene ní ne pi kpi mese ne mese. ¹⁸ Pisoι pico ye we yare ketē kee sinípeleépi m má. Pi ye nléεcaasimé kónle, ¹⁹ amá ketē kecáá likó nfasimé ne lílala lεe ró n kíraasente ne memá ai nléεcaasimé hila, n n ye pεe kerómεe líka yoriye. ²⁰ Pisoι pico pin we yare ketē sone. Pi ye nléεcaasimé kónle ápi n yósu nn pikemεe pelu nn linyine yoriye. Nléεcaasimé nn pico kέmεe nkáripι wai, nn pico kέmεe ne kumúnjé wai, nn pico kέmεe meyá wai.

*Kéfiráa kenyárū**(Luki 8:16-18)*

²¹ Yeesu uu lē memáá pi pise re: Unyine yee kéfiráa riséle uu kucári ke kipi néé uu ukefine metene ke pésu má? Nénite kelō caca kapi ye ke ritasi ake pée nípá úye n kpaáilē? ²² Lē nnéí lēe pēe m pēkaalē ai kúyene wai, lē ke nípá úye úu pēe kúyene ní we ai metéí kémee léeri. ²³ Uye un ukómē uké kō. ²⁴ Yeesu uu pímaa pi kpá re: Ani nómeneécire tí ne lē nnéí kani n kómēi. Kulū kpē kani ye ne m musí ke Uléécaá uu ne nō músune. Ticuruu u yé kusa nō rikpá. ²⁵ Likumúnjé re uyee m má kapi ye pípa rikpá amá úye unsá m má, nípá nkáripí ní-ye kuu má, pi n yósune.

Ilukepuri yee ne iricuruu n le kenyárū

²⁶ Yeesu uu pímaa kpá re: Uléécaá iyoo pi ye kō we yare usoi unyine yee ilukepuri ukecare-i n fō. ²⁷ Lē memáá, nípá un kesine néé ketúnjé n lōni néé un n nyáni, ilukepuri ye lelule in pelu úu nyu lēle i m peise. ²⁸ Ketē ticuruu kee iluke peise. Kuhére kpee ye mefoí pi, lē memáá ripipi ari tóresi, ari metóroo pelu. ²⁹ Tin m pi, usoi uu ritéhe mulú. Kúkpaa kpee lē tu.

*Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū**(Matiyee 13:31-32, 34; Luki 13:18-19)*

³⁰ Yo kari yé kō ne Uléécaá iyoo pi múnjiseene? Kenyárū kéye kari yé ne linsímé wa má? ³¹ Uléécaá iyoo pi ye we yare mpuri yuke-yuke nnyine. Kelukaa-i, mme mee ye ketē nnéí kecáá ipuri kecape nsírsá. ³² Amá melukaa-máa, n ye lēle nn papisi nn wai kuléé kpee kecare-i aco mpiye n fe. Nkuléé yee ilése kecire wale, sinúipi asi ikecáá ayámé wapisi.

³³ Sinyárū nsí sica ke Yeesu uu ye ne nípá úye céesi. Pēpē kutu u n cōlé mekome kuu ye ripái úú ne céési. ³⁴ Uu ye pikai símisi kúu kenyárū n wa, amá lin u ne upipiretiki nmane rin-yá, nípá yo aseí kuu ye pi lese.

*Yeesu ye meyo ptima menyine riséese**(Matiyee 8:23-27; Luki 8:22-25)*

³⁵ Keyáa kē cire nnyós, Yeesu uu upipiretiki maa re: Tóké míni kuwélé kucō-mē ha. ³⁶ Api risoiwuí yá, upipiretiki api kúninói kpe-i kuú pēe n tū ne n térlē. Aninói aco an kō pikeyúri we. ³⁷ Kei ke meyo pímaa menyine ame pipépe kori ániwalé aa kúninói-i n léeripo míni ame pēe ku n yipu. ³⁸ Kumúnjé kpe-i, Yeesu un kúninói kémee kepire-pō we, un lōni, tíyu tin tíyulaa kecáá láalē. Upipiretiki api pēe u yónje api u maa re: Sáa, pō séelenle tóké kpíi? ³⁹ Yeesu uu yáka-yaka uu kuyō cési uu míni maa re: Séé, a niñesi. Kuyō aku kéu ai niñesi. ⁴⁰ Yeesu uu lē memáá upipiretiki pise re: Yo nnya ke iwame ii nō wa? Nōn ne nfatene máa? ⁴¹ Amá ai iwame pímaa pi wai api m máikēene re: Usoi úye kecire ye nkó kaí ne kuyō ne míni ripéne lin u pakarelē?

5*Yeesu ye untrihélaa poise**(Matiyee 8:28-34; Luki 8:26-39)*

¹ Lē memáá, api Kalilee kupiye téj api Kerasaa ketē lōni. ² Ke Yeesu uu kúninói-i rincúlame, úú ne usoi unyine yee akpíi-mē n léeri sáne. Kunírila kunyine kpee ye utisi uyē m pēkesí. ³ Akpíi-i kuu ye n sói. Usoi uyē úu kupahaa we. Mpá akpanii, ápi ye fe piké u paasi. ⁴ Mēpehē kulúú kapi ye uana ne nweni hōpi api uanipe ne akpanii paasi, amá u ye ipehe iyē nnéí túúnle. Uka nnañje rín pēe tulaalē nké ne utisi uyē tí. ⁵ Ketúnjé ne kesine kuu ye akpíi-i ne akúú kecáá n koonii un pupukee, un umécire itói wai ne apare. ⁶ Uu Yeesu ketaa-pō yenu uu pēe wurupō úú ha ukeyu-i wúla ⁷ uu pupéi re: Uléécaá yee nípá yo kecáá n tū Kepipi Yeesu, tó ne mpó ne ní-ye? Ne ne pó ténile, ne Uléécaá rinyiri, kape íwe né wa. ⁸ Yeesu ye kunírila kpē tinós he re kuké utisi uyē kémee le. Lē nnya kaku lē máikēe. ⁹ Yeesu uu kō ku pise re: Iye kapi ye pó sée? Aku rinós u yósu re: Pi ye né sée re kulúú, likumúnjé re tō kulúú welē. ¹⁰ Akúú ne Yeesu téni re úu kape a lakase aké kuyu ketō rilós.

¹¹ Kúfōnlee pímaa kunyine ye pēe kei rikúúsaa-i túkurile. ¹² Aníri aa péé ne Yeesu téni re: A ncée ró he tóké áfōñ nnyé lō. ¹³ Yeesu uu ncée he. Aníri aa utisi uyē-i léeri aa áfōñ lōni. Kúfōnlee kpee tu yare áfōñ ákotokú até (2.000). Áfōñ nyē nnéí aa wuru aa ne rikúú cépi aa ha ne mínimaa-i kpuúpo. ¹⁴ Písói pēe pēe a n séni api wuru apí ha ne nsímé kuyu ne siyupi kóónú. Písói api sí piké lēle n wa yē. ¹⁵ Api Yeesu-i sí api utisi uyēe pēe aníri kulúú n héesi yenu un tū ne ukeyu cáká-cáká un kō lapaalē rísone, ai iwame pi wai. ¹⁶ Pē nnéí inipee-i kai lē n wapisi api lē ke aníri aa ne utisi uyē-i ní le keenkee ne lē kai áfōñ n wa. ¹⁷ Api pēe Yeesu suúluse re uké piketeni-i le. ¹⁸ Ke Yeesu uu kúninói-i n lōni, utisi uyē uu u suúluse re u yé u ritiki. ¹⁹ Yeesu úu ncée u he, amá u rinós u he re: A kui aa pipákó lēpo. Aa lē ke Upíima uu íwe pó n té uu pó wai pi keenkee. ²⁰ Utisi uu mesei pele úú ha ne nsímé mmē kóónú kuwélé kpe-mē kapi ye n sée re Ayu Kefi ketē. Pē nnéí pēe ye n kō, nnós kai ye pi yi.

*Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu ko unási unyine poise
(Matiyee 9:18-26; Luki 8:40-56)*

²¹ Lē memáá, Yeesu uu ne kúninoi míni ritime ríco tǎǎ. Písoi kulúí api ko kei lē u n káalaǎ. ²² Kei ke Písuifi kuyomeyáhaalee uwéése unyine kapi ye n séé re Yairusi uu Yeesu yé uu uana metene wula. ²³ Úú ne Yeesu meyánsel tǎni, uu re: Kenékpérepí ye kekpo tule, a kam, aa anípe kekécáá láa líké ke yoriye áke kape kpu. ²⁴ Yeesu uu ne nsé u péne. Písoi kulúí pin u nyikii pin ne u tikilǎ.

²⁵ Kumúnǎ kpe-i, unási unyine ke ménye ame n foho hái inǎmǎ kefi ne ité-me un kei we. ²⁶ Pípoise meyā kuu rika ai u pelu, usiwóó nnéi asi ko itói iye-i tene, uu ko pee peí. Amá itói in nákiǎsǎ. ²⁷ Kuu nní Yeesu nsímé n kómaalǎ, uu pee riwúí te-i lompo uu kepire-mǎ Yeesu ilú ca. ²⁸ Likumúnǎ re u ukefa-i písímé masí re: Mpá Yeesu ilú nmanǎ kam fe aní ca, né peí. ²⁹ Kuu lē tǎnca, ménye mee pee n foho ame mese ne mese nyere, uu pélu. ³⁰ Yeesu uu cérupó re unnanǎ ye ye pikǎi yisilǎ. Uu riwúí tǎ kekǎpe pansǎ uu píse re: Wóo inélú tica? ³¹ Upipiretiki api rinóo u yósu re: Pó nyánilǎ re písoi ye pǎ nyíkiilǎ, aa ko péé m píse re wóo pǎ ricaa? ³² Yeesu uu uilúkǎ pǎ uké uyee u rínta ye. ³³ Unási uyé uu pitérii kápáá ne iwame mecapehǎ. U lǎlee n wa nyule. Uu lē nnya Yeesu ana metene wula uu aseí nnéi u símisi. ³⁴ Amá Yeesu pǎo u maa re: Unékpére, mpǎfatene ye pǎ yóriyǎle. A n nǎme ne nkǎnǎnǎ ipótói iké tene.

³⁵ Uu kahanǎ nkpáni nsímé n tene ke písoi pee Písuifi kuyomeyáhaalee uwéése uyé keyó-i n léeri apí maa re: Képówá ye nkpó masilǎ. Yo nnya kaa nkpáni Ucélaa méwoo cǎnǎ? ³⁶ Amá Yeesu uu nkpáni pianǎo nyé kutu ríco, uu kuyómeyáhaalee uwéése maa re: Képówuú áke kape tǎ, mpǎkǎ yee re a ne kefa tene. ³⁷ Lē memáá, uu úka ncéé he re uké u sarú, insá Píyee ne Yakupu ne Yakupu uwā Yohani. ³⁸ Kapi kuyómeyáhaalee uwéése uyé keyó n tuipó, iwóó ke Yeesu uu kǎ. Písoi ye pee ikpǎtu wǎriile pin pupuke. ³⁹ Uu lompo uu pí maa re: Yo nnya kani iwóó líkǎrelǎ nǎn ko tǎni? Kekpérepí kǎ áke kpu amá ke lǎnile. ⁴⁰ Api pee Yeesu n sénni. Yeesu uu pee lē memáá pi leseri. U ne kewá kǎ usaa ne keuni ne upipiretiki pitaani pǎ kuú pee n tǎsi api kei ke kewá kǎ aké nǎ we lompo. ⁴¹ Uu kewá kunipe tǎni uu ke maa re: Talita kum, li aseí re kekpérepí, a yisi, néé rinóo pǎ he.

⁴² Kekpérepí áke mese ne mese yisi áke nsé kápáá. Anǎmǎ kefi ne até kake ye m má. Kapi mewai mǎ lē n yé, ai mǎpá úye nnǎo yipu. ⁴³ Yeesu uu lē memáá pi kúrúruǎ re ápi kape tǎyese unyine uké céri. Uu ko pímaá pi kpá re piké kekpérepí kǎ iluke he.

6

*Nasarǎti pikó ápi Yeesu ne kefa tene
(Matiyee 13:53-58; Luki 4:16-30)*

¹ Ke Yeesu uu keló ke-i n yisi uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kémǎe sí, upipiretiki api u tiki. ² Ke kewénteyaa ketúnǎ áke n tu, uu Písuifi kuyomeyáhaalee-i lompo uu písoi n céési. Nsímé nn nnǎo písoi píma pǎ nnéi pee kutu u n cǎlǎ yipu. Apí m píseine re: Yei ke nní ye nnéi ai mpíí u lénti má? Mewéesesǎho méye mpuri kai nkó nní he má? Iye kuú ne mewaisanǎ mmǎ mpuri wapisi má? ³ In ne Maari kepipi uséré? Nénte pipiwá pee Yakupu ne Yosee ne Yuuti ne Símoó? Ai upiyǎi pee nní kerǎcǎpe wee? Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. ⁴ Yeesu uu pee rinóo pi pǎse re: Antepu kuyu cǎre-i kapi ye u lómúise. Umpuri pikó ne upiyókó pee ápi ye u waise. ⁵ Yeesu uu lē memáá fe uké mewaisanǎ piwai rikpá, insá pitóikó pinyine kekécáá kuu anípe rinláa uu pi poise. ⁶ Ai Yeesu píri wai kápi ne kefa u n tene.

*Yeesu ye pitume kefi ne pité túmǎi
(Matiyee 10:5-15; Luki 9:1-6)*

Lē memáá, Yeesu uu ayu acǎ nyee ne kei n kólǎ kémǎe sí uu apísoi nléécaasímǎ céési. ⁷ Uu pee upipiretiki kefi ne pité séi uu pi tum pité pité, uu nǎnǎ pi he re piké aníri n lakase. ⁸ Uu rinóo pi he re: Aní kape kunaapi memáá líka rimúlú yare iluke néé kulóo néé kewóó re ncéé kani ne sí. ⁹ Amá uu re: Aní anéeri metane mese mese tǎnti, amá aní kape sitúkanka sité sité tǎnti.

¹⁰ Uu pímaá pi kpá re: Nǎn keyóo kéye-i n topile, ani kei n tú hái ne kumúnǎ kpe-i kani kuyu kpǎ n yisine. ¹¹ Písoi pin yei kusǎne piyóó nǎ n yé néé kutu kápi nǎo ríco, nǎn n tǎsu, ani nǎanǎna nkoǎo péi. Líké pi nyíse re pi Uléécaá nsímǎ pipakare yé. ¹² Pipiretiki pǎ api ncéé polo api písoi nléécaasímǎ n símisi pin tee re piké pímeǎne conse. ¹³ Aníri meyā kapi lǎkase, api pitóikó meyā kekécáá mékpǎo kǎoni itói ii tenente.

*Yohani Uniwole nkpó
(Matiyee 14:1-12; Luki 9:7-9)*

¹⁴ Lē kai wa Yeesu rinyiri ari mǎpá yei kóónú, uyóapi Erooti uu ne Yeesu nnéi kóm. Písoi api peé n símaankee re: Yohani Uniwole ye pikpǎkpǎo kémǎe yisilǎ, lē nnya kuu nní nǎnǎe má un

mewaisanja wapisi. ¹⁵ Picó pin máikεε re Elii lo. Picó pó te mekεε antepuyε kecεpe use unyine lo. ¹⁶ Amá ke Erooti uu lε n kó, uu re: Yohani uyε tiyu kam n tiyεse api tólu yεe yisi.

¹⁷ Likumúnjε re Erooti ricuruu yεe rinóó he api Yohani paasi api kukpaniilee-i sápo. Ai líka nnya ke Erooti uu lε wa. Erooti ye pεε uumaa Filipu unosi Erootiyati yósile. ¹⁸ Kai lε n wa, Yohani uu pεε u maa re ái ne risá re uké uumaa unosi yósi. ¹⁹ Erootiyati uu lε nnya Yohani ukεfa-i wai uu nceε wéési uké ne u kpu. Amá úu fe. ²⁰ Ke Erooti uu pεε Yohani m pakarelé un kó nyu re u aseí tikilenle, uisoi in kó kecire we nnya, Erooti uu yε pεε Yohani kecáá kó, un unsímé kutu n colε n ye u ricónje, nípá ne lε u kó pεε mpikome lalε. ²¹ Amá keyáa sone ake Erootiyati leeri. Ke Erooti uu ukemareyaa anyá n wai, uu lε nnya sósni uu ukuyu pinaje-naje ne pisóoca piwéése ne Kalilee keté pisi kecire sélei. ²² Kei ke Erootiyati ukpére uu kenyan kale-i lompo uu yésu ai Erooti ne upisane nnéi larisi. Uyóopi Erooti uu ukpére uyε maa re: A léεε ripóó pó n we né we, ké pó li he. ²³ Ai wai uu ha ne wéeri re: Pón yo né n we, né pó li he, nípá in kenýóopité kuwélé, né pó he. ²⁴ Ke ukpére uyε uu kekále-i n léεpa, uu ha úni pise re: Yo kam yé pise? Uyε uu u pεε re: A Yohani Uniwole riyu pise. ²⁵ Uu mekεεε uyóopi-mε pele uu u maa re: Ne la re a nfaani Yohani Uniwole riyu kecáápi-i né ritosi. ²⁶ Uyóopi ripóó ari caai, amá uawéeri ne pisáne isei nnya, ái kúyule we. ²⁷ Uu mese ne mese uuméré use yukuse re uké ne Yohani riyu u kam. Uméré uu ha uriyu talu kukpaniilee-i. ²⁸ Uu riyu képelente kecáá tósi uu ha ukpére uyε ti múise, ukpére póó úni ri pa. ²⁹ Ke Yohani pipiretiki api lε n kó, apí weri api u kpisi apí ha kulesi.

Yeesu ye pisi ákotokú anupú (5.000) kpínii

(Matiyee 14:13-21; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

³⁰ Yeesu pitume api Yeesu keyúri cápine, api lε ne lε kapi n wapisi ne lε kapi pisi n céesi u keenkeε. ³¹ Pisi pεε Yeesu-i n sónaapo ne pepεε ukemεε n léeri ye kulú tósile. U ne upipiretiki apí ye pεε nkpani kéyu yε piké iluke li. Lε nnya ke Yeesu uu pipiretiki maa re: Tóké iyaa le, kei ke pisi apí n we aní ha nkáápi wénte. ³² Api kúninói loni piké kei ke úka uu n we ha. ³³ Pisi meyá api pimétónjε yénu api kó pi ceru. Ayu nyεε ne pi n kólε nnéi pisi api ntóó wai api kei kapi n sí pi fúsu.

³⁴ Ke Yeesu uu kúninói-i n léeme, uu pisi kulú yénu ai íwe u wai re pi pεε we yare isεε yεe fi usé m má nnya. Uu mese picélaa pi loni ai nánaí hái. ³⁵ Ke itunje ii n tene, upipiretiki apí ne u kó api uu maa re: Líka ái keló nké-i we. Lε memáá, itunje ye kó tenele. ³⁶ A pi maa re piké ha siyupi ne ayu nyεε ne ró n kólε kémeε liluke-luke lééri. ³⁷ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ani nórinéécúruu liluke-luke pi he. Api u pise re: Tó nkpeni sínle tóké nwóóweni mepipi píle píle meté ne akpónó lo ari pi pa piké li néε? ³⁸ Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Ani ha ripái. Api píseine api limemáá Yeesu rinóó yósu re: Akpónó anupú ne ikpíntomé ité. ³⁹ Uu pεε rinóó pi he re piké meyúti péni kecáá awúf awúf pi tonse ⁴⁰ api anái anái túnti, aco pisi píle píle, aco kuwóó kuwóó. ⁴¹ Uu akpónó anupú ne ikpíntomé ité iyε kpisi, uu keyóme werí, uu iluke iyε kecáá Uléécaá pónese. Uu lε memáá akpónó kpókórine uu upipiretiki pa re piké pisi hóne. Uu kó ikpíntomé ité iyε nnéi hóne. ⁴² Api pinnéi le api lepu. ⁴³ Upipiretiki api akpónó ne ikpíntomé kerí cápinente ai anéte kefi ne até yipu. ⁴⁴ Pepεε iluke iyε n li kémeε pitisi ye lele ákotokú anupú (5.000).

Yeesu ye míni kecáá sone

(Matiyee 14:22-33; Yohani 6:15-21)

⁴⁵ Yeesu uu lε memáá mese ne mese upipiretiki rinóó he re piké kúninói ló piké ha rikóitime rico-po u m mé, Petisayita kuyu kuwélé-mε, uyε uké pεε kumúnjε kpe-i pisi n kútnse. ⁴⁶ Kuu pisi rin-yá, uu riyópεe taá uké keyóme yáasi. ⁴⁷ Kai nnyósó n wa, kúninói kun máinmaa kecεpe we. Yeesu pónn umecire keté mmé we. ⁴⁸ Uu yénu re kúninói pitfíkí ye íwe pi wai, likumúnjε re mε kapi n sí ke kuyó píma kunyine aku pépuri. Tiweeki kumúnjε, uu pikuwélé-mε n sónepo míni kecáá, un la uké pi rifaau. ⁴⁹ Kapi u n yé un míni kecáá sone, api músu re képirii-pirii kenyine ye ke, api pipupukeε loni. ⁵⁰ Pinnéi pεε meykíyiki u yε ai pi tútúfúse. Yeesu uu pεε rinóó pi maa re: Iwame fi kape nó wa, né nmaa lo. ⁵¹ Uu limemáá kúninói-i pi léεpa, kuyó aku kéu. Ai píri pi wai hái ⁵² likumúnjε re piakinj ntake nnya, ápi pεε akpónó mewaisanja mé kó.

Yeesu ye Kenesareti keté kémeε pitóikó paise

(Matiyee 14:34-36)

⁵³ Metérj-maá api Kenesareti keté tulu, api rikóitime pikuninói kari. ⁵⁴ Kapi kúninói-i n léeme, pisi api mese ne mese Yeesu ceru. ⁵⁵ Api keté ké nnéi kóónú, apí ye pin n kó te u yei we, apí kei nnéi ne asánjáaporé kémeε pitóikó u n sónaapo. ⁵⁶ Pi ye kényála-i pitóikó nánaisele siyupi ne ayu ne awosoo nye-i kuu n sone apí ne u n téní re uké tíyεse pitóikó piké nípá uketukanka nnóo rica. U ye pε nnéi pεε u rirca póisentele.

7

Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nstmé
(Matiyee 15:1-9)

¹ *Pifarisi ne *isé picélaa pinyine pée *Yerusalem n léeri api Yeesu kewúipi wai. ² Api upipiretiki pinyine yenu pin iluke le ne anípe kperinkpekóó, ápi pianipe nale yare kai piinyekii kémee m pise. ³ Ke Pifarisi ne *Pisuifi picó nnéi api meyánséi pikpure inyekii m múllé nnya, pinsá rísone n nale, ápi ye li. ⁴ Pin kó kuyáa n leeme, pi ye piinyekii menale mē nalele api kelene le. Pi ne pimekpurewai meýá yare nní piheehere ne sicáripí ne apóri piheere múllenle. ⁵ Pifarisi ne isé picélaa api pée u pise re: Yo nnya ke pipópiretiki ápi pírókpure inyekii tikilē pin ne anípe kperinkpekóó iluke le? ⁶ Yeesu uu rináó pi pese re: Asei ke *antepu *Esayi uu mekee-me nónnésímé yémme. Nó kecáá kecáá mewai pikó le yare ke Esayi uu n wói re Uléécaa ye maa re:

Nnóo-i nmane ke písoi mpí api ríyu né waiselē, amá ápi pée pisifa-i ne né kólē.

⁷ Piyyáhaa ye likpárakóó le.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii kpisi

pin céesi yare inékó ye nyi.

⁸ Uléécaa isé kani kepíre rito aní sisoipipi inyekii m múllé.

⁹ Uú nój te: Ani rinmóópú ani Uléécaa isé kepíre tó aní ne nónínényékii picélaa kényu mahani.

¹⁰ Ticuruu *Moisi ye mekee-me maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kó re úye un usáa néé úni anóó n wa, li pise re piké liute kpu. ¹¹ Amá nó ne ye re: Usói un usáa néé úni m maa re: Lē kuú pēé n la uké ne u lē Uléécaa hele, ¹² áni ye liute riyá uké linyine licó piwai usáa néé úni rikpá. ¹³ Méwee mē ye tyeséle ani Uléécaa Nsímé cókoi ne nónínényékii isé kani n yekeillé. Mewai mē meco kani n wapisi ye kó piyele.

Lelee ye usoi mékperinkpe n waise
(Matiyee 15:10-20)

¹⁴ Yeesu uu limemáá písoi picápine kpá uu re: Ani nónénéí kutu né ricó ani kóm. ¹⁵ Litahaikó líka ái we lee yé lin usói kémee n ló, ai Uléécaa inípee-i mékperinkpe u waise, amá lelee usói kémee n léenti lee ye Uléécaa inípee-i mékperinkpe u waise. [¹⁶ Uye un ukóme uké kó.]

¹⁷ Ke Yeesu uu písoi pē kecōpe n yisi, u ne upiretiki api kényo loni api kenyárú kē aseí u pise. ¹⁸ Uu rináó pi pese re: Nó ticuruu áni kó mesóho máa? Lē nnya, áni nyu re le nnéi lee usói kémee n léeripó ái yé fe líké Uléécaa inípee-i mékperinkpe u waise? ¹⁹ Likumúnjé re ái urikiñ kémee kai léeripó, amá kuloi-i le, uu kó pēé cukú. Yeesu mema mee nyíselē te iluke nnéi ye kuluke wele. ²⁰ Uu pimáa pi kpá re lelee usói kémee n léenti lee ye mékperinkpe u waise. ²¹ Liriyíki re usói kefa-i ke simúnjé kópe nfasimé ne iwásáa ne piyaa ne písoikó ²² ne uco unási néé uco ula kuwáncó piwai ne memá nnáápi ne rikpákára ne piyaaluke ne nturi ne inípee caa-caa ne picó alē ne rikókori ne píyuwélaa ai léenti. ²³ Nní nnéi, usói kefa-i ke nní nnéi ai léenti, lelee ye kó mékperinkpe u waise.

Kanaa kuyu unosi unyine nfatene
(Matiyee 15:21-28)

²⁴ Ke Yeesu uu kei n yisi, uu Tiiri kuyu kuwélé-mē sí. Uu kényo kenyine-i tone. Uu la unyine uké u yē. Amá nípá ne lē, úu fe uké umecíre pesí. ²⁵ Unósi unyine kewá kee kuníri n héesi un kóm pin Yeesu nsímé wai. Uu pēé ha Yeesu keyu-i wúla. ²⁶ Unósi uyee usáne le, úu *Usuifi. Sirii keteni-i kapi u mari. U Fenisii ukó le. Uú ne Yeesu téní re uké uu kpéere kuníri lakase. ²⁷ Yeesu uu pée u maa re: Ai nyam te piké siwá iluke kpisi piké sipópipi risá. ²⁸ Unósi uu rináó u pese re: Mesei ye me Sáa, amá siwá sin piluke m masí, sipópipi yee lē ke siwá asi keteni-i m póroise híneile asi le. ²⁹ Yeesu uu pée u maa re: Tipónóó ntí nnya, a n nme, kuníri ye upókpeere kémee léepole. ³⁰ Kuu kényo n kúí, uu kewá leepó ken ne keripóó finu, kuníri kun tómpo.

Yeesu ye utusuí yee úu rísone n símsi pōise

³¹ Yeesu uu limemáá Tiiri keté yisi uu Sitáó kuyu cōpu, uu kuwélé kpē kapi ye n sée re Ayu Kefi ketē-mē walá uu Kalilee kupiyē-mē pele. ³² Api pēé ne utusuí yee úu nsímé n fe rísone Yeesu weri. Apí ne u téní re uké anípe ukecáá rilaa. ³³ Yeesu uu ne iyaa u lelu, uu ne písoi ketaa wai uu usinipepi atu-i u tempo uu rilémpi kecáá meta u terj. ³⁴ Uu lē memáá nfáa tóóri u re: Efaata, liasei re: A tápile. ³⁵ Mese ne mese uatu aa tápile, tilémpi ari fénne, uu nsímé loni rísone. ³⁶ Yeesu uu lē memáá rináó pi he re ápi kape tyesé unyine uké kó. Amá nípá Yeesu memale méye ke pē api nsímé piyóó nímópulé. ³⁷ Pírí píuma kai meyánséi pi wa apí m mááke re: Lē nnéi kuu n wa, asaa lo, nípá pitusuí, u ye pi komeisele, uu pē alempi nyee m pahaalē símaase.

8

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii
(*Matiyee 15:32-39*)

¹ Písoi kulúí apí kò kumúnjé kpe-i picápíne kpá rísonè ápi kò líka má piké lí. Yeesu uu upipiretiki séi uu pi maa re: ² Písoi mpí icò ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi né tíkílè ápi kò líka má piké lí. ³ Pimeyá ye ketaa leerile. Lè nnya, nen nkpéni ne nkú mmú pi m maa re piké kúí, pi yé ha nsé pòone. ⁴ Kei ke upipiretiki apí rinó u yósí re: Yei kari yé písoi píma mpí nnéí iluke yé kelò kóima nké-i? ⁵ Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Apí rinó yósu re: Aseei. ⁶ Uu limemáá písoi pè tinó he re piké keteni-i tone, uu akpónó aseei nyé yósu, uu akécáá Uléécaa pòonese uu pèe a kpókaríne uu upipiretiki a pa piké hónente, apí písoi a hòone. ⁷ Pi kò pèe ikpíntomé inyine mále. Yeesu uu kò iyé kecáá Uléécaa pòonese uu re piké kò iyé hòone. ⁸ Apí le apí lèpu, apí iluke pòone-pòone kósi anére aseei. ⁹ Písoi pèe tu yare ákotokú ana (4.000). Kapi ní masí, Yeesu uu pèe re piké kúí. ¹⁰ U ne upipiretiki apí mese ne mese kúninói loni apí Talimanuta keté sí.

Pífarisi ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa
(*Matiyee 16:1-4*)

¹¹ Pífarisi apí Yeesu lèepò apí ne íkeŋene u kápáá apí pèe ripine u wai re uké nyise re Uléécaa kémeɛ ke unnaŋe nn léeri. ¹² Yeesu uu meyá nfáa tóori, uu ukefa-i maa re yo nnya ke nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa piyéne la? Asei kam nó símisi, nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa méka yènnune. ¹³ Uu lè memáá kei pi yá uu kúninói loni uu rikóitime ricò sí.

Pífarisi ne Erooti nkpónótò pite
(*Matiyee 16:5-12*)

¹⁴ Upipiretiki ye pèe akpónó kecáá paléile. Kuse ŋmanè kapi múlè kúninói-i. ¹⁵ Yeesu uu rinó pi he re: Ani nómenécíre tí rísonè ne Pífarisi ne Erooti nkpónótò pite. ¹⁶ Pipiretiki ye pimécòpécíre símisi re ápi akpónó má. ¹⁷ Ké Yeesu uu lè n céri, uu pi pise re: Yo nnya kani máikèe re áni akpónó má? Ai kahane nó rikpáii néé áni kahane n ceri? Nónanétu ye takasilèe? ¹⁸ Nò inípeɛ mále, áni kò pèe nyáni, nò atu mále áni kò pèe kómèi. Ani léiseɛ? ¹⁹ Kumúnjé kpe-i kam akpónó n kpókaríne am písoi ákotokú anupū (5.000) hòone, anére alé kani iluke tɔɔɔ yípū aní ne tómpò? Apí u maa re anére kefi ne até. ²⁰ Yeesu uu kò pi pise re: Kam akpónó aseei písoi ákotokú ana (4.000) n kpókaríne ní, anére alé kani iluke tɔɔɔ yi? Apí re: Aseei. ²¹ Uu pèe pi maa re: Ai kahane nó n hemneɛ?

Yeesu ye Petisayita-pò unyíye paise

²² Ké Yeesu ne upipiretiki apí Petisayita n tu, písoi apí ne unyíye unyine u lèepò apí ne u téní re uké u rica. ²³ Yeesu uu unyíye kúnípe tini uu u tɔɔɔ uú ne kuyu ílúké sí uu pèe meta inípeɛ-i u wai, uu anípe ukecáá láa uu u pise re: Pò linyine nyánii? ²⁴ Unyíye uu wertí uu re: Né písoi nyánile, amá pi pèé wele yare aléé, pin sóne. ²⁵ Yeesu uu unípeɛ píca kpá, ke unyíye uu n nyáni tiki-tíkí, uu pélu uu nípá yo n nyáni cáí-cái. ²⁶ Yeesu uu pèe u maa re uké kúí, amá uu kape kuyu ló.

Píyee ye yámne re Yeesu ke Uléécaa uu wée
(*Matiyee 16:13-20; Luki 9:18-21*)

²⁷ Yeesu ne upipiretiki apí Sesaree Filipu siyupi kémeɛ sí. Uu necé kémeɛ pi pise re: Písoi ye máikèe re néé úye? ²⁸ Pi máikèe re pòó Yohani yee míni písoi ní wolé, píca re pòó Elii, píca re pò antepuye kecòpe unyine le. ²⁹ Yeesu uu pi pise re: Nó ní? Nò mpí máikèe re néé wóó? Píyee uu rinó u yósu re pò ke Uléécaa uu mekeɛ-me wée. ³⁰ Yeesu uu pi nyí re ápi kape linka úka símisi.

Yeesu ye unkpò ne umeyise nsmé riyó
(*Matiyee 16:21-28; Luki 9:22-27*)

³¹ Uu menécíre picélaa pi kòru re lí pise re Usoi Kèpipi keké meyansei íwe lí. Pisuifi piwéése ne pepèe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa piké ke ŋmeriyè. Lí kò pise re piké ke kpu ake kò keyáa táanū tunjé yisi. ³² U símísile rísonè kpáii. Kei ke Píyee uu iyaa u sée uu re áí lè kuu yé pèe wa. ³³ Yeesu uu ŋmelú uu upipiretiki paí uu ne Píyee cési re: Setani, a ne ketaa né wa, likumúnjé re sipómúnjé ási Uléécaa síkò, amá sisoipipi síkò ye sí.

³⁴ Yeesu uu pèe lè memáá písoi ne upipiretiki séi uu pi maa re: Uaye un n la uké né ritiki, uké umécíre pípaí riyá, uu ukunapéékò ya * uu pèe né tiki. ³⁵ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa ló, u n fómnile, amá úye un unfaa n fóm né ne Nsímé Kécíre nnya, liute yee ye unfaa ló. ³⁶ Usoi kulaa ye kúye in te u keté nté memá nnéí yé uu pèe kpi. ³⁷ Linyine ye we ke usoi uu yé n

* 8:34 Mat. 10:38

hééle uké ne unfaa n ləə? ³⁸ Uye un neni inései ne nnésímé isei n wa, piwásánkaí ne pikópəkəóó mpí kecəpe, Usoi Kəpipi yé kə uisei wa, ken piyei m pəeri ne keusaa meyoopi ne piléécaatume.

9

¹ Uu pimáa pi kpá re: Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pəe yé Uléécaá iyəopi n yé in ne innaje weme api kelene kpíni.

Yeesu ipiñe ye conse

(Matiyee 17:1-13; Luki 9:28-36)

² Siyáa sikpuulú memáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne Yohani kpisi api ne riyópe cáca rinyine taá api ha kei pimécire n we. Uipiñe ii conse piinipe-e-i. ³ Uilú ii n tēlu, ii wárara pói-pói, ntómé mmē ín ncə má ketē nké ne kenkinii. ⁴ Kei ke Elii ne Moisi api pəe rikpáfúme, pi ne Yeesu pin yá. ⁵ Piyee uu pəe Yeesu maa re: Saa, li nyamle re toké pəe nté n we. To la re toké sicánjipi sitaani karií, pó kəse, Moisi kəse, Elii kəse. ⁶ Piyee úu nkpáni nyu mmē kuu yé pəe ní male, likumúnjé re iwame ye u ne Yeesu pipiretiki tərəə wale háí. ⁷ Kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Tinə rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó ye Kenépipi lala, aní kutu ke rico. ⁸ Mese ne mese api piilúkē nnéi páii, amá api úka yé, Yeesu ye pikekúri ní we memáá. ⁹ Kapi riyópe n cəpilé, Yeesu uu rinəó pi he re api kape t̄yese unyine uké lē kapi n yé kó háí ne keyáa kē ke Usoi Kəpipi ake yé pikpəkəó-i n yisi. ¹⁰ Api nsímé mmē nyi, amá api pimécəpəcire m píseine re yoo pikpəkəó kémee meyise?

¹¹ Lē memáá, upipiretiki api u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api máikee re Elii ye pəerine liké kelene keté keto tu? ¹² Uu pi pəse re: Mesei ye me re Elii ye pəerine kelene uké mpá yo nyóonse. Yo nnya kai mpíi wólaalé te Usoi Kəpipi ye íwe lene meyá api keipuri yulu? ¹³ Amá ne la kē nó símisi re Elii ye pipeeme masile písoi api ne u wai lē kapi ní la yare kai ukecáá n wólaamélé.

Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pəkəsi poise

(Matiyee 17:14-21; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Kapi pipiretiki tərəə n nyahaipə, api písoi kulúí yenu pin kewúpi pi wailé, isé picélaa pin ne pi kəñene. ¹⁵ Ke písoi api mese ne mese Yeesu n yé, ai pi kaikai, api pəe n wúrunkəepə piké u yáasi. ¹⁶ Yeesu uu upipiretiki pise re: Yoo mpíi nó ne pē kəñenese? ¹⁷ Utisi unyine uu pəe riwúú te-i rinəó yóori re: Saa, kəpóméé kari ne kenépipi ka. Kuníri kpe ke n lō ye nsímé ke pəonəselenle. ¹⁸ Mpá yei kai ke yisi, ku ye keté ke tale ake atalalá léeri, ken aní takai, ipiñe ii nnya. Amé ne pipóipiretiki tēni re piké kuníri kpe lakase, amá api fe. ¹⁹ Yeesu uu rinəó pi yósu re: Nó nfatenciré pikó mpuri mmú, itunje ilé kam nókenéme pitóne kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá né kam. ²⁰ Apí ne ke u hapə. Ke kewá ake Yeesu n yé, kuníri aku kei nní ke lémesi, ake keteni-i lolu aké m pímiise ken atalalá léeri. ²¹ Yeesu uu keusaa pise re: Piyei-me kai ye nní ke wa? Uu rinəó yósu re: Háí uiwá-me le. ²² Məpəhé kulúí ke kuníri kpe aku ye nna ne míni-i ke risápə keké ne n kpu nnya. Amá in te pó fe aa linyine wai, a kam aa ró come. A irówe ripá. ²³ Yeesu uu rinəó u pəse re: In te pó fe néé? Uye un ne ukéfa Uléécaá n tene, úu líka pəonene. ²⁴ Mese ne mese, kewá kē usaa u pūpei re: Né ne kefa tenele! Amá a kam a né come, nnéfatené ín piye.

²⁵ Ke Yeesu uu risoiwúú n yé tin u kálaari, uu kuníri semni re: Pó kuníri kpe, pó ye atusuú usoi n waise aa nsímé u pəonese, a kewá ke-i le, kape pikai kekemee pəepo, néé rinəó pó he. ²⁶ Akú lelu kun pupukee, kun kə kewá nanəiselé. Kewá aké n we yare ke kpule, písoi meyá api waise re ke kpule. ²⁷ Amá Yeesu uu kekunipe múlú uu ke yukuse, ake yisi ake nyere. ²⁸ Ke Yeesu uu lē memáá keyə n lə, upipiretiki api pimpehencire u pise re: Yo nnya kári fe toké kuníri nkú lakase? ²⁹ Uu pi maa re: Keyómé meciré ke usoi uu yé yáasi úú ne kuníri nkú mpuri lakase.

Yeesu ye unkpə ne umeyise nstmé kpálé

(Matiyee 17:22-23; Luki 9:43b-45)

³⁰ Api kei yisi api Kalilee keté təj. Yeesu úu pəé la piké kei kuu ní we ceri. ³¹ Likumúnjé re u ye pəe upipiretiki céésile uu ye pi maa re: Pi Usoi Kəpipi tinine api písoi anipe-i ke wai piké ke kpu. Keməkpə-maa, ke yé keyáa táánú tunjé nkpə kémee yisi. ³² Amá Yeesu pipiretiki api meyu mmé kó. Iwame íi kə njmurei piké pise.

Wóo pipiretiki kecəpe uwéése?

(Matiyee 18:1-5; Luki 9:46-48)

³³ Api Kaperinawum tullu. Kapi keyə n tu, Yeesu uu pi pise re: Yoo pəe ncée kémee nó kəñenese? ³⁴ Amá api séé keu. Ai líka nnya, pi pəe ncée kémee kəñene re úye ye pikecəpe uwéése? ³⁵ Yeesu uu pəé tone, uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Uye un n la uké ufoi, li pise re uké nónnéni utərəə uu nónnéni ukeikó. ³⁶ Uu kewá kenyine kpisi uu pikecəpe

nyerese, uu ke kpísi uu pékéri uu pɛɛ pi maa re: ³⁷ Uye un siwá nsí keɔpe kéye kusáne n yósi né nnya, tinécúruu kuu kusáne yósi, úye un kɔ kusáne né n yósi, ári rinécúruu kuú yósi, amá uye né n tumme kuú yósi.

*Uye un kerócaá n kpálé, uyé útu uróláarɔ
(Luki 9:49-50)*

³⁸ Yohani uu u maa re: Sáa, tɔ unyine yenle un aníri lakase ne ripónyíri nnaɛe útu kɔ pɛɛ rɔ tikilé. Kúu rɔ n tikilé nnya, arí ne u yulu. ³⁹ Amá Yeesu uu rinó yósu re: Aní kape ne u yé, likumúnjé re úka útu we yeɛ ye rinényíri ne mewaisaɛa n wa uu kei nní cire nnékópe símisi. ⁴⁰ Uye un kerópire n we uyé útu uróláarɔ. ⁴¹ Kani né Kirisi pikó nnya, úye un kɔ rinényíri nnya míni nírɛ-nírɛ nó n he, aseí kam nó símisi, liute útu uihéé paane.

*Akópe pikaase kecáá nsmé
(Matíyee 18:6-9; Luki 17:1-2)*

⁴² Amá úye un siwá see ne nní kefa né n tene keniyine akópe n waise, li kutósi we piké rináparaɛ mule-mule níɛme wa apí ripóu u lesi apí mínimaa-i u sápo. ⁴³ In te kupónipe kpee akópe pɔ waise, a ku riké. Li kutósi we a nfáa yé ne kunípe kerí ne kaa yé anípe keté m má áa ne nna kpóciré keló loni, kei ke nna rín ye píkaí n kpu. ⁴⁴ [Kei ke apapi nyee ye ipiɛe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kɔ n kpu.] ⁴⁵ In te kupóna kpee akópe pɔ waise, a ku riké, li kutósi we a kúna kuse m má áa ne nfáa yenu ne kaa yé ána keté m má apí ne nna kpóciré keló kémee pɔ sápo, kei ke nna rín ye píkaí n kpu. ⁴⁶ [Kei ke apapi nyee ye ipiɛe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kɔ n kpu.] ⁴⁷ In te mepónipeɛ mee akópe pɔ waise, a me lese aa ketaa-pɔ fómni. Li kutósi we póké Uléécaa iyóopi kémee ló ne menípee mese ne kaa yé inípee ité m má apí pɛɛ nna kpóciré keló kémee pɔ sápo, kei ke nna rín ye píkaí n kpu. ⁴⁸ Kei ke apapi nyee ye ipiɛe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kɔ n kpu. ⁴⁹ Likumúnjé re: Písoi nnéi kecáá kapi nna kɔonune yare kapi ye nní iluke kecáá nnyási n fulei.

⁵⁰ Nnyási ye linyine keciré le, amá mmeló men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? Aní nnyási meca n láarú, nkínɛɛ nke kɔ nókenéɔpe n we.

10

*Utisi ne unósi pitúunne kecáá icélaa
(Matíyee 19:1-12; Luki 16:18)*

¹ Yeesu uu ncée pɔlɔ uu Yutee keté loni uu kɔ Yuritee rikoitime ríɔ kuwélé-mé sí. Písoi kulúí apí kɔ pikáláa u kpá uu kɔ pɛ pícélaa loni yare kuu ye n céesi. ² Pifarisi pinyine apí ne u kɔ piké ne ripiɛe u n wa nnya, apí u píse re in te ncée ye we re utisi uké unósi ye. ³ Uu rinó pi pɛse re: Iye ke Moisi uu nó píse re aní wa? ⁴ Apí rinó yósu re: Moisi ye utisi ncée hele re u yé fe uu pitúunne ritelé unósi wɔlu uu pɛɛ u yulu. ⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Nónékínɛ ntake nnya ke Moisi uu isé nnyí nó wói. ⁶ Amá nɛpá yo mewai kekoraane, Uléécaa ye utisi ne unósi wale. ⁷ Lɛ nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine uu unósi kpísi apí péne, ⁸ u ne uyé apí panse ipiɛe ise. Kai nní lɛ n wa, ápi nkpéni píte, amá piipiɛe ye ise le. ⁹ Lɛ nnya usoi útu kape lɛ ke Uléécaa uu rimpéne kóolene. ¹⁰ Kapi kéyo ní ha, Yeesu pípiretiki apí kɔ nsmé mmé kecáá pípiɛe u kpá. ¹¹ Uu pɛɛ pi maa re: Uye un unósi n yé un uféé n kpísi, u ne unósi fol púnnele, iwásánkaí kuu lɛ wa. ¹² Unósi un uula n yé un uféé n sɔs, iwásánkaí kuu lɛ wa.

*Yeesu ye siwá tinó sone ritikise
(Matíyee 19:13-15; Luki 18:15-17)*

¹³ Písoi apí ne Yeesu siwá lɛpɔ re uké si rica. Amá upipiretiki apí ne pi cési. ¹⁴ Ke Yeesu uu lɛ n yé, ái ne u risá, uu pi maa re: Aní riyá siwá síké kenémeé kam, aní kape si tápisi, likumúnjé re mpí pɛɛ siméɔ ní we pɛɛ yé Uléécaa iyóopi kémee ló. ¹⁵ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléécaa iyóopi n ñmurei yare ke kewá ake ye n ñmurei, útu uiyóopi kémee lonine. ¹⁶ Uu pɛɛ lɛ memáá sí sakaa uu anípe si laa uu ne rinó sone si tikise.

*Uɛmáne māmá unyine kecáá nsmé
(Matíyee 19:16-30; Luki 18:18-30)*

¹⁷ Ke Yeesu uu ncée m pólɔlɛ, utisi unyine uu u tulu ne ntóó, uu ha ukɛyu-i wúla uu pɛɛ u píse re: Sáa sone, iye kam waine ké ne nfáa teneciré yé? ¹⁸ Yeesu uu u maa re: Yo nnya kaa né sée re Usone? Úka útu usone, insá Uléécaa meciré. ¹⁹ Mpá líké íye wa, pɔ Uléécaa isé nyule re: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape yáaí, kape nnóame itansei nyere, kape unyine ncaai ríka wa, a upósáa ne upóni ríyu waise. ²⁰ Uu rinó u yósu re: Sáa, hái inéwá-me kam lɛ múlɛ. ²¹ Yeesu uu u nyáneí ne ríla, uu pɛɛ u maa re: Líké lise lɛ pɔ párlɛ, a n ñme a lɛ nnéi kaa m má yáa, aa siwóó sɛ píwekóó hóone, pɔ pɛɛ memá yé keyómecaa-pɔ. Pɔn lɛ piwai m masí, aa pɛé

weri aa né tiki. ²² Ke utisi uyē uu anōo nyē n kō, ke ukunipe aku nní mí mulú nnya, ukēyu ake cōhane uu ne mpócaai tōmpo.

²³ Yeesu uu upipiretiki pēe u n káaalē nyáni, uu pi maa re: Uléécaai iyōopi kémee pilone ye ne pimáam páápú kpa! ²⁴ Anóo nnyé aa Yeesu pipiretiki píri wai. Amá Yeesu uu pimáa pi kpá re: Sinépipi, a tíye Uléécaai iyōopi kémee pilone ye pólú kpa! ²⁵ Kuyooyoo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompo, li yé kutosi m purú ne ke umáam uu yé ní la uké Uléécaai iyōopi kémee n lompo. ²⁶ Ai kō meyansei píri Yeesu pipiretiki kpá, api pēé m píseine re: In lee ní, wóo ye pēe piyulale yē? ²⁷ Yeesu uu pi nyáni uu re: Usoi kémee, lē áí kuwai we, amá áí Uléécaai kémee. Likumúnē re mpa yo ye kuwai wēle Uléécaai kémee. ²⁸ Piyēe uu pēe u maa re: A ripaí kari lirókó nnéi n tíye ton pó tikilē. ²⁹ Yeesu uu rinóo yósu re: Asei kam nó símisi, úka uu we yee yé né ne Nsimé kecire nnya, kéyo ne pimáa ne piwá, ne piyéi ne píni ne písaa ne siwá ne sicare n tíye ³⁰ uu yé pēe neni mēwee mmé-i síyo ne pimáa ne piwá ne piyéi ne píni ne siwá ne sicare mēpehē pile n yé. Uu yé kō Yeesu pitiki iwe paa. U yé kō anmē nyee n wéme kémee nfáa tene ciré yé. ³¹ Pifoí meyā yé pitóroo panse, pitóroo meyā api pifoí.

Yeesu ye metáanú unkpō ne umeyise nsmé símisi
(Matiyee 20:17-19; Luki 18:31-34)

³² Ncēe kémee kapí pēé we pin Yerusalem-mē sí. Yeesu un pikēkpeē sóne, upipiretiki pin kewuu píralē, iwame in pēpēe pi n tikilē we. Yeesu uu kō upipiretiki kefi ne pité kpási uu lélee u n leerine pi símisi ³³ uu re: Nō nyáni, Yerusalem kari nní símpo piké ha kei Usoi Kepipi tí piké pēpēe ye Uléécaai inyōonse n wa piwéese ne isé picélaa anipe-i wa, pē piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. Pi yé pēpēe ápi Uléécaai m pakarelē anipe-i u wa. ³⁴ Pi yé méwoo u nyáni api ukécáa meta tuke, api iséi u fopii api pēe u kopu. Amá siyáa sitaani memáa, u yé nkpō kémee yisi.

Lē ke Yakupu ne Yohani api Yeesu m píse
(Matiyee 20:20-28)

³⁵ Sepetee sipipi keté, Yakupu ne Yohani apí ne Yeesu kō api u maa re: Saa, tō la re a lē kari pō n welune rō wa. ³⁶ Uu pi maa re: Yo kani mpí la re ké nó wa? ³⁷ Api u maa re: Pon piyéi ipóyōopi kémee n tone, tō la re a tíyese use uké kupólukē-lukē-mē n tú, uco kupómii-mē. ³⁸ Yeesu uu pi maa re: Ani nyu lē kani nní n welu. Nó fe ani ntóosi keporipi kam n nírunē níruu? Nēe nó fe ani iwe takai yarē kam i n takaine? ³⁹ Api rinóo yósu re: Tó li fe. Yeesu uu rinóo pi pēe re: Mesei ye me re nó ntóosi keporipi kam n nírunē n ntí, te iwe kam n takaine kani takaine. ⁴⁰ Amá in kunélukē-lukē nēe kunémii-mē metone nkó mmú áí nēe yé tíyese liké ne lē. Pē nnya ke sitōne sē asi n nyōnselē kuu si pane.

⁴¹ Ke Yeesu pipiretiki kefi tōroo apí lē n kō, piarōo áa ne Yakupu ne Yohani caai. ⁴² Yeesu uu pēe pi séi uu pi maa re: Nō nyule re pē kapi n kpíilē te ayu piwéese ye pinnanē ne a wéékuselēne, písai kecire pin pinnanē a nyíselē. ⁴³ Amá áí li meco kai nó kémee we. Uaye un n la uké nōkenécōpe uwéese, uké panse nōunékeikó. ⁴⁴ Uye un kō nōkenécōpe ikpéē n la, uké nōnnéni ulasi. ⁴⁵ Limēco ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke keisi, amá ke kale re keké picō keisi, ake kō kenfaa ne riwóme héele meyá meké ne piyulale ní yé nnya.

Yeesu ye unyíye kapi ye n sée re Patimee páise
(Matiyee 20:29-34; Luki 18:35-43)

⁴⁶ Api Yeriko tuipo. Kumúnē kpe-i ke Yeesu ne upipiretiki ne risoiwuí api kuyu ní lelu, unyíye unyine yee n wéle kapi ye n sée re Patimee, Timee unmánē un ticéetime tú. ⁴⁷ Uu kóm te Nasaretí ukó Yeesu yee tósu, uu sicáaila kápáa re: Tafti kepipi, Yeesu, a inéwe ripaí! ⁴⁸ Meyá ame ne u cési re uké riséé, amá uu meyá cásē re: Tafti kepipi, a inéwe ripaí! ⁴⁹ Yeesu uu nyere uu re: Ani u séeme. Api unyíye séipo, pin u máikee re: A n kahari, a yisi, u pó séile. ⁵⁰ Unyíye uu uketukanka sá uu wákasi uu Yeesu-mē sí, ⁵¹ Yeesu uu u píse re: Yo kaá la ké pō wa? Unyíye uu re: Unésáa, ne la re inéni pēe iké ye yé. ⁵² Yeesu uu u maa re: A n nme, mpófatenē ye pō yóriye. Mese ne mese inípeē ii wúkule uu Yeesu tiki.

11

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni
(Matiyee 21:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)

¹ Kumúnē kpe-i kapi Yerusalem n nyahaipo pin Petifasee ne Petanii ayu keyúri we, aléé nyé kapi ye n sée re Olifíyee rikúú kuwélē-mē, Yeesu uu upipiretiki pité tum ² un pi tee re: Ani kuyu kpeē nní nōkenéyu ní wēpō kémee ha. Nōn piyéi n tuipo, nó keminaapipi kenyine leepō ken toraalē. Usoi úka uu ke tonelē. Ani ke fénnē aní ne né ke weri. ³ Uye un nó m maa re: Yo nnya kani lē wai? Ani rinóo u yósu re: Upiíma yee ke la. U yé mese ne mese nó riyá aní ne nté ke weri.

4 Api sí api keminaapipi leepo ncee-i ken ketahai toraalé tinonao rinyine keyúrí, api ke toriye.
 5 Pepere kei ní we pinyine api pi maa re: Yo kani kei wai? Yo nnya kani keminaapipi ké toriye?
 6 Api rinóo yósu yare ke Yeosu uú pēe ní ma. Api pi tíye api tósu. 7 Apí ne keminaapipi ké Yeosu sí api kekecáa piilú laai, Yeosu uu ke tone. 8 Písoi meyā api piilú tájente ncee kecáa, picā api apéi kapi sicare-i n kpási tájente. 9 Písoi pēe Yeosu keyu n sōne ne pepere ukepire n tíkilē pin pupukē re:
 Osanna! Ani Uléecaa uyee n sōnti ne Upiima rinyiri ritaáse. 10 Uléecaa uké rinóo sōne uyee n sōnti uké uróda Tafiti mecō
 iyóopi ní tone ritikise, Osanna! Ani urinyiri keyómecaa-pō ritaáse.
 11 Yeosu uu Yerusalem kuyu tulu, uu Uléecaa keyo sí. Ke ituje ii n tene nnya, uu nípa yo pinyánei másu, u ne upipiretiki kéfi ne pité api Petanii tómpo.

*Yeesu ye kúfikiyee anó wa
 (Matíyee 21:18-19)*

12 Kai n weesi, Yeosu ne upipiretiki api Petanii kuyu n leeri nkú nn Yeosu wai. 13 Uu ketaa-pō kúfikiyee yenu ne mēpéi. Uu re u yé ha apipi wéési. Amá kuu n tuipō, mēpéi ηmane kuu leepo, likumúnjé re ituje iye-i ke aléé nyē aa ye m pi íi kahane n tu. 14 Yeosu uu pēe ku maa re: Uka úu kape pikai ripópipi piluke rikpá. Upipiretiki api anóo nyē kom.

*Yeesu ye Uléecaa keyo-i pikpéense lakase
 (Matíyee 21:12-17; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)*

15 Api lé memáa Yerusalem tulu, Yeosu uu Uléecaa keyo loni. Uu pepere Uléecaa keyo-i n yálisi ne pepere n léeri pilákase kápáa, uu pepere siwóó n cōhōne ataapili ne pilólayái situmpi láuli. 16 Uu tíyese unyine uké ne ilú inyine Uléecaa keyo-mē titiki. 17 Uu pi céési re: Lí wolaalé te: Pi yé kenéyo sée re sité nnéi písoi keyomeyáhaayo. Amá nō ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. 18 Pepere ye Uléecaa inyónse n wa piwéése ne isé picélaa api uanāo nyē kom, api ncee wéési piké ne u kpu. Amá pin u wuru re uicélaa ye pēe písoi nnéi píri wá nnya. 19 Kai nnyósó n wa, Yeosu ne upipiretiki api kuyu lelu.

*Yeesu ne kúfikiyee kóima
 (Matíyee 21:20-22)*

20 Kai n weesi pin tósu, Yeosu pipiretiki api kúfikiyee kpē yenu kaku n kóosi ne iníj-i-pō. 21 Píyee uu lélee n wa léise, uu Yeosu maa re: Sáa, a ripai, kuléé kaa anóo n wa ye kóosile. 22 Yeosu uu upipiretiki rinóo yósu re: Ani ne Uléecaa kefa tene. 23 Asei kam nó símisi: Uye un tikítú ntí m maa re: A kei yísi a ha mínimaa-i ripalo, unsá ukefa-i n tíru, amá u n waise re lé kuu nní ní ma ye waine, lí yé mesei wa. 24 Lé nnya kam nó tee re: Ani ye waise re nō lé nnéi kani keyómeyáhaa-i n welu piyéne masile, Uléecaa yé kō nó lí yeneise. 25 Nōn kō píyeyi n nyenu nōn keyóme n yáasi, nōn ne unyine nnyine m má, ani u sárei, Nōunésáa ye keyómecaa-pō ní we uké kō ne nórínécúruu akópe nó n sárei nnya. 26 [Amá nōnsá ye akópe n sárei, Nōunésáa ye keyómecaa-pō ní we úu kō nórínécúruu akópe nó sáreine.]

*Yei ke Yeosu nnaŋe nn léeri?
 (Matíyee 21:23-27; Luki 20:1-8)*

27 Api kō Yerusalem pihápe kpá, kumúnjé kpe-i ke Yeosu uu Uléecaa keyo-i n kōonii, pepere ye Uléecaa inyónse n wa piwéése ne isé picélaa ne Písuifi piwéése api u leepo. 28 Api u maa re: Nnaŋe ní-ye kaá ne nní wai? Uye ye nínaŋe pō he póké ne nní n wai? 29 Yeosu uu rinóo pi yósu re: Ké nse nó píse. Nōn tinóo né m pese, né pēe nó símisi nínaŋe mmē kamí ne lé n wai. 30 Uléecaa née písoi pēe Yohani tumme re uké písoi míni wole? Ani rinóo né pese. 31 Api pēe pimēcōpēcīre n keŋene re: Tōn m maa re: Uléecaa, u yé maa re: Kai pēe iye wa káni ne Yohani nsímé ηmurei? 32 Tōn m maa re: Písoi, ái yé wa. Pi pēe kuyu pikó wurule, likumúnjé re pinnéi ye pēe Yohani kpíllenle yare antepu kecīre. 33 Api Yeosu rinóo yósu re: Ari nyu, Yeosu pōo pi maa re: Né ám kō nó símisi ne nínaŋe mmē kamí ne lé n wai.

12

*Pikeikó pēe rikpákárá m má kenýarū
 (Matíyee 21:33-46; Luki 20:9-19)*

1 Yeosu uu pēe lé memáa sinyárū pi loni, uu re: Utisi unyine ye we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi. Uu mmēle wai uú ne ke kónú. Uu kō kecare ke-i kuhóre túni uu kétaceri mom kei kapi yé píta n cérii. Uu kō limemáa rikúsi cáca rinyine nōm uu pēe pikéikó wéési re piké kecare ké kecáa u m paillé uké ncee ha uké kam. 2 Kai aléépipi nyē kutúú n tu, uu ulási unyine upikeikó pē kémeē tumpō re piké aléépipi anyine u yóome. 3 Api u tíni api káii, api menípe ηmane u lakase. 4 Uu kō ulási uco pikemeē tumpō, api uyē tíyu kecáa káii api u lámisi. 5 Uu utume táánú tum, api uyē kōpu. Uu lé memáa pitume meyā túmeipō, api picō kaiinke

api ko pico kóni. ⁶ Ucarate uyē unjámáne lala mecire kaí pēe u pōone. Uu pēe metároō uyē tumpo un tee re: Pi yé unéjámáne wuri. ⁷ Amá pikéikó pēe api símaane re: Nkó yeē masi usáa ikulanlú nnéi te. Ani kam táké u kpu ari pēe uikulanlú iyē n te. ⁸ Kuu n tuiṗo api u tini, api kópu api kecare ilúké u sá.

⁹ Iye ke ucarate uu waine? U werine uké pikéikó pēe kó uu aléé nyē pico pa. ¹⁰ Ani Ulééca Nsímé ritelé kémee kéénlé te:

Tipare ke pimómé api n fóm tee panse ticíre-cire tee kenui-i ní wee?

¹¹ Upiima yeē lē wa. Mewaisaṅa kuu ró n yéneise ye mē.

¹² Pisuiifi piwéése api céru re pēe ke Yeesu kenyárú aké ne máné. Api pēe lē kapi yé ne u n tī wéési, amá risoiwú ari iwame pi wai. Api u tíye api tósu.

*Lampoo kapi ye Rəm uyəəpi ptiima n héele
(Matiyee 22:15-22; Luki 20:20-26)*

¹³ Api Yeesu kémee Pifarisi pinyine ne pēpēe Erooti kepire ní we tumpo re piké ripine u wa apí ne uanəolempi cire u tini. ¹⁴ Apí weri api Yeesu pise re: Sáa, to yē te pōo aseí ute áa ko úka kewuu túúni. Likumúnjé re ái písoi mēwee kaá ne músu pōn ne símisi. Pō ye ko Ulééca ncee písoi céesile ne aseí. Ncēe ye we re také ye Sesaa lampoo hééle? Li pise re také ye hééle néé ári kapē ye hééle? ¹⁵ Yeesu yeē pikécáá kecáá mēwai n nyu uu rinóo pi yósu re: Yo nnya kani ripine né wai? Ani ne mēwóópipi mēnyine né kam ké me yē. ¹⁶ Apí ne mēnyine u hapo. Yeesu uu pēe pi pise re: Uye riyu ne úye rinyiri yeē kewóó nké kecáá we? Api rinóo yósu re Sesaa lo. ¹⁷ Uu pēe pi maa re: Ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Ulééca likó Ulééca pa. Urinóo meýós ame meýá nnóo pi yipu.

*Pisatusee ne nkpo kémee meýise nstmé
(Matiyee 22:23-33; Luki 20:27-40)*

¹⁸ Pisatusee pēe n tee re pikpókpo ápi ye nkpo-i yisi, api Yeesu kémee sī api u pise re: ¹⁹ Sáa, lē ke Moisi uu isé ní wói ye nní: Uye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwá yeē yé unósi uyē kukúmannəsi kpisi uu umáa mpuri wai. ²⁰ Pimáreco piseei pinyine pēe péé we. Ufoí uu unósi kpisi uu kpi úu ne kewá. ²¹ Ulírú uu ukúmannəsi kpisi, uu kpi úu ne kewá. Lē meco kai ko utáánú titiki. ²² Pikeesei ké, úka úu kewá ne u mari. Pē memáá unósi uyē pōo ko kpi. ²³ Pikpókpo keyiseyaa ketúnjé, pikécōpe úye yeē yé unósi n te, likumúnjé re pikesei kapi kunósi u kpikeši. ²⁴ Yeesu uu pi maa re: Lē nnya kani nómenécíre kíraasente: Ani Nléécaasimé aseí kómei, áni ko Ulééca nnaṅe nyu. ²⁵ Meseisei ké ke písoi api pikpókpo kémee n yisine, pitisi ápi pinósi kpikešine, pinósi pō ápi ko pila sōnkešene, amá pimefine yé n we yarē piléecaatume keyómecaa-pō. ²⁶ Yo nnya kani tee re pikpókpo ápi yé yisi? Ani kelō ke-i kai Moisi ritelé-i n wólalé te Ulééca ye kuhíhí kpeē ní tore kémee we un ne Moisi símisi keēnlé? Li kei wólalé te, Ulééca ye Moisi maa re: Néé Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa. ²⁷ Ulééca uu pikpókpo Uleecaa, amá u pinyánný Uleecaa le. Nónnépúnne ye piyele.

*Isé iyē Ulééca isé kecōpe icō n fe
(Matiyee 22:34-40; Luki 10:25-28)*

²⁸ Ulééca isé ucélaa unyine yeē pēe Pisatusee ne Yeesu ikeṅene n kō, uu yénu re Yeesu ye rinóo pi yosile nšone, uu ne u ko, uu u pise re: Isé nnéi kémee iye yeē imáa? ²⁹ Yeesu uu rinóo yósu re: Isé maa ye nnyí: Isirayēli, a kutu rico, Upiima, Urólééca, Upiima ye ucírenínje le. ³⁰ A Upiima, Upólééca n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi ne kepómúnjé nnéi ne mpáṅaṅe nnéi ko. ³¹ Ilírú ye nnyí: A upóco n la yarē kaa ripóóruu ní la meco. Isé íka íi we yeē nnyí n fe. ³² Isé ucélaa uyē uu u maa re: Li nyamle, sáa. Asei ye nyē kaá maa re Ulééca ye ucírenínje le úu ko uco má. ³³ Mpá úye uké u n la ne kefa nnéi, ne mesóho nnéi ne ríṅaṅe nnéi ko. Mpá úye uké ko uuco n la yarē kuu uricuruu ní la. Lē ne isee kapi ye ne Ulééca n nyósonse api tóoise muúkú-múku ne inyóonse icō nnéi tōsile. ³⁴ Ke Yeesu uu n yé te mesóho kuú ne rinóo yósi, uu u maa re: Pō mepóóre nšone cápínele. Aa ne Ulééca kuyópiyu ketaa we. Úka úu pēe ikari piwai rikpá uké nnyine u pise.

*Uyē ke Ulééca uu n wées ne Tafiti kecáá nstmé
(Matiyee 22:41-46; Luki 20:41-44)*

³⁵ Yeesu ye Ulééca keyo-i céesile uu pi pise re: Iye ke isé picélaa api yé fe apí maa re uyē ke Ulééca uu n wées ye Tafiti kepipi le. ³⁶ Nfaasone ye Tafiti ricuruu maase re:

Upiima ye Unépiima maa re:

A kunéluke-luke-mē kényukóštone-i tone,

háí ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláaro kepónyále-i n co. ³⁷ Tafiti ricuruu yeē u sée re "Upiima".

Iye kuu yé péé ne Tafiti kepipi?

Yeesu ye re písoi piké pimécire ne isé picélaa tí
(*Matíyee 23:1-36; Luki 20:45-47*)

Písoi kultú ye pée kutu u calenle lin pi láarú. ³⁸ Uicélaa kémee kuu pi símisi re: Ani ne isé picélaa ne nómenécire tí. Piké ne atúkanka caa-caa n kaonii ne písoi piké pi n yáhaankee ayáa kémee yee ripóo pi we. ³⁹ Ayómeyáhaalee sitone fói ne keluke kémee sitone fói yee pilikáipi-káipi. ⁴⁰ Pi ye lé ke pikúmannási api m má nnéi yóoile api ye pée keyóme yáasi mecáa yare pi písoi sone le. Uléécáa yé ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

Ukúmannási ihée
(*Luki 21:1-4*)

⁴¹ Yeesu uu lé memáa Uléécáa keyo-i, kei kapi ye ihée n sariipo keyúrí tone. Uu lé ke písoi api siwóo n sariipo m pallé. Pimámá meýá api meýá hekesi. ⁴² Ukúmannási unyine póo ko weri uu sitanka sité sápo. ⁴³ Yeesu uu pée upiretiki séi uu pi maa re: Asei kam nó símisi, ukúmannási wekóo nkó ye hele ai mpá úye tósu. ⁴⁴ Likumúnjé re mpí nnéi, lé kápi ne líka n wai kapi he, amá uyé pó, ulikóo kecire, lé kuu m má nnéi uké ne iluke n lo kuu he.

13

Yeesu re Uléécáa keyo yé fori
(*Matíyee 24:1-2; Luki 21:5-6*)

¹ Ke Yeesu uu Uléécáa keyo-i n léeri, upiretiki use uu u maa re: Sáa, a ripái, kéyo kecire ne apare sone-sone, née yo? ² Yeesu uu rinóo u yósu re: Pó kéyo píima nké nyánii? Lí sánti líké wa ripare ríka ári yé rico kecáa n tósilé. Linnéi mmú ye sántile líké fori téké-téke.

Lelee n nyíse re keté ye ketene tu
(*Matíyee 24:3-14; Luki 21:7-19*)

³ Uu Olifiyee rikúú kecáa tone Uléécáa keyo keyu-mé. Piyee ne Yakupu ne Yohani ne Antiree mecíre ne uyé pin we, api u pise re: ⁴ A ró símisi kumúnjé kpe-i ke lé ai ní werine. Yo yee ró nyísené re lé nnéi yé tene?

⁵ Yeesu uu pée pi maa re: Ani nómenécire tí nsoné, áni kape tíye unyine uké kuyúti nó tá. ⁶ Písoi meýá yé sónaame use use ne rinényíri, mpá úye uu ye maa re né ke Uléécáa uu wée. Lé kémee kapi yé písoi kultú kuyúti tá. ⁷ Non píyei n kó te atopi ye nnyáa ne ketaa-po weme, áni kape nfasimé tóne, likumúnjé re lelee sánti. Amá kéto áke kahane n tu. ⁸ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nco ne topu, keyóopitè ake keyóopitè keca ne topu, keté yé siló siló yenesi, nkú yé ko wa. Limpole yé n we yare ke memárenlò ame ye unósi pikéhé n kóraane. ⁹ Ani nómenécire tí. Pi ye ne sitúhaane nó ha, api ne sipópi nó káii ayómeyáhaalee-i. Pi ye né nnya kuyu piwéese kémee ne pitúhaane kémee nó sone. Nó ko pikeyu-i inétansei lí. ¹⁰ Lí pise re piké Nsimé Kecire isoipuri nnéi riyóo kelene. ¹¹ Pin nó n tí api ne ketúhaane nó sí, áni kape píri tóne kelene ne mmé kani yé m maa, amá ani mme mee kumúnjé kpe-i nó n ka maa, likumúnjé re ái nóo símisi, amá Nfáasone ye mu. ¹² Usoi yé umáa née uwá tí uu tíyese api u kopu. Pisáa yé ko limecò pisipipi wa. Siwá yé pisáa ne píni kecáa nyere asi tíyese api pi kóni. ¹³ Tinényíri nnya, mpá úye ye nínépuri yulune, amá úye un tinkáhá-káhá hái ne kéto-po, Uléécáa yé u yoriye.

Iwe píima mekame
(*Matíyee 24:15-28; Luki 21:20-24*)

¹⁴ Kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima mee ye n cókoi yenu, kei kái ne n sá re nké n we. Uye un nsímé mmé n keé, uké musí uké liasei kó. Lin lé n wa, pepee Yutee keté kémee ní we piké wuri api ayópe taá. ¹⁵ Uye un kéyo ipíraa kecáa n we, uu kape kéyo-i rícepime re uké linyine kpísi. ¹⁶ Uye un ko kecare-i n we, uu kape kepire pele re uké ha uketukanka kpísi. ¹⁷ Iwe ke pifani ne pimáreni api ha siyáa se-i topori. ¹⁸ Ani keyóme yáasi, ái kape nnyie kumúnjé ka. ¹⁹ Likumúnjé re siyáa see íwe píima síkó le. Ke Uléécáa uu ne keté n wa, api íwe iyé ico yenaalé, iico íi ko píkaí léeri. ²⁰ Uléécáa unsá pée siyáa sē n hasi, úka úu yé pée nfáa yé. Pē kuu n tési úu n te nnya kuu si hasi. ²¹ Uye un pée nó m maa re: Ukirisi ke Uléécáa uu n wée ye nté nēe nté-po wele, áni kape waise. ²² Likumúnjé re pikirisi nōome ne antepuye nōome ye leerine. Pi yéé mewaisaŋa ne mewai píima wapísi piké ne mpá pē ke Uléécáa uu n te pōise. ²³ Ani kape lopile, mpá yo kam nní mencire nó símisi.

Usoi Kepipi mekame
(*Matíyee 24:29-31; Luki 21:25-28*)

²⁴ Amá siyáa sē kémee, íwe píima iyé memáa ke ituŋe íi sōmaane, iwáre íi metéi paa. ²⁵ Awárepi aa keyómecaa-po poroiri, lináŋe-naŋe lee keyómecaa-po ní we ai meýá yenesi.

²⁶ Pi yé pɛe Usoi Kepipi yɛ ken ahope kecáá weme ne kennanɛ ne kemeyɔɔpi. ²⁷ U yé pɛe upitume pɛe ketɛ ne keyóme-pɔ ní we awélé nnéi túmei api pɛ kuu n wéekɛ ketɛ nké ne kekɛto-pɔ cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa
(Matiyee 24:32-35; Luki 21:29-33)

²⁸ Ani kúfikiyee kenýárú icélaa kutu ríco. Ku ye kun ilése nmú n wairi, mepéi men n leeri, nɔ ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaimɛle. ²⁹ Limɛco kaí we, non piyei likei nní mɛwai n yɛ, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimɛle un tinonɔo ne kalɛ. ³⁰ Asei kam nó símisi: Písoi kunai nkú áku tásune kelene nní nnéi liké ne ní kam. ³¹ Ketɛ ne keyóme yé tɔsi, amá anénɔo áa metóhɛ má.

Uléecaa mɛcɛre yɛe ketɛ ketene ituɛ nyu
(Matiyee 24:36-44)

³² Amá in ketɛ metene nkɔ, úka úu likeyaa kɛ née liitunɛ iyɛ nyu, nɔpá piléecaatume pɛe keyómecaa-pɔ ní we née Uléecaa Kepipi ricuruu. Amá Usáa mɛcɛre yɛe nyu. ³³ Ani námenécɛre tí, áni kapɛ ripɔo fóm, (ani ye keyóme yáási), likumúnɛ re áni nyu piyei ke liitunɛ ii yé kam. ³⁴ Li yé n we yare usoi yɛe nɛce ní ha uu ukeyo tíye, uu upikeikó rínanɛ he, uu nɔpá úye pikei u múise, uu rinonɔo umɛré rinɔo he re úu kapɛ ripɔo fóm. ³⁵ Lɛ nnya, áni kapɛ ripɔo fóm, likumúnɛ re áni nyu piyei ke úyosaa uu pɛeri, nnyóo née kesine pele née mɛcánkooi née mmare. ³⁶ Ai kapɛ wa re u mekáikai ka uu nó leeri nnɔo kɛmɛ. ³⁷ Lɛ kam nní nó n símisi, nɔpá úye kamí ne máne, áni kapɛ ripɔo fóm.

14

Pisuiɔi piwéese ye kómɛine re piké Yeesu tí
(Matiyee 26:1-5; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Li riyáale síyáa sité Isirayɛeli pikó piké ne nkɔo melóo ne akpónɔo nyee áa pite m má anyá li. Pɛpɛe ye Uléecaa inyónse n wa piwéese ne isé picélaa api nɛce n wéési kapi yé ne Yeesu n tí ne mesohɔo piké u kpu. ² Api símaane re: Ai kapɛ anyá kumúnɛ-i re písoi yé yisi api pitele wai nnya.

Unósi unyine ye Yeesu riyu kecáá tulaali kɔonu
(Matiyee 26:6-13; Yohani 12:1-8)

³ Ke Yeesu uu Petanii kuyu-i uyó Simáa keyo kɛmɛe ní we un iluke le, unósi unyine uu lompo. Unósi uyɛ un kenúmpi sone kee tulaali pape-pape yɛe nnéi píima m má múílɛ. Uu kenúmpi kɛ foru uu tulaali Yeesu riyu kecáá kɔoni. ⁴ Mɛwai mɛ áme ne pico risá, api pɛe pimɛcɔpɛcɛre m máikɛe re: Linsone ye ní-ye kuu nní tulaali nkó n caai? ⁵ Tó pɛe fe ari u yáí ne nnéi píima ari siwóo sɛ píwekɔo he. Api ne unósi uyɛ wóosi. ⁶ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani u riyá. Yo nnya kani u cónhɛ? Mɛwai sone kuu né wa. ⁷ Likumúnɛ re nɔpá piyei ke nó ne píwekɔo aní we, nó fe ani lísone pi wai pɛé uyɛ-i kani ní la, amá né, áí nɔpá piyei kam yé ne nó n we. ⁸ Lɛ ke unósi nkó uu n fene kuu wa. Inépinɛ kuu mɛncire tulaali fó piké kelene nhóre i tá. ⁹ Asei kecáá, kɛ nó símisi re nɔpá yei kapi ketɛ nnéi kecáá Nsímé Kɛcɛre yóólɛ, pi yéé unósi nkó mɛwai mmé símisi apí ne u n léiselɛ.

Yutasi ye wéésile piké Yeesu tí
(Matiyee 26:14-16; Luki 22:3-6)

¹⁰ Yeesu pipiretiki kefi ne pité kecɔpe use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyɔoti uú ha pɛpɛe ye Uléecaa inyónse n wa piwéese leɛpɔ re uké Yeesu tí uké pi rimúise. ¹¹ Nkúninɛ kapi ne kutu u ríco api rinóo yekei re pi yé siwóo u he. Yutasi uu icéé sone wéési uké ne Yeesu pianipe-i n wa.

Yeesu ne upipiretiki ye nkɔo melóo anyá iluke le
(Matiyee 26:17-25; Luki 22:7-14; 21-33; Yohani 13:21-30)

¹² Kenyáyaa foí kɛ kapi ye akpónɔo nyee áa pite m má n li, keyáa kɛ kapi ye kɔ nkɔo melóo anyá isanɔ n kó, Yeesu pipiretiki api u píse re: Yeí kaá la také ha anyá iluke pɔ wa? ¹³ Uu upipiretiki pité tum uu pi maa re: Ani kuyu-i ha, utisi unyine yɛe kecórípi ne míni n toporí yé ne nó risáne, ani u ritiki. ¹⁴ Un yei n ló ani úyɛte maa re: Urósáa ye píse re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkɔo melóo anyá iluke n lenɛ? ¹⁵ U yé kɛyóo kecáá kulee maa kunyine kapi rísone n nyónse nó nyíse. Ilú kapi ye ne anyá n li nnéi ye kukeméé welɛ. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹⁶ Yeesu pipiretiki api tósu api kuyu tulu, api nɔpá yo leɛpɔ yare ke Yeesu uú pɛe pi m ma, api nkɔo melóo anyá iluke wai. ¹⁷ Kai nnyóo n wa, Yeesu ne upipiretiki kefi ne pité apí weri. ¹⁸ Kumúnɛ kpe-i kapi iluke n le, Yeesu uú maa re: Asei kam nó símisi, nókenécɔpe unyine yɛe ne iluke né n le yé né yáá. ¹⁹ Píapɔo aa caai api pɛe use use u m písei re: Yare né néɛ? ²⁰ Uu rinóo

pi yósu re: Nó kefi ne pité pē use lo, tó ne uyē tō ricáripí rise-i n le. ²¹ Usoi Kepipi ye tásule yare lē kai kekecáá n wólaamélē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáá, íwe ke liute uu topori. Li kutósi we ápi kape pēe liute m mari.

Yeesu nkpō ne umeyise piléise inyekií
(Matiyee 26:26-30; Luki 22:14-20; Kōrenti Foí, 11:23-25)

²² Kapi n le, Yeesu uu kukpónō kpísi, uu kukecáá Uléécáa pōnēse uu limemáá ku kpokóri uu pi ku pa uu re: Ani yósi, inépiñe ye nnyí. ²³ Uu lē memáá keporípi kpísi uu kekecáá Uléécáa pōnēse. Uu pi ke pa api pinnéí níru. ²⁴ Uu pi maa re: Menénye ye mmé, ménye memēe písoi meyā nnya kōonu, Uléécáa uu ne pi séi re u ne pē piké kómēine. ²⁵ Asei kam nó símisi, ám pikai aléepipi pita mpí pinírē kpáne hái ne keyáa kē kam yé pifále ní ntí Uléécáa iyāopi kémēe. ²⁶ Kuu lē písímé pi ní masí, api pēe ipakare siyome n yom pin pakarente api wai api Olifiyee rikútú sí.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu
(Matiyee 26:31-35; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

²⁷ Yeesu uu pi maa re: Nó nōnnénéí kepire né rito, likumúnjē re lí Nléécáasimé ritelé-i wólaalē te:

Né useesé kpu,

isánj pōo kpíi. ²⁸ Amá nen píyēi nkpō kémēe piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pō nó m mé.

²⁹ Piyee uu u maa re: Mpá pinnéí pin kepire pōo rinto, ái ne né. ³⁰ Yeesu uu u maa re: Asei kam pōo símisi, neni kesine nké ciré icá iké kelene meté n kooi, pōo kési nnōo metaani re áa né nyu. ³¹ Amá Piyee uu n kenjalē te: Mpá lin nkpō ye mu, tó ne mpōo tóké kesé kpu, ám kuñmeriye pōo we. Pinnéí api kō nse mmē m máikēe.

Yeesu ye Ketisemanee-pōo keyóme yáási
(Matiyee 26:36-46; Luki 22:39-46)

³² Yeesu ne upipiretiki api lē memáá kelō kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee sí. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tú, nékéké ha keyóme n yáhaapo. ³³ Úú ne Piyee ne Yakupu ne Yohani páne. Kei ke iwame ne mpōo caai yíkíyiki nn u tí. ³⁴ Uu pi maa re: Tiné pōo ye caailenle hái lin ne nkpō menyíne we. Ani nté tone áni kape lōpíle. ³⁵ Uu lē memáá keyu-mē nyasōpō nkáripí, uu wúla uu Uléécáa yáási re lin íye n we, a tíyese nípōle itunje iyē íi kape ka. ³⁶ Uu keyóme yáási re: Unésáa, pōo fe aa nípá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lē, kape mené pōola wa, amá a mepókō wa. ³⁷ Uu lē memáá upipiretiki-mē pele, uu pi leepō pin lóni. Uu Piyee maa re: Sí mōo, pōo lonilē? Aa nkpáni fe poké n nyáni kenampi kesēe? ³⁸ Ani n tú non nyáni non keyóme yáási, áni kape ne pipeikee kémēe ní loó nnya. Li kesoipipi ripōo we re kéké ye lisōne wa, amá ke pēe rinárei mále.

³⁹ Úú ne ketaa piwai pi kpá, uú ha keyóme yáási, uu umewele foí mē meco welu. ⁴⁰ Uu pēeri uu kō pi leeri pin lóni, likumúnjē re piinípe ye mulesile. Api ceri mmē kapi yé rináa u n yósi. ⁴¹ Uu metáánū pēeri uu pi maa re: Nénite nō nkpéni lonile non wéntelē? Lí lē tule, itunje ye tule, lēe nní, pi Usoi Kepipi pikópekōo anipe-i wale. ⁴² Ani yisi tóké tósi, uyee né n yáine ye nyahaimēle.

Yeesu matine
(Matiyee 26:47-56; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12)

⁴³ Yeesu úu kahane nsímé n tene ke upipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi ne risoiwuí api mese ne mese rikpáfume, pin atéhe ne apúnípi muleilē. Pēpēe ye Uléécáa inyōonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuifi piwéése ye pi tumpō. ⁴⁴ Yutasi yee pēe pianípe-i Yeesu n wainē, ye pēe risoiwuí mesōho mē kuú ne u ní tinine céesile. U pēe pi céesi re: Nen ha úye rimpira am u yáási, uyee lo, ani u tí, ani u múlú nšone aní ne tōsu. ⁴⁵ Kuu n tuipō uú ne mese ne mese Yeesu kō, uu re: Sáa! Uu pēe u pira uu u yáási. ⁴⁶ Písoi pēe api Yeesu kecáá kunípe wai api u tini. ⁴⁷ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapo uu uritēhe kpeúu, uu Uléécáa usina ukéikō kutu sení. ⁴⁸ Yeesu uu rináa yósu uu pi maa re: Yo nnya kani pitíne né ka ne atéhe ne apúnípi yare usoi kpááree? ⁴⁹ Mpá keyáa kéye kam ye nōkenécape n we, nen Uléécáa keyō-i céési, áni né tí. Amá lē kai Nléécáasimé ritelé-i n wólaamélē líké ne n wa nnya kai lē wai. ⁵⁰ Yeesu pipiretiki nnéí api u ñmeriye api wuru. ⁵¹ Uñmáne unyine yēe pēe Yeesu n tikilenle un kusánjáa ñmane yariilē. Api re piké u tí, ⁵² uu kusánjáa tōpíri uu meñmane wuru.

Pi ne Yeesu ketulhaane ptima-i ha
(Matiyee 26:57-68; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)

⁵³ Apí ne Yeesu Uléécáa usina kémēe sí. Kei ke pēpēe ye Uléécáa inyōonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése ne isé picélaa api pinnéí cápínelē. ⁵⁴ Piyee uu ketaa-pō Yeesu n tikilē hái ne Uléécáa usina keyōcōpe-pō. U ne piméréé api kei kesé n tú un nna wéni.

⁵⁵ Pɛpɛɛ yɛ Uléécɛaa inyóɔnse n wa piwéésee ne pitúhaane píima nnéí api písoi wéési pɛɛ yé Yeesu ne nsímé rinkpárá. Pitúhaane pɛ ápi nkópe ríka yé kapi yé ne u n kpu. ⁵⁶ Likumúnjé re meýá mɛɛ ne nsímé u kparai, amá mmɛ kapi n símisi rín ncée nse ritiki. ⁵⁷ Picɔ́ api ye yisi apí ne u wááná re: ⁵⁸ Tɔ́ kó un tee re: Né né Uléécɛaa keyɔ́ nké ke usoi kunipe aku n wa fori, am siyáa sitaani kecɔpe keféé mɔm ke usoi kunipe áku yé n wa. ⁵⁹ Mpá ne kei ricurruu, pinsímé rín ncée nse ritiki. ⁶⁰ Uléécɛaa usina uu icápine iyé kecɔpe yisi uu Yeesu pise re: Áa rinóo ríka yósunɛɛ? Mpókópe rí-ye ke písoi mpí api nní símisi? ⁶¹ Yeesu uu séé, úu rinóo ríka yósi. Uléécɛaa usina uu pipise u kpá re: Póo uyé ke Uléécɛaa uu n wéé? Uléécɛaa yee ipakare n te Kɛpipii? ⁶² Yeesu uu rinóo yósu re: Néé lo. Nó Usói Kɛpipi yé ken Uléécɛaa, rínaɛ nnéí ute kuluke-luke-mɛ káyukóstonɛ-i tɛ. Nó kɔ keyómɛɛɛaa-pɔ́ ahope kémeɛ u yé un ne weme. ⁶³ Kei ke Uléécɛaa usina uu pɛɛ uricuruu ilú kuu n tanaalɛ cééríi ai nyíse re li u tóósile hái uu re: Piseérakóó piye picɔ́ kari nkɛpéni wéési? ⁶⁴ Nɔ́ konle kuu Uléécɛaa kecáá anóo kópe n símisi. Iye kani músú? Pinnéí apí maa re li ne sá re piké u kpu. ⁶⁵ Picɔ́ api ukecáá meta pitúkɛnte loni, apí ukeyu paasi api akpini pinéi u kápáá pin u tee re: A uyee lé pó n wai ɛmɔinu! Pimééré api u tini apí ne sipese u tépei.

Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu

(Matiyee 26:69-75; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Kumúnjé kpe-i ke Piyee uu metene ripoo-i rí we, unósi unyine yee Uléécɛaa usina n keisi úu weri. ⁶⁷ Uu Piyee yenu un nna wéni, uu ukeyu-i nyáni uu u maa re: Pó ne kɔ pɛɛ Nasareti ukó Yeesu uyé tikilenle. ⁶⁸ Uu késu re: Am nyu, am mmɛ kaa rí la páké símisi kóméi. Uu pɛɛ kei yisi uu kupookpaná-i sí. ⁶⁹ Unósi uyé uu piyéne u kpá uu pɛpɛɛ kei rí we maa re: U písoi pɛ use le. ⁷⁰ Piyee uu kɔ pikéne kpá. Kai nkáripí rinkpáse, pɛpɛɛ kei rí we api pimáa u kpá re: Mese ye me, pɔ́ písoi pɛ use le. Likumúnjé re pɔ́ Kalilee ukó le. ⁷¹ Uu késu ɛmaa uté ne keté kɛpéni uu wéeri re: Ne Uléécɛaa, am usoi nkó nyu. ⁷² Icá ii mese ne mese melíru kooi, Piyee uu léise re Yeesu ye u maa re: Icá iké kelene meté n kooi, pɔ́ kési metaani re áa né nyu. Kei kuu pɛɛ mese ne mese itu ripe.

15

Pi ne Yeesu Pilati kémeɛ ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ Piwéésee nnéí api mmare mare cápine: pɛpɛɛ ye Uléécɛaa inyóɔnse n wa piwéésee ne Pisuifi piwéésee ne isé picélaa ne pitúhaane píima nnéí. Kei kapi pɛɛ Yeesu paasi apí ne u tósu api Pilati anipe-i u wai. ² Pilati uu u pise re: Póo Pisuifi uyóɔpii? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmɛ kaa nní ma. ³ Pɛpɛɛ ye Uléécɛaa inyóɔnse n wa piwéésee apí ne nsímé meýá u kparai. ⁴ Pilati uu kɔ pipise u kpá re: Áa rinóo yósunɛɛ? A ripaí mmɛ ne mmɛ kapi kɛpócáá n símisi. ⁵ Yeesu úu rinóo ríka piyóó ríkpá. Ai Pilati píri wai.

Pi túhaane al tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

⁶ Mpá nkɔ́ melóó anyá áye, Pilati yee pɛɛ ukpaniikó uyé ke písoi api n wéé akpanii tole. ⁷ Utisi unyine kapi ye n sée re Parapasi ye kukpaniilee-i wele ne pinyine pɛɛ ápi pɛɛ uyóɔpi kecáá n kpálé. Pitele pinyine-i kapi pɛɛ usoi kpu. ⁸ Tisoiwú ari Pilati-mɛ tómpɔ́, apí lé kuu ye nípá anyá áye pi n wa pise. ⁹ Pilati uu pi pise re: Nó la ké Pisuifi uyóɔpi akpanii nó tɔ́? ¹⁰ Likumúnjé re Pilati ye ceri re nɛpɔ́le nnya ke pɛpɛɛ ye Uléécɛaa inyóɔnse n wa piwéésee apí uanipe-i Yeesu wa. ¹¹ Amá pɛpɛɛ ye Uléécɛaa inyóɔnse n wa piwéésee apí písoi Pilati-i teriipo piké u ricóɔh uké ne Parapasi akpanii tɔ́. ¹² Pilati uu pipise pi kpá re: Iye kani mpí la ɛmaa ké uyé kani nní n sélei re Pisuifi uyóɔpi wa? ¹³ Api pipupeí kpá re: A kunapéékóó kecáá u karií. ¹⁴ Pilati uu pi maa re: Ncaai rí-ye kuu mpí wa? Api meýá pipupeí kpá re: A kunapéékóó kecáá u karií. ¹⁵ Pilati uu risoiwú mepɔ́la tiki uu Parapasi akpanii tolu. Kapi Yeesu ne iséí pikáii ní masí, apí písoi anipe-i u wai re piké ha kunapéékóó kecáá u karií.

Pisóóca ye Yeesu kecáá nyáni

(Matiyee 27:27-31; Yohani 19:2-3)

¹⁶ Pisóóca apí ne káyɔɔpe, kei kapi ye n túhaane u sí api pisóóca tɔ́ɔɔ nnéí séi. ¹⁷ Api kuyóɔpikpelenku wéé u tani apí sinipeleépi ne riyóɔpikóɔh parii apí u kipise. ¹⁸ Api pɛɛ lé memáá u yáhaankɛɛ re: Tɔ́ pɔ́ yáasi, Pisuifi uyóɔpi. ¹⁹ Api ríyú kecáá ne kɛnaapi u pepu apí meta ukecáá tuke, apí ukeyu-i rísonɛ wula apí u yáasi. ²⁰ Kapi kecáá pinyáni u ní masí, apí kuyóɔpikpelenku wéé kpɛ u lapile apí uilú pitane u pese apí ne kunapéékóó kecáá pikarii u tómpɔ́.

Pi Yeesu kunapéékóó kecáá karií

(Matiyee 27:32-44; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

²¹ Api ucéetané unyine yee sicare-mē n lééri nnaŋe Yeesu kunapéékóó cōnse. Pi ye utisi uyē sée re Simō, Sireeni kuyu ukó lo. Uyee Alekisantiri ne Rufuusi usaa. ²² Api ne keló kē kapi ye n sée re Kolikōta Yeesu sí. Kolikōta aseí re Kýyu Korōo keló. ²³ Api píta kapi ne píte kapi ye n sée re miiri n cōhane u pa re uké n ntí, amá úu n ntí. ²⁴ Api kunapéékóó kecáá u karií api uilú hōone. Pi paŋaile nṗá úye uú ne uikpíkékpkiké céru. ²⁵ Itunje in mese áme we kefi kumúné pepu kapi u karií kunapéékóó kecáá. ²⁶ Api lē nnya kapi Yeesu ní kpu wólú re: Pisuifi uyōopi. ²⁷ U ne písoi kpááree pité pinyine kapi kesé karií, ucó ukuluké-luke-mē, ucó ukumii-mē. ²⁸ [Lē kai Nléécaasimé kémee rintiki ye lē: Piwaikópekóó kunai-i kapi u wa.]

²⁹ Picéetané api u lámaankee pin týu pōuli pin máikēe re: Yéee! Póo ye Uléécaá keyó n fori aa siyáa sitaani ne pimóme ke pese, ³⁰ a ripócuruu yoriye aa kunapéékóó kecáá súiri. ³¹ Pēpee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ricuruu ne isé picélaa api kecáá u nyáneí pin pimēcōpēcīre tee re: U picó yóriyentele amá úu pē fe uké uricuruu yoriye. ³² Ukirisí, Isirayēli uyōopi uké nkpeni kunapéékóó kecáá súime toké yé arí ne kefa tene. U ne pē kapi kesé n karií pōo kó u lámaankee.

Yeesu nkpō

(Matiyee 27:45-56; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)

³³ Itunje kecīre kumúné, kunmaha aku ketē nní cōni hái ne itunje metaani kumúné-pō. ³⁴ Ketúné metaani kumúné kpe-i, Yeesu uu kecáála píma kenyine súúni re: Eloi, Eloi, lama sapatani? Lelee re Uléécaá, Uléécaá, yo nnya kaa né ŋmeriye? ³⁵ Písoi pēe kei n cāpinelē kecōpe pinyine api lē kom api re: Ani ripái, Elii kuu nní sélei. ³⁶ Kei ke pikēcōpe unyine uu wuri uú ha píta nyēpe-nyēpe pinyine-i sinéé fe uu kēnaapi tuhu uu u pa re uké n ntí un tee re: Toké yé nké, in te Elii yé kam uu u súiseri. ³⁷ Amá Yeesu uu meyá kēpupēila semé uu pēe kpi.

³⁸ Kusánáá kapi ne Uléécaá keyó kémēe n kēnelē akú cēérine meté, kecáá ne matene-pō. ³⁹ Ke Rōm usóóca kpéé yee pēe Yeesu keyu-i n nyenu uu unkpō mmē n yé uu re: Usói nkó ye pēe mesei Uléécaá Kēpipi lē. ⁴⁰ Pinósi pinyine ye kō pēe wele pin ketaa nyáneí. Pinósi pē kecōpe ke Makítala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu Sínsá ne Yosee uní ne Salomee apí pēe we. ⁴¹ Ke Yeesu uu pēe Kalilee-pō ní we, pinósi pē pēe ye pēe u n tikilē pin u keisi. Pinósi picō ye kō pēe u tikilenle apí ne Yerusalem sí.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Nnyóó nn pitulē masí ke Yosefi, Arimatee kuyu ukó uú ka. Yosefi ye pēe pitúhaane pē kémēe usói kecīre lē. Uyē ticuruu ye kō pēe Uléécaá iyōopi mekame ménle. Keyáa kē aí ne sá anyá isóólú keyaa ye ke, liké ne kóso weesi kewénteyaa. Lē nnya ke Yosefi uu ikari wa uu Pilati kémēe sí uú ha u pise re uké Yeesu u pa. ⁴⁴ Ai Pilati píri wai kuú ne n kó te Yeesu ye nkpō masí. Uu Rōm usóóca kpéé séi uu u pise re in te lí náŋai ke Yeesu uú ne n kpu. ⁴⁵ Ke Rōm usóóca kpéé uu písímaa u ní masí lē kai ní we, Pilati uu ncéé he re piké Yeesu kpísi piké Yosefi pa. ⁴⁶ Uyē uu kusánáá lolu uu kunapéékóó kecáá Yeesu súiseri uu kusánáá u pílesi uú ha rikpíí kapi kuparecaŋaa-i n wa kémēe u yekei, uu pēe lē mamáá mēpare píma menyine pímiise uu rinónōo fi. ⁴⁷ Makítala kuyu ukó Maari ne Maari Yosee uní apí kei kapi u n waipō n nyáneí.

16

Yeesu ye nkpō kémēe yisi

(Matiyee 28:1-8; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

¹ Ke kewénteyaa ketúné ake ní tōsí, Makítala kuyu ukó Maari ne Maari Yakupu uní ne Salomee apí tulaali lolu piké ha Yeesu yakasi. ² Kewénteyaa ukóso, apí mekkekee metunjeleeme rikpíí sí. ³ Api pimēcōpēcīre píseine re: Wóo yé ha ripare tee rikpíí rinónōo n filē tó pímiise? ⁴ Kapi yé inípeē rinska, apí yénu re lí mēparecaŋaa mē pímiisēle. ⁵ Api rikpíí-i lompō apí keŋmánēpi kenyine yenu ken kuluke-luke-mē tú ken ketúkanka tomé tanaalē, iwame ii pi wai. ⁶ Ake pi maa re: Iwame ii kape nō wa, nté Yeesu Nasareti kuyu ukó uyē kapi kunapéékóó kecáá n karií kani wéési? U nkpō kémēe yisile, úu nté we. Ani nyánii, keló nké-i kapi u finse. ⁷ Amá aní ha Piyē ne upipiretiki tarōo maa re u yé ha Kalilee-pō pi m mē, kei kapi yé ha u yé yare kuu pi n símaalē. ⁸ Api rikpíí-i léeri apí ntóó sé pin terii ne iwame, amá apí úka ríka ma ne iwame mēpehē.

Yeesu ye umēcīre Makítala kuyu ukó Maari nyise

(Matiyee 28:9-10; Yohani 20:11-18)

⁹ [Ke Yeesu uu kewénteyaa ukóso mmare nkpō kémēe n yisi, u tíyesele Maari Makítala uu mēfoí u yenu. Maari Makítala uyē kémēe kuú pēe aníri aseéi lakase. ¹⁰ Maari Makítala uú ha

nsímé mmē pēpē pē Yeesu rintiki símisi. Pē pin kumúné kpe-i nkpo tū pin ko ténesi. ¹¹ Kapi n kó te Yeesu ye nfáa mále, te Maari Makitala ye u yē, ápi ne kefa tene.

Yeesu ye umecire upipiretiki pité nyise

(Luki 24:13-35)

¹² Lē memáá, Yeesu uu méwee féé mecō kpisi uu tíyese upipiretiki pité pinyine pē kecare-mē n sí api u yenu. ¹³ Pē ticuruu apí weri apí picō nsímé mmē símisi, picō pē api ko ne kefa tene.

Yeesu ye umecire upipiretiki kefi ne use nyise

(Matyee 28:16-20; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

¹⁴ Yeesu uu metórwō umecire upipiretiki kefi ne use nyise kumúné kpe-i kapi iluke n le. Uú ne pinfatene kuciré ne pinkinjtake pi cési, kápi pēpē pē nkpo kémee meyise-maá u n yē ne kefa u tene nnya. ¹⁵ Uu pē lē memáá pi maa re: Aní ketē nnéi rikóónú ani písoi nnéi Nsímé Kecire símisi. ¹⁶ Uléécaa yé nkó yee ne kefa u n tene uu ko míni wole yoriye. Amá u yé ne nkó yee úu ne kefa u n tene túhaane aí ne u kpi. ¹⁷ Mewaisaŋa ke pēpē ne kefa Uléécaa n tene api yé í wapisi ye mmé: Pi yé rinényíri ne aníri lakase, api meyu féé símisi. ¹⁸ Pin iwáa n cōpii, íi yé líka pi wa. Mpá pin ko linírē-niré lee yé n kpu n ntí, aí yé nkpani líka pi wai. Pi yé pitóikó kecáá anípe rilaa, pitóikó pē api pélu.

¹⁹ Ke Upiima uu písímé pi ní masí, ai keyómecaa-mē u kpiípo uú ha Uléécaa kuluke-luke-mē kényukóstone-i tone. ²⁰ Upipiretiki api sí apí ha rípa yei Nléécaasimé símisi. Upiima uu pikei pi n léni, uu tíye mewaisaŋa kapi n wapisi amē pinsímé aseí n nyise.]

Nsímé Kεcirε ritélé ke Luki uu n wói

Lελε ritélé ntí kέmee ní we

Nsímé Kεcirε ritélé ne Uléεcaa Pitume Mewai ritélé ke Luki uu wói. Pē inipeε-i ke Yeesu uu umewai n wapisi ke Luki uu písei n̄sone uu kelene ritélé ntí uusane Teofili wolu re uké Yeesu icélaa aseí kó n̄sone (Luki 1:1-4). Luki ye pεε Ukireki le. U kó pεε upoise píima unyine le yeε pεε Póoli n sárikeε. Luki ye Yeesu nyísele yare Usoi Kepipi. Yeesu ye pansεle kesoiπipi uu ne sisoipipi iwe tēni. U pεε p̄soi ipiηe ne p̄iam̄iri p̄sentele. Tíyu 24 kέmee ke isimé t̄or̄o yeε n̄ mulú ii wólalē, iyē ke pεpεε Yeesu m̄ewai n yē api Luki rintéηse. Iyεε nn̄i Yeesu meyise nk̄p̄o kέmee ne umekpáfume upipiretiki ne pinósi ne pip̄iretiki pic̄o pεε pεε unkp̄o n tēni keyu-i. Uu lē ne lē ke átélē aa ukecáá n̄ símisi pi p̄érεse uu pεε pi tum te piké ha n̄p̄á úye símisi re uyεε Uyulale.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Luki ye símisile lē ke Yeesu uu sisoipipi kέmee n lomp̄o (1:1-4:13). Umemare ne ukeleeme nk̄o mee kei we.
2. Upiima ye ketē kecáá unfaa nnéi kέmee sisoipipi wéésile. Luki ye símisile lē kuú ne pinárei ne piwεk̄o ne pitóik̄o kutu riñc̄o (4:14-19:27). Sinyárū kulúu kuu kp̄osi uu ne sisoipipi li céési: Uηmáne yeε m p̄o kenyárū (15), Samarii ketē usoi unyine yeε kusoi n nyu kecáá nsímé (10:25-37).
3. Unkp̄o kunap̄éék̄o kecáá ne umeyise nk̄p̄o kέmee ke Upiima uu ne sisoipipi yoriye (19:28-24).

Luki ye Teofili ritélé wói

¹Umáreco Teofili, p̄soi meyá ye m̄ewai mee ker̄oc̄ape n wapisi nk̄o piwólε peenle. ²Pi m̄ewai mē nsímé t̄o rit̄ósele yare lē ke pεpεε kékoraane-mε n yē pin neni ne Uléεcaa nsímé kónn̄ulé api r̄o n n kéenkeε. ³Lē nnya ke rinéc̄uruum am n̄sone písei kē lē nnéi lεε kékoraane-mε n wa ceri, ai né sonesi re kē link̄o p̄o umáreco Teofili wói kélé-kélé. ⁴Ne wólule naké ne n céri re icélaa kaa n kó ye nsímései le.

Uléεcaatumε ye símisi re pi ye Yohani Uniwole mari

⁵Kumúnjé kpε-i ke Erooti uu pεε Yutee ketē uyōopi ke Uléεcaa unyónse unyine kapi ye n sée re Sakarii uu p̄é we. U pεε Apiya piléék̄o kunai uk̄o use le. Uunosi ye pεε pεpεε ye Uléεcaa inyónse n wa uwéése Ar̄o kep̄ire uk̄o le. Pi ye u sée re Elisapeti. ⁶Piketé ye pεε Uléεcaa inipeε-i ke cirε s̄onele pin kó Upiima isé ne uicélaa nnéi múllē n̄sone. ⁷Amá api pεε kewá má, Elisapeti ye pεε unyapi le. Lē memáá, u ne ula keté ye pεε kpurunule.

⁸Keyáa kenyine kai Sakarii kunai menyónse tu, uu pεε keyáa kē Uléεcaa keyu-i upinyónsekei n wai. ⁹Lē kai pεpεε ye Uléεcaa inyónse n wa inyekii-i m pise kapi ritiki api ne Sakarii wéε re uké Uléεcaa kunyónselee lō uké tulaali ηmaasi. ¹⁰Kumúnjé kpε-i kapi tulaali n ηmaalē, p̄soi riwúu ye pεε cápinelenle pin ketahai mmé keyóme yáási. ¹¹Upiima uléεcaatumε unyine uu mese ne mese Sakarii keyu-i kpáfume, uu kehúú ke-i kapi tulaali n ηmaalē kuwélē luke-luke-mē nyere. ¹²Ke Sakarii uu u n yē, uu túi-túí, iwame ii u t̄ini. ¹³Amá Upiima uléεcaatumε uu u maá re: Sakarii, iwame íi kape p̄o wa. Uléεcaa ye ip̄owele konle. Upónosi Elisapeti yē kewántisi p̄o mári aa rinyíri ke he re Yohani. ¹⁴Meyík̄iyiki kake rip̄óp̄o larukusene. P̄soi meyá ap̄o yē kó larisi ne kepimare. ¹⁵Likumúnjé re u ye kam uu Upiima inipeε-i wai uoi píima unyine. Feē ne p̄ita pome-pome p̄ika api unno-i lonε. Nfáasone yē meyá u n yipaaenle kumúnjé kpε-i kapi u n cuunsene. ¹⁶U yē Isirayeli pik̄o meyá pi-Uleεcaa, Upiima-mē p̄eseme. ¹⁷U yē masí Uléεcaa keyu-i n s̄onele ne m̄ewéesesoh̄o ne r̄inan̄e ke Elii uu pεε m má, uu písáa ne písíwá nfasimé p̄ene, uu t̄iyese pεpεε aseí pite m̄ewéesesoh̄o n háikuse api pεpεε me n t̄ikilē kemúnjé ηmurei. U lē nnéi waine uké ne nsoipuri mee Upiima mekame m mē n yē nnya. ¹⁸Amá Sakarii uu uléεcaatumε maá re: Iye kam yé ne ceri re aseí ye nyε? Likumúnjé re ne kpurunule, unénosi ricurruu ye kó kpurunule. ¹⁹Uléεcaatumε uu rinóo u p̄ese re: Néε Kapiriyeli, Uléεcaa keyu-i kam̄ we n̄n upikei wai. U né tumm̄ele re kē ifaaci kecirε nnyí p̄o símisi. ²⁰Amá áa ne nsímé kapi n yekei re nké kumúnjé kunyine-i wa ne k̄efa tene. Lē nnya kai yē rip̄ólémpi paasi áa yē fe p̄aké rinóo male hái ne kē ke m̄ewai mē nnéi ame n waine.

²¹Kumúnjé kp̄ε nnéi kέmee, p̄soi pεε n cápinelē pin ketahai Sakarii mé ye pεε píri t̄únle re pi kunyónselee-i meyá n̄anjai nnya. ²²Amá kuu n léeme, uu fe uké rinóo pi male. P̄soi api c̄eru re Uléεcaa ye linyine u yenisele kunyónselee-i. Anípe kuú ne pi símisi, tilémpi tin pahaalē.

²³Ke Sakarii uu kumúnjé kp̄ε kai m pise re uké Uléεcaa pikei wa keto n tu, uu ukeyo p̄ele.

²⁴Kai rinkp̄áse, uunosi Elisapeti uu fapisi, uu umecirε k̄éyo-i p̄esu hái ne iwáre inupú kumúnjé,

un tee re: ²⁵ Lē ke Upiima uu né n wa ye nni: Li nkpéni ripóó u wa re uké lelee pee písoi kecapé inései n tese né lese.

Uléécaatumé ye símisi re pi yé Yeesu mari

²⁶ Iwáre kpuúlu kèmeé, Uléécaá uu uléécaatumé Kapiriyeeli Kalilee ketē kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti kèmeé tum. ²⁷ Ukpére unyine yéé úu utisi n nyu kapi pee Yosefi yeilé. Pi ye u sée re Maari. Ukémeé ke Uléécaá uu u tú. Yosefi ye pee uyóopi Tafti kepire ukó le. ²⁸ Uléécaatumé uyé uu Maari keyó-i lompó, uu u maa re: Ne pó yáasi, Uléécaá ye ípeeléé pó nyísele un kepópire we. ²⁹ Anóo nyé aa Maari túi-túise, un umecire písei re: Iyáhaa íye mpuri ye nnyi? ³⁰ Uléécaatumé uu pee u maa re: Maari, iwame íi kape pó wa, Uléécaá ye uipeeléé pó nyísele. ³¹ Pó kómei, pó fapisine aa kewántisi maru, aa ke séi re Yeesu. ³² Ke yé isoi wa api ye ke séi re Uléécaá yeé nḡpá yo kecáá ní tḡ Kepipi. Upiima Uléécaá yé tíyese ake usáayaha Tafti iyóopi tone. ³³ Ke yé Yakupu kepire pikó kèmeé iyóopi teneciré li. Keiyóopi íi kété máne. ³⁴ Maari uu uléécaatumé maa re: Iye kai yé lē wa, ám utisi nyu? ³⁵ Uléécaatumé uu rinóó u pese re: Uléécaá Nfaasone ye kepócaá súirine, Uléécaá yeé nḡpá yo kecáá ní tḡ uu unnyéé pó yáari. Lē nnya kewá kē ne Uléécaá kekó le. Pi yé ke sée re Uléécaá Kepipi. ³⁶ Upómáreco Elisapeti kapi pee n sélei re unyapi ricuruu ye ne riwéése kewántisi kefa mále. Uiware kpuúlu kèmeé kuu nni we. ³⁷ Likumúnḡ re Uléécaá úu líka kupóone we. ³⁸ Kei ke Maari uu pee u pese re: Ne Upiima ukéikó le. Liké wa yare kaa nni ní ma. Uléécaatumé uu pee u yá uu tómpó.

Maari ye Elisapeti pilóólú hu

³⁹ Lisiyaa se-i, Maari uu mekekeke Yuta ketē kee akúú ní má kuyu kunyine ncee póló. ⁴⁰ Uu Sakarii keyó-i lompó uu Elisapeti yáasi. ⁴¹ Kumúnḡ kpe-i ke Elisapeti uu Maari iyáhaa n kó, kewá ake ukefa-i lémesi, Nfaasone nn Elisapeti yipu ⁴² uu pupéi re: Uléécaá ye lisone pó wale ai tósu pinósi tóroo nnéi. Uléécaá rinóo sone ye kewá kē kaa m máruné kecáá wele. ⁴³ Néé úye Unépiima uni uké ne pilóólú né ní kam? ⁴⁴ Kumúnḡ kpe-i kam ipóyáhaa n kó, kewá ye kenéfa-i lémesile ne mpónare. ⁴⁵ Pó unarekome le, kaá ne kefa n tene re Upiima ye lē kuu ní ma api pó símisi waine nnya.

Maari keyome

⁴⁶ Maari uu pee re:
Ne la ké Upiima rinyiri ritaáse,
⁴⁷ tinépoó ari ne Uléécaá, Unéyulale larisi.
⁴⁸ Likumúnḡ re u né uukeikó nee ám líka n tulaaḡ íwe ténle.
Káí ne neni rimpá, nsoipuri nnéi yé né maa re únarekome.
⁴⁹ Uléécaá rinaḡe nnéi ute ye líkei sone keciré né wale.
Urinyiri nsone ye ne mmpehé le.
⁵⁰ Uyee ye háí káí ne n wéme pepéé u n wuru anai íwe té.
⁵¹ Uu mewai naḡe-naḡe wapisi ne unnaḡe, uu unnaḡe nyíse pepéé akókori m má api kpíi.
⁵² Uu piyóopi iyóopi-i lese,
uu pepéé ápi líka n tulaaḡ taáse.
⁵³ Uu pepéé nkú n tḡ ne lisone lepeise,
uu pimámá lákase menípe ḡmane.
⁵⁴ Uu upikeikó Isirayeli pikó picome weri.
⁵⁵ Uu palei re uké Apiraham ne ukepire pikó íwe té
háí ne nḡpá píyei-pó yare kuu pee pírókpure ní ma.
⁵⁶ Maari ne Elisapeti apí tone háí ne iware itaani kumúnḡ, uu lē memáá ukeyo pele.

Yohani Uniwole kemare nsmé

⁵⁷ Ke Elisapeti kemare ake n tu, uu kewántisi maru. ⁵⁸ Elisapeti pipereco ne upimareco api kóm te Upiima ye íwe u té, ai Elisapeti meco pi larisi. ⁵⁹ Keyáa páha-paha tunḡ, apí ne kewá weri piké ke riké, apí músu re piké usáa rinyiri ke he re Sakarii. ⁶⁰ Amá úni uu re: Aai, pi ye ke sée re Yohani. ⁶¹ Api u maa re: Iye lē má, úka úu kepóyo-i rinyiri tē tico má. ⁶² Api péé ne anípe usáa píse re íye kuu la piké ye kewá kē sée. ⁶³ Sakarii uu píse re piké kukpáncúkú u pa. Kapi ku u ní pa, uu kukecáá wólú re: Kerinyiri tee Yohani. Ai pinnéi nnóo yipu. ⁶⁴ Mese ne mese, Sakarii rilempi ari fénne, uu símisi uu Uléécaá rinyiri taáse lin calé. ⁶⁵ Ai pee upipereco nnéi iwame wai. Yutee ketē kee akúú m má nnéi kèmeé, písoi apí mewai mē nsmé ne n túntilé. ⁶⁶ Pē nnéi pee ifaaci iyé n kó api ikecáá m músu pin pimerecápire píseine re: Iye ke kewá kē aké masí ne tenene? Asei kecáá, Upiima ye pee kekepire wele.

Sakarii ye Uléécaá pakare

⁶⁷ Nfaasone nn kewá usaa Sakarii yipu, uu Uléécaá rinyiri ne písímé loni re:

68 Upiima, Isirayeli pikó Uleecaa rinyiri tiké n taálē kuu nē upikó kutu rinóo uu piriyu lólu.

69 U uyóriye yee nfanarē m má ró hele uukeikó Tafiti keyo kémee.

70 U pēe hái mekēe-mē nsimé mmē antepuye kuu n wée símaasele.

71 U rinóo yekei re u yé piróláaro nē pepēe irópuri n yúlu anipe-i ró nméherēese.

72 Uléecaa ye nfanare pirósáayaha nyísele, úu uricuruu rinóo kuu u nē pē kecāpe n yekei palei.

73 Likumúnjé re Uléecaa ye urósáayaha Apiraham wéeri re

74 u yé piróláaro anipe-i ró lese, uu tíyese ári yé nē iwame u n yáasi.

75 Ai tíyese arí n kpáailē tōn kecire sōne uinipee-i hái nē ntófáa siyaa ketō-pō.

76 Pó kenéwá, pi yé pó sée re Uléecaa yee nípá yo kecáá n tū antepu.

Likumúnjé re póo yé Upiima kekpeē wa aa nceé u nyóonse,

77 aa upikó céreise re u yé piriyu lo uu piakópe pi sárci.

78 Uléecaa nfanare toi-toi nnya, u nē umetéi sántile amē ró kpáii yarē ntunje

79 uké pepēe kunmaha-i nē pepēe nkpō kuhore-i n we rikpáiiise, uu aróna nkíninjē nceé tikise.

80 Kewá ken papisi, kemesəhə men kə papisi. Uu acesi kóima-i n finu hái nē keyáa kē kuu upikei Isirayeli pikó kecāpe n kóraane.

2

*Lē kapi Yeesu Kírisi m mári
(Matíyee 1:18-25)*

¹ Keté nnéi uyóopi Okusiti uu kumúnjé kpe-i rinóo he re piké keté nnéi pisoi keē. ² Pikéē pepēe pifoi. Pi wale kumúnjé kpe-i ke Kiriniisi uu pēe Sirii keté kecáá iyóopi n le. ³ Mpa tye uu ukuyu pikéē sl. ⁴ Yosefi uu Kalilei keté kémee Nasareti kuyu-i yisi uu Yutee keteni-i Tafiti kuyu kapi ye n sée re Petelehem sl. Kuyu kpe-i kapi uyóopi Tafiti mari. Yosefi ricuruu ye Tafiti keyo nē ukepire ukó le. ⁵ Uu kei pikéē sl, u nē uunosi felei-felei Maari yee kefa m má. ⁶ Pin Petelehem-i we, ukemareyaa ake tulu ⁷ uu ukewá fói máru ketisi, uu asánjáa ke yarii uu kuhopi kecáá ke finse, kapi picéetənjé kulee-i ketónē m paa nnya.

Uléecaatumē unyine ye Petelehem-pō rikpáfume

⁸ Keló keke ke-i ke piseesé pinyine apí pēe kesine we pin sicare-i piisee kecáá palē. ⁹ Upiima uleecaatumē uu pikeyu-i kpáfume, Upiima meyoopi amē n tēlu men kekále pi wailē. Iwame ii pi wai meyánsei. ¹⁰ Uléecaatumē uu pēe pi maa re: Iwame ii kape nó wa. Nsimé sone mee yé Isirayeli pikó nnéi ripoo meyá n nínukuse kam nē nó ka. ¹¹ Neni keyaa nké kapi Tafiti kuyu-i Nounéyulale mari, uyē ke Uléecaa uu n wée, Upiima. ¹² Lē kani yé nē u n céri ye nni: Nó kewá fənfēi leepo kapi kusánjáa m pílesi api kuhopi kecáá finse. ¹³ Mese nē mese, piléecaatumē picó api ufoi nkó kecáá kpápó api kulú wai, api pēe Uléecaa meyoopi n yom te ¹⁴ Uléecaa yee keyómecaa-pō ipakare te. Nkíninjē nké pē kuu keté kecáá n la kecāpe n we.

Piseesé ye Petelehem sl

¹⁵ Ke piléecaatumē api pi rin-yá api keyómecaa-mē pele, piseesé api pēe símaane re: Toké Petelehem ha. Li pise re toké lelee n wa ke Upiima uu ró n céreise yē. ¹⁶ Api kei mekekeke sl apí ha Maari nē Yosefi leepo, kewá ken kuhopi kémee finu. ¹⁷ Kapi ke n yé, api lē ke uléecaatumē uu kewá kē nsimé n símisi keenke. ¹⁸ Lē ke piseesé api n símisi ai pē nnéi pēe kutu pi n cólē píri wai. ¹⁹ Maari uu mmē nnéi ukefa-i múlú un nkecáá músu nsonē. ²⁰ Piseesé api lē memáá nkúlecece pōlo. Api Uléecaa rinyiri taáse api umeyoopi n yom te u tíyese api kóm api kə yenu nnya. Linnéi ye wa yarē lē ke uléecaatumē uu pi n símisi.

Pi Yeesu rinyiri he

²¹ Siyáa siseei memáá, kewá kekéyaa ake tulu, api rinyiri ke he re Yeesu. Tynyiri tē ke uléecaatumē uu pi céesi Maari uu kelene fapisi.

Pi Yeesu Uléecaa keyo-i nylse

²² Lē memáá, itunje ii tulu re piké inyékii wa piké ne pimécire heere yare kai Moisi isé kémee m pise, Maari ne Yosefi api péé ne kewá Yerusalem kuyu sí te piké Upíima ke nyíse. ²³ Likumúnjé re li Upíima isé kémee wóláalé te: Upíima yee kewántisi fofí re. ²⁴ Api kó inyóonse ke isé ise iyé ii m pise wai: Sikpéékpeepi sité néé alólá sírísá até kapi yé ne wa.

²⁵ Utisi unyine kapi ye n sée re Simeyóo ye péé Yerusalem-i wele. Utisi uyé ye péé usoi sone le un Uléécaa riwure má un uyé kaí péé m pise re uké Isirayaeli yoriye mé. Nfáasone ye péé ukeméé wele. ²⁶ Uléécaa uu ne Nfáasone tiki uu ne u símisi re u yé uyé ke Upíima uu n wée uu tumti ne uinipee yé uu kelene kpi. ²⁷ Nfáasone nn týese Simeyóo uu Uléécaa keyo sí. Ke Yeesu pikó apí ne u n hápo piké inyékii iyé ke isé ii m pise wa, ²⁸ Simeyóo uu u kpísi, uu Uléécaa pakare uu re:

²⁹ Upíima, tipónóo kaa n yekei ye nkpéni lile.

Pó fe aa nkpéni né upókeikó týe am nkíninje-i kpi.

³⁰ Likumúnjé re ne ne inénípee pipóyulale yenle.

³¹ Pó Uyóriye kpíimele aa isoipuri nnéi keyu-i wai.

³² Uyee metéi mee yé n týese keté nnéi ayu aa pó céru.

Uyee yé týese mpópuri Isirayaeli rinyiri arí táá.

Lē ke Simeyóo uu Yeesu kecáá n símisi

³³ Yeesu usaa ne uuni api píri wai ne lē ke Simeyóo uu Yeesu kecáá n símisi. ³⁴ Simeyóo uu anóo sone pi tikise, uu Yeesu uni Maari maa re: Uléécaa ye kewá nké wée re keké týese písoi meyā piké loó, pimeyā piké kó Isirayaeli-i yisi. Keké Uléécaa linyíse-nyíse lee yé písoi ne Uléécaa kecápe m pásaisene. ³⁵ U yé lē ke písoi meyā api riséé ne pisifa-i m músu yámmne. Amá pó keuni, pó ntóosi kó yare ketéhe kapi pó tuhu.

Antepu Aani kecáá nkó

³⁶ Unósi unyine kapi ye n sée re Aani ye kó péé wele. U antepu le. Fanuwéeli ukpére lo Asee kumare-i. U péé kpurunule rísone. Anjmé aseí ke u ne uula péé n sóonne unnanje kémee api wa.

³⁷ Lē memáá, uu ikúmannási tone uu ha ne anjmé kuwóó ne afeetaani ne ana tulu. Uu ye píkaí Uléécaa keyo riyá, amá ketúnjé ne kesine kuu ye Uléécaa pikéi n wai un anóo paasi un welu.

³⁸ Uu kumúnjé kpe-i Uléécaa keyo-i hápo uu Uléécaa pipakare loni. Uu pé nnéi péé péé m mé te Uléécaa uké Yerusalem riyu lo kewá ké nsímé símisi.

Nasareti kémee mepeme

³⁹ Ke Yeesu pikó api lē ke Upíima isé ii m pise re piké wa piwai m masí, apí ne Kalilee u pele, pikuyu Nasareti kémee. ⁴⁰ Kewá aké m papisi ken kó rínanje kpálē. Mewéésesohó píima kuú péé má, Uléécaa ípeeléé in kó ukecáá we.

Yeesu ye anjmé kefi ne até má uu ne Uléécaa keyo kémee lompo

⁴¹ Mpa kujmē kúye-i, Yeesu usaa ne uuni yèé péé nkpó melóó anyá hale Yerusalem-po.

⁴² Kumúnjé kpe-i, Yeesu ye péé anjmé kefi ne até mále. Usáa ne úni apí ne u péne api anyá sí yare kapi ye ní ha. ⁴³ Ke anyá aa n tene, usáa ne úni api pele, amá Yeesu uu Yerusalem-i mésuni, upikó ápi kó nkpáni céri. ⁴⁴ Api músu re Yeesu yé pipisencó pinyine rintikile, api sone yare keyáa kese kumúnjé, api péé lē memáá pipimareco ne pipisane kémee piwéláa u sí. ⁴⁵ Amá ápi u yé, api Yerusalem-mé pele pin piwéláa u nojilé. ⁴⁶ Api keyáa táánū tunjé Uléécaa keyo-i u yenu un isé picélaa kecápe tú un kutu pi colé un kó nsímé pi písei. ⁴⁷ Píri ke Yeesu mesohó ne uanoo meyóói ai pé nnéi péé kutu u n cólé wa. ⁴⁸ Ke usáa ne úni apí u n yé, ai píri pi wai, úni uu u maa re: Kenéwá, yo nnya kaa lē wa? Tó ne upósáa ye péé pó wéésile kerówuú ken tútúni. ⁴⁹ Uu rinóo pi yósu re: Yo nnya kani né wéési? Ani nyu re li pise re ké unésáa pikei waa? ⁵⁰ Amá ápi lē kuu pi ní ma aseí kó.

⁵¹ Yeesu uu pi tiki api Nasareti pele. U péé usáa ne úni pakarelenle. Uní uu kó mewai mé nnéi ukefa-i n wailé. ⁵² Yeesu uu m pelu, umesohó men kpálē un kó isoi sone le, Uléécaa ne sisoipipi inípee-i, Uléécaa ípeeléé in kó ukecáá we.

3

Yohani Uniwole ye Uléécaa Nsímé yóólé

(Matiye 3:1-12; Mariki 1:1-8; Yohani 1:19-28)

¹⁻² Kumúnjé kunyine-i, Uléécaa uu Sakarii unjmáne Yohani kuceí kóima-i rinóo maa. Rom uyóopi píima kapi ye n sée re Tipée ye péé likumúnjé kpe-i iyóopi kémee anjmé kefi ne anupú piwai masile. Pónsi Pilati yee péé Yutee keté kecáá paílē, Erooti pón Kalilee kekó kecáá paílē. Uumaa Filipu yee péé Itumee ne Tarakoni sité kecáá paílē, Lisaniya un Apiteeni keté kecáá paílē. Likumúnjé kpe-i ke Aani ne Kayifu apí péé pépée ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése.

³ Yohani uu Yuritee ayu pikáónú loni un yóólé te: Ani mēfine conse, ani t́yēse piké míni nó wole Uléécaá uké ńaané kópe nó sárei.

⁴ Ai wai yare lē ke antepu Esayi uú pēe uritelé kémee n wóí re:

Usoi rináó ye ri tee kucesi kóima-i n yóólé te:

Ani Upíima ncee nyóonse,
ani uícee t́iise iké kecire wa.

⁵ Ahóre-hore nnéi ye sírune,
akúú ne sikúúpi nnéi asi foru,
icéé sikóónú nnéi asi t́iíi,
icéé ahore-hore nnéi aa síru.

⁶ Ḿpá úye uu pēe yēnu re Uléécaá ye usoi riyu lólé.

⁷ Asoiwuú aa Yohani kémee n sónaapó uké míni pi wole. Uu pi maa re: Nó akpurii nnyé! Wóo nó céesi re nó fe ani Uléécaá ketahai kee n tu kaase má? ⁸ Ani ye mēwai mee n nyíselé te nō mēfine conse wa. Ani kape nōmenécíre m máikēe re: Apiraham yee urósáayaha. Uléécaá ye fe uu waise apare nnyé nní aa panse Apiraham sipirē. ⁹ Iso isóolu ye pile iké aléé sémni hái iníj-i-pó. Pi kuléé nku kpeé áku apipi sone m márei kéné api nna-i sápo.

¹⁰ Asoiwuú aa pēe u píse re: In lēe ní, iye kai nkpeni píse re toké wa? ¹¹ Uu rináó pi yósu re: Uye un sitúkanka sité m má, li píse re uké uyeé úu m má kee he, úye un kó iluke m má, li píse re uké uuco yee úu m má he.

¹² Pilampooyáó ricurruu api simpó piké míni pi wole, api Yohani píse re: Urócélaa, iye kai píse re tóóké wa? ¹³ Uu rináó pi yósu re: Ani kape ye lē ke isé ii rinké re písoi piké ye hééle kecáá rilaase.

¹⁴ Pisóóca ṕó ticurruu api u píse re: T́ó ní, iye kai píse re toké wa? Uu pi maa re: Ani kape ye úka siwóó yási ne rínanje néé ani ne nsímé liute wáaná, amá ani ne nónínhéé rípa.

¹⁵ Kuyu nnéi yee pēe tálé te lipíima linyine ye waine. Ḿpá úye uu pēé m músu re néé Yohani yee uyé ke Uléécaá uu n wéé. ¹⁶ Yohani uu pēe pi maa re: Míni ke néé ne nó wóle, amá unyine yee rínanje né n fe ye sánti. Inésó ti tu re ké unééeri nnye fénne. Nfáasone ne nna kuu yé ne nó wole. ¹⁷ U ukunipe-i kuhóólo kapi ye ne n cácai múllenle uké ne mepipi ne acólé kóólene. U mepipi risíme-i súúnine un ayúti ṕó nna mee rín ye píkaí n kpu kémee toroise.

¹⁸ Yohani ye pēe písoi itisi kpariisele un ne Nsímé Kecire pi símisi. ¹⁹ Erooti ye pēe umáreco círe unási Erootiyati kpísile uu kó mēwai kópe meco meyā wapisi. Lē nnéi nnya ke Yohani uú pēé ne u cési. ²⁰ Erooti uu kó mēwai kópe meco kpá uu Yohani kukpaniile wai.

Yohani ye Yeesu míni wole

(Matiyee 3:13-17; Mariki 1:9-11)

²¹ Kapi písoi nnéi míni piwóle ní masí, api kó Yeesu ricurruu wole. Kumúnjé kpe-i kuu keyóme n yáási, ai keyóme hánne. ²² Nfáasone nn ukécáá súiri yare rilóólá, pin ti nyáni ne inípe. Tináó ari keyómecca-pó maari re: Ṕóó Kenépipi lala kecire. Am ye kepóóca kó.

Yeesu Kirisi pikpure anyiri

(Matiyee 1:1-17)

²³ Anjmé afeetaani kumúnjé ke Yeesu uu má uú ne upikei kóru. Yare kapí pēe m músu, u pēe Yosefi kepipi le. Yosefi un Elii kepipi, ²⁴ Elii un Matati kepipi, Matati un Lefi kepipi, Lefi un Melisi kepipi, Melisi un Yanayi kepipi, Yanayi un Yosefi kepipi, ²⁵ Yosefi un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Amosi kepipi, Amosi un Nahum kepipi, Nahum un Esili kepipi, Esili un Nakai kepipi, ²⁶ Nakai un Maati kepipi, Maati un Matatiyasi kepipi, Matatiyasi un Simeyi kepipi, Simeyi un Yosee kepipi, Yosee un Yota kepipi, ²⁷ Yota un Yowanaa kepipi, Yowanaa un Resa kepipi, Resa un Soroparēeli kepipi, Soroparēeli un Salatiyēeli kepipi, Salatiyēeli un Neri kepipi, ²⁸ Neri un Melisi kepipi, Melisi un Ati kepipi, Ati un Kosam kepipi, Kosam un Elimatam kepipi, Elimatam un Eri kepipi, ²⁹ Eri un Yosuwee kepipi, Yosuwee un Eliyeseé kepipi, Eliyeseé un Sorim kepipi, Sorim un Matata kepipi, Matata un Lefi kepipi, ³⁰ Lefi un Simeyóó kepipi, Simeyóó un Yuta kepipi, Yuta un Yosefi kepipi Yosefi un Yonam kepipi, Yonam un Eliyakim kepipi, ³¹ Eliyakim un Meleya kepipi, Meleya un Mena kepipi, Mena un Matata kepipi, Matata un Nataa kepipi, Nataa un Tafiti kepipi, ³² Tafiti un Sese kepipi, Sese un Opeti kepipi, Opeti un Poosi kepipi, Poosi un Sala kepipi, Sala un Nasóó kepipi, ³³ Nasóó un Aminatapi kepipi, Aminatapi un Atimēe kepipi, Atimēe un Esirám kepipi, Esirám un Faresi kepipi, Faresi un Yuta kepipi ³⁴ Yuta un Yakupu kepipi, Yakupu un Isaaki kepipi, Isaaki un Apiraham kepipi, Apiraham un Tera kepipi, Tera un Nahóó kepipi ³⁵ Nahóó un Seruki kepipi, Seruki un Rakau kepipi, Rakau un Faleki kepipi, Faleki un Epee kepipi, Epee un Sala kepipi, ³⁶ Sala un Kenam kepipi, Kenam un Aripakisaati kepipi, Aripakisaati un Sem kepipi, Sem un Nowee kepipi, Nowee un Lemeki kepipi, ³⁷ Lemeki un Matusalem kepipi, Matusalem un Enóki kepipi, Enóki un Yereti kepipi, Yereti un Malaleyēeli kepipi, Malaleyēeli un Kena

kepipi, ³⁸ Kenaa un Enoosi kepipi, Enoosi un Seeti kepipi, Seeti un Atam kepipi, Atam un Uléecaa kepipi.

4

Setani ye Yeesu peikee

(Matiyee 4:1-11; Mariki 1:12-13)

¹ Yeesu uu Yuritee nkoi-mē n leeri Nfaasone nn u yipaale. Nfaasone nn u kpisi nri ne kuceesi kóima-mē sí. ² Setani uu ha kei u peikee siyaa afeena. Uu siyaa sē kēmee líka li. Lē memáa nkú nn u wai. ³ Setani uu pēe u maa re: Pōn Uléecaa Kēpipi, a rinóo ripare ntí he riké ripóló kukpónó. ⁴ Yeesu uu rinóo ku yósu re: Li ritelé-i wólaalē te: Ai iluke ŋmanē yēe ye usoi nfáa he.

⁵ Setani uu ne keló cáca u sí, uu meýéne mese ketē nnéí ayóopiyyu u nyísente ⁶ uu u maa re: Né ayóopiyyu nnyé nnaŋe ne ammule pó he. Anénípe-i kapi lē nnéí wa, né fe am uyē kam rí la he. ⁷ Pōn né rinwula aa né yáási, lē nnéí yé lipókó wa. ⁸ Yeesu uu rinóo ku yósu re: Li ritelé-i wólaalē te: Upiima mecire kóló kaí ne sá re usoi uké riwula uké yáási.

⁹ Kuníri aku lē memáa u kpáú ne Yerusalem-pó, akú ha Uléecaa keyó kecáa u tōsi, aku u maa re: Pōn Uléecaa Kēpipi, a kecáa nké-i mepócíre risápo. ¹⁰ Likumúnjé re li ritelé-i wólaalē te: Uléecaa yé upitume rinóo he

¹¹ Api pó yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

¹² Yeesu uu rinóo u yósu re: Li ritelé-i wólaalē te:

Kape Upiima Upóléecaa peikee póké uketo yē. ¹³ Ke Setani uu méwee mpehē mpehē ne Yeesu m peikee, uu lē memáa ne ketaa u wai un ne kepole keca mē.

Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane

(Matiyee 4:12-17; Mariki 1:14-15)

¹⁴ Yeesu uu Kalilee ketē pele. Nfaasone nnaŋe nn ukecáa we. Urinyiri ari ketē kē nnéí kóónú.

¹⁵ Uu ayómeyáhaalee-i n céési, nípá úye un ríyyu u waise.

Nasareti pikó ye Yeesu yē

(Matiyee 13:53-68; Mariki 6:1-6)

¹⁶ Yeesu uu Nasareti-i kapi pēe u rimmúlú uu ha ne papisi pele. Uu kewénteýaa tunjé kuyómeyáhaalee-i loni yare kuu ye n ló mecó. Uu yisi re uké Nléecaasimé kéé. ¹⁷ Api antepu Esayi ritelé u múise. Uu ripínne uu yénu kei kai n wólaalē te:

¹⁸ Upiima Nfaasone ye kenémee wele.

U né wéle re [ké pepēe ne

mpócaai n tú ncón pi lese] ké kó píwekóó Nsimé Kεcire riyóó, ké pikpaniikó símisi re pi yé akpanii kēmee pi lese, am kó pinyíye símisi re pi yé kam api ye yenu.

Am pē kapi íwe n wai ŋméherese

¹⁹ te ké kumjē kpē ke Upiima uu uipeelēe n nyísene

nkó símisi.

²⁰ Yeesu uu lē memáa ritelé pílesi uu ukeikó ri múise uu tone. Pisoí pē nnéí pēe kuyómeyáhaalee-i rí we api inípee u wii. ²¹ Uu pēe pi maa re: Nléecaasimé mmú kani nní n kó, neni ke rinóo tē ari lí. ²² Anóo nyē ke Yeesu uu m máikēe aa nípá úye loni, ai píri pi wai kuú ne nsímé sone mmú n símisi, api ye pēe maa re: In ne Yosefi Kēpipii? ²³ Yeesu uu pi maa re: Ne nyu re nó kenyárú kēe n tee re “Upoise, a mepócíre pōise” né male. Nó ka né maa re: Tó konle lē ne lē kaa Kaperinawum-pó n wapisi. A kó limécó kupóyyu-i wapisi. ²⁴ Uu lē memáa kpá re: Asei kam nó símisi: Api ye antepu úka kusáne yósi ukuyu cire-i. ²⁵ Asei kam nó símisi, pikúmannósi ye pēe Elii kumúnjé piyēle Isirayeli-i, ke nkpei nn n wa aŋmē ataani ne kuwélé kumúnjé, nkú píima nn kuyu nnéí loni. ²⁶ Uléecaa útu pikúmannósi pē unyine kēmee Elii tú, insá uye Sitó ketē kēmee Sarepita-pó rí we. ²⁷ Piyó ye kó pēe kulúí wele Isirayeli-i antepu Elisee kumúnjé, nípá ne lē, piuka útu wole uké fú, insá Sirii ukó Naama mecire.

²⁸ Ke pē nnéí pēe kuyómeyáhaalee-i rí we api lē n kó, kuwóí aku pi wai. ²⁹ Api yisi api u tōroi apí ne kuyu lelu, apí ne rikúú tē kecáa ke pikuyu aku m mómaale taá re piké ha kei-pó u riláume. ³⁰ Amá uu nnánnári wai uu pikepáapáa tiki uu tómpo.

Unríhéláa unyine nstme

(Mariki 1:21-28)

³¹ Yeesu uu pēe Kalilee ketē kēmee Kaperinawum-pó sí. Uu kewénteýaa ketúnjé pisoí Nléecaasimé céési. ³² Umecélaa ye pēe píri pi wele, liriyíkí re u céésile ne rinaŋe. ³³ Kuyómeyáhaalee kēmee, unríhéláa unyine un we. Uu pipupukēe kápáa. ³⁴ Ah! N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pó kale re póké ró náa? Ne pó nyule re Uléecaa ye pó wéle uu iyaa yekei. ³⁵ Yeesu uu ne ku cési uu ku maa re: A riséé aa usoi uyē kēmeé lelu. Kuníri aku pisoí

kecɔpe ketê u tapu aku pɛe ukemeé lelu áku líka u wa. ³⁶ Ai pinnéi nnɔɔ yipu api pimɛɔɔpɛcɛre m máikɛne re: kpi! Nsimé ní-ye mpuri ye mmú? Usoi nkó ye aníri rinɔɔ hele ne nɔnɔje áá lelu. ³⁷ Api Yeesu rinyiri ne ketê kē nnéi kónnú.

Yeesu ye pitóikó kulúí pɔise
(*Matiyee 8:14-17; Mariki 1:29-34*)

³⁸ Yeesu uu Pisuifi kuyomeyáhaalee-i léeri uu Simɔɔ keyó sí, Simɔɔ ulóhni ipiye in meyá tolu lin u pekɛsi. Apí ne Yeesu téni re uké u pɔise. ³⁹ Uu ukɛcáá pɛ, uu kupiɔetoi rinɔɔ he ne kuwóí, kupiɔetoi aku u kpáii, uu mese ne mese yisi uu pikecáá paí.

⁴⁰ Itunje melólé-maá, pē nnéi pɛe itóí nɔɔpuri pitoikó m má apí ne Yeesu pi lɛɛpɔ. Uu nípá úye kecáá anípe laa uu pi péise. ⁴¹ Aníri aa kɔ písoi meyá kɛmɛé lelu an pupuke re: Póo Uléécáa Kɛpipi. Amá Yeesu uu ne a cési uu nsímé ne a yulu, aníri ricuruu ye nyu re Yeesu ke Uléécáa uu wéɛ.

Yeesu ye Pisuifi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé yóólé
(*Mariki 1:35-39*)

⁴² Kai n weesi, Yeesu uu kuyu lelu uu kei ke úka úu ní we sí. Tisoiwuí ari piwélaa u loni. Kapi u n lɛɛpɔ, apí n la yare uké pikekúri n we, úu kape pi riyá. ⁴³ Amá Yeesu uu pi maa re: Li pise re kē Uléécáa iyɔɔpi Nsimé Kɛcɛre ayu aɔ símisi. Lē nnya ke Uléécáa uu né tumme. ⁴⁴ Uu Kalilee Pisuifi ayomeyáhaalee-i Nléécaasimé n símisi.

5

Yeesu ye pipiretiki fol síi
(*Matiyee 4:18-22; Mariki 1:16-20*)

¹ Keyáa kɛnyine ke Yeesu uu Kenesareti kupiye ritime nyenu, písoi pin u kálaapɔ re piké Nléécaasimé kutu ríco. ² Uu áninói até kuritime yenu, pikpíntomécpíi pin akemɛɛ léeme api pianyɛɛ n hɛɛre. ³ Yeesu uu kúninói kuse-i loni a ne sá Simɔɔ kukó. Uu u maa re uké ne nkáripí ritime ketaa wa. Yeesu uu kúninói kɛmɛɛ tone uu risoiwuí icélaa koru.

⁴ Kuu nsímé m masí, uu Simɔɔ maa re: A ne kúninói kɛcímé-címé-mé ha, nɔ ne pipósɛncɔ ani pɛe nɔanényɛɛɛ fóm ani ikpíntomé cpíi. ⁵ Simɔɔ uu rinɔɔ u yósu re: Sáa, kesine nké nnéi kari keisi ári kɔ pɛɛ líka yé. Amá kai nní pɔɔ re kē anyɛɛɛ fóm, né fóm. ⁶ Api anyɛɛɛ fóm api ikpíntomé paála íi kumúnjé má, anyɛɛɛɛ ticuruu áá n cɛ́ɛrii. ⁷ Api pipisɛncɔ pɛɛ kúninói kucɔ-i ní we séiri re piké pi lé. Pē apí hapɔ apí áninói keté ikpíntomé yipu, áninói ricuruu an la aké mirii. ⁸ Ke Simɔɔ Piyɛɛ uu lē n yé, uu Yeesu keyu-i wúla uu re: Upiima, a ne ketaa né wa, ne ukópɛkɔ lé! ⁹ Iwame ye Simɔɔ ne pē ticuruu pɛɛ ukékúri ní we wale, ikpíntomé píima iyé kapi keyáa kē n cpíi nnya. ¹⁰ Lē cɛre kai kɔ Simɔɔ pisenɔɔ Yakupu ne Yohani ne Sepetee sipipi wa. Amá Yeesu uu Simɔɔ maa re: Iwame íi kape pɔ wa. Kai ne neni rimpá, né týɛɛɛ aa písoi pɛɛ yé né rintíki wéési. ¹¹ Api pɛɛ pianinói ne keté-mé sí, api mpá yo yá apí Yeesu tiki.

Yeesu ye uyó unyine pɔise
(*Matiyee 8:1-4; Mariki 1:40-45*)

¹² Ke Yeesu uu kuyu kɛnyine-i ní we, utisi unyine yeɛ keyó m pólú uú hapɔ. Kuu Yeesu n yé, uu keteni-i pa uu kéyu ketê tuhu uu ne u téni re: Upiima, pɔn n la, pɔ né wole am funi. ¹³ Yeesu uu kúnipe soapɔ uu u ca uu re: Ne lalɛ, a pɛí! Keyó ake mese ne mese tene. ¹⁴ Yeesu uu rinɔɔ u he re: Kape úka nsímé mmú símisi. Amá a ha mɛpócíre uyɛɛ ye Uléécáa inyóɔnɛ n wa nyíɛ uké yé lé kaa ní we, aa limemáá ihɛɛ he áá ne mɛpócíre nyóɔnɛ yare kai Moisi isé kɛmɛɛ m pise, mpá úye uké yé te pɔ pɛí. ¹⁵ Yeesu rinyiri ari pɛɛ kumúnjé kpɛ-i kuyi u kónnúlé háí, asoiwuí aa ye u kálisi aké unsimé kutu ríco uké kɔ ne aitoi a pɔise. ¹⁶ Amá Yeesu uu ye kei ke písoi apí ní we sí uú ha keyómɛ yáási.

Yeesu ye kékankáláká kɛnyine pɔise
(*Matiyee 9:1-8; Mariki 2:1-12*)

¹⁷ Keyáa kɛnyine ke Yeesu uu we un písoi céési. Pifarisi ne pɛpɛɛ isé n nyu pin ukékúri tú. Kalilee ne Yutee sitê ayu-i ne Yerusalem kapi léenti. Upiima nnaɔje ye pɛɛ Yeesu kecáá wele, un ne písoi pɔisente. ¹⁸ Písoi pinyine apí hapɔ pin kékankáláká risánjápɔré wailé. Api wéési lé kapi yé ne keyó ke-i n lompo piké Yeesu keyu-i ke yekei. ¹⁹ Amá apí ceri mē kapi yé ne ke n lompo, ke písoi api kulúí n tósi nnya. Apí ne itúhaa kecáá ke taá, apí itúhaa péré, apí ne risánjápɔré tē písoi pɛɛ n cápínélé keɔpɛ Yeesu keyu-i cépisepɔ. ²⁰ Ke Yeesu uu pinfatene n yé, uu utóikó maa re: Ne apókɔpɛ pɔ sárei. ²¹ Isé picélaa ne Pifarisi api kemúnjé loni, pin tee re: Usoi úye kecɛre ye nkó un Uléécáa lámisi? Wóo yé fe uké akópɛ sárei? Uléécáa mɛcɛre yeɛ yé fe. ²² Yeesu uu pinfasimé cɛrupɔ uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ²³ Anɔɔ nnyé keté keɔpɛ, riye tɛɛ fákú ne ríco. Ke usoi uu yé kékankáláká ní maa re: Ne apókɔpɛ

pó sárei nées kuu yé ke m' maa re: A yisi a sóné? ²⁴ Ne la poké céri re Usoi Kepipi ye keté kecáá rínanje mále keké ne písoi akópe pi sárei. Uu pée kékankáláká rinóo he re: A yisi a ripósánjáápóré pílesi aá kulu. ²⁵ Mese ne mese, usoi uu n'pá úye keyu-i yisi uu risánjáápóré tē kēmee kapi pée u n finselē sakaa, uu nkúlecee p'alo un Uléécaa rinyiri taáselē. ²⁶ Ai n'pá úye nnóo yipu. Api Uléécaa rinyiri taáse, iwame ii pi stúni pin tee re: Tó neni mēwai kécire yé!

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki

(Matiyee 9:9-13; Mariki 2:13-17)

²⁷ Lē memáá, Yeesu uu léeri, uu ulampooyóó unyine kapi ye n sée re Lefi yenu un lampoo keyóo-i tū. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. ²⁸ Lefi uu yisi uu linnéi yá uu u tiki. ²⁹ Lefi uu limemáá iluke kécire ukeyóo-i u wai. Pilampooyóó meýā ne písoi picó pin kesé keluke ke-i we. ³⁰ Ai ne Pifarisi ne isé picélaa risá, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke n'ó ne pilampooyóó ne pikópekoó ani kesé le? ³¹ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Písoi pée isare n láárú ápi upóise pise, amá pitóikó pée upóise pise. ³² Am ka re ké písoi pée ase i tikilē sée, amá pikópekoó nnya kamí ka re piké pimefine conse.

Yeesu ye anóopahaa nstmé wai

(Matiyee 9:14-17; Mariki 2:18-22)

³³ Písoi pinyine api Yeesu maa re: Yo nnya ke Yohani pipiretiki ne Pifarisi api ye anóo paasi api ye kó keyóme yáasi n'pá píyei. Amá pó pipiretiki pin le pin kó níru? ³⁴ Yeesu uu rinóo pi yósu re: N'ó músu re usoi yé un'ási kpísi un we, upisane api pée anóo paasi? Aai, mmé rín we. ³⁵ Li yé kam api kumúnjé kunyine-i un'ósikó uyē pikécópe lese api ne tómpo. Pée uye-i kapi yé pée anóo paasi.

³⁶ Yeesu uu kenyárú pimáa pi kpá re: Úka úu ye kusánjáa fale kepampi ne kusánjáa kpure tápisi. Lin lē n wa, kusánjáa fale kuu lē ticeéri, kepámpi kē kuu n lése áke kó kukpure kēmee waine. ³⁷ Úka úu ye píta pelé kukónenuj kpure-i súa. Lin lē n wa, píta pē ne ye anúrj tikpáfúsele, ai wai píta ne lianúrj ye méwo wa. ³⁸ Amá anúrj fale-i kapi ye píta pelé súa. ³⁹ Úka úu ye kó píta fale káipi un pipelē pinírē m masí. Pi ye re pipelē pée pikécire.

6

Yeesu yee kewénteyaa ute

(Matiyee 12:1-8; Mariki 2:23-28)

¹ Kewénteyaa tunjé kenyine ke Yeesu uu kecare kēmee sóné un tósu. Upipiretiki api mepipi n kpéeni pin pianipe-i tekeise pin takai. ² Pifarisi pinyine api pi maa re: Yo nnya kani lē ke isé ii n' maa re písoi ápi kape ye kewénteyaa ketúnjé wa wai? ³ Kei ke Yeesu uu pée pi pese re: Lē nnya áni lē ke Tafiti uu kumúnjé kpe-i ke nkú nn u ne upikó n wa keenlē, nées yo? ⁴ U Uléécaa keyóo-i lonle uu akpónó kapi Uléécaa n yekei kpísi uu le, uu kó upikó pa, lin kó ne iróse-i wólaalē te pēpē ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése nmane pée yé fe api a le. ⁵ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Né, Usoi Kepipi, nées kewénteyaa ute.

Utisi uye kunipe kópe m má

(Matiyee 12:9-14; Mariki 3:1-6)

⁶ Kewénteyaa ketúnjé keco kenyine, Yeesu uu kuyómeýáhaalee kunyine-i loni un písoi céési. Uu kei utisi unyine leepo ne kunipe luke-luke kópe. ⁷ Isé picélaa ne Pifarisi api Yeesu kutu n cōle piké yé in te u yé kewénteyaa ketúnjé usoi p'oise, likumúnjé re pi pée kewáána wéesile piké ne akópe u n lapaase. ⁸ Amá Yeesu ye pée pinfasimé céri. Uu unipékópekoó maa re: A yisi a nyere n'pá úye uké pó yé. Utisi uu yisi uu nyere. ⁹ Yeesu uu pée pi maa re: Ne n'ó pise re iye kai iróse kēmee pise? Li pise re tóké kewénteyaa ketúnjé lisone nées líkópe wa? Te tóké usoi n'faa ló nées tóké u kpu? ¹⁰ Uu pinnéi nyáni uu pée limemáá usoi uyē maa re: A kupónipe ritunjame. Uu kunipe tunjápó, kunipe aku pélu. ¹¹ Amá ai mpí pó tóosi api pimécópepire n kejenē pin lē kapi yé ne Yeesu n wa taikē.

Yeesu ye pitume kefti ne pité wée

(Matiyee 10:1-4; Mariki 3:13-19)

¹² Yeesu uu likumúnjé kpe-i kekúupi taá re uké keyóme yáasi. Kesine nnéi kuu kei tone un Uléécaa yáasi. ¹³ Kai n weesi, uu upipiretiki séi, uu pikécópe kefi ne pité wée uu pi séi re pitume. ¹⁴ Pēpē Simóo kuu rinyiri n he re Piyee ne uyē uwā Antiree ne Yakupu ne Yohani ne Filipu ne Patelemií ¹⁵ ne Matiyee ne Tomaa, ne Aliffee kepipi Yakupu ne Simóo yee ukuyu í la ¹⁶ ne Yakupu kepipi Yutasi Isikariyóoti yee í ka uu kepire Yeesu yái.

Yeesu ye céesile un kó itói p'oise

(Matiyee 4:23-25; 5:1-12)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api kekúupi cepime api kutē mmé weri, kei ke upipiretiki meýā api í we. Yutee ketē nnéi písoi meýā pin kó kei we, ne Yerusalem pikó ne Tiiri ne Sitóo menimaa

ritime ayu pikó. ¹⁸ Pi cápinemele piké Yeesu icélaa kutu rica, api kó piitói pi poise. Pē ke aníri aa m pekési api pélu. ¹⁹ Mpá úye u náasi uké u rica, liriýíki ré u pee rínanje nnyine mále un ne pinnéi poisente.

Nnare ne piwelu

²⁰ Yeesu uu upipiretiki inípee wii uu re:

Nó mpí nó nní íwe m má, nó pínarekome le.

Nóo Uléécaá iyóopi te.

²¹ Nó mpí nó nní nkú n tú,

nó pínarekome le, nó keyáa lepune.

Nó mpí nó nní n téní, nó keyáa sénniyine.

²² In te písoi ye nínépuri yulu,

api nó lákase, pin lámisi pin

kó nónnékópe símisi re nó Usoi Kepipi ne kefa tene nnya,

nó pínarekome le.

²³ Tikpákára tē tico ke pipisaa apí pee antepuye wa. In te lelee nó leeme, nórinépó riké n lááru, aní ne mpóonare cò, nóinéhee ye keyómecaa-pò piyele ái kumúnjé má.

²⁴ Amá nó mpí nó nní mí má, íwe kani topori,

nó nónnénare piluke masile.

²⁵ Nó mpí nó neni nní n lepaalē, íwe kani topori,

nkú ye sóntile nké nó wa.

Nó mpí nó neni nní n sénniyi, íwe kani topori,

nó mpóocaa-i lonine aní ténisi.

²⁶ In te mpá úye ye nónnésone símisi, íwe kani topori,

likumúnjé re lē ke pipisaa apí pee antepuye nōome wai.

Ani nópinélaara n la

(Matiyee 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Nóo nní kutu né n cólē, ne nó símisile re ani nópinélaara n la, ani pepere nó n yúlu lisone n wai, ²⁸ ani pepere awéeri nó n wai anóo sone ritikise, ani pepere íwe nó n wai kecáá n welu. ²⁹ In te usoi ye kumóri kuse-i kepepe pó to, a kutóroo u rituná, usoi un kupókpélenku pó n yósié, a tíyese uké kó kepótúkanka tene kpísi. ³⁰ Mpá úye yee linyine pó we a li u he, úye un kó lipókó linyine pó n yósi, kape li u korí. ³¹ Lē kani ní la picó piké nó wa, ani ye limecò pi wa. ³² In te pepere nó ní la nmane kani la, ihéé íye icò kani pee mé. Pikópekoó ricuruu ye pepere pi ní la lala.

³³ In te pepere lisone nó n wai nmane kani ye lisone wa, ihéé íye icò kani pee mé? Pikópekoó yèè kó lē wale. ³⁴ In te nò talé te pē kani n lonse yé nó héele, ihéé íye icò kani pee mé? Pikópekoó ricuruu yèè pikópekoó lonsele pin talé te pi yé lē kapi n lonse ritisi linyine pi hééle. ³⁵ Amá nóké nópinélaara n la, ani lisone pi n wai. Ani kape ye n talé te pi yé nó hééle ani kelene pi lonse. Nó ihéé keciré yē ani pólo Uléécaá yee mpá yo kecáá n tú sipipi, likumúnjé re u pepere apí ricere m má ne písoi kpákára lala. ³⁶ Aní ye nómenécopéciré íwe ténaane yare ke Nóunésáa uu ye íwe nó n té mecò.

Ai we re toké ye picó akópe m palē

(Matiyee 7:1-5)

³⁷ Aní kape ye picó akópe m palē, Uléécaá uu kape kó ne nó akópe m palē nnya. Aní kape ye picó ne túhaane, Uléécaá uu kape ne nó n túhaane nnya. Aní ye picó akópe pi sárei, Uléécaá uu nóanékoó nó sárei. ³⁸ Aní ye picó he, Uléécaá uu nó he. Pi nó músune ai yipu ái wure apí tíŋa-tíŋa apí nó kópo. Kemúnjé kē kani ye ne picó mí musí kapi kó ne nó músune. Ai líka nnya, Uléécaá ye músune ai yipu uu tíŋa-tíŋa uu tírii uu nó kópo. Kulú kpē kani ye ne picó mí musí kucò ke Uléécaá uu kó ne nó músune.

³⁹ Yeesu uu kó kenýarú kpá re: Unyíye úu yé fe uké unyíyeco tōroí. Lin lē n wa, pinnéi ye ha kuhóre-i lóipone. ⁴⁰ Uyee pikei m peikee uu ye uyee pi u m peikeese n fe. Amá uyee pi m peikee un pikei n ceri rísoné, u ne uyee pi u m peikeese yé n sá. ⁴¹ Yo nnya kaa keyúipi kee upómárecò menipee-i ní we nyáni áa pee kenawelépi kee mepókó-i ní we nyáni? ⁴² Iye kaa yé fe aa upómárecò maa re: Unémárecò, a riyá kē keyúipi kee mepónípee-i ní we lese, páa pee kenawelépi kee mepónípee-i ní we lese kelene. A tíye pò kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepónípee-i ní we kaa yé mefoi lese aa pee rísoné n nyáni áa ne keyúipi kee ucò menipee-i ní we lese.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa

(Matiyee 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Kuléé kpee isare n lááru áku ye apipi kópe mari, kuléé toikó áku ye kó apipi sone mari.

⁴⁴ Pi ye mpá kuléé kúye ne kuapipi cerile. Api ye sinípeleépi kecáá afiiki tó, ápi ye kó ahíhíí

κεκάα ἀρεῆσεε τῷ. ⁴⁵ Λίσῶνε κε usoi ὁνε uu ye ukefa-i léseme, usoi κόπε πῶο líkópe ukefa-i léseri, líkumúnjé re lelee usoi kefa-i n yipaalé ke nnóo nn ye símisi.

Síyo sité sinyine kecáa nsmé
(Matiyee 7:24-27)

⁴⁶ Yo nnya kani né sélei re Upíima, Upíima áni pee lé kam nó n céesi wai? ⁴⁷ Ani tíye ké nó nyíse lé ke uyee nnésimé kutu n cólè un ne n keisi uu ne menyíne ní we. ⁴⁸ Liute ye we yare usoi ye keýo m móm uu túni ai cimisi uu kepare tulu, uu kekecáa rikúí tasi. Ke ikóí ii n yi ii waa, míni ame ke fe, amá ame kó fe meké ke ritiŋa-tiŋa, líkumúnjé re ke mómáalenle nísone. ⁴⁹ Amá uyee nnésimé kutu n cólè uu péé ne n keisi ye we yare usoi ye keýo m móm uu ntaai pure-pure kecáa ke tasi, rikúí ári we. Ke ikóí meni ame ke rínfe, mese ne mese kake tóh áke foru téké-téké.

7

Yeesu ye Rom usóoca kpéé unyine ukeikó paise
(Matiyee 8:5-13)

¹ Ke Yeesu uu písoi pee u n kálaalé ifaaci piwai mí masí, uu yisi uu Kaperinawum tómpo. ² Rom usóoca kpéé unyine ye pee ukeikó unyine mále, uu ye ukeikó uyé kecáa kó. Ukeikó uyé un póólú, ticuruu un kekpo nyahai. ³ Ke usóoca kpéé uyé uu n kó pin Yeesu nsímé símisi, uu Pisuífi piwéése tum te piké ha u séeme uké ukeikó paise. ⁴ Api Yeesu kémeé tuiþo apí ne meýá u téni re: Usoi uyee ne sá re þaké u lé. ⁵ U ntópurí lalé nísone. Uyee kó kurýómeýáhaalee má. ⁶ Yeesu uu pee pi tikíþo. Kuu keýo n nyahaíþo, usóoca kpéé uu upísane tumþo re piké u maa re: Upíima, kape meþófire rícoŋ. Am ne sá re þaké kenéyo ló. ⁷ Ne rinécúruu yenle re ám tu re kó kepómeé hapo. Amá a rinóo he unékeikó uké peí. ⁸ Né ticuruu ye piwéése mále nen pi pakarelé, nen kó písóoca má pee né m pakarelé, nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kó uco m maa re uké kam, u ye kale. Nen kó unékeikó m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ⁹ Ke Yeesu uu anóo nyé n kó, usóoca kpéé uyé isoi ii u sonesi. Uu panse uu písoi kulúí pee u n tíkilé maa re: Ne nó maa re mýá Isirayeeli kémeé, ám píkai nfatene mmú nco yenaalé. ¹⁰ Pé kuu n tú apí keýo-i peþo apí ukeikó uyé leþo un isare láárú.

Yeesu ye ukúmannósi unyine kewá nfaa peseme

¹¹ Kai kóso n weesi, Yeesu uu kuyu kunyine kapi ye n sée re Naini sí. Upipiretiki ne risoiwúí tin u tikilé. ¹² Kumúnjé kpe-i kuu kuyu keþoo n nyahaíþo, uu yénu pin ne kesoiþópe pikúlaa tósu. Ukúmannósi unyine kewá cireníŋe kapi lé ne tósu. Kuyu pikó kulúí pin ne unósi uyé tú. ¹³ Ke Yeesu uu u n yé, íwe ii u wai uu u maa re: Kape té! ¹⁴ Yeesu uu nyosóþo uu asoiþópe mule ca, peþee n topori apí nyere, Yeesu uu re: Keŋmánepi, ne rinóo pó he, a yisi! ¹⁵ Kesoiþópe áke cáŋaráá áke nsímé kápáá. Yeesu uu keuni ke pa. ¹⁶ Íwame ii pinnéí loni apí Uléécaá rinyiri taáse pin tee re: Antepu píima ye keróþope rikpáfúmele. Uléécaá ye kale uké umpuri come! ¹⁷ Nsímé mmé nn Yutee keté nnéí ne kemeko sité kémeé kóónú re lé ke Yeesu uu wa.

Yohani Uniwole pitume
(Matiyee 11:2-19)

¹⁸ Yohani pipiretiki apí lé nnéí u símisi. Yohani uu pikeþope pité séí, ¹⁹ uu Upíima kémeé pi tum te piké ha u píse re: Póo usoi uyé kapi mekeé-me n tee re u sónti néé unyine uco ye keþíre wemele? ²⁰ Kapi Yeesu kémeé n tuiþo, apí u maa re: Yohani Uniwole yeé ró tumme re tóké pó píse re: Póo usoi uyé kapi mekeé-me n tee re u sónti néé unyine uco ye keþíre wemele? ²¹ Kumúnjé kpe kémeé, Yeesu un písoi meýá itói þoisente, un aníri pi pései un pinyíye meýá inipee wúkulente. ²² Uu pee Yohani pitume maa re: Ani mþo ani ha lé kani n yé ani kó kom Yohani keenke: Lelee re pinyíye ye nyánilé, síkankáláká sin sóne, piýó pin wole pin funi, pitusuí pin kómei, pikþoþo pin yisikee, piwékoþ pin kó Nsímé Kecire ke písoi apí pi n yóólé kómei. ²³ Uye unsá né nnya n loó, liute ye únarekome le.

²⁴ Ke Yohani pitume apí pitóŋé mí masí, Yeesu uu Yohani nsímé písoi pee n cápínelé n símisi re: Yo kani kucési kóima-i piyéne ha? Keþrápi ke kuyó aku n fikiíseé, néé yo? ²⁵ Yare yo kani pee piyéne ha? Usoi ye melape kecire n lapaalé yee kei we, néé yo? Amá siýóþio-i ke peþee ilú néíkoþ n tánti pin isoi le apí we. ²⁶ Yare yo kecire ŋmaa kani pee piyéne ha? Antepu unyine, néé yo? Amá aseí kecáa uyé kani nní ní yé ne antepu fele. ²⁷ Líkumúnjé re Yohani nsímé kai Nléécaasimé ritelé-i wólaalé te:

Unétume ye nkó kam n tumme
uké ne kekpeé pó wa
uké mpócéé nyóonse.

²⁸ Yeesu uu pímaá kpá re: Ne nó símisile re ápi unyine maraalé yee Yohani n fe, nípa ne lé, peþee Uléécaá iyóþi kémeé ní we keþope uyee n fíllé ye u fele. ²⁹ Kuyu nnéí ne pílamþooýó þee Yohani nsímé kutu ríico apí tíyese uu míni pi wole. Pi cerile re Uléécaá yee aseí ute. ³⁰ Ke

Pifarisi ne pepe Uléécaa isé n nyu api ní yè re Yohani útu kape míni pi wole, li nyísele re lè ke Uléécaa uú ne pi ní la kapi kepíre rita.

³¹ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Uye kam yé ne nfáani písoi múnjeisene? Uye kapi ne menyíne we? ³² Pi nkpráni yare siwá see kéyaála-i n tí, si ne sísicó sin séleine asi ye re:

Tó asú símisile, ani yúlu áni yesi,
ari sikpoyome yom, áni té.

³³ Likumúnjé re Yohani Uniwole ye kale útu ye iluke li, útu ye kó píta n ntí, ani re u uníríhélaa le. ³⁴ Usoi Kepipi pów weri ken le ken níru, ani kó re: Ani usoi nkó nyáni, piluke ne píta nkó ñmane mee uyé we. Ticuruu u kó pilampooyóó ne piwaikópekóó picó usane le. ³⁵ Amá pepe u n ñmurei ye nyíselenle re Uléécaa mewéésesehó ye me.

Yeesu ye Ufarisi Simoo keyo-i we

³⁶ Ufarisi unyine uu Yeesu séi re piké kesé iluke li. Yeesu uu usoi uyé keyó sí uú tone uu le. ³⁷ Kuyu kpé unósi unyine yee mēfine kópe m má un we. Kuu n kó te Yeesu ye Ufarisi uyé keyó-i we un iluke le, uú ne kenúrípi ne tulaali meyipe sí ³⁸ uu Yeesu kepíre nyere, uana-mē. Uú n tēni uu Yeesu ana ménini fólu, uu limemáa ne unnyúpi a tinnente, uu a pira uu tulaali akecáa kooni. ³⁹ Ke Ufarisi uyee Yeesu kusáne n wai uu lē n yé, uu ukefa-i n tee re: Usoi nkó un pēe mesei antepu, u yé pēe unósi nkó yee nní u n cárii ceri re wóo lo, u yé kó pēe céri isoi iye mpuri kuu le. Unósi lo yee mēfine kópe m má. ⁴⁰ Yeesu uu pēe Ufarisi rinóo yósu re: Simoo, ne nnyine mále ké pó male. Simoo uu rinóo pese re: Saa, a male. ⁴¹ Yeesu uu re: Písoi pité pēe ne uwóolonse riwóme má. Use un ne riwóme u má nwóóweni siwóó píle menupú, uco póon ne riwóme u má nwóóweni mēpipi kuwóó. ⁴² Piketé kē úka útu kó pēe fene uké uriwome hééle. Uwóolonse uu piketé sárei. Piketé kē kecope úye yee yé meyánsei uwóolonse uyé n la? ⁴³ Simoo uu rinóo u yósu re: Ne músu re uyé tiwome tee m piye yee yé meyá u n la. Yeesu uu re: Pó alari mále.

⁴⁴ Uú lē memáa unósi uyē-mē pansepo, uu Simoo maa re: Pó unósi nkó yéé? Ne kepóyo-i lommele áa míni né he re ké anéna riké, amá uyé ne anéna umenini fóile uú ne unnyúpi a tinnente. ⁴⁵ Aa né ripira re kusáne kaa né yósu, amá kani ne n lomme kuu nní né yáhaanke uú ne anéna tini. ⁴⁶ Aa mékpo rinéyu kecáa koonu *, amá uyé ne tulaali anéna kecáa koonule. ⁴⁷ Lē nnya kam pó tee re: Nla píima kuu né ní nyíse ye nyísele re pi uakópe nné i sárei. Amá uyé kapi nkáripí n sáreile, nkáripí kuu ye unla nyíse. ⁴⁸ Yeesu uu pēe unósi uyé maa re: Ne apókópe pó sárei. ⁴⁹ U ne pepe kesé n le api písifa-i n símisi re: Usoi úye mpuri lo yee akópe n sáriké? ⁵⁰ Yeesu uu pēe unósi uyé maa re: Mpófatenē ye pó yóriyele, a n ñme ne nkíññññ.

8

Pinósi pēe pēe Yeesu n tikilē

¹ Lē memáa ke Yeesu uu ayu maa ne ayu sínsá rikóónú un Uléécaa iyóopi Nsímé Kεcire yóólē. Upiretiki kefi ne pité ² ne pinósi pē kuu aníri m pései ne pē kuu m pōiseite pin u tikilē. Maari kapi n sélei re Makitala ukó kapi aníri aseei m pese ne ³ Cusa yee Erooti keyó kecáa ní pállē unosi Yohana ne Susaana ne pinósi meyá pēe pēe pilikó ne Yeesu ne upipiretiki n léni.

*Ulukaa kenyárú
(Matiyee 13:1-9; Mariki 4:1-9)*

⁴ Ayu kulú kēmeē ke písoi api ye pēe léepo api Yeesu leepo. Ke písoi api n cápine, uu kenyárú maa re: ⁵ Utisi unyine yee ilukepuri pífóme leepo, icó ii ricéetime lólu api ikecáa cōpisi sinúipi asi i le. ⁶ Ilukepuri icó ii kepare kecáa lólu. Kii n le, ii kóósi, ke rñññe rñ n we nnya. ⁷ Ico ii sinípeleépi kēmeē lóipó ii lēlu, sinípeleépi asi mese ne mese i hila. ⁸ Amá ilukepuri icó ii ne keté sone sá, ii lēlu ii papisi ii máru rñsone. Yeesu uu pimáa kpá re: Ani kutu ríca rñsone, úye un ukómē uu kóm.

*Yo nnya ke Yeesu uú ne sinyárú céési?
(Matiyee 13:10-17; Mariki 4:10-12)*

⁹ Yeesu pipiretiki api kenyárú kē aseí u píse. ¹⁰ Uu rinóo pi yósu re: Nó ke Uléécaa uu uiyóopi nsímé mēe m pékaalē cereise, útu pē cereise. Amá picó ye mpá yo kómēile yare sinyárú liké wa re pi rñsone pállē amá ápi kó pēe rñsone nyáni, pin rñsone kutu cālē ápi kó pēe rñsone kómēi.

*Yeesu ye ulukaa kenyárú aseí lese uu símisi
(Matiyee 13:18-23; Mariki 4:13-20)*

¹¹ Kenyárú kē aseí ye nnyé: Ilukepuri yee Nléécaasimé. ¹² Písoi pinyine isoi ye ricéetime tē meco wele. Pi ye konle, amá kuníri akú weri aku nsímé mmē písifa-i lese ápi kape ne kefa n tene liké pi n yóriye nnya. ¹³ Picó ye keparecaaa kē meco wele: Pi ye Nléécaasimé kónle kapi n

* **7:46** Mékpo pikoonu ríyu kecáa: Kusáne piyóó ye pi Písuifi kēmeē. Tiyu piwaise ye pi.

yósu ne mpóonare, amá ápi ye n tíye nké pikemeé iníní wa, ápi ye kefa tene liké nánai. Néón nn n ka, api nfatene yáalapa. ¹⁴ Ilukepuri iyee sinipeleépi-i ní loó ye we yare pepee ye n kó, amá ápi tíyese nfasimé ne memá ne keté kecáá lilala ai n hila ápi ye pee rikáhákáhá ne kéto-po. ¹⁵ Ilukepuri iyee keté sone-i ní loó ye we yare pepee Nléécaasimé kutu rińco api pisifa-i n múlú, api n n tikilé ne kefa kese api nmósópú nn kulaa pi wai.

Kéfiráa kenyárú
(*Mariki 4:21-25*)

¹⁶ Yeesu uu re: Uka úu ye kéfiráa risé uu kucári ke kipi néé uu kéfine metene ke pésu. Amá keló cáca kapi ye ke ritasi liké ne n wa re pē nnéi pee kéyo-i n lompó ye metéi yé. ¹⁷ Lē nnéi lee pee m pékaalē ai kúyene wai, lē ke nřpá úye úu pee kúyene ní we ai metéi kémeé léeri. ¹⁸ Ani nómenécíre tí ne lē kani ye nsimé n kó. Likumúnjé re uyee m má kapi ye pípa rikpá, amá úye unsá m má, náripi mmé kuu m má kapi u yósuné.

Yeesu uni ne upiwā
(*Matiyee 12:46-50; Mariki 3:31-35*)

¹⁹ Yeesu uni ne upiwā apí weri api u léeri, amá ápi fe piké ukemeé tuipó, ke písoi api kulúí ní tasi nnya. ²⁰ Api pimekamé Yeesu símisi re: Upóni ne pipówá ye ketahai nyenu pin la piké pó yé. ²¹ Amá Yeesu uu pinnéi maa re: Unéni ne pinéwá pee nní pepee Uléécaá Nsímé kutu n cólē pin lē knn pi m pise tikilē.

Yeesu ye meyo píma menyine riséése
(*Matiyee 8:23-27; Mariki 4:35-41*)

²² Keyáa kenyine ke Yeesu ne upipiretiki api kúninói ló uu pi maa re: Toké kupiye kuwélé kucó-mē ha. Api mē téř. ²³ Kumúnjé kpe-i kapi n téřlē, Yeesu uu lópile. Kuyó píma kunyine aku pipépe kápáá. Míni ame kúninói yipu lin ne nkpó pi wéési. ²⁴ Pipiretiki api Yeesu leepó api u yóńse api u maa re: Sáa, Sáa, to kpínine! Yeesu uu yisi, uu kuyó ne ániwalé cési ne kuwóí, ai níńesi, ai séé léké-léké. ²⁵ Yeesu uu upipiretiki maa re: Yei ye nónnéfatené? Amá iwame ii pi wai, aseké uu kó nnóo pi yipu api pimecōpēcīre m máíkēne re: Usoi úye mpuri ye nkó, ai ne kuyó ne míni péne lin u pakarelē un tinóo n he.

Yeesu ye unírihélaa póise
(*Matiyee 8:28-34; Mariki 5:1-20*)

²⁶ Api Kerasaa pikó keté kee kupiye metéř meco ní we ken Kalilee keté lorólē loni. ²⁷ Ke Yeesu uu kúninói-i rincúlame, kuyu kpē utisi unyine uu u tépei. Háí mekeé-me kúu ye ilú tá, aníri an u pekési. Uu pee kéyo maa, amá akpíí kémeé kuú pee sói. ²⁸ Kuu Yeesu n yé, uu tuipei, uu uanui kecáá wúla uu meyá má re: Tó ne mpó ne ní-ye, Uléécaá yee nřpá yo kecáá ní tú Kepipi Yeesu? Ne ne pó ténile re kape íwe né wa. ²⁹ Ái líka nnya kuu lē male, Yeesu ye rinóo he re aníri aké ukemeé le. Li ye lin ne u n yisi, pi ye ána ne anípe akpanii u paasile, amá uu a tútúni, aníri aa kucei kóima-mē n kpáú. ³⁰ Yeesu uu u pise re: Iye kapi ye pó sée? Uu rinóo yósu re: Pi ye né sée re “kulúí”, likumúnjé re aníri ye ukemeé kulúí wele. ³¹ Aníri nyē áa ne Yeesu tēni re úu kape nkpó kuhore-mē a riláupo.

³² Kúfōńlee píma kunyine kun tikúú kecáá we kun túkuri. Aníri áa ne Yeesu tēni re uké tíyese aké áfōń nyē-i ló. Yeesu uu nceé a he. ³³ Aníri aa pee usoi uye-i lelu aa áfōń loni. Afōń aa kekútúca-pó ntóo sé áa ha míni-i séé. ³⁴ Ke písoi pee áfōń n kpáulē api lē n yé, api wuru apí ha ne nsímé mmē kuyu maa-i ne siyupi nnéi-i kóónú. ³⁵ Písoi api léeri piké leleé n wa yē. Api Yeesu kémeé tuipó api leepó utisi uyē un péi, un Yeesu ana keyúri tú un lapaalē, ne ukeyu cáká-cáká. Iwame ii pi wai. ³⁶ Pē nnéi inípee-i kai lē n wapisi api lē ke aníri áa ne utisi uye-i ní le keenkee. ³⁷ Kerasaa keté pikó nnéi api Yeesu maa re uké pikuyu-i le, ke iwame ii pi n wa nnya. Yeesu uu kúninói yopoi uké tómpo. ³⁸ Utisi uyē ke aníri aa n tíye uu ne Yeesu tēni re uké nceé u he uké u ritiki, amá Yeesu uu u lakase uu u maa re: ³⁹ A kupóyu pele aa lē ke Uléécaá uu pó ní wa keenkee. Utisi uyē uu sí uú ha kuyu nnéi kémeé lē ke Yeesu uu u n wa símaankeé.

Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kó unósi unyine póise
(*Matiyee 9:18-26; Mariki 5:21-43*)

⁴⁰ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu kupiye ritime ríco-mē n léeme un pēeri, písoi pee pee n cópínelē api u tépei. Pi nnéi ye pee u ménle. ⁴¹ Utisi unyine kapi ye n sée re Yairusi uu péé weri. U pee ukuyu Pisuífi kuyomeyáhaalee uwéése le. Uu Yeesu ana metene wula úú ne u tēni re uké ukeyo-i ha re ⁴² ukewá kpérepi cireníńje kee m má yare anjmē kefi ne até ye lalē keké kpu.

Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu kei n sí, písoi pin awélé nnéi u nyikii pin ne u tikilē. ⁴³ Kumúnjé kpe-i, unósi unyine ke ménye ame n léenti hái injmē kefi ne ité-me un kei we. [Pípoise píima nnéi kuu ríka uu umemá nnéi caai], amá úka úu fe uké u póise. ⁴⁴ Uu Yeesu kepíre-mē nyasópó uu uketukanka ritime ca. Kuu lē tíńca, ménye mee n foho ame mese ne mese nyere. ⁴⁵ Yeesu uu pise re: Wóo né ríca? Api pinnéi kēńesi re ápi u ríca. Piyee uu re: Sáa, písoi ye pó kálaalenle

awélé nnéí. ⁴⁶ Yeesu uu maa re: Usoi ye né ricale. Liriyíki re ne ceri re rínanje nnyine ye kenéméé lele. ⁴⁷ Unósi uu yénu re li u yámméle. Uu Yeesu-i sí un terii uu uana metene wula. Uu mpá úye keyu-i lé nnya kuu Yeesu riíca ne lé kuu mese ne mese m' péí símisi. ⁴⁸ Yeesu uu u maa re: Unékpére, mpófatené mee pó yóriye. A n nme ne nkíninje.

⁴⁹ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu lé n símisi, utume un Yairusi keyo leeri uu Yairusi maa re: Upókpére ye kpule, kape nkpáni urósáa pেকেসি. ⁵⁰ Yeesu uu kóm, uu kuyómeyáhaalee uwéése Yairusi maa re: Képówuú áke kape tó, mpókó yee re a ne kefa tene. Upókpére ye pélune. ⁵¹ Kapi kéyo n tuiwó, úu úka ncée he re u ne uyé piké lompó, insá Piyee ne Yohani ne Yakupu ne kewá ké usaa ne keuni. ⁵² Mpá úye un téní kewá ké nnya. Yeesu uu péé maa re: Ani kape té, áke kpu, ke lónile. ⁵³ Api u n sényi, likumúnjé re pi nyu re kekpérepí ye kpule. ⁵⁴ Yeesu uu kekunipe tini, uu meýá pupei re: Kewá, a yisi! ⁵⁵ Kewá nfaa nn pèeri, áke mese ne mese yisi. Yeesu uu rinóo he re piké iluke ke he. ⁵⁶ Ai kewá pikó nnóo yipu, amá Yeesu uu rinóo pi he re ápi kape lelee n wa úka símisi.

9

Yeesu ye pitumé kefi ne pité wée
(Matíyee 10:5-15; Mariki 6:7-13)

¹ Yeesu uu upitumé kefi ne pité cápíne uu rínanje pi he re piké aníri n fe api kó itóí m' póisente. ² Uu pèe pi tum te piké ha Uléécaá iyóopi nslímé símisi api pitóikó póisente. ³ Uu pi maa re: Ani kape linyine rimúlú yare kunaapi nés kulóo nés iluke nés kewóó naké ne ncée ha. Ani kape sitúkanka sité sité rimúlú. ⁴ Nón kéyo kéye-i n topile, ani kei n tú hái ne nókenétóhé tunjé. ⁵ Pin yei kusáne piyóó nó n yé, ani pikuyu le, ani nóanéna nkoño péí liké nyíse re pi Uléécaá pipakare ye. ⁶ Upitumé api tósu, api ayu nnéí kémeé sóné api Nsímé Kecire símisi pin mpá yei pitóikó póisente.

Erooti ye píri tú
(Matíyee 14:1-12; Mariki 6:14-29)

⁷ Uyóopi Erooti uu lé nnéí lee n wai nsímé kóm. Uu ceri lé kuu yé m' musí, likumúnjé re pinyine ye pèe tee re: Yohani Uniwole yee pikpókpa-i yisi. ⁸ Píco pin tee re: Elii yee leeme. Píco pin kó tee re: Pèe mekéé antepu unyine yee nkpó-i yisi. ⁹ Amá Erooti uu re: Né tíyesele api Yohani ríyu tálu. Usoi úye mpuri nsímé kam pèe nní kómei má? Uú n wéési uké Yeesu yé.

Yeesu ye písoi ákotokú anupú (5.000) kptnii
(Matíyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Yohani 6:1-14)

¹⁰ Pitumé api pèeri api lé ne lé kapi n wapisi Yeesu keennee. Uú ne pimécire iyaa lelu kuyu kpé kapi ye n sée re Petisayita kekúri. ¹¹ Amá písoi pèe n cápínelé api kóm api u tiki. Yeesu uu Uléécaá iyóopi nsímé pí símisi uu kó pepèe m' pólú póisente. ¹² Ke itunje ii n tene, upitumé kefi ne pité api ne u kó api u maa re: A písoi maa re piké ha ayu ne siyupi see ne nní ró n' kólé kémeé iluke ne sífne wéési, likumúnjé re kuceši kecòpe kari nté we. ¹³ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani nórínécúruu liluke-luke pi he. Api rinóo yósu re: Akpónó anupú ne ikpíntomé ité nmané kari nté má. Néé pò la re tóké ha písoi mpí nnéí iluke lo? ¹⁴ Písoi ákotokú anupú (5.000) pèe pèe kei we. Yeesu uu upitumé maa re: Ani pi tonsente písoi kuwóó kuwóó anai. ¹⁵ Pitumé api lé kuu pi n forii wai, api písoi tonsente. ¹⁶ Yeesu uu akpónó anupú ne ikpíntomé ité kpísi, uu keyóme weríí, uu iluke iyé kecáá Uléécaá pònnese. Uu kpókòrine uu upitumé pa re piké písoi pèe n cápínelé hòone. ¹⁷ Pinnéí api le api lepu. Upitumé api akéri nyee m' pòone cápíne ai anéne kefi ne até yipu.

Piyee ye yámmé re Yeesu ke Uléécaá uu wée
(Matíyee 16:13-19; Mariki 8:27-29)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu umécire keyóme yáási, upipiretiki api u leepó, uu pi píse re: Písoi ye máiké re néé úye? ¹⁹ Api rinóo yósu re: Pinyine ye tee re pò Yohani Uniwole le, píco re pò Elii le, píco pin kó tee re pò pèe mekéé antepu unyine le yee nkpó kémeé n yisi. ²⁰ Yeesu uu pi píse re: Nó ní, nò mpíí re néé úye? Piyee uu rinóo yósu re: Póo uyé ke Uléécaá uu n wée.

Yeesu ye unkpó ne umeyise nsímé riyóó
(Matíyee 16:20-28; Mariki 8:30-9:1)

²¹ Yeesu uu pi nyi re ápi kape úka nsímé mmé símisi. ²² Uu pimáa kpá re: Li píse re né Usoi Kèpipi ké meýánsei íwe li. Pisuífi piwéése ne pepèe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa yé ke kesi. Li kó píse re piké ke kpu áke keyáa táánú tunjé yisi.

²³ Uu pèe pinnéí maa re: Uye un n la uké né ritiki, uké umécire pípaí riyá uu mpá keyáa kéye ukunapéékóó n yalé, uu pèe né tiki. ²⁴ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lo, u n fómnilé. Amá úye un né nnya unfaa n fóm, liute yee yé unfaa lo. ²⁵ Usoi kulaa ye kúye in te u keté nté likó nnéí yé, uu pèe kpi néé uu umécire ásálátú tani. ²⁶ Uye un neni inései ne nnésímé isei n wai,

Usoi Kepipi yé kò uisei wa ken píyeyi kemeyoópi ne keusaa ne piléécáatume ke Uléécáa uu n wée meyoópi-i m pæeri. ²⁷ Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pæe yé Uléécáa meyoópi n yé api kelené kpini.

Yeesu ipíyeyi ye conse

(Matiyee 17:1-8; Mariki 9:2-8)

²⁸ Ke Yeesu uu lé pismé ní masí, ai wai yare siyáa sipaha kumúnjé, uu Yohani ne Yakupu kpisi uu ne rikúú taá piké keyóme yáasi. ²⁹ Kuu keyóme n yáasi, ukeyu ake méwee conse, uilú ii wárara póf-póf. ³⁰⁻³¹ Mese ne mese, písoi pité pinyine api Uléécáa meyoópi-i léeri, pi ne Yeesu pin yóí. Pikei kai m pise re uké wa ne unkpó Yerusalem-pó ifaací kapi lé wai. Pæpæe Moisi ne Elii. ³² Piyee ne upicó pin ne nnó ketaa tu, amá api yáka-yaka api Yeesu meyoópi ne písoi pité pæe ukekúrí ní nyenu yenu. ³³ Ke písoi pè api Yeesu rin-yá, Piyee uu u maa re: Sáa, li nyamle re toké nté n we. Tò la re toké sicánjipi sitaani karií, pò kese, Moisi kese, Elii kese. Uu nkpáni nyu mmé kuu n símisi. ³⁴ Kumúnjé kpe-i kuu lé n símisi, kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Ke pipiretiki api ní yé kuhope kun lé pi hilalé, iwame ii pi loni. ³⁵ Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi kam n wée, ani kutu ke ricó! ³⁶ Kapi rinóo tē lé n kómei Yeesu ñmane kapi pæe nyáni. Pipiretiki api séé, ápi kumúnjé kpe-i úka lé kapi n yé símisi.

Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pækési poise

(Matiyee 17:14-18; Mariki 9:14-27)

³⁷ Kai kóso n weesi, api rikúú cépime, risoiwuí píima rinyine ari Yeesu tæpeipó. ³⁸ Utisi unyine uu riwúú tē kecæpe sicááila kápáa re: Sáa, ne ne pó téní re a kenéwá kecáa ripaí, kenécíreníne ye ke. ³⁹ Kuníri kunyine kpeye ye ke yisi, ake mese ne mese pipupukee loni, aku ke kpapamnisé meyá, aku atalaláa ke wóise. Aku ye mese ne mese ke riyá, ku ye íwe ke wale kelené. ⁴⁰ Aní ne pipópiretiki téní re piké kuníri kpè lakase, amá ápi fe. ⁴¹ Yeesu uu pæe re: Nó nfatenciré ne pikpáaree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémee pitóné kpáne? Itunje ilé kam yé lé ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ⁴² Ke kewá ake n nyahaipó, kuníri aku ke pepire aku ke lémesi meyá. Amá Yeesu uu ne kuníri cési háí, uu kewá poise uu keusaa múise. ⁴³ Uléécáa nnañe píima nn mpa úye píri wai.

Yeesu ye unkpó nsimé kpálē

(Matiyee 17:22-23; Mariki 9:30-32)

Yeesu mæwai mē men kò lé mpa úye píri we, uu upipiretiki maa re: ⁴⁴ Ani nkpéni aseí nyé kam ní la ké nó símisi rimúlú rísoné. Pi yé Usoi Kepipi písoi anipe-i wa piké ke kpu. ⁴⁵ Amá ápi nsimé mmé kò. Pi pi m pesile re ápi kape n kò, iwame íi kò ñmurei piké ne Yeesu m pise.

Wóo pipiretiki kecæpe uwéése?

(Matiyee 18:1-5; Mariki 9:33-37)

⁴⁶ Pipiretiki api pimcecepire keyáa kenyine n kenene piké céri re úye yee pikecæpe uwéése. ⁴⁷ Yeesu uu pinfasimé céru. Uu pæe kewá kenyine kpisi uu ukekúrí nyeresé. ⁴⁸ Uu pi maa re: Uye un né nnya kewá nké kusáne n yosí, tinécúruu kuu kusáne yosí. Uye un kò kusáne né n yosí, uye né n tumme kuu kò kusáne yosí. Likumúnjé re úye un nókenécæpe usírísá, uye uwéése.

Uye un kerócaa n kpálē, uyē útu urólaaró

(Mariki 9:38-40)

⁴⁹ Yohani uu rinóo yósu re: Sáa, tò unyine yenle yee aníri n lákase ne ripónyiri nnañe arí n la toké ne u yé, kúu kerócaepe ní we tón ne pó tíkilé nnya. ⁵⁰ Amá Yeesu uu rinóo u pese re: Ani kape ne u yé, líriyíki re úye un nókenécáa n kpálē, uyē útu nóunélaaró.

Samaríi kuyu kunyine ye Yeesu piyóo yé

⁵¹ Ke kumúnjé kpè ke Yeesu uu keyóme-mē ní taáne aku n tu, Yeesu uu hó re uké Yerusalem ha. ⁵² Uu písoi pinyine kekpeé tónse, api Samaríi kuyu kunyine sí te piké lé ne lé kai u m pise u wéési uké kelené tuipó. ⁵³ Amá kuyu kpè pikó ápi ñmurei piké kusáne u yosí, kuu Yerusalem-mē n simpó nnya. ⁵⁴ Ke upipiretiki Yakupu ne Yohani api lé n yé api u maa re: Upíima, pó lalé re toké nna rinóo ha nké pikecáa cuunu nké pi toré? ⁵⁵ Yeesu uu pikuwélé-mē pansæpó uu ne pi cési [uu pæe pi maa re: Ani nyu kemúnjé kekeé nókenémee ní we. Usoi Kepipi áke ka re keké písoi fóm, amá ke kale re keké piayu ló]. ⁵⁶ Api pæe yisi api kuyu féé-mē sí.

Yeesu pitiki kecáa icélaa

(Matiyee 8:19-22)

⁵⁷ Pin ncée-i we ke utisi unyine uu Yeesu maa re: Ne pó tíkine kei kaa n simpóne nnéí. ⁵⁸ Yeesu uu u maa re: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má, amá né, Usoi Kepipi ám tíka má kam yé ríyu n tampó ké wénte. ⁵⁹ Uu usói uco maa re: A né ritiki. Amá usói uu re:

Sáa, a ncéé né hé ké ha unésáa kulési ké pée kelene pó ritiki. ⁶⁰ Yeesu uu rináo u pese re: A tíye pikpákpá piké pikpákpá kulési, póké ha Uléécaá iyóopi nsímé símisi.

⁶¹ Usoi uco uu u maa re: Ne pó tikine Upiima, amá a ncéé né hé ké ha menétóhē pinékó símisi. ⁶² Yeesu uu pée u pese re: Uyee ne ináa n kóló un pée kepire hméeni úu ne sá re uké Uléécaá iyóopi kémee ukeikó.

10

Yeesu ye pipiretiki kuwóó ne afeeré ne pité tum

¹ Lē memáá, Upiima uu písoi kuwóó ne afeeré wée uu pité pité pi tum ayu ne siló nnéi kémee kai m píse re uricuruu uké kó sōne. ² Uu pi maa re: Iluke kapi ní kpasine ye piyele, amá pikeikó pée yé i n kpasí ápi piye. Ani ne ucarate té uké pepere yé i n kpasí rikpá. ³ Ani ncéé kpísi! Ne nó tumle re ani isán yee ákpe kecape ní we mecó n sōne. ⁴ Ani kape siwóó nēe kulóó nēe anéeri rimúlú, áni kape ncéé-i nyere re nóké unyine yáasi. ⁵ Nóké kelene kéyo kenyine-i n lompo, ani ye maa re: Nkíhnihe nké kéyo nké-i n we. ⁶ In te nkíhnihe ukó unyine ye kéyo ke-i we, nónnēkíhnihe yé u ritiki. Insá lē, nókénémee ke nónnēkíhnihe nn pelene. ⁷ Ani kéyo ke-i tone, ani lē kapi kei nó n hé le ani níru, likumúnjé re ukeikó ye uihéé mále. Ani kape síyo n tórii. ⁸ Non kuyu kúye-i n lompo pin kusáne nó n yósu, pin yo nó m pa, ani li. ⁹ Ani pitóikó m pōisente, ani kuyu pikó maa re: Uléécaá iyóopi ye nó nyahaimēle. ¹⁰ Amá non kuyu kúye-i n lompo pin piyóó nó n yé, ani icéé-i léepo ani maa re: ¹¹ Tó nókunéyu nkojo mee aróna rimúmeelú nókénécáá ripéi. Mpa ne lē, ani cери re Uléécaá iyóopi ye ne nó rikole. ¹² Asei kam nní nó símisi re keyáa ké ke Uléécaá uu n sánti uké ne písoi n túhaane, Sotam pikó ke Uléécaá uu nna n hmaasi íwe ye ne kuyu kpē ikó kutósi wa.

Ayu nyee áa ye Yeesu nsímé ní hmuerei
(Matiyee 11:20-24)

¹³ Nó Korasin pikó, íwe kani topori. Nó Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúnjé re mewaisanja kapi nókénémee n wapisi men pée Tiiri ne Sitáo kémee n wa, ai nní ní we pin piakópe kepire ritó api áfōrōnti tani api pimécire nfúrō kōikee liké nyise re pi conse. ¹⁴ Lē nnya ke Tiiri ne Sitáo pikó íwe ii ye ha ketúhaane kémee ne nónékó kutósi wa. ¹⁵ Ntē nó Kaperinawum pikó, nó músu re keléécaá-mē kaní taálē? Ai nkpáni lē. Amá kukuláyu-i ke Uléécaá uu ketē-mē nó láupole. ¹⁶ Uu upipiretiki pimáa kpá re: Uye un kutu nó n colē, né kuu kutu colē, úye un nó n yulu né kuu yulu. Uye un kó né n yulu, uyee né n tumme kuu yulu.

Písoi kuwóó ne afeeré ne pité mepeme

¹⁷ Písoi kuwóó ne afeeré pē kapi n tú api pēeri ne mpóonare, api re: Sáa, aníri ricuruu yee ró pakarele, tōn tinóo a n hé ne ripónyíri. ¹⁸ Yeesu uu rináo pi yósu re: Ne pée Setani yenle un keyómecaa-pó lóiri yare kekóneseípi. ¹⁹ Ani kutu ricó! Néee rnanje nó hé re nóké iwáa ne iná kecáá sōne ani uláaró nnanje nnéi tékéé lika ái yé kó nó wa. ²⁰ Amá ái kape nó n láárú re aníri ye nó wuru nnya. Lelē yé nó n láárú lē re Uléécaá ye nóanényiri uritelé kémee wói.

Yeesu ripóo ye larisi
(Matiyee 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Kumúnjé kpe-i, Nfáasone nn Yeesu rikin nijukuse uú maa re: Sáa, ketē ne keyóme Upiima, ne pó pakare re pó tíyese siwá sírsápi asi nsímé mmē kaa písóhoo ne pinyuwe ní pesí aseí kom. Póo mpófanare kémee la re liké lē wa nnya kai kó mesei lē wa, Sáa. ²² Unésáa ye mpá yo nnéi né pale. Uka uco úu né nyu Unésáa memáá. Uka uco úu kó Unésáa nyu insá né Ukepipi ne pē kam n tíyese api u ceru. ²³ Yeesu uu lē memáá upipiretiki-mē pansēpō uu pi maa re: Pepere lē kani nní n nyáni n nyáni ye pinarekome le. ²⁴ Asei kecáá, antepuye ne piyóopi meya ye káipile piké lē kani n yé yē, amá ápi li yē, api káipi re piké lē kani nní n kó kó, amá ápi li kó.

Samaríi ketē usoi unyine yee kusoi n nyu kecáá nsímé

²⁵ Isé ucélaa unyine uu rináo maa un la uké Yeesu ripine wa, uu u píse re: Sáa, íye kai píse re ké wa ké ne nfáa teneciré n yé? ²⁶ Yeesu uu rináo u yósu re: Iye kai irásé kémee wólaalē? Kaa ye isé ritelé n kēē, íye kaa ye mpíi i kó. ²⁷ Usoi uyē uu rináo yósu re: A Upiima Upóléécaá n la ne kepófa nnéi, ne ipósoi nnéi, ne mpónanje nnéi ne kepómúnjé nnéi, aa kó upóco n la yare kaa ripóócúruu ní la. ²⁸ Yeesu uu pée u maa re: Pó rísone rináo né pesele. A lē titiki, pó nfáa yē. ²⁹ Amá isé ucélaa uu alari n wéési uu lē nnya Yeesu píse re: Wóo unésoico? ³⁰ Yeesu uu rináo u pese re: Utisi unyine yee keyáa Yerusalem leeri u Yeriko-mē cepilē, piyaa api u tini api uilú yósu api u kpafui api itóí u wai, api keteni-i u lalai hēihēi api tómpo. ³¹ Ái ne sá uyee ye Uléécaá inyóonse n wa unyine un ncéé mmē tikilē. Kuu utisi uyē n yé, uu kēhēé uu fáau. ³² Lefi ukó unyine uu kó limeco keló ke-i tuipó, uu utisi uyē yenu, uyē uu kó kēhēé uu fáau. ³³ Amá Samaríi ukó unyine yee ncéé mmē n tíkímélē uu utóikó uyē keló tuipó. Kuu u n yé, ai meykíyiki íwe u wai. ³⁴ Úú

nyósɔpɔ uu mékpɔ ne feé uitoi kecáá kóikee, uu i pahaankee. Uu lɛ memáá ukemináa kecáá u tonsɛ uu nɛ picéetɔnjé keyɔ kɛnyine-i u sí uu ha kei ukécáá paí. ³⁵ Kai n weesi, uu mɛwóɔpɔpi meté lese uu uyee picéetɔnjé keyɔ kecáá m pállɛ pa uu u maa re: A usoi nkó kecáá ripá, nɛn ha piyei nté m pɛeme, né riwóme tee n tise pó héfle. ³⁶ Yeosu uu pimáa kpá re: Písɔi pitaani mpí kecɔpɔ úye yee uyé ke piyaa api nní itóí n wa usoiɔ? ³⁷ Isé ucélaa uu rinóó yósu re: Uyee kusoi u n wa yee usoiɔ. Yeosu uu pɛe u maa re: A n nje, aa ye limeɔ wai.

Yeesu ye Marita ne Maari keyɔ ha

³⁸⁻³⁹ Kɛ Yeosu nɛ upipiretiki api pinsé ní nɔɔjlɛ, api kuyu kunyine tulu, unósi unyine kapi ye n sée re Marita un kei we, uu ukɛyɔ-i kusáne pi yósu. Marita ye pɛe uwá unyine mále api ye u séi re Maari. U pɛe kei wɛle. Uu Upiima ana metene tone un uicélaa kutu cɔlɛ. ⁴⁰ Marita pɔɔn nɛ písɔɔ kéyu mahani. Uu yisi uu re: Upiima, áí pó cɔnjɛ ke unéwá uu nɛ menécíre pihúúkei n nyáneii? A u maa re uké né lé. ⁴¹ Upiima uu u maa re: Marita, Marita, pɔ mɛpɔcírɛ nɔpá yo kémeɛ picɔɔn tɔsile nɛ pinákáankee. ⁴² Amá likei lise kai usoi pise. Likei kecirɛ ke Maari uu wɛe, úka úu yé fe uké li u yósi.

11

Yeesu ye piyómeyáhaa upipiretiki céési

(Matyee 6:9-13; 7:7-11)

¹ Keyáa kɛnyine ke Yeosu uu kelɔ kɛnyine keyóme yáási. Kuu m masí, uupipiretiki unyine uu u pise re: Upiima, a piyómeyáhaa ró céési yarɛ ke Yohani uu upipiretiki n céesi mɛɔ. ² Yeosu uu pi maa re: Nɔn ye keyóme n yáásine, ani ye maa re:

Sáa, típɔnyíri tiké n kóólɛlɛ.

Ipóyɔɔpi iké lomme.

³ A nɔpá keyáa kéye iluke ró he.

⁴ A arókópe ró sárei,

Yarɛ ke tɔɔ ye kɔ picɔ n sárei pin akópe ró n wa mɛɔ.

Kape tíyese táké pipeikɛ kémeɛ loó.

⁵ Yeosu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nó unyine un nkɔpéni usáne m má uu kesine u lɛɛpɔ uu u maa re: Unésáne, a akpónɔ ataani né lonse. ⁶ Unésáne unyine yee ncéee leeri uu kenéyɔ-i weri, ám kɔ pɛe líka má ké u pa. ⁷ In n la uusane uyé yé hái keyɔ kemɛɛ-pɔ rinóó u yóome re: Kape né ricɔn! Nɛ rinánɔo hánesile am ká, tó nɛ sinéwá ye lonle, ám fene ké yisi ké akpónɔ pɔ pa. ⁸ Asei kam nó símisine re in n la úu yé yisi uké a u pa re u uusane nnya, amá u yé yisi uu lɛ nnéi kai u m pise u pa re uusane ye picɔn u nɔɔjlɛ nnya. ⁹ Né nɛ nó tee re: Ani ye we, pi yé nó he, ani ye wéési, nó yé, ani ye rikómíkómí, pi yé rinánɔo nó hánne. ¹⁰ Likumúnjɛ re usoi uyee n we kapi ye he, uyee n wéési ye ye yé, uyee rinkómíkómí kapi ye hánne. ¹¹ Néee usáa úye kewá kee yé nkɔpíntómé u we, uu pɛe iwáa ke pa? ¹² Néee úye yee yé ukewá iná he, ken tipele u n we? ¹³ Mpá nó pikpááree mpi, nɔ ye fele ani nósínépi lísonɛ he. Nó pɛe re urósáa yee keyómɛcɔa-pɔ ní we yee yé pɛe meníje pɛpɛe Nfáasɔne u m pise pihɛe riyáa?

Yeesu ye pɛpɛe ukécáá nkópe n símisí rinóó pɛse

(Matyee 12:22-30; Mariki 3:22-27)

¹⁴ Keyáa kɛnyine ke Yeosu uu we un kuníri kunyine kpɛe utisi unyine nsímé ní pɔɔneselɛ lakase. Kaku ní le, utisi uyé uu nsímé loni ai písɔi pɛe n cápínɛlɛ meyíkíyiki nnóó yipu. ¹⁵ Amá pikɛɔpɛ pinyine apí maa re: Aníri uyɔɔpi Pelisepule nnaɔje kuu ye nɛ aníri lakase! ¹⁶ Amá picɔ pɔɔn la piké ripine u wa, api pɛe u pise re uké mɛwaisaɔa menyine wa uké nɛ nyíse re Uléécáa kémeɛ kuu léeri. ¹⁷ Amá Yeosu pɔ nɛ pɛe pikemúnjɛ nyule. Uu pɛe pi maa re: Kuyóɔpiyu kunyine písɔi pin pimɛɔpɛcirɛ n tɔpu, ku ye kpule, kusiyɔ asi kesɛ kesɛ lólɛsi. ¹⁸ Lé nnya in tɛ Setani ye nɛ umécirɛ tɔpu, iye ke ukuyóɔpiyu aku yé pɛe fe akú nɛ n we? Nɔ maa re Pelisepule nnaɔje kam nɛ aníri lakase nnya kam lé ma. ¹⁹ In tɛ Pelisepule yee nnaɔje né he kam nɛ aníri lakasente, wóo pɛe nópínékó pɔ nnaɔje he kapí nɛ a lakasente? Ani n nyu re nópínékó cirɛ pɛe nó nyísene re áni alarí má. ²⁰ Asei kecáá, Uléécáa nnaɔje kam nɛ aníri lakasente. Lelɛe nyíselɛ tɛ Uléécáa iyɔɔpi ye nókénémɛe pituime masile.

²¹ Usoi naɔje-naɔje un itɔpílú m má un nɛ ukɛyɔ m mé, úka úu yé fe uké ulikó linyine yáási. ²² Amá unyine un nnaɔje u n feriye, liute yéè uitɔpílú iyé kuú pɛé nɛ n tálɛ yósilɛ uu umemá mɛ kpísi uu hósɔnente.

²³ Nkó yee úu kenécáá n kpálɛ ye ilaarɔ né waile, nkó yee úu picápíne né n léni ye haresile.

Kuntri ye kuripɔhɔ kpure-i pɛle

(Matyee 12:43-45)

²⁴ Kuníri kun usoi kémeɛ n le, kelɔ kóima kɛnyine-i kaku ye ha n keraai kun kewénte wéési. Kunsá kewénte n yé, ku ye kukɛfa-i maa re: Nɛ kenéyɔ kpure kam n tíyeme-i pelene. ²⁵ Kun m

peepo, aku kényo leepo ken péilē ken kō nyōnselē cāká-cáká. ²⁶ Kei kaku ye péē ha kuaco aseēi nyee kuricuruu rikpákárá ní fe kpiipó aá ne kényo ke-i tone. Lelēe ye tyyese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pēē ní we tósu.

Mpōnare kecire

²⁷ Ke Yeesu uu lē pisimé ní masí, unósi unyine uu riwúfí kecōpe maari re: Unósi uyē kefa-i kaa n tóne uu kō pō nyēense ye únarekome le. ²⁸ Yeesu uu rinóo u yósu re: Pēpēe ye Nléécaasimé kutu riñco api lē knn m pise tiki pēē menñe pínarekome.

Pi Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa uu yulu
(*Matiyee 12:38-42*)

²⁹ Kumúnjē kpe-i ke asoiwúfí aa Yeesu n kálaalē, Yeesu uú maa re: Nfáani ketē nké písoi ye caailenle háí. Pi mewaisaŋa kórulē. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yē menyinecō kapi yé kō yē. ³⁰ Yare ke Yonaasi uu Niniñfi pikō mewaisaŋa n nyise, limēcō ke Usoi Kēpipi ake yé nfáani ketē nké písoi me nyise. ³¹ Keyáa kē ke Uléécaá uú ne písoi n túhaanene, unósiyōopi yē Saapa ketē kecáá n tú yé ha yisi, uu nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re uyē pēē háí ketē ketō-pa leemele uú weri re uké Salomō mewéésēsōho kō. Uyē kō nté nní ní we ye kō pēē Salomō fele! ³² Niniñfi pikō yé ha keyáa kē yisi, api nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re kumúnjē kpe-i ke Yonaasi uú pēē Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pēē mefine consele. Uyē nté nní ní we ye kō pēē Yonaasi fele.

Metéi kenyárú
(*Matiyee 5:15; 6:22-23*)

³³ Yeesu uu kō re: Uka úu ye kéfírāa risé uu ke pésu néē uu kucári ke kipi, amá kelō cāká kuu ye ke ritōsi re pēpēe n lompo piké metéi yé nnya. ³⁴ Ipónípe ye ipópiñe kefiráa le. Ipónípe in n nyáni n̄sone, ipópiñe nnéi kai ye n kpáñlē, amá ipónípe insá n̄sone n nyáni, kuñmaha-i ke ipópiñe ii yé n we. ³⁵ Lē nnya a mepócire tí, metéi mee kepómee ní we áme kape ne riñmaha rimpóló nnya. ³⁶ Ipópiñe nnéi in metéi m má ke ikelō kēka áke kuñmaha-i we, innéi yé metéi-i m pololenle yare lē ke kéfírāa ake ye ne kemetéi nnéi pō n kpáñlē.

Yeesu ye ne Pifarisi ne isé picélaa cési
(*Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40*)

³⁷ Ke Yeesu uu ní we un símisi, Ufarisi unyine uu ukeyō-i u séi re piké kesē iluke li. Yeesu uu lompo uu piluke kápáá. ³⁸ Ai Ufarisi uyē píri wai ke Yeesu uú ne n le tú kō pēē antipe nale kelenē yare ke piinyekii ii m pise. ³⁹ Upiima uu pēē u maa re: Lē ke n̄s Pifarisi ani ní we ye lē. Kepóripi ne ricáripi kepire kani ye heere, amá n̄sinéfa kéme, piyaa ne mewai kópe nfasimé mee yipaalē. ⁴⁰ Nō piniri le. In ne Uléécaá yē kepire n wa cire yēe kō kemée waa? ⁴¹ Lē nnya, ani lelee n̄sinéporipi ne n̄sanécáripi-i ní we píwekōó hekesi, li yé pēē mpa yó n̄s onukuse.

⁴² N̄s Pifarisi, íwe kani topori! Nō ye iyéhe yare manti ne ruu ne ayéhepei ncōpuri ripénele ani h̄óne awélé kefi, ani kuwélé kuse Uléécaá pa. Amá ani pēē Uléécaá aseī ne unla waiselē. Lē kai kō pēē m pise re ani n wai n̄n kō pēē ne litōrōo kecáá léiselē.

⁴³ N̄s Pifarisi, íwe kani topori. Síyukóótone kani ye ayómeyáhaalee-i n la. Nō kō la piké ye kényála-i n̄s n yáhaanke. ⁴⁴ Íwe kani topori! Nō we yare ihóre iyé kecáá kapi n s̄one api kō pēē ikécáá nyu.

⁴⁵ Isé ucélaa use uu u maa re: Sáa, p̄on lē n símisi, t̄ó kaa kō lē lámisi. ⁴⁶ Yeesu uu rinóo yósu re: N̄s isé picélaa, íwe ke n̄s kō topori! N̄coni mule-mule kani ye picō conse, áni ye kō pēē nípa fíi ne n̄kenéñepi rica. ⁴⁷ Íwe kani topori! Akpíi s̄one kani ye antepuyē ke n̄opinésáayaha api n kō m̄ómti. ⁴⁸ N̄smeréwai mee nyiselenle re lē ke n̄opinésáayaha api n wa ye ne n̄s risále, likumúnjē re pi antepuyē kónle, n̄s piakpíi m̄ómti. ⁴⁹ Lē nnya ke Uléécaá uú pēē ne umewéésēsōho maa re: Né Uléécaá, né antepuyē ne pitume pi pa, api pikecōpe picō kóni api picō íwe wai. ⁵⁰ Kai nní lē, nfáani ketē nké písoi pēē yé antepuyē pēē háí ketē kekoraane-me n kpí nkpo nnya akpanii yē. ⁵¹ Kai n kpíime Apēli nkpo-me háí ne Sakarii kapi kenyónshehúúpi ne Uléécaá keyo kepáápáá ní kpu nkpo-pō. Asei kam n̄s símisi, nfáani ketē nké písoi mpí kapi antepuyē pē nkpo riwome kórune.

⁵² Íwe kani topori, n̄s isé picélaa! Nō rinōnōo tē kapi ye ne rintiki api ne Uléécaá céru kehánne lesele, n̄s áni kō pēē fene n̄ké lompo, ani kō pēē pēpēe pilompo ní la ncéé t̄ápsi.

⁵³ Ke Yeesu uu kelō ke-i n yisi, isé picélaa ne Pifarisi api ne u w̄ósi, api isimé mpehé kecáá u m piseise. ⁵⁴ Api apine u n wapisi re uké nkópe nnyine male.

12

Yeesu ye kecáá kecáá mewai kesi
(*Matiyee 10:26-27*)

¹ Kumúnjé kpe-i, písoi api cápíne kultúí, ai tulu ricuruu pin ána cōpaane. Yeosu uu pɛɛ mɛfoí upipiretiki maa rɛ: Ani nómɛncírɛ tí nɛ Pifarisi nkɔ́nótó pite. Leleɛ rɛ pi kecáá kecáá mɛwai yɛ mɛ. ² Lɛ nnéí lɛɛ m pɛkaalɛ nɛ lɛ nnéí kɛ úka úu n nyu yé kam ai metéí kémɛɛ léeri, nǎpá úyɛ uu li yenu uu kɔ li ceru. ³ Lɛ nnya, lɛ kani yé mɛyaa m̄ male, metéí-i kapi yé li kō. Lɛ nnéí kani yé alee kémɛɛ picō atu-i rinwéíwéí, alee nɛ itúhaa kecáá kapi yé keyáa li riyóó.

Uyɛ kai m pise rɛ usoi uké n wuru
(Matiyee 10:28-31)

⁴ Nɛ n̄ pinésáne símisi rɛ: Ani kape pɛpɛɛ yɛ usoi ní kpu, amá ápi yɛ pɛɛ fɛ piké linyine licō wa n wuru. ⁵ Ké n̄ céési uyɛ kai m pise rɛ n̄kɛ n wuru. Uléécáa yɛɛ yɛ n fɛ uu usoi kopu, uu limemáá nna teneciré kémɛɛ u sápo kai pise rɛ n̄kɛ n wuru. Eɛɛ, nɛ n̄ maa rɛ uyɛ kai pise rɛ n̄kɛ n wuru.

⁶ In nɛ sinánká sité kapi yɛ nɛ sinúipi yuke-yuke sinupú lɔ? Mpá nɛ lɛ, Uléécáa úu yɛ kɛka kecáá palɛi. ⁷ Pi nónnɛnyúpi nnéí ricuruu kɛɛnlɛ. Iwamɛ íi kape yɛ n̄ wa. N̄o Uléécáa inipɛɛ-i riyu mále lin sinúipi yuke-yuke kultúí fɛ.

Yeesu mɛyóó nɛ umɛyulɛ kecáá nstmé
(Matiyee 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Nɛ n̄ maa rɛ: Uyɛ un písoi kɛcɔpɛ n ɛmurei rɛ u unékó lɛ, n̄é Usoi Kɛpipi ricuruu yé Uléécáa pileecaatumɛ-i ɛmurei rɛ n̄ɛ u tɛ. ⁹ Amá úyɛ un písoi keyu-i n kɛsi rɛ úu né nyu, n̄é Usoi Kɛpipi ricuruu yé Uléécáa pileecaatumɛ-i kési rɛ ám liute nyu. ¹⁰ Uyɛ un Usoi Kɛpipi ricuruu kecáá nkɔpɛ n símisi, pi yé akópɛ nyɛ liute sárei, amá úyɛ un Nfáasɔnɛ n lámisi, liute akópɛ áa kusárei wɛ.

¹¹ Pin piyɛi n̄o n tɔrɔi rɛ pi nɛ ayómɛyáhaalee-i n̄ɛ piyóopi-i n̄ɛ kuyu piwéésɛ-i pitúhaane n̄o sí, áni kape píri tónɛ nɛ mm̄ kani yé ha n̄ male n̄kɛ nɛ ketahai ní lɛ. ¹² Nfáasɔnɛ mɛɛ yé kumúnjé kpe-i mm̄ kai m pise rɛ n̄kɛ male n̄o céési.

Umámá niri kenyárú

¹³ Unyine uu riwúú kɛcɔpɛ Yeosu maari rɛ: Sáa, a unámáreco maa rɛ tó nɛ uyɛ tóké ikúlanlú kɛ urósáa uu nɛ r̄o n tíyɛ h̄ɔnɛ. ¹⁴ Yeosu uu rinóo u yósu rɛ: Unésáne, wóo né tí tɛ kɛ nónnɛsímé n túhaane n̄ɛ kɛ yɛ ikúlanlú n̄o h̄ɔnɛ? ¹⁵ Uu pɛɛ lɛ memáá pinnéí maa rɛ: Ani nómɛncírɛ tí nɛ memáá nnáápi. Mpá usoi un iye nsá m má, ái unemá mɛɛ unfaa tɛɛ.

¹⁶ Uu pɛɛ kenyárú pi wai rɛ: Umámá unyine yɛɛ pɛɛ sité má sin iluke u wai. ¹⁷ Uu músu uu nfasimé wai rɛ: Iyɛ kam waine? Kɛwai ákɛ nɛ né wɛ kei kam yé inéluke nnéí n súúkɛɛ. ¹⁸ Uu lɛ memáá umecirɛ maa rɛ: Nɛ anésimé foresinɛ am amáa mómti, am kei menélukepipi nɛ linékó tɔrɔo nnéí súúkɛɛ. ¹⁹ Am pɛɛ limemáá menécirɛ maa rɛ: Nɛ mɛyíkíyiki nkɔpéni iluke yɛɛ yé aɛm̄ɛ kultúí né n wa mále. Lɛ nnya nɛ n wéntelɛ nen le nen n̄ru nen mp̄ɔnare-i wɛ. ²⁰ Amá Uléécáa uu u maa rɛ: Pó uníri nkó! Kesinɛ nké cirɛ kɛ mp̄ófáa nn kétó waine. Lin lɛ n wa, wóo yé pɛɛ lɛ kaa nní mɛp̄ócirɛ n yikikɛ n tɛ? ²¹ Yeosu uu kpá rɛ: Limɛco kai wɛ nɛ uyɛɛ nní memá umecirɛ n cápíne, amá úu pɛɛ Uléécáa kémɛɛ líka má.

Ani nɛ Uléécáa n tálɛ
(Matiyee 6:24-34)

²² Yeosu uu pɛɛ upipiretiki maa rɛ: Lɛ nnya kam n̄o maa rɛ áni kape yɛ lɛ kani yé n li n̄kɛ nɛ nfáa m má nɛ ilú kani yé n̄sinépiɛ kecáá ní yárii nfasimé wa. ²³ Likumúnjé rɛ nfáa yɛ iluke fele, ipiɛ in ilú fɛ. ²⁴ Ani ákpaán-kpaán tipáí, áa yɛ lukɛsi áa yɛ kɔ kpasi, áa kelukeyɛkei má áa kɔ risimé má, amá Uléécáa yɛ a kpíníile. N̄o nɛ mɛyánsei sinúipi riyu mále. ²⁵ N̄o úyɛ yɛɛ yé fɛ uu nfasimé wai uu ha nɛ unfaa aɛm̄ɛ nǎpá nkáripí kpásɛ? ²⁶ In tɛ áni líka kuwai wɛ líkɛ sífásá lɛ kémɛɛ, yo nnya kani pɛɛ lit̄ɔrɔo nní kémɛɛ nfasimé wai? ²⁷ Ani sicarɛ sɛɛ yɛ n felesi ripáí nké. Mɛfele m̄ɛ ámɛ yɛ pikɛi píka wa ámɛ yɛ kɔ líka yóó, amá kɛ n̄o símisi rɛ nǎpá nɛ lɛ, uyóopi Salom̄ɔo ricuruu nɛ unemáá nnéí úu pɛɛ ilú inyine má yɛɛ ní nyam̄ ai mɛfele menyine tulu. ²⁸ N̄o písoi mp̄í nfatɛnɛ ín piyɛ. In tɛ Uléécáa yɛ mɛyúí mɛɛ neni kɛcarɛ-i ní wɛ pin kɔ koso nna mɛ ɛmaasine lɛ s̄ɔnukɛɛ, n̄o kecáá kúu yé meníɛ ripáí? ²⁹ Ani kape nómɛncírɛ nfasimé tá tɛ yo kani yé li n̄ɛ yo kani yé n ntí. Lɛ ái kape nfasimé n̄o n wɛ. ³⁰ Pɛpɛɛ ápi Uléécáa m pakarelɛ pɛɛ lɛ líkó mɛsérɛ wéési. Amá N̄ounésáa yɛɛ keyómɛcaa-p̄o ní wɛ yɛ nyulɛ leleɛ n̄o ní párilɛ. ³¹ Uléécáa iyóopi kani yé meníɛ wéési, uu pɛɛ lit̄ɔrɔo nní nnéí mpuri n̄o hɛ.

Keyómɛcaa memá
(Matiyee 6:19-21)

³² Yeosu uu kɔ upipiretiki píimáa kpá rɛ: Ani kulúí wɛ, amá iwamɛ íi kape n̄o wa. Li wɛ rɛ N̄ounésáa yɛ la rɛ ani uiyóopi kémɛɛ lom̄p̄o. ³³ Ani n̄olinékó yálisi ani lisiwóó píwɛk̄ás h̄ónɛntɛ. Ani awóól̄ɔo kp̄ocirɛ mulɛi, ani nómɛncírɛ memá cápíne keyómɛcaa-p̄o, kei kámɛ píkaí m p̄olunɛ. Piyaa ápi píkaí mɛ cane, apapi áa kɔ mɛ caaine. ³⁴ Likumúnjé rɛ kei kɛ nómɛncírɛ amɛ ní wɛ, kei kɛ nónnɛnfasimé nn yɛ n wɛ.

Pikeikó pɛɛ ápi ye n lɔpɪlɛ

³⁵ Ani nómɛnɛ́cɪrɛ n cápinɛlɛ nɔn nɛ wɛ, ani nɔ́ánɛ́tampála sihalɛ n tɛ́lɛ, ani nɔ́sinɛ́fɪŕáa n sɛ́lɛ. ³⁶ Ani pikeikó pɛɛ piuyɔsaa m mé mecɔ n wɛ. Pinósikpiké anyá kuu léérine uké rinɔ́nɔ́ rikómkóm nóké mɛsɛ nɛ mɛsɛ u hánne uké lompɔ. ³⁷ Pínarɛkome ye pi, pikeikó pɛ ke ukeisaa uu yɛ n lɛmɛ pin nɛ nyáni. Asei kam nɔ́ símisi, u umɛcɪrɛ nyɔ́nsɛnɛ uu pi tonse, uu iluke pi wai rɛ piké li. ³⁸ Un kɛsinɛcɔ nɛ likɛpɪrɛ n ka uu pi lɛeri pin nyáni, pínarɛkome ye pi.

³⁹ Ani nɔ́nsɛnɛ ceri rɛ in tɛ kɛyɔ usaa ye pɛɛ nyu itunɛ iye-i kɛ uyaa uu n sɔ́nti, u yɛ pɛ́k n nyánile úu yɛ úyɛ uyaa uké kulee fori uké lompɔ. ⁴⁰ Nɔ́oké nómɛnɛ́cɪrɛ mɛsɛrɛ n cápinɛlɛ nɔn nɛ mé. Kumúnɛ kpe-i káni nɛ m músu kɛ Usoi Kɛpɪpi akɛ pɛeri.

Ukeikó sɔnɛ nɛ ukeikó kɔpɛ
(Matíyee 24:45-51)

⁴¹ Piyɛɛ uu pɛɛ u maa rɛ: Uplíma, yarɛ tó ñmanɛ nnya kaa kɛnyárú nké wa nɛɛ nɛ pɪsɔi tɔ́rɔ́ nɛ́í? ⁴² Uplíma uu rinɔ́ yɔsu rɛ: Wóo wɛ yarɛ ukeikó yɛɛ asei n tɪkɪlɛ un kɔ mɛwɛ́ɛsɛsɔhɔ má? Uyɛɛ ukeikó uyɛ kɛ úyɔsaa uu yɛ nɛ kɛyɔ rin-yá rɛ uké kɛ m paálɛ, uu ye upikɛicɔ iluke pa kumúnɛ kpe-i kai m pɪsɛ. ⁴³ In tɛ úyɔsaa ye ukeikó uyɛ lɛmɛ un mɛsɛi upikɛi kɛcáa wɛ, u únarɛkome lɛ. ⁴⁴ Asei kam nɔ́ símisi: Úyɔsaa ye ulikɔ nnéi u múisɛnɛ rɛ uké likɛcáa m paálɛ. ⁴⁵ Amá ukeikó uyɛ un umɛcɪrɛ m maa rɛ: Unéyɔsaa mekame ye náñailɛ. Un upikɛicɔ pikpáfii rinkápáa, un lɛ un pom, ⁴⁶ keyáa kɛ nɛ itunɛ iyɛ kúu nɛ m músu kɛmɛɛ kɛ úyɔsaa uu ha sɔ́nti. Kei kuu yɛ pɛɛ ukeikó uyɛ lakase uu íwɛ u wai yarɛ kapi ye pɛpɛɛ ápi asei n tɪkɪlɛ n wa mecɔ. ⁴⁷ Ukeikó nkó yɛɛ uuyɔsaa mɛpɔ́la n nyu, amá úu kɔ pɛɛ pikai umɛcɪrɛ cápinɛnɛ uké nɛ n wɛ, úu kɔ pɛɛ uuyɔsaa mɛla wainɛ, pi yɛ liute meyá fapii. ⁴⁸ Ukeikó nkó yɛɛ úu úyɔsaa lilala n nyu uu pɛɛ ncaai mɛɛ nɛ ipépi n sá wai, pi yɛ liute fí fápi. Pin úyɛ meyá m pa, meyá kapi liute pɪsɛnɛ, pin úyɛ meyá timmúfɛ, meyá kapi liute kórune.

Yeesu nnya pɪsɔi ye kɛriinɛ
(Matíyee 10:34-36)

⁴⁹ Yeesu uu pimáa kpá rɛ: Nɛ kale kɛ keté kɛcáa nna risé. Li nkɔpáni yarɛ nké pɛɛ pɪsɛ máálɛ. ⁵⁰ Li kɔ pɪsɛ rɛ kɛ míni wole. Lɛlɛ íwɛ iyɛ kam n lenɛ. Meyíkyíki kam la rɛ liitunɛ iyɛ iké pɛɛ pitulɛ m máálɛ. ⁵¹ Nɔ́ músu rɛ nkíñniñɛ kam nɛ keteni-i kaa? Nɛ nɔ́ maa rɛ “aai”, amá pikériinɛ kam nɛ nɔ́ ka. ⁵² Kai nɛ neni rimpá, kɛyɔ kɛɛ pɪsɔi pinupú m má yɛ rikéne, kuwélɛ kuse pitaani, kuwélɛ kucɔ pitɛ, pin nɛ tɔpu. ⁵³ Usáa yɛ nɛ ukɛpɪpi tɔ, kɛpɪpi pɔ́ kɔ nɛ usáa tɔpu, úni uu nɛ uukpɛrɛ tɔpu, ukpɛrɛ pɔ́ nɛ úni tɔpu, unyáani uu nɛ ufási tɔpu, ufási pɔ́ nɛ unyáani tɔpu.

Ani ye mɛconsɛntɛ asei kɔ
(Matíyee 16:2-3)

⁵⁴ Yeesu uu kɔ pɪsɔi pɛɛ n cápinɛlɛ pimáa kpá rɛ: Kani ye ahopɛ n yɛ an ketunɛlolɛ-mɛ leeri, nɔ ye mɛsɛ nɛ mɛsɛ maa rɛ: “Ikónɛ ye cuunine”. Lɛ kai ye kɔ mɛsɛi wa. ⁵⁵ Nɔn kɔ n yɛ tɛ kuyɔ ye itunɛ kumii-mɛ pepuri, nɔ ye maa rɛ: “Kutói ye wainɛ”. Lɛ kai ye kɔ mɛsɛi wa. ⁵⁶ Nɔ́ kɛcáa kɛcáa mɛwai pikó mpí! Nɔ ye fele ani keté nɛ keyómɛ mɛconsɛntɛ ceru. Yo nnya káni pɛɛ kumúnɛ nkú-i kari nní ní wɛ asei kómé má?

Usoi nɛ uucɛcɔ pikómɛinɛ
(Matíyee 5:25-26)

⁵⁷ Yo nnya káni ye pɛɛ nórínɛcúruu lɛlɛ asei m má céri. ⁵⁸ Usoi un tɪyɔ́ɔpɪpoo pɔ́ n sɛɛ, nɔn nsɛ timpɛnɛ rɛ ketúhaanɛ kani sí, li pɪsɛ rɛ pɔ́kɛ rinmɔ́ɔpú ani kómɛinɛ ncɛɛ kɛcɔpɛ, upɔ́cɛcɔ úu kapɛ nɛ utúhaanɛ-i pɔ́ n ha, utúhaanɛ uké pɪsɔ́cɔa pɔ́ rimúfɛ, pɪsɔ́cɔa pɔ́kɛ kukpaniileɛ-i pɔ́ rinsáɔ nnya. ⁵⁹ Asei kam pɔ́ símisi, pɔn kukpaniileɛ n lɔ, áa leeriinɛ káa riwómɛ nnéi n hɛɛlɛ hái nɛ kɛtánká tɔ́rɔ́-pɔ.

13

Li pɪsɛ rɛ noké mɛfinɛ consɛ

¹ Pɪsɔi pɪnyinɛ ápi kumúnɛ kpe-i Yeesu lɛpɔ, ápi u símisi lɛ kɛ uyɔ́ɔpi Pilati uu rinɔ́ n hɛ rɛ piké Kalílee pikó pɛɛ ní wɛ pin Uléécáa inyɔ́nsɛnɛ wai kɔ. ² Yeesu uu pi maa rɛ: Nɔ́ músu rɛ kɛ pɪsɔi pɛ ápi pikópekɔ́ píima ápi Kalílee pikó tɔ́rɔ́ tɔ́su nnya kapi lɛ pi kɔɔ? ³ Nɛ nɔ́ maa rɛ “aai”, amá nɔ́nsá mɛfinɛ n consɛ, nɔ́ nɔ́nnɛ́nɛ́i kpíninɛ pimɛcɔ. ⁴ Pɪsɔi pitɛ ápi wɛ afɛɛrɛ pɛ kɛcáa kɛ Silowee kulee cáca aku ní loó aku kóni ní? Nɔ́ músu rɛ piakópɛ nyɛɛ Yerusalem kuyu pikó tɔ́rɔ́ akó tɔ́sɪi? ⁵ Nɛ nɔ́ maa rɛ “aai”, amá nɔ́nsá mɛfinɛ n consɛ, nɔ́ nɔ́nnɛ́nɛ́i kpíninɛ pimɛcɔ.

Kúfikiyɛɛ kpɛɛ áku ye ápɪpi m mári nstmé

⁶ Yeesu uu lɛ memáa kɛnyárú nké pi maa rɛ: Utisi unyine yɛɛ pɛɛ kúfikiyɛɛ kunyine tamaalɛ uafikiyɛɛ kɛcarɛ kɛmɛɛ. Uu keyáa sí uké kukecáa ápɪpi títúnu, amá úu líka yɛ. ⁷ Uu pɛɛ

uléletamaa maa re: A ripái, aḡmē ataani ye nnyé kam sónaari re ké ye kúfikiyee nku kecáá apipi túunu ám ye kó líka yé. A ku riké. Ye nnya kaku yé méwoo keté né n caai? ⁸ Uléletamaa uu u maa re: Sáa, a nḡḡni kunḡmē nkú pikaḡne ku rikpá, né tú am ku kóónúse, am ppe ntaai mee meféne m má súúni. ⁹ Lin lē n wa, in n la ku yé kelaane mari, insá lē n wa, aa ku ké.

Yeesu ye kewénte yaa unósi toikó unyine paise

¹⁰ Kewénte yaa ketúnjé kenyine ke Yeesu uu Pisuifi kuyomeyáhaalee kunyine-i céési. ¹¹ Unósi toikó unyine un kei we. Li wale aḡmē até áa we afeéré ke kuníri kunyine akú ne u n ló kun u kparáselē un kecíre pinyere pḡanelē. ¹² Ke Yeesu uu unósi uyē n yé, uu u séi uu u maa re: Uléécaa ye pó paisele. ¹³ Uu anípe ukecáá láa, unósi uu mese ne mese kecíre nyere uu Uléécaa pitaáse kápáa. ¹⁴ Amá ái ne kuyóme yáhaalee uwéése risá, kai n wa re Yeesu ye kewénte yaa ketúnjé usoi paise nnya. Uu ppe rinóó yósu, uu risoiwú maa re: Siyáa sikpuulú kari má, se-i kai pise re toké keisi. Lē nnya, ani ye siyáa se-i kam piké nó paise, ái kape ppe kewénte yaa ketúnjé. ¹⁵ Upiima uu ppe rinóó u yósu re: Nḡ kecáá kecáá mewai pikó le. Mpá nḡ úye yé kewénte yaa ketúnjé kuselee-i uinaa nēe ukeminaa toriyele uu ne kéniniré sí, nēe ái lē? ¹⁶ Unósi nkó yee nní Apiraham kepire ukó ke Setani uu n tóraalē hái aḡmē até áa we afeéré-me, ái pise re piké kewénte yaa ketúnjé u toriyee? ¹⁷ Yeesu rinóó me yóó mé ame upilaaró isei wai hái, amá risoiwú nnéi ripóó arí ne umewai piima kuu n wapisi nnéi larisi.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárú

(Matiyee 13:31-32; Mariki 4:31-32)

¹⁸ Yeesu uu maa re: Yo ke Uléécaa iyóopi íí ne manyíne we? Yo kam yé fe ké ne i múñeisene? ¹⁹ I we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu ukecare-i n lukesi nn lēlu, nn kuléé wai, sinúipi asi kuilese kecáá ayámé wapisi.

Nkpónótó pite kenyárú

(Matiyee 13:33)

²⁰ Yeesu uu pimáa kpá re: Yo kam yé fe ké ne Uléécaa iyóopi múñeisene? ²¹ Uléécaa iyóopi ye kó we yare nkpónótó pite ke unósi uu ntó piima * kéme n cḡhaneḡo uu pulu pikpéé api yisi.

Tinḡḡḡ tēe m mókú-mókulē

(Matiyee 7:13-14; 21-23)

²² Yeesu uu ayu maa ne asírísá n tēḡni un céési un ne Yerusalem-mē sí. ²³ Unyine uu u pise re: Sáa, mesei ye me re pisei nkáripí ke Uléécaa uu yé yóriyee? Yeesu uu rinóó pi yósu re: ²⁴ Ani riḡmóópú aní ne rinḡḡḡ tēe m mókú-mókulē loni, aseí kam nḡ símisi. Meyá yé náási re meké lomḡ, amá áme kḡ fene.

²⁵ Úyḡte un píyeyi n yisi uu rinḡḡḡ ká, nḡ ketahai nyere, ani rinḡḡḡ n komnente nḡn máikee re: Sáa, a rḡ hánne! Uu rinóó nḡ yósu re: Am nyu re nḡ yei pikó le. ²⁶ Ani ppe u maa re: Kesé kari li ari níru, aróyu icee kéme n kaa tóóí pḡn céési. ²⁷ Uu pimáa nḡ kpá re: Am nyu re nḡ yei pikó le. Ani ne ketaa né wa, nḡ pē nnéi nḡḡ nní líkópe n wai. ²⁸ Kei kani yé tēnesi, ani aní takai kumúnjé kpe-i kani yé Apiraham ne Isaaki ne Yakupu ne antepuye nnéi n yé Uléécaa iyóopi-i, ai ppe n we re ketahai kapi nḡ fómpḡne. ²⁹ Pisei yé ketuñeleeme-mē ne ketuñelolé-mē ne ituñe kumii-mē ne ituñe kuluke-luke-mē leeme api weri api Uléécaa iyóopi kéme n tone api iluke le. ³⁰ Ai ppe wai re pepere neni nní pitḡḡḡo pinyine yé ha pifoi, pepere neni nní pifoi apí ha pitḡḡḡo.

Yeesu ripóó ye caai Yerusalem nnya

(Matiyee 23:37-39)

³¹ Kumúnjé kpe-i, Pifarisi pinyine apí ne Yeesu kḡ api u maa re: A nté yisi aa kelḡ féé sí. Erooti ye lalé uké tḡyese piké pḡ kpu. ³² Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ani n ḡme ani ha kesáḡá mpuri mmē maa re ne neni ne kóso aníri lakasentele nḡn pisei poísente ké ppe keyáa táánú tunjé piki mpí tenese. ³³ Li pise re ké neni keyaa ne kóso ne likeweeké nnéceé rinḡḡ, líkumúnjé re ái ne sá re antepu uké kelḡ féé kpu kái Yerusalem-i.

³⁴ Nḡ Yerusalem pikó, nḡ antepuye kónle ani kḡ pē ke Uléécaa uu nḡkenéme n tumme apare tapisi ani kóni. Melé kesé kam pēé la ké nḡ cápine ké rimúlú líka ái kape nḡ wa, nḡké n we yare ke kucáyaha aku ye kuamérj metene kusipipi n tā líka ái yé si wa meco, ani yúlu. ³⁵ Lē nnya kai yé nḡkenéyo ri yá keké meḡmane n nyenu. Ani kḡ te áni neni piyēne né kpáne líké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha ní maa re: Uléécaa uké uyee Upiima rinyiri ne n weme rikpá!

14

Yeesu ye utóikó unyine paise

¹ Kewénte yaa ketúnjé kenyine, Yeesu uu Pifarisi uwéése unyine keyḡ sí te uké iluke li. Pepere keyáa ké kei ní we api nḡsone u m pallē. ² Utisi unyine yee mepilé itoi m pḡslú u ukeyu-i nyenu.

* **13:21** Ntḡ piima: Sikiloo afeéré ne sinupú kumúnjé ntḡ ye mu.

³ Yeesu uu nsímé kpísi uu isé pinyuwe ne Pifarisi pise re: Irósé ye ncée he née lí he re piké usoi ke wénteyaa ketúnjé poise? ⁴ Amá ápi ñmurei piké rinóo yósi. Yeesu uu pée utóikó kpísi uu u poise uu u yápo. ⁵ Uu pée pi maa re: In te nókenécópe unyine kewā nées uinaa yee kelúkanka-i lóipó, liute úu yé mese ne mese ke pòoneme nípá lin kewénteyaa ketúnjé? ⁶ Api rinóo piyóo u pòone.

Kusáne piseí ne usáne ketone piwée

⁷ Yeesu uu yénu lē ke písáne kapi n sée api sitóne n wéekée. Uu pée pinnéi kenyárū nké maa re: ⁸ Usoi un písónne piluke pó n sée, kape ha ketóne kecire kémee tóne. In n la, pi yé úyukóó unyine yee pó n fe n sée. ⁹ Ai wai re uyee nní nókenété n sée uú weri uu re: A ketóne kē ne uyē tiyá. Isei kaa yé ha peé ne ketóne tərōo-i tone. ¹⁰ Amá li nyamle re usoi un kusáne pó n sée, a ha ketóne tərōo-i tone, liké wa re kumúnjé kpe-i ke uyee nní pó n sée uu ní ka, uké pó maa re: Unésáne, a kéyu-mē kam ketóne kecire kémee. Lin lē n wa, pó pée pipósáneco keyu-i riyu yē. ¹¹ Lē nnya úye un umecire rintaáse, li ye u ricepisele. Uye un umecire rincepise, li ye u ritaásele.

¹² Yeesu uu pée uyee kusáne u n sée maa re: Pòn písoi piluke n séine, kape ye pipósáne ne kupómáre pikó ne pipópérecó pée m má sée. Pē né fe api kó pó kusáne séi. Lin lē n wa, pi lē kaa pi ní pa pó pesele. ¹³ Amá pòn anyá iluke n wai, a ye píwékóó ne pinárei ne síkankáláká ne pinyíye sélei. ¹⁴ Pó pée mpóónare yē, likumúnjé re pē ápi fene piké pó li pese. Uléecaa yee yé pó li pese kumúnjé kpe-i ke pē nnéi pée umela n wapisi api nkpo kémee n yisine.

Pinósikpiké anyá iluke kenyárū

(Matíyee 22:1-10)

¹⁵ Anóo nyē mekome-maá, pē ne pē pée pée kesé iluke n le use uu Yeesu maa re: Uyee yé ha Uléecaa iyōopi-i iluke n li ye únarekome le. ¹⁶ Yeesu uu pée kenyárū nké u wai re: Utisi unyine yee keyáa iluke kecire sōnkee uu písói kulúí séi. ¹⁷ Kai piluke kumúnjé n tu, uu uukeikó tum te uké ha pē kuu n sélei maa re: Aní kam, nípá yo ye nkpení pipele masile. ¹⁸ Amá pinnéi mmē, nípá úye uu uncónjé pinyíse koru. Ufoí uu ukeikó maa re: Ne kecare lóle, li kó pée pise re kē ha ke yē. Lē nnya, a u maa re úu kape wóosi. ¹⁹ Uco uu u maa re: Ne ináa lame-lame kefi lóle, ne la kē ne piké i peenu. Lē nnya, a u maa re úu kape wóosi. ²⁰ Uco uu kó u maa re: Nfáani kam unósi kpísi, lē nnya kám fene kē ha. ²¹ Ukeikó uu uuyósaá kémee pele utú ha anóo nyē u símisi. Ai úyosaa kuwóí wai uu uukeikó maa re: A mekee ayáa-i ne icée kémee ha, aa píwékóó ne pinárei ne pinyíye ne síkankáláká séleiri. ²² Kai rinkpáse, ukeikó uu pēeri uu úyosaa maa re: Ne lē kaa m pise piwai masile, amá sitóne ye kó pòonele. ²³ Uyosaa uu pée ukeikó maa re: A sicareyupi siceepi ritiki aa pē kaa ncée-i n yéntine ne kéyu mahani piké kam, kenéyo keké ne n yi nnya. ²⁴ Ne nó símisile re pē nnéi kam pée nní n sélei, úka úu inéluke lene.

Lē kai m pise re usoi uké n wa uké ne Yeesu upiretiki

(Matíyee 10:37-38)

²⁵ Asoiwú píima an Yeesu tikilē pin nsé pénelē, Yeesu uu panserpo uu pi maa re: ²⁶ Uye un kenémee n ka, li pise re uké né n la ai tósu uusaa ne uuní ne uunósi ne usiwā ne upiwā ne upimaa ne upiyei ne uricururu isoi. Insá lē úu fene uké unépiretiki. ²⁷ Nkó yee úu n ñmurei uké menéco ukunapéékóó cō uké ne né ritiki, úu ne sá re uké unépiretiki. ²⁸ In te nókenécópe unyine ye la uké kulee caca mós, liute yèè tonele uu músu, uu yénu re alé ke piké pē api wa, ai táyese uu céru, in te usiwóó ye piye un yé fe uu piké pē keto tulu. ²⁹ Insá lē, un tikúí n yekei kúu pée kulee caca píimóme tenese, pē nnéi pée yé lē n yé yé u sénni. ³⁰ Pi yé maa re: Usoi nkó ye píimóme koraane amá úu fe uké tenese. ³¹ Lē cire ye ní, uyóopi úye un n la uké ha ne uco to, u ye tonele uu músu kelene, in te u yé ne upísoi ákotokú kefi (10.000) fe úu ha ne uulaaró yee písói ákotokú afeeré (20.000) m má tópu. ³² Unsá n fene, u ye uuyóopico-i píumee tunle úu kahane u n nyahaimé, uu u pise re piké kómeine piké atopi riyá. ³³ Yeesu uu píimáa kpá re: Kai nní lē, nó úka úu fene uké unépiretiki, liute unsá lē kuu m má nnéi n ñmeriye.

Nnyási mmē meló mee n kpu

(Matíyee 5:13; Mariki 9:50)

³⁴ Nnyási ye likei kecire le. Amá mmeló men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? ³⁵ Nn pée keté nées meféne kémee linyine yoriyene. Pi ye ketahai n fómpole. Uye un ukóme, uu kóm.

15

Isáñ iyee m pò api i heei kenyárū

(Matíyee 18:12-14)

¹ Pilampooyóó nnéi ne pikópekoó api ne Yeesu kó re piké kutu u ricó. ² Ai Pifarisi ne isé picélaa cón pin máikere re: Usoi nkó ye kusáne pikópekoó séele pin kesé le! ³ Yeesu uu pée kenyárū nké pi maa re: ⁴ In te nókenécópe unyine ye isáñ píle má, ise ii peé ne u pulu, liute úu

ye ise fi we pile nnyi tíye uú ha ise nnyi yee nni m pò piwélaa sí hái uú ha ne i yenuu? ⁵ Un kò i n yē, li ye u larisile uu i kpísi uú ya ⁶ uú ne kulu, uu pèe upisane ne upipereco sélele uu pi maa re: Ani anyá né lé, ne inésán iyee pèe m pò heeile. ⁷ Lē cire ye ni, ne nó maa re ukópekóó use mefine meconse ye anyá piima le keyómecaa-pò ai tósu pisone use úu we pile kái m pise re piké mefine conse.

Kewóó kee m pò api ke heei kenyárú

⁸ Née in te unósi unyine ye nwóóweni mepipi kefi má, mese ame péé ne u pòlu, unósi uyē úu ye kéfíráa risé uu kényó pééi, uu rísonè ke pereí uú ha ne mepipi mese mē yenuu? ⁹ Un píyei mē n yē, u ye upisane ne upipereco séleile uu pi maa re: Ani anyá né lé. Ne kewóó kee ne né m pò heeile. ¹⁰ Lē cire ye ni, ne nó maa re ukópekóó use mefine meconse ye anyá piima le piléécaatumé kémee.

Kewá kee m pò api ke heei kenyárú

¹¹ Yeesu uu pimáa kpá re: Utisi unyine yee pèe piñmáne pité má. ¹² Usírísá uu u maa re: Unésáa, a lē karí masí mepókpo-maa mepómá kémee n yénune né pa. Usáa uu pèe umemá piketé hósne. ¹³ Kai siyáa rinkóónú, uñmáne sírísá uu ulikó nnéi cápinente uú ne kuyu taa-taa kunyine sí, uú ha kei mefine kópe-i loni ai wai re u umemá caainkee. ¹⁴ Kuu usiwóó nnéi piluke ní masí, nkú píima nnyine nn kuyu kpē loni, nípá yo aí pipári u koru. ¹⁵ Uu péé ha kuyu kpē utisi unyine kémee pikei loni. Uyē uu usicare-mē u yekei re uké uafəñ kecáá m pállē. ¹⁶ Li ye pèe ripóó u wa re nípá áfəñpomé kuu yē uké li, amá úka úu ye kò a u pa. ¹⁷ Uu pèe nfasimé loni, uu umecire maa re: Unésáa pikeikó nnéi yèè lile api pəonente, néen ne nté nkú kpine. ¹⁸ Ne unésáa-i pelene, am ha u maa re: Unésáa, ne ne Uléécaá púnnele am kò ne pó púnne. ¹⁹ Am tu re pòké né kpisi yare kepópi. A né rimúlú yare upókeikó. ²⁰ Uu yisi uké usáa-i pele.

Uu kahane nkpani kényo ne rinko, usáa uu ketaa-pò u yenu, ai íwe u wai, uu wurupò uú ha u pira. ²¹ Kewá ake pèe u maa re: Unésáa, ne ne Uléécaá púnnele am kò ne pó púnne. Am tu re pòké né kpisi yare kepópi. ²² Amá usáa uu upikeikó maa re: Ani mekkekee ne kukpəlenku kecire kam ani ku u tani, ani ukenipepi kepale tani, ani anéeri u tani. ²³ Ani ne rináala kpəkóó kam, ani ri kopu tóké ne iluke kecire wa tóké li ne mpónare. ²⁴ Ai líka nnya, unéñmáne nkó ye pèe kpule, uu neni nfáa yenu, u pèe pòle, am nkpeni u heei. Api anyá kóru ne mpónare.

²⁵ Kumúnjé kpe-i, utisi uyē uñmáne fói un sicare-mē wepə. Kuu kényo n nyahaipo, uu inyánlú ne nnyáa nné kóm ²⁶ uu ukeikó use séi uu u pise re yo nnya kai lē wai. ²⁷ Ukeikó uu rinóó u yósu re: Upówá yee pəeme. Ke upósáa uu ukepipi n yé ne nsarenare nnya, uu pèe rináala kpəkóó kopu. ²⁸ Uñmáne fói uu pèe wóósi uu kényo pilone yulu. Usáa uu léépo uké kényo u tampo. ²⁹ Amá uñmáne uu usáa rinóó yósu re: A kutu rícə, aymē ye kulúí wale kam pò n keisi, ám kò pikai pò háikuse. Mpá ne lē, áa pikai nípá ripoila né he re tó ne pinésáne tóké ne anyá li. ³⁰ Amá ke upóñmáne nkó uu m pəeme, upóñmáne yee mepómá nnéi ní caai ne piwásánkaí pitóoi, uyē kaa rináala kpəkóó kpu. ³¹ Usáa uu u maa re: Kenéwá, tó ne mpó tó nípá píyei we, pó lē kam m má nné te. ³² Amá li pise re tóké anyá kecire wa ne mpónare re upówá nkó ye pèe kpule, uu nkpeni nfáa yenu, u pèe pòle, am nkpeni u heei.

16

Ukeikó kópe yee ukeisaa memá kecáá ní pállē

¹ Yeesu uu kò upipiretiki maa re: Umamá unyine yee pèe ukeikó má, uu uanipe-i umemá wai. Písoi api u símisi re ukeikó uyee umemá caainkeele. ² Ukeisaa uu u séi uu u maa re: N-ya kam nni kómei pin kepócaá símisi? A né símisi lē kaa pipókei n keisi. Aa nkpeni linéks kecáa pípaí kpáne. ³ Ukeikó uu ukefa-i kəpu re: Unékeisaa ye pinékei-i né lesene. Iye kam waine? Am tikəho má re né fe am lum. Isi yé kò né n we re ké wélei. ⁴ Too, né céri lē kam yé ní wa, nípá nensá keyáa n keisi, písoi piké ne pisiyo-i kenécáa m pállē. ⁵ Uu pè ne pè pèe ukeisaa ne riwóme m má sélele use use. Uu ufoi maa re: Alé kaá ne unéyosaa riwóme má?

⁶ Uyē uu u pəse re: Mékpə sone apəri pile. Ukeikó uyē uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a mekkekee tone aa wólu re kuwóó ye ku. ⁷ Uu lē memáá uca pise re: Pó ní, alé ke ripówóme arí le? Uyē uu rinóó yósu re: Melukepipi áforonti píle. Ukeikó uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a wai re áforonti kuwóó ne afetaani. ⁸ Ukeikó kópe uyē uyosaa uu u pakare umesəho píima mē nnya. Likumúnjé re keté nté písoi ye piwóówélaa ncee kémee mesəho ne pipicə sonele ai tósu pepèe metéi kémee ní we.

⁹ Yeesu uu kpá re: Né ne nó maa re: Ani kewóó kópe kpísi aní ne písane wéési. Ken n ka ken ne nó n ñmēherere, Uléécaá uké síyo sèe ási pikai n forune kémee nó yosi. ¹⁰ Uyee líkei sírísá kémee aseí m má ye kò limáa kémee a mále uyee úu líkei sírísá kémee aseí m má uu kò limáa

kémee a má. ¹¹ Nənsá memá kópe pimúlé kémee aseí m má, wóo yé pee meyíkíyiki nó rimúise? ¹² Pənsá kə uco líkó pimúlé kémee aseí m má, wóo yé pee pś líkó pś rimúise?

¹³ Ukeikó úu fene uké pikéisaa pité m má. U unyine yulune uu uco n la. U yé unyine n tikilē ne kefa kese un uco ipuri yulu. Ani yé fe nəké Uléécaa ne siwóó n tikilē kumúnjé kuse.

Ismé icə ke Yeesu uu Pifarisi n símaanke
(Matiyee 11:12-13)

¹⁴ Pifarisi api isímé iyē nnéí kóm. Kapi siwóó ní la nnya, api Yeesu sénnyí. ¹⁵ Yeesu uu pi maa re: Nə písoi le pee ye sisoipipi inípee-i n wai yare písoi sone, amá Uléécaa ye nśínéfa nyule. Lē ke sisoipipi asi ye n waise yare limáa-maa ye Uléécaa inípee-i líkópe le.

¹⁶ Moisi isé ne antepuye atelé kapi pee n céesi ye kətə wale Yohani Uniwole kumúnjé-i. Háí kumúnjé kpe-i-me ke Uléécaa iyəppi Nsímé Kecire nn pikóónú kóri, nřpá úye un náasi uké Uléécaa iyəppi-i ló. ¹⁷ Keté ne keyóme metene ye wesi ai tósu ke Uléécaa isé kewəipi ake yé n tasi.

¹⁸ Úye un uunəsi n lakase uu uféé kpisi, liute ye iwásá wale, uye ke unəsi ke ula uu n ləkase n kpisi ye kə iwásá wale.

Umámá ne Lasaa nsímé

¹⁹ Lē memáá, Yeesu uu kenyárú nké pi wai re: Utisi mámá unyine yee péé we. Ilú kecire yee nnéí m má kuu ye tá. Nnare kémee kuú pee félé un kə iluke sone le. ²⁰ Utisi wekóó unyine kapi ye n sée re Lasaa ke sitóipi asi ipine nnéí ní mómáalē un umámá keyə rinənoo keyúrí finu. ²¹ Ai ye ripóó u wai re uké umámá iluke poroi-poroi hí uké li. Lē memáá, sipəpi sin sónaapə sin uitoi lání. ²² Úwekóó uu keyáa kpi, piléécaatumé api u sakaa apí ne keló sone kē kémee ke Apiraham uu ní we sí. Umámá ricuruu uu kə keyáa kpi, api u kulesi. ²³ Umámá uu meyá íwe n le pikúlá kuyu-i, uu inípee síka uu ketaa-pə Apiraham yenupo, Lasaa un ukekúrí we. ²⁴ Úu pee pupéi re: Sáa Apiraham, a íwe né tē aa Lasaa tumti re uké ne ukenipepi mání rita uké rinélémpí ninjukuse. Ne meyansei íwe lele nna mmú kémee. ²⁵ Amá Apiraham uu maa re: Kenéwá, a léise re pə pee meyansei nnare kómelle péé uye-i kaá pee keteni-i ní we. Kumúnjé kpe-i ke Lasaa pəo pee íwe píima takai. Nkpéni kai urikij ninjukuse, pónn íwe takai. ²⁶ Lē memáá, kuhóre-hore píima ye tó ne nnó kénelenle. Kai nní lē, pepee ní lane re piké tó mmé yisi piké nō-mē ha ápi fene. Uka úu kə fene uké kei kaa nní ní we yisime uké tó mmé kam. ²⁷ Umámá uu maa re: In lē, ne ne pó ténile re a Lasaa unésáa keyə-i tumpo. ²⁸ Ne kei piwá pinupū mále. Uké ha nśone pi símisi áí kape wa re pē ticuruu ye íwe keló nké-i ka. ²⁹ Apiraham uu rinóó yósu re: Pipówá ye Moisi ne antepuye atelé mále. Piké a keé piké kó. ³⁰ Umámá uu re: Lē nmané áí tu, Sáa Apiraham. Amá in te unyine ye pikúlá kuyu-i yisi uu ha pi ləepə, pi yé pee mefine conse. ³¹ Pinsá n la piké Moisi ne antepuye atelé kēé piké kó, nřpá ukəpkəpə unyine uké pikəpkəpə kémee yisi, ápi pakarene.

17

Akópe piwai ne písárei
(Matiyee 18:6-7, 21-22; Mariki 9:42)

¹ Yeesu uu upipiretiki maa re: Məwai mee yé n tıyese písoi piké ne akópe n wa yé mesére n wele. Amá úye un n tıyese unyine uu ne akópe kémee loni, íwe kuu topori. ² Li kutəsi we piké rináipare mule-mule nıhə wa api ripóó u lesi api mínimaa-i u sápo ne kuu yé siwá sē kenyine akópe n waise. ³ Ani nśone nomenéćire tí!

Úpómáreco un ne pó m púnne, a nśone ne u símisi. Un n ceri re u caaile, a uakópe u sárei. ⁴ Mřpá un ne pó m púnne mepehē mesəei keyáa kese kémee, uu ye nřpá mepúnne méye ne pó téní re u caaile, a uakópe u sárei.

Nfatene

⁵ Pitume api Upiima maa re: A nfatene tó rikpáse. ⁶ Upiima uu rinóó yósu re: Nən pee nfatene m má nké m piye yare riléepipi sínsápi rinyine, nó pee fe ani kuléé nkú maa re: “A wehe aá ha mínimaa-i nyere” aku nśrinénoo tiki.

Lē kai m pise re ukeikó uké wa

⁷ Təké waise re nó unyine ye ukeikó má un u cakaripə néé un uisee sémpə. Un píyeyi u n yemme un kecare n leeri, liute yé ukeikó uyē maa re a mekekeke kam a iluke líi? ⁸ Aaí, áí yé lē wa. Amá u menıje u maane re: A iluke né wa aa ilú conse aa né i yekei ké li, pə pee lē memáá fe aa ipókó le. ⁹ U yé fe uu ukeikó yáasi re ne upikei kuú ne pikei pē kaí pee m pise re uké wa n waa? ¹⁰ Lē círe ye ni ne nś ticuruu. Nən píyeyi lē kai m pise re nəké wa n wa, ani ye maa re: Tó ne pikeikó le, áí pise re piké rś pəonese. Lē kai m pise re təké wa kari wa.

Yeesu ye piyó kefi paise

¹¹ Ke Yeesu uu Yerusalem-mē n sī, uu Samarii ne Kalilee ayu kepaápáa n tikilē. ¹² Uu kuyu kunyine-i lompō, piyós kefi pinyine api u tēpeipō api ketaa-pō nyere. ¹³ Apí m pupukee re: Yeesu, Sáa, a íwe ró tē! ¹⁴ Yeesu uu pí yenu uu re: Ani ha nómenécíre pepee ye Uléécaá inyónse n wa nyíse. Kapi kei-pō n sī, api pelu. ¹⁵ Ke piuse uu n céri re u peile, uu uana kepire pele un Uléécaá meyoopi yom lin calē. ¹⁶ Uu Yeesu ana metene wulapō uu kéyo ketē kam, uu u yáasi re ne upikei. Utisi uyee pee Samarii ukó le. ¹⁷ Yeesu uu pí maa re: Nénte pikefi kam poise? Yei ye pee use úu we kefi torōo mpí? ¹⁸ Piuka úu nfasimé wa re uké peeme uké Uléécaá riyu waise re ne upikei, insá usáne nkó mecire. ¹⁹ Yeesu uu lē memáá u maa re a yisi, a n nje, mpófatenē ye pó yóriyele.

*Uléécaá iyōopi mekame nstmē
(Matiyee 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Pifarisi api Yeesu pise re: Piyei ke Uléécaá iyōopi ii sónti? Uu rinóo pi yósu re: Uléécaá iyōopi íi we re nō fe ani imekame yenu. ²¹ Ai re pi yé nō maa re: Ani ripái, nté kíi we néé nté-pō le. Ani ceri re Uléécaá iyōopi ye nókeneécōpe wela. ²² Uu pee pipiretiki maa re: Keyáa ye sóntile kani yé ní la re náké mpá keyáa kese Usoi Kepipi yē, amá ani yé kō ke yē. ²³ Pi yé nō maa re: Nté nní kuú we néé nté-pō kuú we, amá ani kape kei ha, ani kape kō mē wurupō. ²⁴ Yare ke kekóneséipi ake ye nní meyéne mese riñ-yeéri keyóme ketō ne kēto, ai kpáii meco ke Usoi Kepipi ake sónti. ²⁵ Amá li pise re keké meyá íwe li, nfaani pisoii mpí piké ke njeriye. ²⁶ Lele pee Nowee kumúnjé n wa lícō lee Usoi Kepipi kumúnjé waine. ²⁷ Písōi ye pee lele pin níru pin sónnē pin pila ne pinási pasiine hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kēmee n lompō, ikónē maa íi ne weri, míni amē písoi kpísi. ²⁸ Lí yé ha n we yare Lōti kumúnjé: Písōi ye pee lele pin níru, pin lééri pin kō yálisi, pin aléé támaankē pin kō móm̄ti. ²⁹ Amá keyáa kē ke Lōti uu Sotóm-i ní le ke nna ne linyine yare nfúrō toi ai keyómēcaá-pō leeme ai písoi kóni. ³⁰ Mese mē kaí ha keyáa kē ke Usoi Kepipi aké ha n léerine piké ke yē waine.

³¹ Uye un keyáa kē ukulee ipiraa kecáá n we, úu kape re uké metene ricepi uké uilú iyee kei ní we kpísi néé, úye un sicare-mē n we, úu kape re uké kéyo pele. ³² Ani Lōti unōsi nkó kecáá léise. ³³ Uye un n la uké nfáa meséere m má, u yé n fóm. Amá uye un unfaa n fóm, u yé n yē. ³⁴ Ne nō símisi re kesine kē, písoi pité yé kuhá kuse kecáá n finu, aí use kpíipō ai ucō yá. ³⁵ Pinási pité yé n we pin nam aí use kpíipō ai ucō yá. ³⁶ [Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecare-i n we, aí use kpíipō aí ucō yá.] ³⁷ Pipiretiki api u pise re: Upiima, yei kaí ha lē waine má? Uu rinóo yósu re: Kei ke isare kópe íi ní we ke ayemeekú aa ye cápine.

18

Ukúmannōsi ne utúhaane kenyárū

¹ Yeesu uu lē memáá kenyárū nké pi wai uké ne pi céési re piké ye mpá piyei Uléécaá yáasi, aí kape ye pikai síká pi wa. ² Uu re: Kuyu kunyine-i ke utúhaane unyine uú pee we. Uu Uléécaá wuru úu kō úka pakarelē. ³ Ukúmannōsi unyine un kō kuyu kpe-i we. Uu meséere u n leekēepō re uké u ne ucéco ketahai rikéne. Mpá piyei kuu ye u leepō uu u maa re: A tó ne unécéco ketahai rikéne. ⁴ Ai náñai hái, amá utúhaane úu ne kutu u cōlē, uu pee keyáa umecire maa re mesei ye me re am Uléécaá wuru am kō úka pakarelē. ⁵ Amá ke ukúmannōsi uu nní picōj né n tónje nnyia, li pise re kē lē alari u pa, insá lē, u yé písónaame n nōñlenle úu ha ne kunōnkú né finse. ⁶ Upiima uu lē memáá kpá re: Ani lē ke utúhaane kópe uyē uu m má kutu rico! ⁷ Uléécaá yee úu yé pee upikó alari pa pin ne u n tēni ketúnjé ne kesine? U yé náñaise uké ne pi n lē? ⁸ Ne nō maa re u yé mekekeee alari pi pa. Amá Usoi Kepipi ken piyei m peeme, ke yé pee ketē kecáá písoi leeme pee nfatene m máa?

Ufarisi ne ulampooyōó kenyárū

⁹ Yeesu uu kenyárū pepee nní pimécire n waiselē yare písoi sōne pin picō kōselē maa re: ¹⁰ Písoi pité pinyine pee Uléécaá keyō-i lompō re piké keyóme yáasi, use ye Ufarisi le, ucō ulampooyōó. ¹¹ Ufarisi uu nyere uu ukefa-i re: Uléécaá, ne pó yáasi kám ne písoi torōo menyine ní we nnyia, pee piyaa ne piwaikópēkōó ne piwásánkaí le. Ne pó yáasi kám ne ní we yare ulampooyōó nkó. ¹² Siyáa síseie kēmee, sité kam ye anōo paasi, lē nnéi kam ye n yé kam ye hōone awélē kefi am kuse pó pa. ¹³ Ulampooyōó uyē pōo ketaa-pō nyere, úu nkpani keyóme-mē inípree pisika peenu, amá kewuu kuu ripira uu re: A né ukópēkōó íwe tē. ¹⁴ Yeesu uu kpá re: Ne nō maa re usoi nkó uké kelene n kúii, Uléécaá ye uakópe u sáreile, amá aí lē Ufarisi wa. Likumúnjé re úye un umécire rintááse, li ye u ricepisele, úye un umécire rincepise, li ye u ritaásele.

*Yeesu ye siwá sírtsápi rinóo sōne ritikise
(Matiyee 19:13-15; Mariki 10:13-16)*

¹⁵ Písoi apí ne siwá fenféi ricuruu Yeosu hapó re uké si rica. Pipirétiki apí pi yenu, apí ne pi cési. ¹⁶ Amá Yeosu un tíyese apí ne siwá u hapó, uu re: Ani riyá siwá síké kenémee kam, áni kape si tápisi. Likumúnjé re mpí pée siméca ní we pée yé Uléécaá iyóopi kémee ló. ¹⁷ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléécaá iyóopi n ñmurei yare ke kewá ake ye n ñmurei, úu ikémee lonine.

Uñmáne mamá unyine kecáá nsímé
(*Matíyee 19:16-30; Mariki 10:17-31*)

¹⁸ Písuufi uwéése unyine uu Yeosu píse re: Sáa sáne, íye kam waine ké ne nfáa teneciré yé? ¹⁹ Yeosu uu u maa re: Yo nnya kaa né sée re Usóne? Uka úu usóne insá Uléécaá mecíre. ²⁰ Mpá líké íye wa, pò Uléécaá isé nyule re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape yáai, kape nnóome itansei nyere, a upósáa ne upóni ríyu waise? ²¹ Utisi uu rinóo yósu re: Háí inéwá-me kam lé muílé. ²² Ke Yeosu uu lé pikóme ní masí, uu u maa re: Líké líse lee pò párlé. A lé nnéi kaa m má yáa, aa siwóó sè píwekóó hóone, pò pée keyómecáa-pò memá yé. Pón lé piwai m masí, aa péé weri aa né tíki. ²³ Amá ke utisi uu anóo nyé n kó, uripóo ari meyansei caai, ái líka nnya, u pée umámá píima le. ²⁴ Ke Yeosu uu n yé te uripóo ye caai, uu re: A tíye Uléécaá iyóopi kémee pilone ye ne píamámá páápú kpa! ²⁵ Kuyooyoo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompo, lí yé kutósi m purú ne ke umámá uu yé ní la uké Uléécaá iyóopi kémee n lompo. ²⁶ Papee pée kutu u n cólé apí re: In lee ní, wóo ye pée píyulale yé? ²⁷ Yeosu uu rinóo pi yósu re: Lelee ái sisoipipi kémee kuwai ní we ye Uléécaá kémee kuwai wéle. ²⁸ Píyee uu pée re: Lee nní, lé karí pée m má karí tíye ari pò tíki. ²⁹ Yeosu uu pi maa re: Asei kam nó símisi. Uye un Uléécaá iyóopi nnya ukeyo, néé uunósi ne upiwá ne upimaa ne upimareco, ne usiwá tin-yá, ³⁰ liute yé neni mewee mmé-i lé mepéhé kulúú yé uu kó aqmé nyee n weme kémee nfáa teneciré yénu.

Yeesu ye metáánú unkpó ne umeyise nsímé símisi
(*Matíyee 20:17-19; Mariki 10:32-34*)

³¹ Yeosu uu upipirétiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Tò Yerusalem sinle. Kei ke lé nnéi ke antepuye apí Usói Kepipi kecáá ní wói áí ha waine. ³² Pí ye papee apí Uléécaá n wuru anipe-i ke wa apí kecáá ke nyáni, apí ke lámisi, apí ke kecáá meta tuke ³³ apí nsí ke fapii apí pée ke kopu, amá keyáa táánú tunjé ake nkpó kémee yisi. ³⁴ Amá Yeosu pipirétiki apí nsímé mmé asei kó. Lí anóo nyé asei pi pesile apí nkpáni céri lé nsímé ke Yeosu uu n símisi.

Yeesu ye unyíye unyine poise
(*Matíyee 20:29-34; Mariki 10:46-52*)

³⁵ Ke Yeosu uu Yeriko n nyahaipó, unyíye unyine un ticéetime tú un wéle. ³⁶ Uu kóm tisoiwú tin sónepó, uu píse re yoo ní? ³⁷ Apí u símisi re Nasareti ukó Yeosu yee kei tósu. ³⁸ Uu pée pupei re: Tafiti Kepipi Yeosu, a inéwe ripa! ³⁹ Papee pée kekpeé n sóne apí ne u cési re uké riséé, amá uu meyá cásé re: Tafiti Kepipi, a inéwe ripa! ⁴⁰ Yeosu uu nyere, uu rinóo hé re piké ne u kam. Ke unyíye uu ukekúrí ní hápo, Yeosu uu u píse re: ⁴¹ Yo káa la ké pò wa? Uu rinóo yósu re: Sáa, ne la re inéni pée iké ye yé. ⁴² Yeosu uu u maa re: Ipóni pée iké wúkule! Mpófatené ye pò yóriyele. ⁴³ Mese ne mese, inípee ii wúkule, uu Yeosu tiki un Uléécaá meyoopi yom. Tisoiwú nnéi ari lé yenu, pè ticuruu apí kó Uléécaá meyoopi piyóme kápáa.

19

Yeesu ne Sasee kecáá nkó

¹ Yeosu uu Yeriko-i lompo uu uncee n tósu. ² Utisi unyine kapi ye n sée re Sasee un kuyu kpe-i we. U pée pilampooyóo uwéése le un kó umámá. ³ Uu náási uké uyé kapi ye n sée re Yeosu yé, amá úu fe. Písoi ye pée riwúú cápínenle, uyé úu kó pée mecáa we. ⁴ Uu pée kéyu-mé wuru úu ha kuléé kunyine kapi ye n sée re Sikomóo yopoi uké Yeosu yee kei n tíkine yé. ⁵ Ke Yeosu uu keló ke-i n tu, uu uinípee síka uu Sasee maa re: A mekekeke súime Sasee, lí píse re ké neni kepóyo-i tone. ⁶ Sasee uu mekekeke súiri uu ha kusáne u yósu ne mpóonare. ⁷ Ái pè nnéi pée lé n yé píri wai, apí pée n tee re: Ukópékóó keyo ke usoi nkó uu nní ló. ⁸ Sasee un Upíima keyúri nyenu uu re: A kutu rico, Sáa né menémá rikéne am kuwélé píwekóó pa. Nen kó úye menípee n lí am usiwóó yósu, né liute sí hééle mepéhé mena. ⁹ Yeosu uu u maa re: Píyulale ye neni keyaa nké kéyo nké-i lommele, ái líka nnya, Sasee ricuruu ye kó Apiraham kepíre ukó le. ¹⁰ Likumúnjé re Usói Kepipi ye kale keké papee m pólalé tiyu ló.

Wura mewóópipi kenýárú
(*Matíyee 25:14-30*)

¹¹ Písoi pée Yeosu kutu riicó ye péé musí re kuu nní ne Yerusalem tínkó nnya, Uléécaá ye lé tuíméle uké iyóopi n le pin u nyáni. Lé nnya kuu kenýárú pi maa re: ¹² Kéyo keciré usoi unyine yee kuyu taa-taa kunyine-i ha re piké iyóopi u tí uké pée limemáa peme. ¹³ Uké kelene ní tosí, uu upikeikó kefi pinyine séi uu mpá úye wura kewóó muíse uu pi maa re: Ani siwóó nsí

ne kpéense háí ne menépeeme. ¹⁴ Amá ukuyu písoi api uipuri yulu, api pitume yukuse piké ukepire ritikípó piké re: Ari la re usoi nkó uké urýóópi. ¹⁵ Api iyóópi u tini uu ukuyu pele. Uu pee pikeikó pé kuú pee siwóó m muleise séi re uké yé kuláa kpé kapi n yé. ¹⁶ Ufoú uú hapó uú maa re: Sáa, wura kewóó kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóó kefi. ¹⁷ Uyóópi uu u maa re: Li nyamle, ukeikó sone. Kaa nní likei sírsá pimúlé ní céri rísoné nnya, né ayu kefi pó pa aa akécáá m pállé. ¹⁸ Ukeikó lírú uú hapó uu re: Sáa, wura kewóó kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóó sinupú. ¹⁹ Uyóópi uú uyé maa re: Né pó ayu anupú pa aa akécáá m pállé. ²⁰ Ukeikó uco uú hapó uu re: Sáa, upówura kewóó ye nké. Kenírípi-i kam ke paasi am pésu. ²¹ Ipówame ye né wale, kam mepókó n nyu re áa ye nká usoi wa nnya. Lē káa n yekei kaa ye kpísi, lē káa n lukesi kaa ye kpasi. ²² Uyóópi uu u maa re: Pó ukeikó kópe nkó, apónóó cire kamí ne ketahai pó pepirene. Pó nyu re ám ye usoi nká wa, te ne ye lē kám n yekei kpísile, am lē kám n lukesi kpasi. ²³ Yo nnya káa pee siwóó keyekei-i yekei? Né pee fe am menépeeme mmé-i si yósu ne kuláa. ²⁴ Uu pee pepere kei ní we maa re: Ani wura kewóó kē yósi ani uyee mewóópipi kefi m má múise. ²⁵ Api u maa re: Uyé ne mewóópipi kefi mále. ²⁶ Asei kam nó símisi, uyee m má kapi ye pípa rikpá, amá úye unsá m má, nkáripí kuu m má kapi u yósuné. ²⁷ Amá pinéláaro pee ápi ne iyóópi né n la pó nkó ye mmú: Ani ne nté pi kam ani kenéyu-i pi kóni.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Yohani 12:12-19)

²⁸ Ke Yeesu uu lē písímé ní masí, uu risoiwú kekpeé wai un Yerusalem simpó. ²⁹ Kumúnjé kpe-i kuu Petifasee ne Petanii ayu kuwélé-mē tikúú tē kapi ye n sée re Olifiyee rikúú keyúrí ní we, uu upipiretiki pité tum ³⁰ un pi tee re: Ani kuyupi kpee nní keróyu ní wepó kémeé ha. Nón kei n tuipo, nó keminaapipi kenyine leepó ken toraalé. Usói úka úu ke tonelé. Ani ke fénne aní ne né ke weri. ³¹ Uye un nó m pise re yo nnya kani ke fénne, ani liute maa re Upíima yee ke la.

³² Pitume api sí apí ha leepó yare lē ke Yeesu uu pi n símisi. ³³ Kumúnjé kpe-i kapi keminaapipi n fénne, kepite api pi maa re: Yo nnya kani keminaapipi kē toriye? ³⁴ Api rinóó yósu re: Upíima yee ke la. ³⁵ Api keminaapipi kē ne sí, api kekécáá piilú laai api Yeesu kekécáá tónse. ³⁶ Kapi kéyu-mē n sí, písoi api piilú ncée kecáá n tánjente. ³⁷ Kapi Yerusalem n nyahaipó pin ncée mmeé Olifiyee rikúú ní cépilé tikilé pipiretiki kulúú pee u n tikilé, api Uléécaa meyoópi n yom lin calé, mewaisaŋa mē nnéi kapi n yénti nnya. ³⁸ Pi pee máiké re: Uléécaa uké Uyóópi uyee ne Upíima rinyiri n sánti rikpá.

Nkínjine nké keyómecaa-pó n we,

Uléécaa rinyiri tiké kei-pó n taalé.

³⁹ Pifarisi pinyine pee risoiwú te-i ní we api Yeesu maa re: A pipópiretiki rinóó he re piké riséé. ⁴⁰ Yeesu uu rinóó pi yósu re nípa pin tinséé, aparé ye ricáái.

Yeesu ye Yerusalem nnya téni

⁴¹ Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu n nyahaipó, uu ku yenu, uu kpé nnya téni ⁴² un tee re: Yerusalem, pón pee nani keyaa nké n ceri lelee yé ne nkínjine pó n kam! Amá li nképni pékaalenle, áa yé fe póké li yé. ⁴³ Síyáa se-i ke pipóláaro api itópilú kecire ne kekáipi pó n waine ye sántile, api awélé nnéi pó n cónjé. ⁴⁴ Pi yé nó ne pipókó nnéi ná kpátá-kpátá, ápi ripópare ríka pó yáne tiké ríco kecáá n tasilé. Káa kumúnjé kpe-i ke Uléécaa un picome pó ní ka n ceri nnya kai lē pó waine.

Yeesu ye Uléécaa keyó-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-17; Mariki 11:15-19; Yohani 2:13-22)

⁴⁵ Yeesu uu Uléécaa keyó loni uu pikpéense pilákase kápáá ⁴⁶ un pi tee re:

Li wolaalé te: Pi yé kenéyo sée re keyómeyáhaayo.

Amá nó ne ke ripólósele piyaaluke kuhore!

⁴⁷ Mpá keyáa kéye ke Yeesu uu ye Uléécaa keyó-i n céési. Pēpee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne kuyu písoi kecire apí n wéési piké Yeesu kpu. ⁴⁸ Amá ápi ceri lē kapi yé n wa liké ne lē, likumúnjé re kuyu nnéi ye pee kutu u colenle rísoné.

20

Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?

(Matiyee 21:23-27; Mariki 11:27-33)

¹ Ke Yeesu uu keyáa kenyine Uléécaa keyó-i n céési un Nsímé Kecire símisi, pēpee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne kuyu piwéése api kpáfúpó ² api u pise re: A ró símisi, rínaŋe ní-ye kaá ne nní wai? Wóo ncée pó he re a lē wa? ³ Yeesu uu pee pi pese re: Ne la ké nse nó pise. Ani né símisi: ⁴ Ne la ké nó pise re Uléécaa néé písoi pee Yohani tumme re uké písoi míni wole? ⁵ Api pimécāpēcīre n keŋene re: Tón nképni m maa re Uléécaa yee u tumme, u yé ró pise re: Kai pee íye wa kári ne Yohani nsímé ŋmurei? ⁶ Amá tón kō m maa re: Písoi pee u

tumme, kuyu nnéi pikó ye apare ró tóókεene api ró kóni, likumúnjé re pi ne kefa tenele re Yohani ye antepu le. ⁷ Api pεe rinóu u yósu re: Ari nyu uyee píniwole u n tumme. ⁸ Yeesu uu rinóo pi pεe re: Né ám nó símisine rínanje mmē kamí ne lē n wai.

*Pikeikó pεe rikpákárá m má kenyárú
(Matiyee 21:33-46; Mariki 12:1-12)*

⁹ Yeesu uu lē memáá kenyárú nké písoi maa re: Utisi unyine yee we, uu aléé nyé kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi uu pikeikó wéesi re piké kekecáá m pallē, uu pεe ncée taa-taa sí uké ha nájaipo. ¹⁰ Kai aléépipi nyé kutúú n tu, uu ukeikó unyine pεpεe aléé nyé kecare kecáá m pallē kέmεε tum te uké ha aléépipi anyine u yóomε. Amá api u kaii api menípe ηmane u lakase. ¹¹ Ucarete uu kó ukeikó féé tumpó, amá pεpεe aléé nyé kecáá m pallē api kó uyé ticuruu kaii api u lámisi api menípe ηmane u lakase. ¹² Uu kó ukeikó táánú pitumε kpá, api uyé ṕ itóí wai api lákase. ¹³ Ucarete uu pεe re: Iye kam nkpéni wainε? Né unéhmanε lala tú. In n la, pi yé u wuri. ¹⁴ Amá ke pεpεe aléé nyé kecáá m pallē api u n yé, api símaanε re: Nkó yee yé masi usáa ikulanlú nnéi n te. Ani kam tóké u kpu ari pεe ikúlanlú iyé n té. ¹⁵ Api kecare kē ilúké u lesepo, api u kopu.

Iye kε ucarete uu wainε? ¹⁶ U sóntile uké pi kó, uu písoi féé kecare múise. Ke písoi api anóo nyé n kó, api re: Asei kecáá, áí lē wainε. ¹⁷ Amá Yeesu uu pi nyánei uu re: In lεe ní, lē kapi nní Nléécaasimé ritelé kέmεε n wóí aseí re íye? Ái pi wóí re:

Tiparε ke pimómε api n fóm
tεe pansε ricíre-cire
tεe kenui-i ní wee?

¹⁸ Lin úye n fóm un tiparε tē tinkpou, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukecáá n loó, ti yé u ná.

*Lampoo kapi ye Rom uyóopi ptima n héele
(Matiyee 22:15-22; Mariki 12:13-17)*

¹⁹ Pεpεe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api kumúnjé kpε-i n wéési piké Yeesu tí, amá pin pεe kuyu pikó wuru. Pi ceri re pē ke Yeesu kenyárú aké ne máne. ²⁰ Api pεe Yeesu pimúnjaa loni. Api lē nnya písoi pinyine ukemεε tumpó, apí n wai yarε písoi pεe aseí n wéési. Li pεe lē wailé piké ne n fe piké u n tí piké uyóopi yee rínanje m má uké ne u n túhaane anípe-i u n wa nnya. ²¹ Api pεe u píse re: Sáa, tó yē tē lē kaa n símisi pón céesi ye aseí le, áa nkpáni usoi úka kewuu tútúni. Pó ye Uléécaa ncee písoi céesile ne aseí. ²² Lē nnya, a ró símisi in te irósé ye ncée he re piké Sesaa lampoo héele néε ápi kape héele? ²³ Amá Yeesu uu pimεsɔhɔ ceru, uu pi maa re: ²⁴ Ani kewóó kenyine né nyíse nké. Uye ríyu ne úye rinyiri tεe kekecáá we? Api rinóo yósu re Sesaa lo. ²⁵ Yeesu uu pεe pi maa re: In lē, ani Sesaa líkó Sesaa pa, ani Uléécaa líkó Uléécaa pa. ²⁶ Api fe piké u tí, mmē kuu nní kuyu pikó keyu-i n símisi nnya. Amá umeyóó mē ame nnóo pi yipu api séé.

*Pisatusee ne nkpó kέmεε meyíse nstmé
(Matiyee 22:23-33; Mariki 12:18-27)*

²⁷ Pisatusee pinyine api Yeesu kέmεε hapó. Pεpεe múílē te pikpókpo ápi nkpó-i yisine. ²⁸ Api nní Yeesu píse re: Sáa, lē ke Moisi un isé ní wóí ye nní: Uye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwá yee yé unósi uyé kukúmannósi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁹ Amá pimáreco píseei pinyine pεe péé we. Ufoi uu unósi kpísi, uu kpi úu ne kewá. ³⁰ Ulírú uu ukúmannósi kpísi, ³¹ utáánú póo kó pikpíké u kpá, uyé uu kó kpi. Píkeseei kē api lē kukúmannósi u kpíkési api kpíni úka úu kó péé ne kewá u mari. ³² Unósi póo kó metórwó kpi. ³³ Keyáa kē ke pikpókpo api nkpó kέmεε n yisine, pitisi pē keseei kecɔpe úye yee yé ha uula? Liriyíkí re pinnéí pεe kunósi u kpíkési! ³⁴ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Keté nté pitisi ye pinósi kpíkésile, pinósi pón kó pila sóonkeε. ³⁵ Amá pitisi ne pinósi pεe ne n sá re piké pikpókpo kέmεε yisi piké ha keté fale-i n we ápi pinósi kpíkésine, ápi kó pila sóonkeene. ³⁶ Api pikai kpine, piléécaatumε kapí ne menyíne we. Pi Uléécaa sipipi le, liriyíkí re pi kpule api kó nkpó kέmεε yisi. ³⁷ Moisi ye pεe pikpókpo meyise nkpó kέmεε nkó písimé masile uritelé tε-i kuu kuhíhíi kpεe n torε nsímé ní símisi. U péé maa re: Upíima ye Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa le. ³⁸ Yeesu uu kpá re: Uléécaa tú pikpókpo Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa le. Liriyíkí re uyé nnya ke pinnéí api nyáni. ³⁹ Isé picélaa pinyine api rinóo yósu apí maa re: Sáa, pó símisile lin nyant. ⁴⁰ Lē memáá, ápi níka nco pipise u pεenu.

*Uyē ke Uléécaa uu n wée ne Tafiti kecáá nstmé
(Matiyee 22:41-46; Mariki 12:35-37)*

⁴¹ Yeesu uu pi maa re íye ke usoi uu yé fe uú maa re uyé ke Uléécaa uu n wée ye Tafiti kepipi le. ⁴² Likumúnjé re Tafiti ye siyómε ritelé-i rihaa re:

Upíima ye Unépiima maa re:
A kunélukε-lukε-mē kέyukóótone-i tone

⁴³ hái ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláaro kepónyáale-i n cò.

⁴⁴ Tafiti yèè u sée re Upiima. Iye ke uyé cire uu yé kò pèe Tafiti Kepipi?

Yeesu ye re písoi piké pimecìre ne isé picélaa tí
(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Ké risoiwuú nnéi ari kutu n cólè, Yeesu uu upipiretiki maa re: ⁴⁶ Ani isé picélaa ne nómencíre tí. Piké ne atúkanka caa-caa n kòoni ne písoi piké ayáa kémeè pi n yáhaankeè yeè ripóò pi we. Ayómeyáhaale sitone fói ne keluke kémeè sitone fói kápí la. ⁴⁷ Pi ye lè ke pikúmannòsi api m má nnéi yóòle api ye pèe keyóme yáási mecáa yare pi písoi sòne le. Uléécáa yé ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

21

Ukúmannòsi ihèe
(Mariki 12:41-44)

¹ Yeesu uu inípeè síka, uú yénu pin kei kapi ye ihèe Uléécáa keyò-i n wa piihèe sariipo. ² Uu kò ukúmannòsi wekòò unyine yenu un sítanká sité sápolè. ³ Uu péè maa re: Asei kam nó símisi, unási nkó ye hele ai písoi picò mpí tósu. ⁴ Likumúnjé re lè kápí ne líka n wai ke mpí nnéi api kei risápo, amá ulikò kècìre, lè kuu m má nnéi uké ne iluke n lo ke uyé uu waipo.

Yeesu re Uléécáa keyò yé fori
(Matiyee 24:1-2; Mariki 13:1-2)

⁵ Písoi pinyine api Uléécáa keyò nsímé n símisi pin tee re ke nyamle hái, ne keapare kècìre ne ilú kapi Uléécáa n hekèsi. Amá Yeesu uu maa re: ⁶ Siyáa ye sòntile ke apare nyee nní rò tósiinèlè tika ári m mésunine. Lè kani nní n nyáni ye sòntile liké fori téké-téké.

Lelee n nyíse re keté ye ketene tu
(Matiyee 24:3-14; Mariki 13:3-13)

⁷ Api pèe u pise re: Sáa, píyèi ke lè nnéi aí ha sònti? Yo yeè yé kumúnjé kpe-i ke lè nnéi aí ha n sònti rò nyíse? ⁸ Yeesu uu rinóò yósu re: Ani nómencíre tí rísone, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tá. Likumúnjé re písoi meýá yé sónaame ne rinényíri pin tee re: “Néè uyé ke Uléécáa uu n wéè”. Likumúnjé ye kò nyahaimèle, amá áni kape pi ritiki. ⁹ Nón píyèi atòpi ne pitele nné n kò, nòsinéwuú ási kape tò. Lí pise re lè nnéi liké kam kelene, amá keté ketò áke kahane n tu. ¹⁰ Uu pèe lè memáá kpá re: Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri ncò ne tòpu, keyóopitè ake keyóopitè keccò ne tópu. ¹¹ Keté yé yèhesi ái nyam, itói yeè n tɛɛɛni ne nkú nn silò silò leeri, mewai mewai meè iwame ní we yé kò wapisi, ne linyíse-nyíse lee keyómecáa-pò n léeri yé kò wapisi. ¹² Amá liké kelene lè n wa, pi yé nò còpii api íwe nó wai piyómeyáhaa nnya, api ayómeyáhaalee-i ne piyóopi ne kuyu piwéése kémeè ne nó túhaane api né nnya kukpaniilee nó wai. ¹³ Lelee yé kepole nó he naké ne anéseéra n lese. ¹⁴ Lè nnya, ani m múlilè rísone. Ani kape mmè kani yé ní male naké ne nsímé kémeè ní le kecáá m músu. ¹⁵ Né rinécúruu anòò nyè kai m pise re naké male ne mewéessesahò nó he, ai tíyese núnéláaro úka úu yé fe uké nónnkò ríkòse. ¹⁶ Nòpinésáa ne nòpinéni ne nòpinéwá ne nòpinémáa ne nòpinémáreccò ne nòpinésáne yé nòpinélaaro anipe-i nó wa api nóménéyá kóni. ¹⁷ Tinényíri nnya, nnpá úye ye nòinépuri yulune. ¹⁸ Amá nnpá nónnényúpi nse rín pòlune. ¹⁹ Ani n nmsópúlè, lelee yé tíyese aní ne nónnéfáa lolu.

Iwe píma mekame
(Matiyee 24:15-21; Mariki 13:14-19)

²⁰ Nón ha píyèi n yè atópilèe an Yerusalem kekápi wailè, ani ceri re umefore ye nnyáa wale. ²¹ Péè uye-i, pèpèe Yutee-i n we yé ha wúrumpò, api akúú-mè taá, pèpèe Yerusalem kuyu keccòpe ní we, api ketaa sí, pèpèe sicare-mè ní we ápi fene piké kuyu-mè kuime. ²² Likumúnjé re siyáa sè kémeè ke Uléécáa uu sisoipiri mewai kópe si cèeine. Sikeméè ke lè nnéi lee átelé-i n wólaalè ai waine. ²³ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. Mpóocai píma ye ha kuyu kpe-i wene, Uléécáa yé kuyu kpè pikò ukuwòí nyíse. ²⁴ Pi yé ne atéhe caacaa pi kò, api sité nnéi kémeè ilási pi còpii, piyómeyáhaacirè api Yerusalem còpisi hái ne siyáa sè keto-pò.

Usoi Kepipi mekame
(Matiyee 24:29-31; Mariki 13:24-27)

²⁵ Lí yé ituje ne iwáre ne awárepi-i linyine nyíse. Mpóocai yé keté kecáá písoi nnéi ló, mínimaa iwóò píma ii nfasimé pi tani. ²⁶ Písoi yé ne iwame kpi pin lelee keté kecáá n sònti nfasimé wai, likumúnjé re lí yé keyómecáa-pò linaɲe-naɲe lémesi. ²⁷ Pi yé pèe Usoi Kepipi yè ken kuhope kecáá weme ne kennanɲe ne kemeyóopi. ²⁸ Mewai mē men ha piwáí n koraanene, ani kècìre nyere ani áyu síka, likumúnjé re nòkenènméherèe ye lè tule.

Kufikiyee kecáá icélaa
(Matiyee 24:32-35; Mariki 13:28-31)

²⁹ Yeesu uu lē memáá kenýárú nké pi wai re: Ani kúfikiyee nkú ne alééca nnéi ripái. ³⁰ Nón piyei n yē apéi fale an n toraalē, nō ye nórínécúruu cerile re kupii ye nyahaille. ³¹ Lē cire ye ní, nōn ha piyei n yē mēwai mē men n wapisi, ani ceri re Ulééca iyōopi ye nyahaille. ³² Asei kam símisi: Písoi kunai nkú áku tósune kelene nní nnéi liké ne ní kam. ³³ Ketē ne keyóme yé tásí, amá anénóo áa metónē má.

Li pise re nṛpá úye uké n nyáni

³⁴ Ani nóménécíre tí, áni kape tíyese nónnéfasimé nké meýánsei anyá ne pítaniré-mē pele. Ani kape kō meýánsei ketē kecáá líkō nfasimé n wai. Insá lē, ketúhaaneyaa yé nō rikaikai ³⁵ yare ripine. Likumúnjē re ketē nté písoi nnéi ke keyáa kē ake lēerine. ³⁶ Ani kape lōpile, ani ye nṛpá piyei Ulééca we nōké ne rúnaje n yé, aní ne lē nnéi lēe n wapisine kémee nṛmēherēe ani kō ha ne Usoi Kepipi keyu-i nyere.

³⁷ Ketúnjē ke Yeesu uu ye pēe Ulééca keyo-i céesi, amá lin kesine n wa, uú ha kekúúpi kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kecáá n we. ³⁸ Kuyu pikó nnéi api ye mmare mare Ulééca keyo-i weri piké kutu u ríco.

22

Pisuiṫi piwéése ye kóméine re piké Yeesu tí

(Matíyee 26:1-5; Mariki 14:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Ke anyá nyē-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li aa n nyahaimē, ² pepēe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api ncée n wéési kapi yé ne Yeesu ní kpu, amá pin pēe kuyu pikó wuru.

Yutasi ye wéésile piké Yeesu tí

(Matíyee 26:14-16; Mariki 14:10-11)

³ Setani uu Yutasi kapi ye n sée re Isikariyōoti loni. U pēe pipiretiki kefi ne pité pē use le. ⁴ Yutasi ne pepēe ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne kuyómeyáhaalee piméré piwéése api lē kuu yé Yeesu n tí uké pianipe-i n wa kecáá kóméine. ⁵ Ai pi larisi rísone api rinóo yekei re pi ye siwóó u hēle. ⁶ Yutasi uu nṛmurei uu icée sōne n wéési uké ne Yeesu pi rimúise risoiwú ári kape n nyu.

Yeesu ye tíyese api nkpō melóo anyá iluke wai

(Matíyee 26:17-25; Mariki 14:12-21; Yohani 13:21-30)

⁷ Keyáa kē kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li, keyáa kē kapi ye kō nkpō melóo anyá isan n kō ake tulu. ⁸ Yeesu uu pēe Piyee ne Yohani tum uu re: Ani ha nkpō melóo anyá iluke ró wa toké li. ⁹ Api u pise re: Yei kaá la toké ha lílúke wa? ¹⁰ Uu rinóo pi yósu re: Ani kutu ríco: Nōn ha piyei kuyu n lomponē, utisi unyine yee kecórípi ne míni n topori yé ne nō risáne. Ani u ritiki hái ne kēyo ke-i kuú ha n lonine. ¹¹ Ani úyote maa re: Urósáa ye pō pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpō melóo anyá iluke n lene? ¹² U yé kēyo kecáá kulee maa kunyine kapi n nyóonse nō nyíse. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹³ Api símpō api nṛpá yo lēpō yare ke Yeesu uú pēe pi ní ma, api nkpō melóo anyá iluke wai.

Yeesu nkpō ne umeyíse píléise inyekii

(Matíyee 26:26-30; Mariki 14:22-26; Kōrenti Foi 11:23-25)

¹⁴ Ke itunje ii n tu, Yeesu ne upitume api tone re piké li. ¹⁵ Uu pi maa re: Li pēe meýánsei rípóo né wa re toké kesé nkpō melóo anyá iluke nnyí li ké kelene íwe li! ¹⁶ Asei kam nō símisi re ám píluke i kpáne hái ne kumúnjē kpe-i ke Ulééca uu yé uiyōopi kémee ró i n wa ari pēe íasei nnéi kóm. ¹⁷ Uu pēe kepóripi ne píta kpísi uu Ulééca pōnēse uu re ani yosí ani hōne. ¹⁸ Asei kam nō símisi re ám píkaí aléépípi píta mpí pinírē kpáne hái ne keyáa kē kam yé Ulééca iyōopi kémee pi ní ntí. ¹⁹ Uu kukpónó kpísi, kuu Ulééca m pōnēse memáá, uu ku kpókári uu pi ku pa uu re: Inépiñe ye nnyí kam nō nnya m pālē. Ani ye lē wa aní ne kenécáá léise. ²⁰ Iluke meluke-maá, uu kō kétaporípi pi pa uu re: Menénye ye mmé, ménye mee nō nnya n kōonu Ulééca uú ne nō séi re nō ne uyē ani kóméine. ²¹ Amá ani ripái, uyee né n yáine ye nté wele, tó ne uyē ton kesé le. ²² Mesei ye mē re Usoi Kepipi ye tósule yare kai kekecáá n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáa, íwe ke liute uu topori. ²³ Api pēe pimēcōpēcīre pípísine koru re pikēcōpē úye yee yé mēwai mē wa.

Wóo Ulééca iyōopi kémee uwéése?

²⁴ Pipiretiki api íkenjene kápáa re piké yé te pikēcōpē úye yee yé uwéése. ²⁵ Yeesu uu pi maa re: Sité piyōopi ye síkecáá túnle, pepēe síkecáá iyōopi n le yeé tíyee api pi n sélei re “lísone piwai.” ²⁶ Amá ái kape lē nōkenéméé n we. Nōkenécōpē úyukóo kai pise re uké usínásá. Li pise re úyukóo uké n we yare ukeikó. ²⁷ Ukeikó yee iluke n wai ne uyē kuu iluke n wai kecōpē úye yee úyukóo?

Ai uyē kuu i n waii? Too, né ne nókenécōpe we yare ukeikó uyē iluke n wai. ²⁸ Nō né ritikile ne asei, nōn kahari tó ne nnó tōn ne itunje iye-i kai né ní peikee kémeē we. ²⁹ Lē nnya kam Uléécaā iyōopi nó pane yare ke Unésáa uu né i m pa mecō. ³⁰ Tó ne nnó yé inéyōopi-i kesé tone ari le ari kō níru, ani sinéyōōpitone-i tone ani Isirayēli amare kefi ne até nyē túhaane.

Yeesu ye símisi re Piyēe yé kési re úu u nyu
(Matiyee 26:31-35; Mariki 14:27-31; Yohani 13:36-38)

³¹ Simō, Simō, a kutu ricō, Setani ye ncēe we re uké pō pāñai yare kapi ye asiré m pāñai api acólé lése. ³² Amá ne ne Uléécaā pō té te ái kape wa re mpófatenē ye ne pō kpu. Amá pōn píyēi kenémēe m peeme, a pipómáreecō itisi rikpáse. ³³ Piyēe uu u maa re: Upiima, ne ŋmurei re nípá in kukpaniilee ye ku ké pō ritiki, néē nípá nkpō ye mu toké kesé kpu. ³⁴ Yeesu uu re: Piyēe, ne pō maa re icá iké kelene n kooi, pō mepēhē metaani kesi re áa né nyu.

Siwóó ne kulóó ne ritōpitēhe pimúlé nstímé

³⁵ Yeesu uu pēe pi maa re: Kam nó n tú, áni kewóó ne kulóó ne anéeri rimmúlú, linyine ye nó ripárilēe? Api re: Líka ái tó ripári. ³⁶ Uu pēe pi maa re: Amá úye un nkpéni kewóó m má, li pise re uké ke rimúlú, úye un kō kulóó m má, li pise re uké ku kpísi. Uye unsá kō titōpitēhe m má, li pise re uké uilú yáa uu ne rise lolu. ³⁷ Likumúnjē re rinóó tē kai kenécáá ritelē-i n wólalē té: Pi piwaikōpekóó kecōpe u yekei ye wale. Leleē kenécáá n wólalē ye tule. ³⁸ Pipiretiki api u maa re: Upiima, atōpitēhe até ye nnyé. Uu rinóó pi yósu re: Li wale.

Yeesu ye Olifiyee rikutú kecáá keyómē yáási
(Matiyee 26:36-46; Mariki 14:32-42)

³⁹ Yeesu uu yisi uu Olifiyee rikutú kecáá sí yare kuu ye pēe kei n sōne mecō. Upipiretiki api u tiki. ⁴⁰ Kapi keló kē n tuipō, uu pi maa re: Ani ye keyómē yáási áni kape ne pipeikee kémeē ní loó nnya. ⁴¹ Uu lē memáá ne ketaa pi wai, tinā tee pikēcōpe ní we ye tu yare kunípe ripare mēfome kumúnjē, uu ha wula uu keyómē yáási re: ⁴² Sáa, in te pō ŋmurei, a tíyēse ntóósi keporipi nké keké ne ketaa né wa. Mpá ne lē, ái kape menéla mee yé wa, amá líké mepókó. ⁴³ Uléécaatume uu pēe keyómēcaā-pō kpáfúme re uké itisi u he. ⁴⁴ Mpóócaai píima nn Yeesu tini, uu ne piyómeyáhaa kéyu m mahanlé, urikaha ari póló yare ménye, tin caloi.

⁴⁵ Kuu piyómeyáhaa ní masí, uu upipiretiki-mē pele uu pi leepō pin lōni ne mpóócaai. ⁴⁶ Uu pi maa re: Yo nnya kani lōni? Ani yisi ani keyómē yáási ái kape wa re nō pipeikee-i lóipō.

Yeesu metine
(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Yohani 18:3-11)

⁴⁷ Un kei lē símisi risoiwuí ari tuipō, upipiretiki kefi ne pitē pē use kapi ye n sée re Yutasi un pikeye we. Uú ne Yeesu kō uu u pira. ⁴⁸ Amá Yeesu uu u maa re: Pō Usoi Kepipi ripira áa ne pílaarō anipe-i ke wai, néē yo? ⁴⁹ Ke Yeesu pisencō api n yé leleē n waine, api u pise re: Upiima, toké atéhe kpísi? ⁵⁰ Piusē uu Uléécaā usina ukeikó kutu luke-luke semí. ⁵¹ Amá Yeesu uu re: Ani kape lē tikpá, li wale. Uu usoi uyē kutu ca uu u paise. ⁵² Yeesu uu lē memáá pepēe ye Uléécaā inyōonse n wa piwéese ne usimírē uwéese ne kuyu piwéese pēe pitine u n hápō maa re: Li pise re nóké pitine né kam nōn atéhe ne apúnipi muleilē yare usoi kpááree? ⁵³ Siyáa nnéi ke tó ne nnó ari ye kesé Uléécaā keyō-i n we, áni kei ncēe wéesi nóké ne né tí. Amá itunje nnyí ye nó ne kunjaha uyōopi ikó le.

Piyēe ye kési re úu Yeesu nyu
(Matiyee 26:57-58, 69-75; Mariki 14:53-54, 66-72; Yohani 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Api Yeesu tini apí ne Uléécaā usina keyō sí, Piyēe un ketaa-pō pi tikilē. ⁵⁵ Api kēyōcōpe nna wénesi apí tone, Piyēe uu pepēe nna n wéni kecōpe tone. ⁵⁶ Unósi keikó unyine uu u yēnu un nna kekúrí tú, uu u nyánei tímím uu re: Usoi nkó ricuruu ye pēe Yeesu tikilenle. ⁵⁷ Piyēe uu késu, uu unósi uyē maa re: Am u nyu, unósi. ⁵⁸ Kai rinkpáse, unyine ucō uu u yēnu uu re: Pō písoi pē use le! Amá Piyēe uu rinóó yósu re: Am pikēcōpe we. ⁵⁹ Líké ne mese pipépe rinkpá, unyine ucō uu kō ní-yupape ne pimáa kpá re: Asei kecáá, usoi nkó ye pēe u tikilenle, likumúnjē re u Kalilee ukó le. ⁶⁰ Amá Piyēe uu rinóó yósu re: Am nyu lē kaa ní la poké male. Kumúnjē kpe-i kuu nní n símisi, icá ii kooi. ⁶¹ Upiima uu pēē ŋmēelú uu Piyēe werfí. Piyēe uu léise re Upiima ye u maa re: Icá iké kelene n kooi, pō kesi metaani re áa né nyu. ⁶² Kei ke Piyēe uu léepō uu ne mpóócaai téni.

Pi Yeesu lámisi api u kaii
(Matiyee 26:67-68; Mariki 14:65)

⁶³ Písoi pēe pēe Yeesu m mé api kecáá u nyánei api u kaii. ⁶⁴ Api kéyu u pi, api u maa re: Wóo pō káii, a ŋmoinu. ⁶⁵ Api kō alē u kpá meyá.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha

(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Yohani 18:19-24)

⁶⁶ Kai n weesi, Pisuiŋi piwéése ne pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api cápine. Api ne Yeesu piketúhaane píima-i sí. ⁶⁷ Api u piŋe re: Póo uyē ke Uléécaá uu n wéé? A ró símisi. Uu rinóo yósu re: Nen nó m maa re leé ni, áni ŋmureine. ⁶⁸ Nen kó nnyine nó m piŋe, áni rinóo né yósune. ⁶⁹ Amá kái ne nkpéni rimpá, nó Usói Kεpiŋi yē ken Uléécaá, rinaŋe nnéi ute kuluke-luke-mē kényukóstone-i tú. ⁷⁰ Pinnéi api pee re: Lē nnya, pō Uléécaá Kεpiŋi leé? Uu rinóo yósu re: Lē kani nní ma, ne Uléécaá Kεpiŋi le. ⁷¹ Api pee re: Piŋeérakó piye picó kari nkpéni wéési? Tiróóúruu ye uanóolempi konle!

23

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ Písoi nnéi pee n cápínélé api yiŋi api ne Yeesu Pilati kémee sí. ² Api kei ne nsímé u wáaná pin tee re: Tó usói nkó leepóle un kuróyu pikó tálisi re piké ncée kópe ritiki. U pi símaankee re ápi kape lampoo Róm uyóopi Sesaa héele, un kó tee re uyē ke Uléécaá uu wéé, uyóopi. ³ Pilati uu u piŋe re: Póo Pisuiŋi uyóopi? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmē kaa nní ma. ⁴ Pilati uu pee pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne risoiwuí maa re: Am ncaai ríka nyáni mee yé usói nkó akpanii n tá. ⁵ Amá api pimáikee n kpálē ne rinaŋe re: Usói nkó yee kuyu pikó piháikuse tálaankeé, Kalilee-pō kuu kóri uu Yutee ketē nnéi copu uú ne nté tuiŋi.

Pi ne Yeesu Erooti kémee ha

⁶ Ke Pilati uu anóo nyē n kó, uu piŋe re: Usói nkó ye Kalilee ukó leé? ⁷ Kuu n céri re Erooti yee Kalilee ketē-pō Yeesu uyóopi, uu Yeesu u pááipō, liriŋiŋi re Erooti ricurruu ye siyáa sé kumúnjé-i Yerusalem-i wele. ⁸ Ke Erooti uu Yeesu n yé, ai u larisi, liriŋiŋi re u pee mekēe-me Yeesu nnéi kómele lin tipóo u we re uké u yē. U pee tálé te Yeesu yé uinipee-i mēwaisaŋa menyine wa. ⁹ Uu u piŋeise ai náŋai, amá Yeesu uu rinóo ríka u yósi. ¹⁰ Pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa pin kei we pin ne Yeesu isímé piwaanaai kényu mahani. ¹¹ Erooti ne upisóca api kecáa u nyáni api u n sényyi yare keŋsói kpárápi. Api ketúkanka keciré u tani api Pilati-mē u pεsepō. ¹² Erooti ne Pilati ye pee piláarō le, amá api keyáa kē kusáne tone.

Pi túhaane ai tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:15-26; Mariki 15:6-15; Yohani 18:39-19:16)

¹³ Pilati uu pepee ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne kuyu piyukó ne kuyu pikó cápine, ¹⁴ uu pi maa re: Nō ne usói nkó né kale nōn tee re u píŋe tálisi re piké ncée kópe ritiki. Too, nōkenéyu-i kam u piŋe am kó ncaai kani re u wai ríka yē. ¹⁵ Erooti uu kó ncaai ríka yē, liriŋiŋi re u ró u peŋemele. Kai nní lē, usói nkó uu ncaai ríka má mee yé ní tyyese piké u ní kpu. ¹⁶ Lē nnya né tyyese api kuyíyaa u fapii am lē memáá u tyye. ¹⁷ [Li pee tílasi le re Pilati uké ukpaniikó use pi riyá nípá nkpō melóo anyá áye.] ¹⁸ Api pinnéi pipupukée kpá re: A usói nkó ró kpu aa Parapasi yá! ¹⁹ Piháikuse mewai menyine ke Parapasi pōo pee kuyu-i tamme uu kó usói kopu. Lē nnya kapi pee uyē kukpaniilee tá. ²⁰ Ke Pilati uu nní ní la uké Yeesu ŋmēherese nnya, uu risoiwuí ne píŋimé kpá. ²¹ Amá api pupéi re: A kunapéékóo kecáa u karií, a kunapéékóo kecáa u karií. ²² Pilati uu metáánú pimáa pi kpá re: Ncaai ní-ye kuu mpíi wa? Am ncaai ríka ukecáa yé mee yé ní tyyese piké ne u ní kpu. Lē nnya né tyyese piké ne kuyíyaa u kaii am pee u yápo. ²³ Amá api pipupukée nōŋ te piké Yeesu kunapéékóo kecáa karií. Ai Pilati feriyé. ²⁴ Pilati uu hó re uké lē kapi u m piŋe pi wa. ²⁵ Uu usói uyē kapi n tee re uké riyá yá, uu Yeesu pi múise re piké ne u li lē kapi ní la. Uyē kuu nní rin-yá ye pee piháikuse mewai menyine kuyu-i tammele uu kó usói kopu. Lē nnya kapi pee uyē kukpaniilee tá.

Pi Yeesu kunapéékóo kecáa karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Yohani 19:17-27)

²⁶ Kapi ne Yeesu n tósu, api ne Síreeni kuyu ukó unyine kapi ye n sée re Simóo sáne un sicare-mē leeri. Api u tini api Yeesu kunapéékóo u cōnse re uké ne u n tikilē. ²⁷ Písoi kulúú ne pinósi pin u tikilē. Pinósi pin siwuu piralē pin ne ukecáa tēni pin kó ne u tikilē. ²⁸ Yeesu uu pinósi kuwélé-mē pansepo uu re: Yerusalem pinósi, áni kape né nnya n tēnisi. Amá ani nórínécúruu ne nósínéwá nnya tēnisi. ²⁹ Likumúnjé re siyáa ye sóntile, se-i kapi yé ní maa re: Pinósi nyapi pee ápi píkaí m máraalē ápi kó píkaí n nyenselē ye pínaŋekome le. ³⁰ Písoi ye pee akúú pimáikee ló te: Ani kerócaá loó, api sikúúpi máikee re: Ani tó yárii. ³¹ Likumúnjé re pin néé ní we yare kuna ŋmú nní n wa, iye kapi yé pee nōo nní ní we yare kuna kóima pō wa?

³² Api kó ne piwaikópekóo píte pinyine n tósu piké ha pi ne Yeesu kesé kpu. ³³ Kapi keló kē kapi ye n sée re Kúyu Koŋoo n tu, api kei Yeesu kunapéékóo kecáa karií, api kó piwaikópekóo píte pē karikēe anapéékóo kecáa, use ukuluke-luke, ucó ukumii-mē. ³⁴ Yeesu uu pee re: Saa,

a piakópe pi sárei, likumúnjé re ápi nyu lé kapi n wai. Api panjai ápi ne pimécopécire uilú hoonente. ³⁵ Piyukó pin kei nyenu pin nyáni. Pisuiifi piwéése api kecáa u nyáni pin tee re: U picó yoriyentele, uké uricuruu yoriye, in te u Kirisi le, uyé ke Uléécaá uu n wée. ³⁶ Pisóóca ricuruu api kecáa u nyáni ápi ne u kó ápi píta nyepé-nyepé pinyine u tunjá ³⁷ ápi re: Pón Pisuiifi uyóopi, a ripóócuruu yoriye. ³⁸ Api pée uriyu kecáa wólu re: Nkó yee Pisuiifi uyóopi.

³⁹ Uwaikópekokó use kapi kunapéékókó kecáa ní kariilé uu u lámisi un tee re: Nénte póo uyé ke Uléécaá uu n wée? A ripóócuruu yoriye aa kó tó yoriye! ⁴⁰ Amá ucó nkó úú ne u cési re: Pón ne Uléécaá wuruu? Póo nní uakpanii acó kémeé ní we. ⁴¹ Tó akpanii piwai ye ne risále, likumúnjé re merówai kópe kulaa kari nní le, amá uyé úu ncaai níka wa. ⁴² Uu limemáá kpá re: Yeesu a kenécáá léise pón piye ipóyóopi piluke n weme. ⁴³ Yeesu uu rinóo u yósu re: Asei kam pó símisi, neni keyaa nké, tó ne mpó ne pi Uléécaá iyóopi kémeé.

Yeesu nkpo

(Matiyee 27:45-46; Mariki 15:33-41; Yohani 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Itunje kecíre kumúnjé, kunj Maha aku keté nnéi kecáa cóni hái ne itunje metaani kumúnjé-pó. Kusánjáá kapi ne Uléécaá keyó n kénélé aku kecópe ceérine. ⁴⁶ Yeesu uu meyá pupéi re: Saa, ne nnéíaa apónípe-i wa. Kuu anóo nyé pimáa ní masí, uu kpi. ⁴⁷ Róm usóóca wéése uu lé nnéi léé n wapisi yenu, uu Uléécaá ríyu waise uu re: Asei kecáa, usoi nkó ye péé aseí ute le. ⁴⁸ Péé nnéi péé péé ní ka awúí awúí piké nyáni, ápi léléé n wa yenu, nípa úye uu péé péé un mpóócaai ne kewuu piralé. ⁴⁹ Yeesu pisané nnéi ne pinósi péé péé u n sárumme hái Kalilee-pó, ápi iyaa-pó nyere ápi léléé n wai n nyáni.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Yohani 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Pisuiifi kuyu Arimatee kémeé ke utisi unyine uú péé we. Pi ye u sée re Yosefi. U péé ketúhaane píima uwéése use le, amá lé ke upiwééseco ápi rin hó ápi wai ái ne u risá. Utisi uyé ne péé aseí ute le un kó Uléécaá iyóopi mekame mé. ⁵² Uu Pilati kémeé sí uú ha u píse re uké Yeesu u pa. ⁵³ Uu limemáá kunapéékókó kecáa Yeesu súiseri, uu kusánjáá u pílesi uu nhóre kapi kuparecajaa-i n wa kémeé u finse. Api nhóre mme-i úka kulaalé. ⁵⁴ Keyáa kee ne risále kewénteyaa use, kewénteyaa ken ne koraanene. ⁵⁵ Pinósi péé péé Yeesu n sárumme hái Kalilee-me ne Yosefi ápi rikpíi-i simpó piké yé lé kapi Yeesu n finse. ⁵⁶ Api péé keyó péle ápi ha mékpó ne tulaali ncápuri wai piké Yeesu níyesi. Amá ápi kewénteyaa ketúnjé wénte yare ke isé ii m píse ápi kelene simpó.

24

Yeesu ye nkpo kémeé yisi

(Matiyee 28:1-10; Mariki 16:1-8; Yohani 20:1-10)

¹ Kewénteyaa ukóso kemaresine, pinósi ápi mékpó ne tulaali kapi n wa múlú ápi ne rikpíi simpó. ² Api léepó lin tiparé tee péé rikpíi n filé pímiise ai iyaa yekei. ³ Api lompo amá ápi Uplíima Yeesu léepó. ⁴ Api ceri iye kapi yé wa. Kumúnjé kpe-i ke písoi píté pinyine ápi rikpáfúme pin ilú yee n télú tanaalé. ⁵ Ke iwame ii pi n wa ápi kpárai, písoi péé ápi pi maa re: Yo nnya kani pikpókpó kecópe uyee n nyáni wéési? ⁶ [Uu nté we, u nkpo kémeé yisile un nfáa má]. Aní léise lé kuu nó ní ma péé uye-i kuú péé Kalilee-pó ní we. ⁷ Li píse re piké pikópekokó anípe-i Usoi Kepipi wa, ápi kunapéékókó kecáa ke karií Uléécaá uké keyáa táánú tunjé nkpo kémeé ke yukuse.

⁸ Api péé Yeesu anóo léise. ⁹ Api rikpíi-i yisi ápi lé nnéi pipiretiki kefi ne use ne picó nnéi kéénkeé. ¹⁰ Maari Makitala ukó ne Yohana ne Yakupu uní Maari ye péé pi. Pi ne pinósi picó péé péé kesé ní we ápi nsímé pitume keeni. ¹¹ Amá pitume ápi pinósi nsímé mmé yenu re nnírisímé ye mu, ápi péé pakare. ¹² Kumúnjé kpe-i, Piyee uu yisi uu rikpíi-mé wurupó, uú kparápo uu asánjáá nmané yenu an cúlé. Uu péé ukeyó péle. Lé nnéi léé nní n wapisi lin nnóo u yipaalé.

Leleé Emayusi ncee kecáa ní wa

(Mariki 16:12-13)

¹³ Keyáa ké círe, pipiretiki píté ápi keyupi kenyine kapi ye n sée re Emayusi n simpó. Itunje nwoi mekóónú meté kapi ye kei ne Yerusalem sóne. ¹⁴ Lé nnéi léé péé n wapisi nsímé kapi péé símisi. ¹⁵ Kumúnjé kpe-i kapi lé n símisi pin kenene, Yeesu ricuruu uú ne pi kó ápi kesé n sóne, ¹⁶ pin u nyáni amá linyine lin pi hilalé ápi péé u ceri. ¹⁷ Yeesu uu pi píse re: Yo yee nó kénenese non ne sóne? Ápi nyere ne mpóócaai. ¹⁸ Pikecópe unyine kapi ye n sée re Keleopasi uu u maa re: Yare pó mecire yee Yerusalem kuyu-i we áa nyu léléé síyáa tóróo nsí kémeé kuyu kpe-i n waii? ¹⁹ Yeesu uu pi píse re: Yare mewai méye mpuri ye mé? Ápi rinóo u yósu re: Leleé Nasareti ukó Yeesu n leeme má. Antepu lo yee nnañe m má. U Uléécaá ne písoi keyu-i unnañe nyíselé uliwaiwai ne uanóolempi kémeé. ²⁰ Pepéé ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne kuróyu piyukóo

api u tini api nsímé u cǎnse ai wai re piké u kpu. Api kunapérékǎó kecáá u karií. ²¹Tǎ pǎe tále te uyé yé Isirayaeli riyu lo. Amá keyáa táánú ye nké ke mewai mē amé ne n wapisi. ²²Asei kecáá, kerǎcǎpe, pinósi pinyine ye tíyele ai píri rǎ wai. Kemaresine kapi rikpíi-i ha. ²³Amá ápi u leǎpǎ. Api pǎeri api rǎ símisi re piléécaatumé pinyine ye pikeyu-i rikpáfúmēle api pi maa re u nyánile. ²⁴Pirǎsǎncǎ pinyine api rikpíi-i simpǎ api leǎpǎ yaré lē ke pinósi api rǎ n kǎé. Amá ápi pǎe uricuruu yé. ²⁵Yeesu uu pǎe pi maa re: Nǎ piníri mpi, a tíyē nǎ atu má áni la naké mmē ke antepuye api nǎ n símisi ne kefa tǎne. ²⁶Ai pǎe pise re uyé ke Uléécaá uu n wéé uké lē íwe li uu kelené umeyǎopi-i lonii? ²⁷Uu pǎe limemáá mmē nnéi kai uriyu kecáá átelé-i n wǎlaalē pi kpáiiise, Moisi ritelé kuú ne kori uu ne antepuye akǎ tenese. ²⁸Kapi kuyu kpe-i kapi n simpǎ n nyahai, Yeesu uu wai yaré u lalé uké ketaa-taa ha. ²⁹Amá api u nyeresé pin tee re: A kerǎkúri tone, li nnyǎǎ wale kesine ake nyahai. Uu kéyo pi tiki apí ha kesé tone. ³⁰Apí tone re piké iluke li, uu kukpǎnǎ kpísi uu Uléécaá pǎnense uu pǎe ku kpǎkǎrine uu pi ku pa. ³¹Piinípe ii pǎe wúkule api u ceru, amá uu pikeyu ke-i mílu. ³²Api pimǎcǎpǎcǎre m máikene re: Pǎ te piyo ke nsímé kuú pǎe ncǎe-i n símisi ne Nléécaasimé aseí kuú pǎe rǎ n símisi nn tǎ lǎ ηmaa. ³³Api mese ne mese yisi api Yerusalem simpǎ. Api pipirétiki kefi ne use ne pipisencǎ leǎpǎ pin cápínelē, ³⁴pin tee re: Mesei ye me, Upíima ye nkǎ kǎmǎe yisile uu tíyese Símdǎ uu u yǎnu! ³⁵Pǎe ticuruu api lelé ncǎe-i n wa pi kǎenkǎe ne lē kai n wa apí ne Yeesu ceru kumúnǎ kpe-i kuú pǎe kukpǎnǎ rikpǎkǎrine.

Yeesu ye umecire upipirétiki nytse

(Matíyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

³⁶Api kahane nkǎnǎ nsímé n tǎne, Yeesu ricuruu uu pikecǎpe kpáfúmē uu pi maa re: Nǎnǎékíη aké n niηú. ³⁷Pikewuu ake tǎlu, iwame píima ii pi tini, likumúnǎ re li pi wa yaré kuníri kunyine kapi nyáni. ³⁸Amá Yeesu uu pi maa re: Yo nnya kai nǎ ricǎη? Yo nnya kani nǎsinéfa-i tíru? ³⁹Ani anénípe ne anéna ripáí. Mesei néé lo. Ani né rica ani yǎnu. Kuníri áku ipiηesare néé akǎhǎ má, yaré kani nní lē nnéi kǎnécáá n nyáni. ⁴⁰[Uu anǎǎ nyé male uu uanipe ne uana pi nyíse.] ⁴¹Mpǎǎnare ne píri píima ye pi n we nnya, ápi nkǎnǎ fe piké nsímé mmē pakare. Uu pi pise re: Nǎ nté liluke-luke linyine málee? ⁴²Api nkǎpíntomé ηmáá-ηmáá kerí u pa. ⁴³Uu n kpísi uu takai piinípe-i. ⁴⁴Uu pǎe pi maa re: Mmē kamí pǎe nǎ n símisi kumúnǎ kpe-i karí pǎe kesé n we ye mmú. Li pise re lē nnéi kai kǎnécáá n wǎlaalē Moisi isé kǎmǎe ne antepuye atelé kǎmǎe ne siyǎmǎe atelé kǎmǎe liké wa. ⁴⁵Uu pǎe mesǎhǎ pi tápile piké ne Nléécaasimé aseí n kǎ nnya. ⁴⁶Uu pi maa re: Lē kai n wǎlaalē ye nní: Li pise re uyé ke Uléécaá uu n wéé uké íwe li, uu pǎe keyáa táánú tunǎ pikpǎkpǎ kǎmǎe yisi. ⁴⁷Li kǎ pise re piké urinyiri ne sité nnéi kǎmǎe písoi riyǎǎ re piké mefine cǎnse Uléécaá uké piakǎpe pi sárei. Amá Yerusalem kuyu kapi yé ne koraane. ⁴⁸Nǎǎ lē piseǎrakǎǎ. ⁴⁹[Iyee nnyí], íheé iyé ke Unésáa uu rinhǎ re u yé nǎ he. Néé rinécúruu nǎ i pamene. Amá li pise re noké kuyu-i n tǎ háí ne kumúnǎ kpe-i ke keyǎmǎeaa nnanǎe nn yé nǎkǎnécáá n síime.

Yeesu ye keyǎmǎe taálē

(Mariki 16:19-20; UPM 1:9-11)

⁵⁰Yeesu uu limemáá ne kuyu iyaa pi simpǎ, Petanii kekúri, uu anípe síka uu rinǎǎ sǎne pi tikise. ⁵¹Kumúnǎ kpe-i kuu rinǎǎ sǎne pi n tǎkiselé, uu ne pi tǎlu, ai keyǎmǎe-mē n sakaapǎ. ⁵²Pǎe api Uléécaá yáasi api pǎe Yerusalem pele ne mpǎǎnare píima. ⁵³Api ye pǎe mesére Uléécaá keyǎ-i n cápínelē pin Uléécaá pakarente.

Nsimé Kεcirε ritélé ke Yohani uu n wói

Lελεε ritélé nti kέmee ní we Yohani yεε Nsimé mmú wói. U Yeesu upiretiki ne uusanε le. Efεsi kuyu-pó, pεε mεkeε Asii keteni-i kuu Nsimé Kεcirε ritélé nti wói.

Ifaaci iyε mekériine ye mmé:

1. Yohani ye símisile uú ne nyíse re Yeesu Kírisi yεε Uléεcaa rinoo. Uléεcaa rinoo tē arí weri arí kerócópe n we (1:1-18).
2. Yohani ye nyíse re Yeesu ye Uléεcaa Kepipi le. Yeesu ye kó uicélaa kέmee nyíse re uyεε iluke ye ye nfáa n he ne useεsé yeε ye písoi ne Saa Uléεcaa kέmee ní ha, ne metéi mee keté nnéi n kpáiiilē. Lē ke Yeesu uú ne nípá úye nyíse re uyεε úye (1:19-12).
3. Yeesu ye umεcirε cápine uké kpu uu kó upipiretiki icélaa tóroo pa (13-21).

Tinóo tee ye metéi ne nfáa n he

¹ Uléεcaa uké kelene nípá yo n wa, Tinóo ye pεε wele. Tinóo ne Uléεcaa pεε peé we. Tinóo ye pεε Uléεcaa le. ² Ti ne Uléεcaa pεε peé we Uléεcaa uu kelene nípá yo wai. ³ Tε ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne nípá yo wai. Líka ái we ke Uléεcaa uu n wa kái pεε tē kuú ne ritiki. ⁴ Tεtεε nfáa riyíkí mee písoi metéi n wai. ⁵ Metéi ame kujmaha-i léeri, amá kujmaha áku fe kuké me yarii. ⁶ Uléεcaa uu keyáa utisi unyine tum. Pi ye u sée re Yohani. ⁷ U kale re uké metéi mē písoi nyíse, nípá úye uké ne kefa me tene. ⁸ Ai uricuruu ηmaa yeε metéi, amá u kale re uké metéi mē nsímé písoi símisi. ⁹ Metéi mē mecirε ηmane mee metéi yíkíyiki. Me keté kecáá kale re meké písoi nnéi n kpáiiilē. ¹⁰ Tinóo ye keté kecáá kale. Tē ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne ke wai, amá kari ní ka, keté pikó ápi ri ceri. ¹¹ Tinóo ye tipikó kέmee kale, amá tipikó ápi ri yósi. ¹² Amá pē nnéi pεε ri ní yósi ápi ne kefa ri tene kari rínanε he re piké pansε Uléεcaa sipipi. ¹³ Ai mesoimare kapi pi mari nnya, ái kó lē ke písoi ápi ní la piké ye pisiwá mari nnya kapi fe ápi lē pansε. Ápi pansε Uléεcaa sipipi yare ke sisoipipi asi ye m mári néε yare ke sisoipipi asi ní la meco. Amá Uléεcaa yeε umela kέmee nfáa fale pi he.

¹⁴ Tinóo ye pansεle keoipipi tin kerócópe tú. Ti ípεléε mále tin kó nsímései má rísonε. Tó umεyóopi yenle. Meyóopi ke Kepipi cirenínε ake Saa Uléεcaa kέmee n yé. ¹⁵ Yohani ye ukεcáá aseéra lesele uu cóái re: Nkó nsímé kaní maa re: Uyεε kenépire n weme ye né fele. Uyε ne peé wele ápi kelene né maru. ¹⁶ U ípεléε ró nyísele uu lē nnéi kuu m má ró he faalaa, líka ái tó ripári. ¹⁷ Asei kecáá, Moisi ke Uléεcaa uú ne ritiki uú ne isé ró pa. Amá Yeesu Kírisi kuú ne ritiki uú ne ípεléε ró nyíse uu kó nsímései ró símisi. ¹⁸ Uka úu Uléεcaa yénaalē. Insá Ukepipi cirenínε keε ukεmeé ní we, ken kó Uléεcaa, keε ró u nyíse.

Aseéra ke Yohani Uniwole uu Yeesu kecáá ní lεse

(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Luki 3:1-8)

¹⁹ Yohani aseéra kuu n lése ye nnyé: Peé uye-i ke Pisuifi piwéεse pεε Yerusalem-i ní we ápi pepε ye Uléεcaa inyóonse n wa ne Lefi mpuri pikó n tú te piké ha u pise re uyεε úye? ²⁰ Yohani úu kesi, u pinnéi keyu-i aseéra lesele re: Ai né Yohani ke Uléεcaa uu wéε. ²¹ Kei kapi kó pipise u rikpá re: Pó mpíi úye kecirε le? Póó Elii néε? Uu re: Eehei. Ápi kó pipise u kpá re: Póó antepu uyé, néε yo? Uu re: Eehei. ²² Ápi kó pipise u kpá re: Póó pεε nkpéni úye ηmaa? A ró símisi toké ha pepε ró n tumme símisi. Póo ripócúruu ηmaa mpíi re póó úye kecirε? ²³ Kei ke Yohani uu pεε pi pεse re: Néε nní uyé nsímé ke antepu Esayi uú pεε n tee re: Unyine ye kucési kóima-i yóólē te ani Upíima nceε ritéiise.

²⁴ Pē kapi pεε Yohani kέmee n tú ye pεε Pifarisi le. ²⁵ Pē ápi pεε u pise re: In te ái pó ke Uléεcaa uu wéε, ái kó póó Elii, áa kó antepu uyé, yo nnya kaa pεε písoi míni wolé? ²⁶ Yohani uu pεε pi pεse re: Míni ke néε písoi wolé. Amá unyine ye nókenécópe nké-i wele káni n nyu. ²⁷ U kenépire wemele un né fe. Inésoi fi re ke ukunééri nηme fénnε. ²⁸ Petanii keyupi keε Yuriteε metéi ketunjeleeme kuwéé-mē ní we kέmee ke lē nnéi ai lē wai. Kei ke Yohani uu ye pεε Yuriteε nkoi kέmee písoi míni wolé.

Yeesu ye Uléεcaa Risanjipi le

²⁹ Kai kóso n weesi, Yohani uu Yeesu yenu un ukékúri wépo, uu re: Ani ripái, Uléεcaa Risanjipi yeε ye písoi nnéi akópe n lése ye ntí. ³⁰ Uyé kaní pεε tee re: Unyine ye kenépire wemele un né fe. Uyé ne peé wele ápi kelene né maru. ³¹ Ne pεε lē símisile ám nyu úye kecirε lo. Amá ne nkpéni kale nen Isirayéeli pikó míni wolé piké ne u n céri nnya. ³² Yohani uu kó kpá re: Ne Uléεcaa Nfaasone yenle nn keyómecaa-pó súiri yare tilbólá arí ne ukεcáá tone. ³³ Am pεε kahane n ceri re uyεε úye kecirε, amá Uléεcaa yeε né n tumme re ké písoi míni wolé ye né maa re: Pó Uléεcaa Nfaasone yé nn súiri nn unyine kecáá tone. Uyεε sónti uké Uléεcaa Nfaasone

pisoi he piké nkeméé m pòlè. ³⁴ Yohani uu kò kpá re: Nè nkpéni li yenle. Lè nnya kam aseéra lese re uyee Uléécaa Kεpipi.

Yeesu pipiretiki foi kecáá nsmé

³⁵ Kai kóso n weesi, Yohani ne upipiretiki pité pinyine api kelò ke-i n we. ³⁶ Yohani uu Yeesu yenu un tósu uu re: Ani ripái, Uléécaa Risañpipi ye ntí. ³⁷ Ke Yohani pipiretiki pité pè api lè n kò, api yisi api Yeesu tiki. ³⁸ Yeesu uu ñmèelú uu yénu re pi u tikilènlè, uu pi pise re: Yo kani wéési? Pè api kò uyè pise re: Yei kaá we, Raapi? Raapi aseí nyee Ucélaa. ³⁹ Uu pèe pi maa re: Ani kam ani yè. Api yisi api u tiki apí ha yenu kei kuu n sói. Api keyáa kè ukekúrí kei tone. Inyóótunje kefi ne mekpүүлú kumúnjé-i kai lè wai.

⁴⁰ Pipiretiki pité pèe pèe Yohani nsmé n kò api yisi api Yeesu tiki, use yee Simòo Piyee uwá Antiree. ⁴¹ Antiree uu mefoi umáa Simòo piwélaa sí kelene. Uú ne u sáne uu u maa re: Tò Umésii yenle. Mésii aseí nyee uyè ke Uléécaa uu n wéé. ⁴² Uu pèe umáa kpísi uú ne Yeesu leepò, Yeesu uú ha u nyáne tñmí uu re: Póo Yonaasi unmánè Simòo. Piké ye nkpéni pò sée re Sefaasi. Liasei re Ripare.

Yeesu ye Filipu ne Natanayeei sée

⁴³ Kai kóso n weesi, Yeesu uu hó re u yé Kalilee ketè-pò ha. Kuu n tósu, uú ne Filipu sáne uu u maa re: A yisi a né ritiki. ⁴⁴ Filipu ye Petisayita keyupi ukò le Antiree ne Piyee meco. ⁴⁵ Filipu pòo kò ne Natanayeei sáne uu u maa re: Tò uyè nsmé mee Moisi isé ritelè-i n wólaalè, antepuyee apí kò n símisi yenle. Uyee Yosefi unmánè, Nasareti ukò Yeesu. ⁴⁶ Natanayeei uu u maa re: Lisòne linyine yé fe ai Nasareti-pò leerii? Filipu uu u pese re: A kam a ne ipónípe yé.

⁴⁷ Yeesu uu Natanayeei yenu un ukekúrí sónepo uu re: Isirayeei ukò yíktiyiki ñmaa ye nkò. Uu piyaaluke má. ⁴⁸ Kei ke Natanayeei uu pèe Yeesu pise re: Yei kaa né nyu? Yeesu uu u pese re: Háí kaá pèe kúfikiyee riyíki n tít, ne pèe pò nyule Filipu uu kelene pò séi. ⁴⁹ Natanayeei uu pèe Yeesu maa re: Ucélaa, pò Uléécaa Kεpipi le. Póo Isirayeei uyóopi! ⁵⁰ Yeesu uu u pese re: Néntè kam pò mí maa re háí kaá pèe kúfikiyee riyíki n tít kam pò yé nnya kaá ne kefa né tene? Pò kam aa lè litónjé-tònjé yénu. ⁵¹ Asei kecáá, kè nò símisi re nò kam ani keyómecaa yénu ken wúkulelè, piléécaatume pin né Usoi Kεpipi kecáá tóói pin ne keyómecaa táái pin kò ne súlaari!

2

Pinósikpiké anyá nsmé Kanaa kuyu-pò

¹ Siyáa sitaani memáá, apí pinósikpiké anyá Kalilee ketè-pò Kanaa kuyu-i n wai. Yeesu uni un anyá nyè-i we. ² Pi Yeesu ne upipiretiki pò kò kei kusáne séele. ³ Píta apí weri apí kumúnjé kunyine-i tene. Uni uu pèe u maa re: Píta ye ne pi tenle. ⁴ Yeesu uu u pese re: Unósí! Nè nyule, áí pòo yé né símisi lè kam yé n wa. Inétunje ii kahanè n tu. ⁵ Kei ke úni uu pèe upikeikò pèe kei n we maa re: Ani lè nnéi kuu nò m pisenè wa. ⁶ Mepéréé apóri akpuullú anyine ye pèe wèle. Kei ke Pisuiifi apí ye míni wa apí ne pimécire nyóonse. Mpá kupóri kúye yé fe aku ánicari até nées ataani * yósu. ⁷ Yeesu uu upikeikò maa re: Ani míni lú, ani apóri nnyé yípú. Pè apí masei lúni ai a yípuni aí wure. ⁸ Yeesu uu pèe pi maa re: Ani nkpéni kpehè aní ha uyee anyá iluke kecáá m pailè pa. Pè apí kpehèni apí ha u pa. ⁹ Kapi u mí pa, uu lélé míni men pansè píta. Uu nyu kei ke píta pè apí n léeri. Amá pikeikò pèe n kpehè apí ne hapò pòon n nyu kei kapi n léeri. Kei ke uyee anyá iluke kecáá m pailè uu pèe unósikò uyè sée, ¹⁰ uu u maa re: Píta lari-lari ke pisoi apí ye ne piníré kóraane. Pin n le, apí pèe pikópe leseri. Amá píta lari-lari ke pòo yekei aí ne nkpéni tulu!

¹¹ Lè ke Yeesu uu Kalilee keteni-i Kanaa-pò mewaisanja piwai kori. Lè kuú ne ummule nyíse upipiretiki apí pèe ne kefa u tene. ¹² Lè memáá, Yeesu ne úni ne upimaréco ne upipiretiki apí yisi apí Kaperinawum tómpò apí ha kei siyáa sinyine wai, apí nánai.

*Yeesu ye Uléécaa keyò-i pikpéense lakase
(Matíyee 21:12-13; Mariki 11:15-17; Luki 19:45-46)*

¹³ Ke Pisuiifi nkpo méléso anyá aa nnyáa n wa, Yeesu uu pèe yisi uu Yerusalem tómpò. ¹⁴ Uu kei Uléécaa keyò kèmeé pikpéense leepò pin ináa ne isánj ne alóló yái, picò pòon túntilè pin ne siwóó foru. ¹⁵ Kei kuu ñhme kpísi uú ne nséi wai uú ne pi ne piisanj ne piinaa Uléécaa keyò kèmeé lákase apí lelu. Uu piwóófore ataapili láuli, siwóó asi yékáá. ¹⁶ Uu pèe pilólóláyái pò maa re: Ké nté nò paa nfaani, áni kape Unésáa keyò kuyáa pansese. ¹⁷ Kei ke upipiretiki apí pèe nsmé mmú mee Nléécaasimé ritelè kèmeé n wólaalè léise re: Hai Uléécaa! Lè kam nní kepóyo n la ye né torele yare nna.

¹⁸ Kei ke Pisuiifi piwéése apí pèe u pise re: Mewaisanja méye kaa yé fe aa wai áa ne ró nyíse re pò ncée mále pòké lè wa? ¹⁹ Yeesu uu pi pese re: Ani Uléécaa keyò nké fori ké siyáa sitaani ne

* 2:6 Kupóri kpè yé fe aku aliitiri píle nées píle ne kefi ne ataani yósu.

pimóme ke pese. ²⁰ Api u pise re: Anmē afesena ne akpuulū kapí ne kέyo nké mós. Ké ke pós músu re pó fe aa siyáa sitaani ne móm? ²¹ Néntrákane umecire kuu péé ne lē máne kuu ne Ulééca keyo nkó símisi. ²² Ké Ulééca uu Yeosu nkpó kéme ne yukuse, upipiretiki api péé léise re u péé anós nyē male. Api péé Nléécaasimé ne anós nyē ke uricuruu uu ní ma ne kefa tene.

Yeesu ye písoi kemúnjé nyule

²³ Nkpó melós anyá kumúnjé, Yeesu un Yerusalem-i we. Písoi api mewaisaŋa kuu n wapisi yénti api péé ne kefa u tene. ²⁴ Amá ke Yeesu pós pikemúnjé nnéi n nyu nnya, úu ne ripós pí larisi. ²⁵ Ái we re piké písoi kecáá nsímé u símisi. Uricuruu ye lelee sisoipipi sifa-i ní we nyule.

3

Mmē ke Yeesu ne Nikotem api n símisi

¹ Utisi unyine ye péé we, api ye u séi re Nikotem. U péé Pifarisi kunai kéme wele un kó Pisuifi uwéese use unyine. ² Uu kesine kenyine Yeesu-i sí úu ha u ma re: Ucélaa, tó nyule re Ulééca ye pó tumme re a ró céési. Ulééca unsá usoi kepire n we, úu ye fe uké mewaisaŋa mmé kaa nní n wai meco n wai. ³ Yeesu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá úye pimáre rinkpá, úu Ulééca iyóopi yenune. ⁴ Kei ke Nikotem uu péé u pise re: Iye kapi yé kó fe api usoi ye pikpurú ní masí pimáre kpá? Yaré u yé fe u kó úni kefa-i pεεpó api kó pimáre u kpá néé? ⁵ Yeesu uu u pese re: Ké pó símisi aseí kecáá re pinsá míni ne Ulééca Nfaa kecáá rintiki piké ne usoi pimáre rikpá, úu Ulééca iyóopi yenune. ⁶ Lē ke kesoiipipi ake m mári ye lisoikó le. Lē ke Ulééca Nfaa nn nfáa n he ye Nfáasone likó le. ⁷ Ai kape píri pó wa re ne ma re li pise re piké pimáre nó rikpá nnya. ⁸ Kuyó kun yei n la, kei kaku ye m pepu, aa kunné n kómei, amá áa péé nyu méye kaku léeri, méye kaku sí. Limeco ke uyé ke Ulééca Nfaa nn nfáa n he pós kó we.

⁹ Kei ke Nikotem uu kó pipise u rikpá re: Iye kai yé fe ai lē wai? ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pó Isirayeli keté kéme ucélaa wéese le. Yo nnya káa péé liasei kómei? ¹¹ Kei ke Yeesu uu péé u ma re: Ké pó símisi aseí kecáá re lē kari n nyu nkó kari símisi. Lē kari n yé kecáá kari aseéra lese. Amá nó ani la noké aróseéra nyé nmurei. ¹² Ne ye nen lelee keté nté n wai nsímé nó n símisi, áni ye nmurei. Iye kani yé péé fe ani nmurei in te ne lelee keyómecaa-pó n wai nsímé nó símisi? ¹³ Uka úu pí kai keyómecaa hápaalē, insá Usói Kepipi kee keyómecaa-pó n léeri meciré. ¹⁴ Moisi ye péé nweni nmóho ne iwáa wale uu kucei kóima-i kuna kecáá kólo. Limeco kapi sónti piké Usói Kepipi kuna kecáá rikólo. ¹⁵ Uye un péé ne kefa u n tene, liute uké ne nfáa teneciré n yé nnya. ¹⁶ Li we re Ulééca ye písoi meykíyiki lalé hái úu ne Ukepíi Cireníje pame re úye un ne kefa ke n tene, liute úu kape pó, amá uké nfáa teneciré yé. ¹⁷ Asei kecáá, Ulééca úu Ukepíi keté kecáá tumme re keké ne písoi túhaane liké ne pí kpu. Amá u ke tummele re keké piriyyú lo. ¹⁸ Uye un ne kefa ke n tene, Ulééca úu yé uyé ne túhaane liké ne u kpu, amá úye unsá ne kefa ke n tene, Ulééca ye ne uyé pitúhaane masile re úu Ulééca Kepipi Cireníje rinyiri ne kefa tene nnya. ¹⁹ Lelee n týese ke Ulééca úu ne písoi n túhaane ye re metéi ye keté kecáá léemele, ke písoi api mewai kópe n wai nnya, api metéi yúlu api péé kunmaha meyá n la. ²⁰ Li we re nkó ye mewai kópe n wai ye metéi kóhale, úu ye ne me riko, un wuru re ái kape mewai kópe yámne. ²¹ Amá nkó yeé nsímései n tikilé yé metéi kéme léepole liké nyíse re Ulééca kéme ke mewai nnéi ame léeri.

Yeesu ne Yohani

²² Lē memáá, Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api Yutee keté-mē tómpo. U ne pē api kei siyáa sinyine wai un písoi míni wole. ²³ Yohani pós ne kó péé Enáo kuyu-i wele uu ye písoi míni wole. Ai kei ne Salim kuyu ketaa we. Míni ye péé kei meyá wele. Písoi pin péé mesére ukemeé sónaapo un míni pí wole. ²⁴ Api péé kahane likumúnjé kpe-i u n tí piké kpanii. ²⁵ Yohani pipiretiki pinyine ne Usuifi unyine api péé keyáa inyékiú kapi ye ne usoi n nyóonse kecáá nsímé pásaine. ²⁶ Api ne Yohani leepó api u ma re: Ucélaa, pó nó ne utisi uyé nó péé Yuritee nkoí metéj-mē ní we, aa ukecáá aseéra lese léisee? Uyee nní we un míni písoi wole, pinnéi pin ukemeé sónaapo! ²⁷ Yohani uu pí pese re: Ulééca un rínanje pó n he re a ne linyine wa meciré kaa ye fe aa li wai. ²⁸ Nórínécúruu yé fe ani aseéra kenécáá lese re ne péé ma re: Ai néé Kirisi ke Ulééca uu n wée. Amá Ulééca ye ne tummele re ká ne uyé kuu n wée kekpée wame. ²⁹ Nkó yeé unósí n kpísi yeé unósikó. Amá unósikó uyé usane pós ne ye ukekúri n wele un unósikó meté kómei lin u láárú. Limeco nmaa kai nní meykíyiki né láárú, uyé ke Ulééca uu n wée nnya. ³⁰ Li ne sá re uyé tinyiri tiké n taalē, tinékó tiké n cepilé.

Uyee keyómecaa-pó n léeri kecáá nkó

³¹ Nkó yeé keyómecaa-pó n léeri ye nípa úye fele. Nkó yeé keté nté ní we ye keté nté ukó le. Keté nté likó nsímé kuu ye n símisi. Nkó yeé keyómecaa-pó n léeri ye nípa úye fele. ³² Lē kuu

n yé uu kó kom aseéra kuu lése, amá úka úu kó pée lē kuu ní ma ηmurei. ³³ Uyee lē kuu ní ma n ηmurei ye male uu wéeri re Uléécaá ye aseí le. ³⁴ Li we re Uléécaá nsímé kuu ní ma ke uutume uu ye símisi. Lē nnya ke Uléécaá uu ye uyē kuu n tú Nfáasone he ái kumúnjé má. ³⁵ Sáa Uléécaá ye Ukepípi lalé uu ntípá yo keanipe-i wai. ³⁶ Nkó yee Uléécaá Kepípi ne kefa n tene ye nfáa teneciré mále. Nkó yee kenkó n késu úu ye nfáa mmē yē. Amá Uléécaá ye ne u wólaalenle.

4

Yeesu ne Samarii kuyu unási unyine ye we pin símisi

¹ Pifarisi api kóm te Yeesu ye pipiretiki meýá yenle un kó písoi meýá míni wole ai tósu Yohani pikó. ² Asei kecáá, Yeesu ricuruu úu pée úka míni wole. Upipiretiki pée ye pée písoi wole. ³ Ke Yeesu uu n kó te lē ke písoi apí símaankee, uu Yutee ketení-i yisi uu Kalílee keté-mē pele. ⁴ Uncee ye pée kó Samarii keté-mē cōle ní ne kei lompo. ⁵ Uu pée Samarii keyupi kenyine kapi ye n sée re Sísaá tulu. Ai kei ne kecare kē ke Yakupu uu pée uunmáne Yosefi n he ketaa we. ⁶ Kei ke Yakupu kelukanka aké pée we. Ketúnjé kefi ne meté kumúnjé ke Yeesu uu kei tuiپو, nsé nn u pelaalē, uu pée kelúkanka kē kekúri tone.

⁷ Samarii keté unási unyine uu pínild hapo. Yeesu uu pée u maa re: A míni né he kē n ntí. ⁸ Upipiretiki pó ne pée likumúnjé kpe-i liluke-luke piwélaa hale kuyu-pó. ⁹ Samarii keté unási uyē uu pée Yeesu maa re: Iye ke pó Usuífi, aa yé fe aa né Samarii ukó maa re kē míni pó he poké n ntí? Pisuífi ne Samarii pikó apí ye pée rikōne. ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pón pée lē ke Uléécaá uu ye n he n nyu, pón kó pée uyee nní pó m pise re a míni u he n nyu, póo ye pée u pise re uké míni pó he, uu pée míni mee ye nfáa n he pó he. ¹¹ Unási uyē uu u maa re: Upíima, kelúkanka nké áke kusa címú, áa kó líka má poké ne lí. Iye kaa yé pée fe áa ne míni mee ye nfáa n he yenu? ¹² Urósáayáa Yakupu yee kelúkanka nké ne ró tíye. U ne usipipi ne uaseelee yee pée míni mē n ntíle. Yare pó músu re pó Yakupu fele née? ¹³ Yeesu uu u pese re: Nniré yé usoi nkó yee míni mmē rí ntí piwai rikpá. ¹⁴ Amá nniré rín pikai nkó ke née míni n he uu me níru piwai kpáne. Míni mē kam u n hene ye ukemeē pansene rínihoi mee ye nfáa teneciré n he. ¹⁵ Kei ke unási uyē uu pée u maa re: Upíima, a mepóni mē né he nnire rín kape ye kó piwai né rikpá. Pée uye-i, ái pée pise re kē ye kó nté pínild peme.

¹⁶ Yeesu uu pée u maa re: A n ηme a ha upóla séeme áa weri. ¹⁷ Unási uyē uu u pese re: Am ula má. Yeesu uu pée u maa re: Pó alari mále poké re áa ula má. ¹⁸ Píla pinupú kaa písáó masí. Nó ne utisi uyee kó nkpení rí we úu kó upóla. Pó aseí mále. ¹⁹ Unási uu pée u pese re: Upíima, ne yé te pó antepu le. ²⁰ Tiyópe ntí kecáá ke tó písaayáa apí pée Uléécaá yáasi. Amá nó Pisuífi aní re Yerusalem-i kai pise re piké ye Uléécaá yáasi. ²¹ Yeesu uu pée u maa re: A kó te nó unási, li itunje inyine-i sóntile, ái pée pise re riyópe ntí-i née Yerusalem-pó kani yéé Saa Uléécaá yáasi. ²² Nó Samarii pikó, aní Uléécaá uyē kani n yáasi nyu. Tó Pisuífi ye Uléécaá uyē kari n yáasi nyule. Tó Pisuífi kémee ke píyulale api léeri. ²³ Amá li itunje inyine-i sóntile, ticuruu li pikáme masile. Pepee Saa Uléécaá n yáasi yéé ne píisoi nnéi u yáasi ne aseí. Pepee lē u n yáasi kuu wéési. ²⁴ Uléécaá ye Nfáasone le. Lē nnya, li pise re pepee u n yáasi piké ye ne píisoi nnéi ritiki apí ne u yáasi ne aseí. ²⁵ Unási uyē uu pée Yeesu maa re: Ne nyule re uyē ke Uléécaá uu n wée ye wemele. Uyē kapi ye sée re Kirisi. Un píyei n ka, u yé linnéi tó riyóó. ²⁶ Yeesu uu pée u maa re: Née ne nní pó n símisi, née liute uyē.

²⁷ Yeesu pipiretiki apí likumúnjé kpe-i tuiپو, ai nnóo pi yipu re pi u yē un ne unási unyine símisi nnya. Amá piuka úu kaha uké u pise re: Yo kaa ukemeē wéési née yo nnya kaá ne u símisi? ²⁸ Unási uyē uu pée ukenintúhu kei yá uu kuyu pele úu ha písoi símisi re: ²⁹ Aní kam aní usoi unyine yē yee menéwai nnéi kam n wapisí né n kéenkee. In n la, ái nkpení uyē ke Uléécaá uu wée? ³⁰ Api pée kuyu-i léenti apí simpó apí ha Yeesu lepo.

³¹ Upipiretiki apí pée likumúnjé kpe-i u kpukeise re: Ucélaa, a kam a li. ³² Kei kuu pée pi pese re: Iluke inyine káni n nyu kam meluke má. ³³ Kei ke upipiretiki apí pée pimēcōpēcīre pipíseine lō te: Néee unyine ye ne iluke u kale uu le? ³⁴ Yeesu uu pée pi maa re: Inéluke yee re kē uyeé né n tumme mela n wai, kē kó pikei pē kuu né n fori n wai ne kēto-pó. ³⁵ Nórínécúruu nóo ye maa re: Li tise iwáre ina líké ne kúkpaa tu. Ké nó símisi re aní rísone ripá aní yénu re iluke ye sicare-i pipele masile re piké i kpasi. ³⁶ Ticuruu ukpáa ye wele un uihéé yósu, un kó iluke kuu n kpási cápínente re iké nfáa teneciré yé. Kei ke ulukaa ne ukpáa apóo aa yé pēe kesé n láarú. ³⁷ Lē kémee, meyu mmē ye aseí le re: Uco yee ye lukesí, uco úu kpasi! ³⁸ Ne nó tunle re aní ha kecare ke-i káni pikei píka n wa kémee kpasi. Picō pée kei keisi, nóo nkpení weri aní pipikei kulaa n le.

³⁹ Samarii pikó meýá ye ne Yeesu kefa tenele re unási uyee maa re: Lē nnéi kam n wa kuu né símisi. ⁴⁰ Lē nnya kapi Yeesu-i hápo apí u pise re uké pikekúri ketóne rikpá. Uu ηmurei uu pikekúri tone siyáa sité.

⁴¹ Ke Yeesu uu uricuruu ne unnəo nsímé pi n símisi nnya, písoi kumúí píima picəo api kə ne kefa u tene. ⁴² Api ye pəe uyé maa re: Ái nsímé mmə kaa ró n símisi nmanə nnya karí ne kefa Yeesu tene. Amá tə uricuruu konle un símisi, ari céru re u mesei písoi nnéi Uyulale le. Lə nnya karí ne kefa u tene.

Yeesu ye uyəopi usóba wéese unyine unmanə poise

⁴³ Ke Yeesu uu siyáa sité sē kei n tónə, uu yisi uu Kalilee keté-mə tómpo. ⁴⁴ Yeesu ricuruu ye péé maa re: Api ye antepu úka uketé cire-i n waiselə. ⁴⁵ Amá kuu Kalilee keteni-i n tuipə, kei pikó ye kusáne u yosile rísonə, ke pə nmanə api pəe Yerusalem-pə nkpə melóó anyá ní ha api lə nnéi kuu n wa yenu nnya.

⁴⁶ Yeesu uu pəe Kalilee keté-pə Kanaa kuyu-i pəle. Kei kuú pəe wa míni amə panse píta. Uyəopi usóba wéese unyine yee pəe Kaperinawum-pə we, uunmanə un pólú. ⁴⁷ Kuu n kó te Yeesu ye Yutee keté-pə yisi uu Kalilee keteni-i hapo, uu ukeməe sí úú ha u welu re uké Kaperinawum hapo uké uunmanə yee ne nkpə n náási poise. ⁴⁸ Yeesu uu pəe u pise re: Nənsá məwaisanə ne məwai píima n yé, áni yé fe noké ne kefa né tene, néé yo. ⁴⁹ Uyəopi usóba uyé uu Yeesu pəse re: Upíima, a kenéyo ha unémanə uké kelene kpu. ⁵⁰ Kei ke Yeesu uu pəe u maa re: A n nme a kui, upóhmanə ye nfáa mále. Uu Yeesu nsímé mmə nmanə, uu yisi uu kulu. ⁵¹ Kuu nkúləcee n kpísi, upikeikó api ne u sáne api u maa re: Upóhmanə ye nfáa mále. ⁵² Uu pi pise re: Itunje iye kumúnjé ke upinje ii kutəsi piwai koraane? Api re: Sé ketúnjé, mese kumúnjé ke kupinjetoi aku ukécáá le. ⁵³ Usáa uyé uu pəe léise re itunje iye-i nmanə ke Yeesu uu sé u maa re: Upóhmanə ye nfáa mále. Lə nnya ke u ne ukeyo pikó nnéi api Yeesu ne kefa tene. ⁵⁴ Ke Yeesu uu Yutee keté-pə n léeme uu Kalilee keteni-i pəeri, məwaisanə lírú məcə kuu n wa ye mē.

5

Yeesu ye kékankáláká kenyine poise

¹ Lə memáá, Pisuifi anyá anyine ye pəe kumúnjé kpe-i Yerusalem-i wele. Yeesu uu yisi uu st. ² Kúnipərəe kunyine ye kuyu kpe-i Isáñ Tinənoo kektúri wele. Pi ye kupóre kpe Epirée meyu kémeə sée re Petesita. Akúsi sipole sinupú kakú má. ³ Pitóikó kumúí, pinyíye ne síkankáláká ne [pripáikós ye pəe imele iyé metene fintilenle pin mé te míni meké lémesi. ⁴ Uléécaatume unyine yee pəe keyáa keyáa súimele uu míni pəkai. Utóikó úye u mepókai-maa mefoi míni me-i n lompə, mípá itói iye kuu pólú, u ye peile]. ⁵ Utisi unyine ye pəe kei wele. Kuú ne m pólúme, li wale inmə ité ii we afesena. ⁶ Ke Yeesu uu u n yé un kei finu, uu kə kom te kuú ne m pólúme ái kusa nənai, uu u pise re: Pə la pəké peii? ⁷ Utóikó uyé uu u pəse re: Upíima, am úka má re míni men n lémesi uké mekeməe né tampə. Ne ye náasile, ké n tuipə, unyine un né fási. ⁸ Kei ke Yeesu uu pəe u maa re: A yisi a ripósánjápərəé kpísi aa sónə. ⁹ Utisi uyé uu mese ne mese pélu, uu urisánjápərəé kpísi uu nsé kápáa. Kewénteyaa tunjé kaí pəe lə wai. ¹⁰ Pisuifi piwéese api utisi uyee nní m péi maa re: Neni ye kewénteyaa le. Lə nnya irósé kémeə, ncée rín we re pəké ripósánjápərəé cə. ¹¹ Uu pi pəse re: Utisi uyee né m poise ye né maa re: A ripósánjápərəé kpísi aa sónə. ¹² Api u pise re: Wóo liute uyee pó m maa re: A ripósánjápərəé kpísi aa sónə? ¹³ Uu pi pəse re uu nkpani n nyu. Uu mesei fe uké u ceri. Yeesu ye pəe písoi riwúfí tē kei ní we kémeə lompəle úú ne tómpo. ¹⁴ Lə memáá, Yeesu uu yisi uu Uléécaa keyo sí u ne utisi uyee ní péi api ha sáne. Yeesu uu pəe u maa re: Kaa nní m péi, kape kə akópe piwai rikpase, lə lifee-fee ái kape ne pó n wa nnya. ¹⁵ Utisi uyé uu pəe sí úú ha Pisuifi piwéese símisi re Yeesu yee u poise. ¹⁶ Lə nnya ke Pisuifi piwéese api Yeesu pitele wa re yo nnya kuu kewénteyaa tunjé lə wa. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pi pəse re: Unésáa Uléécaa ye ne pikei kecáa wele néen kə pikei kecáa we. ¹⁸ Anóo nyé nnya, Pisuifi piwéese api pəe meyá piwéləa ne nmanəpú re piké Yeesu kpu. Ai re kuu kewénteyaa kecáa isé rinlóo nmanə nnya, amá kuu kə ní maa re Uléécaa ye uusaa le, lin pəe nyiselé te u ne uyé ne sále nnya.

Uléécaa Kepipi nnanje

¹⁹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Asei kam nní nó símisi re né Uléécaa Kepipi, am nnénanje cire ne fene ké linyine wa. Lə ke Unésáa Uléécaa uu ye n wa am yénu nmanə kam ye fe am wai. Lə nnéi ke Unésáa uu n wai ké née kə wai. ²⁰ Saa Uléécaa ye Ukepipi ləle, uu pəe lə nnéi kuu ye n wa ke nyísente. U kə məwai mē mmé n fe pinyise ke kpáne líké pəe nnóo ní yi. ²¹ Yarə ke Unésáa uu ye pikpəkpə n yukuse uu nfáa pi he mecə ke Ukepipi ake ye ken píye n la, ake pē nfáa he. ²² Limecə, Saa Uléécaa uu ye ne úka túhaane. Amá Ukepipi kuu rnanje he re keké ne písoi nnéi túhaane, ²³ písoi nnéi piké ne Uléécaa Kepipi ríyu n waise yarə kapi Uléécaa ríyu n waise mecə nnya. Nkó yee úu Uléécaa Kepipi ríyu n waise, úu kə Uléécaa yee ke n tumme ríyu waise.

²⁴ Asei kam nní nó símisi re nkó yee ye nnésímé kutu rincə úú ne uyee né n tumme kefa tene ye nfáa teneciré yénle. Api ne metúhaane u má. U nkpə kémeə piléle masile uu nfáa teneciré yénu. ²⁵ Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kunyine ye sóntile, ticuruu ku pikáme masile. Péé

uye-i ke pikpəkpə api yé Uléécáa Kεpipi metē n kō. Pεpεe n kō api nfáa yenu. ²⁶ Uléécáa yee nfáa te. Limeco kuu Ukepipi rínanje hε re keké nfáa n te. ²⁷ Ne Usoi Kεpipi le nnya kuu nceé né hε re ké nε sisoipipi túhaane. ²⁸ Ai kape nkpáni píri nó wa. Kumúnjé kunyine ye sóntile, pεpεe n kúlaankeelē piké menétē kō, ²⁹ api pεe nkpə kémee yisi. Pεpεe piisoi kémee lisane n wa api nfáa teneciré yénu. Api pεpεe piisoi kémee akópe n wa pō ne túhaane aí ne pi kpi. ³⁰ Am yé fe ké nnénanje cire ne linyine wa. Lē ke Uléécáa uu né rí símisi kam ye ne ripái aní ne túhaane. Menétúhaane ye aseí mále re ám wéési ké menéla wa nnya, amá uyeé né n tumme mekó kam wéési ké wa.

Yeesu piseérakós

³¹ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: In te né ηmane née kenécáa aseéra lese, nnóome ye mu. ³² Amá ne úseérakós mále yee aseéra kenécáa n lése. Ne kō nyule re aseí kuu símisi. ³³ Nō pisoi Yohani kémee tunle re piké kenécáa nkó kō, uu kō aseí lese uu símisi. ³⁴ Né ám písei re unyine uké kenécáa aseéra lese. Amá ne la re líké nórinyu lo nnya kam Yohani aseéra kuu kenécáa n lése símisi. ³⁵ Yohani pō ne we yare kεfiráa kapi rinsé, kemetéí ame nó kpáii. Lē nnya kani kemetéí mē nnya itunje inyine-i mpóonare yē nkáripí. ³⁶ Amá aseéra ηmaa ye kenécáa wele, an Yohani akó kuu kenécáa n lése fe. Lεlee nni pikei ke Unésáa uu né n forii nen wai. Piricuruu ηmaa pεe aseéra kenécáa lese re Sáa Uléécáa yee né tumme. ³⁷ Unésáa uyeé né n tumme ye uricuruu kenécáa aseéra lesele. Ani ketume umetē komaalē, ani kō ukeyu yenaalē. ³⁸ Ani kō unsímé rísone múilē. Li we re áni né ke Sáa Uléécáa uu n tumme ne kefa tenelē. ³⁹ Nō ye Nléécaasimé kémee pereile non músu re nó nkemee nfáa teneciré yé. Ani kō te mmē cire mee kenécáa aseéra lese. ⁴⁰ Ani kō pεé la nóké kenémee kam nóké nfáa mmē yē.

⁴¹ Ai pisoi ipakare kam wéési. ⁴² Ne nó nyule. Ani nósínéfa-i Uléécáa la. ⁴³ Unésáa rinyiri kam ne ka, amá ani piyós né yúlu. Amá unyine un nté ne urinyiri n ka, nó uyē yosi. ⁴⁴ Nō ye n lalé nóké nómeneccεpεcire m pakarentene. Ani la Uléécáa ηmane uké nó m pakarente. Lē nnya káni yé fe nóké ne kefa né tene. ⁴⁵ Ani kape m músu re née ha Unésáa Uléécáa kémee tíyεsene nóké akópe yē. Amá Moisi uyē kam ne ripós n láárú yee ha tíyεsene nóké akópe yē. ⁴⁶ Kenécáa nsímé ké Moisi uu wói. Nón pεe meykíkyiki Moisi nsímé n ηmurei, nó pεe kō nnékó ηmurei. ⁴⁷ Amá in te áni mmē ke Moisi uu n wói ηmurei, iye kani yé pεe nnékó ηmurei?

6

Yeesu ye pisoi ákotokú anupú (5.000) kpínii (Matíyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17)

¹ Lē memáá, Yeesu uu Kalilee kupiye kapi ye kō n sée re Tiperiyaaí menimaa téj uu ritime rico-mē sl. ² Pisoi kulúí píima pinyine ye pεe u tikilenle, kapi n yé te u mewaisanη wapisi un pitóikó póisente nnya. ³ Kei ke Yeesu uu pεe riyópe ritaá u ne upipiretiki apí ha tone. ⁴ Pisuifi nkpə melós anyá ye pεé uye-i nyahaimle.

⁵ Yeesu utú werí uu yénu re pisoi kulúí píima ye ukemee sónaapo, uu pεe Filipu maa re: Yei kari yé iluke yee yé pisoi mpí nnéí meluke n tu lo? ⁶ Sikóri kuú ne lē ma uké peé uké yé te iye ke Filipu uu yé u pese. Uricuruu ye pεe nyule lē kuu n waine. ⁷ Filipu uu u pese re: Mpá toké nwoóweni mepipi píle píle meté ne iluke lo ái nkpáni mpa úye nkáripí nkáripí meluke tulune. ⁸ Uupiretiki uco, Simoo Piyee uwá kapi ye n sée re Antiree pōo pεe u maa re: ⁹ Kewá ηmánepi kenyine ye nké nté ken akpónó anupú ne ikpíntomé ité múilē. Yare yo ke lé ai yé nkpáni pisoi kulúí píima nkú wa? ¹⁰ Kei ke Yeesu uu pεe re: Ani pisoi apé maa re piké tone. Meyúí áme pεe kusa keló ke-i piye. Api pεe túnti, aí lelu pisoi ákotokú anupú kumúnjé (5.000). ¹¹ Kei kuu akpónó kpísi uu akεcáá Uléécáa pōonee uu pεe pεpεe kei n wa haone. Uu kō limeco ikpíntomé wai, aí pinnéí meluke tulu. ¹² Kapi pinnéí n lí api lepu, Yeesu uu pεe upipiretiki maa re: Ani akéri tεrəo kóóí, líka aí kape pō. ¹³ Api akpónó anupú nyé kapi n lí atεrəo kóóí aí anére kefi ne até yipu. ¹⁴ Ke pisoi pē api mewaisanη ke Yeesu uu n wapisi n yé, api pεé n símaankeε re: Mesei, usoi nkó yee antepu kapi n tee re u keté kecáá sónti. ¹⁵ Yeesu pōo céru re pi sóntile piké u tí piké rínanje iyóopi u tonse. Uu lē nnya riyópe pítaá pele utú ha umecire n tú.

Yeesu ye míni kecáá sóne (Matíyee 14:22-33; Mariki 6:45-52)

¹⁶ Kai nnyós n wa, Yeesu pipiretiki apí cépi apí ha kupiye ritime n we. ¹⁷ Api kúninói loni apí kupiye n téjilē pin Kaperinawum kuwéé-mē sl. Kesine ye pεe likumúnjé kpe-i piwai masile, Yeesu uu kō pεe kahane pikekúri n hapo. ¹⁸ Kei ke meyo píima manyine ame pipépe ló, míni ame pεé n tōankeε. ¹⁹ Kapi kúninói rintíkíí yare kilometiri pinupú kumúnjé, apí Yeesu yenu un míni kecáá sóne un ne pikekúri wépo, iwame ii pi wai. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pεe pi maa re: Néé lo, iwame ii kape nó wa! ²¹ Api pεé n la piké kúninói kémee u kpísi. Amá kúninói aku kei nní mese ne mese kei kapi n sl tulu.

Tisoiwuí ye Yeesu wéési

²² Kai kóso n wéesi, písoi riwúí tée kupiye ritime tē-i m mēsū ari yēnu rē kúninói kuse kpee ye kei n we, Yeesu úu kó ku ló u nē upipiretiki piké nē kesé tómpo. Upipiretiki nmanē pēe pēe tómpo. ²³ Amá áninói aco ye pēe Tiperiyaati ketē-mē leemele aa kei kē Úpiima úú pēe akpónó kecáá Ulééca m pōnōne api pēe a le tuiþo. ²⁴ Kē písoi riwúí tē ari n yē tē Yeesu nē upipiretiki ápi kei we, api pēe piricuruu áninói nyē loni api nē Kaperinawum-pō Yeesu piwélaa sí.

Yeesu yee iluke yee ye nfáa n he

²⁵ Api kupiye ritime rico-mēmpo Yeesu lēepo api u piþe rē: Þiyei kaa nté tuime, Ucélaa? ²⁶ Yeesu uu pi þeþe rē: Asei kecáá, kē nó símisi rē ái rē kani mēwaisaþa kam n wapisi n yē nnya kani né wéési, amá kani akpónó n lí ani lepu nnya kani né wéési. ²⁷ Ani kape iluke yee ye n fóni nnya n náási, amá ani iluke yee lí ye pikai n fóni ii ye kō pēe nfáa teneciré he nnya n náási. Usoi Kepipi kee yé iluke iyē nó he, lí we rē Sáa Ulééca ye unwoi ukecáá wale. ²⁸ Api u piþe rē: Iye kari yé wa toké nē pikéi pē kē Ulééca uu n la piwai n fe? ²⁹ Yeesu uu pi þeþe rē: Ulééca pikei kuu nó m piþe ye mpí rē ani nē uyē kuu n tumme kefa tene. ³⁰ Api u maa rē: Mēwaisaþa méye kaa yé wa toké yē toké peé nē kefa pō tene? Mēwai méye kaa wainē? ³¹ Þirósáayaha ye iléecaaluke kucesi kóima-i lile yarē kai Nléécaasimé kéme n wólaalē tē:

Iluke yee keyómēca-pō n léeri kuu pi he rē piké lí. ³² Yeesu uu pi þeþe rē: Asei kecáá, kē nó símisi ani kóm tē ái Moisi yee iléecaaluke nó he, amá Unésáa yee iluke yee meykíyiki keyómēca-pō n léeri nó he. ³³ Iluke kē Ulééca uu ye n he yee nní uyē keyómēca-pō n léeri uu ye písoi nfáa he. ³⁴ Api u maa rē: Upiima, a mesére iluke iyē tó n he.

³⁵ Kei kē Yeesu uu þeþe pi símisi rē: Né nni lē iluke iyee ye nfáa n he. Nkú nín pikai nkó yee kenéme n ka wainē. Nniré nín kō pikai nkó yee nē kefa né n tene wainē. ³⁶ Amá nē nó símisile: Nō né yénle, nípá nē lē, áni nē kefa tene. ³⁷ Þē nnéi kē Unésáa uu né m pa ye kenéme sántile, am pikecōpe úka mpuri méyule má. ³⁸ Lí we rē am keyómēca-pō súime rē kē menéla wa, amá uyee né n tumme mela kam piwai ka. ³⁹ Uyee né n tumme mela ye kō þeþe mmé rē am kape pē kuu né m pa kecōpe úka fóm, amá u la rē kē ha keyáa tōrōo ketúnjē nkpō kéme pi yukuse. ⁴⁰ Unésáa ye la rē nkó yee Ukepipi n yé uu nē kefa kē tene uké nfáa teneciré m má. Nē kō þeþe liute keyáa tōrōo ketúnjē nkpō kéme yukusene.

⁴¹ Þisuiþi api Yeesu nē nmulaanke rē u maa rē: Né nni lē iluke iyee keyómēca-pō n léeri nnya. ⁴² Api þeþe m piþeine rē: Ái Yosefi unmánē Yeesuu? Tō usáa nē úní nyule. Iye kuu yé þeþe maa rē: Keyómēca-pō kuu léeri? ⁴³ Kei kē Yeesu uu þeþe pi maa rē: Ani lē nómenécaþeciré þinmulaanke týe. ⁴⁴ Uka úu yé fe uké kenéme kam, insá Sáa yee né n tumme yee nē kenéme u ka. Né kō nípá úye yee kenéme n ka keyáa tōrōo ketúnjē nkpō kéme yukuse. ⁴⁵ Lí antepuyē atelé-i wólaalē tē:

Ulééca yé pinnéi céési. Nkó yee Sáa kutu riñco uu uicélaa kom, yee yé kenéme kam. ⁴⁶ Lē ái nyise rē unyine ye Sáa yenaalē. Amá uyee Ulééca kéme n léeri meþire yee u yenaalē.

⁴⁷ Asei kecáá, kē nó símisi ani kóm tē nkó yee nē kefa né n tene ye nfáa teneciré mále. ⁴⁸ Néé iluke iyee ye nfáa n he. ⁴⁹ Nópínésáayaha ye þeþe kucesi kóima-i maani lile, nípá nē lē, api kō þeþe kpíni. ⁵⁰ Iluke iyee keyómēca-pō n léeri ye nnyí nté. Nkó yee i n lí uu pikai kpíne. ⁵¹ Néé iluke iyee keyómēca-pō n léeme ii ye písoi nfáa he. Mpá úye yee iluke iyē lí, nfáa teneciré kuu yé yé. Inéþinje yee iluke iyē kam u n hene. Nē i hele rē keté nnéi písoi piké nfáa yē nnya.

⁵² Kuu lē m ma, Þisuiþi api picéþaanke loni pin pimēcōþeciré piþeine rē: Iye nnya kē nkó uu yé maa rē u yé uipiþe rō he ari le? ⁵³ Kei kē Yeesu uu þeþe pi maa rē: Asei kecáá, kē nó símisi ani kóm tē nōnsá Usoi Kepipi ipiþe n lí, nōnsá kō kemenye n ntí, áni nfáa má. ⁵⁴ Usoi nkó yee inéþinje n lí uu kō menénye nírú ye nfáa teneciré yénle. Nē ha keyáa tōrōo ketúnjē nkpō kéme u yukusene. ⁵⁵ Lí we rē inéþinje ye iluke yíkíyiki le, menénye pōon kō liniré-niré yíkíyiki. ⁵⁶ Usoi nkó yee inéþinje n lí uu kō menénye nírú ye kenéme wēle néen kō ukēme we. ⁵⁷ Sáa yee né n tumme yee nfáa ute. Uyē nnya kam nfáa má. Limēcō, úye un inéþinje n lí, u né nnya nfáa yenune. ⁵⁸ Iluke iyee keyómēca-pō n léeri ye iyē. Íi iyē kē nópínésáayaha api þeþe n lí, nípá nē lē, api kō þeþe kpíni mecō we. Amá nkó yee nnyí n lí ye mesére nfáa máne.

⁵⁹ Kumúnjē kpe-i kē Yeesu úú þeþe Kaperinawum-pō Þisuiþi kuyomeyáhaalee-i písoi n céési kuu anóo nyē ma.

Tinóo tē ye usoi nfáa teneciré n yéneise

⁶⁰ Kē upipiretiki api anóo nyē n kō, pimēyá api rē: Nsímé mmú ye nípape tōsile. Wóo yé mmú kutu n cōlē? ⁶¹ Yeesu uu cēru rē upipiretiki ye nsímé mmé kecáá nmulaankele. Uu þeþe pi maa rē: Lí nó ricónje meýá, néé yo? ⁶² In lē, nōn piye Usoi Kepipi n yē ken kei kaké þeþe n we pítaá m þele ní, iye kai yé þeþe nó wa? ⁶³ Ulééca Nfaasone meþe ye nfáa he. Kesoipipi áke yé líka fe. Amá anóo nnyé kam nní nó m ma ye Nfaasone akó le nyee ye nfáa n he. ⁶⁴ Amá pinyine ápi nōkenéþe nē kefa né tene. Ái líka nnya kuu lē male. U hái mekeþe-me þeþe ápi n nmuine nē

uyee n sánti uké piláaro anipe-i u n wa nyule. ⁶⁵ Uu kó pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nó ma re úka úu we yee yé n fe uu kenémee weri insá Unésáa yee ncée u he.

⁶⁶ Kaí ne kei n kpási, upipiretiki meýā api kepire u to ápi ye pee pitiki u rikpá. ⁶⁷ Uu pee upipiretiki kefi ne pité pē pise re: Nó ní, nó áni la nóké tómpoo? ⁶⁸ Simāo Piyee uu u pese re: Upiima, úye uco kémee kari yé nkpáni ha? Kepómeé ke nsímé mee ye nfáa tenciré n he ní we. ⁶⁹ Tó ne kefa pó tenele ari yénu re pō ke Uléecaa uu wée uu tumti. ⁷⁰ Yeesu uu pee pi ma re: Ai nées nó kefi ne pité mpí wéee? Mpá ne lē, use ye nókencéope kuniri le! ⁷¹ Simāo Isikariyooti unmánē Yutasi nsímé kuu lē símisi. U kefi ne pité pē use le. Mpá ne lē, uyee sánti uké piláaro anipe-i u wa.

7

Yeesu pimareco ápi ne kefa u tene

¹ Lē memáa, Yeesu uu Kalilee ketē kóónú. Uu peé ha uké Yutee kekó rikóónú re Pisuifi piwéese ye wéési piké u kpu nnya. ² Pisuifi anyá nyē kémee kapi ye sicánjipi kémee n sói ye kó pee nyahaimēle. ³ Upimareco api pee u ma re: A nté yisi aa Yutee ketē-pó sí, pipópiretiki póké kó pikei kaa n wai yē! ⁴ Úka úu ye umewai m pékesi un kó peé la kuyu kuké u ceri. Lē nnya, a tíye ketē nnéi písoi piké mepówai mmé yé. ⁵ Asei kecáa, upimareco ricuruu páa pee kó ne kefa u tenele. ⁶ Kei ke Yeesu uu pee pi ma re: Inétunje íi kahane n tu. Amá in nso, nípá itunje iye ye ne nó sále. ⁷ Ketē nté písoi ápi nóinépurí yulu, amá pi né ípurí yulule re ne we nan pi símisi re pimewai áme nyaní nnya. ⁸ Nóké n nme ani ha anyá li. Né am kei simpó kelene. Inétunje íi kahane n tu. ⁹ Kuu lē pisímé pi ní masí, uu Kalilee keteni-i mésuni.

Yeesu ye anyá kumúnjé Yerusalem-pó Uléecaa keyo-i céési

¹⁰ Ke Yeesu pimareco api anyá nyē ní ha, uricuruu póo kó yisi uu sí, úu tíye piké u n nyáni, uu pee n we yare u pékesile. ¹¹ Pisuifi piwéese ye pee anyá nye-i u welaankelele api ye pee re: Yei kúu we? ¹² Písoi pee n cápínelē ye pee unsímé nmulaankelele. Pinyine api ye re: Usói sone lo. Picó api re: Eehei, písoi kuu kírāsente. ¹³ Amá úka úu pee unsímé símisi líké n calē. Pisuifi piwéese kapi pee lē wuru.

¹⁴ Anyá siyaa sin kecópe pitule masí ke Yeesu uu Uléecaa keyo ha utú ha n céési. ¹⁵ Ai Pisuifi píri wai api ye pee re: Usói nkó úu icélaa íka yosí, iye kai pee wa kúu ne nní nsone Nléecaasímé nyu? ¹⁶ Yeesu uu pi pese re: Icélaa nnyí kam nní písoi m pálé íi kenémee léeri, amá Uléecaa yee né n tumme kémee kii léeri. ¹⁷ Uye un n la uké Uléecaa mela wa, u yé céri re Uléecaa kémee ke icélaa nnyí íi léeri néé nnénóosímé cire ye mu. ¹⁸ Nkó yee unnoosímé cire n símisi ye lala piké ríyu u waise. Amá nkó yee ní la piké uyee u n tumme ríyu waise ye aseí mále. Nnóome nka rín ukemeé we. ¹⁹ Nté Moisi ye isé nó pa má? Nó úka úu kó pee isé iyē tikilē. Yo nnya kani peé la nóké né kpu? ²⁰ Písoi pee n cápínelē api u pese re: Pó kuníri héesile. Wóo la uké pó kpu?

²¹ Yeesu uu pi pese re: Mewai mese kam wa ai nónnéni píri wai. ²² Moisi yee isé nó pa re ani ye siwántisi kérii, ái kó pee uyee ne li kori, hái nópínépure fof-me kai léeri. Ani kó n̄murei, hái ricuruu ani ye kewénteyaa tunjé usói ké. ²³ In te na ye n̄murei ani kewénteyaa tunjé kewántisi ké, ái kó pee Moisi isé kani rilóo, yo nnya kani peé ne né wólaalē te ne kesoi pipi ne keríyu kewénteyaa tunjé poise? ²⁴ Ani kape ye usói keyu ripáí aní ne u túhaane, amá ani ye aseí kemúnjé ritiki aní ne túhaane.

Písoi ye pimécire písei re Yeesu ke Uléecaa uu wéee?

²⁵ Yerusalem pikó pinyine api re: Ai utisi nkó kapi wéési piké kpúu? ²⁶ Uyee nkó un ne uripoo símisi lín calē, úka úu kó ríka u ma! Yare píróyoo pi ye cerile re mesei uyē ke Uléecaa uu n wée nées? ²⁷ Tó nkó pō keleeme nyule. Amá uyē ke Uléecaa uu n wée un píyei n ka, úka úu yé céri méye kuu léeri.

²⁸ Yeesu ye pee Uléecaa keyo-i wela un likumúnjé kpe-i céési. Uu pupéi re: Mesei kani né nyu non kó kenéleeme nyu, néé yo? Mpá ne lē, ái menéla kecáa kamí ne ka. Amá uyee né n tumme ye aseí mále. Ani uyē nyu. ²⁹ Né ne u nyule. Ukemeé kam léeri. Uyee né tumme. ³⁰ Ke Yeesu uu lē ní ma nnya, api peé n la piké u tí. Amá úka úu kaha uké u rica, ke uitunje íi pee kahane nní n tu nnya. ³¹ Písoi meýā api riwúí tē kecópe ne kefa u tene api ma re: Uyē ke Uléecaa uu n wée un píyei n ka, yare u yé mewaisaŋa wapási ai tósu lē ke utisi nkó uu nní n wapásií?

Pi Uléecaa keyo piméré pinyine tú te piké ha Yeesu tí

³² Pifarisi api lē ke písoi api riwúí kémee Yeesu kecáa ní wéiresentene kom. Papee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Pifarisi api pee Uléecaa keyo piméré pinyine tum te piké ha Yeesu tí. ³³ Yeesu uu pee re: Nkárípi ke tó ne nnó ari ketóne kpáne am pee limemáa uyee né n tumme kémee pele. ³⁴ Nó kam ani né wéési, amá ani yé pee né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha ní we ha. ³⁵ Pisuifi api pee pimécópecire m píseine re: Yei kuu sí kári yé fe toké u yé? Néé Pisuifi

pee Pikireki ketê kecáa n yekaalê kémee kuu sí ukê ha Pikireki n céési? ³⁶ Te iye kuu nní maa re: Nô kam ani né wéési, amá áni yé pee né yé. Li we re áni yé fe nâké kei kam yé ha ní we hapo?

Míni mee áme ye pikai n hosi

³⁷ Anyá keyaa tãwô kee sinnêlê kecãpe keyáa píima. Kê ke Yeosu uu písoi keyu-i nyere uu pupai re: Nnúré nn úye n we, ukê kenémee kam ukê míni n nti. ³⁸ Míni mee ye nfáa n he yé nkó yee ne kefa né n tene kémee n leerile men wólu yare rínihoi, yare kai Nléécaasimé ritelê kémee n wólaalê meco. ³⁹ Ulééca Nfaasonê ke pepee ne kefa u n tene api yé ní yosi nkó ke Yeosu uu lè símisi. Api pee kahane likumúnjê kpe-i Nfáasonê n yosi, ke Ulééca uu pee kahane Yeosu riyu n waise nnya.

Písoi ye anô akô akô Yeosu kecáa símaankêe

⁴⁰ Ke písoi pee n cápinelê kecãpe pinyine api anô nyê n kô, api re: Mesei usoi nkó yee antepu uye pee n sónti. ⁴¹ Píco pão re: Uyê ke Ulééca uu wée. Kei ke píco pão kô re: Uyê ke Ulééca uu n wée yé fe u pee Kalilee-pô leerii? ⁴² Ntê li Nléécaasimé ritelê kémee wólaalê te:

Uyê ke Ulééca uu n wée ye Tafiti kpirê le? Petelehem kuyu-i ke Tafiti uu pee ní we kapi u marune. ⁴³ Lê nnya ke písoi api Yeosu kecáa anô akô akô símaankêe. ⁴⁴ Pinyine ye pee pikcãpe lalê piké u tl, amá úka úu pee kaha uké u rica.

Pisuífi piwéese ye Yeosu kesí

⁴⁵ Ulééca keyô pimérê api yisi api pepee ye Ulééca inyónse n wa piwéese ne Pifarisi kémee pele. Pepee ye Ulééca inyónse n wa piwéese ne Pifarisi api pi pise re: Yo nnya káni u tl nâké ne kam? ⁴⁶ Api pi pese re: Ne keweesi, usoi úka úu símaalê yare usoi nkó meco. ⁴⁷ Kei ke Pifarisi api pee pi pise re: Yare nã ne kô týele uu kô nã feriyee? ⁴⁸ Yare piróyopi ne tã Pifarisi kecãpe use unyine ye ne kefa u tenele née? ⁴⁹ Amá risoiwuí nti tee nní u n tikilê ári isé nyu. Ulééca ye lè nnya anô ri wale.

⁵⁰ Pifarisi kecãpe use kapi ye n sée re Nikotem ye pee kei wele. U pinyine-i Yeosu kémee hápaalenle. Uye pi maa re: ⁵¹ Irásê íi ncée he re piké usoi akópe pa ápi kahane unkô n kô, née ápi kahane n ceri lè kuu n wa. ⁵² Kei kapi pee u pise re: Nênte pã ne ka nkpéni Kalilee ukô le, née yo. A rísonê Nléécaasimé ritelê kée aa kóm te antepu úka úu píkai Kalilee-pô leemelê. ⁵³ [Lê memáa, nprá úye uu yisi uu kulu.

8

Lê ke Yeosu uu unósi unyine yee iwásá n wa m ma

¹ Ke písoi api n kúú, Yeosu pão yisi uu Olifiyee rikúú taá. ² Uu kemaresine yisi uu Ulééca keyô-i pele, písoi api u kálaapo. Uu peê tone uu pi n céési. ³ Kei ke isé picélaa ne Pifarisi ápi ne unósi unyine hapo re pi u torile un iwásá wai. Api riwúú kecãpe u nyere, ⁴ api Yeosu maa re: Ucélaa, pi unósi nkó tórilê un iwásá wai. ⁵ Moisi ye isé rã pa re toké ye lipinási pè aparê tapisi toké kpu. N-ye ke pão yé?

⁶ Tinô kapi lè wéési nnya kapi lè u pise piké ne nnyine n yé piké ne pitele u n wa nnya. Amá Yeosu uu pe, uu kenípepi ne ntaai kémee piwóle kápáa. ⁷ Kapi ní we pin pipíselse ne kéyu u mahani nnya, Yeosu uu yisi uu kecíre nyere uu pi maa re: Uyeé úu nâkenécãpe nké-i akópe n wallê ukê mefoi ripare u tóori. ⁸ Uu kô pípe kpá uu ntaai kémee piwóle nãj. ⁹ Kapi anô nyê n kô, piwéese api pinnéi kpíi use use. Piwéese kaí ne kori áí ne siwá páalá, ai pee nkpéni unósi uyê mecíre kecãpe yá, u ne Yeosu pin we. ¹⁰ Yeosu uu pee yisi uu nyere uu u pise re: Unósi, yei kapi we? Uka úu akópe pã paa? ¹¹ Uu u pese re: Uka úu we, Upíima. Yeosu uu u maa re: Né ám kô akópe pã pane. A n nme aa tómpo. Amá kape kô akópe piwai rikpá.]

Yeosu yee písoi nnêl metéi

¹² Yeosu uu kô písoi pee n cápinelê pimáa kpá re: Né ne písoi nnêl metéi le. Nkó yee né n tikilê úu píkai kuñmaha kémee sónene, amá metéi mee ye nfáa n he kuu yé m má. ¹³ Kei ke Pifarisi api pee u maa re: Pão ripócuruu kepócaá aseéra lese. In lè, áí nsímései kaa símisi. ¹⁴ Yeosu uu pi pese re: Mpá kam tinécúruu kenécáa nsímé n símisi, nsímései ye mu. Li we re ne nyule kei kam n léeri ne kei kam n sí. Amá nã áni nyu kei kam n léeri ne kei kam n sí. ¹⁵ Sisoipipi metúhaane meco ke não túhaane. Né ám úka ne túhaane. ¹⁶ Amá in te ne ne unyine túhaane, aseí kam tikilê nen ne u túhaane. Li we re áí menécíre née ne u túhaane, tã ne Unésáa yee né n tumme ye pi. ¹⁷ Li nóinése kémee wólaalê te písoi pité pin linyine kecáa nse n símisi, nsímései ye mu. ¹⁸ Né ne rinécúruu kecáa aseéra lesele, Unésáa yee né n tumme u kô kenécáa aseéra lese. ¹⁹ Api pee u pise re: Yeí ke Upósáa úu we? Yeosu uu pi pese re: Ani né nyu áni kô Unésáa nyu. Nãn pee né n nyu, nó kô pee Unésáa pã kô n nyu. ²⁰ Yeosu ye anô nnyé male un Ulééca keyô kémee awóotakai keyurí we un Nléécaasimé céési. Ke uitunje íi pee kahane n tu nnya, úka úu u tl.

Ani yé fe nòké kei kam n símpo ha

²¹ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Nè tósule. Nò kam ani né wéési áni yé né yé, aní ne nòanékópe kpíni. Aní yé fe nòké kei kam n símpo ha. ²² Pisuifi api pée pimecìre m píseine re: Kuu nní m maa re ári yé fe táké kei kuu n símpo ha, yare u lalé uké umecìre kpu nées? ²³ Yeesu uu pi maa re: Nò ne metene nté pikó le, néen kecáá-pò ukó. Nò ne keté nté pikó le, né ám keté nté ukó. ²⁴ Lè nnya kam nò maa re nansá n ñmurei re née nípá píyei uwee, nò ne nòanékópe kpínine. ²⁵ Kei kapi pée u píse re: Pò mpíi úye kecìre? Yeesu uu pi pese re: Tè iye kam mpíi mekèe-me nò símaari? ²⁶ Nè nòkenécáá nsímé mále meyá ké símisi ké kò ne nò túhaane. Amá mmē kam uyee né n tumme kémeē n kò ñmane kam písoi símisi. Asei ke uyē uu símisi.

²⁷ Amá ápi nkpáni céri re Usáa nsímé kuu símisi. ²⁸ Yeesu uu pée pi maa re: Nòn píyei Usoi Kèpípi rintaáse, nò pée céri re née nípá píyei uwee. Nò kò céri re ám linékó cìre líka wai, amá lè ke Saa uu nē n céesi kam símisi. ²⁹ Tò ne uyē né n tumme tó kesé we. Lè kuu ní la ñmane kam ye wa. Lè nnya, úu né riyá ké menécìre n we. ³⁰ Ké Yeesu uu lè n símisi, písoi meyá api ne kefa u tene.

Písoi pée pimecìre n te ne pílasì

³¹ Kei ke Yeesu uu pée Pisuifi pée ne kefa u n tene maa re: Nòn nnésímé n tikilè, nò pinépiretiki yíkíyiki le. ³² Nò pée nsímései céri, nsímései mmē nn úyese ani nòmenécìre n te. ³³ Api u pese re: Tò Apírahám siyase le, ári kò píkaí anyine ilasi tonelè. Yo nnya kaa pée re: Nò kam aní nòmenécìre n te? ³⁴ Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nò símisi re usoi nkó yee akópe n wai ye akópe ulasi le. ³⁵ Ulási úu ye mesère kéyo ke-i kapi u m múllè n we. Úyòpípi yee ye mesère kéyo-i n we. ³⁶ Lè nnya, Kèpípi ken ilási kémeē nò n lese, nò meyíkíyiki nòmenécìre tele. ³⁷ Ne nyule re nò Apírahám siyase le. Amá nò kò péé la nòké nò kpu re áni nnésímé ñmurei nnya. ³⁸ Lè ke née Unésáa kémeē n yé nkó ke née símisi. Lè ke nò kò nòunésáa kémeē n kò ke nò kò wa. ³⁹ Api u pese re: Apírahám ye urósáa le. Yeesu uu pi maa re: In te nò Apírahám sipípi le, aní Apírahám mewai n wai. ⁴⁰ Menéwai nnéí yee re ké nsímései kam Uléécáa kémeē n kò nò ritíjse. Amá nípá ne le, nò kò pée wéésile nòké nò kpu. Apírahám uu pée lè wai! ⁴¹ Amá nòunésáa sei mewai meco ké nò wai. Kei kapi pée Yeesu pese re: Ari siwásánkaipípi. Usáa use kóló kari má. Uyee nní Uléécáa. ⁴² Yeesu uu pi maa re: Uléécáa un pée mesei Nòunésáa, nò yee pée né n la re ukemeē kam léeri nen kò uyē nnya nté we. Ai menéla kémeē kam ka. Uyee né tumme. ⁴³ Yo nnya káni lè kam nò n símisi aseí kómei? Káni yé n fe nòké nnénòsimé kutu riñco nnya ye ni. ⁴⁴ Kuníri kpee nòunésáa. Nòunésáa mela kani kò la nòké n wai. Háí mekèe-me kuu usoi kò. Úu ye aseí ritíki. Li we re aseí áa ukemeé we. U ye un nnòome n wai káí ne u sá. U unòome le. Uyee kò nnòome nnéí riyíkí. ⁴⁵ Kai nní lè ní we nnya káni ye nsímései ke née n símisi ñmurei. ⁴⁶ Nò úye yee yé fe uu né nyíse re ne akópe wa? In te nsímései kam símisi, yo nnya káni péé ne kefa né tene? ⁴⁷ Usoi nkó yee Uléécáa ukó, yèè Uléécáa nsímé kutu ricòle. Ke nò áni nní upikó nnya káni Uléécáa Nsímé kutu colè.

Yeesu ne Apírahám kecáá nstmé

⁴⁸ Pisuifi api pée Yeesu pese re: Ái tò mesei alari mále táké maa re pò Samarii ukó le aa kò aníri héésii? ⁴⁹ Uu pi pese re: Am aníri héési, amá Unésáa kam tíyu waise, nòn pée tinékó kópu! ⁵⁰ Am wéési ké rinécúruu ríyu waise. Anyine yee wéési uké ríyu né waise. Uyee kò utúhaane. ⁵¹ Asei kecáá, ké nò símisi re nkó yee nnésímé rimmúlú úu píkaí kpine.

⁵² Kei ke Pisuifi api pée u maa re: Tò nkpéni meyíkíyiki yéñle re pò aníri héésile. Apírahám ye kpule, antepuye pò kò kpíni. Pò pée nkpéni re nkó yee mpòsimé rintíki úu píkaí kpine! ⁵³ Yare pò ne urósáa Apírahám yee n kpu fele nées? Antepuye pò ne kò kpínle. Yare pò pée úye? ⁵⁴ Yeesu uu pée pi pese re: In te nées rinécúruu ríyu waise, ám yé ríyu yé. Amá Unésáa uyē kani ní maa re uyee Nòunéléécáa yee ríyu né waise. ⁵⁵ Ani kò pée u nyu. Amá né ne u nyule. Nen m maa re ám u nyu, ne lè wale nòmenéco unòome. Amá nē ne u nyule nen kò unsíme tikilè. ⁵⁶ Nòunésáa Apírahám ye péé ne mpòonare cuunkéle re u yé kam uu kenékámeyaa yenu. Uu kò mesei ke yenu, uríkínj arí níjesi háí. ⁵⁷ Kei ke Pisuifi api pée u píse re: Páa kahane nkpáni ñmē kuwóó n tu, pòn pée tee re pò Apírahám yenaalè, née yo? ⁵⁸ Yeesu uu pi maa re: Asei kecáá, ké nò símisi re Apírahám uké kelene ní we, né ne péé wele. ⁵⁹ Kei kapi pée apare kpísi re piké u topísi. Amá uu ne pi pòlu uu Uléécáa keyo-i léepo uu tómpo.

9

Yeesu ye utisi unyine kapi m mári unyíye paise

¹ Ké Yeesu uu ncée-i ní we un tósu, uu utisi unyine kapi m mári unyíye yenu. ² Upípiretiki api u píse re: Ucélaa, wóo kecìre yee akópe wa nnya kapi ne utisi nkó mári unyíye? Úricuruu akópe nnya née pepée u m mári akópe nnya? ³ Yeesu uu pi pese re: Ái uakópe nnya, ái kò pepée u m mári akópe nnya. Lè kai yé n wa Uléécáa nnañe nké ne ukécáá ní we lin nyáni nnya kuu

unyíyε. ⁴Ke itunεe ii nní ní we, li pise re tókε uyεε né n tumme pikei wa. Kesine ye waine, úka úu yé pεε fe uké keisi. ⁵Kumúnjé nkú-i kam nni keté kecáá ní we, néε keté kecáá metéí. ⁶Kuu anó nyé pimáa ní masí, uu keteni-i meta tuke úu ne sipérépi wai, uu unyíyε uyé inipεε pórii, ⁷uu pεε u maa re: A n ηme a ha Silowee kupare-pó lihí. Silowee aseí re Utumε. Uu mesei yisi uu sí úú ha líhu. Kuú ha m peεme, uu peé n nyáni. ⁸Upiperecó ne pepeε n nyu re u pεε wéleile, api peé m piseine re: Aí nkó yεε pεε tú n wéleii? ⁹Picó api ye re: Uyεε lo. Picó api ye aái, menyine kapi wene. Uricuruu uu pεε re: Né ηmaa lo. ¹⁰Api pεε u pise re: Iye kai wa ke ipónipεε íi ne nkpéni nyáni? ¹¹Uu pi pεε re: Utisi uyé kapi ye n séε re Yeesu yεε sipérépi wa, uu inipεε né pórii uu pεε né maa re: “A n ηme a ha Silowee kupare-pó lihí.” Am sí amí ha líhu, am peé n nyáni. ¹²Api u pise re: Yei ke utisi uyé úú we? Uu pi pεε re: Am nyu.

Pifarisí yε unyíyε yεε ní peí nsmé píseí

¹³Api pεε utisi uyεε pεε mekeε n nyiinlé ne Pifarisí kémeε sí. ¹⁴Keyáa ké ke Yeesu uu sipérépi n wa úú ne inipεε u wúkule ye pεε kewénteyaa le. ¹⁵Pifarisí póo kó pipíseí u kpá re iye kai wa kuú ne nkpéni nyáni? Uu pi maa re: Sipérépi kuu inipεε né pórii, am sí amí ha líhu, am pεε nkpéni n nyáni. ¹⁶Lé nnya ke pikεcɔpe pinyine apí maa re: Utisi uyεε mewai mmé n wa úú yé fe uké Uléécáa-i n leeri. Kúu nni kewénteyaa isé rintíki nnya. Picó api re: Iye ke ukópekóó uu yé fe uu mewaisaηa mmé mecɔ wai? Kei kapi pεε anó akó akó ne rikéne. ¹⁷Pifarisí api kó unyíyε uyé pipíse kpá re: Iye ke póo utisi uyεε inipεε pó m póise kecáá músu? Uu re: Antepu lo.

¹⁸Mpá ne lé, Pisuifi piwéése apí pεε la piké kó te u pεε unyíyε le kuu kó nkpéni nyáni. Api pεε upikó séi ¹⁹api pi pise re: Nónúnjémané uyé kani n tee re nɔ u marile unyíyε ye mesei nkóo? Iye kai wa kuu kó ne nkpéni nyáni? ²⁰Upikó api pi pεε re: Tó u nyule re u kerópi. Tó kó u marile unyíyε. ²¹Amá ári nyu lé kai n wa kuú ne nkpéni n nyáni, ári kó nyu wóo u poise. Ani u pise, úu kewá, u yé fe uu uriyu kecáá nkó símisi. ²²Pisuifi piwéése kapi wuru nnya kapi lé ma. Li we re Pisuifi piwéése ye pεε kómeinele re úye u m maa re Yeesu ke Uléécáa uu wéε, piké liute kuyómeyáhaalee-i lese. ²³Lé nnya ke upikó apí maa re: Uu kewá, ani uricuruu pise! ²⁴Pifarisí api kó uyé kapi m mári unyíyε pipíseí kpá api u maa re: A aseí símisi líké Uléécáa rinyiri túaáse. In tóo, tó nyule ηmaa re utisi uyεε ukópekóó le. ²⁵Uu pεε pi pεε re: Un ukópekóó, né am nyu. Amá líkei líse kam nyu re ne pεε unyíyε le nen kó pεε nkpéni nyáni. ²⁶Api pεε u pise re: Yo kuu pó wa? Iye kuú ne inipεε pó wúkule? ²⁷Uu pi pεε re: Ne písímé nó masile áni kutu né rico. Yo nnya kaní la ké kó písímé rikpá nókε kó? Néε nó ne kó lalε nókε panse upipiretiki? ²⁸Kei kapi alé u rikápáa apí re: Póo uyé upiretiki. Amá tó ne Moisi pipiretiki le. ²⁹Tó nyule re Uléécáa ye ne Moisi símisi. Amá ári nyu ricuruu méye ke nkó póo léeri. ³⁰Unyíyε yεε ní peí uu pi maa re: Lelε píri né ní we yεε re áni nyu méye kuu léeri, uu kó pεε tíyεse inéniéle íi n nyáni. ³¹Tó nyule re Uléécáa uu ye ukópekóó ne kutu rico, amá nkó yεε ríyuu u n waisele un umela wai kuu ye kutu rico. ³²Kaí ne n weme, ári píkaí kómaalé te unyine ye tíyεse usoi kapi m mári unyíyε uu ye kó yenu. ³³Utisi nkó unsá pεε Uléécáa kémeε n leeri, úu yé pεε fe uké linyine wa. ³⁴Api u pεε re: Háí kapi ne pó m mári kaa akópe kémeε pólolé. Póo yé pεε nkpéni tó céési, néε yo? Api pεε kuyómeyáhaalee-i u lese.

Pifarisí rinyíyε

³⁵Yeesu uu kóm te pi utisi uyé lese. Úú ne utisi uyé sáne uu u pise re: Pó Usói Kepipi ne kefa tenelé? ³⁶Uu Yeesu pεε re: Uyεε úye, Upiima? A né símisi ké ne kefa u tene. ³⁷Yeesu uu u pεε re: Uyé kaa nní nyáni, uyεε nní ne pó símisi. ³⁸Kei kuu pεε re: Ne ne kefa pó tenele, Upiima. Uu pεε Yeesu kenyale-i wúlu uu ríyuu u waise. ³⁹Yeesu uu pεε re: Ne keté kecáá kale ké ne písoi túhaane, pepeε n nyiinlé piké n nyáni, pepeε n nyáni póoké nyiinuu. ⁴⁰Pifarisí pinyine ye pεε ukekúrí wεle. Kapi anó nyé n kó, api u pise re: Yare tó ne kó pinyíyε le, néε íyε? ⁴¹Yeesu uu pi pεε re: Nón pεε pinyíyε, áni yé pεε akópe m má. Amá nɔ ye maa re nɔ nyánile nnya ke nóanékópe aa nókenécáa we.

10

Useesé ne isáη kenyárú

¹Yeesu uu re: Aseí kecáá, ké nó símisi re usoi nkó yεε úu rinonɔ-mé ne kusáηlee-i n lompo, amá uu pεε kuwélé féé ne lompo ye uyaa ne usoi kpáaree le. ²Amá nkó yεε ne rinonɔ n lompo yεε useesé. ³Tinonɔo uméré yéε useesé tinonɔo hánnele, isáη ii umeté kom, uyé uu pεε npá uisáη iye rinyiri séi úú ne i leepo. ⁴Un uikó nné pílésepo m masí, uu pεε ikekepeé wai. Kii nní umeté n nyu nnya, ii pεε u n tikilé. ⁵Ii ye píkaí usoi nkó kii n nyu ritiki. Amá ketaa-pó kii ye u kaase, kii nní písáne meté n nyu nnya. ⁶Yeesu uu kenyárú nké písoi pεε kutu u n cólé wai, amá ápi ceri lé kuu ní la uké male.

Yeesu yεε useesé sone

⁷ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Asei kecáá, ké nɔ símisi re nées kusánlee rinónɔɔ. ⁸ Pɛ nnéi pɛɛ ní ka apí ne né tise ye piyaa ne pisoi kpáaree le, amá isán íi ne kutu pi rico. ⁹ Nées rinónɔɔ. Uyee né mmé rintíki uu ne lompɔ ríyu kai yé lo. U yéé lompɔle uu lééri uu kɔ liluke-luke m má.

¹⁰ Piyaa ne pikópe ne picaaínkee ñmane nnya ke uyaa uu ye ka. Amá né ne kale re isán iké nfáa yé nké ne i m pom. ¹¹ Nées useesé sone. Useesé sone yéé fele uu uisee nkɔpɔ yósu uu kpi. ¹² Usáne kapi n kpisi un keisi úu useesé yíkíyiki, ái kɔ uyee useete. U ye kúkpɛ yenle kun weme, uu isán yá uu wuru. Kúkpɛ pɔpɔ pɛɛ isán lakasente aku yékááse. ¹³ Kai nní síwóó ñmane nnya kuu keisi, úu isán kecáá nfasimé ñka wai. ¹⁴ Nées useesé sone. Ne inésán nyule, iyé in kɔ né nyu ¹⁵ yare ke Unésáa uu né n nyu néen kɔ Unésáa uyé nyu meco. Né fe am inésán nkɔpɔ yósu am kpi. ¹⁶ Ne kɔ isán ico mále yee íi kusánlee nkú-i ní we. Li pise re ké kɔ iyé wélaame. I yé menété kɔ, ái wai kusánlee kuse ne useesé use. ¹⁷ Saa ye né lala re ne ñmurei re ké kɔ kɔ pɛɛ kɔ nfáa piyéne rikpá nnya. ¹⁸ Uka úu nfáa né yósu. Nées rinécúruu ñmurei re ké kɔ. Ne ñnanje mále nen yé kɔ am kɔ limemáa nfáa yenu. Lè ke Unésáa uu né n forii re ké wa ye lé.

¹⁹ Nsimé mmé nnya, Pisuifi api kɔ Yeesu kecáá anɔ akó akó n símaankɛɛ. ²⁰ Pimeyá api re: U aníri héesile, u isahɔ torile. Yo nnya kani kutu u colé? ²¹ Picɔ api re: Un pɛɛ aníri n héesi, úu ye pɛɛ nní n símisi. Kuníri yé fe aku unyíye inipee wúkulee?

Pisuifi ye Yeesu kesi

²² Nnyíye kumúné-i kapi keyáa kenyine Yerusalem-i Ulééca keyɔ inyóonse anyá wai. ²³ Yeesu un we un Ulééca keyɔ-i Salomɔ imele apole metene nyérei. ²⁴ Pisuifi api pɛɛ kekále u wai api u pise re: Ne keyo-pɔ kaa yé lé tɔ n séélé tɔn táikɛ? In te pɔo uyé ke Ulééca uu n wée, a ró símisi kekéripi cáká-cáká. ²⁵ Yeesu uu pi pese re: Ne lé pisimé nɔ masile ani yúlu. Mewai kam ne Unésáa nnanje n wapisi ye nyísele re ase kam símisi. ²⁶ Amá ke nɔ áni nní inésán nnya, áni ñmurei. ²⁷ Inésán yéé menété konle. Né ne kɔ i nyule, ii ye kɔ né tíki. ²⁸ Nfáa teneciré kam i he, íi píkai kpine, úka úu yé kɔ fe uké anénipe-i i yási. ²⁹ Unésáa yee né i m pa ye nípá úye fele. Uka úu yé fe uké Unésáa anipe-i i yási. ³⁰ Tɔ ne Saa tɔ ye usoi use le.

³¹ Kei ke Pisuifi api kɔ apare pikpíkɛ rikpá re piké u tapisi. ³² Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Ne mewai sone meyá mee Saa kémeɛ n léeri nɔ nyísele. Mেকেɔpe méye nnya kani la nóké apare né tapisi? ³³ Api u pese re: Ai mewai sone méka nnya kari la tóké apare pɔ tapisi tóké kpu, amá kaa Ulééca n lámaankɛɛ nnya ye ni. Pó kesoipipi, aa mepócíre n nyáni re pɔ Ulééca le. ³⁴ Yeesu uu pi pese re: Ai nónisé kémeɛ wólaalé te Ulééca ye maa re:

Nɔ keyómecaa sipipi lé? ³⁵ Tɔ nyule re ápi yé fe piké lé ke Nléécaasimé ritelé ari m ma tinne.

Isé ritelé ye pɛ ke Ulééca uu pɛɛ ne n símisi sée re keyómecaa sipipi. ³⁶ Saa yee né wée uu keté kecáá né tumti. Yo nnya kam yé maa re ne Ulééca Kepipi le ani pɛɛ re Ulééca kam lámaankɛɛ? ³⁷ In te ái Unésáa mewai kam wai, áni kape ne kefa né tene. ³⁸ Amá in te mé kam wai, nípá nɔnsá n la nóké ne kefa né tene, ani kɔ mé kerí ne kefa tene, ani pɛɛ kekéripi ceru re Unésáa ye kenémee wele, néen kɔ Unésáa kémeɛ we. ³⁹ Api kɔ n náási piké u tí, amá uu ne pi ñmehere. ⁴⁰ Kei ke Yeesu uu kɔ yisi uu Yuritee nkoi pitáj pele, uu ha kei ke Yohani uu pɛɛ mekeɛ pisoi míni n wóle tone. ⁴¹ Pisoi kulú pin kei ukemeɛ sɔnaapɔ api ye re: Yohani uu mewaisaŋa méka wa. Amá mmé nnéi kuu utisi nkó kecáá m ma ye ase ritikile. ⁴² Kei ke pisoi meyá api pɛɛ ne Yeesu kefa tene.

11

Lasaa nkɔpɔ kecáá nsimé

¹ Utisi unyine yee pɛɛ we un pɔólú, api ye u séi re Lasaa. Maari ne umáa Marita kuyu Petanii-pɔ kuu pɛɛ we. ² Maari uyee Upiíma ana tulaali kɔonu uu ne unnyúpi tinne. Uyeyi Lasaa yee pɛɛ pɔólú. ³ Lasaa piyeyi pɛ keté api Yeesu kémeɛ tum apí ha u maa re: Upiíma, usoi uyé kaa nní ní la ye pɔólúle. ⁴ Ke Yeesu uu nsimé mmé n kɔ, uu re: Ai nkɔpɔ itoi kuu pɔólú, amá Ulééca uké ne ríyu n yé nnya kuu pɔólú. Kei kai yé kɔ ne Ulééca Kepipi ríyu waise.

⁵ Yeesu ye pɛɛ Marita ne uwá Maari ne Lasaa lala. ⁶ Kuu pikóme ní masí re Lasaa ye pɔólú memáa, uu kei kuu pɛɛ ní we siyáa sité ketónɛ kpá. ⁷ Uu pɛɛ upipiretikí maa re: Tóké Yutee keté-mé pele. ⁸ Upipiretikí api u pese re: Ucélaa, ái kahane n nánai ke Pisuifi apí pɛɛ kei-pɔ la piké apare pɔ tapisi piké kpu. Kei kaa kɔ la póké pele néé? ⁹ Yeesu uu pi pese re: Kai ye nní n weesi, itunje yee leemele néé íi ye leeme? Uye un ne metunjetí n sónɛ, uu ye rikpɔu. Li we re u ye keté nké kecáá metéi n nyánile. ¹⁰ Amá úye un kesine n sónɛ, u ye rikpɔule re metéi áme ukemeɛ we nnya. ¹¹ Ke Yeesu uu lé pimáa m masí, uu kɔ kpá re: Urósáne Lasaa ye lonile. Ne sinlé ké ha u yónse. ¹² Upipiretikí api u maa re: Upiíma, in te u lonile, u yé péi. ¹³ Lasaa nkɔpɔ nsimé ke Yeesu uu lé tee. Upipiretikí pɔon músu re nnani yíkíyiki nsimé kuu símisi. ¹⁴ Yeesu uu pɛɛ pi luru re: Lasaa ye kpule. ¹⁵ Nɔ nnya kai né láárú re am pɛɛ likumúné kpɛ-i kei we. Li

lê wale re nõké ne kefa né n tene nnya. Tóké nkpéni ukemee tómpo. ¹⁶ Kei ke Tomaa kapi rinyíri n he re Usika uu pée pipiretikí tórò maa re: Ani mpò tóké kò ha, tó ne uyé toké ha kesé kpu.

Yeesu yee ye nkpo-i yukuse, uye kò nfaa

¹⁷ Ke Yeesu uu n tuipo, uu kóm te Lasaa ye nhóre kémee siyáa sina piwai masile. ¹⁸ Petanii ye ne Yerusalem kolenle yare kilométiri pitaani kumúhè. ¹⁹ Pisuifi meya ye pée Marita ne Maari piyáhaa kale piké piuye nkpo pi riyákase. ²⁰ Ke Marita uu n kò te Yeesu ye nnyáa waine, uu yisi uu u tépei, Maari pòo kéyo-i tone. ²¹ Marita uu Yeesu maa re: Upiima, pòn pée nté n we, unéyèi úu yé pée kpu. ²² Amá ne nyule re mpá nkpéni, Uléécaa yé lè nnéi kaa u m pisene pó pa. ²³ Yeesu uu u maa re: Upóyèi ye nkpo kémee yisine. ²⁴ Marita uu re: Ne nyule re u yé kam uu keyáa tóròo ketúnjè ke pikpákpo api n yisine yisi. ²⁵ Yeesu uu u maa re: Néee ye pikpákpo yukuse, née kò nfáa. Usói nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa waine, mpá un piyei n kpu. ²⁶ Nkó ye nfáa m má un pée ne kefa né tenelè úu píkaai kpine. Pò lè ñmureii? ²⁷ Marita uu u pese re: Eee Upiima, ne ne kefa tene re pò ke Uléécaa uu wée. Póo Uléécaa Kepipi kee ketè kecáa mékamé m má.

Yeesu ye té

²⁸ Ke Marita uu lè pimáa ní masí, uu yisi uu tómpo, uu ha uwá Maari séi uu u wéi-wéi re: Ucélaa ye kale, u pó séile. ²⁹ Ke Maari uu lè n kó, uu mese ne mese yisi uu Yeesu tépei. ³⁰ Yeesu uu pée kahane kuyu kpe-i n lompo. Kei ke Marita uu pée ne u rinsáne cire kuú pée kò ne lè we. ³¹ Pisuifi pée pée Maari pòo kéyo-i ní we pin nkpo u yáasi, api yénu re u riwakasile uu léepo. Api yisi api u tiki. Pi pée lè músule re rikpí-i kuu sí uké ha té. ³² Ke Maari uu kei ke Yeesu uu ní we n tuipo, uu uana metene lolu uu u maa re: Upiima, pòn pée nté n we, unéyèi úu yé pée kpu. ³³ Ke Yeesu uu n yé te Maari ye ténile, Pisuifi pée u rintikipò pón kò téní, ai u lémesi uripòo ari caai hái, ³⁴ uu pée pi pise re: Yei kani u wa? Api u pese re: A kam a yé, Upiima. ³⁵ Yeesu uu téní. ³⁶ Pisuifi api pée re: A tíye u pée u la kpa! ³⁷ Pikecòpe pinyine pòo re: Uyee unyíye inipée n wúkule úu yé pée fe uu wai usói nkó úu ye kpuu?

Yeesu ye Lasaa nfaa peseme

³⁸ Ai Yeesu pilémaa kpá, uripòo ari caai hái uu yisi uu rikpí-i tómpo. Kuparepoo kunyine ye ku kapi nnóo-i meparè ririfi. ³⁹ Yeesu uu pi maa re: Ani kepare lese. Ukpákpo uyei, Marita uu Yeesu maa re: U nkpéni pikpáhai masí, Upiima. Kutú ne n kpu, li siyáa sina piwai masile. ⁴⁰ Yeesu uu u pese re: Am pó maa re pòn ne kefa n tene, pó yé te Uléécaa ye ríyu málee? ⁴¹ Kei kapi pée kepare wúkule, Yeesu uu keléécaa werfi uu re: Sáa, ne pó pòonese re pò ne kutu né ricò nnya. ⁴² Né ne nyule re meséere kaá ne kutu né cólè. Amá písoi riwú piima ntí tee nní né n kálaalè nnya kam lè ma re piké fe piké ne kefa tene re pòo né tumme nnya. ⁴³ Kuu lè pimáa ní masí, uu cáai ai cá re: Lasaa, a leeme! ⁴⁴ Usói uu kei nní yisi uu léeri, uana ne uanipe an sisánáapampi pílaankeelè, ukeyu ken kusanjáa yáriilè. Yeesu uu pée pi maa re: Ani u fénnente ani u yá uké tómpo.

Pisuifi piwéése ye rinòo rise wa piké Yeesu tí

⁴⁵ Pisuifi meya pée Maari keyò-i n hápò api lè ke Yeesu uu n wa yenu, api ne kefa u tene. ⁴⁶ Amá picò pòo sí, api ha lè ke Yeesu uu n wa Pifarisi keenkee. ⁴⁷ Kei ke pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi api pitúhaane píima cápine api re: Iye kari waine? Usói nkó ye mewaisanja wapisile hái! ⁴⁸ Tón n tíye un lè n wai, písoi nnéi yé ne kefa u tene, Rom pikó api péé weri api Uléécaa keyò foru api ne kuróyu péne. ⁴⁹ Pisuifi piwéése pè use kapi ye sée re Kayifu. Uyee pée kuñmè kpè Uléécaa isina tú. Uyè uu pée pi maa re: Ani nka kómei! ⁵⁰ Ani yè te li ne kutási nó we re usói use uké nónnenéi nkpo kpu, kuyu nnéi áku kape ne méwoo rinséé nnya? ⁵¹ Ai re ukemúhè cire kúu ne lè ma. Kai nní uyee pée likumúhè kpe-i Uléécaa usina nnya kuú ne Uléécaa rinyiri símisi re Yeesu yee Pisuifi kecáa kpine. ⁵² Ai kò Pisuifi kecáa ñmane nnya kuu kpine, amá li pise re uké kpu uké ne Uléécaa sipipi see ketè nnéi kecáa n yekaalè cápine síké pansé písoi pise.

⁵³ Kai ne keyáa kè n kpísi, Pisuifi piwéése api rinòo rise wai re piké Yeesu kpu. ⁵⁴ Lè nnya, Yeesu úu ye pée Pisuifi kecòpe pinyérei rikpá piké u n nyáni. Uu pée yisi uu ketè kenyine kee ne kucesi kóima n kólè-mè téj, u ne upipiretikí api ha kei-pò n we. Pi ye kei sée re Efrayim.

⁵⁵ Isirayeli pikó nkpo melós anyá ye pée nyahaimela. Lè nnya ke kei pikó meya api yisi api Yerusalem sí te piké ha inyóonse inyekii wa anyá aké kelene tu. ⁵⁶ Api Yeesu wélaankee, api pée Uléécaa keyò-i n we pin pée pimécòpécire píseine re: N-ye kani músu? Yare u yé kam néé úu yé kam? ⁵⁷ Pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Pifarisi ye pée rinòo pihee masile re: Uye un ukelò n nyu, uké símisi piké fe piké u tí.

12

*Maari ye Yeesu ana kecáa tulaali kòonu
(Matiyee 26:6-13; Mariki 14:3-9)*

¹ Lin tisele siyáa sikpuulú piké kelene nkɔ meló anyá li, Yeesu uu yisi uu Petanii tómpɔ. Kei ke Lasaa kuú pɛe pikpɔkpɔ kémeɛ n yukuse uú we. ² Api kusáne u wai, Marita un iluke hɔɔnente, Lasaa pɔɔn pɛpɛe iluke keluke-i Yeesu kekúrí rí tú keɔpɛ we. ³ Maari uu pɛe tulaali pape-pape yɛe nnéí píima m má kenúmpí kpísi, uu Yeesu ana keɔáá kɔɔni uu pɛe unnyúpi nɛ Yeesu ana tinne. Tulaali kukpáhá aku kɛyɔ yipu. ⁴ Yeesu pipiretiki keɔpɛ use kapi yɛ n sée rɛ Yutasi Isikariyɔti yɛe rí ka uu Yeesu piláarɔ anipe-i wai, uu pɛe rɛ: ⁵ Yo nnya kápi tulaali pape-pape nkó yáá nɛ nnéí píima piké siwóó píwekóó hɛ? ⁶ Ai rɛ píwekóó nfasimé kuu wai nnya kuu lɛ ma. U pɛe uyaa lɛ. Kuu nní kuwóólɔɔ m múlilɛ nnya, u yɛ pɛe lɛ kapi kémeɛ n waiɔ yáaile. ⁷ Yeesu uu u maa rɛ: A unósi nkó riyá sée! U lɛ wale un nɛ keyáa kɛ kapi nhóre-i nɛ n tanine músu. ⁸ Mesére ke píwekóó api yé nákenékúrí n we, amá né ám mesére nákenékúrí wene.

Pi rinó rise wa rɛ piké Lasaa kpu

⁹ Pisuiifi kulúí yɛ pɛe kó tɛ Yeesu yɛ Petanii-i we. Api sí kulúí, áí uyɛ nmanɛ nnya, amá piké kɔ nɛ Lasaa kuu pikpɔkpɔ kémeɛ n yukuse n yé nnya. ¹⁰ Pɛpɛe yɛ Uléécaá inyóɔnse n wa píwéese api símisi áí tone rɛ piké kɔ Lasaa pɔ́ kɔ kpu ¹¹ rɛ Pisuiifi meýá yɛ pɛe pi yálenle pin uyɛ nnya Yeesu nɛ kefa tene.

Yeesu yɛ Yerusalem kuyu loni (Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40)

¹² Kai kóso n weesi, pisoi kulúí píima pɛe nkɔ meló anyá pinyáni n hápɔ, api kóm tɛ Yeesu yɛ Yerusalem-i sóneɔ. ¹³ Api pinnéí atɛnɛpai kpasi api síka apí nɛ u tɛpɛi, pin cáá rɛ: Osanna! Ani uyɛe n sónti nɛ Úpíima rinyiri ritaáse. Uyɛe Isirayéelí pikó uyɔɔpi. ¹⁴ Yeesu uu keminaapipi keniyine yɛnu, uu kekeɔáá tone yarɛ kai n wólaalɛ tɛ:

¹⁵ Nó Siyɔɔ kuyu pikó, iwame íi kape nó wa.

Ani ripaí, núnéyɔɔpi yɛe nní keminaayaha kepipi keɔáá tú un nɛ weme. ¹⁶ Úpipiretiki ápi pɛe lɛlɛɛ n wai aseí kó kelene. Amá ke Uléécaá uu Yeesu ríyú n waise kapi pɛe léise rɛ lɛ ke pisoi api nní u n wa kaí pɛe mekeɛ-me ukeɔáá wólaalɛ.

¹⁷ Pɛ nnéí pɛe pɛe Yeesu kekúrí rí we kumúnjé kpe-i kuú pɛe Lasaa nhóre-i n sée uu lésɛri uu kɔ pikpɔkpɔ kémeɛ u yukuse, api lɛ kapi n yé pisoi keɛnkɛe. ¹⁸ Lɛ nnya ke pisoi riwúú ari pitépei u wa. Pisoi yɛ pɛe kónle rɛ u mewaisaɔa mɛ wale. ¹⁹ Pifarisi api pɛe símaane rɛ: Nɔ nyáni rɛ méwoo kani wai. Pisoi nnéí pɛe nní u tikilɛ.

Pikireki pinyine yɛ la piké Yeesu yɛ

²⁰ Pikireki pinyine pɔ́ nɛ kɔ pɛe anyá kumúnjé kpe-i pɛpɛe Yerusalem rí ha piké ha Uléécaá yáási keɔpɛ wele. ²¹ Api Kalilee ketɛ-pɔ Petisayíta ukó Filipu kekúrí nyósoɔpɔ api u maa rɛ: Urósaá, tɔ pɛé la rɛ také Yeesu yɛ. ²² Filipu uu sí uú ha lɛ Antiree símisi, piketɛ apí ha nɛ Yeesu símisi. ²³ Yeesu uu pi pɛse rɛ: Li nkɔpéni itunɛ tule rɛ Usoi Kepipi kéké ríyú yɛ. ²⁴ Asei keɔáá, kɛ nɔ símisi rɛ tilukepipi tinsá n loó tiké kpu, tímɛcirɛ kari yɛ n we. Amá tin n kpu, ti yɛ apipi kulúí marile. ²⁵ Nkó yɛe unfaa rí la yé kam uu n fómni. Amá nkó yɛe úu ketɛ nté unfaa n kpísi uké waise linyine, úu n fómnine, amá nfáa tenɛciré kuu yénune. ²⁶ Uye un n la uké pikei né wa, uké né n tikilɛ. Kei kam rí we ke unékeikó pɔ́ kɔ sónti uké n we. Uye un pikei né n wai, Saa yé ríyú u waise.

Yeesu yɛ unkpɔ nstmé stmisi

²⁷ Lɛ memáá, Yeesu uu pɛe rɛ: Tinépɔ́ yɛ nkɔpéni caailenle. Né nkɔpéni rɛ iye? Tɛ Saa, kape tíyɛ kɛ ntóosi itunɛ nnyí kémeɛ lomɔ́ né? Lɛ nnya kam kɔ pɛé ka. ²⁸ Saa, a ripónyiri ritaáse! Kei ke metɛ menyine ame keyómɛcaá-pɔ leeme ame rɛ: Nɛ pitaáse rí masile, né kɔ pitaáse rikpáne. ²⁹ Pisoi pɛe kei n cápínelɛ api lɛ kom api rɛ: Ikónɛ yɛe nɔmurei. Picɔ́ apí rɛ: Uléécaatume unyine yɛe nɛ u símisi! ³⁰ Kei ke Yeesu uu pɛe pi maa rɛ: Ai né nnya ke metɛ mmé ame léeme, amá nó nnya yɛ ní. ³¹ Nkɔpéni ke itunɛ ii tu rɛ piké nɛ ketɛ nké pisoi túhaane. Nkɔpéni ke itunɛ ii tu rɛ piké ketɛ uyɔɔpi lakase. ³² Amá kumúnjé kpe-i kapi keléécaá né n síkane, né né tíyɛse pisoi nnéí apí kenémeɛ weri. ³³ Nkɔ́ mmɛ kuu n sónti uké rí kpu nsímé kuu lɛ pi símisi. ³⁴ Pisoi pɛe n cápínelɛ apí u pɛse rɛ: Tɔ irósé ritelɛ-i kéénle rɛ mesére ke uyɛ ke Uléécaá uu n wéɛ uu yé nfáa m má. Yo nnya ke pɔ́ pɛe rɛ: Li pise rɛ piké Usoi Kepipi keléécaá risíka? Wóo pɛe nkɔpéni Usoi Kepipi kɛ? ³⁵ Yeesu uu pi pɛse rɛ: Metɛí yɛ kɔ nɛ nákenɛɔpɛ wele. Amá ame pɛe náɔjaine. Ani nkɔpéni ke metɛí ame nní rí we n sóne, kuɔmaha áku kape nɛ nó rinkáikai nnya. Nkó yɛe kuɔmaha-i n sóne úu nyu méyɛ kuu sí. ³⁶ Lɛ nnya, kani nkɔpéni nní metɛí m má, ani nɛ kefa mɛ tene noké nɛ m panse metéí sipipi nnya.

Ke Yeesu uu lɛ pimáa rí masí, uu tómpɔ uú nɛ ketaa pi wai uú ha pésu.

Pisuiifi ápi Yeesu nɛ kefa tene

³⁷ Mpa kuu mewaisanja kului pikeyu-i n wapisi, api hmurei pike ne kefa u tene. ³⁸ Le ke antepu Esayi uu pee mekee ni ma kai le wa re:

Upiima, woo ntosime kari n simisi hmurei?

Uye ke Upiima uu unnahe kuu ne n keisi nyise? ³⁹ Lelee n tiyese kapi ye ne n fe pike ne kefa n tene yee le ke Esayi uu ko ni ma re:

⁴⁰ Uleecaa ye pi nyiinsela re api kape ne n nyani nnya.

U pimesohu yariile re api kape ne lika ase n ko nnya.

Insá le, pi ye ukemeé ha uu pi poise.

⁴¹ Ke Esayi uu Upiima meyoopi n ye nnya kuu fe uu le male.

⁴² Mpa ne le, Pisuifi piwése kecape, meya ye pee ne kefa Yeesu tenele. Amá Pifarisi nnya, api ye pee pisi kecape le ma re pi ye kuyomeyahaalee-i pi lakase nnya. ⁴³ Pi pee lala pisi pike ye riyu pi waise ai tousu ke Uleecaa uu ye riyu pi n waise.

Yeesu ye unsime ne ketahai rikene

⁴⁴ Le memaa, Yeesu uu pee caai re: Nko yee ne kefa ne n tene uu ne ne hmane kefa tene. Asei kecaa, uye ne n tumme kuu ko ne kefa tene. ⁴⁵ Nko yee ne n nyani ye uye ne n tumme nyanile.

⁴⁶ Ne meteli le. Ne keté kecaa kale re uye ne kefa ne n tene uu kape kuhmaha-i n we. ⁴⁷ Uye un nesime n ko insa n tintiki, ai nee ne u tuhaane. Am keté kecaa ka re ke ne pisi tuhaane, ama ne ka re ke riyu lo. ⁴⁸ Nko yee ne ni ye, uu ko nesime pakarelé ye utuhaane male. Nsime mmé kam nni n simisi mee ha ne keyaa tawo ketuje u tuhaane. ⁴⁹ Ai kenemuje cire kam ne simisi. Amá, Saa yee ne n tumme yee uricuruu le kam ye n simisi ne le kecaa kam ye n ceesi ne forii. ⁵⁰ Ne ko nyu re le kuu n forii ye nfaa tencire hele. Le nnya, ne ye le kam n simisi simisile yare ke Unesaa uu ne ni forii.

13

Yeesu ye upipiretiki ana heere

¹ Lin ne weesine pike ne nkpo meloo anyá li, Yeesu un nyu re uitunye ye tule re uke keté nke kecaa yisi uke Usaa-i pele, uu pee upisoi pee keté kecaa ni we un pi la, meyansei pila kpa ne keto-pa. ² Kai nnyoo n wa, u ne upipiretiki pin tu pin iluke le. Kuniri poon Simoo Isikariyoosti uhmáne Yutasi kefa-i piwai masi re uke u ti uke upilaaro pa. ³ Yeesu ricuruu ye pee nyule re Saa Uleecaa keme kuu leeri, ukemeé kuu ko pele, un ko nyu re Saa Uleecaa ye nra pa u uanipe-i wale. ⁴ Uu pee keluke-i yisi uu ukutukanka caaa mahani uu kuporou kpsi uu kehale-i te ⁵ uu pee limemaa kucari maa kunyine-i mini suni, uu upipiretiki ana piheere loni, uu ko ne kuporou kuu kehale-i rinté pitinnente loni. ⁶ Uu Simoo Piyee tulu, uye uu u ma re: Pó Upiima, ai po ye pee menije ne ana heere! ⁷ Yeesu uu pee u pese re: Aa le kam nni n wai ase komei kelene. Amá po kam aa kepire kom. ⁸ Piyee uu u ma re: Ai we kparaa re poke ne ana heere. Yeesu uu u pese re: Nensa ko po n heere, to ne mpó ari ye fe toké linyine ripene. ⁹ Kei ke Simoo Piyee uu pee u ma re: In lee ni, ai ana hmane kaa ye ne heere, Upiima, ne anipe ne riyu kaa ye ne ripene! ¹⁰ Usoi nko yee piwole ni masi uu ye ko n wesi uke piwole rikpa. [Insá ana kuu ye heere.] U uipije nni wole uu funi. No ne piwole masile ani funi, ama ai pee nonnene. ¹¹ Yeesu ye pee uye pilaa anipe-i u n waine pinyuwe maalente. Le nnya kuu ma re: Amá ai pee nonnene kani wole ani funi.

¹² Kuu upipiretiki ana piheere ni masi uu ko ukutukanka caaa pitane pese, uu keluke-i ketone pele, uu pi pise re: No le kam nni no n wa ase konle nni? ¹³ No ne selei re Ucelaa ne Upiima. No alari male. Ne mesei le. ¹⁴ Nee nni Nounepiima ne Nounecelaa. Neen ana no n heere, li pise re noke ye ko nomenapecira ana heerente. ¹⁵ Ne le no nyisele noke ye ko ne n wapaane yare kam no n wa meca nnya. ¹⁶ Asei kecaa, ke no simisi re ukeiko uu ye ukeisaa n fe. Utume uka uu ye uye u n tu n fe. ¹⁷ No nkpeni le nni nyule. No kpere likecaa sone, no nkijijije ye. ¹⁸ Ai nonnene kam ne mane. Ne pe kam n we nyule. Amá li pise re lelee Nleecaasime riteli-n wolaale like wa. Lelee re:

To ne uye to ricaripi rise-i iluke n le ye ne nepanse. ¹⁹ Ne nkpeni nsime mmu no simisile nke kelene kam. Nn piyei n ka, ani pee hmurei re nee nra piyei uwee. ²⁰ Asei kecaa, ke no simisi re uye unetume ni yosi ye ne yosile. Uye ko ne ni yosi ye uye ne n tumme yosile.

Yeesu ye simisi re Yutasi ye pilaa anipe-i u wa (Matiyee 26:20-25; Mariki 14:17-21; Luki 22:21-23)

²¹ Ke Yeesu uu anoo nyé pimaa ni masi, uripoo ari caai uu re: Asei kecaa, ke no simisi re nokecape unyine ye pinelaaro anipe-i ne wa. ²² Kei ke upipiretiki api pee siyu-i pinyaneine lo pin piseine re uye kuu ne mane? ²³ Likumuje kpe-i, Yeesu pipiretiki kecape use kuu pee meya ni la un ukecaa finu. ²⁴ Simoo Piyee uu ukuwé-mé paipo uu u pise re uye kuu ne mane. ²⁵ Kei ke uye uu pee Yeesu kecaa finepo uu u pise re: Upiima, uye kaa ne mane? ²⁶ Yeesu uu

u pɛsɛ rɛ: Nɛ kɛkpɔ́nɔ́pi iyéhe rita. Uyɛ kam kɛ ḿ pane, uyɛɛ lo. Uu pɛɛ kɛkpɔ́nɔ́pi iyéhe ta uu Simɔ́ Isikariyɔ́ti unmánɛ Yutasi kɛ pa. ²⁷ Kɛ Yutasi uu kɛkpɔ́nɔ́pi kɛ lɛ́ rí yɔ́sɪ, Setani uu u loni. Yeesu uu pɛɛ u maɛ rɛ: A ha mɛkɛɛ lɛ́ kaa mɛwai m má wa. ²⁸ Pɛ́ nnɛ́ pɛɛ kɛluka kɛ-i rí wɛ kɛɔpɛ úka úu kɔ́ yo nnya kuu lɛ́ u ma. ²⁹ Yutasi yɛɛ pɛɛ pikuwóólɔ́o múlílɛ. Lɛ́ nnya kɛ pimeyá api musí rɛ Yeesu yɛ u pisele rɛ uké ha lɛ́ kai anyá kɛmɛɛ pi m pise lo. Pico pɔ́o músu rɛ nɛɛ u u maɛ rɛ uké linyine kpísi uké píwɛkɔ́ pa. ³⁰ Yutasi uu kɛkpɔ́nɔ́pi kpísi uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ leepɔ́. Likumúnjɛ kpe-i, lin kɛsine wa.

Isé fale kecáá nsimé

³¹ Kɛ Yutasi uu piléepɔ́ ḿ masí, Yeesu uu rɛ: Li nkpéni Usoi Kɛpipi ríyu waise, ai kɔ́ kɛ́ nnya Uléécáa pɔ́ kɔ́ ríyu waise. ³² Lin uyɛ́ nnya Uléécáa ríyu n waise, Uléécáa ricuruu yé kɔ́ uyɛ́ ríyu waise. Ai kɔ́ nánjainɛ uké nɛ lɛ́ n wa. ³³ Sinépipi, nkáripí kam kɔ́ nɔ́kɛnɛmɛɛ pitónɛ kpáne. Nɔ́ kam ani nɛ wéési. Yare kam Pisuífi pimáa ḿ masí rɛ: Ani yé fe nɔ́kɛ kei kam n sí ha, limecɔ́ kam kɔ́ nkpéni nɔ́ maane. ³⁴ Isé fale kam nɔ́ pálɛ tɛ: Ani n lakaane. Nɔ́kɛ kɔ́ n lakaane yare kɛ nɛɛ nɔ́ rí la mɛcɔ́. ³⁵ Nɔ́n n lakaane kɛ ḿpá úyɛ uu yé yé tɛ nɔ́ pinépiretiki lɛ.

Yeesu yɛ símisi rɛ Piyɛɛ yé u kési rɛ úu u nyu

³⁶ Simɔ́o Piyɛɛ uu pɛɛ u pise rɛ: Yei kaa sí, Upíima? Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Aa yé nkpáni fe pɔ́kɛ kei kam n sí ha, amá pɔ́ kam aa kɛpire nɛ́ t́kípɔ́. ³⁷ Kei kɛ Piyɛɛ uu kɔ́ u pise rɛ: Yo nnya kám yé fe kɛ nkpéni pɔ́ ritiki, Upíima? Tɛ in nkpɔ́ yɛ mu, nɛ ḿpɔ́kpɔ́ kpu! ³⁸ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: In tɛ nkpɔ́ yɛ mu, pɔ́ nɛkpɔ́ kpu, nɛɛ yo? Asei kecáá, kɛ pɔ́ símisi rɛ icá iké kelene n kooi, pɔ́ kési metaani rɛ áa nɛ nyu.

14

Yeesu yɛ nceɛ kapi yɛ nɛ Saa Uléécáa-i rí ha

¹ Yeesu uu kɔ́ upipiretiki pimáa kpá rɛ: Nórínɛpɔ́o ári kape n caailɛ. Ani Uléécáa nɛ kɛfa tɛnɛ ani kɔ́ nɛ́ nɛ kɛfa tɛnɛ. ² Sitónɛ yɛ Unésáa keyɔ́-i kultú wɛlɛ. Nɛ sinle kɛ́ ha ketónɛ nɔ́ nyóɔnɛ. Insa pɛɛ lɛ́, ám yé pɛɛ nɔ́ símisi rɛ nɛ sinle kɛ́ ha ketónɛ nɔ́ nyóɔnɛ. ³ Nɛn n ha ketónɛ pinyóɔnɛ nɔ́ m masí, nɛ pɛɛrile kɛ́ nɔ́ kpísi kɛ́ nɛ ripéne, nɔ́kɛ kɔ́ nɛ kei kam rí wɛ n wɛ nnya. ⁴ Nɔ́ kɔ́ kei kam n sí nceɛ nyulɛ. ⁵ Tomaa uu pɛɛ u maɛ rɛ: Upíima, ári nyu kei kaa n sí, íyɛ kari yé wa tɔ́kɛ nɛ linceɛ n nyu? ⁶ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Nɛɛ nceɛ, nɛɛ nsimései, nɛɛ nfáa. Úka úu wɛ yɛɛ yé Saa Uléécáa-i rí ha kái nɛ́ kuú nɛ ritiki. ⁷ Nɔ́n pɛɛ nɛ́ n nyu, nɔ́ pɛɛ kɔ́ Unésáa n nyu. Káí nɛ neni n kpísi, nɔ́ u nyulɛ ani kɔ́ u yenu.

⁸ Filipu pɔ́o pɛɛ rɛ: Upíima, pɔ́ kpɛrɛ Saa ró nyíɛ, lɛɛ nɛ ró piyɛ. ⁹ Yeesu uu u maɛ rɛ: Filipu, háí ái neni-mɛ kɛ tɔ́ nɛ nná arí wɛ, áa kɔ́ pɛɛ nɛ́ nyuu? Nkó yɛɛ nɛ́ n yé yɛ Unésáa yenlɛ. Iyɛ kai wa kaa pɛɛ nɛ maɛ rɛ kɛ́ Saa nɔ́ nyíɛ? ¹⁰ Áa nɛ kɛfa tɛnɛ rɛ tɔ́ nɛ Unésáa yɛ pɛnɛnɛnɛ, nɛn ukɛmɛɛ wɛ uyɛ́ un kɔ́ kɛnɛmɛɛ wɛ nɛɛ yo? Nsimé mmú kam nní kɔ́ n símisi rín kɛnɛmɛɛ léeri. Amá Saa yɛɛ kɛnɛmɛɛ rí wɛ yɛɛ umɛwai wáí. ¹¹ Ani nɛ kɛfa tɛnɛ rɛ nɛ Unésáa kɛmɛɛ wɛlɛ, Unésáa pɔ́ɔn kɔ́ kɛnɛmɛɛ wɛ. Ḿpá nɔ́nsá nɛ lɛ́ kɛfa n tɛnɛnɛ, ani nɛ lɛ́ kam n wai nnya kɛfa nɛ tɛnɛ. ¹² Asei kecáá, kɛ́ nɔ́ símisi rɛ nkó yɛɛ nɛ kɛfa nɛ́ n tɛnɛ pɔ́ nɛ kɔ́ mɛnɛwáí mɛcɔ́ wa. Ticuruu u yé mɛnɛkɔ́ metónjɛ-tónjɛ wa rɛ Unésáa kɛmɛɛ kam tósu nnya. ¹³ Lɛ́ nnɛ́ kani yé nɛ rinényíri m pise, nɛ li wáine Saa uké nɛ Kɛpipi nnya ríyu yé. ¹⁴ Nɔ́n yɛ yo mpuri nɛ rinényíri m pise, nɛ nɔ́ lí pa.

Tinɔ́o mɛyɛkei rɛ Uléécáa yé Nfaasɔ́nɛ pame

¹⁵ Yeesu uu kɔ́ pimáa pi kpá rɛ: Nɔ́n nɛ́ n la, nɔ́ yɛ inésé ritiki. ¹⁶ Nɛ́ nɛ́ pɛɛ Saa wɛ rɛ uké Ucome nɔ́ pa uké mɛsɛrɛ nɔ́kɛnɛmɛɛ n wɛ. ¹⁷ Uyɛɛ nní nsimései Nfaasɔ́nɛ. Ketɛ́ nké písoi ápi yé fe piké n yɔ́sɪ. Api n nyáni, ápi kɔ́ n nyu. Amá nɔ́ nɛ n nyulɛ rɛ n nɔ́kɛnɛkúrí wɛ. Nɔ́ nɛ mmɛ́ nɛ́ ripéne nɛ́ nɛ nɔ́kɛnɛmɛɛ n wɛ nnya. ¹⁸ Am nɔ́mɛnɛ́círɛ yáne yare sikúmampipi. Nɛ nɔ́kɛnɛmɛɛ pɛɛrile. ¹⁹ Li tise nkáripí, ketɛ́ nké písoi ápi yé pɛɛ piyéne nɛ́ rikpá. Amá nɔ́ nɛ́ nɛ́ yé tɛ nɛ nfáa mále nnya. Nɔ́ nɛ kɔ́ sántile nɔ́kɛ́ nfáa m má nnya. ²⁰ Likɛyaa kɛ́ kani yé céri rɛ tɔ́ nɛ Unésáa yɛ pɛnɛnɛnɛ, nɛn ukɛmɛɛ wɛ, nɔ́n kɛnɛmɛɛ wɛ, nɛn kɔ́ nɔ́kɛnɛmɛɛ wɛ.

²¹ Nkó yɛɛ inésé ḿ múlílɛ un i tikilɛ yɛɛ nɛ́ la. Unésáa yé kɔ́ uyɛɛ nɛ́ n la n la. Nɛ́ nɛ́ kɔ́ u n la am kɔ́ mɛnɛ́círɛ u nyíɛ. ²² Yuuti, áí Yutasi Isikariyɔ́ti, uu u maɛ rɛ: Upíima, íyɛ kaa yé mɛpɔ́círɛ ró nyíɛ áa yé pɛɛ ketɛ́ nké písoi mɛpɔ́círɛ nyíɛ? ²³ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Úyɛ un nɛ́ n la, u yé nnésímé rimúlú. Unésáa yé u n la. Tɔ́ nɛ Unésáa ari ukekúrí sí, arí ha ukɛmɛ́ n wɛ. ²⁴ Nkó yɛɛ úu nɛ́ rí la úu yɛ nnésímé rimúlú. Nsimé mmú kam nní nɔ́ n símisi rín kɔ́ pɛɛ kɛnɛmɛɛ léeri, amá Saa yɛɛ nɛ́ n tummɛ kɛmɛɛ lɛ. ²⁵ Kumúnjɛ nkú-i kɛ tɔ́ nɛ nná ari nkpéni nní rí wɛ kɛmɛɛ kam lɛ́ nɔ́ símisi. ²⁶ Nɔ́unɛcome yɛɛ nní Nfaasɔ́nɛ kɛ Saa Uléécáa úu nɛ rinényíri m pámnɛ. Mmɛ mɛɛ ḿpá yo nɔ́ céésine nn kɔ́ lɛ́ nnɛ́ kam nɔ́ n símisi nɔ́ léise. ²⁷ Nɛ nkpéni nkíjnɛ nɛ nɔ́ riyá. Nnɛ́kíjnɛ kam nɔ́ n hɛ. Ai sisoipipi mɛhɛ mɛcɔ́ kam nɔ́ hɛ. Nórínɛpɔ́o ári kape caai,

iwame fi kape ko no n we. ²⁸ Yare kam no m maa re: Ne no riyá ani ha ko nokenémee pæri. Non ne n la, kam nni Unésáa kéme n si, li yé pæ no n láarúle re ne ukemee sí nnya. Unésáa ye né fele. ²⁹ Ne nsímé mmú nnéí no símisile nké kelene kam te nn píyei n ka, noké ne kefa n tene nnya. ³⁰ Am nkpéni ne meýá písímé no kpáne. Keté nké uyæpi ye wemele. Uu rinaje rika kenécáa má. ³¹ Amá keté nké písoi piké ne n céri re ne Saa lale nnya kam ye lé kuu ye né m ma wa. Ani nté yisi toké ncée kpisi.

15

Yeesu yee fiinyi kulée

¹ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Né ne fiinyi kulée riyíki le, Unésáa yee kuute. ² U ye nípá nlése ri-ye mee kenécáa n tóraalé rin ye pæ mári rikéle uu ko iye m máru héru, ii pæ meýá pimáre kpá. ³ Icélaa nnyí kam nni no m pa ye pihéré no masile ani pæ nkpáni cáka-cáka. ⁴ Toké m pénelē non kenémee we yare ke nē nokenémee ri we meco. Nlése nnsá ne kulée n toraalé, rin ye fe nké mmecire n we nri ne apipi maru. Limeco ke nō ani yé fe noké linyine yoriye nōnsá ne né m pénelē. ⁵ Née kulée riyíki, nō ilése. Nko yee ne né m pénelē un ne we yare ke nēe ukemee ri we meco yee ye linyine yoriye. Insa né, ani yé fe noké apipi toresi. ⁶ Uye unsá ne né m pénelē uké ne n we, pi ye ketahai-mempō u fómppole yare nlése, uu kóosi api pæ ilése kóima iyē cápine api nna sé ii tore. ⁷ Non ne né m pénelē non ne kenémee n we, nnésímé nn ko nokenémee n we, ani ye lé kani ri la pise, pi yé no li pa. ⁸ Non apipi meýá n toresi, no lé nyísele re no pinépiretiki le. Unésáa uu pæ riyu yenu. ⁹ Ne no lale yare ke Saa uu né ri la meco. Ani rila mmē kéme n n we. ¹⁰ Non inésé m múlī, nnēla kéme n kani lé we yare kam Unésáa isé rimmúlú am pæ unla kéme n n we meco.

¹¹ Ne lé no símisile noké ne menéco mpóonare m má, nōnnépóonare nké ko n we ne nketō-pō nnya. ¹² Isé iyē kam no m pálé yee re: Ani n lakaane yare kam no ri la meco. ¹³ Lelee n fe ke usoi uu ye ne n nyíse re u rila píima mále yee re: Usoi uké unfaa cire kpisi uké upisane riyu kecáa he. ¹⁴ Non ye lé kam no m pise n wa, no pinésáne le. ¹⁵ Am nkpéni píséi no kpáne re pikeikó. Ukeikó úu ye n nyu lé ke ukeisaa uu n wai. Lé nnéi ke Unésáa uu né n nyíse kam no céesi. Lé nnya kam no sée re pinésáne. ¹⁶ Ai nō né wée, nēe no wée am no tum te ani n nje ani ha pikéi wa liké yóriye nípá píyei-pō. Lé kéme n, Unésáa yé pæ lé nnéi kani yé ne rinényiri u m pise no pa. ¹⁷ Lé nnya, lé kam no m pise yee re ani n lakaane.

Keté nké pikó ye Yeesu ne upiretiki ipuri yulu

¹⁸ Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Keté nké pikó pin nóinépuri n yulu, ani ceri re inépuri kapi mefoi yé kelene. ¹⁹ Non pæ keté nké pikó, pi yé pæ nóinépuri n la re no pipikó nnya. Amá kani nni keté nké pikó, am ko no wée, no ne pē ani pæ líka pénelē nnya, api pæ nóinépuri la. ²⁰ Ani rinóo té kam no m ma léise re: "Ukeikó úu ye ukeisaa n fe. Pin né n wéekuselē, ani n nyu re pi ko nō wéekusene, pin ye nnésímé rimmúlú, pi yé ko nō nkó rimúlú." ²¹ Amá né nnya kapi lé nnéi no waine, kapi nni uyee né n tumme n nyu nnya. ²² Nensá pæ n ka, nensá pæ ko pi n símisi, api yé pæ akópe m má. Api nkpéni rika má piké ne piakópe yarii. ²³ Nko yee inépuri n yulu ye ko Unésáa ipuri yulu. ²⁴ Nensá pæ pikecōpe mewai n wapisi ke úka mpuri úu n wailē, api yé pæ akópe m má. Amá pi nkpéni me yenle api ko pæe tó ne Unésáa ipuri yulu. ²⁵ Lelee piisē kéme n n wólaalé liké ne n wa nnya kai lé wai. Lelee re: Méwoo kapi inépuri yulu.

²⁶ Ucome yee n sónti yee nni nsímései Nfaasōne kam n ne Saa rinyiri nokenémee n tumtine. Saa kéme n kuu lére úke kenécáa aseéra lese. ²⁷ Nō né kenécáa aseéra lese re tó ne nnó tōo hái kékoraane-me we nnya.

16

¹ Ne lé no símisile re ani kape ne Uléécáa ncee kéme n ri loó nnya. ² Pi yé kam api ayómeyáhaalee kéme n no lákase. Ticuruu li kumúnjé kunyine-i sónti ke usoi uu yé un no n kpu, uu m músu re Uléécáa kuu lé inyóonse wai. ³ Kápi píkaí Unésáa nēe né n nyu nnya kapi lé waine. ⁴ Ne lé no símisile re lin n ka lin lé n wai, noké ne n léise re ne no símisi nnya. Tó ne nnó tōo pæe we nnya kám hái kékoraane-me no símisi.

Nfaasōne pikéi

⁵ Yeesu uu ko pimáa pi kpá re: Uyee né n tumme kéme n kam nkpéni nni tósu, no úka uu ko né pisene re: Méye kaa sí? ⁶ Kam lé no n símisi nnya ke nánépōo aa lé meýá caai. ⁷ Mpá ne lé, né nsímései no símisi: Nen n tómpō, li yé no rilaa ai tósu. Lí we re nensá n tómpō, ucome uu pæ nokenémee sónti. Amá nen n tómpō, né no u tumme. ⁸ Un píyei n ka, u yé keté nké písói akópe pi nyíse. U yé ko lé kapi ye n sée re aseí ne lé ke Uléécáa uu yé ne usoi n túhaane pi símisi. ⁹ Piakópe ye nnyé re api ne kefa né tenelē. ¹⁰ Asei nyee re Unésáa-i kam sí, ani ko piyéne

né kpáne. ¹¹ U yé lè ke Uléécáa uu ye ne usoi n túhaane pi símisi. Lelee re u ne ketè nké uyóopi pitúhaane masile.

¹² Ne nsímé meyá mále ké nó símisi. Amá nkemee pikome yé nkpéni ne nó pòlesi. ¹³ Nsímései Nfaasone mmē nn piyei n ka, n yé tyyese ani nsímései nnéi kóm. Ai nnanje cire knn ne símisine, amá lè nnéi knn n kó knn nó símisine, nn kò lelee masi kepire n waine nó símisi. ¹⁴ N sántile nké ríyú né waise. Li we re mmē kam n símisi knn sánti nké nó ritérjse. ¹⁵ Lè nnéi ke Unésáa uu m má ye linékó le. Lè nnya kam maa re mmē kam n símisi ke nsímései Nfaasone mmē nn sánti nké nó ritérjse.

Mpóocaaí yé kam nn pansé mpóonare

¹⁶ Yeosu uu kò pimáa pi kpá re: Li tise nkáripí, áni yé kò piyéne né rikpá, ai kò nkáripí kpáse, ani kò piyéne né kpá. ¹⁷ Kei ke upipiretiki kecòpe pinyine api pèe pipíséine ló te: Nsímé mmú kuu nní n símisi aseí re iye? U re: Li tise nkáripí, áni yé kò piyéne né rikpá, ai kò nkáripí kpáse, ani kò pèe piyéne né kpá. Li we re Unésáa-i kam sí. ¹⁸ Lè kuu nní m maa re “li tise nkáripí” aseí re iye? Ari nyu lè kuu n símisi. ¹⁹ Yeosu un nyu re pi lalè piké nsímé u pise, uu pèe pi maa re: Nò nómenécòpécire píseine re ne maa re “li tise nkáripí, áni yé kò piyéne né rikpá, ai kò nkáripí kpáse, ani kò pèe piyéne né kpá, néé yo?” ²⁰ Asei kecáá, ké nó símisi re nó kam ani ye téní nóanépóó aa kò caai, amá ketè nké pikó pin nkínjine kémeé we. Nó kam ani mpóocaaí kémeé n we, amá nónnépóocaaí yé kam nn pansé mpóonare. ²¹ Unósi yèè un kémaré-i n we, uripóó yèè n caailenle re itunje ye tu re uké íwe píima lí nnya. Amá un pimáre m masí, uu uíwe palei. Li ye u n láárúle re u kewá mari nnya. ²² Limecò ke nó apóó aa kò nkpéni caailè. Amá ne sánti ké kò piyéne nó rikpá, nóanékin aké pèe níjesi, úka útu yé kò fe uké mpóonare mmē nó lese.

²³ Ani líkeyaa ké ríka pipise kò né kpáne. Asei kecáá, ké nó símisi re Sáa yé lè nnéi kani yé rinényíri ne u n we nó pa. ²⁴ Háí ne neni-me áni kahane rinényíri ne linyine n we. Lè nnya, ani ye we uké nó he nónnépóonare nké n we ne nketo-pò.

Yeosu ye ketè kecáá rínanje nnéi feríye

²⁵ Yeosu uu kò upipiretiki pimáa kpá re: Sinyárú kam ne nsímé nnéi nó símisi. Kumúnjé kunyine yé kam ám yé pèe lè nó n símisi, amá am ye pèe Sáa kecáá nsímé nó símisi kpáii. ²⁶ Nò ha líkeyaa ké tinényíri ne linyine Sáa we. Am maa re né nó nnya u risuúluse. ²⁷ Kani né rí la nnya, Sáa ricuruu ye kò nó lalè, ani kò ne kefa tene re Uléécáa kémeé kam léeri nnya. ²⁸ Sáa kémeé kam léeri kam ne ketè kecáá ka. Ne nkpéni lè ketè nté yisile ké Sáa kémeé pele. ²⁹ Kei ke upipiretiki api pèe u maa re: Pò nkpéni ró símisile lin kpáii, áa nkpéni ne sinyárú tó símisi. ³⁰ Tò nkpéni céri le re pò mpá yo nyule, ái nkpáni we piké nyinye pò pise. Lè nnya karí ne kefa tene re Uléécáa kémeé kaa léeri. ³¹ Yeosu uu pi pese re: Nò nkpéni ne kefa tenele, néé yo? ³² Kumúnjé kunyine yé kam, ticuruu ku pikáme masile, kani yé mekó mekó rinkpíi ani menécíre yá. Amá ám menécíre we, Sáa ye kenékúri wele. ³³ Ne lè nnéi nó símisile re ani ne tó ne nnó kupéncáa kémeé nkínjine-i n we nnya. Nò sántile náké ketè nké kecáá íwe píima ne m pansente, amá ani n kahari, ne ketè kecáá rínanje nnéi piferíye masile.

17

Yeosu ye upipiretiki kecáá keyóme yáasi

¹ Ke Yeosu uu lè písimé m masí, uu pèe keléécáa-mē weríi uu re: Itunje ye tule, Sáa. A Kepópipi ríyú waise, ké keké kò pò tíyú waise. ² Pò sisoipipi nnéi kecáá rínanje ke hele re keké pè nnéi kaa keanipe-i n wa nfáa teneciré he. ³ Nfáa teneciré mee piké pò céri re mepócíre pòó Uléécáa sei, piké kò Yeosu Kírísi kaa n tumme ceri. ⁴ Ne ketè kecáá ríyú pò waiséle am kò pikéi kaa né rí forii wai. ⁵ Lè nnya Sáa, a nkpéni kepóyú-i ríyú tē kam pèe kepómee m má aa kelene ketè nké wai né waise. ⁶ Ne tyyesele písoi pè kaa ketè kecáá n lése aa anénípe-i wai api pò céru. Pòó pèe pi te, aa pi kpísi aa anénípe-i wai pin mpósimé múlè. ⁷ Pi nkpéni céri le re kepómee ke lè nnéi kaa né m pa ai léeri. ⁸ Nsímé mmē kaa né m pa kam pi símisi api njmurei api kò meyíkíyiki céru re kepóméé kam léeri, api kò ne kefa tene re pòó né tumme.

⁹ Pèe kecáá kam pò yáasi. Ai ketè nké pikó kecáá kam yáasi, amá pèe kaa anénípe-i n wa kecáá kam pò yáasi re pòó pè te nnya. ¹⁰ Pòó lè nnéi kam m má te. Néé kò lè nnéi ke pòó m má te. Lelee kò nyisilè te pò pikemee ríyú né waisele. ¹¹ Am kò nkpéni ketè kecáá we, amá pèe ne kò ne kekecáá wele. Kepóméé ke néé tósu. Sáa Uléécáa, Uléécáa yee útu akópe m má, a pí rimúlú piké rínó rise m má yare ke tó ne mpó ari m má meca. ¹² Ke tó ne pè arí pèe rí we, tipányíri kam pèe ne pè kaa né rimmuíse kecáá pailè. Ne pèe pikécáá ripaille rísone, piuka útu pò, insá uyé kai n waimé re uké pò yare kai Nléécaasimé ritelè kémeé n wólalè meciré. ¹³ Ncée-i kam nní lè we nen kepómee tósu. Kumúnjé nkú-i kam nní ketè kecáá rí we kelene nnya kam lè pi símisi re mpóonare kam m má nké pi wa ne nketo-pò. ¹⁴ Né ne mpósimé pi céesile ketè nté pikó api piipuri yulu re ápi ketè nté pikó, yare ke né am kò ketè nté ukó nnya. ¹⁵ Am pò welu re a ketè

nké kecáá pi yukuse, amá ne pó welu re a pikécáá ripá ukpááree Setani úu kape pi rica. ¹⁶ Api ketē nté pikó, yare ke né ám ko ketē nté ukó meco. ¹⁷ A nsímései kpisi áa ne pi pansese pipókó ne kéta-pó. Mpósímé mee aseí. ¹⁸ Yare kaa ketē nté písoi kémee né n tū meco ke née ko ketē nté písoi kémee pi tū. ¹⁹ Ne pē nnya menécíre kpísile am pó pa re nsímései nké tíyese pē póké ko pimécíre kpisi piké pansese pipókó.

²⁰ Ai ko pē nmanee nnya kam pó welu, amá pē kapi n sónti piké nsímé rin-yóó piké ne kefa né tene nnya kam pó welu. ²¹ Ne pó welu re a tíyese piké rinóó rise wa. Yare ke pó Sáa, aa kenémee ní we néen ko kepómee we, pē piké ko m pénelē pin ne kerómee we ketē nté pikó piké ne n céri re póó né tumme nnya. ²² Meyóopi mē kaa né ní he kam pi he piké ne rinóó rise m má yare ke tó ne mpó ari m má meco. ²³ Ne ne pi pénelenle nen ne pikemee we, pón ko ne né pénelē pan ne kenémee we. Lē kémee kapi yé fe api rinóó rise m má ne kéta-pó, ketē nté písoi api ko ne ceru re póó né tumme, pón ko pi la yare kaa né ní la meco. ²⁴ Sáa, ne la re pē kaa né rimmúise piké ha kei kam ní wene n we, piké ne meyóopi mē kaa né n he n yé nnya. Póó né me he re póó né lalē aa kelene ketē wai nnya. ²⁵ Sáa aseí ute, ketē nké pikó ápi pó nyu. Amá né ne pó nyule, mpí póó ko ceru re póó né tumme. ²⁶ Ne tíyesele api ripónyíri ceru, nen ko we nen wai re piké picére tí rikpá, níla mmē kaa né ní la nké ne pikemee n we ké ko ne pi m pénelē nen ne pikemee we nnya.

18

Yeesu metine

(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53)

¹ Ke Yeesu uu lē písímé ní masí, u ne upipiretiki api yisi api Seturoo kefanaa metéj-mē sí api ha keléccare kenyine kée kei ní we kémee lompo. ² Yutasi yee Yeesu n yáa yé kei nyule. Yeesu ne upipiretiki yèe pée kei mesére cápínelē. ³ Kei ke Yutasi uu yisi uu písóóca kpisi uu ko Uléccaa keyo piméré ke pēpē ye Uléccaa inyóonse n wa piwéese ne Pifarisi api n tumpo ne péne, pin iyúipuke ne sífiráa ne itópilú muleilē. ⁴ Yeesu ye pēe lelee u n waine pinyuwe máalenle, uu péé ne nyóópo uu pi píse re: Uye kani wéési? ⁵ Api u pese re: Nasareti ukó Yeesu. Uu pēe pi pese re: Néee lo! Yutasi yee u n yáa yé pēe kei wele lin ne lē wai. ⁶ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pēe pi ní maa re: Néee lo, pi ipírē píre ne sónele api ha ne lólu. ⁷ Yeesu uu ko pipise pi kpá re: Uye kani wéési? Api re: Nasareti ukó Yeesu. ⁸ Yeesu uu pēe pi pese re: Nté ne nó maa re néee lo. In te né kani mesei wéési, ani picó riyá piké tómpo. ⁹ Lē kuú pēe mekee ní ma líké ne n wa nnya kuu lē ma. U pēe maa re: Pē kaa né rimmúise, úka uu ne né po. ¹⁰ Simoo Piyee ye pēe ritéhe caacaa múllenle. Uu ri mahani uu Uléccaa usina ukeikó use kutu luke-luke semí. Pi ye ukeikó uyé sée re Malikuusi. ¹¹ Kei ke Yeesu uu pēe Piyee maa re: A ripótéhe kukai kémee pesepo. Iwe iyé ke Unésáa uu wa re ké li. Am kape pēe i li, néee iye?

Pi Yeesu ne Ana kémee ha

¹² Písóóca pēe ne piukpeenwai ne Pisuiifi piméré api pēe Yeesu tini api paasi ¹³ api ne Ana keyo u sí kelene. Ana ye pēe Kayifu yee kumúnjé kpe-i isína n tū ulóhó le. ¹⁴ Kayifu yee pēe Pisuiifi piwéese mesohó rikpá re: Li kutási we re usoi use uké kuyu nnéi nkpo kpu.

Piyee ye kesi re úu Yeesu upiretiki

(Matiyee 26:69-70; Mariki 14:66-68; Luki 22:55-57)

¹⁵ Pi pēe lē ne Yeesu tósole, Simoo Piyee ne upipiretikoo unyine pin Yeesu tikilē. Usína ye pēe upiretiki uco uyé nyule. Lē nnya kuu fe u ne Yeesu api kucó usína keyo-i lompo. ¹⁶ Amá ketahai ke Piyee póó nyere uú ne ripoo ko. Kei ke upipiretikoo uyé ke usína uu nní ní nyu uu pēe léeme uú ne unósikeikó uyee ripoo-i m mé símisi uu pēe Piyee tampó. ¹⁷ Unósi uyé uu pēe Piyee píse re: Nté pó ne ko utisi uyé upiretiki le? Piyee uu re: Aad, ám utisi uyé upiretiki. ¹⁸ Nnyíye ye pēe likumúnjé kpe-i wele. Pikeikó ne piméré api pēe nkalena wai api kekále wai pin pēe wéni. Piyee póó ko pikemee hapo uu n tū n nna wéni.

Usína ye Yeesu nsímé píseise

(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Luki 22:66-71)

¹⁹ Usína uu Yeesu upipiretiki ne uicélaa kecáá píseise. ²⁰ Yeesu uu u pese re: Mpá úye keyu-i kam símisi am ko mesére Pisuiifi ayomayáhaalee-i ne Uléccaa keyo-i ke Pisuiifi nnéi api ye n cápíne céesi. Am ketume níka meyyaa ma. ²¹ Yo nnya kaa pēe né píseise? Pēpē n kó nen símisi kaa yé píse re yo kecáá kam pi símisi. Pē ne nyule nísone lē ke néee ní ma. ²² Ke piméré pēe use uu lē n kó, uu Yeesu kepepe talu uu u píse re: Lē kaa yé pēe usína rinóó pesee? ²³ Yeesu uu pēe u maa re: In te ám nísone símisi, a né símisi kei kam m púnne. Amá in te ne nísone símisile, yo nnya kaa pēe né pi? ²⁴ Ana uu pēe u kpisi uu lē pahaalē uú ne usína Kayifu u papo.

Piyee ye ko pikéne rikpá re úu Yeesu nyu

(Matiyee 26:71-75; Mariki 14:69-71; Luki 22:58-62)

²⁵ Simoo Piyee ye pee likumunjé kpe-i wela un nna wéni. Api u pise re: Nté p3 ne ko utisi uyé upiretiki le? Uu késu uu re: Aaí, ám utisi uyé upiretiki. ²⁶ Usína ukeikó use ye pee utisi uyé ke Piyee uu kutu rinsem umareco le. Uu pee Piyee pise re: Ai nó ne uyé kam alée kecare-pa yéé? ²⁷ Piyee uu ko Yeosu pikéne kpá. Mese ne mese, icá ii kooi.

Pi Pilati kémeé ne Yeosu túhaane

(Matyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Luki 23:1-5)

²⁸ Api mmafe mare Kayifu keyo-i Yeosu kpisi api ne riyóopipoo sí. Amá Pisuifi piwéése api pee lompo re ai kape mékperinkpe pi waise, api ye pee fe piké nkpo meló anyá li nnya. ²⁹ Lē nnya ke Pilati uu léepo uu pi léepo, uu pi pise re: N-ye kaní ne usoi nkó túhaane? ³⁰ Api u pese re: Usoi nkó usá pee mewai kópe n wai, ári ye pee apónipe-i u wa. ³¹ Kei ke Pilati uu pee pi ma re: In lē, ani u kpisi aní ne nórínécúruu u túhaane yare kai nónésé kémeé m pise. Pisuifi api u pese re: Ari ncée má toké unyine kpu.

³² Tinó tē ke Yeosu uu pee ní ma uu ne nkpo mmē kuu n kpine kecáá símisi kai lē titiki. ³³ Pilati uu riyóopipoo-i lompo uu Yeosu pise re: Pó Pisuifi Uyóopi? ³⁴ Yeosu uu re: Póo ripóóruu lē pise née unyine yee nnésímé pó símisi? ³⁵ Pilati uu re: Pó nyu re né ne Usuifi lē? Mpópuri pikó ne pepere ye Uléécaá inyónse n wa piwéése pee anénipe-i pó wa. Yo kaa mpíí wa? ³⁶ Yeosu uu re: Kenéyóopitē áke ketē nté kekó. Nen pee ketē nté iyóopi n le, pinékeikó ye pee kenécáá atapi wa re api kape Pisuifi anipe-i né wa nnya. Amá inéyóopi ní nkpani ketē nté ikó. ³⁷ Kei ke Pilati uu pee u pise re: Lē nnya, pó uyóopi lē? Yeosu uu re: Lē kaa nní ma. Ne uyóopi le. Pi né márile am ketē kecáá weri re ké nsímései kecáá símisi. Nkó yee nsímései m má yéé kutu né ricole. ³⁸ Pilati uu u pise re: Yo kapi ye sée re nsímései?

Ke Pilati uu lē Yeosu pipise ní masí, uu yisi uu piléepo kpá uu Pisuifi léepo, uu pi ma re: Né ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu. ³⁹ Amá li nókenémee inyékii le re ké ye nra nkpo meló anyá áye kémeé ukpaniikó use unyine akpanii to. No la re ké Pisuifi Uyóopi akpanii nó tao? ⁴⁰ Api pee picáái kpá re: Aaí, áí uyé, a Parapasi akpanii ró to. Parapasi ye pee ko usoi kpááree le.

19

¹ Kei ke Pilati uu pee ncée he re piké Yeosu tí piké isí u sútúkee. ² Pisóóca api inípe ne riyóopikoj yóóni api u kipise, api ko kukpélenku wéé nyaii kpisi api u tani. ³ Api pee ukekúrí nyóópó api ye pee re: Tó pó yáasi, Pisuifi uyóopi! Api ne sipese u tulu.

⁴ Pilati uu ko piléepo kpá, uu písoi pee n cápinelē ma re: Uyee nkó kamí ne ketahai nó léeme noké céri re ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu. ⁵ Yeosu uu pee léepo n tiyóopikoj kapi ne inípe n yóó kipilé u ko kukpélenku wéé nyaii tanaalē. Pilati uu pee pi ma re: Usoi uyee nkó! ⁶ Ke pepere ye Uléécaá inyónse n wa piwéése ne piméré api u n yé api cáái re: A kunapéékó kecáá u kariii! A kunapéékó kecáá u kariii! Kei ke Pilati uu pee pi ma re: Ani nórínécúruu u kpisi aní ha kariii. Né ám yē yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu. ⁷ Pisuifi api u pese re: Tó isé inyine mále yee m pise re uké kpu re u umécire waise Uléécaá Kepipi nnya. ⁸ Ke Pilati uu anó nyē n kó, iwame ii meyá pilone u kpá. ⁹ Uu riyóopipoo-i lompo uu Yeosu pise re: Pó yei ukó le? Amá Yeosu uu rinó u yási. ¹⁰ Pilati uu pee u ma re: Aa la poké rinó né yási, née yo? Aa nyu re né fe am tyyese api pó yá née am tyyese api kunapéékó kecáá pó kariii? ¹¹ Yeosu uu pee u pese re: Aa rínanje níka kenécáá má, insá mmē ke Uléécaá uu pó ní pa re a kenécáá m má. Lē nnya ke uyee apónipe-i né ní wa akópe aa apókó fe. ¹² Kai ne kumunjé kpe-i n kpisi, Pilati uu péé n wéési uké Yeosu riyápo. Amá Pisuifi api sicááila loni re: Pón u rin-yápo, áa pee Róm uyóopi usane! Usoi nkó yee umécire n nyáni re uyóopi ye Róm uyóopi ulaaro le. ¹³ Ke Pilati uu anó nyē n kó, uu ne Yeosu ketahai leepo, uu péé ha kei kapi ye n sée re aséhéwéepi keló riyóopitú kecáá tone. Pi ye keló ké Mé-epiree kémeé sée re Kapata. ¹⁴ Liké ne n weesi piké nkpo meló anyá n li, itunje kéfire kumunjé kai pee lē we. Pilati uu Pisuifi ma re: Nónunéyóopi ye nkó! ¹⁵ Amá api pee sicááila loni re: A kpu! A kpu! A kunapéékó kecáá u kariii! Pilati uu pi pise re: Ké núnunéyóopi kunapéékó kecáá kariii? Pepere ye Uléécaá inyónse n wa piwéése api u pese re: Róm uyóopi memáá, ári uyóopi úka uco má. ¹⁶ Uu pee Yeosu kpisi uu pianipe-i wai re piké ha u kariii.

Pi Yeosu kunapéékó kecáá kariii

(Matyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43)

Api pee Yeosu kpisi api ne tómpo. ¹⁷ Yeosu uu uricuruu kunapéékó kpe kecáá kapi u n kariine cani uu ne kuyu-i léepo, uu ne keló ké kapi ye n sée re Kúyu Kojoo sí. Pi ye kei ne Mé-epiree sée re Kólikota. ¹⁸ Kei kapi u ne písoi pité pinyine anapéékó kecáá kariii, uco uilúké ise, uco ico, Yeosu kunapéékó aku pee kecape n we. ¹⁹ Pilati uu ko tyyese api kekpenkélepi kecáá wólu api kunapéékó kecáá kariii. Pi kekecáá wóí re: Nasareti ukó Yeosu, Pisuifi uyóopi. ²⁰ Pisuifi meyá api iwóí iyé keeni, kai ne kei kuyu n kólé nnya. Mé-epiree ne Mélatee ne Mékireki

kapí ne wai. ²¹ Pisuifi pepeere ye Uléécaaa inyóonse n wa piwéése api Pilati maa re: Pi wai re Pisuifi Uyóopi, amá a wai re u maa re: Ne Pisuifi Uyóopi le. ²² Pilati uu pi pese re: Lē kam n wói kam wói.

²³ Ke pisóóca api Yeesu kunapéékóó kecáá pikarii m masí, api uilū kpísi api hóóne api afiri ana wai, nṙpá usóóca úye uu rifiri rise kpísi. Api kó ukukpélenku wéé nyaii kpéé áku nnyelaa m má kpísi. Mesame kapi ku yóó kecáá ne metene-pó. ²⁴ Api péé pimécápécire n tee re: Ari kape ku riceéri. Amá tóké pañai arí ne yenu uyee yé ku n kpísi. Li lē wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē kecáá rintíki nnya. Li wólaalē te:

Pi inélū hóóne api pañai apí ne uyee yé kunékpélenku wéé nyaii n kpísi yenu. Lē ke pisóóca api n wa ye lē. ²⁵ Kunapéékóó kpé kecáá ke Yeesu uu péé n kariilē kekúri ke úni ne úni uwá ne Kulopaasi unási Maari ne Makitala kuyu ukó Maari apí péé nyenu. ²⁶ Yeesu uu úni yenu, uupiretiki uyé kuu péé n ía pón úni kekúri nyenu. Yeesu uu úni maa re: Unósi, upóñmáne ye neni nkó. ²⁷ Uu kó uupiretiki uyé maa re: Upóni ye neni nkó. Káí ne kei n kpísi, uyé uu péé Yeesu uni kpísi uu ukeyo-i yekei.

Yeesu nkpo

(Matiyee 27:45-56; Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49)

²⁸ Ke Yeesu uu n yé te u lē nnéi kuu piwai n ka piwai masile, uu re: Nniré ye né wele. Liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē kecáá rintíki nnya kuu lē ma. ²⁹ Kulū kunyine ye péé kei kekúri ne píta nyepé-nyepé meyipe yisunule. Pisóóca api kuyú kpé kapi ye n sée re isóopi kekápá kpísi, api sinéé sinyine píta nyepé-nyepé pé fe api kekécáá tuhu apí ne Yeesu nnáó kuwéé-mé sí. ³⁰ Yeesu uu píta nyepé-nyepé pé sóomú uu péé re: Mpá yo ye piwai masile. Kuu lē n ma, uu péé kpará, nfáa nn tene.

Usóóca use ye Yeesu ilúké ne kupáj luri

³¹ Likeweesi kee kewénteyaa ketúnjé. Kewénteyaa kē ne kó péé keyáa píima le. Sisoikópe ási kape ne kewénteyaa kē ketúnjé kunapéékóó kecáá n kólóilē nnya, api Pilati pise re uké t́yese piké apáí sí selesi apí péé sí súisente. ³² Pisóóca api péé hapó api písoi pité pé ne Yeesu kapi kesé u kariii ufoi apáí selu, api kó ulírú akó selu. ³³ Api Yeesu-i tuipó. Kapi n yé te u pikpó masile nnya, apí péé apáí u sei. ³⁴ Amá pisóóca pé use uu ilúké-i kupáj u tuhu uu luru, mese ne mese, ménye ne míni ame léeri. ³⁵ Uyee mēwai mē n yé ye maa re aseí ye nye. Lē kuu m ma ye kó aseí le. Uyee nyule re aseí kuu símisi. U símisile re nóké kó ne kefa tene. ³⁶ Li lē wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē tintíki nnya. Lelee re: Api ukukóhó kúka selune. ³⁷ Li kó rikeló keco-i wólaalē te: Pi yé kam apí ye uyé kapi ilúké n luri kuwéé-mē n nyáneí.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56)

³⁸ Lē memáá, Arimatee kuyu ukó kapi ye n sée re Yosefi uu Pilati ncée welu re uké Yeesu kpísi uké ha kulesi. Pilati uu nṙmureí. Pisuifi iwame ye péé Yosefi uyé wele, úu péé lē nnya nyíselé te u Yeesu uupiretiki le. Uyee ha uu Yeesu kpísi uu ne tómpo. ³⁹ Nikotem yee kesine kenyine Yeesu kémee n ha, póó kó tulaaliye pé kapi ye n sée re miiri ne aloweesi mecóhane sikiloo afeetaani kumúnjé ne hapó. ⁴⁰ Piketé apí Yeesu kpísi apí sisánáapampi pílesi, apí tulaaliye pé u fom yare kapi ye péé Pisuifi inyeki kémee usoi n kúlesi mecó. ⁴¹ Kei kapi Yeesu kunapéékóó kecáá n kariii kekúri ke keléécare kenyine aké péé we. Nhóre fale nnyine kémee kápi úka n wailé ye péé keléécare ke-i wele. ⁴² Likeweesi kee Pisuifi kewénteyaa. Nhóre nn kó ne kei kalé. Apí lē nnya kei Yeesu waipo.

20

Nhóre ye meñmane we

(Matiyee 28:1-8; Mariki 16:1-8; Luki 24:1-12)

¹ Kewénteyaa ukóó, Makitala kuyu ukó Maari uu kemaresine yisi, lin hiihiilē uu nhóre-i sí, uu yenu re pi ripare kapi nhóre riñfi lesele. ² Uu itóó wai uu ne Simáó Piyee ne uupiretikico uyé ke Yeesu uu péé meyá n ía leepo, uu pi maa re: Pi Upiima nhóre kémee lésele, ári nyu yei kapi u wa. ³ Kei ke Piyee ne uupiretikico uyé apí yisi apí nhóre-i sí. ⁴ Api piketé itóó wai, amá uco uyé uu Piyee faau uu ha nhóre-i mefoi tulu. ⁵ Uu fo uu lóólúpo, uu sisánáapampi yenu sin keteni-i laanu, amá uu péé lompo. ⁶ Simáó Piyee yee u n tikilē póó kó tuipó. Uyé uu nhóre-i lompo uu sisánáapampi sē keteni-i yénu. ⁷ Uu kó kusánáá kpé kapi péé Yeesu riyu m paasi yenu kun pílaalē kun kumécire keló iyaa yisunu, sisánáapampi ási kei we. ⁸ Kei ke uupiretiki uco uyee péé mefoi nhóre-i n tuipó póó kó lompo, uu yénu uu péé ne kefa tene. ⁹ Asei kecáá, háí ne kumúnjé kpe-i, apí péé kahane lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē aseí n kó te li pise re Yeesu uké pikpókpo kémee yisi. ¹⁰ Lē memáá, pipiretiki pé keté apí yisi apí kulu.

*Yeesu ye umecire Makitala kuyu ukó Maari nylse
(Matiyee 28:9-10; Mariki 16:9-11)*

¹¹ Maari pɔ́o pɛɛ ketahai-po nhóre kékúrí tone uú n téní. Kuu lɛ́ n̄ we un téní, uú fo uu nhóre kémee lóólúpɔ́. ¹² Uu piléécáatumɛ pitɛ pinyine yenu pin ilū tomé tanaalɛ pin ne kei kapí pɛɛ Yeesu n finse tú, ucɔ́ ríyu-mɛ, ucɔ́ ána-mɛ. ¹³ Api u pise re: Yo nnya kaa téní, unánsí? Uu pi pɛɛ re: Pi Unépiima kpísile apí ne tómpɔ, ám pɛɛ nyu yei kapí u wa. ¹⁴ Kuu lɛ́ n̄ m̄ ma, uu pɛɛ kepíre-mɛ werí uú Yeesu yenu un nyenu, úu kɔ́ ceri re uyee lo. ¹⁵ Kei ke Yeesu uu pɛɛ u pise re: Yo nnya kaa téní, unánsí? Uye kaa wéési? Uu pɛɛ músu re uyee keléécare kecáá m̄ pallɛ lo. Lɛ́ nnya kuu u pɛɛ re: Urósáa, in te pɔ́o u kpísí aá ne tómpɔ, a né símisi kei kaa u n wa ké ha u kpísí. ¹⁶ Kei ke Yeesu uu pɛɛ u sée re: Maari! Uu pɛɛ ukuwéé-mɛ pansɛpɔ́ uú ne Mé-epiree u pɛɛ re: Rapuní. Liasei re Ucélaa. ¹⁷ Yeesu uu u maa re: Kape né rica, ám kahane Unésáa kémee rintaá. Amá a ha pinémáre-cɔ́ símisi re Unésáa yee kɔ́ nní Nónunésáa ne Unéléécáa un kɔ́ Nónunéléécáa kémee kamí taálɛ. ¹⁸ Kei ke Makitala kuyu ukó Maari uu pɛɛ ha pipiretiki símisi re u Upiima yenle. Uu pɛɛ lɛ́ ke Upiima uu u n símisi pi símisi.

Yeesu ye umecire upipiretiki nylse

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49)

¹⁹ Kewénteyaa kɛ́ ukóso, Yeesu pipiretiki pin nnyóó mmɛ́ kɛ́yo kenyine-i cápínelɛ́. Pisuífi iwame ye pɛɛ pi wele. Api lɛ́ nnya hánaankeɛ apí pɛɛ kémee n we. Kei ke Yeesu uu pɛɛ pikɛcɔ́pe leeme uu pi maa re: Nónanékín aké n̄ niñú! ²⁰ Kuu lɛ́ pi m̄ ma, uu pɛɛ uanipe ne uilúkɛ́ pi nyíse. Upipiretiki rikin apí niñesi re pi Upiima yɛ́ nnya. ²¹ Kei ke Yeesu uu kɔ́ pimáa pi rikpá re: Nónanékín aké n̄ niñú! Yare ke Unésáa uu né n tumme macɔ́ ke néé kɔ́ n̄ tum. ²² Kuu lɛ́ pimáa m̄ masí, uu pikɛcáá fúupɔ́ uu re: Ani Nfáasɔne yosí. ²³ Nɔn ye píye akópe n̄ sárei, Uléécáa yé kɔ́ piakópe pi sárei. Nɔn ye re áni pinyine akópe sáreine, Uléécáa paa kɔ́ piakópe pi sáreine.

Yeesu ne Tomaa kecáá nkó

²⁴ Tomaa kapi ye n sée re Usika ye Yeesu pipiretiki kefi ne pitɛ pɛ́ kɛcɔ́pe use le. Uyɛ́ úu pɛɛ kumúnjɛ́ kpɛ́-i ke Yeesu uu pikéméɛ́ n hápɔ we. ²⁵ Upipiretikicɔ́ apí pɛɛ u maa re: Tɔ́ Upiima yenle. Uu pi pɛɛ re: Nensá ihime apole uanipe-i n yɛ́ ke kenípepi tahampɔ, ké kɔ́ kunénipe ne uilúkɛ́ rica, ám yɛ́ ñmurei. ²⁶ Siyáa sipaha memáa, pipiretiki pɛ́ apí kɔ́ kéyo-i n cápínelɛ́ kesé ne Tomaa. Pin kɔ́ ne hánaankeɛ, Yeesu uu kɔ́ pikɛcɔ́pe piléeme kpá uu nyere, uu pi maa re: Nónanékín aké n̄ niñú! ²⁷ Uu pɛɛ Tomaa maa re: A kepónípepi nté tahampɔ aa anénípe paí, aa kɔ́ kupónípe ne inélúkɛ́ ca. A lɛ́ pitírɛ́ tíye aá ne nkpéni kɛfa tene. ²⁸ Kei ke Tomaa uu pɛɛ u pɛɛ re: Unépiima ne Unéléécáa! ²⁹ Yeesu uu u maa re: Kaa né n̄ yɛ́ nnya kaá ne kɛfa né tene. Pɛpɛ́ apí né n̄ yɛ́, pin kɔ́ pɛ́ ne kɛfa né tenelɛ́ pɛɛ pínarekome.

Lɛ́ nnya kapi rítelɛ́ nti n̄ wóí

³⁰ Yeesu ye kɔ́ upipiretiki inípeɛ-i mɛwaisaŋa meyá n̄ cɔ́puri wapisile mɛɛ́ áme rítelɛ́ nti-i n wólaalɛ́. ³¹ Pi lelee nní rikémee n̄ we wóile re nóké ne n ñmurei re Yeesu ke Uléécáa uu n wéé nnya. Uyee kɔ́ Uléécáa Kepipi. Nɔn ne kɛfa u n tene, nó urinyiri nnya nfáa yɛ́.

21

Yeesu ye umecire upipiretiki píseɛi nylse

¹ Lɛ́ memáa, Yeesu uu pɛɛ ketume Típeriyaati kupiye ritime umecire upipiretiki nyíse. Lɛ́ kuu umecire pi n nyíse ye nní: ² Simɔ́o Piyee ne Tomaa kapi ye n sée re Usika ne Natanayeele yee Kalílee keteni-i Kanaa-po n̄ we ne Sepetee piñmáne ne upipiretiki pitɛ picɔ́ ye pɛɛ cápínelenle. ³ Simɔ́o Piyee uu pi maa re: Ikpíntomé kam picópii tósu. Api u pɛɛ re: Tɔ́ né kɔ́ pɔ́ ritiki ari kesé sí. Kei kapi yisi apí ha kúninói loni apí tómpɔ. Amá apí kesine ké líka tí. ⁴ Kai piweesi n kóraane, Yeesu un kei kupiye ritime we, amá upipiretiki apí pɛɛ céri re Yeesu lo. ⁵ Kei kuu pɛɛ pi pise re: Nɔ́ ikpíntomé yɛ́ ani cópii, sinéwá? Api re: Eehei! ⁶ Uu pi maa re: Ani kúninói kuluke-luke-mɛmpɔ kunyerj fɔ́, n̄ linyine tí. Api mɛsei kunyerj fom apí ikpíntomé tini ai ku yipu pɛ́n̄, apí fe ricuruu piké míni-i ku pɔ́nne ke ikpíntomé ii kulú n̄ we nnya. ⁷ Kei ke upiretiki uyɛ́ ke Yeesu uu pɛɛ n̄ la uu pɛɛ Piyee maa re: Asé Upiima lo! Ke Simɔ́o Piyee uu lɛ́ n kɔ́ te Upiima lo, uu uilú kuú pɛɛ m mahá un pɛɛ mɛñmane ikpíntomé cópii pitane pɛɛ uú ne míni-i kpúupɔ́. ⁸ Pi pɛɛ keté kóima ne ketaa wele yare apáha píle kumúnjɛ́. Upipiretikicɔ́ apí léeri, apí pɛɛ kunyerj ne ikpíntomé meyiye pasai apí lésepo. ⁹ Kapi kúninói kémee n̄ suí, apí kupiye ritime nkálana léepɔ́, ikpíntomé ne akpónó an nkecáa láalɛ́. ¹⁰ Yeesu uu pi maa re: Ani ikpíntomé iyɛ́ kani n cópii kémee ne inyine kam. ¹¹ Simɔ́o Piyee uu kúninói kémee lompo uú ha kunyerj ne ikpíntomé maamaa meyiye súiseri, ii lelu píle ne kuwóó ne itaani. Amá m̄pá ne imesá mɛ́, kunyerj áku ricéeri. ¹² Yeesu uu pɛɛ pi séi uu re: Ani kam ani lí. Uupiretiki úka úu kɔ́ pɛɛ kaha uké u pise re: Pɔ́o wóó? Pi pɛɛ nyule re Upiima lo. ¹³ Yeesu uú ne pi kɔ́, uu kukpónó

kpisi uu pi hɔɔne, uu kɔ ikpintomé pi hɔɔne. ¹⁴ Ke Yeosu uú ne pikpɔkpɔ kémee n yisi, metáánũ ye mɛ kuu lɛ umecire upiretiki nyise.

Yeesu ne Piyee kecáá nkó

¹⁵ Kapi piluke ní masí, Yeosu uu pɛe Simɔɔ Piyee pise re: Yonaasi uɔmáne Simɔɔ, pɔ né la ai tɔsu lɛ ke pico mpí api né ní laa? Uu re: Eee, Upiima, tipócuruu ye nyule re ne pɔ lale. Yeosu uu pɛe u maa re: In lɛ, a sínésánpi kecáá nɔne m paílɛ. ¹⁶ Uu kɔ melírú pipise u kpá re: Yonaasi uɔmáne Simɔɔ, pɔ né laa? Piyee uu u pɛe re: Eee, Upiima, tipócuruu ye nyule re ne pɔ lale. Yeosu uu u maa re: In lɛ, a inésán nɔne n sɛni. ¹⁷ Uu kɔ metáánũ pipise u kpá re: Yonaasi uɔmáne Simɔɔ, pɔ né laa? Simɔɔ Piyee ripɔɔ ari caai re metáánũ ye mmé kuu lɛ u pise re “pɔ né laa” nnya. Uu pɛe u pɛe re: Pɔ nípa yo nyule, Upiima, pɔ kɔ nyule re ne pɔ lale. Yeosu uu pɛe u maa re: In lɛ, a inésán kecáá nɔne m paílɛ. ¹⁸ Asei kecáá, ké pɔ símisi re kaá pɛe inmáne ní we, pɔɔ ye pɛe ripócuruu kupótampála rité aa kei kaa ní la sí. Amá pɔn n kpurunu, pɔ pɛe anípe risíka, uɔ uu pɔ ku paasi uú ne kei káa ní lane pɔ sí. ¹⁹ U lɛ male uké ne nyise lɛ ke Piyee uu n kpine liké ne Uléécaá ríyu n waise. Kuu lɛ pisímé u ní masí, uu pɛe u maa re: A né ritiki.

Yeesu ne upiretiki uyɛ kuu pɛe ní la

²⁰ Piyee uu kepire nmeelú uu upiretiki uyɛ ke Yeosu uú pɛe ní la yenu un pi tikipólɛ. Uyee pɛe iluke keluke-i Yeosu kecáá n finepɔ uu u pise re: Upiima, wóo piláarɔ anipe kémee pɔ waine? ²¹ Ke Piyee uu lɛ u n yé, uu Yeosu pise re: Nkó ní, Upiima, yo ke uyɛ uú ne kété kopune? ²² Yeosu uu u pɛe re: Nen n la re uké n we ké ha ne pɛeme, ai yei ne pɔ yenu? Pɔoké né ritiki. ²³ Lɛ nnya, nsímé nn piyómeyáhaa kémee kóónú re upiretiki uyɛ úu kpine. Ai kɔ re Yeosu ye u maa re úu kpine, amá u pɛe re: Nen n la re uké n we ké ha ne pɛeme, ai yei ne pɔ yenu? ²⁴ Upiretiki uyɛ ticuruu ye aseéra lese uu nsímé mmɛ wɔlu. Tɔ kɔ nyule re lɛ kuu n yé uú male ye nsímései le.

Tinóo tɔrɔ

²⁵ Yeosu ye kɔ mewai meyā mecɔ wapisile. Pin pɛe mennéi n wɔlune mese mese, ám musí re átelé nyɛ nnéi kapi yé n wóí yé keté nké nnéi kecáá kewai yé.

Ulééca Pitumε Mewai

Léle ritelé nti kémeε ní we

Luki yεε Ulééca Pitumε Mewai ritelé wói. Nsimé Kecire ritelé ke Luki uu n wói menoré yε me. Lé ke Yeesu uu rinóo pitumε n he re piké ne Nsimé Kecire rikónú, Ulééca icápine iké ne rimpéré kuu ritiki uú ne Ulééca Pitumε Mewai ritelé wólu.

Yerusalem kuyu-i ke Nfáasone nn Pantekooti anyá ketúné Ulééca icápine pikó kecáá stúime. Kε ke Ulééca icápine ii kóri.

Kái ne ríyú 13 kémeε n kpísi, Luki ye nyísele lé ke Póoli uu pepεe ápi Ulééca m pakarelé ayu kémeε nsimé kecire ne ní ha. Póoli ye pεε mekεε Kirisi pikó wéékuselele. Yeesu Kirisi yεε Póoli sée re uké panse uupiretiki (9). Ulééca icápine yεε Sirii keté kecáá Antiyoosi kuyu-i ní we yεε u wée re u ne upisencó pinyine piké ha ketaa-pó Yeesu nsimé kecire riyóó.

Ifaaci iyé mekériine ye mmé:

1. Nfáasone mekame ne Ulééca icápine fói mekaríi Yerusalem kémeε (1:1-8:3).
2. Nsimé Kecire meyóó kuyu nnéi kémeε ne Yutee ne Samarii-pó (8:4-12:15).
3. Nléécaasimé piyóó nsé ke Ulééca utumε Póoli uu n sónε hái ne keté keto-pó (13:1-28:31).

Nfáasone ke Yeesu uu ne upitumε m mé

¹ Unésáne Teofilli, ne ritelé fói kémeε pó símisile lé nnéi ke Yeesu uu piwai ne picélaa n kóraane ² hái ne keyáa kε kai keyómεca-mε u n kpíipo. Uké kelene ririáa, u upitumε kuu n wée uicélaa pale ne Nfáasone nnaεe. ³ U umεkpó-maá méwee mpehē mpehē kémeε umεcire pi nyísele piké céri re u nfáa mále. Siyáa afεena kuu pi rikpáfume uu Ulééca iyóopi nsimé pi símisi. ⁴ Keyáa kenylene kapi kesé we ne Yeesu, uu pεε isé nnyí pi pa re: Aní kape yisi noké Yerusalem ne ketaa wa, amá ani lisone lé kani n kó nen símisi re Saa Ulééca ye ne nó mé kuu ríco. ⁵ Míni ηmanε ke Yohani uu nó wóle. Amá li tise nkáripí, Ulééca uké ne Nfáasone nó wole.

Yeesu ye keyómεca ritaá

⁶ Pepεe pεε Yeesu keyúrí n cápínélé ápi pεε u pise re: Kumúné kpe-i kaa Isirayeli keyóopité peserineε, Upiima?

⁷ Uu pi pese re: Ai nónnékó níka re noké mewai mee n sónti kumúné ne meitunε n nyu. Saa Ulééca yεε lé ne uricuruu nnaεe yekei. ⁸ Amá Nfáasone nn nókenécáa n stúime, nó rínaεe nnyine yé, aní pεε panse pinétansei Yerusalem kuyu-i ne Yutee keté kecáá nnéi ne Samarii keté kecáá, hái ne keté nnéi keto-pó. ⁹ Ke Yeesu uu rinóo té pimáa ní masí, ai keyómεca-mε u kpíipo, nípa úye un u nyáneipo ahope anyine aá weri aá ne u yarii ápi pεε u paapo. ¹⁰ Pin kei nní lé we pin kelééca inípeε wiilé un tósu ke pitisi pité pinyine pεε ilú tomé n tanaalé ápi pikéyúrí rikpáfume. ¹¹ Pitisi pεε ápi pi maa re: Yo nnya ke nó Kalilee pikó mpí aní nní nyenu non kelééca-mε nyáni. Lé kái nní nókenécópe nké-i Yeesu uyé kelééca-mε n kpíipo non nyáni meco kuú ha pεeri.

Matiyasi ye Yutasi ripoho tone

¹² Pitumε ápi pεε keló kε kapi ye n sée re Olifiyee rikúú yisi ápi Yerusalem pεle. Tikúú tee ne Yerusalem kólenle. Liriná ne sá yare kilométiri use. ¹³ Kapi n tuiipo, ápi kulee kunyine-i taá kéyo kenylene kecáá-pó. Kei kapi ye cápine. Pepεe kei n cápínélé pεε Piyεε ne Yohani ne Yakupu ne Antiree ne Filipu ne Tomaa ne Patelemii ne Matiyee ne Alifee ηmánε Yakupu ne Simóo yεε ukuyu ní la ne Yakupu ηmánε Yuuti ¹⁴ ne Yeesu uní Maari ne pinósi picó pinyine ne Yeesu piwá. Pinnéi mmé pεε rinóo rise wa ápi ye cápine aní ne piyómeyáhaa n ηmóópulé.

¹⁵ Likumúné kpe-i, Piyεε uu keyáa kenylene yisi, piyómeyáhaa píle ne afeéré pinyine pin cápínélé, uu pikécópe maa re: ¹⁶ Pimáreco, li pise re lé ke Nfáasone nn Nléécaasimé ritelé kémeε n símisi líké wa. Nfáasone ye Yutasi kecáá Tafiti rinóo rinyine maasele. Yutasi uyεε panse pepεe Yeesu n tí ukpeenwai. ¹⁷ U pεε uróco use le, tón kesé pikei pise mpí wai. ¹⁸ Siwóó sé kuu usoi ní kpu ápi u hééle kuú ne kecare lo, uu pεε kei lóiri uu ríyú mefoi keté fapi, uu kecápe kpáfú, anyóho nnéi aa cúme. ¹⁹ Yerusalem pikó nnéi pεε mewai mé kó, hái ápi ne kecare kε sée re Hakelitama, léleε re unyine menyε ye kei kóonu. ²⁰ Ticuruu li Ipakare Síyome kémeε wólaalé te:

Ukeyó keké meηmane tone!

Uka úu kape kekεmeε tóne! Li kó wólaalé te:

Usói féé uké upikei yosí uú norí! ²¹ Kumúné kpe nnéi ke Upiima Yeesu uu pεε kerómeε ní we, písoi pinyine ye pεε nípa yei ró tikilenle. ²² Hái ke Yohani uu ne míni u n wóle ne péé uye-i-me kai kerócope nké-i u n kpíipo áne keyómεcaá sl, písoi pinyine ye pεε ró tikilenle.

Lē nnya, li pise re pisei pē kecōpe use uké kerómee n we uké merócō itanse li re Yeesu ye nkpō kémee yisi.

²³ Kei kapi pēe pisei pitē sée api nyereese. Pepee Yosefi Parisapasi kapi ye kō n sée re Yusituusi. Ulirū yee Matiyasi. ²⁴ Api pēe keyóme yáási re: Upiima, pōo pisei nnéi sifa kémee nyu. A pisei pitē mpí kecōpe uyē kaa n wée rō nyíse ²⁵ uké panse utume uu Yutasi pikē yōsu uú nōrj. Yutasi ye uketone riyáale uu sl kei kaí ne u rinsá re uké tone. ²⁶ Kei kapi pēe panjai ai Matiyasi tini, uu pēe Yeesu pitume kefi ne use pē kecáá kpápō.

2

Nfāasone mekame

¹ Kai Pantekooti keyaa rí tu, piyómeyáhaa nnéi api kelō keese cápine. ² Mese ne mese, nné nyine nn keyómecaa-pō leeri yare kuyō pape-pape kunyine kpēe pepu. Aku kényō ke-i kapi n tū nnéi yipu. ³ Api linyine yenu yare inalempi, ai pi kpáfúme, ai yékáá, ai nípá úye kecáá tone. ⁴ Nfāasone nn pēe pinnéi yipu nn pikemee rí we. Kei kapi pēe meyu mpehē mpehē ke Nfāasone nn pi n he pisimé lō.

⁵ Pisuifi pēe Ulélécaa likō rí la ye pēe Yerusalem-i wele. Isoipuri nnyí nnéi yee ketē kecáá rí we ayu kémee kapi léeme apí weri. ⁶ Ke nné nn lē rí le, pisei api cápine riwú. Piyómeyáhaa api pēe meyu mpehē mpehē n símisi. Pepee n cápinelē pin pēe pimēyu kémee kómei, ai nnōo pi yipu háí. ⁷ Ai pēe méwoo pi wai, ai kō meyíkíyiki nnōo pi yipu api pēe re: Nénte pisei mpí nnéi pēe nní n símisi ye Kalilee pikō le? ⁸ Kai pēe úye wa ke ntónéi mmú, nípá úye uu pēé ne umeyu kémee pi kómei? ⁹ Kerócōpe nké-i, pinyine ye Paritesi ne Metii ne Elam sitē leerile. Picō ye Mesopotamii pikō le ne Yutee pikō ne Karatōosi pikō ne Pōnti pikō ne Asii ketē pikō ¹⁰ ne Firisii ne Pamfilii ne Esipiti ne Lipii ketē kee Sireeni mempō rí we pikō. Picō pōon Rōm kuyu-pō leeri, ¹¹ ne Kirēeti ne Arapii sitē-pō. Picō ye Pisuifi yíkíyiki le, picō ye panselē Pisuifi pin Moisi isé tíkílē. Mpá ne lē, ntónéi mmú, nípá úye ye pēe umeyu kémee pi kómeile pin mewai piima ke Ulélécaa uu n wa símisi. ¹² Ai pi nnéi muuni tínrú, api pēe méwoo rí we pin píseine re: Nsimé rí-ye kecire ye mmú? ¹³ Amá picō pōo piyómeyáhaa pē sényi pin tee re: Pita lari njaa pēe nní pi pomaalē!

Píyee nsímé

¹⁴ Píyee uu pēe yisi u ne pitume kefi ne use api nyere, uu rinōo cāse uu pisei pēe n cápinelē maa re: Nō Pisuifi ne nō pitōrōo mpí nnéi nōo nní Yerusalem kuyu-i rí we, ani nnésimé rísone kutu ricō ani kóm! ¹⁵ Pisei mpí api pomaalē yare kani nní n kpárálē. Li mmare tōsile, mese áme we kefi njmane kaí pi yare kani nní n nyáni. ¹⁶ Lē ke antepu Yowēli uú pēe mekee m ma yee neni nkpéni nní wai. Lelee re:

¹⁷ Ulélécaa ye maa re Unfaasone yé siyáa tōrōo kémee

nípá úye kecáá súime.

Nōpinéjmané ne nōpinékpere api ne Ulélécaa rinyiri símisi.

Pináje-naje api méwee yénti,

piwéese api láríkēe. ¹⁸ Meyíkíyiki kam t́yesene Nnéfāasone nké likeyaa kē pinékeikō tisi

ne pinósi kecáá súime,

api pēe panse antepuye.

¹⁹ Né mewaisaja keyómecaa-pō wa,

am mewai piima ketē nté wapisi:

Ménye yé kōikee, nna nrí tore,

ányō njmōho aa hila líkí-líkí.

²⁰ Itunje ii panse riñmōho, iwáre pōo wōñōo yare ménye,

Upiima keyaa ake kelene weri.

Keyáa piima ne kényukōo ye ke.

²¹ Úye un pēé uye-i Upiima rinyiri n sée, uu u yoriye.

²² Ani mmú kutu rico, Isirayēli pikō! Ulélécaa ye Nasareti ukō Yeesu isoi pakarele. Ulélécaa ye ne u ritikile uú ne nōkenécōpe mewaisaja ne mewai piima wapisi yare kani nní nórincúruu n nyu. ²³ Úye kapi nōanénipe-i wa yare ke Ulélécaa uu mekee-me umenyuwe kecáá n yekel, ani pepee api Ulélécaa n wuru u pa api kunapéékōo kecáá u karií aní ne u kopu. ²⁴ Amá Ulélécaa uu nkpō anipe-i u yōsu uu nkpō kémee u yukuse. Ncēe rín we re nkpō nké u m múlē. ²⁵ Tafti ye Yeesu kecáá maa re:

Mesére kam kenéyu-i Upiima nyáni,

ám kape ne n térii nnya kuu kunéluke-luke-mē kényukōōtone-i we.

²⁶ Lē nnya ke rinépōo ari láárú,

nen tinékínj kémee yóm.

Mpá nen n kpu, ne ne pō tálēne.

27 Pó Upiima, áa yé pikpókpa kémee né riyá.

Áa yé ñmurei upókéikó sone uké fóni.

28 Pó ifáacee né nyísele.

Mepówee kenékúrí ye nkíñinje né hele.

29 Pimáreco, ani nceé né he ké ukpure Tafiti nkó nó símisi ké rikpáisi re u kpule api u kulesi, tán kó urikpí nyu ne neni-me. 30 U pée antepu le un nyu re Ulééca ye rinó yekeile un wéeri re uképiré kényine ké masi uiyópi tonene, 31 Kirisi meyise nkpó kémee ké Tafiti uu lé ye. Linsimé kuú pée lé símisi kuú ne maa re: Ulééca uu yé pikpókpa kémee u riyá, uu yé ñmurei uké fóni. 32 Tó ntónéi mmú yénle lé ké Ulééca uu nkpó kémee Yeesu uyé n lése. 33 Ulééca ye ukuluke-luke-mé u ritaásele. Saa Ulééca uu kó Nfáasone kuú pée n yekeile u pa. Mmē kuu nní kerócaá stiseme yare kani nní n nyáni non kó kóméi. 34 Tafiti uu keyómecaa ritaá, amá uricuruu ye pée maa re:

Upiima Ulééca ye Unépiima maa re:

A kunéluke-luke-mé kéyukóstone-i tone

35 líké ha ne tu péé uye-i kam yé n tíyese aa pipólaaro teleise. 36 Isirayeli pikó nnéi piké kó rísone re Yeesu uyé kani kunapéékó kecaá n karií ké Ulééca uu pansese Upiima ne Ukirisi.

37 Kapi nsimé mmē n kó, nn pi loni suu ne akóh-pa api pée Piyee ne pitume picó maa re: Iye kari yé nkpréni wa, pimáreco? 38 Uyé uu pi pese re: Ani mēfine conse piké nṓpá nó úye míni wole ne Yeesu rinyiri, Ulééca uké nóanékópe nó sárei uu kó Nfáasone nó he. 39 Li we re lisone lé ké Upiima Ulééca uu mī maa re u yé pisei wa kuú ne nó ne násinéwá ne pitaa-taa kultú piima kpé nnéi kuu n séirine mé. 40 Piyee uu kó anó acó pi máikee uu ne aseí pi komeise uu kó ne pi n ñmósópúselé. U ye pi maa re: Ani mewai kópe kunai pikó mpí kémee námēnécīre lese. 41 Pisei meya api Piyee nsimé mmē ñmurei api míni wole. Keyáa ké, pisei ákotokú ataani kumúnje pée piyómeyáhaa pē kecaá rikpápo.

Lé ké piyómeyáhaa api n finu nsimé

42 Piyómeyáhaa ye pée pitume icélaa kémee ñmósópúlenle, pin tinó rise má, pin kesé iluke le, pin kó keyóme yáási. 43 Pitume ye pée mewaisaṅa meya ne mewai piima wapisile. Mṓá úye un pée pakarente re Ulééca yee pikei wai! 44 Pē nnéi pée Yeesu ne kefa n tene ye pée keló kesé wele, api rinó rise wai api ye pilikó nnéi hóone. 45 Pi ye pée pisitē ne pilikó nnéi yálisile, api nṓpá úye ncón paí apí ne lisiwóó sē hōonente. 46 Pi pée kómēinele pin siyáa nnéi mesére Ulééca keyo-i cápínelē. Pi pée siyó sónaanelé pin kesé le, pin kó Ulééca iluke ne kefa kesé hōone lin pi láarú. 47 Pi pée Ulééca pakarente, mṓá úye un ne kefa pi fénnelē, Upiima un pée nṓpá keyáa kéye pisei ayu lólu un pikecaá kpariisepo.

3

Kékankáláká kényine pipélé nstímé

1 Ketúnje kényine, lin metaani pipépe masí ké Piyee ne Yohani api yisi api Ulééca keyo-i piyómeyáhaa sí. 2 Pisei pinyine ye péé ne utisi unyine sónaapale, api ye Ulééca keyo rinóno-i u tonse un pée kei picéetáñje wéleí. Pi ye rinóno té sée re Rinóno Sone. Pi utisi uyé marile kékankáláká. 3 Kuu Piyee ne Yohani n yé pin la piké keyo-i lompo, uu kunípe pi welé. 4 Piyee ne Yohani api u nyáni tírím, Piyee uu pée u maa re: A tó riwerii! 5 Uu pi paí rísone un ne mé te u yé pikemee linyine yási. 6 Kei ké Piyee uu pée u maa re: Né ám siwóó má, ám kó wura má. Amá lé kam m má kam Nasareti ukó Yeesu Kirisi rinyiri ne pó pále: A yisi aa sóne! 7 Piyee uu kunípe luke-luke u tini uu nyere. Mese ne mese, ána ne anui a papisi, 8 uu yóosi uu cuuni uu nsé kápáá, u ne pē apí ne Ulééca keyo suupo, un sone, un cuunké uu kó Ulééca pakarente. 9 Pisei pée n cápínelē api u yenu un sóne un Ulééca pakarente. 10 Pisei api céru re uyee ye pée Ulééca keyo-i Rinóno Sone-i n tú un wéleí. Mewai mé ame pisei nnéi nnóo yipu ai kó píri pi wai kaí ne lé u n wa nnya.

Piyee rinóo kuu Ulééca keyo kémee mī ma

11 Ke utisi uyé uu lé Piyee ne Yohani n lonaalé, pisei nnéi apí pehé api pikuwéé-mē keló ké kapi ye n sée re Salomó apookpaná-mē n sí, lin nnóo pi yipaalé. 12 Ke Piyee uu lé n yé, uu pi pise re: Pimáreco Isirayeli pikó, yo nnya ke utisi nkó pipélé api nní nnóo nó yipaalé? Yo nnya kani ró nyáni yare tó ntónaṅe círe ne u poise néé tó Ulééca kémee aseí tikilē nnya ke usoi nkó uu yisi uu sóne. 13 Pirósáayaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa yee uuukeikó Yeesu riyu waise. Nórínécúruu nóo u tí ani n-yóópináñje pikó anipe-i u wai, uyóópi Pilati uu re uké u riyá ani yúlu. 14 Amá nóo pée usoi yee uu akópe m má ne aseí ute yulu ani pée meníñje Pilati pise re piké usoi kó nó léseme. 15 Nó tíyesele api uyee ye nfáa n he kopu, Ulééca uu pikpókpa kémee u yukuse irónípee ii u yenu. 16 Kefa karí ne Yeesu n tene nnya ke urinyiri ari usoi nkó kani nní n nyáni non kó nyu papukuse. Kefa karí ne u n tene ye tíyese ké usoi nkó uu péi

cáká-cáká yare kani nní n nyáni. ¹⁷ Amá pimárecó, ne nyule rísonē re nō ne nōpinéyóopi áni nyu kelene kaní ne lē Yeosu wa. ¹⁸ Nsimé mmē ke Ulélécaa uú pēe mekeē-me antepuye nnéí mí máase mee nkpéni nní wai. Lelē re li pise re uyē ke Ulélécaa uu wée uké íwe li. ¹⁹ Lē nnya, ani mēfine consē ani nōmēnécirē Ulélécaa pa uké nōanékópe nō sárei. ²⁰ Upiima yé pēe tíyese ani kumúnjé kunyine-i hóo uu pēe uyē kuu háí mekeē-me n wée uu yekei nō páme. Uyeē Kírisi Yeosu. ²¹ Uyeē yé keyómecaa-pō n we kelene, háí ne kumúnjé kpe-i ke Ulélécaa uu mpá yo m peserine yare kai pēe n we yare kuú pēe mekeē-me uantepuye kuu n wée m máase. ²² Moisi ye pēe maa re: Nōunélécaa Upiima yé antepu unyine nō páme yare né, un nōnnépuri ukó. Ani mmē nnéí kuu nō n simisine kutu ríca. ²³ Uye unsá kutu u rincó, piké Ulélécaa pikó kecōpe u lese api kópu. ²⁴ Antepuye nnéí pēe háí antepu Samuyēeli-i-me n símaari aí ne neni tulu ye siyáa nsi nsimé male. ²⁵ Nōó lē ke Ulélécaa uu antepuye m máase re u ne nō mé te. Ulélécaa ye ne nkómeine nōpinésáa séele pēe uye-i kuú pēe Apiraham mí maa re: Pipópírē karí ne tikine ké ne keté nnéí nsoipuri ríkpá. Nōó kō nkómeine mmē te. ²⁶ Nō nnya ke Ulélécaa uu uukeikó wée uu nōkenámēe u tumtí kelene. U u tummēle nō nnya re uké nō ríkpá uu pēe mpá nō úye uakópe-i u lese.

4

Pi Piyēe ne Yohani ketúhaane píima-i sée

¹ Piyēe ne Yohani pin kei lē písoi símisi, mēse ne mēse, pēpēe ye Ulélécaa inyóonse n wa ne Ulélécaa keyó uméré wéese ne Pisatusee pin tuiþa. ² Li pēe meýá pi pólólúle re pitumē pē keté ye we pin písoi céési pin kō pi símisi re Yeosu ye pikpókpo kémēe yísi, lin pēe nyíselé te pikpókpo yé fe api yísi. ³ Lē nnya kapi pitumē pē keté tí api hánesi aí ne weesi re itunje ye pilólé masí nnya. ⁴ Amá mpá ne lē, pēpēe pitumē pē icélaa n kō meýā ne pēe ne kefa i tenele, api tulu yare pítsi átokokú anupú kumúnjé.

⁵ Kai n weesi, Písuifi piyukó ne pipiwéese ne isé picélaa api ha Yerusalem-pō cápine. ⁶ Ulélécaa usina Ana ne ukéyo pikó nnéí ne Kayifu ne Yohani ne Aleksiantiri pēe kō pēe kei we. ⁷ Api Piyēe ne Yohani leseri piké ne pi túhaane, api kecōpe pi nyereese api pi pise re: Nnanje n-ye née úye kecire rinyiri kaní ne lē wa? ⁸ Nfáasone nn Piyēe yipu uu pēe pi maa re: Nō Isirayēli kuyu piyóopi ne piwéese! ⁹ Mewai sone kari utisi nkó wa nnya kapi neni keyaa nké ró písei re íye kai wa kuú ne peí? ¹⁰ Lē nnya, nōnnéí mmú ne Isirayēli pikó picó nnéí ani kō te Nasareti ukó Yeosu Kírisi uyē kani kunapéékó kecáá n karii, Ulélécaa uu pikpókpo kémēe u yukuse rinyiri nnanje karí ne utisi nkó péise, kuu nní isare láárú un nōkenéyú-i nyenu. ¹¹ Yeosu uyē kecáá kai wólalē te:

Tipare tē ke nō pimóme ani n fómpo,
teē nkpéni panse tikecire tee kenui-i n we. ¹² Uyē memáá, úyulale úka ucó úu we. Ulélécaa úu rinyiri ríka ríca keté nké kecáá pa kari yé n sée líké ne tíróyu n lo.

¹³ Piyēe ne Yohani ápi menyuwe píima méka má ápi kō piyukó píka. Amá piripóo kapi pēe ne símisi ne itisi. Ke pitúhaane api lē n yé, ai pi muuni píimm, api kō ceru re Piyēe ne Yohani ye pēe ne Yeosu sónle. ¹⁴ Kapi usoi yeé m peí n nyáni un píkékúri nyenu nnya, pitúhaane pē ápi pēe nyu n-ye kapi yé male. ¹⁵ Api pēe Piyēe ne Yohani ketúhaane ke-i lákase, api pēe kei n we pin pímeçōpēcīre nsímé pínjirise. ¹⁶ Api pēe m píseine re: Iye kari písoi mpí waine? Yerusalem kuyu nnéí ye pikóme masí re pi mewaisaþa píima wa. Ari yé fe toké kési. ¹⁷ Lē nnya, nsímé mmē n n kape ne pikónnú ríkpá, toké ne pi ye ari pi cési re ápi kape úka mpuri ne Yeosu uyē tinyiri nka písimé ríkpá.

¹⁸ Kei kapi pēe pi séepo api ne pi yulu re ápi kape Yeosu nnanje ne picélaa ríkpá. Api kape ye ricuruu urinyiri sée. ¹⁹ Piyēe ne Yohani api pi pēse re: Nō ticuruu ani ripaí nké te li ne Ulélécaa kémēe sá re usoi uké nō pakare néē Ulélécaa kuu yé pakare? ²⁰ Nōó yé nkpéni mmē ceri. Tó ári yé fe toké lē kari n yé ari kō kom písimé riyá. ²¹ Kei ke pitúhaane pēe api kō picé pi ríkpá api pi yá api tómpo. Api nka yé kapi yé ne rinwáána piké ne kutu pi rimpása. Písoi meýā ye pēe wele pin mewai mee nní n wa nnya Ulélécaa pakarente. ²² Utisi uyē kapi nní ne Ulélécaa nnanje m poise aþmē ye aþeena rifaaule.

Kírisi pikó piyomeýaha

²³ Kapi Piyēe ne Yohani rin-yá, api yísi api pípiisoí lēepo api lē ke pēpēe ye Ulélécaa inyóonse n wa piwéese ne Isirayēli piwéese api pi m ma pi keeni. ²⁴ Ke pípiisoí pēe api lē n kō, api rinóo rise wai api Ulélécaa yáasi re: Upiima Uteneçirē, pōo keté ne keyóme ne mínimaa ne lē nnéí lēe mpá yei n we wa. ²⁵ Mpófáasone kaá ne ritiki áa ne urósáayaha Tafti upókēikó maase re: Yo nnya ke mpuri sane pikó api keté kecáá pansente?

Yo kecire nnya ke sisoiþipi asi simúnjé kópe wai?

²⁶ Keté kecáá piyóopi ye pímeçire cápine re piké atopi leeme.

Piyóopi api rinóo rise wai re piké ne Upiima ne uyé kuu n wée tó. ²⁷ Meyíkiyiki ke Erooti ne Pónsi Pilati ne Isirayeli pikó ne mpuri sane pikó api Yerusalem nté rinóo rise wa re piké ne upókeikó Yeosu kaa n wée tó. ²⁸ Lē kaa mekēe-me m musí, áá ne mpónaŋe yekei kapi nkpréni lē wa. ²⁹ Lē nnya, a nkpréni pipicé n̄sane kutu rica, Upiima aa t̄yese pipókeikó piké itisi ne mpósímé riyóó. ³⁰ A mpónaŋe nyíse pitóikó piké pélesi, aa mewaisaŋa ne mewai píima upókeikó Yeosu kaa n wée rinyiri ne wapisi. ³¹ Kapi lē piyómeyáhaa ní masí, keló ke-i kapi n cápinelē ake yéŋesi. Nfáasane nn pinnéi yipu api p̄e itisi ne Ulélécaa nsímé n yóólē.

Kirisi pikó rinóo rise

³² PISOI kulúí kp̄e nnéi p̄e ne Yeosu kefa n tene ye p̄e kefa pénelenle pin kó kemúnjé keŋe má. Uka úu ye p̄e maa re u linyine umécire te. Mpá yo kapi p̄e pénelē pin te. ³³ Ulélécaa ye p̄e pitume n̄naŋe hele pin ne nyíse re Upiima Yeosu ye nkpró kéme yisile, Ulélécaa un p̄e Kirisi pikó nnéi meyá kp̄alē. ³⁴ Líka ái p̄e piuka párilē. Pep̄e sicare née síyo n má yèè p̄e si yáale apí ne lisiwóó cápinep̄o ³⁵ api pitume pa. P̄e p̄óó mpá úye ncóŋ paí apí ne si h̄onente.

³⁶ Pi p̄e Lefi mpuri ukó unyine Siipuru ket̄e-p̄o marilē. Pi ye u sée re Yosefi. Pitume p̄óó rinyiri u he re Parinapasi. Liase re uyee ye picó rin̄móópuse. ³⁷ Uyé uu kó ukecare yáí uú ne lisiwóó hapó uu pitume pa.

5

Ananiyasi ne Safira nstmé

¹ Utisi unyine ne unósi p̄e péé we. Pi ye u sée re Ananiyasi, api unósi p̄ó te Safira. Utisi uyé uu ukecare yáí. ² U ne unósi api kómeine api siwóó hásu api p̄esu, uu p̄e ne sitóroo sí uú ha pitume pa. ³ Piyee uu p̄e u pise re: Ananiyasi, iye kai wa ke Setani uu lē p̄ó ló uú ha ne Nfáasane kiraase aa kecare siwóó hásu aa p̄esu? ⁴ Póké kelene kecare kē n yáá, ái p̄óó ke tee? Kemeyáí-maá, ái p̄óó kesiwóó tee? Yo nnya kaa nkpráni mewai kópe mmé rips̄yu-i wa? A kó te ái sisoipipi kaa kiraase, Ulélécaa lo kaa kiraase. ⁵ Ke Ananiyasi uu lē n kó, uu lólu uu kpi. Iwame píima inyine ii p̄e nnéi p̄e lē n kó loni. ⁶ Pijmáne api yisi api kusánjáá u pilaa api sákkaa apí ne leep̄o apí ha kulesi. ⁷ Itunje mekóónú metaani memáá, unósi un tuip̄o úu nyu re linyine ye wa. ⁸ Piyee uu u maa re: A né símisi nké te nnéi mmú kani nókeneécare yáa, née yo? Uu re: Eee, mmee mu! ⁹ Piyee uu u maa re: Yo nnya kani kómeine aní ne Upiima Nfaasone peeni? Aa nyánii, pep̄e upóla n kulesi ana kam nní kómei pin lonti. Pi kó lē ne p̄ó tósu. ¹⁰ Kei nní, unósi uu Piyee ana nye-i lólu uu kpi. Pijmáne p̄e piké ne n lompo un pikp̄o masí, api u kp̄isi apí ha ula kekúri kulesi. ¹¹ Iwame píima inyine ii Kirisi pikó nnéi ne pep̄e nsímé mmē n kó loni.

Mewaisaŋa ke Ulélécaa uu n wapisi nstmé

¹² Pitume ye p̄e mewaisaŋa ne mewai píima p̄isoi inip̄e-i wapisile. Pep̄e Ulélécaa ne kefa n tene ye p̄e rinóo rise wale api ye kei kapi ye n sée re Salomá apookpanjá-i n cápinelē. ¹³ Uka uca úu ye p̄e méwoo kaha uké pi leep̄o, mpá ne lē, p̄isoi apí p̄e kó kusa pi waiselē. ¹⁴ Pitisi ne pinósi kulúí p̄e Upiima ne kefa n tene api p̄e meséte pi n kpariisep̄o apí ne kulúí kp̄á. ¹⁵ P̄isoi apí ye p̄e ne pitóikó icéé-i léep̄o api pisifine ne asánjááp̄e kecáá pi finsente re Piyee un piyei kei n tósu, ukumíri kuké mpá use unyine yarii. ¹⁶ P̄isoi kulúí apí kó ayu nyee ne Yerusalem n kólē yisi apí ne pitóikó ne pinírihélaa wúrunkep̄o, api kó pinnéi pélesi.

Lē kapi pitume n wéekuse nstmé

¹⁷ Kai lē n wa, Ulélécaa usina ne Pisatusee p̄e ukekúri ní we api kufatoi píima ne nyere re piké pitume c̄pii. ¹⁸ Api mesei pi c̄pii apí kuyu kukpaniilee kéme pi h̄anesi. ¹⁹ Amá kai kesine n wa, Upiima uleecaatume unyine uu sí uú ha kukpaniilee h̄anne uu pi lesep̄o, uu pi maa re: ²⁰ Aní Ulélécaa keyo-i ha, aní ha nsímé mee ye nfáa n he ke Yeosu uu ne ní ka nnéi p̄isoi símisi. ²¹ Pitume apí mesei njmurei apí mmare mare yisi apí Ulélécaa keyo sí apí ha p̄isoi picélaa kápáá. Ulélécaa usina ne pep̄e ukekúri ní we api tuiri apí pitúhaane wéése ne Isirayeli piwéése nnéi icápine séi. Kei kapi p̄isoi t̄ú apí ha pitume p̄e kukpaniilee-i kp̄íp̄o. ²² Ke p̄e apí ní ha, apí kukpaniilee-i pi yé. Apí p̄e p̄eri apí pi maa re: ²³ Tó kukpaniilee leep̄ole kun n̄sane h̄anaalē, piméré p̄ón kó anonoo-i t̄apaalē. Amá kari n h̄anne, ári úka keméé yé. ²⁴ Ke Ulélécaa keyo uméré wéése ne pep̄e ye Ulélécaa inyóonse n wa piwéése apí lē n kó, ai méwoo pi wai, apí p̄e lē kai yé ne k̄éto ní kpu kecáá m músu. ²⁵ Kei ke unyine uú ka uu pi maa re: Nó kómei! P̄isoi p̄e kani kukpaniilee-i n wa p̄e nní Ulélécaa keyo-i nyenup̄o pin p̄isoi céési.

²⁶ Uméré wéése ne piméré picó apí p̄e yisi, apí rikóho mekó wa apí ha pi kp̄íp̄o apí ne hapó, pin wuru re pin pitume p̄e ne rikóho n wai, p̄isoi yé apare pi tapisi apí pi kóni. ²⁷ Kapi ne pi n hápo, apí ketúhaane píima-i pi séi. Ulélécaa usina uu p̄e nsímé pipisei pi kápáá ²⁸ re: Kari ne nó ní yé arí ne keté kpeeni re aní kape usoi uyé tinyiri ne n céési, iye kani wa? Nó wélé n̄n Yerusalem kuyu nnéi icélaa iyē n̄njlē mpá úye uké kó, n̄n kó la re unkp̄o iwe iké ne r̄ó

tene! ²⁹ Piyee ne pitume picō api pi pese re: Li ne sá re usoi uké Ulélécaa pakare ne kuu yé pisei m pakare. ³⁰ Yeesu uyē kani kuna kecáa n kari ke pirósáa Uleecaa uu nkpō kēmeē yukuse. ³¹ Ulélécaa ye ukuluke-luke-mē kékukōs tone-i u ritaásēle uu u waise Uyóōpi ne Uyuulale. Uyē kuú la uké Isirayēli pikō nyíse re piké ritikí apí ne piakópe kepire tō uu pēe pi sárei. ³² Tōo nsímē mmē pitansei, Nfáasone ke Ulélécaa uu pepēe u m pakarelē n he pō ne kō itansei lele.

³³ Ke pitúhaane api lē n kō, ai pi fukōome api re pi yé pitume pē kō. ³⁴ Amá Ufarisi unyine ye pēe pitúhaane pē kecōpe wele. Pi ye u sée re Kamaliyēli. Isé ucélaa unyine lo ke mpá úye uu n waiselē. Uyeē pitúhaane píima pē kecōpe yisi uu re piké pitume pē lesepō nkáripí kelene.

³⁵ Kapi pi n lésepo, uu pēe pepēe n cápinelē maa re: Nō Isirayēli pikō, ani nōmenécíre tí ne mewai mē kani nní ní la noké pisei pē wa. ³⁶ Ai kahane nkpani n nájai ke Teetasi uu léeme un pólólē te u úyukōs píima unyine le. Pisei píle píle mena kumúnjé pēe u ritiki. Api u kopu. Pē nnéi pēe pēé unko n tíkíle api kpíi, piuka útu neni tiselē. ³⁷ Uyē kepire, Kalilee ukō Yutasi pōo pikéé itunje kumúnjé léeri, uu pisei kulúí kpáú api u n tikilē. Uyē uu kō kpi, pepēe pēé u n tíkíle pōo kō kpíi. ³⁸ Lē nnya, ne la kē nképni nō símisi re áni kape ne pisei mpí kutu n colē. Ani pi riya piké tómpo. In te sisoipipi kēmeē ke pisimúnjé ne piliwaiwai nní ai léeri, méwōo kai waine. ³⁹ Amá in te Ulélécaa-i kai léeri, rínanje ní-ye ke nōo má noké ne linyine pi wa. Ani nōmenécíre tí, áí kape ka líké wa re nō ne Ulélécaa tōpu. ⁴⁰ Api mesei unko kóm api u tiki. Api pēe pitume pē séipo api rinōo he re piké sipópi pi yéériine apí ne pi yulu re ápi kape Yeesu rinyiri ne pisei písimé rikpá, api pēe pi yá api tómpo. ⁴¹ Pitume api mpōōnare ne pitúhaane pē kekúri yisi, lin pi láarú re Ulélécaa yeē yē te pē káí ne sá re piké Yeesu nnya íwe li. ⁴² Mpá keweēsi kēye ke pitume api pēe Ulélécaa keyō-i ne síyo kēmeē Nsímé Kecire picélaa ne mpiyóo ñmóópulé.

6

Pi pitisi piseei lese re piké pitume n léni

¹ Yeesu pipiretiki api kumúnjé kpe-i kulúí wai nsōne. Upipiretiki pēe Mékireki n símisi api Pi-epiree ne n tēni re pi mpá keyáa kēye iluke kapi ye n hōone kēmeē pipikumannosi menípeē le. ² Kei ke Yeesu pitume kefi ne pité pē api upipiretiki riwúú tē sée api cápine api pi maa re: Ai ne sá re tōóké Nléécaasimé piyóo ne síká wa tóké ha iluke pihōone ne kutu n colē. ³ Lē nnya pimáreco, ani nōkenécōpe pitisi piseei pē kaní ne isoi sōne n nyu lese. Nfáasone nké kō pi n yipaalē, piké kō mewéésēsōho m má, tóké pikei pē pianipe-i wa. ⁴ Tōóké pēé uye-i ne piyómeyáhaa ne Nléécaasimé piyóo n ñmóópulé. ⁵ Tinóo tē ari pinnéi larisi, api pikecōpe pisei piseei lese. Pepēe Etiyēeni ye Ulélécaa ne kefa meyá n tenelē, Nfáasone nn kō u yipaalē. Uyē ne Filipu ne Purokōo ne Nikanōo ne Timōo ne Parimenaasi ne Antiyōosi unko kapi ye n sée re Nikolaa. U pēe mekeē Pisuifi keyome yáasile uu kelene panse Yeesu upiretiki. ⁶ Kapi pi n lése, api pi kpísi apí ne pitume léepo, pē api pikecáa keyóme yáási apí kō anípe pikecáa láa. ⁷ Nléécaasimé nn mpá yei n kóónulé, Yeesu pipiretiki pin meyá kulúí wai Yerusalem kuyu-i, áí ne pepēe ye Ulélécaa inyōōnse n wa meyá péne api Yeesu ne kefa tene.

Etiyēni metine

⁸ Ulélécaa ye pēe Etiyēeni meyá ípeelé nyísele uu kō rínanje u he un ne mewaisana ne mewai píima pisei kecōpe wapisi. ⁹ Pisuifi kuyómeyáhaalee pikō pinyine kapi ye pēe sée re: Pepēe ilási kēmeē ní le keyō. Alekisantiri ne Silisii ne Asii keté pikō ye pi. Pikecōpe, pitisi pinyine apí nsímé nnyine kecáa ne Etiyēni íkenjene wai. ¹⁰ Amá apí yé fe piké ne Etiyēni kenjene, mewéésēsōho ke Nfáasone nn u n he nnya. ¹¹ Api pēe pisei pinyine kulei re piké ukécáa nnōome wa re pi kō un Moisi ne Ulélécaa alé fáánii. ¹² Api kō kuyu pisei ne kuyu piwéése ne isé picélaa itái sútúni apí yisi apí nyere, apí sí apí ha Etiyēni tini apí ne ketúhaane píima-i sí. ¹³ Api kō pinōome pinyine ne hapō re piké íseérakōs li piké ne u rikpárá re: Mesére ke utisi nkō uu Ulélécaa keyō ne isé alé fáánii. ¹⁴ Tō konle n símaankēe re Nasareti ukō Yeesu uyē né Ulélécaa keyō fori uu kō inyékii ke Moisi uu ne rō n tíye conse. ¹⁵ Pē nnéi pēe ketúhaane píima ke-i ní we ye pēe Etiyēni kēyu-i nyáneile apí yénu re ukeyu ye ulélécaatumē kekō meco wele.

7

Etiyēni rinōo kuu m ma

¹ Ulélécaa usina uu pēe Etiyēni pise re: Lee ní meseii? ² Etiyēni uu re: Nō pinémáreco ne pinésáa, ani kutu rico nsōne ani kóm! Ulélécaa, meyóopi ute ye urósáa Apiraham tikpáfumele pēé uye-i kuú pēe Mesopotamii-pō ní we, uu kelene Haraani-pō fine. ³ Uu pēe u maa re: A kepótē ne kupómáre riya aa keté kē kam pō n nyisene kēmeē sí. ⁴ Apiraham uu pēe Kalitee keté yisi uu ha Haraani-pō fine. Usáa mekpō-máá, Ulélécaa uu kei u kpísi uu ne keté nké-i kani neni nní ní we weri. ⁵ Ulélécaa úu kei keté u he. Mpá kénacōpe ritísí, úu u he re uké kei ripéélú. Amá uu

pæe rinóo yekei re u yé kennéi u ne masí upipirē pa apí n te. Uu ko pæe kumunjé kpe-i kéwá má.

⁶ Lē ke Ulélécaa uu u ní ma ye nní:

Kucōyu-pō ke pipópírē apí masí finene, apí ilási pi tini, apí íwe pi wai aḡmē píle píle mena.

⁷ Amá né ne mpuri mmæe ilási pi n tinine túhaane apí pæe limemáá léeri apí weri apí nté keló nké-i né yáasi. ⁸ Kei ke Ulélécaa uu pæe u ne Apiraham kecōpe rinóo yekei re uké riké.

Lē nnya kapi Isaaki mari Apiraham uu pæe keyáa páha-paha tunjé u ké. Isaaki pōo ko uuḡmáné Yakupu ké. Yakupu pōo ko limecō upiḡmáné kefi ne pité pē kérii. Pæpæe nní pirókpure kefi ne pité pē.

⁹ Pikpure pē apí pikécōpe use kapi ye n sée re Yosefi ne kefa tóosi apí u yái, utí ha Esipiti-pō ilási le. Amá Ulélécaa ye pæe Yosefi kekúri wele, uu ncōḡ nnéi kémeæ u lese ¹⁰ uú ne kefa u féenne uu mewéesesohó u he. Esipiti uyōopi uu Esipiti ketē kecáá iyōopi u tonse uu ko ukeyá likó nnéi kpisi uu uanipe-i wai. ¹¹ Nkú nnyine nn Esipiti ketē nnéi ne Kanaa ketē loni. Pirósáayaha apí íwe píima le, ápi ye yē piké li. ¹² Yakupu uu kóm te melukepípi ye Esipiti ketē-pō we, uu pirósáayaha tum mefóí. ¹³ Kapi melírū n hápō, Yosefi uu tíyese upimarecō apí u ceru. Esipiti uyōopi pōo ko Yosefi riyíki céru. ¹⁴ Yosefi uu pæe tum apí usáa Yakupu séipo ne ukumaræ nnéi písoi kuwóó ne afæeré ne pinupú. ¹⁵ Yakupu uu yisi u ne pirósáayaha picō apí ha Esipiti keteni-i fine apí ha ne kei kpíni. ¹⁶ Apí pi cōni apí ne Síkem kuyu sí apí ha kei rikpíí ke Apiraham uu Hamāo piḡmáné-i ne usiwóó ní lo kémeæ pi kulési.

¹⁷ Ke rinóo ke Ulélécaa utí pæe Apiraham n yekei itunje ii n nyahairi, ntópuri nn pæe meyá kulúí n wai Esipiti ketē kecáá. ¹⁸ Uyōopi fale unyine yæe útu píkaí Yosefi nkó ríka n kómaalē uu Esipiti keteni-i iyōopi tone. ¹⁹ Uyōopi uyé uu ntópuri ne isohōcæe tóói uu pirósáayaha íwe lukæise, háí un náási yare piké pispipipi riyá síké kpí. ²⁰ Likumúnjé kpe-i kapi Moisi mari un Ulélécaa inipee-i nyam. Íwære itaani kapi usáa keyo-i u kpíni. ²¹ Apí limemáá u fómni, Esipiti uyōopi ukpére uu u kpísi uu nyólu yare uricuruu yæe u mari. ²² Esipiti pikó menyuwe nnéi kapi u céesi, unsímé ne umewai ame tíyese uu ínanje m má. ²³ Kuu inḡmē afæena n yé, uu re u yé ha upimarecō Isirayæli pikó rilóólú. ²⁴ Kuu n hápō, uu Esipiti ukó unyine læpō uu Isirayæli ukó unyine kaii. Uu unaréi kecáá kpá uu Esipiti ukó uyé kaii uyé utí ha ne kpí. ²⁵ Moisi ye pæe músu re upimarecō Isirayæli pikó yé kó te uyé ke Ulélécaa utí la uké ne ritiki uké ne ilási kémeæ pi lese. Ném pákane upimarecō ápi lē kō. ²⁶ Moisi uu ko keyáa lírú tunjé Isirayæli pikó pité læpō pin céḡjesi, uu pæe hápō re uké pi yoriye. Uu pi pise re: Nō písoi pise le, pinésáne! Yo nnya kani pæe céḡjesi? ²⁷ Uyæe pæe ucō n íwe n wai uu pansépo uu Moisi láupo uu u pise re: Wóo iyōopi pō tónse re a irósímé n túhaane? ²⁸ Pō lalé poké né kpu yare kaa sé Esipiti ukó ní kpu, néé íye? ²⁹ Ke Moisi uu anóo nyé n kó, uu wuru utí ha Matiyaa ketē-pō tone. Kei kuu piḡmáné pité mári.

³⁰ Inḡmē afæena memáá, Moisi uu pæe keyáa kenyine kucési kóima-i Sinayi riyōpe kekúri n we. Kei ke Ulélécaatume unyine uu kuhíhíí kunyine kecōpe inalempi kémeæ u rikpáfúme.

³¹ Ke Moisi uu lē n yé, ai menyine u wai. Uu re uké rinyósōpō uké ha mewai mē nyánei. Uu Ulélécaa rinóo kom te: ³² Néé pipósáayaha Uleecaa, ne Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa. Moisi uu pæe iwame ne n terii útu kaha uké riweríí. ³³ Úpíima uu u maa re: A apónéeri mahá, li we re keló ke-i kaa nní n nyenu ye Ulélécaa ripohó le. ³⁴ Ne Esipiti keteni-i nnépuri íwe yenle, am ko piinḡmapi kom. Lē nnya kam ka ké pi yoriye. Lē nnya, a nkpéni kam ké Esipiti ketē-pō pō tū.

³⁵ Moisi uyé ke Isirayæli pikó apí pæe n kési, apí u maa re: Wóo iyōopi ne itúhaane pō tónse? Uyé cire ke Ulélécaa uu tumme re uké piuyōopi, uké ko ilási kémeæ pi lese. Ulélécaatume uyæe kuhíhíí kecōpe inalempi kémeæ u rinkpáfúme yæe u lénine. ³⁶ Moisi yæe Isirayæli pikó Esipiti keteni-i léseme. Inḡmē afæena kémeæ kuú ne Esipiti keteni-i ne Míni-Weé-Kukoi kémeæ ne kucési kóima-i mewaisanja ne mewai píima mē wapísi. ³⁷ Uyé cire yæe pæe Isirayæli pikó símisi re: Ulélécaa yé antepu unyine nō páme yare né un nónnépuri ukó. ³⁸ Ke Isirayæli pikó apí pæe kucési kóima-i n cápine, uyæe pæe pirósáayaha ne Ulélécaatume yæe Sinayi riyōpe kecáá-pō u n símaari kecōpe we. Ulélécaa nsímé meæ ye nfáa n he kuú pæe yósu un tó pálé. ³⁹ Amá pirósáayaha ápi pæé la piké u pakare, apí upuri yulu apí n káipi piké Esipiti pele. ⁴⁰ Apí pæe Arōo maa re: A piléecaa ró mó pæe yé keróyu-i n sóné, li we re ári nyu leleæ Moisi uyæe nní Esipiti ketē-pō ró n léseme n wa. ⁴¹ Apí keyáa ké tináapipi móm, apí ri nyóonse, apí pianipe limōme-mōme lē anyá wai, piakín aa niḡjesi. ⁴² Amá Ulélécaa uu kepíre pi tō u pi yá apí itunje ne íwære ne awárepi n yáasi yare kai antepuye atelé-i n wólaalé. Li kei wólaalé te:

Nó Isirayæli pikó, né kani inḡmē afæena kémeæ kucési kóima-i ísee

ne nyóonsente ani ko lico lico hekesii?

⁴³ Amá piléé kapi ye n sée re Molaki kucánjí ne nópínéléé

Refaa riwarepi kaní pæe topori. Lē kaní serí nōn ne pi yáasi.

Lē nnya kam nó lésene ké ne Papilōni ketē kepíre-mæmpō ha.

⁴⁴ Pirósáayaha ye pæe kucési kóima-i kucánjí mále kpeæ n nyíselé te Ulélécaa ye tó ne uyé kecōpe rinóo yekeile. Ku pæé wele yare kpē ke Ulélécaa utí pæe Moisi n símisi re uké wa. U pæe Moisi

maa re uké kpē kuú pēe n yé kucō wa. ⁴⁵ Pirósáayaha ye kucánjǐ kpē ne pipipirē tǐyēle. Pēé uye-i ke Yosuwee uú pēe pi n kpáulē kapí pēé ne ku ripéne apí ne keté kēe pikeyu-mempa ní we tǐj. Keté kē pikó ke Ulélécaa uú pēe lákase. Kucánjǐ kpē aku lē Kanaa-i n we áí ne Tafiti kumúnjé tulu. ⁴⁶ Ulélécaa ye pēé ne Tafiti kefa fénnele. Tafiti uu pēe u pise re uké ncée u he uké kǐyō mō keké wa kei ke Yakupu Uleecaa uu ní we. ⁴⁷ Amá Salomō yēe ka uu kǐyō u mōm. ⁴⁸ Mpá ne lē, Ulélécaa ye mpá yo kecáá ní tǐ, úu síyō ke písoi api m mō kēmeē sói. Yarē ke antepu Esayi uu ní maa re:

⁴⁹ Upiima ye maa re

Keyómecaa ye rinéyóopitū le,

keté pōo kenénacōpe

kǐyō kǐyē ke nōo yé né mō?

Yei kam yé tone ké ne n wéntē?

⁵⁰ Ai rinécúruu néē lē nnéi waa? ⁵¹ Etiyēeni uu kō pimáa pi kpá re: Nó písoi mpí atii ye páápúlē háí. Nō akín takále, nōanétu áa ye kō nsímé kō. Nópínésáayaha meco kani nní we nōn Nfáasone rinōo kēu. ⁵² Antepu úye mpuri ke nópínésáayaha ápi wéékusélē? Pēé nnéi pēe n símisi re Asei ute ye weme kapi kō. Asei ute uyē ke nōo kō nkpréni nní piláaro anipe-i wa ani u kopu. ⁵³ Ulélécaa ye ne pilécaatumē ritikile uú ne uisē nō pa, amá áni i ritiki.

Etiyēeni nkpo kecáá nsímé

⁵⁴ Ke pēpēe pēe ketúhaane-i ní we api lē n kō, ai kuwóí pi fukōame api pēe Etiyēeni nsímé mmē ne aní n takai. ⁵⁵ Amá Etiyēeni pōo pēe keléecaa inípeē n tapaalē, Nfáasone nn u yipaalē un ne Ulélécaa meyoopi ne Yeesu yēe Uléecaa kuluke-luke-mē kǐyukóstonē-i n nyenu nyánei. ⁵⁶ Kei kuu pēe re: Ne keyómecaa nyánile ken wúkulelē, Usoi Kepipi ken Ulélécaa kuluke-luke-mē kǐyukóstonē-i nyenu. ⁵⁷ Kuu lē ní ma, api kepupéila píima keniyine té api atu tǐpisi api pinnéi kesé pēhépo api u filí, ⁵⁸ api u lakase apí ne kuyu iyaa leepo api apare u tapisí api kópu. Pēpēe kei ní we api písitukanka cícaá máhani api unmánē unyine kapi ye n sée re Sooli pa uu si m mé. ⁵⁹ Pi Etiyēeni apare tapisile un we u kō ne keyómē yáási. Uu re: Upiima Yeesu, a nnéfáa yósi, ⁶⁰ uu pēe anui kecáá wúla uu mesóri pupéi re: Upiima, kape akópe nnyé piriyu kecáá wa. Kuu lē pimáa ní masí, uu pēe kpi.

8

¹ Etiyēeni nkpo mmē ní ne Sooli sá.

Sooli ye Kirisi pikó wéékusélē

Likeyaa kē cire kapi Yerusalem kuyomeyáhaalee pikó piwéékuse koraane ai wónho. Pinnéi api Yutee sitē ne Samarii sitē kecáá yékáá, ai yá pitumē nmanē. ² Písoi pēe Ulélécaa líkó ní la pēe Etiyēeni kulesi api nkpo tone api ukecáá tēni háí. ³ Sooli pōon nḡóópúlē te uké Ulélécaa icápine kpu. Síyō kuú pēe kóónulē un Kirisi pikó cópii, pitisi ne pinósi, un kukpaniilee sútuni.

Filipu ye Nsimé Kecire Samarii keteni-yóólē

⁴ Pēpēe rin-yékaa ye pēe usóí kóónulēne pin Nsimé Kēcire yóólē. ⁵ Filipu uu yisi utú ha Samarii kuyu maa-i yóó re Yeesu yēe uyē ke Ulélécaa uu n wée. ⁶ Písoi nnéi ye pēe rinóo rise wale pin Filipu kutu calē. Pi pēe kómeile re u mewaisarja wapisi, api kō me yenu. ⁷ Aníri ye pēe písoi meyá kēmeē lele an pupukee. Síkankáláká ne pipáikóó kulúí ye pēe pélesile. ⁸ Ai pēe lē nnya písoi n lááru kuyu kpe-i.

⁹ Utisi unyine yēe háí mekēe-me kuyu kpe-i we, api ye u séi re Simō. U pēe metarwai wapisile ai ye Samarii pikó nnōo yipu. U kō pēe umecire kpílenle re u úyukóó unyine le. ¹⁰ Písoi nnéi, kai n kpísi siwá ne piwéése ye pēe u waiselenle háí. Api ye maa re: Ulélécaa nnahe kapi ye n sée re nnahe maa me usóí nkó kēmeē we. ¹¹ Háí mekēe-me ke umetarwai ame nnōo pi yipaalē. Api pēe lē nnya u n waiselē. ¹² Amá ke Filipu uu Ulélécaa iyōopi ne Yeesu Kirisi kecáá Nsimé Kēcire pi n símisi api nḡursi, pi tǐyesele api míni pi wole, kai n kpísi pitisi ne pinósi. ¹³ Simō uyē ticuruu pōo kō ne Nsimé Kēcire mmē kefa tene api míni u wole. Uu pēe Filipu n tikilē un mewaisarja ne mewai píima ke uyē uu n wapisi nyánei men nnōo u yipaalē.

¹⁴ Pitumē pēe Yerusalem-i ní we api kóm te Samarii keté pikó ye Nléecaasimé yósi. Api pēe Piyēe ne Yohani kei tumpo. ¹⁵ Píketé kē api yisi api sí api ha ne Uléecaa welu re uké Samarii pikó pē Nfáasone he. ¹⁶ Nfáasone rín pēe kahane likumúnjé kpe-i úka kecáá n sútume. Míni nmanē kapi pēe ne Yeesu rinyiri pi wole. ¹⁷ Kei ke Piyēe ne Yohani api pēe anípe pikecáá rilaa, Nfáasone nn pēe pi loni.

¹⁸ Ke Simō uu n yé te pitumē ye písoi kecáá anípe rilaa Nfáasone nn pi loni, utú ne siwóó haro uu pitumē pē maa re: ¹⁹ Ani kō né nnahe mmē he ké ye nen úye kecáá anípe rinlaa, uké Nfáasone yósi. ²⁰ Amá Piyēe uu u pēe re: Nō ne sipówóó sē ani ásáláú wa. Pō musí re pō fe aa Ulélécaa líhehehe ne siwóó loluu? ²¹ Lipókó líka áí nté we, áa kō líka kecáá nté ncée má. Li we

re aa Ulélécaa kέmee aseí má. ²² A κεπόμύνη κόπε κειρε rito aa Upiima ne téní re lin kusárei n we, uké kemúnjé kē pó sárei. ²³ Ne nyáni yare nfasimé kópe ne rikpákára kaa n fanaalé ye pó múflenle yare ulási. ²⁴ Kei ke Simoo uu pεe rinoo yási re: Ani nórínécúruu ne Upiima né té, lé kani nní n ma ái kape ne né n wa nnya. ²⁵ Ke Piyee ne Yohani api Samarii kuyu kpe-i Upiima nsímé piyóó ne picélaa n masí, api yisi api Yerusalem pele, pin ncée-i siyupi meya kέmee Samarii keté kecáá Yeesu Nsímé κecire yóólé.

Filipu ne Etiyopii ukawe ifaaci

²⁶ Upiima uleecaatumε unyine uu Filipu maa re: A yisi aa itunje kumii-mε panse aa Yerusalem ncee mεε Kasaa n cépilé kpisi. Api ye ncée mmε titiki. ²⁷ Filipu uu mεse ne mεse yisi uu tómpo, uu ne ncée Etiyopii keté utisi unyine sáne. Ukawe piima unyine lo *. Uyεε Etiyopii unásiyooapi Kantaasi memá nnéi kecáá pailé. U Yerusalem-i kale re uké Ulélécaa yáási ²⁸ un pεe nkpéni kulu, un ukesanooipi kecáá tó un antepu Esayi ritelé kέéni. ²⁹ Nfaasone nn Filipu maa re: A kensipi nké kekúri hapo. ³⁰ Filipu uu ne itóó nyasópoo uu kóm Etiyopii ukó uyε un antepu Esayi ritelé kέéni. Filipu uu u pise re: Po lé kaa n kέéni aseí kómeei? ³¹ Utisi uu re: Unyine unsá né n lé, iye kam ye né kó? Uu pεe Filipu séi re uké hapo uké kεsanooipi kέmee ukékúri tone. ³² Li Ulélécaa Nsímé keló kε kuu n kέéni kέmee wólaalé te:

Pi ne u tósule yare kapi ye

kusányaha n tóroi pin ne pikópe sí,

un sélé yare risánpipi kapi nkpí n nyálu, uu rinoo wúkule.

³³ Apí ne u túhaane api u cεpise, uu pεe nkpáni líka tu.

Wóo ye pεe nkpáni upipiré tinoo maa?

Pi keté kecáá unfaa lesele. ³⁴ Kuu lé pikéε m masí, uu pεe Filipu pise re: A risuulu a né símisi nké te úye nsímé ke antepu nkó uu nní símisi. Uricuruu kuú ne máne néε unyine nsímé kuu símisi? ³⁵ Kei ke Filipu uu pεe ne antepu Esayi nsímé mmε riwáána uu ne Yeesu nsímé κecire u símisi. ³⁶ Api nsé nój apí ha ne míni keló kenyine tulu. Ukawe piima uyε uu pεe re: Míni ye mmé nní. Yo íco yeε párilé kε ne míni n wole? ³⁷ [Filipu uu u pεe re: In te po ne κepófa nnéi nsímé mmú tene, pi ye fe api míni pó wole. Utisi uu re: Ne ne kefa tene re Yeesu Kirisi ye Ulélécaa Kεpipi le.] ³⁸ Uu kεsanooipi nyereεe, u ne Filipu api míni-i lompo, Filipu uu míni u wole. ³⁹ Kapi míni-i n léepo, Upiima Nfaasone nn Filipu kpíipo, ukawe uyε uu pεe piyéne u rikpá. Uyε uu kó mpónare ne uncee nój. ⁴⁰ Filipu póo ha Asóoti keté-po leeri. Uu pεe kei ayu nnéi nyεe ncée-i n we kέmee Nsímé κecire n yóólé uu ha ne Sesaree keté tulu.

9

Sooli ye mefine conse

(UPM 22:6-16; 26:12-18)

¹ Sooli uu pεe kusa kumúnjé kpe-i Upiima pipiretiki ne kefa pólúu n wéési uké pi kó. Uu yisi uu lé nnya Ulélécaa usina leεpo, ² uu re uyε uké átelé u wa aké ncée u he uké ha Tamaasi-po Pisuifi ayomeyáhaalee rika. Un kei piye n leεpo pεe Upiima ncee n tkilil, pitisii, pinásii, uké fe uké pi cópii uké pahaankee uké ne Yerusalem tómpo. ³ Kuu ncée n kpisi un ne Tamaasi nyahaipone ke metéi menyine ame meyéne mεse keyómεcaa-po leeme ame tapu amé ne u kóónú. ⁴ Uu keteni-i lolu, uu pεe rinoo rinyine kom tin tee re: Sooli, Sooli, yo κecire nnya kaa lé né wéékusélé? ⁵ Sooli-u uu pεe pise re: Póo úye, Upiima? Upiima uu rinoo u yósu re: Néε Yeesu uyε kaa nní n we pon wéékusélé. [Aa ye nkpáni fe póké ne nkpoo meló topiriinkeε. Un terii lin nnóo u yipaalé, uu pεé maa re: Upiima, yo kaá la kε wa? Kei ke Upiima uu pεé maa re:] ⁶ A yisi aa kuyui-i lompo. Pon n lompo, pi ye pεe pó símisi lé kaa yé n wa. ⁷ Sooli pisenco api nyere píri, rinoo ári we. Amá pi pεe rinoo kóméile ápi pεe úka nyáni. ⁸ Sooli uu yisi uu anípe wii uu pεe líka nyáni. Api pεe kunípe u múllú api u tóroi apí ne Tamaasi sí. ⁹ Siyáa sitaani kuu wa uu ye líka yé, uu ye líka li uu ye kó líka n ntí.

¹⁰ Kirisi upiretiki unyine ye pεe Tamaasi-i wele, api ye u séi re Ananiyasi. Upiima uu keyáa kenyine u kpáfúme uu u séi re: Ananiyasi! Ananiyasi! Uu re: Néε nkó, Upiima! ¹¹ Upiima uu u maa re: A yisi a ncée mmε kapi ye n sée re κecire kpisi áa ha Yutasi keyo-i Tarisi ukó uyε kapi ye n sée re Sooli kecáá pise. U wele un keyómε yáási. ¹² Ai u nyíse re utisi unyine kapi ye n sée re Ananiyasi ye lompo uu anípe ukecáá láa re uyε Sooli inípe iké ye kó yé. ¹³ Ananiyasi uu re: Upiima, ne konle písoi meya pin símisi re utisi uyε uu kusa pipósoi pεe Yerusalem-po n we rikpákára wapisi. ¹⁴ Pepeε ye Ulélécaa inyóonse n wa piwéεse pεe ncée u he re uké nté kam uké pε nnéi pεe pó n yáási cópii. ¹⁵ Amá Upiima uu u pεe re: A n nyme. Ne usoi uyε wéele re uké pinékei wa. U ye tíyεse mpuri sane pikó ne pipiyooipi ne pεe ne Isirayeei pikó api rinényiri ceru. ¹⁶ Né rinécúruu u símisi re u ye kenécáá íwe ncpuri lí. ¹⁷ Kei ke Ananiyasi uu pεe ncée kpisi uu ha Yutasi keyo lompo, uu Sooli kecáá anípe laa uu re: Unémáreco Sooli, kaá pεe ncée

* 8:27 Pi ye pεe kuyu kpe inyekii kέmee pikawe piima pεe camesile api kelene pikei pi pa uyóopi keyo-i.

n tíkímélē pōn nté wémε ke Upiima uu pō rikpáfúme. Uyεε né tummε re ipónípεε iké ye kō nképni yé, Nfáasōne nké kō pō lō. ¹⁸ Kei nní, linyine ai unipεε kecáá lápilε yarε ikpíntomé awéé ai lólu, uu pεε nképni n nyáni. Uu yisi api míni u wolε ¹⁹ uu pεε ilukε le uu rínanjε yenu.

Saali ye Tamaasi-pō Nléécaasimé yóólē

Saali uu Yeesu pipirētiki kémεε Tamaasi-i siyáa wai. ²⁰ Uu pεε kei nní yisi uu síyō se-i ke Pisuiifi ayomeyáhaalee aa rí we ka uu yóó re Yeesu yεε Ulélécaa Kepipi. ²¹ Ai pē nnéi pεε u n kómei nnōō yípu api ye pεε re: Ai nkó yεε ye lē Yerusaleμ-pō pεpεε rinyiri ntí n sélei n wéékuselēε? Nénte u kō nté kale re uké lipite pē cōpii uké ne pεpεε ye Ulélécaa inyōonse n wa piwééεε lεpō? ²² Pēé ke Saali uu rínanjε piyéne rikpá uu ye ne Pisuiifi pεε Tamaasi-i rí we nsímé feriyε uu pi sééε. U ye pi nyíse re Yeesu yεε Uylalε ke Ulélécaa uu n wéε. ²³ Kai nkáripí n nánai, Pisuiifi api símaane aí tone re piké Saali kpu. ²⁴ Ai Saali kutu-i loni re pi u wéési. Ketúnjε ne kesine kapi pεε kuyu sipoo mé piké ne u rí kpu nnya. ²⁵ Upipirētiki api pεε kesine menéne menyine-i u wai apí ne kuyu mmele kepire-mē u síisεpō.

Saali ye Yerusaleμ-i we

²⁶ Ke Saali uu Yerusaleμ n tuiopō, uu Yeesu pipirētiki picō pitfiki peeni, amá pinnéi pin pεε u wuru. Api pakarelē te u mesei Yeesu upirētiki. ²⁷ Kei ke Parinapasi uu mese u kpási uu ne pitumε lεpō, uu lē ke Upiima uu umecire n lése uu Tamaasi nceε-i Saali nyíse ne lē kuú ne u n símisi pi keeni. Uu kō lē ke Saali uu Tamaasi-pō ne ikari Nléécaasimé ne Yeesu rinyiri rin-yóó pi símisi. ²⁸ Kai ne kei n kpási, Saali ne pitumε pē pεε pεε Yerusaleμ-i sōnesi, un ne ikari Nléécaasimé ne Upiima rinyiri yóólē. ²⁹ U ne Pisuiifi pεε Mékireki n símisi yéε pεε ifaaci wale. Amá pē pin pεε wéési piké u kpu. ³⁰ Ke piyómeyáhaa picō api lē n céri, api u kpási api ne Sesaree-mē u sí api Tarisi-mē u tónjεpō.

³¹ Uka uu pεε kumúnjé kpe-i Yeesu pikó cōnjé Yutee ne Kalilee ne Samarii ketē nnéi kecáá. Pi pεε ikari kpáriisenele pin kō Upiima riwure mále. Nfáasōne nn pi léni pin kulúí kpálē.

Enee pipélé

³² Piyεε ye pεε mpá yei kuyu-i sōnele, uu ne keyáa kenyine Yeesu pikó pεε Lita kuyu-i rí we kémεε tulu. ³³ Uu kei utisi unyine kapi ye n sée re Enee lεpō. U kékankáláká le. Lí wa injmē ipaha kuú ne kefíne kecáá n finu úu ye fe uké sōne. ³⁴ Piyεε uu u maá re: Yeesu Kirisi ye pō pōisele, Enee. A yisi a ripóóúruu kepófine riwépi. Enee uu kei nní mese ne mese yisi. ³⁵ Lita pikó ne Saarōō pikó nnéi api u yenu api pimεcire Upiima pa apí ne Upiima kefa tene.

Pi Tōrikaasi yukuse nkpō kémεε

³⁶ Yafa-pō ke unósi unyine uu péé we. Pi ye u sée re Tapita. Pi ye rinyiri tē Mékireki kémεε tume re Tōrikaasi * Uyé nkó mεε re uké mpá piyεi lisōne n wai uké kō písoi n hekesi. ³⁷ Uu likumúnjé kpe-i káási uu kpi. Kapi piwóle u m masí, api kéyō kecáá-pō kulee kunyine i keléécaā-pō u finse. ³⁸ Yeesu pipirētiki pεε Yafa-pō rí we ye pεε kónle re Piyεε ye Lita-pō we. Lita ye kō ne Yafa kólenle. Api pεε písoi pité lese api Piyεε kémεε tum te piké u maá re uké mekεε pikemεε wurupō. ³⁹ Piyεε uu wákasi u ne pē apí tóoisene apí tōmpo. Kuu n tuiopō, apí ne kéyō kecáá kulee kpe-i u taápō. Pikúmannōsi nnéi apí nyōsōpō apí itu ne u kálisi. Api sitúkanka ne akpélenku nyé ke Tōrikaasi uu pεε nfaa m má u yóóni u nyísente. ⁴⁰ Kei ke Piyεε uu pεε pinnéi lésepo, uu wúla uu keyómε yáási. Uu pεε ukpōkpō-mē pansepo uu re: Tōrikaasi, a yisi. Tōrikaasi uu inípeε wúkulε. Kuu Piyεε n yé, uu yisi uu tone. ⁴¹ Piyεε uu kunípe u tini uu u léni uu yisi. Uu pεε limemáá piyómeyáhaa ne pikúmannōsi pē séi uu Tōrikaasi ne unfaa pi nyíse. ⁴² Nsímé mmē nn Yafa kuyu nnéi kónú, písoi meyā apí Upiima ne kefa tene. ⁴³ Piyεε uu Yafa-i ukónεfukei Simōō keyō-i tone ai siyáa wai nōsone.

10

Piyεε ye Kōrineε keyō ha

¹ Utisi unyine yεε pεε Sesaree-pō we, api ye u séi re Kōrineε. U pεε Rōm usóca kpéé unyine le. U pεε písoi píle kutupileε uwéésε le. ² U ne ukéyō nnéi ye pεε Ulélécaa líkó lalε. U ye pεε píwekōó ulikó meyá hekesile un kō mesére Ulélécaa yáási. ³ Keyáa kenyine kuu ketúnjéco metaani kumúnjé Ulélécaatumε unyine méyene menyine-i yé cáká-cáká. Ulélécaatumε uyé uu ukéyō-i lompo uu u séi re Kōrineε! ⁴ Kōrineε uu pεε iwame ne ulélécaatumε uyé n nyáni utí ne u pise re: Ne meyo-me, Upiima? Ulélécaatumε uu u pese re: Ulélécaa ye ipówele konle uu kō lē kaa píwekōó n léni yenu. Uu yé pō palei. ⁵ A nképni písoi tú piké ha Yafa-pō utisi uyé kapi ye n sée re Simōō apí kō rinyiri u he re Piyεε séeme. ⁶ Ukónεfukei uyé kapi ye n sée re Simōō keyō-i kuú we minimaa ritime-pō. ⁷ Ke ulélécaatumε uyé uu lē n símisi uu tōmpō, Kōrineε uu

* 9:36 Tōrikaasi: Li aseí re ketáha

upikeikó pité pinyine séi. Ukutōpilee kémeē usóóca unyine ye pēe Uléécaá likó lale rísone. Uu kō uyē séi. ⁸ Uu lelee n wa nnéi pi kéeni uu pēe Yafa-pō pi tum.

⁹ Ai ncéē pi weesi pin Yafa lapō. Piyē uu itunje kécirē kumunjé kéyo cáca ipiraa yopoi re uké keyóme yáasi. ¹⁰ Nkú nn u wai uu re u yé iluke li. Kapi ní we pin iluke iyē wai, ai u wai yare kenípeēhe. ¹¹ Uu yénu keyóme ken wúkulelē, linyine lin cepimele aí ne keteni-tuiri yare kusánáá maamaa kunyine kapi n tánje pin kuatime kena muleilē. ¹² Ana ana likó nní ncāpuri ne lelee m múnjui ncāpuri ne sinúipi ncāpuri yēe pēe kémeē we. ¹³ Ai rinóo u maari re: Piyē, a yisi, a kó aa le. ¹⁴ Piyē uu rinóo pēse re: Kása, ám píkaí irósé kémeē icírí inyine lukaalē, Upiima! ¹⁵ Ai kō melirū pimáa u kpá re: Lē ke Uléécaá uu ní maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁶ Mepēhē metaani kai lē wa, ai pēe limemáá kusánáá kpē keyómēcaá-mē kpípo.

¹⁷ Piyē uu n we un umecire písei re méyene mē aseí ye nkpéni áye. Likumunjé kpe-i, písoi pē ke Korineē uu n tumpō pōon Simāo keyō wélaapō apí ne keripoo tuipō mēse ne mēse. ¹⁸ Apí séi apí píse re kei ke Simāo kapi rinyiri n he re Piyē uu wee? ¹⁹ Piyē un we un méyēne mē kecáá músu, Nfáasone nn u maa re: Pitisi pitaani pinyine ye mpí pin pó wéési. ²⁰ A yisi a ricepipo, nó ne pē ani mēse ne mēse tōmpo. Néē pi tumpō. ²¹ Kei ke Piyē uu pēe súipo uu pitisi pē maa re: Néē Piyē uyē kani n wéési. Néē usoi uyē kani n wéési. Ne meyo-me? ²² Apí re: Rom usóóca kpéē Korineē yēe ró tumme. U usoi kecire le, un kō Uléécaá pakarelē. Pisuiifi nnéi ye ukecáá rísone símisile. Uléécaatumē unyine yēe u símisi re uké pó sée áa ha ukeyō-i nfasimé kaa m máame u símisi. ²³ Piyē u keyō pi tani uu kulee pi he apí fine. Kai kóso n weesi, uu yisi uu pi tiki apí kesé tōmpo. Pimárecō pinyine pēe Yafa-i ní we póo kō yisi apí u saruni. ²⁴ Liukóso kapi Sesaree tu, Korineē un ukeyō-i upikó ne upisane cápinelē un ne pi mé. ²⁵ Ke Piyē uu n tuipō, Korineē uu u tēpei, uu wúla ne ketē-pō uu ne ipakare u yáasi. ²⁶ Piyē uu u yukuse uu nyeresē uu re: A yisi a nyere! Né ne kō kesoi pipi le. ²⁷ U ne Korineē pin lē ifaaci wai uu ha ne keyō lompo, uu leepō písoi pin cápínelē kultú ²⁸ uu pi maa re: Nórínécúruu ye nyule re Usuiifi tú ncéē máa upiyomeyáhaa nnya, u ne mpuri sane ukó unyine piké n sōne, néē uké ye ukeyō rilóólú. Amá Uléécaá ye né símisile re áí nyamí te ké m músu re unyine ye icírí néē úkperinkpekáó. ²⁹ Lelee tíyese, kani kenémeē n tumpō re piké né sée, ám nkpáni pipáká-páká pēē. Ne la ké nkpéni nó píse re ní-ye kaní ne né séi? ³⁰ Korineē uu pēe rinóo u yósu re: Siyáa sina ye nsí kam itunje nnyí ícō-i, ketúnjécō metaani kumunjé nkú-i kenéyo-i we nen keyóme yáasi. Mēse ne mēse, arí páf utisi unyine un ilú tanaalē in tēlu un ne kenékúrí nyenu. ³¹ Uu né maa re: Uléécaá ye ipówele yósi, Korineē. U lē kaa lipókó písoi n hekesi yenle. ³² Lē nnya, a písoi tú piké ha Yafa-pō Simāo kapi rinyiri n he re Piyē séeme. Ukónéfukei uyē kapi ye n sée re Simāo keyō-i kuú we mínimaa ritime-pó! ³³ Am pēe mēse ne mēse písoi tumpō re piké pó séeme. Li né larisile háa re pó ka. Ntónéi mmú, Uléécaá inipēe-i kari nkpéni nní we, tōn kutu colē tóké kó te ní-ye ke Upiima uu pó máame re a ró símisi.

Anóo ke Piyē uu Korineē keyō-i m maa

³⁴ Kei ke Piyē uu pēe rinóo yósi uu re: Nkpéni kam meykíyiki kó te Uléécaá uu písoi ne píco kóólene. ³⁵ Mpá mpuri ní-ye ukó ye kpére u pakarelē un aseí tikilē, u ye liute n lale. ³⁶ Yeosu Kirisi kuu tumme re uké Isirayeli pikó Nsimé Kecire símisi re u ne nkínjine pi ka. Yeosu Kirisi uyē písoi nnéi Upiima. ³⁷ Ke Yohani uu Nléécaasimé piyóó ne písoi píniwolé ní masí, nó yenle lelee Kalilele keteni-i n wa aí ha ne Yutee ketē nnéi yósu. ³⁸ Uléécaá ye pēe Nasareti ukó Yeosu kepíre welē. U pēe Nfáasone ukemēe wale nn rínanje u he, un ne mpá yei sōne un lisōne wai, un písoi nnéi ke kuníri aku m múlilē pōisente. ³⁹ Tóo lē nnéi kuu Pisuiifi kuyu-i ne Yerusalēm-i n wa píseérakáó. Pi kunapéékáó kecáá u kariile apí ne u kopu. ⁴⁰ Amá Uléécaá uu keyáa táánú tunjé nkpō kémeē u yukuse, uu fe uu umecire lese uu keršcape pinyine nyíse apí yénu re u nkpō kémeē yisile. ⁴¹ Ai pēe re písoi nnéi kuu umecire nyíse, amá tó ke Uléécaá uu mekēe-me n lése re tóké píseérakáó kuu umecire nyíse ari u yenu. Umeýise-máa, tō kesé tonele ari le ari níru ne uyē. ⁴² Uu kō ró forii re tóké Nsimé Kecire Pisuiifi símisi piké céri re uyē ke Uléécaá uu lése re uké pinyánnyá ne pikpōkpō túhaane. ⁴³ Antepuye nnéi ye unsimé símisile apí péhele re úye un ne kēfa u n tene, uyē nnya, Uléécaá ye liute akópe sárei.

Nfáasone ye mpuri sane pikó kecáá súime

⁴⁴ Kumúnjé kpe-i ke Piyē uu lē n símisi, Nfáasone nn pē nnéi pēe uanōo nyē kutu n colē kecáá súiri. ⁴⁵ Pisuiifi pēe Yeosu ne kēfa n tene ye pēe Piyē sarunle. Ai nnóo pi yipu re Uléécaá ye kō mpuri sane pikó Nfáasone he. ⁴⁶ Mesei ke Pisuiifi pē apí pēe kómei mpuri sane pikó mpí pin meyo sarja menyine símaankeē pin kō siyóme ne Uléécaá pakarente. Kei ke Piyē uu pēe re: ⁴⁷ Meršócō ke Uléécaá uu písoi mpí Nfáasone he. Tó pēe nkpéni fe arí ne pi yulu re apí kape míni wolēe? ⁴⁸ Kei ke Piyē uu rinóo he re piké Yeosu Kirisi rinyiri ne míni pi wolē. Lē memáá, apí pēe u píse re uké pikemēe siyáa sinyine wa.

11

Piyee ye umewai Kirisi pikó pee Yerusalem-i ní we keenkee

¹ Pitume ne Kirisi pikó pee Yutee keteni-i ní we api kóm te mpuri sane pikó pó ne ko Ulélécaa Nsimé yósi. ² Ke Piyee uu Yerusalem m peeþo, Pisuiþi pee Yeesu ne kefa n teneló ápi kéyu u pa. ³ Pi u maa re: Þo pikécírí keyo lomþo, nó ne pē ani keló kесе le! ⁴ Kei ke Piyee uu pee lelee n wa pi keenkee ne kété-þo, uu re: ⁵ Yafa-þo kam péé kéyo kenyine-i we nen keyóme yáási, ai né wai yare kenípeehee, ai linyine né nyíse lin kenémee wéme. Likei lee wele yare kusánjáa maamaa kunyine kapi n táje pin kuatime kena muleilē. Ai pee keyómecaa n leeri lin cepimelē ai weri ai ne né ko. ⁶ Am kusánjáa kþē kémee nšone paí, am ána ana likó nní ncøpuri ne liyúikó ncøpuri ne lelee m múñui ncøpuri ne sinúipi ncøpuri yenu. ⁷ Kei kai rinóó né máame re: Piyee, a yisi, a kó aa le! ⁸ Amá am tinóó yósu re: Kása, am píkaí irósé kémee icírí inyine lukaale, Upiima. ⁹ Ai ko melírú keyómecaa-þo pimáa kþá re: Lē ke Ulélécaa uu ní maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁰ Mepéhē metaani kai lē wa, ai pee limemáa kusánjáa kþē keyómecaa-mē kþíþo. ¹¹ Likumúnjé kþe-i, písoi pitaani pinyine api kei nní weri api kéyo ke-i kari ní we ripoo-i nyere. Sesaree-þo kapi lē pi tumti. ¹² Nfáasone nn né maa re ké yisi ké mese ne mese pi ritiki. Pimáreco pikpuulú mpí api yisi api né sáruni arí ha ne kesé Kōrinee keyo-i lomþo. ¹³ Uyē uu ró kēénkee lē kuu ulélécaatume ukeyo-i n yē un u tee re uké písoi tú piké ha Yafa-þo Simóo kapi rinyíri n he re Piyee sée. ¹⁴ U yé nsímé u símsi mee yé u ne ukeyo pikó nnéi n yóriye. ¹⁵ Kam nsímé n kþísi, Nfáasone nn pikécáa súiri yare knn lē kékoraane keróccáa n stúime. ¹⁶ Kei kam pee Upiima rinóó ntí léise re: Míni ñmane ke Yohani uu nó wóle. Amá Nfáasone ke Ulélécaa uu nó wolene. ¹⁷ Kari Upiima Yeesu Kirisi ne kefa n tene, Ulélécaa uu Nfáasone ró he. Mmē kuu ko nkþéni pē he. Wóo pee nkþéni né ké ne Ulélécaa n kēñene? ¹⁸ Kapi anóo nyē n kó, api piakij ninjukuse api Ulélécaa riyu waise api re: In lē, mesei ye me re Ulélécaa ye ñmureile re mpuri sane pikó póoké ko piakópe keþire rito piké nfáa yikíyiki yé.

Kirisi pikó pee Antiyóasi-i ní we

¹⁹ Kumúnjé kþe-i kapi pee Etiyēni ní kpu, pi pee peþee Kirisi ne kefa n tene weékuselenle hái. Ai tityese píco api wúrunkēe apí ne Fenisii keté ne Siipuru ne Antiyóasi tulu, amá pin pee Pisuiþi ñmane Nléccaasimé símsi. ²⁰ Mpá ne lē, Siipuru ne Sireeni pikó pinyine ye yisile api Antiyóasi sí apí ha Upiima Yeesu Nsimé Keciye Pikireki símsi. ²¹ Upiima nnaþe nn pi léni, písoi meya apí ne kefa u tene api mefine conse. ²² Kirisi pikó pee Yerusalem-i ní we api lē kom, api Parinapasi Antiyóasi-þo tum. ²³ Kuu n tuipo, uu yénu lē ke Ulélécaa uu peþee ne Kirisi kefa n teneló tinkþá, ai u larisi uu pi ñmóópúse re piké Upiima ne kefa kесе n tikilē. ²⁴ Parinapasi ye pee meykíyiki usoi sone le. Nfáasone nn u yipaalē un ko nfatene má. Lē nnya ke písoi meya apí ñmurei apí Upiima ne kefa tene.

²⁵ Parinapasi uu limemáa yisi uu Tarisi-þo Sooli piwélaa sí. ²⁶ Kuu u n yé, uu u kþísi uú ne Antiyóasi u sí. Api kei Ulélécaa icápine iye-i kunmē ne kuriyu wai pin Nléccaasimé písoi meya céési. Antiyóasi uye-i kapi mefoí foi Yeesu Kirisi pipiretiki rinyíri he re Kirisi pikó. ²⁷ Kumúnjé kþe-i ke antepuye pinyine api Yerusalem yisi api Antiyóasi sí. ²⁸ Nfáasone nn piuse unyine kapi ye n sée re Akapuusi céési uu yóó re nkú piima nnyine yé keté nnéi kecáa wa. Nkú mmē ní weri nn mesei Kulooti iyooþi kumúnjé-i wai. ²⁹ Kei ke Yeesu pipiretiki pee Antiyóasi-i ní we api símaane ai tone re pikécøpe, nípa úye uké lē kuu yé n fe tãho piké ne pimáreco pee Yutee-þo ní we lémpo. ³⁰ Api mesei lē wai, api Parinapasi ne Sooli tum apí sí apí ha itãho iyē ne pi léni apí pipiwéese pa.

12

Pi Yakupu kpu api Piyee pó kpanii

¹ Likumúnjé kþe-i ke uyóþi Erooti uu Kirisi pikó pinyine piwéékuse ló. ² Uu tityese api ritéhe ne Yohani umaa Yakupu kopu. ³ Kuu n yé te lē ñmaa ke Pisuiþi apí pee ní la kuu lē wa, uu ko tityese api anyá nyē-i kapi ye akþónó nyee áa pite m má n li kémee Piyee pó tini. ⁴ Kapi lē u n tñ apí kpanii, apí pisócca siwúþi sina wai, nípa kéye kémee pisócca pina, pin ne u mé. Nkþo melós anyá memáa kapi lē ne músi re piké nípa úye inipee-i u túhaane. ⁵ Ke Piyee uu lē kukpaniilee-i ní we pin u mé, Kirisi pikó pin ukécáa Ulélécaa welu mewénte áme we.

Piyee melele akpanii kémee

⁶ Kesine kee n weesine Erooti uké ne Piyee n túhaane kémee ke Piyee uu pisócca pité keþáápáa we un loni. Aníþe keté kapi pee akpanii u wailē pin ne u pahaalē, piméré þoon ko kukpaniilee rinonoo-i nyenu pin mé. ⁷ Mese ne mese, Upiima uleecaatume unyine uu lomþo, metéi ame kukpaniilee yipu. Ulélécaatume uyē uu Piyee ilúké pépé uu u yónse, uu u maa re: A riwakesi! Akpanii kapi péé ne u m pahaalē aa kei nní uanipe-i léeri aa súrii. ⁸ Ulélécaatume uu pee u

maa re: A kupóstampála ritē aa apónéeri tani. Piyee uu mesei lē wai. Uléecaatumē uu kō re: A kupókpélenku tā aa yisi aa né tíki. ⁹ Piyee uu u tiki api léépa, lin u we yarē kelárē. Uu pēe mūsu re mesei ye mē. ¹⁰ Api pimérē foí fáau, api pilírū kpá api pēe nweni rinonōo kapi ye ne kuyu-mē n léépa tulu, tē ari timécire hánnepa api léépa. Api ncēe kpísi pin tōsu. Kei nní, uu Piyee inipee-i pōlu. ¹¹ Kai Piyee n hemne kuu pēe yē tē mewai ye wale. Kei kuu pēe re: Nkpeni kam yē tē mesei ye mē. Ulélécaá ye uléecaatumē tummēle uu Erooti anipe-i né lese, uu kō mmē ke Pisuiifi apí pēe ne né rí la kēmeē né lese.

¹² Ke Piyee uu n yē mmē kēmeē kuu rí we, uu Yohani kapi rinyíri n he re Mariki uni Maari keyo sí. Písoi kulúí ye pēe kei cápínelne pin keyóme yáasi. ¹³ Kuu n haro uu kēyo ripoo pepu, unósi keikó unyine kapi ye n sée re Rooti uu sí uké ha yē tē wóo lo? ¹⁴ Uu Piyee metē ceru. U yé ripoo hánnele néē, uu nya uu mpónare ne itóo ne kēyo-mē pēepa, uu ha re Piyee ye ka un tipoo-pa we. ¹⁵ Pēpēe kei n cápínelē api u maa re u isohō torile. Amá uu kēyu mahani ŋmaa re mesei ye mē. Api re in lē, ukumírí ye ku. ¹⁶ Piyee un lē we un tipoo pepu. Kapi n hánne api u yenu, piipiŋe ii nnyiyē loni. ¹⁷ Uu kunŋpe ne pi símisi re piké n séléē apí kape ríka ma. Uu kō pi símisi lē ke Upiíma uu kukpaniilee-i u n lése. Uu kō pímdá pi kpá re piké ha Yakupu ne pímdāre picō lē símisi. Kuu lē písimé pi ní masí, uu yisi uu kelō féé tōmpa. ¹⁸ Kai n weesi, ai písbóca pē kecōpe nākōre hái, api pēe m píseine re méye ke Piyee uu lō? ¹⁹ Erooti uu pēe rinóo he re piké u wéési. Amá api u wéési apí u yē. Kei kuu pēe pímdāre pē sée uu ne pi túhaane uu re piké pi kō. Uu pēe limemáá Yutee keteni-i yisi uu ha Sesaree keteni-i siyáa wai.

Erooti nkpo

²⁰ Erooti ye pēe né Tiiri pikó ne Sitōo pikó wólaalenle. Pē api rinóo rise wai re piké ha u yē. Api lē nnya uyóopi pímdāre uwéese Pilasituusi kópóo, api yéntine uu ne kekpeé pi wai piké ha ne u kpurei. Ai méwoo, uyóopi Erooti ketē kēmeē lik nfaa kapi má. ²¹ Keyáa kē kapi yé rinsáne ake tulu. Erooti uu ha umeyóopilape tani uu uriyóopitū kecáá tone uu pēe ne písoi riwúw ne meyá n símisi. ²² Kei ke písoi apí ipakare riwōo re: Ulélécaá rinōo ye ntí, ai kesoipipi rikó. ²³ Kúu n céri re Ulélécaá ŋmane ye ipakare te nnya, Upiíma uleecaatumē unyine uu kei nní u fapi uu lalē, apapi aa u takai uu ha ne kpi.

²⁴ Nléecaasimé nn pēe likumúŋé kpe-i kóónú api nípa yei n kom. ²⁵ Ke Parinapasi ne Sōoli pōo lē nnya kapi Yerusalem-i pi n tumpo piwai ní masí, api yisi api Yohani kapi rinyíri n he re Mariki ne péne api ne Antiyóosi péle.

13

Parinapasi ne Sōoli ye Nsímē Kecire piyóo ha

¹ Antepuye ne písoi pēe Nléecaasimé n céési ye pēe Antiyóosi-pō Ulélécaá icápíne-i wele. Pēpēe Parinapasi ne Simeyōo kapi ye kō n sée re Uŋmáho ne Sireeni ukó Lusiyuusi ne Manayeni ne Sōoli. Manayeni ne Kalilee uyóopi Erooti pēe kesé iwá li. ² Keyáa kenyine kapi anōo paasi pin Upiíma ne welu. Nfáasone nn pi maa re: Ani Parinapasi ne Sōoli iyaa lese piké pikei pē kam pi ní pa wa. ³ Kapi pinóophaha ne piwēle ní masí, api anŋpe pikecáá láa apí ne pi tum, api tōmpa.

Parinapasi ne Sōoli ye Siipuru-pō we

⁴ Nfáasone nn Parinapasi ne Sōoli tum, api Selesii-pō sí api kei kúninōi loni apí ne míni kepáapáá ketē kapi ye n sée re Siipuru sí. ⁵ Kapi Salamini n tu api Pisuiifi ayomeyáhaalee-i Nléecaasimé piyóo kápáá. Yohani ye pēe pikeméē wele un pi léni. ⁶ Api míni kepáapáá ketē kē kóónú api tene apí ha Pafóosi tulu. Kei kapi pēe ne Usuifi unyine kapi ye n sée re Paari-Yeesu risáne. Uyē ne metarēwai ukó ne antepu nōome le. ⁷ Siipuru ketē uyóopi Serikiyuusi Pōlusi keyo-i kuú pēē we. Uyē ne usohōo píima le. Uu tŋyese apí Parinapasi ne Sōoli u séipō re li ripōo u wa re uké Nléecaasimé kō. ⁸ Metarēwai ukó uyē uu pi m púnésente un náasi re úyukóo uyē uu kape ne Yeesu kefa tene. Pi ye Mékireki ne urinyiri tuisse re Elimaasi, lelee re metarēwai ukó. ⁹ Nfáasone ye pēe Sōoli kapi ye kō n sée re Pōoli yipaalenle. Kei kuu pēe Elimaasi uyē rínsone riwii ¹⁰ uu u maa re: Pō unóome ne uyaaluke nkó. Kuníri kepipi nké, pōo nípa lisone líye n ŋmélú. Pō ne wele pōn Upiíma simúŋé cire-cire háresi, néē yo? ¹¹ A nkpeni kutu ríco aa kóm. Upiíma yé pō pi aa nyiini aa kō ntunŋe metéfi paa siyáa sinyine. Kei nní lē, kunmaha aku Elimaasi hila, uu ye toóri toóri un unyine wéési ye yé u n tōrōi. ¹² Ke uyóopi uyē uu lē n yē, uu ne Upiíma kefa tene. Li we re Upiíma kecáá icélaa iyē ne u lonne rínsone.

Pōoli ne Parinapasi ye Pisitii ketē-pō Antiyóosi kuyu ha

¹³ Pōoli ne upisencō apí Pafóosi-i kúninōi loni apí ne Pamfílii ketē-pō Pēriki kuyu sí. Yohani uu kei pi yá uu Yerusalem péle. ¹⁴ Pōoli ne Parinapasi pōo piketé kei yisi apí sōne apí Pisitii ketē-pō Antiyóosi kuyu sí. Api kewénteyaa tunŋe Pisuiifi kuyomeyáhaalee-i lompō apí tone. ¹⁵ Unyine uu isé atelē ne antepuye akó písoi inipee-i kēni. Kuu pikéē ní masí, kuyómeyáhaalee

piwéése api Pòoli ne Parinapasi kémee tum api ha pi maa re: Pimárecō, non nnyine m má ñoké ne písoi ikari rikpáse, nó fe ani nkpéni símisi.

¹⁶ Kei ke Pòoli uu yisi uu kunípe sika uu písoi séése uu re: Nó Isirayēeli pikó ne nó pitóráō mpí nōō Ulélécaa n wuru, ani kutu ricō ani kóm! ¹⁷ Isirayēeli Uleecaa ye pee pirókpure wéele, uu tyyese api kulúí wai, péé uye-i kapí pee Esipiti keteni-i ilási n tū. Uu péé ne unnaŋe kei pi yukuse. ¹⁸ Uu kucesi kóima-i pikécáá pái injmē afēena. ¹⁹ Uu limemáá mpuri nseei Kanaa keteni-i kópu uu nsitē cápine uu upísoi pa re piké n te. ²⁰ Ai lē n we aí ne tulu injmē píle píle mena ne injmē kuwóó kumúŋé.

Uu pee limemáá pikpéenwai pi he, ai kpísi aí ha ne antepu Samuyēeli itunje tulu. ²¹ Lē memáá, api Ulélécaa píse re uké uyóŋpi pi tí. Kei kuu pee Penyamēe kumare ukó, Kiisi unjmáne Sauuli iyóŋpi tonse injmē afēena. ²² Kuu Sauuli iyóŋpi n lapile, uu Yeseē unjmáne Tafiti i pa uu re:

Ne nkpéni Yeseē unjmáne Tafiti yee ne né rinsá yénle. U yee yé menéla nnéi wa. ²³ Tafiti kepírē kese ke Ulélécaa uu Isirayēeli pikó pa re keké pi yoriye yare kuu pee mí maa re li yé wa. Kekēe Yeesu. ²⁴ Yeesu uké kelene ní kam, Yohani ye pee riyóóle uu Isirayēeli pikó nnéi símisi re piké piakópe kepire ritō piké míni wole. ²⁵ Yohani uké ne upikei ketō n tu, u maa re: Nō músu re néé wóó? Ai néé uyē kani m mé. Uyē ne kepire wemele. Né am tu ricuruu re ké ripe ké uanéeri keŋmepi fénne.

²⁶ Pòoli uu kō kpá re: Pimárecō, ntónéi ké Ulélécaa uu nsímé mmú pále uké ne ró yóriye, nó Apiraham sipirē ne nó pitóráō mpí nōō nní Ulélécaa n wuru. ²⁷ Mesei ke Yerusalem pikó ne pipiyóŋpi api Yeesu yē, ápi kō antepuye nsímé kapi nípá kewénteyaa kéye n kééni riyíki kō. Amá kapi Yeesu ní kpu, lēlee nsímé mmē kémee ní we kapi lē wa. ²⁸ Api kō nka yē, mmē nnya kapi yé u ní kpu, amá pi pee Pilati píse re uké u kpu. ²⁹ Lē kai Nléécaasimé kémee Yeesu kecáá n wólaalē kapi lē wa. Api pee limemáá kunapéékōó kecáá u stúise api u kpísi api nhóre-i wai. ³⁰ Amá Ulélécaa uu pikpákpō kémee u yukuse. ³¹ Pepee hái Kalilee-pō u n sárū api ne Yerusalem sí kuu siyáa kulúí umecire nyíse. Pepee kō neni nní upiseérakōó Isirayēeli pikó inipee-i. ³² Nsímé Kécire mmú ke Ulélécaa uu pee yekei re u yé pirókpure pa. Mmē karí ne nó ka. ³³ Mmē kuu nní nkpéni tó pipirē wa. Li we re u Yeesu nkpō kémee yukusele yare kai Ipakare Siyome ritelē lírū kémee n wólaalē te:

Pōō Kenépipi,

néé neni pō mári.

³⁴ Ulélécaa ye pee mekee-me maa re u yé pikpákpō kémee u yukuse úu kape ne pí kai n fóni nnya. Lē kuu Tafiti maa re: Né lisōne kecire lēe aí n fónune nó pa. Tinōō sōne kaní pee Tafiti n yekei ye tē.

Lisōne kecire lēe aí ye pí kai n caai kaní pee Tafiti m pane kam nó pane.

³⁵ Lē nnya ke Tafiti uu kō kelō kecō maa re:

Aa yé ŋmurei upólala uké nhóre kémee fóni.

³⁶ Tafiti uyē ye pee usoi kémee Ulélécaa mela wale. Kuu n kpu, api upisaayaha kémee u kulési uu fónu. ³⁷ Amá uyē ke Ulélécaa uu pikpákpō kémee n yukuse úu fóni. ³⁸ Pimárecō, li tu re ani nísone kō te uyēe tyyese kapi ne neni akópe pisárei nsímé nó símisi. ³⁹ Uyēe tyyese ke tyye uu ye un ne kefa u n tene, Ulélécaa uu liute akópe u sárei. Moisi isé fi fe iké usoi akópe sárei. ⁴⁰ Lē nnya, ani nōmenécíre tí, ani kape tyye lē ke antepuye api piatélé-i n wóí líké nó wa. Lēlee re:

⁴¹ Nó kupakarecírē pikó mpí,

ani kutu ricō ani kóm líké nó riyōō, ani itóó ne mílesi.

Nónnéfáa mmú kémee kaní la ké mewai menyine wa ke unyine uu yé un nó n símisi áni yé pakare. ⁴² Ke Pòoli ne Parinapasi api kuyómeyáhaalee-i n léepō, api kō pi séi re piké kewénteyaa kecō peepō piké nsímé nse mmē pisímé pi rikpá. ⁴³ Icacíne memáá, Pisuifi ykíyiki kulúí ne pitérj ténj pee Pisuifi keyome n yáási api yisi api Pòoli ne Parinapasi tiki. Pē api ikari pi he re ápi kape tyye unyine uké Ulélécaa kefa kuú ne pi n fénne ncee kémee pí fóm.

⁴⁴ Kai kewénteyaa kecō kē n tu, li wa yare Antiyóási kuyu písoi nnéi pee cápine piké Nléécaasimé kō. ⁴⁵ Ke Pisuifi api riwúí tē n yé, pikéfa ake tóósi api pee lē ke Pòoli uu n símisi n kesu pin kō u lámisi. ⁴⁶ Pòoli ne Parinapasi api kéyu kpáiiise api pi símisi re: Nó kai ne sá re Nléécaasimé nké mefoi tu kelene. Kani nní n n késu non kō nōmenécíre ne nfáa teneciré lómiiise nnya, tó mese ne mpuri sane pikó-mē m pele. ⁴⁷ Lē ke Upiima uu ró n forii re toké wa ye nní:

Ne pō lésele re a panse metéi aa isoipuri nnéi n kpáiiilē,
pinnéi piké píyulalē yē.

⁴⁸ Ke mpuri sane pikó api anōō nyē n kō, ai pi larisi api Upiima nsímé pakare. Pē nnéi ke Ulélécaa uu ne nfáa teneciré n sée, api ne Yeesu kefa tene. ⁴⁹ Upiima nsímé ye pee kumúŋé kpe-i ketē kē nnéi kecáá kóónúlenle. ⁵⁰ Amá Pisuifi api pinósi yukáó pee Ulélécaa n yáási ne kuyu

piwéése talaankee api yisi api Pōoli ne Parinapasi piwéékuse kápáá, api piketeni-i pi lakase. ⁵¹ Pōoli ne Parinapasi api yisi api ha kuyu ripoo-pō pinnataai péi-péi api pikuwéé-mē yaapō, ai wai re piakōpe aké ne pi riséé. Pōoli ne Parinapasi api yá api Ikoniom kuyu-mē tōmpō. ⁵² Nfáasone ne mpóonare pōon pēe Yeesu pipiretiki pēe Antiyoosi-i ní we yipaale n̄sone.

14

Pōoli ne Parinapasi ye Ikoniom-pō we

¹ Pōoli ne Parinapasi api kō Ikoniom-pō Pisuifi kuyomeyáhaale loni, api kéyu kpáaise api simisi Pisuifi meyā ne Pikireki meyā api ηmurei api Yeesu ne kefa tene. ² Amá Pisuifi picō pēe ápi n ηmurei piké ne kefa u tene api mpuri sane pikó talaankee re piké Pōoli ne Parinapasi kecáá simúné kōpe wa. ³ Mpá ne lē, pē ne Ikoniom-i tónelē ai siyáa wai. Api itisi ne n simisi pin ne Upiima tálē. Upiima ye pēe n̄nape pi hele pin ne mewaisana ne mepiima wapsi, ai ye nyíse re mesei ke Upiima uu p̄isoi ip̄eelē nyíse. ⁴ Kuyu pikó api kei nní kéne meté. Picō re Pisuifi nkó mee wa, picō re pitume nkó mee wa. ⁵ Pisuifi ne mpuri sane pikó ne kuyu piwéése api pimacire cáp̄ine piké Pōoli ne Parinapasi íwe wa piké apare pi tóóke piké pi kō. ⁶ Kai lē Pōoli ne Parinapasi kutu-i n lompō, api músu t̄m̄nt, api wuru apí ha Likayonii ketē-pō Lisitiri ne Teripu ayu-i ne akékúri pékesi ⁷ api kei Nsimé Kεc̄ire n yóólē.

Pōoli ne Parinapasi ye Lisitiri-pō we

⁸ Lisitiri-pō ke utisi unyine uú pēe we. Háí kapí ne u m mári uu píkaí s̄onelē. U kékankáláká lē, uu ye pēe n tū. ⁹ Uu pēe Pōoli n̄simé kutu n cōlē. Kei ke Pōoli uu u nyáni n̄sone uu yēnu re n̄fatene ye u tulaalenlē un yé fe uu pélu. ¹⁰ Pōoli uu rin̄dō cāse uu u maá re: A yisi aa apóna kecáá kec̄ire nyere. Utisi uu yisi uu cuuni uu nsē kápáá. ¹¹ Ke p̄isoi api Pōoli mewai mē n yé, api kei pikó meyu, Mélikayoniye ne pup̄ei re: Piléé ye mesoi s̄oneme apí ne r̄ó leeri. ¹² Api re Parinapasi ye Seusi. Kai nní Pōoli ye pēe simisi n̄nya api re uyee Herimēesi. ¹³ Piléé pē kapi ye n s̄ee re Seusi keyō ye pēe wele kuyu ritime-pō. Ulélékōs ye kei pi n nyón̄se uu anáala mefele toraankee uu t̄rikkē uu ne keyō kē t̄in̄n̄dō-i hapō, u ne p̄isoi pēe n cáp̄inelē apí n n̄áasi piké Parinapasi ne Pōoli nyón̄se. ¹⁴ Ke Parinapasi ne Pōoli apí lē n kō, api p̄isitukanka c̄éer̄ii ai nyíse re áí ne pi risá, api pēe riwú tē kec̄ape s̄ōpō pin c̄ési re: ¹⁵ Nó p̄isoi mpí, yo kani lē wai? T̄ó ne kō n̄omené̄cō s̄isoīp̄ipi lē. N̄simé kec̄ire karí ne n̄ó ka t̄on n̄ó tee re áni lis̄eré-seré nní nkó riyá. Líwook̄ōs ye n̄i. Ani n̄omené̄c̄ire Ulélécaa ye nfáa n te pa. Uyee ketē ne keyóme ne mínimaa ne likemeé lik̄ wa. ¹⁶ U meke-e-me pirók̄pure kéme-e-pō p̄isoi nn̄é riyále re piké p̄imep̄ōla n wai, ¹⁷ n̄pá ne lē, mes̄ere kuu pēe mewai s̄one n̄ó wai re ani ne kei u n nyáni. Uu ye keyóm̄ecaa-pō ik̄ón̄e n̄ó heri, liit̄une in kō n tu, uu iluke n̄ó he. Uu ye kō liluke-luke n̄ó he uu kō t̄yese ani mpóonare yēnu. ¹⁸ Mpá ke Pōoli ne Parinapasi apí lē n̄ ma, li ne pi p̄apisile apí kelene fe apí inyón̄se iyē yulu.

¹⁹ Pisuifi p̄inyine apí Antiyoosi ye P̄isitii-pō ní we ne Ikoniom-i yisi apí s̄í, pi ne p̄isoi kulúí apí ha kóm̄eine. Apí Pōoli apare tóóke re piké u kpu. Apí pēe limemáá u pulu apí ne kuyu ilúké léep̄ō, pin músu re u kpule. ²⁰ Amá ke Yeesu pipiretiki apí akékúri ní cáp̄inepō, uu yisi uu kuyu s̄í. Kai kóso n weesi, u ne Parinapasi apí Teripu kuyu tōmpō.

Pōoli ne Parinapasi ye Sirii keteni-i Antiyoosi kuyu p̄elē

²¹ Pōoli ne Parinapasi apí Teripu kuyu-i N̄simé Kεc̄ire yóó, p̄isoi meyā apí Yeesu tiki. Apí pēe limemáá yisi apí Lisitiri ne Ikoniom ne Antiyoosi ye P̄isitii-pō ní we p̄elē. ²² Kapi kei n tuipō, apí Yeesu pipiretiki pēe kei ní we ikari kp̄ase re piké n ηm̄ó̄p̄ulē. Apí ye kō pi maá re pi yé íwe píima li piké kelene Ulélécaa iyō̄p̄i kéme-e lompō. ²³ Pōoli ne Parinapasi apí n̄pá Ulélécaa icáp̄ine íye-i piwéése tonsente. Pi ne pē apí an̄dō paasi apí keyóme yáási apí pēe limemáá pi kp̄isi apí Upiima kapí ne kefa n tene anipe-i wai.

²⁴ Ke Pōoli ne Parinapasi apí kei P̄isitii ketē ke-i n yisi, apí Pamfilii kekō-mē loni. ²⁵ Apí Periki-pō Nl̄éec̄aasimé p̄isoi simisi, apí kei yisi apí Atalii tōmpō. ²⁶ Kei kapi pēe kún̄in̄oi lō apí ne Sirii ketē-pō Antiyoosi s̄í. Kei kapi pēe Ulélécaa anipe-i pi wa apí u welu re uké ip̄eelē pi nyíse piké fe piké pipik̄ei wa yare kapi nní n wa. ²⁷ Kapi Antiyoosi kei n tuipō, apí Ulélécaa icáp̄ine pikó cáp̄ine, apí lē nn̄é ke Ulélécaa uu ne pē tintiki uu wai pi keeni, ne lē kuu n t̄yese mpuri sane pikó p̄ōo kō Yeesu ne kefa tene. ²⁸ Pōoli ne Parinapasi apí Yeesu pipiretiki kéme-e tone siyáa kulúí.

15

Yerusalem icáp̄ine

¹ Kirisi pikó p̄inyine apí keyáa kenyine Yutee ketē-pō yisi apí Antiyoosi s̄í, apí ha Kirisi pikó picō maá re: Nansá n k̄er̄ii yare ke Moisi isé ii m pise, áni yé píyulalē yē. ² Pōoli ne Parinapasi apí pi kesu, íken̄ene píima inyine ii likecáá pik̄ec̄ape leeri. Apí simisi áí tone re Pōoli ne Parinapasi ne p̄inyine picō piké Yerusalem ha, pi ne pitume ne piwéése piké ha kesē n̄simé mm̄é tipáí.

³ Ulélécaá icápine pikó api pikecáá paí apí ne ncée tiki. Api Fenisii ne Samarii sitē-mē tiki, api lē ke mpuri sane pikó api Upíima rintiki písoi símisi. Nsímé mmē nn Kirisi pikó nnéi larisi hái. ⁴ Kapi Yerusalem n tuiṗo, Ulélécaá icápine pikó ne pipiwéése ne pitumē pēe pi yósi. Api Yerusalem pikó pē símisi lē nnéi ke Ulélécaá uú ne pi rintiki uú ne wai. ⁵ Amá Pifarisi pinyine pēe Yeesu ne kefa n tene api pēe yísi api re: Li pise re mpuri sane pikó pēe Yeesu ne kefa n tene piké kérii tlasí, piké kó Moisi isé ritiki. ⁶ Pitumē ne piwéése api cápine re piké nsímé mmē tipaí. ⁷ Kapi nsímé m pásaine ai nánjai memáá ke Piyee uu pēe rinṓo yósi, uu re: Pimáreco, nórínécúruu ye yenle re ái neni-me ke Ulélécaá uu nókenécōpe nké-i né wée re kē mpuri sane pikó Nsímé Keci re riyóó piké nnénṓo-i n kō, piké kō ne kefa n tene. ⁸ Ulélécaá yee nyu lēle písoi sifa-i ní we. Uyee kō pē Unfaasone he yare kuu tó n he meco. U lē nyísele re pē ne kō pansēle upísoi. ⁹ Uu tó ne pē kecōpe kóólene. Lē nnya kuu pinfatene nnya piakij heere aa funi. ¹⁰ Yo nnya kani nkpréni Ulélécaá peikee noké yé, non ncōni ke úka úu hái pirósáa-i-me ne tó-i n fe uké ní cō Yeesu pipiretiki nyikisēlé? ¹¹ Amá Upíima Yeesu ipēelée nnya karí ne kefa tene re tó ne kō pimēco píyulale yenle.

¹² Pēpēe n cápinelē nnéi api séé keu, api pēe Parinapasi ne Pṓoli kutu n colē pin mewaisaṇa ne mewai píima ke Ulélécaá uú ne pi rintiki uu mpuri sane pikó kecōpe wapisi keenke. ¹³ Kapi písímé ní masí, Yakupu uu rinṓo yósu uu re: Ani kutu né rico, pimáreco. ¹⁴ Simṓo ye ró símisile lē ke Ulélécaá ricuruu uu hái meke-me mpuri sane pikó kecōpe umpuri kuu n te n wée. ¹⁵ Antepuyē aṇṓo kai lē titiki yare kai n wólaalē. Li wólaalē te:

¹⁶ Lē memáá, ne Tafiti keyō kee n fori yukusene,

am ncaai nnéi nyóñse.

Né pimómē ke pēse.

¹⁷ Kei ke písoi tṓṓo api yé pēe né Upiima wéési. Lēle isoipuri nnéi kam n sée re iké panse inéko.

Né Upiima rinṓo ye tē,

¹⁸ néé tíyese ke písoi api hái meke-me mewai mē ceri.

¹⁹ Lē nnya ke né Yakupu, am músu re ári ncée má táké mpuri sane pikó pēe pimēcire Ulélécaá ní pa Pisuífi isé rinyikise. ²⁰ Amá táké pi wṓipṓo ari pi símisi re ápi kape ye inyóñsesare li. I tó kēmeē ikpérinkpekṓó le. Piké pimēcire tī, api ye sṓñne yare ke isé ii m pise. Api kape ye isēe kápi rimpá li, ápi kape ye kō ménye li. ²¹ Káí pēe meke ní we, písoi yee pēe nípa kuyu kútye-i Moisi isé riyóólē, apí ye kō mpá kewenteyaa kéye ketunjé kuyómeyáhaalee-i i keeni.

Títelē tē kapi Kirisi pikó pēe ápi Pisuífi n wṓipṓo

²² Pitumē ne piwéése ne Ulélécaá icápine pikó nnéi api yénu re li nyam te piké pikecōpe písoi lese piké Pṓoli ne Parinapasi ritikise piké ne Antiyóosi pi tū. Kei kapi pēe Yuuti kapi ye kō n sée re Parisapasi ne Silasi lese. Pipicṓo ye pēe pi waiselenle rñsone. ²³ Pianipe-i kapi ritelē tē wa. Pi rikēmeē wóí re:

Tó nópínemáreco, pitumē ne piwéése, tṓ nṓ pimáreco, nṓo ye áni nní Pisuífi non Antiyóosi-pṓo ne Sirii ne Silisii keteni-i we yáasi rñsone. ²⁴ Tṓ kō te písoi pinyine ye kerómēe nté yisipṓo api nṓ lēpṓo, api pinsímé kēmeē nṓanépṓo caaise api kō nṓsinéwuú taise. Ani kō te ái tṓo pi tumpṓo. ²⁵ Lē nnya kari kómēine re li nyam te táké písoi lese táké pirómáreco lala Parinapasi ne Pṓoli ritikise táké ne nókenémēe pi tumpṓo. ²⁶ Parinapasi ne Pṓoli ápi nkṓo iwame wa Upíima Yeesu Kirisi pikei kapi n wai nnya. ²⁷ Tṓ Yuuti ne Silasi nókenémēe tumpṓo re piké ne pinṓo nsímé mmē kari n wóí nṓ símisi. ²⁸ Li we re tṓ ne Nfáasone ye yē te ái nyam te táké ncōni féé nnyine méwoo nṓ rinyikise ái kō lē kai pise. ²⁹ Lēle ne n sá re táké nṓ pise ye nní: Ani kape ye inyóñsesare néé ménye néé isare kápi rimpá piké ménye lese li. Ani kō nómenécire tī, ani ye sṓñne yare ke isé ii m pise. Tṓ memáreco ne kefa kese nṓ yáasi!

³⁰ Pṓoli ne Parinapasi ne Yuuti ne Silasi api yisi api Antiyóosi tómpṓo. Kapi n hápṓo, api kei piyómeyáhaa nnéi cápine api ritelē tē pi pa. ³¹ Kapi pinnéi keyu-i ri n kēé, ai nípa úye ikari waise ai kō piakij niṇkuse. ³² Yuuti ne Silasi ricuruu ye pēe antepuyē le. Api nsímé nsímé Antiyóosi pikó símaankeē apí ne ikari pi kpáse re piké ne nfatene n ṇmṓópúle. ³³ Api kei siyáa sinyine wai. Pimáreco api pēe limemáá pi yá api pēpēe pi n tumpṓo kēmeē pēese ne piripṓo. ³⁴ [Amá Silasi pṓo re u ye kei tone.] ³⁵ Pṓoli ne Parinapasi pṓo ha Antiyóosi-i tone, pi ne pico pinyine pin písoi céési pin kō Upiima nsímé keci re yóólē.

Pṓoli ne Parinapasi pitúunne

³⁶ Kapi Antiyóosi-i n tónē ai siyáa wai, Pṓoli uu Parinapasi maa re piké silṓ sē nnéi kapi Upiima nsímé ne rinkṓónú pēese piké ha yē te iye ke Yeesu pikó api kei we. ³⁷ Parinapasi uú n la uké ne Yohani kapi rinyiri n he re Mariki ripéne. ³⁸ Amá Pṓoli pṓo yúlu re ápi kape kō nkpréni pikpiké u rikpá uké pi ritiki, li we re u pēe mefoi hái Pamfilii-pṓo pi ṇmeriyēle úu pi ritiki piké ha ne pipikei keto tu. ³⁹ Ai wai re li Pṓoli ne Parinapasi símaase, hái apí ne likécáá túúnne. Parinapasi uu Mariki kpási api kúninai loni api Siipuru tómpṓo. ⁴⁰ Pṓoli pṓo Silasi kuséncō wée, Yeesu pikó apí ne pi welu re Ulélécaá uké pi sarumpṓo. Api pēe ncée kpási api

tómpo. ⁴¹ Api Sirii ne Silisii sitē kuwéé-mē tiki, pin Ulééca icápine ημóspúsēlē te iké Ulééca ncee kέmεε papisi.

16

Timotee ye Póoli ne Silasi sarū

¹ Póoli uu yisi uu Teripu sí, uu kó Lisitiri tulu. Yeesu upiretiki unyine ye pεe kei wele api u séi re Timotee. Uni ye Usuifi le un kó Kirisi ne kefa tenelē. Amá usáa pó ne Ukireki le. ² Yeesu pikó pεe Lisitiri ne Ikoniyo-m-pó ní we ye pinsímé kέmεε u pakarente hái. ³ Ai Póoli ripáa wai re uké kuséncu u wée. Uu u kpási uu Pisuifi pεe kei-pó kapi n sí ní we nnya u ké. Pinnéi ye pεe nyule re usáa ye Ukireki le. ⁴ Kapi n tósu, ayu kέmεε kapi ritiki. Api ye lē ne lē ke pitume ne piwéése api Yerusalem-pó n símisi aí tone Kirisi pikó pεe kei ní we téhse. Api kó pi maa re piké ye likecáá sone. ⁵ Ulééca icápine pikó api pεe ne nfatene ne kéyu n sí pin kó mpá keweesi kέye kultii kpálē.

Póoli ye Turowaasi-pó méyene menyine yē

⁶ Nfáasone rín Póoli ne upicó ncee he re piké Asii sitē kecáá Nléécaasimé riyóó. Lē nnya kapi Firisii ne Kalasii sitē-mē titér. ⁷ Kapi ne Miisii ketē tirúko, api Pitinii kekó-mē pihápe peeni. Amá Yeesu Nfáasone rín lincee pi he. ⁸ Api mese Miisii kei tikipo api ne Turowaasi sí. Kei ye ániói kenyerē le. ⁹ Kei kai kesine Póoli méyene menyine nyise: Masetuwaani ukó unyine kuu yē un nyenu un u welu re uké risuúlu uké pikuyu-mē titikipó uké pi yoriye. ¹⁰ Póoli méyene mē memáá, ari pεe n la toké Masetuwaani ketē ha. Li we re tó picére masile re Ulééca ye ró sée re toké ha Nsímé Kecire kei pikó símisi.

Liiti ye Filipu kuyu-i ne Upiima kefa tene

¹¹ Ari Turowaasi-i kúninói loni ari ne míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Samotirasi-mē n sairilē. Ai kóso weesi, ari Neyapolisimē tómpo. ¹² Ari kei yisi ari Filipu tómpo. Masetuwaani ketē kuyu foí ye kpē keló ke-i. Róm pikó n-yóopinaje ketē ye ke. Tó kei siyáa sinyine wale. ¹³ Ari kewénteyaa tuné kuyu iyaa leepó ari nkói-mē sí, kei kari m mūsu yare Pisuifi yee cápine api keyóme yáási. Kari n hápó ari kei pinósi leepó pin cápinelē, ari tone ari Nléécaasimé pi símisi. ¹⁴ Pi ye pinósi pē use sée re Liiti. U pεe Ulééca líkó lalē. Tiyatiiri kuyu kuu léeri. Asánáá wéé nyaíi kecire kuu yái. Kuu kutu ró n cólē, Upiima uu mesóho u he uké ne Póoli nsímé kó. ¹⁵ Ari u ne ukeyó pikó nnéi míni wole. Uu pεe kusáne ró séi uu ró maa re: Nón mesei n yē te ne Upiima ne kefa tene, ani kenéyo lomme aní tone! Uú ne kéyu ró mahani, ari mese ηmurei.

Pi Filipu-pó Póoli ne Silasi akpanii wa

¹⁶ Keyáa kenyine kari keyómeyáhaa-i sí ari ne ukpére keikó unyine sáne. U aníri héesile uu ye ne lelee kóso-pó n waine yenu. Lipikei pē pin upiyote siwóó wai rísonē. ¹⁷ Kei kuu yisi uu tó ne Póoli n tikilē un cáái re: Písoi mpí ye Ulééca yee mpá yo kecáá ní tú pikeikó le. Ncée mee ye n yóriye kapi nní nó nyise! ¹⁸ Uu lē n wai aí ne siyáa kóónu. Ai Póoli pelu uu ukpére uyē-mē pansépo, uu kuníri kpεe u n tikilē maa re: Ne Yeesu Kirisi rinyiri kέmεε, ne rinóó pó he re a ukpére nkó kέmεε le. Aku mee ne mese lelu. ¹⁹ Ke ukpére keikó uyē piyote api n yē te pikulaa ye lē tenele, api Póoli ne Silasi keyáala-i tini api ne kuyu piwéése leepó. ²⁰ Api ne Róm pikó pitúhaane-i pi tómpo api ha re: Pisuifi mpí pεe rítkói ne kuróyo lomme. ²¹ Pi wele pin inyékii inyine ró céesi. Ncée rín kó we re tó Róm pikó toké i ηmurei née toké i ritiki.

²² Tiwúf tē ari ne Póoli ne Silasi wóosi rísonē. Pitúhaane api rinóó he re piké Póoli ne Silasi ilú mahá piké iséi pi sútúke. ²³ Kapi lē pi n fápi, api kukpaniilee pi tani api kuumeré rinóó he re uké pi m mé rísonē. ²⁴ Kapi lē uyē ní ma, uyē uu kέmεε-mεmpó keleepi kenyine-i pi wai uu piana ne anakule toraankεe. ²⁵ Kai kesinecó kumúñé n tu, Póoli ne Silasi api yisi api keyóme n yási pin yom pin Ulééca pakarente, pikpaniikó picó pin kutu pi cólē. ²⁶ Kei nní, ketē ake piyénáa loni, ai kukpaniilee rikuu tija-tija. Ai ihánaa nnéi mese ne mese hánnente aí pikpaniikó akpanii nnéi fénnente. ²⁷ Ke uméré uú ha n yisi uu yénu re kukpaniilee ihánaa nnéi ye hánnentelenle, uu ritéhe kpeúeme uké umecire kpu, un mūsu re pikpaniikó ye ηméherεεle api wúrunkεe. ²⁸ Póoli uu pεe unnahe nnéi ne cáái re: Kape líka mepóóre wa, tóo mpí nté ntónó. ²⁹ Kei ke uméré uú pεe re piké nna u ritéle. Kapi u ritéle, uu ne keleepi kemεε-pó n tósu, uú ne iwame n terii uú ha ne Póoli ne Silasi keyu-i wúla. ³⁰ Uu pi lesepo uu pi pise re: Yo kai pise re ké wa ké ne píyulale yē, pinésáa? ³¹ Api u pese re: A Upiima Yeosu ne kefa tene, pó píyulale yē, nó ne kepóyo pikó. ³² Api pεe u ne ukeyó pikó nnéi Upiima nsímé yóó. ³³ Uméré uyē uu kesine ké cire pi kpási uú ha piitói pi heere. Lē memáá, Póoli ne Silasi api u ne ukeyó pikó nnéi míni wole. ³⁴ Uú ne Póoli ne Silasi ukeyó sí uú ha kusáne pi wai. U ne ukeyó pikó nnéi akín aa níyesi re pi ne Ulééca kefa tene nnya.

³⁵ Kai n weesi, Róm pikó pitúhaane api pikawe tum te piké ha uméré maa re uké Póoli ne Silasi riyápo. ³⁶ Uyē uu yisi uú ha Póoli símisi re Róm pikó pitúhaane ye maa re uké akpanii

kémee pi lese. Lē nnya, piké nképni léépo piké nkínññe-i ní we. ³⁷ Kei ke Pòoli uu pikawe pē maa re: Kutúhaane ciré kapi riwúú kémee ne iséí ró káii apí ha ró hánesi, tòn ko ne pimecò Rom pikó. Pi nképni lalé piké kò meyaá tó riyápo, néé íye? Ai yé lē wa! Piké piricuruu kam piké ró lésepo. ³⁸ Pikawe pē apí ne anó nyē pēle apí ha Rom pikó pitúhaane símisi. Kapi n kó te Pòoli ne Silasi ye Rom keté pikó le, iwame ii pi loni. ³⁹ Apí pēe piricuruu sí, apí ha re pē káí ne kpu. Apí kukpaniilee-i Pòoli ne Silasi lesepo apí pi suúluse re piké kuyu-i le. ⁴⁰ Ke Pòoli ne Silasi apí kukpaniilee kpe-i n léepo, Liiti keyo kapí ha kelene. Kapi kei Yeesu pikó n yé, apí kò ikari pē kpáse apí pēe yisi apí ncéé kpísi apí tómpo.

17

Pòoli ne Silasi ye Tesaloniki-pò we

¹ Kapi Liiti keyo-i n yisi, apí Amfipoliisi ne Apolonii còpu apí ne Tesaloniki tulu. Pisuifi ye kei kuyómeyáhaalee mále. ² Pòoli uu kei hapo yare kuu ye n wa, u ne pepēe kei ní we pin yóí. Uu siwénteyaa sitaani nòhsene ³ uú ne Nléécaasimé kémee pi céési uu kò pi nyíse re uyē ke Ulélécaa uu n wéé ye íwē píima meluke mále, uké pēe kò pikpòkpò kémee yisi. Uu kò kpá re: Yeesu kam nò n tee yeē nní Kirisi. ⁴ Pēe kutu u n cólē kémee, pinyine apí ne nsímé mmē kefa tene, apí Pòoli ne Silasi tiki. Ai kò ne Pikireki meya pēe Ulélécaa n yáási péne ne pēé ne pinósi yukóó kultúí.

⁵ Kei ke Pisuifi kefa ake tóosi apí ha siwaiyule sinyine kóóí apí ne kuyu n lémaalē. Apí kò yisi apí Yasoo keyo-i Pòoli ne Silasi piwélaa sí, pin músu re pin pi n tí, piké ha ne riwúú kémee pi túhaane. ⁶ Kapi pi m paa, apí pēe Yasoo ne Yeesu pikó píco còpii apí ne kuyu pitúhaane léepo pin cáái re: Písoi mpí pēe keté nnéí còkoi. Pi kò kerómee nté tuimele. ⁷ Yasoo uu pi yósu pin ukeyo-i we! Apí Rom uyóopi isé waiselē. Pi pólólē te yunyine uco ye we, apí ye u séí re Yeesu. Te uyēe uyóopi wéése. ⁸ Anó nyē aa riwúú tē ne kuyu piwéése cón meyíkíyiki. ⁹ Apí Yasoo ne upico riwóme ké apí héle apí kelene pi yá.

Pòoli ne Silasi ye Peeree-i we

¹⁰ Kai kesine n wa, Yeesu pikó apí Pòoli ne Silasi Peeree-mē tónse. Ke pē apí Peeree-i n tuiפו, apí ne Pisuifi kuyómeyáhaalee n sairilē. ¹¹ Pisuifi pēe kei ní we isoi ye nyamle ai tósu Tesaloniki pikó ikó. Apí kefa kesē ne Nléécaasimé yósu, apí ye nṙá keyáa kéye Ulélécaa ritelē kééni piké yé te mmē kapi nní pi n símisi ye mesei lēe. ¹² Pimeyá pēe Yeesu ne kefa tene, aí ne Pikireki péne, pinósi yukóó ne pítisi kultúí. ¹³ Amá ke Pisuifi pēe Tesaloniki-pò ní we apí n kó te Pòoli ye kò Peeree-pò Nléécaasimé yóólē, apí yisi apí sí apí ha písoi tálaankeē apí Pòoli kápáá. ¹⁴ Kei ke Yeesu pikó apí Pòoli mínimaa kuwéé-mē tónse, Silasi ne Timotee pòo kei tone. ¹⁵ Pepēe Pòoli n sárú ye ne Ateeni u tule apí kelene pēese. Pòoli uu pi páái re piké ha Silasi ne Timotee símisi re piké mekke u léepo.

Pòoli ye Ateeni-i we

¹⁶ Ke Pòoli uu Ateeni-i ní we un Silasi ne Timotee mé, uu yénu re piléé ncòpuri ye kuyu yipaalenle. Uripoo ari meyíkíyiki caai. ¹⁷ Lē nnya, u ne Pisuifi ne pepēe Ulélécaa n wuru apí ye pēe kuyómeyáhaalee-i ní yóí. Mṙá keyáa kéye kuu ye un píye kéyáala-i n léepo, u ne pē apí likecáá n yóí. ¹⁸ Mefine simúnjé sinyine pikó kapi ye sée re Epikuriye ne Sitoyisiye. Pòoli ne simúnjé sē pikpēé yeē kò yóle. Apí ye pēe re: Úwóoconi nkó ye mpíí re íye neé? Píco apí re: Li nkpáni yare piléé sane pinyine nsímé kuu símisi. Mesei, Yeesu Nsímé Kecire ke Pòoli uú pēe yóólē un kò yóólē te pikpòkpò yé kam apí yisi. ¹⁹ Kei kapi pēe u kpísi apí ne kecápine kē kapi ye n sée re Areyopaasi sí apí re: A icélaa fale iyē kaá ne ní ka ró símisi toké kó nké! ²⁰ Mesére kaa nsímé cerempoone nnyine ró símisi. Tò neni lalé toké likemee ripéré toké nsoone ye. ²¹ Meyíkíyiki ke Ateeni pikó nnéí ne písáne pēe kuyu-i ní we apí ye mṙá keweesi kéye n tú pin nfále mee ní ka símisi néé pin kutu n cólē. Apí lē memáá likeikei líka líco má. ²² Pòoli uu yisi uu pikéyu-i nyere uu re: Ne yē te nó Ateeni pikó, nò meyíkíyiki piléenyóonse lalé hái. ²³ Ne nókunéyu-i nyéreile am nòsinényóonse yénti. Kei ricuruu kam ne kenyóonse kanyine-i yé lín wolaalē te: Ulélécaa unyine kári n nyu. Ulélécaa uyē kani nní n yáási áni kò pēe u nyu kam la ké nò céreise. ²⁴ Ulélécaa uyē keté ne keyóme ne kekemeē líkó wa. Uyēe Uplíma keté ne keyómecaa-pò. Uu awosoo ke písoi apí n wa kémee sói. ²⁵ Líka mpuri áí u párlē kesoiipi keké ne u m pasii un le yare linyine ye u cónjē. Uyēe ye nṙá uyē nfáa ne nṙá yo nnéí lēe keté kecáá ní we he. ²⁶ Usoi use kuu mefoí wa, uú ne u tiki uú ne písoi nnéí wai re piké keté nnéí kecáá fine. Uu itunje pi kériine uu kò keté kapi yé n fine pi hóone. ²⁷ U lē wale re písoi piké fe piké u wéési, nṙá pin n cariinkeē, in n la pi yé ha ne u yē. Amá meyíkíyiki mmē, Ulélécaa úu tó úka ne ketaa we.

²⁸ Uyēe ye nfáa ró he, uyēe kò táyese kari nṙá yo wai tòn kò we. Lē ke nòpinéyómeni pinyine apí maa re: Tó ne kò Ulélécaa sipipi le. ²⁹ Kari nní usipipi nnya, ári yé fe toké musí re u we

yare wura née nwóóweni née ripare ke kesoipipi aké ne kemesohó ne kekemúnjé ní serí re líké n nyamí. ³⁰ Písói ye pée kunmaha-i wele pin ne lé nnéí wai. Ulééca úu kunmaha kumúnjé kpé kpísi uké ne linyine wa. Amá nkpréni kuu sisoipipi nnéí séi re sin yei ní we, síké mēfine conse. ³¹ Lí we re u keyáa ké kuu písói nnéí ne aseí n túhaane piyeki masile, uu kó uyé itúhaane ní tone ne píwée másu. Píkópópó kémeé kuu liute yukuse úú ne nípá úye nyíse re uyé kuu itúhaane tí.

³² Kapi n kó Póoli un píkópópó kémeé piyise nsímé símisi, píco api u sényi, píco api re: Meco meco kari yé ha mpósímé mmē kutu ríco. ³³ Póoli uu pée pi yá uu tómpo. ³⁴ Mpá ne lé, píco ye ne u konle api nmurei apí ne kefa tene: Pēpē nní Areyopaasi kecápine uwéése use kapi ye n sée re Teniisi ne unósi unyine kapi ye n sée re Tamariisi ne píco píco.

18

Póoli ye Korénti-pó we

¹ Póoli uu limemáá Ateeni-i yisi uu Korénti sí. ² Kei kuu Usuifi unyine kapi ye n sée re Akilasi ne rísone. Pónti keteni-i kapi u mari. Italií keté kuu pée lé leeri ne uunosi Pírisili re uyóopi wéése Kulooti ye rinóó he re Písuifi nnéí piké Rom keteni-i le nnya. Póoli uu yisi uu pí leepo. ³ Pí pée kesé pikónéfukei le. Kapi nní pikei píse n wai nnya, uu pikemeé tone api pée kesé n keisi. ⁴ Mpá kewénteyaa ketúnjé kéye ke Póoli uu ye Písuifi kuyoméyáhaalee-i ne Písuifi ne Píkíreki n tú, un náási piké kó piké unko nmurei.

⁵ Ke Silasi ne Timotee api Masetuwaani keté-pó n yisime api Korénti-i Póoli leeri kuu pée meyíkíyiki Nsímé Keci re piyóó ne kutu ríco, un Písuifi nyíselé te Yeesu ye usoi uyé ke Ulééca uu n wé. ⁶ Ke Písuifi apí ne u n kénene pin kó u lámisi nnya, uu uilú kuu n tanaalé nkonjo pikuwéé-mē péipó uu pi maa re nó kaí ne tenene. Nón m pò, nóó nómenécíre fóm, áí née linyine wa. Mpuri sane pikó-mē kam nkpréni nní lé tósu. ⁷ Kuu píkékúrí kei n yisi, uu ne utisi unyine kapi ye n sée re Tituusi Yusituusi keyo n tósu. Tituusi ye Ulééca pakarelenle, ukeyo ken kó Písuifi kuyoméyáhaalee kekúrí we. ⁸ Kírisipuusi ye pée kuyoméyáhaalee uwéése le. U ne ukeyo pikó nnéí apí Upíima ne kefa tene. Korénti pikó meyá pée Póoli nsímé n kó pò kó Upíima ne kefa tene. Póoli uu míni pí wole.

⁹ Póoli uu kesine kenyine keláré-i yénu Upíima un ne u símisi re: Iwame íi kape pò wa. A nsímé ne riñmóspú. Kape riséé! ¹⁰ Ne kepókúrí wele. Uka úu fene uké pò rícoñ, lí we re pinésoi ye kuyu kpe-i kulúí wele. ¹¹ Lé nnya ke Póoli uu kei kunmē kuse ne kuwélé tóne uu písói Nléécaasímé céési.

¹² Kumúnjé kpe-i ke Rom ukó Kaliyóó uú pée Akayii keteni-i iyóopi n tú ke Písuifi apí rinóó rise wa, apí yisi apí Póoli kecáá nyere, apí u tíni apí ne pitúhaane sí. ¹³ Apí ha Kaliyóó maa re: Utisi nkó yeé náási re písói piké unko kó piké ye meyáhaa féé menyine mee áme isé n tükilé Ulééca yáási. ¹⁴ Póoli uu re uké rinóó yósi, áí ne sá Kaliyóó ricuruu uu pí pese re: Nó Písuifi, áí pée re piyaa née mewai kópe menyine kuu wa kaní ne né u ka, né pée níñesi am kutu nó cò yare kai m píse. ¹⁵ Amá in anóolempi née anyíri née nárínécúruu isé kecáá íkeñene, nóó yé mmē ceri ani wai. Am la ké lé ye mpuri itúhaane lí! ¹⁶ Kei kuu pée ketúhaane ke-i pí lakase. ¹⁷ Pinnéí apí pée kuyoméyáhaalee uwéése Sósíteeni tíni apí ketúhaane ke-i ípépi u loni. Mpá ne lé, áí nkpráni uyóopi Kaliyóó méka wa.

Póoli mepele Antiyóosi-pó

¹⁸ Póoli uu kó Korénti-i Yeesu pikó kémeé ketóné kpá ai siyáa kóónú. Uu limemáá pí yá u ne Pírisili ne Akilasi apí kúninoi loni pin ne Sirii keté tósu. Píké kelene n tómpo, Póoli ye pée Seníkíreesi-pó uriyu ríkoósile, rinóó kuu Ulééca n yekei kecáá nnya. ¹⁹ Apí Efeesi tuijó, Póoli uu kei upisenco yá. Uu Písuifi kuyoméyáhaalee n ne Písuifi apí kei n yósi. ²⁰ Pē apí u píse re uké siyáa sinyine píkékúrí tone. ²¹ Amá úu nmurei, uu pée pí pese re: [Lí píse re ké ha anyá nnyé nyee nní ní weme Yerusalem-pó lí]. Ulééca un n la, né nókenémeé pēeme. Uu pée kúninoi Efeesi-i loni uu tómpo. ²² Kuú ha Sesaree-pó ní suí, Yerusalem kuu ne risairi uú ha piyómeyáhaa yáási uu pée kelene Antiyóosi sí. ²³ Uu kei tone ai siyáa wai, uu pée Kalasii ne Fírísii sité-mē tiki n Yeesu pikó nnéí pée kei ní we ikari kpáselé te piké ne nfatene n nmóspúlé.

Apoloosi pikei kuu Efeesi ne Korénti-i n wa

²⁴ Usuifi unyine yeé we apí ye u séi re Apoloosi. Alekisantiri-pó kapi u mari. U nsímé nyule rísone un kó Nléécaasímé atelé nyu áí nkáripí. Uu keyáa yisi uu Efeesi sí. ²⁵ U Upíima nsímé nyule rísone, un Yeesu nkó céési un kó símisi téi-téi yare lé kai n wólaalé. Amá lé ke Yohani uu písói míni n wóle nmane kecáá kuu nyu. ²⁶ Uu kuyoméyáhaalee-i lompo uú ne urípóo n símisi. Ke Pírisili ne Akilasi apí lé n kó un símisi, apí u séi apí ne píkeyo sí apí ha Ulééca ncee u kpáíise téi-téi. ²⁷ Uu pée limemáá re u la uké Akayii keté-mē ha. Piyómeyáhaa apí u nmóspúse, apí kó kei-pó pikó rítelé wólu re un n hapó, piké memáreco rísone u yósi. Kuu kei n tuijó, pē nnéí ke Ulééca uu ípélee n nyíse apí ne Yeesu kefa tene kuu yóriye áí kumúnjé má.

28 U ye pēe keyu rikpáiiisele uu nṛpá úye keyu-i Pisuiṛi nsímé késu, uu ne Nléécaasimé atelé tiki uu pi cereise re Yeosu ke Ulélécaa uu wée.

19

Pṛoli ye Eṛeesi-i we

¹ Kumúnjé kpe-i ke Apoloosi uu pēe Korēnti-i ṛí we, Pṛoli ye pēe yisile uu Asii ayope siló lóó uu Eṛeesi sí, uu kei Yeosu pipiretiki pinyine yenu. ² Uu pi pise re: Kani Yeosu ne kefa n tene, Ulélécaa ye Nṛaasone nó hēe? Api u pēe re: Ticuruu ári Nṛaasone nkó ríka komaalē. ³ Uu ko pipise pi kpá re: Míni méye mpuri kapi pēe nó wóle? Api re Yohani meni kuu pisei n wóle kapi ró wóle. ⁴ Pṛoli uu pēe pi maa re: Pēpēe n ṛmurei re pi yé mēfine conse ke Yohani uu ye pēe míni wole. Uu ye ko Isirayēeli pikó maa re piké Yeosu ye masi ukepire n sónti ne kefa tene. ⁵ Ke pipiretiki pēe api anóo nyē n kó, api tíyese api Upiima Yeosu rinyiri ne míni pi wole. ⁶ Pṛoli uu anípe pikecáá láa, Nṛaasone nn pikecáá súiri. Api pēe meyu mpehē mpehē písímé loni pin ko ne Ulélécaa rinyiri pisei símisi. ⁷ Pinnéi ye pēe wale pitisi kefi ne pité.

⁸ Pṛoli uu kuyómeyáhaalee-i lompo, uu kéyu kpáiiise uu iware itaani ne Ulélécaa iyṛopi kecáá pi símisi cáká-cáká re piké kó. ⁹ Amá pinyine pṛon pēe yulu re ápi ne kefa tene, pin ko Upiima icélaa iyē tiwúí kēmeē sényi pin lámisi. Pṛoli uu mēse upipiretiki kpisi uu ne kei nyósó, uu ye pēe nṛpá keyáá kéye utisi unyine kapi ye n sée re Tiranuusi ripoo-i isúkuli kēmeē pi n céesi. ¹⁰ Ai wai ṛmē ité ne iriyu. Leleé tíyese ke Pisuiṛi ne Pikireki nnéi pēe Asii keteni-i ṛí we api Upiima nsímé kó.

Sefa piṛmáne kecáá nstmé

¹¹ Ulélécaa ye pēe kumúnjé kpe-i Pṛoli ne ritikile uu ne mewaisaṇa wapisi. ¹² Lē ai tíyese ricuruu pisei api ye ilú ne sínṛipi see Pṛoli riṛca kpisi api ha pitóikó kecáá láa, api pélu, aníri aa ko lelu. ¹³ Kei ke Pisuiṛi pinyine pēe n kṛonii pin pisei aníri pései pṛo ko re pi yé Upiima Yeosu rinyiri sée api ne pisei aníri pései. Api ye pēe a maa re: Ne Yeosu uyē nsímé ke Pṛoli uu n yóólē tynyiri ne rinóo nó he re ani pisei mpí kani nní n cṛnjē kēmeē le. ¹⁴ Pisuiṛi pēpēe ye Ulélécaa inyṛonse n wa uwéése use kapi ye n sée re Sefa piṛmáne pisei pēe mewai mē lē wai. ¹⁵ Amá kuniri aku keyáa kenyine pi pēe re: Ne Yeosu nyule, nen ka Pṛoli isoi nyu. Nó ní, nóo pēe mpíi piye? ¹⁶ Kei ke unírihélaa uyē uu yisi uu pi kápáá, uu pinnéi rikṛho feriyē. Uu rikpáará ne íwe pi wai api ha ne itóí yóó, ai tósu api ne ukeyo-i meṛmane popirime api itóó stúni. ¹⁷ Pisuiṛi ne Pikireki pēe Eṛeesi-i ṛí we api kóm te lē kai wa. Iwame ii pi loni, pisei api pēe Upiima Yeosu rinyiri meýá n taáselē. ¹⁸ Pēpēe pikemēe Kirisi ne kefa n tene meýá api ye pēe sí api ha pisei kecṛpe lē kapi n wapisi yámmante. ¹⁹ Pēpēe pēe meṛmaneiwai n wai meýá pṛo ko ne piataretelē sónaapo api pisei kecṛpe nna a ṛmakaanke. Pi asilalewoó kēenle ai lelu mewóópi akotokú kuwoó (50.000). ²⁰ Lē ke Upiima nnaṇe nn tíyese unímé nṛí ne nṛpá yei kṛónú ṛsone.

Ncṛkoi ye Eṛeesi kuyu-i wa

²¹ Lē memáá, Pṛoli uu pēe kemúnjé wai re uké Masetuwaani ne Akayii sitē-mē cṛ uké ne Yerusalem tu. Uu re un kei n tu, li ko pise re uké Rṛm kuyu rilóólú. ²² Uu pēe pisei pēe pikei u n léni kecṛpe pité yukuse uu Masetuwaani-po tum. Pē kuu n tú pēe Timotee ne Erasiti. Uricuruu uu nkáripí Asii keteni-i ketónē kpá. ²³ Ncṛkoi píima nnyine nn likumúnjé kpe-i Upiima ncee pitiki kecáá nnya Eṛeesi kuyu-i léeri. ²⁴ Utisi unyine ye pēe kei we, api ye u séi re Temetiriisi. U pēe úyu le. Piléé pinyine kapi ye pēe ko kei n sée re Aritemiisi siwoosoopi kuu ye pēe ne yíraane uu sisiyuke-yuke ne nwóóweni yuhu yare sítumpiwēú. Upikei pēe pēe uu ne upinípekeikóo kuláa wailē ṛsone. ²⁵ Uu keyáa kenyine upikeiṛo pēe nnéi cápine uu pi maa re: Pinésáne, nṛrinécúruu ye nyule re pirókei mpí karí ne le. ²⁶ Nṛrinécúruu ye ko nyánile non ko kómei re ái nkpáni Eṛeesi nté ṛmane, amá Asii keté nnéi kecáá ke Pṛoli uyē uu pisei tálaankee api ṛmurei re ápi yé piléé ke sisoipipi asi ṛí serí ne kutu n colē, te ái Ulélécaa. ²⁷ Tansá piwai n ceri, mewai mē né pirókei riyu kpu, ame piróléeyaha píima Aritemiisi kapi Asii nnéi ne sité sica-po n yáási fiise, úka úu ye pēe pi n waiselē. ²⁸ Ke pisei pēe n cápinelē api anóo nyē n kó, ai kuwoó pi feriyē api cáái re: Lipíima leē Eṛeesi piléé Aritemiisi! ²⁹ Ncṛkoi nn pēe kuyu nnéi yipu. Pisei api kómeine api ne kecṛpintahai n sairilē, api Pṛoli pisencc Masetuwaani pikó pité tini api ne pēnepo. Pēpēe Kayusi ne Arisitariki. ³⁰ Pṛoli uu n la uké pisei pēe n cápinelē keyu-i léépo, amá Yeosu pipiretiki api ne u yulu. ³¹ Ái ne upisane Asii pikawe píima pinyine péne api ukemēe pisei tumpo api ne u kesu re úu kape kecṛpintahai ke-i lompo. ³² Pisei ye pēe wele pin kecápine ke-i méwoó cáái, úka úu ucc nkó kómei, lin pi túúfente. Pimeýá ápi ko nyu leleé kei pi n cápineselē. ³³ Kei ke Pisuiṛi pinyine api Alekisantiri kéyu-mē titépo, pisei api pēe m músu re uyēe ne ṛcṛkoi mmē ka. Alekisantiri pṛo pēe kunípe síka re u la uké uriyu hēere. ³⁴ Ke pisei api n céri re Alekisantiri ye Usuiṛi le, api pēe rinóo rise wai api n cáái re: Eṛeesi piléé Aritemiisi pēe Lipíima! Api lē n cáái ái ne itunje mekṛónú meté tulu.

³⁵ Kuyu utelewale uu fe uu pisei seése, uu pée pise re: Nó Efeesi pikó, wóo ye úu ketē kecáá nyu re Efeesi kuyu pikó pée piléyaha píima Aritemiisi ne pikéyu kee keléca-pó n lóime kecáá pallé? ³⁶ Úka uu we yee yé nsímé mmē n kési. Lē nnya, ani nóanéklíh niñukuse, áni kape rí-yóone-yóone ne linyine wa. ³⁷ Pisei mpí kaní ne rí ka ápi kurýóomeyáhaalee-i líka caai, ápi kó piróléé Aritemiisi lámaanke. ³⁸ In te úyu Temetiriisi ne upikeico ye unyine ne nsímé má, sitúhaaneyaa ye wale, pitúhaane pin kó we. Pi yé fe api kei ketahai u séi api ne pi túhaana. ³⁹ Nón kó pée rí-ye ncó m má, tó ha riyóopipoo-i mmē símisi yare kai m pise. ⁴⁰ Insá lē, lelee neni keyaa nké nní rí wa yé tíyese arí n we yare pitencokoi. Ari yé ríka yē také símisi líkē ne n nyíse re tó alari mále tóké nní n cápínelē. ⁴¹ Tinóó tē kuú ma uu ne pisei kpiise.

20

Pooli ye Masetuwaani ne Kiréesi sitē ha

¹ Ke rícaokoi nn Efeesi-i rínfa, Póoli uu Yeesu pipiretiki cápíne uu ikari pi kpáse, uu pée yisi uu Masetuwaani ketē-mē tómpo. ² Kuu n tuipo, u ne kei pikó api yóí uu ne ikari pi kpáse, uu kó Kiréesi ketē-mē tómpo. ³ Uu kei tone iwáre itaani. Kai n tu re uké kúninói ló uké Sirii ketē-mē ha kuu kó te Pisuifi ye kómeinele re piké u kpu. Uu re u yé mese Masetuwaani-mē pée. ⁴ Upisencó anyiri ye nnyé: Peeree kuyu ukó, Píruusi uñmáne kapi ye n sée re Sopateeri ne Tesaloniki pikó mpí: Arisitariki ne Sekóntusi ne Teripu ukó Kayusi ne Timotee ne Asii ketē pikó mpí: Tisiiki ne Torofim. ⁵ Pēpee kekpeé ne ró wa api ha Turowaasi-pó ró m mé. ⁶ Anyá nnyé-kapi ye akpónó nnye áa pite m má n li metene-maá ke tóo Filipu ha arí ha kei kúninói loni. Siyáa sinupú kari ncée wa arí ne Turowaasi-i pi leepo. Ari kei kesé tone siyáa siseei.

Pooli ye Turowaasi metóroo rilódlu

⁷ Kewénteyaa ukóso kari cápínelē tón akpónó hósne Póoli uké ne liukóso kui. Lē nnya kuu yóí kesine aké ha ne pelu. ⁸ Kéyo kecáá kulee kunyine-i karí pée cápínelē, sífiráa kulúí sin serilē. ⁹ Ke Póoli uu lē piyóí rí nójlē, nnó píima nnyine nn uñmáne unyine kapi ye n sée re Itiikusi kpápí. Kulee kepole kekúri kuú pē tí. Ái u hii uu ha kelécaayo metósi tóánú kulee kpe-i lóiri. Apí hapó api u yukuse un pikpó masí. ¹⁰ Póoli uu cépipó uú ha wula uu u sakaa uu múlú uu re: Nókenéwuú áke kape tó, u ne nfáa mále. ¹¹ Póoli uu yisi uu pítaá pale, uú ha akpónó hósne uu le. Uu kó nsímé nójí áí ne kpáii, uu pée yisi uu tómpo. ¹² Api uñmáne uyē pá ne kulu ne unfaa. Mpá úye rikinj arí lē nnya niñesi hái.

Póoli ye Turowaasi-i yisi uu Mileti sí

¹³ Ari ntónéi kúninói loni arí ha Asoosi-pó Póoli méru. Uyee wée re u yé sóne uú ha pée kei-pó kúninói loni. ¹⁴ Kuu Asoosi-i ró n leepo, arí kei kesé kúninói loni arí ne Mitileeni sí. ¹⁵ Ari kei yisi arí liukóso mmare Ciyoo ketē ne kó. Ari liukóso Samoosi tulu. Ái weesi arí pée Mileti tulu. ¹⁶ Póoli ricuruu ye pée re úu Efeesi-i nyere, áí kape ne Asii keteni-i méwoo u n náñaise nnya. U pée yóonele re un n fe, uké Pantekooti ketúnjé Yerusalem tu.

Anóo tóroo ke Póoli uu Efeesi piwéese mí ma

¹⁷ Póoli uu pée Mileti-i pisei yukuse uu tum te piké ha Efeesi-pó Uléléca icápíne piwéese u séeme. ¹⁸ Ke pē api ukekúri rí ka, Póoli uu pi maa re: Nórínécúruu ye nyule isoi iyé kam ne nó rí le hái keyáa foi kē-me kam Asii ketē kúna n có. ¹⁹ Ne menécíre ricepisele nen ne Upíima pikei wai, Pisuifi pin wéési piké né kpu, api íwe né wai nen ménini ne ncóh kémeé we. ²⁰ Tíwú kēmeé ne nósínéyo-i kam lelee yé nó n yóriye nó símisi, ám líka nó pesí. ²¹ Pisuifi ne Pikireki kam sée am símisi re piké Uléléca inipée-i mēfine conse api Urópiima Yeesu ne kefa tene. ²² Ne nkpéni lē Nfáasone rínóo tikilenle nen ne Yerusalem tósu, ám kó nyu yo yee kei né mémpo. ²³ Amá Nfáasone ye nípá kuyu kúye-i né símisile nn kó né nyíse re akpanii ne íwe píima ye kei-pó né mé. ²⁴ Nnéfáa ricuruu nn né cónje. Ne kpéere pinékei ne kété tu, ám lē ke Upíima Yeesu uu né m pise ne kefa kesé wai, li ne né risá. Pikei pēpee nní re ké riyóó re Uléléca ípélee kuu ró n nyíse ye Nsímé kecire le.

²⁵ Ne yē te metóroo kam nní nókenécópe we. Nó ne picó pē nnéi kam Uléléca iyóopi nsímé rin-yóó ani neni pikai piyéne né kpáne. ²⁶ Lē nnya kam lí ké neni keyaa nké nó símisi nóké kó te: Nó úye un m pó, áí kenámee léeri. ²⁷ Li we re ne lē nnéi ke Uléléca uu n yekei re uké wa nó símisile ám líka nó pesí. ²⁸ Ani nómenécíre tí rísone, ani kó Uléléca pikó iméré ke Nfáasone nn nó rí tí te ani n séni kecáá m pallé. Uléléca yee uricuruu kepipi menye ne pisei pansese upikó. Ani rísone pi m múllé. ²⁹ Ne nyule re pisei kpááree pinyine yare ákpe ye menétómpo-maá nó ripime, api nókenécópe pinyine cópíi. ³⁰ Pinyine ricuruu ye nókenécópe yisi, api nnóomesimé ne Yeesu pipiretiki pinyine feriyé api pincee pi tikise. ³¹ Lē nnya, áni kape lopile. Ani kape palei re injmē itaani nnéi kam ye ketúnjé ne kesine pinyine-i ne ménini icélaa nó m pehelente.

³² Ne nkpéni Uléléca ne uipeelé nsímé anipe-i nó wa. Uyee rínanje má uké ne nfatene kémeé nó n ñmósópulé. Uyee yé kó lisone kuú ne upisei nnéi m mé nó he. ³³ Am úka siwóó néé

úka uwura née úka melape káipi. ³⁴ Nórínécúruu ye nyule re anénipe nnyé karí ne keisi tó ne pinéséncó arí ne ntócsón nnéi wai. ³⁵ Ne lé nó nyísele re lé kai pise re usoi uké keisi uú ne píwékó n léni. Ani kó Upiíma Yeesu rinóó ntí kecáá léise. Uyē ŋmaa yee re: Uyee n he ye mpóónare mále ai tósu uyee ihée n yósu.

³⁶ Ke Póoli uu lé pímaa ní masí, u ne pē api wúla api keyóme yáasi. ³⁷ Pinnéi api pee limamáá ténisi apí ne Póoli pira api metóráo u yáasi re Ulélécaa uké u sarumpó. ³⁸ Ke Póoli uu pee ní maa re ápi neni píkaí piyéne u kpráne nnya ke piaróó aa lé sei me yá caailē. Api pee yisi apí u saruni apí ne kúninói-i tulu.

21

Póoli ye Yerusalem kuyu ha

¹ Ke tó ne pē ari kei lé ícéne n hóonene, ari kúninói loni arí ne mese ne mese Kóosi n sairilē. Ai weesi, ari Rootesi tómpó ari kei yisi ne Patara-pó. ² Ari kei kúninói yenu kun Fenisii keté-mē sí. Ari kpē loni arí ne tómpó. ³ Kari Siipuru keté kee míni kepáápáá ní we n yómpó, ari ke yá ari kumí-mē tiki hái ne Sirii keté-pó, arí ne Tiiri tulu. Kei ke kúninói aku kuilú topilene. ⁴ Ari kei Yeesu pipiretiki leepó, ari pikekúrí tone siyáa siseei. Nfáasone nn pi símisi apí Póoli maa re úu kape Yerusalem ha. ⁵ Amá ke siyáa sē asi n tómpó, ari yisi ari kó nsé nōŋ. Api pinnéi yisi ne pipinasi ne pisiwá apí ró sáruni apí ne kuyu leepó. Ari kei mínimaa ritime wula ari keyóme yáasi. ⁶ Ari pee limamáá yáhaane arí ne kpíi. Tóó kúninói loni, pē apí pisiyó kúúni. ⁷ Tiiri-i kari metóráo kúninói ló arí ne Putolemayisi sí. Ari kei Yeesu pikó yáasi arí ne keyáa keese pikeméé tone. ⁸ Kai n weesi, ari yisi ari Sesaree tulu. Ari ha Filípu yee Nsímé Kécire ne n kóónulé keyó-i tone. U písoi piseei pē kapí pee Yerusalem-pó n wée use le. ⁹ U pee pikpére pina mále pee ápi utisi n nyu. Pi ye pee Ulélécaa rinyiri ne símisi. ¹⁰ Tón kei lé we lin siyáa kulúti wai ke antepu uyē kapí ye n sée re Akapuusi uu Yutee keté-pó leeme uu kerómeé weri. ¹¹ Uu Póoli kutampála kpísi uu ána ne anípe hópú uu re: Nfáasone ye maa re nní meco ke Písuifi apí ha Yerusalem-pó kutampála nkú ute ŋŋme hópune, apí pee limamáá mpuri sane pikó anípe-i u wai. ¹² Kari anóó nyē n kó, tó ne Sesaree-pó Yeesu pikó ari Póoli súúlúise re úu kape Yerusalem ha. ¹³ Póoli uu pee ró pese re: Yo nnya kani téní non la nóké inépinje riyóose? Ai pihope ŋmane ke née ne menécíre cápinelē nen mé. Lin kó n wa re ké Upiíma Yeesu kecáá Yerusalem-pó kpu, ne we. ¹⁴ Kari umekó m póone, ari sée ari pee mese maa re Upiíma mela meké wa.

¹⁵ Kari keló ke-i siyáa sinyine n tóne, ari meróóóóre cápine ari Yerusalem tómpó. ¹⁶ Yeesu pipiretiki pee Sesaree-i ní we kecápe pinyine apí yisi apí ró sáruni apí ne Siipuru ukó unyine keyó ró sí te piké kei ró yósi. Pi ye u sée re Manasóó. Háí áí neni-me kuu Yeesu tikilē.

Póoli ye Yakupu keyó ha

¹⁷ Kari Yerusalem n tuipó, Yeesu pikó apí ne mpóónare ró yósu. ¹⁸ Kai kóso n weesi, Póoli uu ró tiki ari Yakupu keyó sí. Piwéése píco nnéi póó kó kei cápinepó. ¹⁹ Póoli uu yisi uu pi yáasi uu pee lé ne lé ke Ulélécaa uu ne upikeí rintíki uu ne mpuri sane pikó kecápe wai pi keenkee kelé-kelé. ²⁰ Kapi lé n kó, apí Ulélécaa pakare, apí pee Póoli maa re: Pó nyání, umáreco! Písuifi yare píle píle ákotokú kefi kumúnjé pee nté Upiíma ne kefa tene pin kó irósé tíkilē ŋsone. ²¹ Pi kó pee pi símisi re pó ye Písuifi pee mpuri sane pikó kecápe ní we céésile re ápi kape ye Moisi isé waise, te lé nnya, ápi kape ye siwá tiké, ápi kape ye kó inyékií wa. ²² Tóké nkpréni ní-ye kpísi? Mpá líké íye wa, pi yé kó te pó ka. ²³ Lé nnya, a mmē kari nní pó m maane ritiki. Pítisi pina pinyine ye nté keróóópe wole re pee rinóó n yekei re pi yé pimécire Ulélécaa pa.* ²⁴ Pírinóó tē itunje ye tómpole. A pi kpísi, nó ne pē ani kesé piyufune inyóónse wai, aa lé kapí ne n nyóónsene kecáá hééle. Kei ke písoi apí yé pee yé te lé kapi kepóóáá n símaankee ye nnóóme le, apí kó yenu re pó ticuruu ye Moisi isé tikilē. ²⁵ Tó mpuri sane pikó pee Kirisi pikó m panse pó títelé piwóle masile ari pi símisi re tó símaanele af tone re ápi kape ye inyóónsere née ménye lí. Aapi kape ye kó isee kápi rimpá piké ménye lese isare lí. Piké kó pimécire tí, ápi kape iwásá n wai.

²⁶ Kai kóso n weesi, Póoli uu pítisi pē kpísi apí ha kesé akópe piheere inyékií wai uu pee Ulélécaa keyó loni uu kumúnjé kpe-i ke inyóónse tóráó siyaa así ha n tenene písoi símisi.

Pi Póoli Ulélécaa keyó-i tt

²⁷ Siyáa siseei sē kapi ye ne áyu n fú sin ne ketóŋé tuine, Písuifi pinyine pee Asii keté-pó n léeri apí Ulélécaa keyó-i Póoli yenu. Api písoi nnéi tálaankee apí u tini. ²⁸ Apí n cáái re: Isirayeli pikó, ani kam ani ró lé! Usoi uyee nípá yei ne nípá úye Isirayeli pikó kecáá nsímé kópe n símisi uu kó tee re úka úu kape ye Moisi isé ne Ulélécaa keyó nké waise ye nkó. U nkpréni ntóráó tē ne Pikireki kei lonle uu kó keló sone ké mékperinkpe waise. ²⁹ Pi pee kuyu kémeé Póoli ne Efeesi ukó kapi ye n sée re Turóŋim yenle apí pēé m músu re Póoli ye ne Ulélécaa keyó u lompolé.

* 21:23 Tinóó kapi n yekei aseí re háí ne kumúnjé kunyine-pó ápi yé píta n ntí ápi ye kó nnyúpi nyai.

³⁰ Ai kuyu nnéi nókore, pisoi api awélé nnéi n léenti pin kálaapo. Pisoi api Pòoli tini api ne Ulélécaa keyo iyaa leepo api mese ne mese ke hánesi. ³¹ Pin pee nkpéni náasi piké u kpu. Nsimé nn Ròm písóóca uwéése kutu-i loni re Yerusalem kuyu nnéi ye nókore. ³² Uyē uu mese ne mese písóóca kpéé ne písóóca pico cápine uu ne riwúí-mē wurupo. Kapi usóóca wéése ne písóóca pico n yé, api pee Pòoli ipépi yá. ³³ Usóóca wéése uyē uu pee nyósópo uu ne Pòoli kó, uu u tini uu rinóo he re piké akpanii até ne u paasi. Uu pee pisoi pee n lémaalé pise re: Uye kecire lo? Yo kuu mpíí wa? ³⁴ Amá pisoi api pee méwoo ne meco n cáái, úka uu ko uco nkó kómei. Usóóca wéése uu pee ríka kómei. Uu mese upisóóca rinóo he re piké Pòoli kpísi piké ne písóóca keyo ha. ³⁵ Ke Pòoli uu sitákui kapi ye ne kulee rirtáa n tu, písóóca api rikpákará ke pisoi api ne u rí la nnya u sakaa. ³⁶ Pisoi riwúí ye pee u tikilenle pin cáái re: Aní u kpu!

Pòoli ye pisoi kecəpe rinóo yası uké uriyu heere

³⁷ Kapi n la piké Pòoli ne písóóca keyo ló, uu usóóca wéése pise re: Ne ncée má ké símisii? Usóóca wéése uu u pise re: Pó Mékireki kómeilee? ³⁸ Lē nnya, ái póo Esipiti ukó uyeé sé nní rícaokoi ne rí ka uu pisoi kó ákotokú ana kpísi uu ne kucesi kóima loni re piké atəpi u lēe? ³⁹ Pòoli uu u pese re: Né ne Usuifi le. Silisii ketē-pə, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Mpá yei-pə kaku kó ríyu má. Ne pó we re a ncée né he ké risoiwuí ntí rinóo maa. ⁴⁰ Usóóca wéése uu ncée u he re uké símisii. Pòoli uu sitákui kecáa nyere uu pisoi pē kunípe sika re piké riséé. Api pinnéi séé keu. Pòoli uu pee pimeyu kapi ye n sée re Mē-epiree ne rinóo pi maa re:

22

¹ Pinésáa ne pinémáreca, ne la ké nkpéni rinéyu heere. ² Kapi n céri re pimeyu kapi ye n sée re Mē-epiree kuú ne pi símisii, api píséé nyóonse. Uu re: ³ Ne Usuifi le, Silisii ketē-pə, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Amá Yerusalem nté kapi né rimúlú. Kamaliyeli yeé pee unécélaa. Uyeé né céesi lē kam ye pirósáa isé rintiki kélé-kélé. Am ye pee Ulélécaa líkó ne akpéri wa, yare káni ye nní ne akpéri li n wa meca. ⁴ Ne ye pepee Yeesu n tikilē n wéekusenle am ha ne pi kóni. Ne ye pee pitisi ne pinósi cópiile am pahaankee am kukpaniilee wai. ⁵ Ulélécaa usina ne kuyu piwéése yé fe api ne nnéno símisii re am kiraase. Piricuruu ye átélé ne Tamaasi né tumaalenle re ké fe ké Yeesu pikó pee kei n fe cópii ké pahaankee ké ne Yerusalem ha ké ha íwe pi wa.

Pòoli ye umefine meconse nkó símisii
(UPM 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Kam pee keyáa keniyine ncée kpísi, ké ne Tamaasi n nyahaipo, itunje in la iké kecire tu. Kei ke metéi píima manyine ame keyómecaa-pə mese ne mese leeme ame tapu amé ne né kóónú. ⁷ Am keteni-lólu, am kóm lin né tee re: Səoli, Səoli, yo kecire nnya kaa lē né wéekuselē? ⁸ Am pee pise re: Póo úye, Upíima? Uu rinóo né yósu re: Née Nasareti ukó Yeesu kaa nní n we pən wéekuselē. ⁹ Pinéséncə api metéi mē yenu, amá api pee uyeé ne né n símisii rinóo ríka kó. Kei kam pee re: ¹⁰ Ké íye wa, Upíima? Upíima uu né pese re: A yisi, a Tamaasi ha. Pi yé ha kei-pə pó símisii lē kaa yé n wa. ¹¹ Ke metéi píima mē ame né n nyínse nnya, pinéséncə api kunípe né múlú api tóroi api ne Tamaasi sí.

¹² Utisi uniyine ye pee kei wele api ye u séi re Ananiyasi. U pee Ulélécaa isé tíkilenle rísoné. Pisuifi nnéi pee Tamaasi-i rí we ye pee ukecáa anóo sone símisile. ¹³ Uu kenékúri weri uu né maa re: Unémáreca Səoli, ipónípee iké nkpéni wúkule. Kei nní ke inénípee ii wúkule am u yenu. ¹⁴ Uu ko kpá re: Pirósáa Uleecaa ye tīyesele re a umela ceri aa ko aseu ute ceru aa liute nkó kóm, ¹⁵ te li we re póo yé masí pisoi nnéi inípee-i uiseérakóo li aa lē kaa n yé ne kaa n kó pi símisii. ¹⁶ Uu pee né pise re: Yo nnya kaa nkpéni ko pee náñaise? A yisi piké míni pó wole aa Yeesu rinyiri séi uké apókope pó sárei.

Pòoli ye lelee n tīyese kuú ne mpuri sane pikó-i rí ha símisii

¹⁷ Pòoli uu ko kpá re: Kam Yerusalem m pəle, ne Ulélécaa keyo-i hale am keyóme yáasi. Kam rí we nen keyóme yáasi, am lólu yare kenípeehee kee né tī. ¹⁸ Upíima kam yé uu né maa re: A meke Yerusalem kuyu-i le. Pisuifi api yé mmē kaa kenécáa n símisine nymuri. ¹⁹ Kei kam pee u pese re: Piricuruu ye nyule, Upíima re ne pee Pisuifi ayomeyáhaalee kalenle nen pepee pó n tíkilē cópii nen kukpaniilee wai nen ko pi kaiinkee. ²⁰ Tinécúruu ye pee wele kumúnjé kpe-i kapí pee úseérakóo Etiyeni menye n kəoni. Pimewai mee peé ne né risále am pepee nní u n kópu ilú múlú. ²¹ Upíima uu pee né maa re: A yisi, ketaa-pə kam la ké pó tú, mpuri sane pikó kémee.

Pòoli ye Ròm usóóca wéése símisii re uyē ne ko Ròm ukó le

²² Pisoi riwúí tē ari Pòoli kutu n cəlé áí ne kumúnjé kpe-i kuu anóo nyē rí ma tulu. Kei kapi sicáaila ló te: Aní kpu. Ai ne sá re nkó uké nfáa m má! ²³ Ai kuwósi pi wai api pee m pupukee pin piilú máhani pin fónje pin nkoŋo yukuse. ²⁴ Kei ke Ròm písóóca uwéése uu pee rinóo he re piké Pòoli ne písóóca kekale-i lompo piké iséi u suúkee uké símisii útu la. Peé uye-i, pi yé pee

céri lē nnya ke pisei api n cáái pin ne u tēni. ²⁵ Amá kapi u m paasi re piké u kaii, uu usóóca kpéé pise re: Nō ncéé má re noké Rōm ketē ukó ke nsímé rín kahane n kpu iséi súúkke? ²⁶ Ke usóóca kpéé uyē uu lē n kó, uu sí utú ha usóóca wéése símisi re: Usoi uyē Rōm ukó le, iye kaa nkpeni waine? ²⁷ Kei ke usóóca wéése uyē uu pēe Pōali kekúri hápō uu u pise re: A né símisi ké kó te pō Rōm ukó lē. Pōali uu re: Ee! ²⁸ Usóóca wéése uu kō kpá re: Siwóó píima ke nēe hēele aní ne panse keyupipi. Pōali uu re: Nē ne hái kenémare-me keyupipi le. ²⁹ Pēpēe pēe ní la piké u n káií uké símisi apí mese ne mese kekúri yisi. Iwame ní usóóca wéése ricuruu loni, kuu n yé te u tīyese api Pōali paasi apí káií un kō ne Rōm ukó nnya.

Pi Pōali ne ketúhaane píima ha

³⁰ Kai kóso n weesi, usóóca wéése uú n la uké yé lē ke Pōali uu n wa ke Pisuifi apí ne pitele u n sēlē. Uu akpanii kēme u lese uu pēe rináō he re pēpēe ye Ulélécaa inyóōnse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi piké cápine. Uu pēe tīyese apí ne Pōali hápō uu pikēcōpe u nyereese.

23

¹ Pōali uu pitúhaane píima pē inípeē tapu uu pēe re: Pimárecō, ne inésoi kēme Ulélécaa inipee-i rísōne keisile hái ne neni-me. Kefa kēse kam ne u tikilē. ² Kei ke Ulélécaa usina Ananiyasi uu pēe pēpēe Pōali kekúri ní we rináō he re piké nnáō kecáá u pi. ³ Pōali uu pēe re: Pó ke Ulélécaa uu pépune, pó mmēle tomé mmú. Pō kei tū te pōké isé ritiki pōké ne né túhaane, áí pōké isé rikéñéē aa rináō he re piké né káií! ⁴ Pēpēe ne u n kólē api re: Ulélécaa usina ye Ulélécaa pikēi n wai kaa nní lámāanke! ⁵ Pōali uu re: Am nyu re Ulélécaa usina lo, pimárecō. Li Ulélécaa ritelē-i wólaalē te kape kupóyu uyukáō kecáá nkópe n símaanke.

⁶ Pōali ye pēe picére máalenle re Pisatusee ne Pifarisi pēe ketúhaane ke-i kesé we. Lē nnya kuu ketúhaane ke-i ricáái re: Ne Ufarisi le, pimárecō! Unésáa pó kō Ufarisi. Kam n tálē te Ulélécaa ye nkpō kēme pikpōkpō yukusene nnya kapi ne nté né túhaane. ⁷ Uké ne lē pimáa ní masí, Pifarisi ne Pisatusee pin nsímé pipásaine rikápáá, pisei apí kēne, nípá piye ne pikunai. ⁸ Pisatusee ápi ye ηmurei re pikpōkpō yēē nkpō kēme yisi, ápi ye kō ηmurei re pilécaatume ne lifáakó lēe áí nní kúyene ní we ye we. Amá Pifarisi pó ne ye linnéi ηmureile. ⁹ Iwáō ii cōni, isé picélaa pinyine pēe Pifarisi kunai-mē ní we apí yisi apí késu apí ne ketē kpeeni apí re: Ari usoi nkó nkópe níka nyáni. In n la, lifáakó lēe áí kúyene ní we nēe ulécaatume unyine ye ne u símisi. ¹⁰ Iwáō ní taá, hái áí ne usóóca wéése iwame wai re ápi kape nté lē n wai apí ne Pōali céériine. Uu lē nnya písóóca rináō he re piké riwú-i lompō piké Pōali lesepa piké ne písóóca kekale u ha. ¹¹ Kesine ake wai, Upíima uu Pōali kekúri nyosópō uu re: A ikari wa. Lē kaa nní Yerusalem nté inéseérakóō n li, li we re pōké limecō Rōm-pō u li.

Pisuifi ye ríηmulaane re piké Pōali kpu

¹² Kai kóso n weesi, Pisuifi pinyine apí cápine apí ηmulaane apí Ulélécaa keyu-i wéeri re pinsá Pōali n kpu, ápi líka melélé má. ¹³ Pēpēe lē tíηmulaane ye pisei afēna rifaaule. ¹⁴ Apí yisi apí ha pēpēe ye Ulélécaa inyóōnse n wa piwéése ne kuyu piwéése leepō, apí pi maa re: Tō meróóci re kpísile ari he, ari Ulélécaa keyu-i wéeri re tansá Pōali n kpu, ári líka melélé má. ¹⁵ Lē nnya, nō ne pitúhaane tōrō, ani rísōne kómeine, ani kpárá aní ha usóóca wéése pise re uké ne Pōali nō kam noké nsímé mmē tipérése noké yé nké. Tó ne meróóci re picápine máalenle re toké ncéé u riké toké u kpu.

¹⁶ Kei ke Pōali umerepi unyine uu nsímé mmē kō, uu yisi uu písóóca kekale sí, uu lompō uú ha Pōali kutu-i wai. ¹⁷ Pōali uu pēe usóóca kpéé use séi uu u maa re: A ηmánē nkó usóóca wéése kēmee sárumpō. U lalē uké nnyine u símisi! ¹⁸ Usóóca kpéé uyē uú ne usóóca wéése kēmee Pōali umerepi sí uú ha re: Ukaníikó Pōali ye ne sée uu né maa re kē ηmánē nkó ne kepómee kam te u nnyine mále uké pó símisi. ¹⁹ Kei ke usóóca wéése uyē uu ηmánē uyē sée, uu kunípe u tini apí ne iyaa leepō. Uu pēe u pise re: N-ye kaá la pōké né símisi? ²⁰ ηmánē uyē uu re: Pisuifi pēe rináō rise wa re piké rikpárá piké kóso pó pise re a Pōali ne ketúhaane píima-i hápō keké nsímé mmē rísōne ripérése piké yé nké. ²¹ Pin n ka, kape ne kutu pi rica. Li we re pikēcōpe, pisei ye afēna rifaau pēe ní la piké Pōali tí. Pi wéerile re pinsá u n kpu, ápi líka meluke néē meníre má. Pi pimēcire picápine máalenle, tipónóō ηmane kapi nkpeni mé. ²² Usóóca wéése uu pēe ηmánē uyē maa re: Kape tīye unyine uké kó te pō mmú né símisi. Uu pēe re uké nkpeni n ηme uké tómpō.

Pi Pōali ne uyóopi píima Felikisi leepō

²³ Usóóca wéése uu pēe limemáá písóóca kpéé pité séi uu pi maa re: Ani písóóca píle píle meté ne pisantone kuwóō ne afēeré ne pipáñkóō píle píle meté cápine piké n nyu re pi yé fe apí kesine mese áme we kefi kumúñē Sesaree tómpō. ²⁴ Ani kō isá nyóōnse ye ye ne uyóopi píima Felikisi kēmee Pōali n tu líka áí yé u n wa. ²⁵ Usóóca wéése uu kō ritelē wólu uu pi múise re piké ha Felikisi pa. Lē kuu n wói ye nní.

²⁶ Ne pó yáasi, Upiima Felikisi. Néee Kulooti Lisiyaasi. Néee rítelē nti pó wólu. ²⁷ Pisuifi ye usoi nkó kam nni pó m pápalē tinle re piké u kpu. Kei kam pee kó te u Rom ketē ukó le, am peé ne pinésóca hapo am u come. ²⁸ Am pee re ké kó te rí-ye kecire ke Pisuifi apí ne u cési, am pee u kpísi am ne piketúhaane píima sí. ²⁹ Kei kam pee céri re piisē kecáá kapi nsímé pásaine. Am unkópe níka yē kapi yé ne usoi ní kpu néee kapi yé ne akpanii u n wa. ³⁰ Am kó limemáá kóm te Pisuifi ye ñmúlaankē re pi yé u kpu. Lē nnya kam mese ne mese pó u papalē, am kó upiteeco símisi re piké ha kepómee ketahai u sée.

³¹ Písóca api usóca wéese rinoo kuu n he tiki, api Póoli kpísi api kesine ne Antipatiriisi u tómpo. ³² Kai kóso n weesi, písóca pee ána n sōne api pikekale-i peese, písantone ñmane api ne Póoli tómpo. ³³ Kapi Sesaree n tuipe, písantone api rítelē uyóopi píima Felikisi pa, api kó Póoli u nyise. ³⁴ Ke uyóopi píima uu rítelē pikéé m masí, uu Póoli pise re u kuwélé kúye ukó le? Kuu n kó te Silisii ukó lo, ³⁵ uu u maa re; Pipóteeco pin n ka, né pee pó píseise am kóm. Uu pee rinoo he re piké Póoli kpísi piké ha Erooti keyo-pó hánesi.

24

Pisuifi ye Felikisi keyu-i Póoli ne nsímé rikpáá

¹ Ai wai siyáa sinupú, Uléléca usina Ananiyasi ne kuyu piwéese pinyine ne usíméyóó unyine kapi ye n sée re Terituluusi api Sesaree-i hapo. Api uyóopi píima Felikisi-i sí te piké ha Póoli ketahai sée. ² Uyóopi uu Póoli séipa, Terituluusi uu yisi uu picé u kápáá, uu uyóopi maa re: Urósáa, uyóopi píima! Póó tíyese kari nkíññe-i we hái ái neni-me. Ketē kaa rísone n múllē nnya ke nconse meya nn kerótē nké kecáá wa re líké ne ke sonesi. ³ Tó pakare! Ne pipókei ne lē kaa mesére ne nípa yei ró n wai. ⁴ Am la ké kó picón pó rikpá. Amá ne rikón pó wúkule re a kó ne kefa ró fenne, aa nkáripí kutu ró co. ⁵ Tó yē te utisi nkó ye likpáree linyine le. Uye Nasareti pikó mekóole icápine uyukáó. Ketē nnéi Pisuifi kecópe kuu nícokoi tanaalē. ⁶ Ticuruu u pee náásile uké Uléléca keyo mékperinkpe waise, kari peé ne u tl. [Tó peé lala tóké ne u túhaane yare ke irósé ii m pise. ⁷ Amá usóca wéese Lisiyaasi uu weri uu ne rñane arónipe-i u yósu. ⁸ Uu pee Póoli piteeco pē maa re piké ne nsímé pó leeme.] Pñ tipócuruu Póoli m píseise, pó yē te mmē karí ne u n cési ye aseí le. ⁹ Pisuifi tōrōo api yisi api Terituluusi kecáá kpá api re mesei, lē kai li.

Póoli ye Felikisi keyu-i uriyu heere

¹⁰ Kei ke uyóopi píima Felikisi uu peé ne kunípe Póoli rinoo he re uké unkó símisi. Póoli uu re: Urósáa uyóopi, ne nyule re hái ái neni-me kaa kerótē nké kecáá itúhaane le. Lē nnya kam ne kefa kese kepóyu-i rinéyu heerene. ¹¹ Pó fe aa ripócuruu pise aa kóm te kam ne Yerusalem-i ní ka, siyáa kefi ne sité ye nsí. Uléléca kam piyáhaa ka. ¹² Uka úu keyáa kenyine né leepo, tó ne unyine ton Uléléca keyo-i néee kuyómeyáhaalee-i néee kuyu-i we ton yóí néee ton písoi kupakareciré tálaankēe. ¹³ Písoi mpí apí yé níka yē piké re mmē kapi ne nképéni nté né cési. ¹⁴ Amá né kepóyu-i aseí símisi re ne necée fale mmē kapi nni n kpíllē te mekóole icápine ukó le. Amá pirósáa Uleeca kam pee yáasi nen kó lē nnéi lee ísē ne antepuye atelē kéme ne wólaalē ne kefa tenelē. ¹⁵ Lē kam n tálē ke pē ticuruu póo kó tálē te Uléléca ye písoi sone ne pikópe pee n kpí nkpo kémee yukuse. ¹⁶ Lē nnya kam mesére ñmóópulé te ké Uléléca n tikilē ne kefa kese.

¹⁷ Kam ne nté n yisi, li ñmē kulúí wale. Ne neni peeme re ké nnépuri pikó linyine he, ké kó nyóonse ké ne Uléléca yáasi. ¹⁸ Lē kam peé ne Uléléca keyo-i kparalē kapi ne né leepo, nen akópe piheere inyekii piwai máame. Tisoiwuí ríka ári pee kenékúrí cápínalē. Am kó pee nícokoi níka wai. ¹⁹ Pisuifi pinyine pee Asii ketē-pó leeme api kei né leeri. In pepee pee nnyine má piké ne né cési, pē kai peé ne sá re piké kepómee kam. ²⁰ Néee pepee nté nni ní we piké símisi nké te kari ketúhaane píima-i pitúhaane ní ha, nkópe rí-ye kapi kenécáá yé? ²¹ Néee nnékópe kam neni n wa mee lē kam ketúhaane kecópe rin-yóó re: Kam n ñmurei re pikpókpo yē nkpo kémee yisile nnya kapi nképéni ne nōkenéyu-i né túhaane.

²² Felikisi ye pee Kirisi ncee kecáá nyule. Uu nsímé piké ne yá uu pitúhaane keyáa téñse, uu pepee Póoli ketahai n sée maa re: Usóca wéese Lisiyaasi un píyei n ka, né pee nōnnésímé ripérese rísone. ²³ Uu pee usóca kpéé tinoo he re uké Póoli kukpaniilee-i wa uké ukecáá m paillé, amá uké ne kéyu u m purú, uu kape ye yé re upikó apí kape u lé.

Pi ne Póoli Felikisi ne unósi Turisii kéme ha

²⁴ Póoli uu kei lē n we aí ne siyáa sinyine kóónú. Uyóopi píima Felikisi ne unósi Turisii apí hapo. Unósi uye Usuifi le. Uyóopi Felikisi uu tum api Póoli u séipa, uu u pise re uké u símisi, yo kapi ye re usoi ye Kirisi Yeesu ne kefa tene? ²⁵ Ke Póoli uu aseí pitikí ne lē ke usoi uu yé umecire rimmúlú ne lē ke Uléléca uu písoi n túhaanene nsímé ní ló, ai Felikisi cón. Kei kuu pee Póoli maa re: Pó fe aa nképéni lē tómpo. Nen píyei kéyu n yē, né kó pó sée. ²⁶ U peé lē tálē te Póoli uké siwóó u he. Lē nnya kuu mesére u séleipo pin yóí. ²⁷ Ai lē n we ñmē ité íí ne tómpo.

Pōrisuusi Fesituusi uu Felikisi ripōho iyōōpi tone. Felikisi uu Pisuiifi mpōōnare n la, uu lē nnya Pōoli kukpaniilee-i n yālē.

25

Pōoli ye uyōōpi pīma Fesituusi kēme pitūhaane ha

¹ Fesituusi uu Sesaree keteni-i hapō uu siyāa sitaani wai, uu pēe limamāā yisi uu Yerusalem tōmpo. ² Kei ke pēpēe ye Ulélécaa inyōōnse n wa piwēēse ne Pisuiifi pēe kuyu iwēēse n tū api yisi api ukemēē Pōoli ketahai séi. ³ Api kō u welu re uké ne pi kō uké ncēe pi he piké Pōoli ne Yerusalem pēepō. Tipine kapi lē wa piké ne ncēe u rī kpu. ⁴ Fesituusi uu pi pēse re Pōoli ye Sesaree-pō kpaniilenle. Uyē ticurruu yē kō nfāani kei pēle. ⁵ Uu kō pi kpā re: Nōpinēyukōō piké né ritiki. In te usoi nkō ye linyine caai, piké ha ketahai u sēe. ⁶ Fesituusi uu Yerusalem-i tone siyāa sipaha néē kefi kumūjē uu pēe kelene Sesaree pēle. Kai kōso n weesi, uu ketūhaane-i sf uū tone, uu tum api Pōoli kpīfō. ⁷ Kuu n hapō, Pisuiifi pēe Yerusalem n léēpō apī hapō, api u kālisi api nsīmē pīma nnyine ne ketahai u séi. Nn kusa kulūi we. Amā piuka uū fe uké nyise re aseī kapi sīmisi. ⁸ Pōoli pōō kēsu uu re: Am ne Pisuiifi isē néē Ulélécaa keyo néē Rōm uyōōpi Sesaa pūnne.

⁹ Fesituusi uu Pisuiifi mpōōnare n la, uu lē nnya Pōoli pise re: Pō ḡmurei re piké ne Yerusalem pō ha piké ha kei-pō kenémēē ne nsīmē mmū pō tūhaane? ¹⁰ Pōoli uu u pēse re: Sesaa ripōō-i kam nnī nyenu, kei kai ne sá re piké ne né tūhaane. Tipōcūruu ye nyule rīsone re am Pisuiifi líka caai. ¹¹ Nen ncaai nnyine n wa kapi ye ne usoi rī kpu, am nkpō kēsu. Amā in te pi ne né rikpārāle, ūka uū ncēe má uké pianipe-i né ritēpō. Ne pise re piké ne nnésīmē Sesaa kēme tu. ¹² Fesituusi ne pēpēe mesōho u n kpariise apī símaane, uu pēe Pōoli maa re: Pō re mpōōsīmē nkē Sesaa kēme tu. Lē nnya, Sesaa kēme kaa yē kō ha.

Fesituusi ye Pōoli nsīmē uyōōpi Akiripa sīmisi

¹³ Ai siyāa kulūi kōōnū, uyōōpi Akiripa ne uyēi Pereniisi apī Sesaree-i Fesituusi piyāhaa sf. ¹⁴ Kapi siyāa kulūi n wa, Fesituusi uu Pōoli nsīmē mmē kpīsi uu Akiripa sīmisi. Uu re: Felikisi yēe pēe ntē iyōōpi n tōne uū ne né tise ye ukpaniikō unyine kulee wailenle ne neni-me. ¹⁵ Kam Yerusalem rī ha, pēpēe ye Ulélécaa inyōōnse n wa piwēēse ne Pisuiifi pēe kuyu iwēēse n tū api kenémēē ketahai u séi apī re kē wa unsīmē nkē kpu. ¹⁶ Kei kam pēe pi pēse re: Rōm pikō kēme, usoi un linyine n caai, ncēe rīn we re piké u kpu, pinsā kahane u n tūhaane. Li pise re u ne upiteeco piké tone kelene uké uriyu hēere. ¹⁷ Lē nnya kapi ntē né ritikime. Am nkpāni nānjaise. Kai kōso n weesi, am ne mēse ne mēse ketūhaane n tōsu am ha tone, am tum apī utisi nkō kpīri. ¹⁸ Ke upiteeco apī rī ka, apī fe piké nkōpē nnyine kam pēe ne u m mūsu nyise. ¹⁹ Amā piinyekii nsīmē ne utisi unyine yēe n kpu apī ye u séi re Yeusu ke Pōoli pōō n tee re u nfāa mālē nkō ḡmane kecāā kapi kējēne. ²⁰ Ai mēwoo né wai, am pēe céru iye kam yē ne li wa. Lē nnya kam te kē Pōoli pise re un n la, uké Yerusalem ha piké ha ne kei-pō u tūhaane. ²¹ Amā Pōoli uu yūlu uu re u la re Rōm uyōōpi Sesaa ricurruu uké nsīmē kecāā ripāi. Lē nnya kam te piké kukpaniilee-i u n yālē kē kam kē ne Sesaa u papo. ²² Kei ke Akiripa uu pēe Fesituusi maa re: Ne pēē la kē rinécūruu utisi nkō kutu rīcō. Fesituusi uu u pēse re: Kōso kaa yē kutu u rīcō.

²³ Kai kōso n weesi, Akiripa ne Pereniisi apī meyōōpilape tani, pi ne pipipiretiki apī kenōjla wai apī ne kutūhaanelee lompō, pisōōca wēēse ne kuyu piyukōō pin tikilē. Fesituusi uu rinōō he apī Pōoli kpīfō. ²⁴ Fesituusi uu pēe re: Uyōōpi Akiripa ne nō pitōōō mpī nōō nnī rī ka, ani utisi nkō ripāi rīsone. Pisuiifi riwūfi nnēi ye kale apī Yerusalem-pō ne ntē kenémēē ketahai u séi, pin caāi re ai ne sá re usoi nkō uké kō nfāa rikpā. ²⁵ Ne nsīmē mmē tipéréle am yēnu re uū ncaai rīka wa kapi ye ne usoi rī kpu. Amā ke uricuruu uu m pise re piké ne nsīmē Rōm uyōōpi kēme tu nnya kam ḡmurei re piké ne kei u ha. ²⁶ Am nyu iye kecīre kam yē utisi nkō kecāā wōi kē ne upiima símaapo. Lē nnya ricurruu kam ne nōkenémēe u ka. Pō, uyōōpi Akiripa kēme kam ne u ka re pōn pipīseise u m masī, né nnyine yē am titelē-i wōlu. ²⁷ Ai ne sá re kē mēwoo ukpaniikō ne Rōm uyōōpi-i ha, kām pēe lē nnya kapi pitele u n wai n wōi.

26

Pōoli ye Akiripa keyu-i uriyu hēere

¹ Akiripa uu pēe Pōoli maa re: Pō nkpēni ncēe mālē pōkē ripōyū hēere toké kō. Pōoli uu pēe kunīpe síka, uu nsīmē kpīsi uu re: ² Uyōōpi Akiripa, li neni keyāa nkē né láárū re né ncēe yē am nsīmē nnēi ke Pisuiifi apī ne né rikpārā kepōyū-i sīmisi. ³ Li we re pō Pisuiifi inyeki ne piisīmē kecāā kapi n kējēnente meyīkīyiki rīsone nyule. Lē nnya, ne rikōj pō wūkule re a niḡse aa kutu né cō.

⁴ Pisuiifi nnēi ye nyule lē kam hái inēḡmāne-me nnēpuri pikō kecōpe ne Yerusalem kēme inēsoi n li. ⁵ Hái ai neni-me kapi né nyu. Pin n la, piricuruu yē ne pinnōō sīmisi re ne pēe

Pifarisi kémee wele. Tóo ye ári pée pirýóymeyáhaa isé ne akpéri wai. ⁶ Kam n tálé te Ulélécaa yé lé kuu pirósáayaha m ma wa nnya kapi ne nté nní né túhaane. ⁷ Isirayeli pikó ipuri kefi ne ité iyé pó ne kó mesére kesine ne ketúné Ulélécaa yáásile in ne tálé te i yé lé kuu mekke-me pirósáayaha m ma yé. Kam likecáá n tálé nnya ke Pisuifi api pitele né wai, uyóopi Akiripa! ⁸ Yo nnya ke nǎ Pisuifi áni péé la náké ñmurei re Ulélécaa yé fe uu meykíyiki pikpókpo yukuse? ⁹ Tinéécúruu ñmaa ye péé musile re ké ñnañe ne tápaanke úka úu kape Nasareti ukó Yeesu rinyiri ne kefa tene. ¹⁰ Lé kam Yerusalem-po n wa ye lé. Ne rinéécúruu ñmaa Ulélécaa pikó meyá kukpaniilee tanle. Péepe ye Ulélécaa inyóonse n wa piwéése pée ye ncée né he re ké lé wa. Pin kó n la piké pi kó, li ye péé ne né risále. ¹¹ Ne ye pée ayómeýáhaalee rikale ant ha kei íwe pi n wai, nen náási re piké pinfatene kesi. Kunéfatoi ye pée pikécáá tásile, hái ricuruu am ye pi n wéékuselé ne acóyu-pó.

Póoli ye umefine meconse Akiripa símisi

¹² Limekó-i ke péepe ye Ulélécaa inyóonse n wa piwéése api keyáa kenyine ritélé né rimúise api ncée né he am yisi am Tamaasi sí. ¹³ Itunje kecíre kumúné, nen ncée-i we, uyóopi Akiripa. Kei kam metéi menyine yé men keyómecaa-pó leeri, men topaalé, men itunje metéi fe amé ne tó ne pinéséncó kóónú. ¹⁴ Ari ntónéi keteni-i lolú, am pée kóm, lin ne Me-epiree né tee re: Sólí, Sólí, yo nnya kaa né wéékuselé? Méwoo kaa ne né topiriinke yare kemínaa. ¹⁵ Kei kam pée pise re: Póo úye, Upíima? Uu né pese re: Néé Yeesu kaa n we pón wéékuselé. ¹⁶ A nkpéni yisi aa nyere. Lé nnya kam menécíre pó n nyíse ye nní: Ne la re a pansé unékeikó, aa ye kóónú aa lé kaa neni nní né n yé ne lé kam n sónti ke pó n nyíse picó símisi. ¹⁷ Mpópuri pikó, Pisuifi kecápe kam pó lesene ké mpuri sone pikó kémee pó tú. ¹⁸ Ne pó tum te a ha piinípe wáukule aa kujmaha-i pi lese aa ne metéi-i pi sí. A kó Setani anípe-i pi lese aa ne Ulélécaa kémee pi sí. In te pi ne kefa né tenelé, Ulélécaa yé piakópe pi sárei uu kó lisone kuú ne upikó m mé pi he.

Póoli ye uliwaiwai kecáá símisi

¹⁹ Lé kémee, am pée lé kai keyómecaa-pó né n nyíseme kesi, uyóopi Akiripa! ²⁰ Amá Tamaasi pikó ne Yerusalem pikó kam Nléecaasimé mefoi riyóó, am pée limemáá Yutee keté tóóo pikó nnéi ne sité siccó pikó yóó. Ne pi símisi re piké mefine conse piké Ulélécaa-mé pansépo apí n wai liké n nyíselé te pi mefine consele. ²¹ Nsímé mmé nnya ke Pisuifi api Ulélécaa keyó-i né tí, pin wéési piké né kpu. ²² Amá hái ne neni-me, Ulélécaa ye né nen ne we nen uiseérakóó le, mpá úye, siwá ne piwéése siyu-i. Am ye nféé nka ma, lé ke antepuye ne Moisi api mekke-me n yé api símisi re li weme memáá. ²³ Ne ye maa re: Uyé ke Ulélécaa uu n wéé yé kam uu íwe le, uu kpi uu ufoi pikpókpo kémee yisi. Uyé ye nsimé mee metéi m má Pisuifi ne mpuri sane pikó he.

Póoli ye Akiripa maa re uké Yeesu ne kefa tene

²⁴ Póoli un lé we un uriyu heere, Fesituusi uu cááipo re: Pó isohó torile, Póoli! Mepónyuwe piima ye isohó pó tóroisèle. ²⁵ Kei ke Póoli uu pée rinóo u yosí re: Am isohó tori, urásáa! Mmú kam nní n símisi ye meníje nsímé sone le nn kó aseí tikilé. ²⁶ Ne nyule re uyóopi Akiripa ye nní nnéi lé nní n wa pikóme máalenle. Lé nnya kam ne rinéépó ukeyu-i símisi. Ai mepíllú menyine-i kai keló kujmaha-i lé wa. ²⁷ Pó antepuye nsímé ne kefa tenelé, uyóopi Akiripa? Ne nyule re pó ne kefa n tenelenle. ²⁸ Akiripa uu pée Póoli pese re: Pó lalé póké né feriyé ké nté nní pansé Kírisi ukó! ²⁹ Póoli uu re: Lin yé nfáani néé lin yé píyeyi-pó, li kpére lé wa! Ne Ulélécaa welu re ái kape pó ñmane, amá liké nónnéni mmú nóo neni nní kutu né n cólé, nóo yé menéccó n we. Akpanii nnyé ñmane aké nó ripári.

³⁰ Kei ke uyóopi Akiripa ne uyóopi piima Fesituusi ne Pereniisi ne pē nnéi pée kei kesé n we api pée yisi, ³¹ api iyaa leepo, api pée pimécopécire n tee re: Usóí nkó úu líka caaí kapi yé ne usóí n kpu néé kapi yé ne akpanii u n wa. ³² Kei ke Akiripa uu pée Fesituusi maa re: Usóí nkó usóná pée m pise re piké né Rom uyóopi Sesaa kémee u ha, pi yé pée api u yápo.

27

Pisóóca ye Póoli ne Rom kuyu ha

¹ Kai n símisi afí tone re kúninói kari yé ló arí ne Italii sí, api Póoli ne pikpaniikó picó pinyine kpisi api usóóca kpéé unyine kapi ye n sée re Yuliisi anípe-i wai. U Rom kutópílee kpé kapi ye n sée re Rom uyóopi kutópílee kémee úyukóó use le. ² Atiramiiti kuyu ke kúninói kpé kari n ló aku lééri kun Asii sité aninói sinyere kanéi. Ari ku loni arí tómpó. Masetuwaani ukó unyine yeé Tesaloniki-pó n we api ye u séi re Arisitariki ye pée keróóme wele. ³ Ari liukóóo Sitóo kuyu tulu. Yuliisi ye pée Póoli rínañe wáile. Uu ncée u he re uké upisane rilólólú, un ye yo n la, piké fe piké ye ne kutu u ricó. ⁴ Kari kei n yisi tón tósu, kuyó aku keróóyu-mé m pepuri, ari pée Siipuru kuwéé kpé mé ke kuyó áku n we tikí. ⁵ Ari pée Silisi ne Pamfílii menímaa ténj arí ne Lisii keteni-i Miiri kuyu tulu. ⁶ Rom usóóca kpéé uyé uu kei kúninói kucó kunyine ye nu kpee Alekisantiri n lééri kun Italii-mé sí. Uu kpe-i ró tani. ⁷ Siyáa kultii kari nnánári ne kúninói sone. Iwe

piima kari li ari kelene Kiniiti tulu. Kuyo áku ŋmurei toké lē n tikilē toké ne kéyu-mē ha. Ari pēe mese Salimonee kuwélē-mē míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kireeti mecáa tiki. ⁸ Ari iwe piima le arí ne rikóitime kanei arí ne kelō kenyine tulu. Pi ye kei sée re Aninói-Kenyere-Sone. Lasee kuyu kaí ne kolē.

⁹ Ai kusa rō nánaise. Anóopahaa keyaa ye pēe pitómpo masile. Kúniinói pilone ne nceé pinónŋ yé fe api ne nkpo weri. ¹⁰ Lē nnya ke Póoli uu kúniinói pikeikó símisi nísone piké kō. Uu pi ma re: Pinésáne, ne yē te ntócee mmú pitiki yé ne nkpo rō kam. Kúniinói ne ilū kaku n topori ye meyā caainkeene. Ai nkpani ilū ne kúniinói ŋmane, amá ne tóopi. ¹¹ Amá Róm usóóca kpéé uyē uu kúniinói utikíki ne kuute nkō ne kutu n colē ai tósu Póoli nkō kuu m ma. ¹² Ai kō yá, aninói kenyerē áke pēe nyamí te piké kei nnyiye piima kumúnŋé-i siyáa wa. Kúniinói pikó meyā api pēe lē nnya re pi yé kei yisi. Pi lē pēe náásile re lin iye n we, piké Kireeti aninói kenyerē kē kapi ye n sée re Fenikisi tu, aninói kenyerē kee itunŋe kelólé awélé keté-mē kéyu palenlē. Kei kapi la piké nnyiye piima kumúnŋé-i siyáa wa.

Meyo maamaa menyine mee míni kecáá m pépu

¹³ Ke kúniinói aku lē n nyenu lin nánai, keyopi kenyine ake itunŋe kumii-mē pepuri, api músu re pi yé fe api nkpeni lē kapi n la wai. Api pēe kesáú kapi ye ne kúniinói n nyereese sakaa api nceé kpísi. Api míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kireeti n kanei. ¹⁴ Mese ne mese, kuyo kunyine kapi ye n sée re Erakilōo aku míni kepáápáá ketē-mempō pepuri ne rínanŋe. ¹⁵ Ai kúniinói kpáú lin ne tósu, ai kunyerese we. Ari mese yá aí ne rō n tósu. ¹⁶ Ari míni kepáápáá ketē sírsápi kenyine kekúri tómpo. Pi ye kē sée re Kulotaa. Ari pēe náási arí ne fe arí kenóipi kapi ye ne písoi n léise lese. ¹⁷ Kúniinói pikeikó api kúniinói kémeē ke tampo. Api pēe limamá inŋe pahaankeē api ne kúniinói kóónú. Iwame ii pi wai re ápi kape ha Lipii menimaa ritime rinyenetū tinyine rikam. Api pēe kusánŋáa maamaa kpēe kuyo n wai cepise. Api nnánári n sōne pin kuyo tikilē. ¹⁸ Kuyo aku lē tō m pepu kum mpape kpálē aí ne rō weesi, api pēe mese ilū ke kúniinói aku n topori n hasu pin míni-i sariipo. ¹⁹ Kai kō piweesi rinkpá, api kúniinói ikéilū inyine pifónŋe kápáa. ²⁰ Ai wai siyáa kulúti, itunŋe ne awárepi áa kúyene wa, meyo men lē ne rínanŋe pepu, ari pēe m músu re ntókó ye tenele.

²¹ Ai nánai, tó úka úu iluke li. Póoli uu pēe yisi uu písoi kecōpe nyere uu re: Pinésáne, non pēe nnékó kutu rincō, tó ye pēe Kireeti-po tone ári ye ásáláú piima nnye ne risáne toké ne ilū fónŋe. ²² Lē nnya, kē nkpeni nó símisi ani rikínŋ tápisi nísone. Nó úka úu kpine. Kúniinói ŋmane kpēe ásáláú waine. ²³ Ulélécaa uyee né n te nen kō u keisi Uleecaatumē ye kesine nké kenémee kale. ²⁴ Uu né ma re: Iwame ii kape pō wa, Póoli! Pō Sesaa kémeē pitúhaane sinle pái! Pō ke Ulélécaa uu n la nnya, u yé kō pipóóncō nnéi nfáa tīye. ²⁵ Lē nnya, ani ikari wa, pinésáne. Ne ne kefa tenelē te lē ke Ulélécaa uu m ma kai lene. ²⁶ Amá kuyo yé rō lese aku míni kepáápáá ketē kenyine ritime sá.

²⁷ Karí ne n weme, sisine kefi ne sina kari lē Metiteranee menimaa kémeē wa, meyo men tó kpáúlé. Ai kesinecō kumúnŋe kúniinói pikeikó wai yare tō ne ketē kóima kenyine nnyáa wale. ²⁸ Api méŋme kapi ye ne míni mecímá m musí kpísi api fóm, api yénu re simetiri afēetaani ne síseei kame címú. Api kéyu-mē nyosópō api kō pimúnŋe kpá, api yénu simetiri sité ási we afēetaani. ²⁹ Api pēe n wuru re kúniinói áku kape aparecaŋaa anyine rikam. Api pēe lē nnya sisáú sina kapi ye ne kúniinói n nyereese kepire-mē cepisepo, api pēe m mé pin yōone re líké weesi. ³⁰ Kúniinói pikeikó ye pēe lala piké léepo piké wuri. Lē nnya kapi kenóipi kē kapi ye ne písoi n léise míni-i ricepise api pēe kpárá re pi lala piké ha ne kesáú kéyu-mē ku nyereese. ³¹ Póoli uu Róm usóóca kpéé ne písóóca picō maa re: Písoi pēe pinsá kúniinói kémeē n tone, ani nkpo-i mélele má. ³² Písóóca api pēe méŋme mee kenóipi kapi ye ne n léise m múllē sení, api ke yá ake lolu.

³³ Liké kelene n weesi, Póoli uu pinnéi maa re piké iluke li. Uu re: Siyáa kefi ne sina ye nsi kani ne mpóócaai tū non mé ani kō líka li. ³⁴ Ne la kē nó símisi re ani iluke li. Li pise re noké li noké ne nfáa m má. Nó úka nnyúpi ricuruu rín ríyu kecáá wehene. ³⁵ Kuu lē m ma, uu kukpóns kpísi, uu pinnéi inipee-i Ulélécaa pakare uu pēe ku kpókri uu piluke kápáa. ³⁶ Kei kapi pēe pinnéi ikari wa api iluke le. ³⁷ Ntónéi ye pēe kúniinói kpe-i wale písoi píle píle meté ne kuwóó ne afēeré ne pikpuulū (276). ³⁸ Ke mpa úye uu piluke m masí uu lepu, api melukepipi mee kúniinói-i n we n hasu pin mínimaa-i sariipo re kúniinói kuké nkáripi fakasi.

Kúniinói mēfore

³⁹ Kai n weesi, kúniinói pikeikó ápi ketē kē ceri, amá api ketaa-po ketenpampi kenyine yenupō ne kekecáá kunyene laii aí ne sí. Api pēe re pin n fe, pi yé wa kúniinói akú ha kei tasi. ⁴⁰ Lē nnya kapi sisáú fénne api mínimaa-i sariipo. Api kō áŋme kapi ye ne kúniinói ketikíki m paasi fénne. Api kō lē memáa kúniinói keyu-mē kusánŋáa tóresi api síka, kuyo aku pēe kúniinói n télē lin ne kenyenepampi kē-mē sí. ⁴¹ Amá api sí api ha ínisá itē kepáápáá rinyenetū tinyine takári, kúniinói riyu ari kei lompo aí tini síní, ápi pēe kunyóko-nyóko we. Aniwálé nanŋe-nanŋe

anyine pòo pée kepiré-mé ku n foresi. ⁴² Kai písóca iwame n wa re pikpaniikó yé wéeri api wúrunké nnya, api péé n la piké pi kó. ⁴³ Ké Rom usóca kpéé uu ní la uké Pòoli riyu lo nnya, uú ne pi yulu re ápi kape lé wa. Uu pée rinóo he re pepée piwéeri n nyu piké mefoi rikpuu api ne rikóitime téj. ⁴⁴ Amá pitóca piké akpénkpélé ne kúninói siwélépi kecáá tunti api ne pi tiki. Lé kari mesei ntónéí wa arí ne keté kóima tulu ái úka ríka kpu.

28

Pòoli ye Maliti keteni-i we

¹ Kai nkpa-i ró n lése memáá kari pée kó te pi ye míni kepáapáá keté kē sée re Maliti. ² Kei pikó api kefa fénné api nísone ró yósu. Ke ikóné ii picuú n kóri nnyie nn wai nnya, api nna piima nnyine wai api ró yósu, ari kekále wai arí ne n kóónú. ³ Pòoli uu pée yisi uu ha sinaapi paálame re uké nna-i risápó, tikpurií rinyine tin sinaapi se-i we. Ke nna kutoi aku ri n leepó, ari léeri ari Pòoli kunipe yéu. ⁴ Ke keté kē pikó api n yé iwáa iyé in Pòoli kunipe sanjarilé, api pée pimécocire n tee re: Mpá liké iye wa, usoi nkó ye usoi kó unyine lé. Míni-i kuu nní nkpa-i ñmehereeri. Amá Ulééca yee aseí n tiki lé úu ñmurei uké nfáa lí. ⁵ Amá Pòoli pòo iwáa nna-i m'épé, ái ko nkpaní m'ita n wa. ⁶ Api péé m mé yare piké u yé n píni uu ne sí néé u yé mese ne mese kei nní loole uu kpi. Api méresi ai n'áí, líka ái u wa. Api pée mese kemúnjé conse api re pilélé pinyine ye pi.

⁷ Kei kekúrí ke keté kē uyukó fói keyó aké péé we. Pi ye u sée re Pupiliyuusi. Uyé uu kei nfanare ne kusáne ró wai, ari kei fine siyáa sitaani. ⁸ Pupiliyuusi usaa ye pée kumúnjé kpe-i pólólúle un ne kupinjetoi ne nlure yare ákpasehé finu. Pòoli uu sí uu ha u lóólú, uu ukecáá keyóme yáási uu anipe ukecáá láa uu ne u paise. ⁹ Lé memáá, keté kē pitóók picó apí weri api Pòoli yenu, uu pi paise. ¹⁰ Api n'pá yo ne ríyu ró waise háí. Kari n tósu, api lé kai ró m pise toké ne ncee rintíki nnéí ró pásii.

Pòoli metuipó Rom kuyu-i

¹¹ Iwáre itaani kari kei wa. Ari pée limemáá kúninói kunyine kpee Alekisantiri n léeri loni arí ne tómpó. Nnyiyé kumúnjé-i kakú pée Maliti-i nyere. Pi kukecáá písika ayu leselé. ¹² Kari Sirakuusi n tu, ari kei tone siyáa sitaani. ¹³ Ari kei yisi ari mínimaa mecáa kanei arí ne Rekiyo tulu. Kuyó aku liukóso itunje kumii-mé pepuri, ari pée siyáa sité ñmane kpisi arí ne Pusoli tulu. ¹⁴ Ari kuyu kpe-i píróca Yeosu pikó yénu, api ró pise re toké kei siyáa sisiéi pikemeé tone. Kei kari pée yisi arí ne Rom tulu. ¹⁵ Yeosu pikó pée Rom-i ní we ye pée kerócaá nyule. Api háí Apiyusi kuyaa-i ne kei kapi ye n sée re Sisáneyó Sitaani-i ró tépei. Ke Pòoli uu pi n yé, uu Ulééca pakare, ai ko ikari u kpáse. ¹⁶ Kari Rom-i n tuiwó, usóca kpéé uu usóca wéése anipe-i pikpaniikó wai api Pòoli ncee he re uké umécire keló tone ne usóca yee yé u m mé.

Pòoli ye Rom-i Nléécaasimé yóólé

¹⁷ Kapi Rom-i n tuiwó siyáa sitaani memáá, Pòoli uu Pisuifi piyukó pée kei ní we cápine. Kapi n cápíneró, uu pi maa re: Pimáreca, ám akópe áka ntóपुरi mmú wa, ám ko pírócaá isé íka rilóó, n'pá ne lé, pi Yerusalem-pó né tínle api Rom pikó anipe-i wai. ¹⁸ Rom pikó apí ne né túhaane, api nka yé kapi yé ne né ní kpu. Api pée re piké né riyápo. ¹⁹ Amá Pisuifi api yúlu, am pòone am mese re Sesaa kamí la uké ha ne né túhaane. Ai re nnéपुरi pikó kamí la kē pitele wa. ²⁰ Lé nnya kam te kē nó yé kē ko rinóo nó maa noké kó te lé ke Isirayeli pikó api n tálé nnya kam nté nní akpanii-i we. ²¹ Kei kapi pée u pese re: Api mpókók nka kecáá Yutee-pó rítelé ríka ró wóime, urómáreca úka uu ko kei-pó leeme uké kam uké kepócaá nnyine ró kēé néé uké mpókópe nnyine ró símisi. ²² Amá tó la re p'ó ñmaa a nkpeni mmé kaa m músu ró símisi. Tó kó te n'pá yei kapi mpóyómeyáhaacee mmé kaa nní ní tiki lé yulu.

²³ Pi ne Pòoli api keyáa yekei. Kai likeyaa kē n tu, api sí kulúí api Pòoli leepó k'eyó ke-i kuu n sói. Uu mmare háí ne kesineca-pó Ulééca iyóopi kecáá pí símisi, uu ye Moisi isé ne antepuye atelé ne tiki un ne pi náási re piké Yeosu ne kefa tene. ²⁴ Picó apí mmé kuu pi n símisi ñmurei, picó apí pikóme yulu. ²⁵ Kapi lé n tósu apí kómeine, Pòoli uu pée kekéripí pi maa re: Asei ke Nfáasone nní ne antepu Esayi ritiki nní ne nópínésáa maa re:

²⁶ A mpuri mmú pikó-i ha, aa pi maa re:

Nó ye nísone kutu ríca

amá áni yéé aseí kó

nó ye nísone nyáneí

amá áni yéé yé.

²⁷ Li we re mpuri mmú pikó akín ye takasile,

pi pimécire atu tápisile,

api inípee wúkesi

re piatu áa kape ye kó,

piínípee íi kape ye kó yé.

Pimesəhə áme kape ye kə líka ceri nnya.

Peé uye-i, ápi ye pee né Uléécaá kémee kam ké pi paise.

²⁸ Pəoli uu kə pimáa pi kpá re piké kə te mpuri sane pikó pee ní-yulalesimé ke Uléécaá uu m páme te. Pē né kutu n tícə. ²⁹ [Kuu lē pimáa m masí, Pisuifi api ncée kpou apí n keŋeŋepə pin ne tósu.]

³⁰ Pəoli uu inmē ité kényə ke-i kuu ní we un hééle kémee tone. Uu kei pepee ukeméé n sónaapə nnéí yóóí. ³¹ Uléécaá iyəəpi nsimé kuú pee yóólē un kə Upiima Yeesu Kirisi nkó písoi céési ne uripəə, líka ái kə u pekési.

Títelê ke Pòoli uu Ròm pikó n wói

Lêlê ritelê ntí kémee ní we

Kumúnjé kpe-i ke Pòoli uu péee unsê táánú n tenese kuú péee Kirisi pikó péee Ròm keteni-i ní we ritelê ntí wói. U péelê lalê uké uncee rinorj hái ne Ròm-pò kúu péee n hápaalê, uké kò péee Esipaanyi ha uké ha Nsimé Keciire riyóó. Títelê ke Pòoli uu Ròm pikó n wói ye icélaa inyine le ke Pòoli uu ní pa ne iketo-pò. U i pale kekéripi re: "Sisoipipi sin Yeesu ne kefa n tene ke Uléécaá uu si nyu re si aseí tikilênle. Linfatene mmê ne kò tulaalênle" (1:17).

Ifaaci iyê mekériüne ye mmê:

1. Pòoli ye nyísele re íye kai piyómeyáhaa isé pitiki ne lē kapi ye ne Yeesu Kirisi rintiki apí ne Uléécaá kefa tene kecape we. Uléécaá icápine yee Ròm-i ní we kémee, Kirisi pikó péee ápi Pisuifi ye kulúí wele. Amá Pisuifi ye kò Ròm kémee kulúí wele, picò api panse Kirisi pikó, pin kò ne nojlê pin Pisuifi piyómeyáhaa isé tikilê. Yare li pise re mpuri sane pikó péee m panse Kirisi pikó pòókê kò isé iyê n tikilê néee? Pòoli ye maa re nfatene mee ye usoi riyu lo (1-8).
2. Isirayeli pikó péee mpuri ke Uléécaá uu n wée. Pi ne Kirisi pikó metone nkò kuu nté wói (9-11). Pisuifi meya ye Nsimé Keciire kepire ritole (9:30-10:20). Uléécaá ye kò ne wele un umpuri la. N ne ipuri ico yé keyáa Yeesu Kirisi kémee Uléécaá ípeelé ceri.
3. Yeesu Kirisi icápine kémee mefine nkò mee nté wólaalê. Pòoli ye kei símisile lē kapi ye Uléécaá n yáasi ne lē kapi ye ne picò nkínjinje kémee n tóne. U pepere nfatene kémee m pelaalê písele re piké pepere ápi nkemee m pelaalê ne m purú. Uu kò ne pi téní re li pise re níla nké pikecáá n nyáni. Likumúnjé re Uléécaá yèè akópe kémee sisoipipi lesele, Nfaasone nn si lēni, asi ye péee fe asi m pénéle sin ne we, nn kò ne si lēni, si ne Kirisi pin ne pénéle pin we (12-15).
4. Pòoli ye upimarecò péee Uplíma pikei n wa iyáhaa kulúí pasiipole (16).

Iyáhaa

¹ Nē Kirisi Yeesu ukeikó Pòoli, néee ritelê ntí nó wólu. Uléécaá yee né sée re ké panse utume. U né wéele re ké Nsimé Keciire riyóó. ² Uléécaá ye péee hái mekee-me Uléécaá Nsimé atelê kémee antepuyé maase re u yé Nsimé Keciire mmê tó pa. ³ Ukepipi Urópiima kecáá nsimé ye mu. Pi u marile mesoi. U uyóopi Tafti kepirê le. ⁴ Ke Uléécaá uu pikpòkpo kémee u n yukuse nnya kuu u sée re Ukepipi, uu kò Nfaasone ne tiki uu ne linnaje u he. ⁵ Urópiima Yeesu Kirisi ke Uléécaá uu ne ritiki uu ne ípeelé né nyíse re ké panse utume, ké kò tyyese ipuri nnéi písoi piké Kirisi rinyiri nnya ne kefa tene, piké péee uyê Uléécaá m pakarelê. ⁶ Nó mpí ke Yeesu Kirisi uu nní n sée, nó ne kò lipite pē kémee wele.

⁷ Nó Ròm pikó mpí nnéi ke Uléécaá uu nní ní la uu kò nó wéee re ani panse upikó kam títelê ntí wólu. Urósáa Uléécaá ne Urópiima Yeesu Kirisi piké ípeelé né nyíse apí nkínjinje nó he!

Li Pòoli ripóó wa re uké ha Kirisi pikó péee Ròm-i ní we rilóólú

⁸ Pi ketē nké nnéi nónnéfatenne nsimé símisile nsonne. Lē nnya kam la ké ne Yeesu Kirisi ritiki ké ne nó nnya Uléécaá pòonese kelene. ⁹ Uléécaá uyé kam n yáasi nen Ukepipi Nsimé Keciire yóólé yé itansei né li re mesére kam nónnésimé símisi ¹⁰ nen kò nípa píyei nókenécáá yáasi. Ne ye pise re uké lē umela kémee ncée né he ké nókenéméé hapò. ¹¹ Lē nnya, li péee meykíyiki ripóó né we re ké piyéne nó hapò ké lē ke Nfaasone nn né n he nó ritérje noké inínjé wa. ¹² Ne la ké maa re ne nókenéméee sónepole re nfatene mmê ke tó ne nnó ari kesé m má nké tyyese toké ikari kpáriisene.

¹³ Pimárecò, ne la re ani kò te ne péee menécíre cápinele ké pilóólú nó hapò, amá hái ne nkpeni-me ám kahane ncée n yé. Ne péelê la re pinékei piké kò nó kémee kuláa wa yare kapi ketē kecáá isoipuri ico kémee kuláa n wa meca. ¹⁴ Li né pise re ké nípa píye kéméé ha, ayu ne sicare kémee písoi ne pisohò ne pepere ápi líka n nyu kémee kai pise re ké ha. ¹⁵ Lē nnya kai ripóó né we re ké kò nó mpí nó nní Ròm kuyu-i ní we Nsimé Keciire riyóó.

Nsimé Keciire ye rínanje le mee Uléécaá kémee n léeri

¹⁶ Nsimé Keciire mmê rín isei né we. Nnanje nnyine ye mu ke Uléécaá uu ye ne pē nnéi péee ne kefa u n tenelê ayu n lo. Pisuifi kuú ne koraane uu ne mpuri sane pikó kémee tulu. ¹⁷ Asei kecáá, kei kai ye ne nyíse re Uléécaá yèè písoi pansesele aseí pite. Uyee ne Uléécaá kefa n tenelê meciire kóló kuu ye nfatene mmê nmane nnya yé te u aseí ute le. Lē kai nní Nléécaasimé ritelê-i wólaalê te: Nkò ye nfatene nnya m panse aseí ute yeef nfaa má.

Sisoipipi nnéi ye akópe wale

¹⁸ Uléécaá kuwōi ye keyómecaa-pō wemele. Pepee ápi u n waiselē ápi kō umela tikilē pee yé ne ku risáne. Pi nsímései nyule, amá pin pee pimewee kópe ne tápaalē te písoi ápi kape aseí ceri. ¹⁹ Pi lē ke kesoiipipi ake yé ní fe ake Uléécaá kecáá céru pinyuwe máalenle. Likumúnjé re Uléécaá ricuruu yee li pi cereise. ²⁰ Asei kecáá, Uléécaá likó áí kúyene we, amá umewai kémeé kuu ye umecíre lese uu nyíse kesoiipipi aké ne u yenu. Uyee ketē ne keyóme wa nnya, pi yé fe ápi kei ne yenu re u rnanje teneciré mále un kō Uléécaá. Sisoipipi ási yé ncée yē siké re ási likecáá nyu. ²¹ Si Uléécaá nyule, amá ási ye pee ríyu u waise, ási ye kō u pōnese yare kasi yé pee u m pōnese re u Uléécaá nnya. Amá inírísímé ke písoi ápi ne mēsunu ápi ne pimécíre fónni, pikemúnjé ake pee kuníri kapi m má nnya kunmaha-i lompo. ²² Pin pimécíre nyáni yare pi mewéesesohó mále, némpákane piníri njmaa ye pi. ²³ Api yúlu re ápi yé riwula piké Uléécaá kpócíre pakare, ápi nya ápi conse ápi pee kesoiipipi kee ye n kpu ne sintúipi ne ána ana likó ne límunjui-munjui séru re piléé ápi ye wula ápi lē pakare.

²⁴ Lē nnya ke Uléécaá uu pi riyá re piké mékperinkpewai kapi pisifa-i m músu n wai piké ne piipije círe isei m pórii. ²⁵ Pi nnóme likó kpási ápi ne Uléécaá kecáá nsímései conse, ápi wúla ápi lē ke Uléécaá uu n wa yáási, ápi pee Uléécaá yee mpá yo n wa piyáhaa yulu, in kō ne uricuruu kái ne sá re piké yáási háí ne mpá piyei-pō. Amí.

²⁶ Lē nnya ke Uléécaá uu piseicírēkei pi tá, pinósi ápi pipila yá, pi ne pinósico ápi ha n sói, áí kō peé ne sá re liké lē. ²⁷ Pitisi pō kō límeco pipinósi yá, ápi ha ne nnáápi pipitísico n sói, lin písoi isei we. Lē nnya, pimemare kópe mē kulaa kapi lē yē.

²⁸ Kápi nní n wéési piké Uléécaá céri nnya, Uléécaá ye pi riyále pikemúnjé ake cōkoi, ápi peé n wapísi áí ne sá. ²⁹ Mewai kópe ncōpuri ne rikpákára ne nwóónaápi ne kufatoti kpee pisifa-i we. Pikáipinke ne písoikó ne pipásaine ne piyaaluke ne mēmare kópe mee pisifa-i cōpaalē. Pimēcōpécíre kapi wóhaane, pin áyu kónaane, ³⁰ pin kō Uléécaá iláaro wai. Ápi ye úka waise, pin áyu wéési, pin pimécíre nyíse. Pi mewai kópe piwai kémeé pelaalenle, ápi ye písáa ne píni pakare. ³¹ Ai we re usoi uké ne pi ritá, ápi ríla má [ápi ye líka naresi] ápi ye íwe té. ³² Pi kō pee isé ke Uléécaá uu n yekei nyule. I maa re pepee limewai mē n wai ye ne sá re piké pi kó. Pi kō pee li wai. Lē memáá, pi ye kō pepee lē n wai kecáá rikpále.

2

Uléécaá ketahai kuú ne sisoipipi n túhaanene

¹ Mpá pōn usoi úye mpuri, pō nkó pōo nní ne picō n túhaane pōn akópe pi palē, áí we re piké íwe pō té. Pōo nní ne picō n túhaane, pōo nní ne picō n túhaane pōn akópe pi palē, mepócíre kaa lē akópe palē. Liriyíkí re pōo nní ne picō n túhaane, pōo ne kō pimeco wai. ² Tō meyíkíyiki nyule re nsímései ke Uléécaá uu ye ne pepee lē n wai túhaane. ³ Pō nkó pōo nní ne pepee lē n wai n túhaane pōn kō pimeco wai, pō músu re pō né Uléécaá ketahai kémeé lee? ⁴ Néé Uléécaá mewai sone píima ne uisoi niñe-niñe ne unfanare kaa lómíise. Aa nyu re umewai sone píima mee la re a mēfine conseé? ⁵ Amá ripókíñ ntake ne kaa n yúlu re áa ye mēfine conse nnya, mepócíre kaa lē kuwóí píima cápíne keyáa kē ke Uléécaá uu ne nsímései ukuwōi kémeé písoi n túhaanene. ⁶ Ketúhaane ke-i ke Uléécaá uu yé mpá úye mewai ihéé u pa. ⁷ Uu pepee lisone piwai ne n njmópúlē nfáa teneciré he. Pi lē wai. ⁸ Amá Uléécaá yé pepee ne u n kénene ápi la piké nsímései kutu rico, pin pee lelee áí ne n sá kutu calē kecáá ukuwōi píima súise. ⁹ Píweluke ne nwuutúú mee mpí nnéí pee mewai kópe n wai likó. Písuifi kái ne mefóí máne, áí peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹⁰ Tíyu ne ipakare ne nkínñe mee mpí nnéí pee lisone n wai likó. Písuifi kái ne mefóí máne, áí peé ne mpuri sane pikó kpá. ¹¹ Uléécaá uu písoi ne picó kólone.

¹² Mpí nnéí pee ápi isé kecáá n nyu ápi ne akópe wai ye kpínine ápi ikecáá ne pi túhaanene. Amá pepee ikecáá ní nyu ápi ne akópe wai ye kpínine ápi ikecáá ne pi túhaane. ¹³ Asei kecáá, áí mpí pee ye isé kutu njmane ríicō pee Uléécaá inípee-i aseí pite. Amá mpí pee isé n tikilē kapi ye ha maa re aseí pite. ¹⁴ In te mpuri sane pikó pee ápi Uléécaá isé n nyu ye pee lelee áí ye iyē tikilē, li wa yare i písifa kémeé wele pin ne i sóne, mpá kápi nní n nyu. ¹⁵ Pi lē nyísele re lelee isé iyē kémeé ní we ye písifa kémeé wele. Pikemúnjé yēé pi nyísele ápi céru re pi ye pinyine-i akópe wale, ake ye kō pinyine-i alari pi pa. ¹⁶ Lelee ha leerine keyáa kē ke Uléécaá uu Nsímé Kecíre kam n yóólé ní páine uu ne písoi túhaane. Kirisi Yeesu kuú ne tikine uu ne lē nnéí ke písoi ápi n wai pin pékesi kecáá pi túhaane.

Písuifi ne isé kecáá nstmé

¹⁷ Pō nkó pōo nní mepócíre rinyíri n he re Usuifi, pōn ne isé tále, pōn Uléécaá nnya rikókōri wai, ¹⁸ pōn umela nyu, pō kuu uisé kémeé n céesi re a ye lelee lico ne kekpeé ní we ceri, ¹⁹ pōo nní mepócíre n nyáni re pōo pinyíye torikee, pōn kō pepee kunmaha kémeé ní we metéí, ²⁰ ne piníri ne siwá ucélaa, re pō isé kémeé menyuwe ne nsímései yē nnya, ²¹ pō nkpéni nní lē picó céesile, aa pee mepócíre picélaa pōone. Pō ye re ápi kape ye yáái, amá pōon pee yáái! ²² Pō ye

ko re ápi kape ye iwásá wa, amá pón pɛ iwásá wai! Pɔ ye re pɔ piléé kóhale, pɔn ko pɛ pilikó yááinkɛ! ²³ Pɔ nni isé nnya rikókori n wai, pɔ ye ko isé rilóle áa ne Uléécaá riyu kopu. ²⁴ Li Nléécaasimé kɛmɛ wólaalɛ tɛ:

Nó nnya, Uléécaá rinyiri ye mpuri sanɛ pikó kɛmɛ caailɛ.

²⁵ Asei kecáá, in tɛ no isé tikilɛ ke piké api yé kuláa nó wa. In tɛ no isé riló, nópinéké ye we yare kukéciré. ²⁶ In tɛ kéciré ye lɛ ke isé ii m pise kecáá sɔnɛ, áni yɛ tɛ ukukéciré yé Uléécaá kɛmɛ n we yare pi u rikéleɛ? ²⁷ Mpuri kéciré ukó un isé n tikilɛ, úu yé týese pɔ nkó pɔo nni isé n nyu áa ye pɛ i ritiki, pɔn ko kélé, áa yénu re pɔ akópe máleɛ? ²⁸ Lɛ nnya, ái ipinɛ kecáá piké mpí pɛ ye nyíse re usoi ye Usuifi le. Ái ko ipinɛ kecáá piké mpí pɛ piké yíkíyíki. ²⁹ Amá lɛ ke usoi uu kefa kɛmɛ ní we lɛ ye nyíse re u Usuifi le. Lɛ kapi ye maa re usoi ye meykíyíki kɛlenle. Uléécaá Nfaasɔnɛ meké ye mɛ, ái isé mekó. Ái písoi kɛmɛ ke Usuifi uyɛ mpuri ipakare ii ye leeme, amá Uléécaá kɛmɛ le.

3

¹ In lɛ ni, kuláa ye kúye re usoi uké Usuifi? Yo ke piké api ye yoriye? ² Kuláa ye linnéi kɛmɛ wele áku kumúnɛ má. Kufoi yɛ re Pisuifi ke Uléécaá úu ne mefoi símisi uu Unsimé pianipe-i wai. ³ Asei ye ko nyɛ re pikecɔpe pinyinɛ ápi ase i ritiki. Lɛ nnya, piasei kutikiciré yé týese Uléécaá pɔo ko ase i pitíki yáá? ⁴ Ái nkpáni lɛ. Ái céreise re mpá usoi úye ye unósme le, amá Uléécaá pɔ ne ase i tikilenle. Li likécáá wólaalɛ tɛ: Li pise re apónó aké n nyíselɛ tɛ pɔ ase i ute le.

Nka rín wene kapi yé ne mepótúhaane kɛmɛ pɔ n cési.

⁵ Amá in tɛ arósei kutikiciré yé týese ai nyíse re Uléécaá ye ase i tikilenle, tó pɛ maa re iye? Tɛ ke Uléécaá uu yé nni likécáá ukuwɔi ró n nyíse nnya, úu ase i tikilɛ? Lɛ ke sisoipipi asi ye m pise mecɔ kam nni pise. ⁶ Ái nkpáni lɛ. In pɛ lɛ, iye ke Uléécaá uu yé ne písoi nnéi túhaane? ⁷ In tɛ nnénósme yé týese ai nyíse re Uléécaá ye ase i tikilenle, ai ko ríyu u waise, yo nnya ke Uléécaá uu yé pɛ ko ne ró túhaane re tɔ pikópekoó le? ⁸ Yo nnya kári ye fe toké maa re: Lɛ nnya, toké akópe wa lisɔne liké ne akemɛ léeme? Písoi pinyine pɛ tiróyu n kópu ye re tó ye lɛ ma. Uléécaá ye alari mále uké lɛ nnya lipite kutu ripasa.

Písoi nnéi ye pikópekoó le

⁹ Tó nkpáni maa re iye? Tɛ tó, Pisuifi ye mpuri sanɛ pikó fe, néɛ iye? Ái nkpáni lɛ. Tɔ pisimé masile re akópe ye rínanɛ mále an ne kesé Pisuifi ne mpuri sanɛ pikó múlɛ. ¹⁰ Li Nléécaasimé ritilé kɛmɛ wólaalɛ tɛ:

Usói úka úu ase i tikilɛ.

Mpá ucírenínɛ yíkíyíki nkó nni úu we.

¹¹ Úka mpuri úu mesóho má.

Úka mpuri úu Uléécaá wéési.

¹² Pinnéi ye ncéɛ kecirɛ pitíki riyále.

Ápi kesé pinnéi isoi kpárá n wai.

Úka mpuri úu lisɔne wai,

mpá ucírenínɛ yíkíyíki nkó nni úu we.

¹³ Pinnósimé ye rikpíi le tɛ n háalɛ.

Pialempi kápí ne nnósme wapisi.

Meló ye pinnó-i kúlaalenle yare iwáa yɛ n kóni.

¹⁴ Awéeri ne nsímé kópe yɛ pinnó-i yipaalɛ.

¹⁵ Piana áa kusa ménɛye pikóikɛ kɛmɛ wélú.

¹⁶ Mpá yei kapi lompo, picaaínkɛ ne pico íwe piwai yɛ pilikó.

¹⁷ Ápi ncéɛ mɛ ye n nkíninɛ ní ka nyu.

¹⁸ Ápi piisoi kapi n le kɛmɛ Uléécaá wuru.

¹⁹ Tɔ ko pɛ nkpáni nyule re li Uléécaá isé kɛmɛ wólaalɛ tɛ pepɛ isé metíki m má nnya ke isé iyé ii wólaalɛ, nsímé nké ne mpá úye n lukaalɛ nnya. Sisoipipi nnéi ye Uléécaá inípe-i sikópekoó le. ²⁰ Úka mpuri úu fe uké lɛ ke isé ii m pise wa. Lɛ nnya ke úka úu yé fe uké Uléécaá kɛmɛ alari yɛ. Isé ye týesele usoi uu céru re u ukópekoó le.

Lɛ ke Uléécaá uu ye sisoipipi ayu n lo

²¹ Lɛ ke isé ricuruu ne antepuyɛ apí pɛ mekɛɛ-me ní ma yɛ nkpáni nni wa. Uléécaá úu ne isé ritiki uké ne sisoipipi waise ase i pite. ²² Pɛ nnéi pɛ lɛ kuú ne Yeosu Kirisi rintíki uu wai nmanɛ kóló ne kefa n tɛnɛ kuu ye sɛ re ase i pite. Likumúnɛ re Uléécaá úu písoi ne picɔ kecɔpe kóólɛ. ²³ Sisoipipi nnéi ye akópe wale, asi Uléécaá meyoopi paa. ²⁴ Amá Uléécaá ye uipɛléɛ kɛmɛ pi pansesele ase i pite, faalaa ápi ko líka héle. Yeosu Kirisi yɛ umécirɛ kpísi uu he nnya ke Uléécaá úu ne piayu lo. ²⁵ Uyɛ ke Uléécaá uu wé re uké umenɛ ne inyónsɛ wa iké pɛ nnéi pɛ umenɛ mɛ ne kefa n tɛnɛ akópe sárei uké ne nyíse re u ase i ute le. Úu pɛ mekɛ piakópe akpanii pi wa. U péɛ ne kényu pi purule. ²⁶ Lɛ kuú ne nyíse re u ase i tikilenle, uu nkpáni conse.

Uléecaa ye ko lala uké nfáani ketē nké kémee nyíse re u ko ne urinoo kuu ní ma kecáá wale. Likumúnjé re pē nnéi pēe Yeesu ne kefa n tenelē ḡmane kuu ye yē te aseí pite. ²⁷ Tó, Pisuífi ye pēe nnyine má také ne pica rikókori n waii? Aai, ríka nín we! Isé pitiki nnya née mewai sone nnya? Ai nkpáni lē. Likumúnjé re áí isé kai pise re usoi uké ritiki, amá nfatene kai pise re usoi uké m má. ²⁸ Tó ko yē te áí ke kesoi pipi ake yé lē ke isé ii m pise n wa nnya kake yé Uléecaa keyu-i aseí m má, amá kaké ne kefa n tene nnya kake yé aseí m má. ²⁹ Néé Uléecaa ye Pisuífi ḡmane Uleecaa le? Yare úu mpuri sane pikó Uleecaa, néé iye? Eee, u ko mpuri sane pikó Uleecaa le, aseí kecáá. ³⁰ Uléecaa use yee we yee nfatene nnya pikéké pansesene aseí pite. Limeco kuu pikéciré nfatene nnya pansesene aseí pite. ³¹ Yare tó nkpéni lē maa re nfatene nnya, isé nkó ye pēe tenele néé? Ai nkpáni lē! Tó meníje isé nnaḡe nnéi i palenle.

4

Tóké Apiraham nfatene ne m pallé

¹ Tó nkpéni urósáayaha Apiraham pó nkó maa re iye? Yo kuu Uléecaa kémee yé? ² In pēe Apiraham liwaiwai nnya ke Uléecaa uu u pansese aseí ute, Apiraham yé pēe fe uu liríkakōri n wai. Amá áí nkpáni lē we Uléecaa kémee. ³ Nléecaasimé ritelé ye maa re: Apiraham úu ne Uléecaa kefa tene, Uléecaa uu lē nnya u pansese aseí ute. ⁴ Api ye ko nkó yee pikei n wa uu liihéé yósu maa re faalaa kapi u he. Ulikó ye ni kapi u pa. ⁵ Amá nkó yee úu pikei píka n wa uké ne m pansese aseí ute un péé ne uyee ye ukópekóó m pansese aseí ute kefa tenelē, liute yéé unfatene nnya pansese aseí ute. ⁶ Lē ke Tafiti uu tee re nkó yee úu pikei píka n wa, Uléecaa uu péé ne u pansese aseí ute ye únarekome le.

⁷ Pē nnéi ke Uléecaa uu akópe n sárei uu ko akecáá yárii ye pínarekome le.

⁸ Usoi nkó akópe ke Upiima úu n kééni ye únarekome le!

⁹ Pikéké ḡmane kapi tee re pi pínarekome le néé ne pikéciré pó ko? Tó pimáa masile re kefa ke Apiraham úu ne Uléecaa n tene nnya ke Uléecaa uu u pansese aseí ute. ¹⁰ Iye kuú péé we Uléecaa uu ne u kpisi re aseí ute? U pēe kélē néé úu kélē? Api pēe kahane u rinké. Úu pēe kélē. ¹¹ Kepire kapi u riké ai nyíse re Uléecaa ye unfatene nnya u pansese aseí ute api kelene u ké. Apiraham ye lē nnya pansese pepēe Uléecaa ne kefa n tenelē usaa úu ko pēe kélē. Yare ke Uléecaa uu Apiraham m pansese aseí ute úu ko pēe kélē meco kuu ko pēe pansese. ¹² Apiraham ye ko pikéké usaa le. Ai pēe pikéké nnéi. Amá u pepēe nfatene m má yare kuú m má api kelene u ké usaa le.

Usoi nfatene mee ye lē ke Uléecaa uu yekei re u yé wa u yeneise

¹³ Asei kecáá, áí isé ke Apiraham uu pitiki fe nnya ke Uléecaa uu yekei re u ne upipiré yé masí ketē nnéi n te. Amá kuu nfatene m má Uléecaa uu ne u pansese aseí ute nnya ye ni. ¹⁴ In te isé ke usoi uu ye ritiki uu ne lē ke Uléecaa uu n yekei re u yé wa yenu, nfatene nín pēe líka yoriye, urinoo kuu n yekei ye pēe méwoo wale. ¹⁵ Li we re isé ye Uléecaa kuwói yukusele. Isé insá n we, ápi ye maa re pi i rilóó.

¹⁶ Lē nnya, nfatene mee ye tíyese usoi uu ne lē ke Uléecaa uu n yekei re u yé wa yenu. Ipeeléé ihée ye nyi. Lē nnya, rinoo yekei yekei tē pó ne ko Apiraham pipiré nnéi rikó le, áí pepēe isé n tíkílē ḡmane, amá ne pepēe urósáa Apiraham meco nfatene m má ye pi. U ntónéi usaa le. ¹⁷ Li Nléecaasimé kémee ukecáá wólaalē te: Ne pó kpísile am waise isoipuri kulúu usaa. U ntónéi usaa le Uléecaa kuú ne kefa n tene keyu-i. Uléecaa uyee ye pikpókpo nfáa n he, uu wai leleé áí pēe ní we, áí weri. ¹⁸ U péé ne Uléecaa tálenle un ne mé te Uléecaa yé u waise isoipuri kulúu usaa. Li we re Uléecaa ye pēe u maa re: Pipópírē yé masí kulúu n we. Ai ko pēe lē kutá we uké ne m mé. ¹⁹ Apiraham nfatene ye péé ne wele nn páápú, amá un ko ne aḡmē píle kumúnjé má. U ko pēe nyule re u ne nkpó nnyáa piwai masile, uu yé nkpéni fe uké kewá yē. Unási Sara páa ko nkpéni kuwánmare we. ²⁰ Amá nípá ne lē, úu Uléecaa rinoo kesí, amá u meníje nfatene piima ne Uléecaa ríyu waisele uu nkpáni ritinḡ-tinḡ. ²¹ U ne kefa tenele re Uléecaa ye rinaḡe mále uké ne lē kuu n yekei re u yé wa wa. ²² Lē nnya ke Uléecaa pó ko u pansese aseí ute. ²³ Tinóó ntí kapi nní ní wói re: Uléecaa ye u pansese aseí ute, áí uyé ḡmane nnya kapi wói re Uléecaa ye u pansese aseí ute. ²⁴ Tó mpí kuu nní ní pansese aseí pite, tó nnya kapi ko lē woi re tó Uléecaa uyee Urópiima Yeesu pikpókpo kémee n yukuse ne kefa tene nnya. ²⁵ Arókópe nnya kuu tíye api u kopu, Uléecaa uu u yukuse re uké ró pansese aseí pite.

5

Nkínḡnje mee tó ne Uléecaa kecōpe ní we

¹ Ntáfatene nnya ke Uléecaa uu ró pansese aseí pite. Nkínḡnje ye nkpéni tó ne uyé kecōpe wele. Urópiima Yeesu Kirisi yee tíyese kai lē wa. ² Uyee tíyese ke Uléecaa uu nfatene nnya

uipεελέε ncee ró he ari fe ari ne péne nísonε. Li nkpéni tó láárúle re tó kam ari umeyóopi kémeε ketóne yenu. ³Hái ne nkpéni ricuruu kari nní íwe n le, li ró láárúle ái kumúné má. Tó nyule re íwe kémeε ke usoi uu ye piηmósópú peikeε, ⁴uu piηmósópú kémeε Uléécaá pitíki ceru ne aseí, uu aseí pitíki kémeε fe uu ye Uléécaá ne n tálε un mé. ⁵Uléécaá pitá ápi yé ró kíraase. Nfáasonε mmé kuu ró n he kuú ne unla arókíη kémeε wa.

⁶Kári pεε rínanε m má také ne akópe kémeε le ke Kirisi uu pikópekóó nkpo yósi uu kpi. Uléécaá yεε liitunε iyé yekei. ⁷Li pεε páápúle piké ne usoi sone ricuruu nkpo ní yósi. In n la, unyine yé pεε fe uu ikari wai uu usoi sone unyine nkpo yósu uu kpi. ⁸Amá lε kémeε ke Uléécaá uu ró n nyíse re u ró lalε ye nní: Karí pεε arókópe kémeε ní we ke Kirisi uu ntókpo yósi uu kpi. ⁹Ke Uléécaá uu nkpéni nní Kirisi inyósonε menyε nnya ró m pansese aseí pite, ái céreise re Kirisi yé kó Uléécaá kuwói kémeε ró lese. ¹⁰Peé uye-i karí pεε Uléécaá pilaaró ke Uléécaá uu Ukepipi nkpo ne iláaró iyé kpu. Kuu nkpéni nní iláaró iyé pikópe ní masí, ái céreise re u yé kó Ukepipi nfaa ne tíryu lo. ¹¹Lε memáá, li kó nkpéni ró láárúle lin kó rikókori ró we re tó ne Uléécaá ye larukusene. Urópíma Yeesu Kirisi yεε tíyese kai lε wa. Uyeε tíyese ke tó ne Uléécaá ari larukusene.

Atam ne Kirisi kecáá nkó

¹²Limεcó kaí we. Usoi use, Atam nnya ke akópe aa keté kecáá lomme aá ne nkpo weri. Ke písoi nnéí api akópe n wa nnya, nkpo nn písoi nnéí táj. ¹³Uléécaá uké kelene Moisi isé ní léseme, akópe ye pεε keté kecáá wele. Amá ke isé íi pεε kahane n léeme nnya, Uléécaá útu pεε akópe keeni. ¹⁴Mpá ne lε, kai Atam kumúné-i n kpisi aí ne Moisi-i tuiri, nkpo ye peé wele nn písoi kóni, mpá pinsá Atam mεcó rinó ke Uléécaá uu n he rinló.

Atam ye pεε usoi ucó uyeε n weme kumíiri lε. ¹⁵Amá lε ke Uléécaá uu n he faalaa ái kusa piye. Usoi use kuú ne ritiki uu ne he. Uyeε Yeesu Kirisi. Kei kuú ne ulisonε písoi meyá tíci ne nfanare. ¹⁶Uléécaá ihεε faalaa mεwai ye ne mempehé ne lε ke usoi use kóló akópe aa n wa. Akópe ase kóló ke usoi uu wa apí ne u túhaane aí ne u kpi. Amá lε ke Uléécaá uu usoi n he faalaa uakópe kului mεwai-má yεε tíyese kuu pansε aseí ute. ¹⁷In te usoi use akópe nnya ke nkpo nn písoi kecáá ketóne ye, pε ke Uléécaá uu ípεεléε n nyíse uu pi pansese aseí pite yé kó Yeesu Kirisi ηmane nnya nfáa yé, u ne pε api kesé iyóopi tone.

¹⁸Yare ke usoi use akópe aa n tíyese apí ne mpá úye túhaane aí ne u kpi mεcó ke aseí mεwai mese ame tíyese ne Uléécaá uu ne písoi nnéí pansese aseí pite, api pεε nfáa yenu. ¹⁹Asei kecáá, usoi use kóló yεε pipakare ní ye nnya ke písoi nnéí api pansε pikópekóó. Limεcó ke usoi use kóló yεε Uléécaá m pakare nnya, písoi meyá api pansε aseí pite.

²⁰Isé ye leemele íi tíyese akópe aa kultú wai. Amá kei ke akópe aa kultú n wa, Uléécaá ye kó kei písoi ípεεléε nyísele ái ne kétó. ²¹Yare ke nkpo nn akópe nnya rínanε n yé nn písoi kecáá tone, limεcó ke nfáa tenecírε nn ne Uléécaá ípεεléε kuu písoi n nyíse nnya rínanε yenu ne nké písoi kecáá tone. Urópíma Yeesu Kirisi aseí pitiki nnya kari nfáa tenecírε yé.

6

Akópe aa kerócaá rínanε níka má

¹Lε nnya, toké nkpéni re íye? Te toké nkpéni akópe piwai ne kéyu mahá uipεεléε iké pεε meyá wa néε? ²Ai nkpáni lé! Akópe aa kerócaá rínanε má. Iye ke tó yé kó peé ne akópe kémeε n we? ³Ani nyu re tó nní ntónéí Kirisi Yeesu kupéneε kémeε míni n wóle, tó kó míni piwóle pε kémeé ne u ripénele ari kesé kpíi? ⁴Kapi míni ró ní wóle, tó ne uyé kapi lε típéne api kúlesi. Kesé kari lε kpu. Yare kuu kó Sáa Uléécaá nnanε nnya pikpókpo kémeε n yisi, limεcó ke tó yé kó nkpéni nfáa fale yé.

⁵Asei kecáá, in te tó ripéne ari unkpó kémeε kesé kpi, tó kó limεcó pénele arí n we arí ne umeyise kémeε kesé yisi. ⁶Tó kó nyule re isoi kpure íye-i karí pεε ní we kapi ne ripéne api kunapéékóó kecáá karií, aí wai re akópe isoi iyé íi nkpéni kerócaá rínanε níka má, ari kó nkpéni akópe ilasi le. ⁷Li we re usoi nkó yεε nkpo ní masí ye akópe ilasi kémeε lele. ⁸Tón m maa re tó ne Kirisi ye ripénele ari kesé unkpó kémeε kpi, tó kó ne kefa tenelenle re tó ne uyé yé kesé nfáa m má. ⁹Tó nyule re Kirisi ye pikpókpo kémeε n yisi úu kó píkaí kpine, nkpo rín kó nkpéni ukecaá rínanε níka má. ¹⁰Kuu n kpu nnya, akópe aa kó nkpéni ukecaá rínanε níka má. Nkpó cireníηe kuu kpu. U nkpéni nfáa mále un ne Uléécaá mekó-i we. ¹¹Lε nnya, nóké nómenécíre n nyáni re akópe aa nókenécáá rínanε níka má. Ani kó nómenécíre n nyáni re n Kirisi Yeesu kupéneε kémeε nfáa mále nnon ne Uléécaá mekó-i we.

¹²Lε nnya, akópe aa kape kó nkpéni nóinépiηe yεε keyáa n kpine kémeε rínanε m má. Ani kape ilikáipi-káipi n tikilε. ¹³Ani kape nóinépiηe keló kenyine kpísi nóké akópe-i n wai. Amá ani nómenécíre kpísi ani Uléécaá anípe-i wai yare nó kpule ani yisi, ani nóinépiηe siló kpísi ani Uléécaá he ani ne lisone n wai. ¹⁴Akópe aa yé nókenécáá rínanε yé. Li we re isé íi kó nkpéni nókenécáá rínanε níka má. Amá Uléécaá nfanare meε nókenécáá rínanε má.

Ari kò nkpéni akópe ilasi kémee we

¹⁵ Lē nnya, iye nkpéni? Te tó nkpéni akópe piwai ne kényu mahā te isé ñi keróciá rínanje má re Uléécáa ipéelée kémee karí we nnya? Ai nkpáni lē! ¹⁶ Aní nyu re nòn nóménécíre n kpísi nòn usoi m pa re naké uilasi n le nòn u pakarelē, nò meykíyiki uyē kani nní m pakarelē pilasi lē? Nòn nóménécíre n kpísi nòn akópe-i n tampò ani ailasi n le, nò lē nnya kpi. Nòn Uléécáa ilasi n le nòn u m pakarelē, nò pèe lē nnya Uléécáa inípe-i panse aseí pite. ¹⁷ Amá tó Uléécáa pakare: Nò pèe akópe ilasi lele, nò nkpéni kefa kesé ne icélaa tikilenle yare kapi nò a n céesi. ¹⁸ Yeesu Kirisi ye akópe ilasi kémee nò lésele ani nkpéni panse nòn aseí ilasi le. ¹⁹ Ne seisoiipi meco símisile re áni ye mekeé nsímé kò nnya. Nò pèe mekeé nóménécíre kpísile nòn mékperinkpe ne mewai kópe ilasi kémee wailē. Lí tíyesele ani pèe isoi yee ñi ne Uléécáa n sá n le. Límece kani yé kò nóménécíre kpísi ani leleé ñi nyamí piwai ilasi n le, ai tíyesele ani pèe isoi yee ne Uléécáa n sá n le.

²⁰ Kumúnjé kpe-i kaní pèe akópe ilasi n le, lisone piwai ápi pèe ne nò yé. ²¹ Mewai mē kaní pèe n wapisí ye nkpéni isei nò wele. Yo kai nò yóriye? Nkpò-mē kamé ne nò sí. ²² Amá Uléécáa ye nkpéni akópe kémee nò lésele uu nò pansese upilasi. Nókunélaa kpee kei re lelee ne Uléécáa ñi sá kani nkpéni wai nòn ne kété-pò nfáa teneciré mé. ²³ Akópe kulaa kpee nkpò, amá lē ke Uléécáa uu ye faalaa n he yee nfáa teneciré kari ye tó ne Urópiima Kirisi Yeesu kupéneco kémee n yé.

7

Isé ñi usoi yee n kpu kecáá rínanje ríka má

¹ Pinémáreco, nò písoi le pèe isé n nyu. Nó kamé ne símisi. Nò paleile re kumúnjé kpe-i ke usoi uu nfáa m má kéméle ke isé ñi ukécáá rínanje máa? ² Isé kémee, unósi nkó yee n sós úu ncée má u ne ula piké túúnne ula uyē un ne nfáa má. Amá ula un n kpu, isé iyee pèe u ne ula kecòpe ñi we ñi pèe kò unósi kecáá rínanje máne. ³ Amá in te ula ye nfáa mále unósi uu ne utisi féé sóni, pi yé u sée re unósi wásánkaí. Amá ula un n kpu, isé yee u ne ula kecòpe ñi we ñi pèe ukécáá rínanje ríka máne, un pèe uye-i utisi féé n sós, úu uwásánkaí. ⁴ Pinémáreco, límece kai kò nò kéméle we. Isé ñi kò nkpéni nókénécáá rínanje ríka má, nò pikpòkpo le. Nò ne Kirisi yee keróciá ñi kpu ye ripénele ani kesé kpi. Usoi féé yee nkpéni nò te. Uyee kpu Uléécáa uu u yukuse, toké ne Uléécáa pikei n wai lin kuláa má nnya. ⁵ Asei kecáá, kumúnjé kpe-i karí pèe kerómúnjé cire ne irósoi n le, isé ye pèe tíyesele tón akópe káipinkeé, an irósoi kémee ró terii tòn pèe ne lelee ye ne nkpò ñi ka wai. ⁶ Tó nkpéni isé nnanje kémee lele. Tó nkpéni lelee pèe ilási ró n tónselé anipe-i lele. Nfáasone nnanje kémee kari nkpéni isoi fale le. Ai nkpéni isé yee pèe mekeé keróciá rínanje m má anipe-i.

Isé yee lē kapi ye n sée re akópe ró nyíse

⁷ Lē nnya, toké nkpéni re íye? Te isé ye akópe le née? Ai nkpáni lē. Amá isé yee tíyesele kamé ne akópe céri. Likumúnjé re isé insá péi m maa re: Kape ye uco líkó káipinkeé, ám yé pèe céri yo kapi ye sée re uco líkó pikáipi. ⁸ Tinós tee tíyesele akópe aa kenémee rínanje yenu, nen pèe ntrá yo mpuri kémee picó líkó káipinkeé. Isé insá n we, akópe ye kpuwaalenle. ⁹ Ne pèe mekeé wele ám isé nyu, nen nfáa má. Kam nkpéni i n céri, iyē ñi pèe kenémee rínanje yenu, née pèe kpi. ¹⁰ Ai pèe nkpéni wai re isé yee yé pèe nfáa né n he ye ne nkpò kémee né ha. ¹¹ Isé yee tíyesele ke akópe aa lē kii m ma nnya rínanje yé aá ne kuyití né tani aa kò ne né kópu.

¹² Isé ye Uléécáa líkó le, lē kii m ma ye kò Uléécáa kémee léerile, lin aseí tikilē lin kò nyamí. ¹³ Yare lelee ñi nyamí ye nkpéni panséle lin né kopu, née íye? Ai nkpáni lē! Akópe aké ne meykíyiki n nyíse re a mesei akópe le, a isé yee ñi nyamí kpísile aa pansese nkpò, akópe aa pèe lē ke isé ñi má nnya n we lin nyamí re akópe ye mesei líkòpe le.

Akópe nnanje

¹⁴ Asei kecáá, tó nyule re Nfáasone mee isé te. Amá inépiñje mela ke née tikilē. Ne we yare pi né kpísile apí ne akópe yáí. ¹⁵ Likumúnjé re ám menéwai cire aseí kóméi. Am ye fe ké ye lē kam ñi la wa, amá lē kam n kóhò kam ye wa. ¹⁶ In te ám líkòpe kam n wai piwai la, ne ma am ñmurei re isé ye nyamle. ¹⁷ Li pèe nyísele re áí rinécúruu née lē wai, amá akópe nyee kenémee ñi we nyee lē wai. ¹⁸ Ne nyule ñmaa re lisone áí kenémee we, ne la ké re menéwee kémee, lisone piwai yèè ripóó né wale, amá ám ye pèe lipiwai fe. ¹⁹ Am ye lisone kam piwai ñi la wa, amá líkòpe kám piwai ñi la kam ye wa. ²⁰ In te lē kám ñi la kam ye wa, li nyíse re áí née li wai, amá akópe nyee kenémee ñi we ye nyee.

²¹ Ne yé te nní ke isé sí sone. I la iké lisone wa, amá líkòpe lin pèe mesére kenyáile-i we. ²² Li kenéfa kémee né láarúle re ké Uléécáa isé m múílē, ²³ amá nen pèe kò inépiñje kémee isé féé icò nyani. Isé iyē ne iyee ne kenémúnjé n sá ñi kóméine. I akópe ilasi né simrile in tíyesele nen akópe nyee kenémee ñi we isé tikilē. ²⁴ Linéco ye íwe wele! Wóo yé inépiñje yee ne nkpò né n wéési kémee né lese? ²⁵ Ne Urópiima Yeesu Kirisi ne ritiki aní ne Uléécáa pònnese!

Lē nnya, ne kenémúnjé kémee Uléécaá isé ilasi tunle, amá nen pee inépiñje kémee akópe ilasi le.

8

Lē ke usoi uu ye Uléécaá Nfaasone m má un ne we

¹ Lē nnya nkpeni, pepee ne Kirisi Yeesu m pénéle pin ne we api má re piké Uléécaá ketahai kuú ne písoi n túhaanene iwame n wai. ² Asei kecáá, isé yee ye Kirisi Yeesu kupénéco kémee Nfaasone ne rintiki íí ne nfáa he ye isé yee ye akópe ne rintiki íí ne nkpo weri kémee né lésele. ³ Lē ke isé ii piwai m pōone re merówee ye ríñaje i paase nnya ke Uléécaá ricuruu uu wa. Uké ne akópe nyee písói isói kémee ní we an pi nyikilē n feriyee nnya kuu Ukepipi tumme ne isoipiñje yare pikópekōó meco. Kenkpo mee lē ke akópe áá ne ríñaje m má cire ne a rinyiki. ⁴ Lē nnya kari yé nkpeni fe ari isoi n le yare ke isé íí m pise. Ari nkpeni merówee cire tikilē tōn ne isoi le, amá tō nkpeni irósoi lele yare ke Nfaasone nn m pise. ⁵ Asei kecáá, mpí pee pimewee cire n tikilē pin ne isoi le ye lē kapi ní la kemúnjé waille, amá mpí pee piisoi n le yare ke Nfaasone nn m pise ye Nfaasone kemúnjé waille. ⁶ Usoi mewee cire pitiki uké ne isoi n le yéè ne nkpo kémee u hale. Amá isoi piluke yare ke Nfaasone nn m pise yéè ne nfáa ne nkñiñiñe kale. ⁷ Usoi mewee cire isoi piluke yéè tíyesele uu wai Uléécaá ulaarō. Mēwee mē áme ye Uléécaá pakare, ticuruu áme yé fe meké lē wa. ⁸ Ai céreise re pepee pimewee cire ilasi n tú pin ne isoi le api yé fe piké lelee ne Uléécaá n sá wa.

⁹ Amá nō áni kō nkpeni nómenéwee cire ilasi tú ñon ne isoi le, amá lelee ne Nfaasone n sá kani tikilē, in te aseí kecáá, Uléécaá Nfaasone ye nókenéméé wele. Unyine unsá Kirisi Nfaasone m má, ái Kirisi yee u te. ¹⁰ Kirisi un nókenémee n we, aseí kecáá, nóinépiñje ye kō ne akópe nnya nkpo kéméé wele, amá ke Uléécaá uu nō m pansese aseí pite nnya, Unfaasone ye nfáa nō hele. ¹¹ In te uyee pikpōkpo kémee Yeesu n yukuse Nfaasone ye nókenéméé we, uyee pikpōkpo kémee Kirisi Yeesu n yukuse yé kō tíyese nóinépiñje yee ne nkpo n sá ii Unfaasone mee nókenéméé ní we nnya nfáa m má.

¹² Lē nnya pimáreco, tō nkpeni riwóme mále, amá ái pee merówee kari ne riwóme má kari yé ne irópiñje mela n wai. ¹³ Ñon nómenéla n tikilē ñon ne nóinésoi n le, ño kpínine. Amá in te ño Uléécaá Nfaasone tíyee nn nókenéméé pikei wai nn nóinépiñje mewai kopu, nō nfáa wa. ¹⁴ Pē nní ke Uléécaá Nfaasone nn n séni ye Uléécaá sipipi le. ¹⁵ Ai nfáa mee nō m pansese pilási pee iwame ne n tú kaní yósi, amá Nfaasone mee nō n kpisi nn waise Uléécaá sipipi kaní yósi. Mme mee ye tíyese kari ye ricáái ari Uléécaá séi re “Ápa”, “Sáa”! ¹⁶ Uléécaá Nfaasone ricuruu ye tirócuruu símisile re tō Uléécaá sipipi le. ¹⁷ Tōn Uléécaá sipipi, tōo kō masí lē kuú ne rō m mé te. Tō ne Kirisi tōo kesé Uléécaá likó te. Tōn Kirisi iwe kesé n li, tō ne Kirisi yé ha kesé umeyoopi kéméé n we.

Mejóopi mee kepire n weme

¹⁸ Ne nyáni re íwe nnyi kémee kari neni nní ní we ne masí kepire meyoopi ke Uléécaá uu ní lesele uké rō nyíse áme nka kémee kumúnjeisne we. ¹⁹ Mpá yo ke Uléécaá uu n wa ye meykíyiki ménle, ne kefa kesé Uléécaá uké usipipi lese uké nyíse. ²⁰ Mpá yo ke Uléécaá uu n wa ye pansese líwookōó. Ai re licuruu mela kémee kaí ne lē wa, amá Uléécaá yee lē ne ríñaje li wai. U lē wale un ne tálē te: ²¹ Ulíkó kuu n wa yé kam ái ríñaje mee li n caai ái ilási kémee li n tonselē anipe-i lelu, ái peé ne liripōo n we lin kō Uléécaá sipipi meyoopi kéméé we. ²² Tō kō pee nyule re nípá yo ke Uléécaá uu n wa ye hái ne neni-me ñmóspúlenle, lin íwe le yare ke memárenlō áme ye unósi n kéheni. ²³ Amá ái pee lē ñmane. Tó ne kō ñmóspúlenle tōn ne meykíyiki mé te tó mpí ke Uléécaá uu nní Unfaa n laanse, uké mesei rō yósi yare usipipi uu kō ríñaje mee meke-me rō n caai anipe-i rō lese. ²⁴ Amá tō tálenle tōn mé. Pítá pē kémee ñmane ke Uléécaá uu tiróyu lb. Usoi un lē kuu n tálē un mé n nyáni, api ye pee re u ne tálenle. Usoi yé fe uu lē kuu n nyáni maa re u kō tálenle u méé? ²⁵ Amá in lē kári n nyáni kari tálē, tō ye li m ménle ne ikari.

²⁶ Liméco ke Nfaasone pōo ye kō rō lē te ári páápú nnya. Asei kecáá, ári piyómeyáhaa kémee lē kari yéè n we nyu. Amá Nfaasone ricuruu yee kerócaá Uléécaá yásile ní ne ñmopi yee íí nnōo ne kúmaa ní we kerócaá u téní. ²⁷ Kei ke Uléécaá yee nípá úye kefa n nyu uu ye né lē ke Nfaasone nn ní la nké m pise ceri. Nfaasone yéè Uléécaá pikó kecáá yásile ái ne umela sá.

²⁸ Tō kō nyule re nípá yo yéè pepee Uléécaá ní la ne lisone kale. Lipite pee nní pē kuu lē kuu piwai ní la nnya n sée. ²⁹ Uléécaá ye tíyesele re pē nní kuu meke-me n céri uu kō meke-me pi wée piké Ukepipi meco n we, Ukepipi kē keké pee pimáreco kulúí kémee kefoí kuu m mári. ³⁰ Pē nní ke Uléécaá uu meke-me n yekéi re piké lē n we, u kō lipite pē séele, pē kuu n sée, u kō pi pansesele aseí pite, pē kuu m pansese aseí pite, u kō ríyu pi wásele.

Uléécaá nla ye piyele

³¹ Tó nkpéni mmú kémee re iye? Uléécaá un kerócaá n kpálè, wóo yé peé ne ró kénene? ³² Ukepípi cire kúu kañne re áke kape íwe li, amá u ke kpísile uu ne ntónéi akópe nnya nyónse, iye kai yé pee wa úu yé ne uipeélee ké nnya mpá yo ró m pa? ³³ Wóo yé fe uu ne pè ke Uléécaá uu n wée túhaane? Liute uu we. Likumúnjé re Uléécaá yee ye usoi pansese aseí ute. ³⁴ Wóo yé fe uu akópe pi pa? Liute uu we. Likumúnjé re Kirisi Yeesu yee kpu, ái ko kei ne ripá, amá u nkpa kémee yise, Uléécaá kuluke-luke-mè kuu kényukoátone-i tó u kerócaá u welu! ³⁵ Yoo yé fe ai Kirisi yise ró n la anipe-i ró lese? Iwe píima nées mpóocaaí nées piwéékuse nées nkú nées mpári nées nkpo piloró nées nkpo ricuruu ñmaa? ³⁶ Lè kai nní Nléécaasimé ritelé kémee wólaalè te:

Pó nnya kari mesére nkpo lorólè pin tó nyáni yare isán kapi ne kesareyá-i pikópe n tósu. ³⁷ Amá tó lè nnéi kémee uyee nní ró n la nnya feriyele ái ne kéto. ³⁸ Ne meyíkíyiki nyule re líka ái yé fe líké nla mmè kémee ró lese. Ai nkpo, ái ko nfáa, ái ko piléécaatume, ái ko líféé linyine lee nñanje m má, ái ko nfaáni líkó nées masí kèpíre líkó, ³⁹ ái ko kecáá líkó líka, ái ko lee metene í we. Líka mpuri ái we. Urópíma Kirisi Yeesu nnya ke Uléécaá uu ró nyíse re u ró lalè. Lè nnya, líka mpuri ke Uléécaá uu n wa, áli we lee yé n fe ai Uléécaá nla kuu ró n nyíse kémee ró lese.

9

Isirayeli pikó ne Uléécaá rinoo kuu n yekei nkó

¹ Lè kam nní m maane ye nsimései le. Ne Kirisi ukó le, ám kiraase. Uléécaá Nfaasone ye tíyesele am céru re aseí ye nye. ² Asei ye nye re tinépo ye meyansei caailenle nen ko mesére kenéfa-i ne íwe pansente. ³ Né pee Uléécaá píse re uké anoo né wa tó ne Kirisi toké tútúne líké pinémáreco, tó ne pè kapi mpuri nse-i m mári yoriye. ⁴ Pi Isirayeli pikó le ke Uléécaá uu m pansese upikó, pin umeyooopi kémee we. Pè kuu ne nkóméine sée uu isé pi pa, uu ko pi céési lè kapi yé uinyónse n wa, uu rinoo pi yekei. ⁵ Uléécaá ye háí pee mekee-me pipikure wéele. Kirisi ricuruu ye ukèpíre ukó le, ton kei kapi ketè nké kecáá u m mári m paine. Kirisi uyee pee ko mpá yo fe. Uyee Uléécaá yee mpá píyei ipakare n te. Amí!

⁶ Ái we re usoi uké musí re Uléécaá rinoo ári nkpéni nñanje nka má. Ai re Isirayeli pikó nnéi pee Isirayeli pikó yíkíyiki. ⁷ Limeco, ái re Apiraham kumare pikó nnéi pee Apiraham sipipi yíkíyiki. Uléécaá ye Apiraham maa re:

Isaaki kémee kaa sipírè yenune api ye ripónyíri sí séi. ⁸ Lè nnya, ái Apiraham sipipi nnéi see Uléécaá sipipi. Uléécaá ye maa re usipipi yíkíyiki see nní sé kapi Urinoo kuu n yekei kecáá m mári. ⁹ Asei kecáá, tinoo tee n yisunu ye ntí:

Ké ne kelaane nní ico m peeeme, Sara un kewántisi má.

¹⁰ Ai ne kei ñmane ripá. Limeco kai ko Repeka pinmáne keté kémee we. Urósaayaha Isaaki yee pee piketé usaa. ¹¹⁻¹³ Uu pee kahane pi m mari, ápi pee ko kahane lisone nées líkópe n wa. Mpá ne lè, Uléécaá ye pee Repeka maa re: Uwéese yé pansé uwá ulasi yare kai n wólaalè te: "Yakupu ipuri kam la, am Esau ikó yílu." Uléécaá kemúnjé kéké ne n wa nnya kai lè wa. Ai keoipipi mewai kuú pallè un ne wéékee, amá uricuruu kemúnjé kémee kai léeri kuu ye ne usoi wée.

¹⁴ Lè nnya, tó nkpéni maa re iye? Te Uléécaá uu aseí ute nées? Ai nkpáni lè. ¹⁵ U pee Moisi maa re: Nen úye n la ké íwe té, ne ye liute íwe ténle, nen ko úye n la ké ne kefa fénne, ne ye liute ne kefa fénnele. ¹⁶ Lè nnya, ái usoi mela kémee léeri, ái ko usoi ñmóópú kémee léeri, amá Uléécaá yee ye usoi íwe n té ñmane kóló kémee kai léeri. ¹⁷ Lè ke Uléécaá uu Esipiti Uyooopi maa re: Ne pó lésemele re ké ne pó ritiki ké ne nnéanje nyíse rinényíri tiké ne ketè nnéi rinkóónú nnya. ¹⁸ Lè nnya, Uléécaá un úye n la uké íwe té, u ye liute íwe ténle, un ko úye rikinj n la uké tákaase, u ye liute rikinj takaaasele.

Uléécaá kuwói ne upiwetu

¹⁹ In n la unyine yé fe uu né píse re: In lee ni, yo nnya ke Uléécaá uu ye peé ne písoi césí? Wóo yé mpíí fe uké umela kesi? ²⁰ Pó kesoipipi, póo úye póké ne Uléécaá n kénene? Ketúhu yé fe áke umóme píse re yo nnya kaa nní né móo? ²¹ Utúhumome ye ncée mále uké ne lè kuu n la metipiperé wa. U yé fe uu mepéré mese mē kpísi uu ne ketúhu móm, api ye ne líyukóo ke wai, uu ko keco mam, api ye ke ne líkparákoó wai.

²² Uléécaá ye pee lalè uké ukuwói ne unñanje pinyine kémee nyíse. Pèpee sitúhu sè kapi ye ne líkparákoó n wa. Amá mpá ne lè, uu umécire tini uu pèpee peé ne nkpo n só m mutílè un tikinj tpaalè. ²³ U ko peé lalè uké picó kémee nyíse re umeyooopi áme kumúnjé má. Pè kuu íwe té. Pèpee sitúhu sè kapi ye ne líyukóo n wa. Pè kuu ko mekee-me wée re piké umeyooopi kémee n we. ²⁴ Lelee nní tó mpí kuu nní n sée. Ai ko Pisuifi ñmane, amá ne mpuri sane pikó kuu sée. ²⁵ Lè ke Uléécaá uu Osee ritelé kémee maa re:

Mpuri mme mee nín pee nnékoó kam sónti ké sée re nnéपुरi.

Mpuri mmé isoi kám ye pee n la kam sónti ké sée re nnéपुरi lala píima.

²⁶ Pɛ kam ye pɛɛ ní maa re:

Ani pinékó, kam sònti ké sée re Uléécáa yee nfáa n te sipipi.

²⁷ Antepu Esayi pɛ́ nɛ kɔ Isirayɛli pikó kecáa nsímé maa re: Mpá Isirayɛli sipipi siké kam siké kultú n we yarɛ mínimaa ritimɛ nnyɛnɛ, písoi nkáripɛ nnyinɛ nmanɛ riyu kɛ Uléécáa uu lálunɛ. ²⁸ Upiima ye rinóó tɛ kuu n yekei wainɛ nɛ kɛ́to-pɔ, ketɛ́ kecáa ái nkɔpáni sésɛnɛ. ²⁹ Lɛ kɛ Esayi uu mɛkɛɛ-mɛ wɔi re:

Uléécáa, ketɛ́ nɛ keyómɛ ute unsá pɛɛ ntɔpuri kɛmɛɛ pinyinɛ n tɛye,

tó pɛɛ pansɛlɛ yarɛ Sotɔm pikó,

Komɔari pikó kari yé pɛɛ nɛ mɛnyinɛ n we.

Isirayɛli nɛ nɔfatɛnɛ nstmé

³⁰ Lɛ nnya, tó nkɔpáni maa re iye? Tɛ mpuri sanɛ pikó pɛɛ ápi n wéési piké pansɛ aseɛi pite ye kɛfa kápɛ nɛ u n tɛnɛ nnya pansɛ aseɛi pite. ³¹ Isirayɛli pikó pɛɛ n nɔmóópúlɛ piké isé ritiki piké nɛ pansɛ aseɛi pite pɔó pɛɛ mɛninɛ́ lólu, ápi lɛ kápɛ pɛɛ ní la yɛ. ³² Iye kai pɛɛ lɛ wa? Ápi wéési re piké nɛ Uléécáa kɛfa tɛnɛ. Amá pi pɛɛ lalɛ piké piricuruu liwáiwai nnya pansɛ aseɛi pite Uléécáa inipɛɛ-i. Kei kápɛ pɛɛ nɛ “riparɛ tɛɛ ye písoi n lóise rikpɔu.” ³³ Tiparɛ tɛ nsímé mɛɛ Nléécáasímé ritɛlɛ kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ:

Nɔ yɛɛ, nɛ Siyɔ́ ketɛ́-pɔ riparɛ yekeilɛ

tɛɛ ye písoi rinkpɔuse

nɛ kuparɛcaɔa kɛɛ ye písoi n lóise.

Amá nkó yɛɛ riparɛ tɛ nɛ kɛfa n tɛnɛ

úu isɛi melukɛ má.

10

¹ Pimáreco, kenéfa nnéi mela nɛ lɛ kam Uléécáa n welu yɛɛ re uké nnéipuri pikó riyu lɔ. ² Né fe am aseɛi kecáa maa re pi mɛyíkíyiki Uléécáa pikei kɛmɛɛ nɔmóópúlɛnɛ. Amá mɛnyuwɛ ye pɛɛ pi párilɛnɛ. ³ Ápi ceri lɛ kɛ Uléécáa uu ye n tɛyɛsɛ usoi úú nɛ pansɛ aseɛi ute, ápi pɛɛ piiceɛ cirɛ n wéési piké nɛ pansɛ aseɛi pite, ápi pɛɛ lɛ kɛ Uléécáa uu ye usoi m pansɛsɛ aseɛi ute pitfiki yulu. ⁴ Kirisi ye isé rínanɛ paasɛlɛ re Uléécáa uké pɛ́ nnéi pɛɛ nɛ kɛfa u n tɛnɛlɛ pansɛsɛ aseɛi pite uinipɛɛ-i.

Nkó yɛɛ Upiima nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ tiyu kɛ Uléécáa uu ye lɔ

⁵ Nsímé mmɛ kɛ Moisi uu lɛ kɛ usoi uu ye isé rintiki úú nɛ pansɛ aseɛi ute kecáa ní wói ye mmú re:

Usoi nkó yɛɛ isé kecáa n sónɛ yé isé iyɛ́ nnya nfáa yɛ. ⁶ Amá lɛ kɛ Uléécáa uu ye usoi nɔfatɛnɛ nnya m pansɛsɛ aseɛi ute nkó ye mmú re: Kapɛ mɛpócírɛ m pisei re wóo yé keyómɛcáa ritaá? Li nkɔpáni yarɛ pɔ lɛ teelɛ re wóo yé ha Kirisi súisɛmɛ. ⁷ Néɛ kapɛ kɔ mɛpócírɛ m pisei re: Wóo yé nkɔ́ kuhorɛ kɛmɛɛ súipɔ? Li nkɔpáni yarɛ pɔ lɛ teelɛ re wóo yé fe uu pikpɔkpɔ kɛmɛɛ Kirisi lesɛri. ⁸ Li mpíi Nléécáasímé kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ iye? Li wólaalɛ tɛ: Kɛpómɛɛ nɛ mpónó-i nɛ kɛpófa-i kɛ Nléécáasímé nrí we.

Nɔfatɛnɛ nsímé mmɛ kari n yóólɛ ye mmɛ. ⁹ Pɔn nɛ mpónóó písoi keyu-i n símisi re Yeesu yɛɛ Upiima, pɔn kɔ kɛpófa-i nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ tɛ Uléécáa ye pikpɔkpɔ kɛmɛɛ u yukusɛ, Uléécáa yé ripɔyú lɔ. ¹⁰ Lɛ nnya, usoi un ukɛfa-i nɛ Uléécáa kɛfa n tɛnɛlɛ kuu ye Uléécáa inipɛɛ-i pansɛ aseɛi ute, un n nɔmurei uu háa, Yeesu uu uriyu lólu. ¹¹ Uléécáa Nsímé ritɛlɛ ye maa re:

Nkó yɛɛ nɛ kɛfa u n tɛnɛlɛ, úu isɛi melukɛ má. ¹² Lika ái aseɛi kecáa Usuifi nɛ mpuri sanɛ ukó kɛcɔpɛ kóólɛlɛ. Upiima usɛ kɛ pinnéi ápi má. Pɛ́ nnéi pɛɛ urinyiri n sélei kuu ye ulikó mɛyá hɛ. ¹³ Li kɔ Nléécáasímé kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ:

Upiima yɛɛ nkó yɛɛ urinyiri n sélei riyu lolɛ.

¹⁴ Amá iye kápɛ yé urinyiri sée, pinsá nɛ kɛfa u n tɛnɛlɛ? Iye kápɛ yé kɔ pɛɛ uyɛ́ kecáa nsímé kápɛ pikái n kómaalɛ nɛ kɛfa tɛnɛ? Iye kápɛ yé kɔ ukɛcáa nsímé kó, unyine unsá unsímé rin-yóó? ¹⁵ Iye kɛ písoi ápi yé nsímé riyóó, pinsá pinyinɛ n tumɛ re piké riyóó? Lɛ kápɛ Nléécáasímé kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ: A tɛye pɛpɛɛ nsímé n yóólɛ nsɛ ye pinyánaɛ nyam kpa. ¹⁶ Amá pɛ́ kápɛ rin-yóó ápi pinnéi Nsímé Kɛcirɛ mmɛ nɔmurei. Esayi ye uritelɛ-i wói re: Upiima, wóo nkɔpáni mmɛ kari rin-yóó kutu rics? ¹⁷ Lɛ nnya, nsímé kɛ usoi uu ye n kó mɛɛ ye tɛyɛsɛ úú nɛ kɛfa tɛnɛ. Nsímé kɛ usoi uu ye n kó mɛɛ nní Kirisi nsímé kápɛ n yóólɛ.

¹⁸ Nɛ pise re: Yarɛ ápi pɛɛ nsímé mmɛ kó, néɛ iye? Pi n konle! Li Nléécáasímé kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ:

Pimetɛ ye nípá yei tulu.

Pirinɔ́ ari písoi hái ketɛ́ kɛto-pɔ tulu.

¹⁹ Nɛ re kɛ́ kɔ pise re: Isirayɛli pikó ápi mmɛ kó, néɛ iye? Moisi ye likɛcáa rinóó pɛsɛ re: Uléécáa ye maa re:

Né tɛyɛsɛ nɔkɛnéfa aké nɛ mpuri nnyinɛ pikó pɛɛ ápi kuséi ní we

re nsoipuri tóosi. Né kó tíyese aní ne mpuri nnyine pikó pɛɛ ápi mesəhó méka m má wóosi. ²⁰ Esayi ricuruu uu ikari wai uu yóó re: Uléécaá ye maá re: Pɛpɛɛ ápi pɛɛ né n wéési pɛɛ né yé, pɛpɛɛ ápi líka né m písei kam menécíre nyíse. ²¹ Amá u Isirayɛli pikó nkó maá re: Keyáa ne keriyu kam sásikɛɛ re ké tó ne mpuri pakarecíre mee nnékó rí késu keɔpɛ nyóonse.

11

Uléécaá uu Isirayɛli pikó fóm

¹ Lɛ kam píse re: Uléécaá ye umpuri fómle née? Ai yé lɛ! Tinécúruu ye kó Isirayɛli ukó le. Ne Apiraham kepirɛ le nen kó Penyamɛɛ mpuri ukó. ² Uléécaá uu umpuri kuu hái mekɛɛ-me n wéé fóm. Nó Uléécaá Nsimé ritelé keló kɛ léise, née yo? Kei ke antepu Elii uu ne Isirayɛli pikó ne n wóosi uu ne Uléécaá téní. ³ U kei maá re: Upiíma, pi antepuye pɛɛ ne mpónó n símisi kónle api sipónýáonsehúú foresi. Menécíre kóló kai tíye, pin kó la piké né kpu. ⁴ Tɛ íye ke Uléécaá uu rinó u pɛɛ? U u pɛɛ re: Ne písoi ákotokú aseei menécíre yekeilenle pɛɛ ápi píkaí Paali* anui n wúlálɛ. ⁵ Limeɔo ke Uléécaá uu kó nfáani ketɛ nké-i písoi nkáripí ne uipɛelɛ wéé un umecire yekeilɛ. ⁶ Lɛ nnya, nfanare ke Uléécaá uu ne pi wéé, áí re pimɛwai sone nnya. Insá lɛ, Uléécaá ipɛelɛ íi yé pɛɛ ipɛelɛ yíkíyiki. [In kó re pimɛwai sone nnya, áí pɛɛ ipɛelɛ kuu pi nyíse. Mɛwai sone ihéé íi ipɛelɛ ihɛɛ kapi ye usoi n he.]

⁷ Lɛ nnya, íye nkɛpéni? Tó maá re Isirayɛli pikó ápi lɛ kapi n wéési yɛ. Amá pɛ ke Uléécaá uu pikeɔpɛ n wéé nmanɛ pɛɛ li yé ai pitórɔo atu tápisi. ⁸ Li Nléécaasimé kɛmɛɛ wólaalɛ te:

Uléécaá ye pimɛshó rikipile, uu piinipɛɛ yarii ápi ye pɛɛ yé,
uu kó piatu tápisi ápi ye pɛɛ kó hái ne neni-me. ⁹ Tafiti pó ne kó maá re:
Pianyá iluke iké pi pansɛ ripine ne kei kai yé pi n tí
liké kelólé-mɛ ne pi ha
piké pɛɛ pimɛwai kulaa yɛ.

¹⁰ Piinipɛɛ iké nyínu ápi kape ye yɛ.
A tíyese piké mesére ritírí n kpúmímlɛ.

¹¹ Ne píse re: Lɛ nnya, Isirayɛli pikó ye loole áí nkɛpáni píkaí kuyise wee? Ai nkɛpáni lɛ! Amá pikélólé ye tíyesele Uléécaá uu mpuri sone pikó riyu lolu re pikefa keké tóosi nnya. ¹² Pikélólé ye tíyesele keté nnéi ake Uléécaá líkó yénu, pikupakarecíre aku tíyese mpuri sone pikó ápi Uléécaá líkó yénu. Lɛ nnya, Isirayɛli pikó nnéi pin nkɛpáni Yeosu Kirisi rintiki, Uléécaá líkó yé pɛɛ kumúnjé m máa?

Mpuri sone pikó riyu melale nstmé

¹³ Nó mpuri sone pikó kam nkɛpáni ne máne. Néé Kirisi utumɛ yɛɛ mpuri sone pikó keɔpɛ n keisi. Kai nní lɛ, li né láarúle re pikei pɛɛ anénipe-i we nen pi wai. ¹⁴ In n la, li yé tíyese am nnɛpuri pikó kufatoi yukuse áí ne pikeɔpɛ pinyine ayu lolu. ¹⁵ Uléécaá ye Isirayɛli pikó ilúkɛ ritelé uu pɛɛ u ne isoipuri tórɔo pikó keɔpɛ nsimé nyóonse. Un nkɛpáni kó piketone-i pi m pɛɛpɛ, íye kai yé pɛɛ n we? Li yé nkɛpáni yare ke usoi uu ye n kpu uu pɛɛri!

¹⁶ Pin iluke n wa api ifói wéé api Uléécaá he, li nyísele re Uléécaá yɛɛ itórɔo nnéi te. Pin kuléé kunyine iníjɛ n kpísi pin Uléécaá n he, li nyíse re Uléécaá yɛɛ ku te ne kuilese-pɛ. ¹⁷ Pisuiifi ye wele yare Olifíyee kuléé kapi n támisi, Uléécaá uu kuilese inyine kérii uu iripóhó kɛkɛpɛ méwoo n le ílese mɛelú. Pó nkó, póo nní mpuri sone ukó, pɔ wele yare Olifíyee kuléé kɛɛ méwoo n le ílese. Pi pó kpísile api mɛmɛelú pó mɛelúse, pɔn nkɛpáni kuléé kapi n támisi iníjɛ mení nírú. ¹⁸ Lɛ nnya, kape ílese iyɛ kapi n kérii n nyáni re íi kɛpýu-i líka tu. Pɔn mɛpóóre n taáselɛ, a n nyu re áí póo nníjɛ topori, amá nníjɛ mɛɛ pó topori.

¹⁹ Pó maá re: Pi ílese iyɛ kériile piké ne iripóhó né rimɛelúse nnya. ²⁰ Asei nmaa ye nye! Pi i kériile re íi nfatene má nnya, amá mpófatene nnya ke póo we. Kape mɛpóóre n taáselɛ, amá iwame iké pó n we. ²¹ Pisuiifi pɛɛ Olifíyee kuléé kapi n támisi ílese, nɛpá ne lɛ Uléécaá uu pi kanɛ. Póo nní nlese kapi rimɛelú, kape n nyu re pó kuu yé kanɛ. ²² Lɛ nnya, a Uléécaá nfanare ripaí aa un-yupape paí. U ne pɛpɛɛ kepire u riíntó kényu páápúle, uu kutu pi pasa uu pó únare wai. Lɛ nnya, li píse re paké unnare ncee n tikilɛ. Insá lɛ, u yé kó pó tiké yare kapi ye nlese rinké meɔo. ²³ Limeɔo, pɛ pin nfatene n yɛ, u yé kó pímeelú pi pɛɛ. Uléécaá ye rínanɛ mále uké ne pímeelú pi pɛɛ. ²⁴ Lɛ nnya, pó nkó póo áa nní Usuiifi, pɔ we yare Olifíyee kuléé kɛɛ méwoo n le nlese. Pi nlese mmɛ tikéle api kɛɛ kapi n támisi kekáá tóresi, áí kó pɛɛ re pɔ kɛɛ nlese yíkíyiki le. In te Uléécaá ye lɛ wa, íye kúu yé pɛɛ Pisuiifi pɛɛ rí we yare kuléé kapi n támisi ílese kapi n kérii isitone-i i pɛɛ?

Uléécaá ye Isirayɛli pikó nnéi riyu lo

* 11:4 Paali ye pɛɛ piléé píima pinyine le.

²⁵ Lē nnya pimárecò, ne la ké nó símisi áni kape ne lelee nní m pékaalē kecáá m palei, áni kape kò ne nómenécíre n nyáni yare nò písòhào le nnya. Isirayēli pikó kunai kèmeē, pinyine yé pikómne n yulaalenle Uléécaá uú ha ne ipuri sane nnéí písoui umpuri kecáá pikpápò n tene. ²⁶ Uléécaá uu pēe Isirayēli pikó nnéí riyu lolu yare kai Nléécaasimé kèmeē n wólaalē te: Siyò-pò ke Uyulale uu léerine.

U yé tíyese Yakupu kumare pikó api kepire pító u yá.

²⁷ Nkómēine mee tó ne pē kecòpe n wene ye mmē kumúnjé kpe-i kam piakópe pi n sáreine.

²⁸ Pi Nsimé Kεcire yele api pēe pansē Uléécaá pilaarò, ai t́ wáánáse. Amá ke Uléécaá uu nní pēe pipisaayaha n wée nnya, u pi lalē hái ne nkpréni-me. ²⁹ Uléécaá uu ye lé kuu usoi ne nfanare n he yosí, uu ye kò pē kuu n wée kecáá kemúnjé conse. ³⁰ Nò ne kò pēe Uléécaá pipakare yele. Amá ke pē apí pēe kò nnéi kupakarecírē m má nnya, Uléécaá uu nkpréni nò íwe tēni. ³¹ Limécò ke pē apí kò nkpréni Uléécaá pakarelē te uké nò íwe tē nnya. Amá u yé kò nkpréni pē nómenécò íwe tē. ³² Uléécaá ye sisoipipi nnéi kupakarecírē kèmeē yálenle re u la uké sinnéi íwe tē nnya.

Uléécaá yee ipakare te

³³ A tíye Uléécaá memá ye piye kpa. Umewéésēsòhò ne umenyuwe ye címúle áme kutepine we! Wóo yé fe uké uketahai kuu rinkéne ceri? Wóo yé fe uké ukemúnjé kuu n wai aseí kò?

³⁴ Li Nléécaasimé kèmeē wólaalē te:

Wóo Upiima kemúnjé nyu?

Wóo yé re u yé fe uu mesòhò u kpa?

³⁵ Wóo mefoi linyine u heelē liké ne n we re u yé liute pihēe ceei?

³⁶ Ukeméé ke nípá yo ai léeri. Uyēe tíyese ke nípá yo ai we. Umekó kèmeē ke nípá yo ai kò we. Uléécaá yee nípá piyei-pò ipakare te. Amí!

12

Isoi fale piluke Uléécaá pikei kèmeē

¹ Pimárecò, lē ke Uléécaá uu nní íwe ró n tē nnya, ne nó ñmóópúselenle re ani nómenécíre kpisi ani u he yare ñnyónseseē kecire. Ñnyónse iyē iké n kpáiiilē in kò ne u sá. Lē kani yé u yáási ai aseí m má. ² Ani kape ketē nté písoui mēwai n tikilē. Amá ani tíyese Uléécaá uké mesòhò fale nó he meké nó consese. Kei kani yé pēé ne Uléécaá mela ceri. Nó lisòne ne lelee ye u n larisi ne lelee ní nyamí ne kété-pò ceri.

³ Kefa ke Uléécaá uú ne nē n fénne nnya, ne la ké nónnénéi maa re úka uu kape ye umecire n taáselē liké tósi, ai kò pēe aseí má. Amá ani ye kemúnjé wa keké ne n sá. Uléécaá ye nípá úye nfanare ne kemúnjé kunyine hele. Mpá úye uké ne ukepá m pālē. ⁴ Ipije ise ke usoi uu má, iyē in ilése kulúí má, ilése iyē in pikei pikó pikó wai. ⁵ Limécò nípá kari nní kulúí ní we, tó wale ipiñe ise tó ne Kirisi kupéneco kèmeē, tan ntónéi muleinelē yare ke usoi ipiñe ilése ii nní m muleinelē mecò. ⁶ Amá nípá úye ne ulikó ye ni ke Uléécaá uú ne nfanare u n he. Li pise re nípá úye uké ihēe iyē kuu n yosí ne pikei nísone wa. Uléécaá un úye n he re uké antepu pikei n wai, liute uké ye Uléécaá rinyiri ne símisi uu lipikei ne unfanare nnéi n wai. ⁷ Uléécaá un úye n he re uké picò lé, uké ye upikei n wai lin ne písoui léni. Uléécaá un úye n he re uké n céési, li pise re uké n céési. ⁸ Uyē kuu n he re uké ye picò ikari rikipase, uké picò ikari n kpariise. Uyē kuu n he re uké kefa n láárú, uké ye ne nfanare he. Nkó yee iwéése n tú uké nísone upikei n wai. Nkó yee píwecòs n léni pòaké ye pi lé ne mpóonare.

⁹ Nla nín kape kecáá kecáá nkò. Ani mēwai kópe n kóhò. Ani lisòne piwai ne kéyu m mahani. ¹⁰ Ani n lakaane yare ke pimárecò api ye n lákaane mecò. Mpá úye uké ye uuco pakare uu ye riyu u waise. ¹¹ Ani kekei-i n toltú, áni kape síká m má. Ani n ñmóópúlē non kefa kese ne Upiima pikei wai. ¹² Nórínépò riké lē kani n tálē non mé nnya n láárú. Ani lelee nó n wéékuselē ne n ninjú. Ani piyómeyáhaa ne kéyu m mahani. ¹³ Ani ye Uléécaá pikó pēe ncónj kèmeē ní we lé. Ani kape ye písányòs ne síká wa.

¹⁴ Ani ye pepere nó n wéékuselē tinòs sone ritikise. Ani ye písoui rinòs sone ritikise, áni kape ye úka anòs wa. ¹⁵ Piye pin mpóonare kèmeē n we, nó ne pē ani kesé mpóonare-i n we, piye pin n tēni, nó ne pē ani kesé tē. ¹⁶ Nò ne nópinécò ani nfasimé m pénéelē. Ani kape limáa-maa ne líyukòs ne nómenécíre m músu. Amá ani ye lé ke úka uu ne kutu n cólē kuwéé-mē nókenémúnjé pese. Ani kape nómenécíre n nyáni re nò mēwéésēsòhò mále.

¹⁷ Ani kape ye unyine mēwai kópe ne mēwai kópe héele. Ani riñmóópú ani ye nípá úye keyu-i lisone wai. ¹⁸ Lin yo kuwai n we, in te nókenéméé kai yé léeme nó ne nípá úye nòké ne n láárúne, ani li wa. ¹⁹ Pinésáne lala kecire, áni kape ye mēwai kópe ke písoui apí nó n wa nórinécúruu pi héele, amá ani ye riyá Uléécaá ricuruu uké ukuwoi pi nyíse. Li Nléécaasimé ritelē kèmeē wólaalē te Upiima ye maa re:

Née ye usoi mewai kópe u héele. Née ye mpá úye mewai u ceeci. ²⁰ Li kó wáalaalē te: Nkú nn upólaaro n we, a u he uké li, nnírē nn u n we, a u he uké n ntí.

Pon ye lē n wa, anakale weé kaa lē uriyu kecáá káonu.

²¹ Kape tíye mewai kópe meké pó feriyē, amá póké lisone n wai aá ne mewai kópe feriyē.

13

Li pise re toké kuyu piwéése m pakarelē

¹ Li pise re mpá úye uké ye kuyu piwéése pakare. Iwéése íka íi we yee íi Uléécaa kémee n léeri. Uléécaa yee piwéése mpí nnéí pee nni ní we tonsente. ² Lē nnya, nkó yee kuyu piwéése pipakare n yúlu ye lē ke Uléécaa uu ní la pipakare yulule. Mpí pee lē pipakare n yúlu ye pimécire nsímé wéésile re Uléécaa uké ne pí túhaane. ³ Usoi un lisone n wai, áí we re uké kuyu piwéése kewuu n tútúni. Amá pepee mewai kópe n wai kai pise re piké kuyu piwéése kewuu n tútúni. Nēnte áa la póké kuyu piwéése kewuu n tútúni? In lē, a lisone n wai, pó yé kapi yé pó m pakare. ⁴ Uléécaa pikei kémee kapi lē we piké ne pó n léni líké ne pó sonesi nnya. Amá pon mewai kópe n wai, kepówuu keké n tútúni. Áí méwoo kapi atéhe múlilē piké ye usoi kutu ripasa. Uléécaa pikei kémee kapi we nnya kapi ye ne uwaikópékó túhaane api kutu u pasa uké yé te Uléécaa ye ne u wósile. ⁵ Lē nnya, li pise re mpá úye uké kuyu piwéése m pakarelē. Áí kutu pipasa nnya kani yé pí m pakarelē. Amá li pise re noké pí m pakarelē te lē kaí ne nósinéfa-i nó sá re noké wa nnya. ⁶ Lē nnya kani kó nní lampoo hééle. Uléécaa yee kuyu piwéése tonse re piké lē n wai piké ne upikei kémee n we. ⁷ Ani ye mpá úye lē kaní ne riwómē u m má u hééle. Ani ye ulampooyó lampoo hééle, ani ítáho uyee ítáho n yósu hééle. Ani ye uyé kai m pise re noké n wuru wuri, ani kó uyé kai m pise re noké ríyu waise, ríyu waise.

Usoi ne uco kecópe nla

⁸ Ani kape ye úka ne riwómē m má, insá nla riwómē kani yé nómeneécópeceire n lukaane. Nkó yee píco ní la ye Uléécaa isé ritikile ne íketo-pó. ⁹ Isé yee ní maa re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape ye yáai, [kape ye uco kecáá nnóomé wa] kape ye uco líkó káipi, ne isé íco nnéí ye isé nnyí kémee pénelenle re: A upóco n la yarē kaa ripóctúruu ní la. ¹⁰ Nla nín ye usoi co mewai kópe wa. Lē nnya, nkó yee usoi co ní la ye isé ritikile ne íketo-pó.

Usoi mecire picápine uké ne Yeosu Kirisi mepeeme m mé

¹¹ Nó nkpéni nyule itunje iyé kémee kari nní ní we. Li tule re noké lē nnóni kémee yisi. Itunje iye-i ke Kirisi uu yé tiríyu n lo ye nkpéni meyá ne tó rikole ai tósu peé uye-i karí péé ne Kirisi kefa pitene n kóraane. ¹² Kesine ye ketene tule, keyáa kē yé nfáani tu. Toké kunmaha kémee mewai keróccáá lese toké fóm, ari pee itópilú kapi ye ne metéí kémee n tó kpísi ari múlú. ¹³ Tó lala ntósé nké n nyam yarē lē kapi ye metunjetéí ne n sónē. Lē nnya, toké merócíre tí ne pilukecaainké anyá ne pítaniré ne méwoo méwoo piwai ne mékperinkpe isoi ne picéankee ne kufatái. ¹⁴ Ani Upiíma Yeosu Kirisi isoi kpísi ani tani uké nónínsói kecáá m palé. Ani kape tíye nónínpe íké ilási nó tónse íké pee ilikáipi-káipi nó n waise.

14

Ani kape ye nápinéyómeyáhaaco akópe m palé

¹ Ani ye pepee ápi nfatene kémee m páápú yosí. Ani kape ye n wéési noké alari pikeméé m má. ² Unyine yé musí re u yé fe uu mpá iluke iye mpuri le, uco nkó yee úu nfatene kémee m páápú pson ayéhepei nmane le. ³ Amá nkó yee mpá iluke iye n le úu kape uyee inyine n kóho n lómúse. Nkó yee iluke inyine n kóho páa kape kó nkó yee mpá iye n le akópe m palé. Liriyíki re Uléécaa ye kó úye yosíle. ⁴ Pó úye, póké ne uco ukeikó akópe m palé? Un upikei nsonē n wai née unsá nsonē pí n wai, uukeisaa kaí ne yé. U yé kam uu nsonē wai, liriyíki re Upiíma ye nnañe mále uké ne u lē.

⁵ Unyine yé m músu re keyáa kenyine ye keco fele, uco pó re sikuco ye ku. Li pise re mpá úye uké lē kuu meyikiyíki ukefa-i m músu n tikilē. ⁶ Nkó yee m músu re keyáa kenyine ye keco fele ye lē waile uké ne Upiíma ríyu waise. Nkó yee mpá iluke iye n le pó ne kó náásile uké Upiíma ríyu waise. Lē nnya uké i n le, liriyíki re u ye iluke iyé kecáá Uléécaa pónesele. Nkó yee úu n le pó ne kó lē waile uké ne Upiíma ríyu waise. Lē nnya, úu kape ye i li. Uyé ne ye kó lē nnya Uléécaa pónesele. ⁷ Asei kecáá, tó úka úu uricuruu mekócíre nnya nfáa má, úka úu ye kó uricuruu mekócíre nnya kpu. ⁸ Tón nfáa m má, Upiíma mekó kéméé kari nfáa má, tón kó n kpu, Upiíma mekó kéméé kari kpu. Lē nnya, mpá tón n kpu née tón nfáa m má, tó Upiíma pikó le. ⁹ Kirisi ye kpule uu peeri un nfáa má re uké ne pikpákpó ne pepee nfáa m má Upiíma. ¹⁰ Yo nnya ke pó pee upóco akópe palé? Née yo nnya ke páa upóco waiselé? Tó ha ntónéí Uléécaa keyu-i sínle uké ne ró túhaane. ¹¹ Li Nléécaasimé ritelé kémee wáalaalē te:

Née Upiima, ne nfáa mále.

Pisoi nnéi yé kam api kenéyu-i wúla.

Pisoi nnéi api kó Uléécaa rífu waise. ¹² Lè nnya, mpá tó úye ye sóntile uké uricuruu ne unnó lè kuu n wa Uléécaa símisi.

Kape tíye upóco uké pó nnya akópe wa

¹³ Lè nnya, ári kape ye merócepécire akópe m pasiine. Ani yekei re áni yé líka wa lee yé nóunéco rinkpóuse née lee yé kelólé-mè ne u rí ha. ¹⁴ Ne nyule, am kó tó ne Upiima Yeosu kupéneco kémeé yénu nmaa re líka áí liriýíkí-me líkperinkpekóó. Amá úye un m músu re linyine ye líkperinkpekóó, uricuruu kaí ne mékperinkpe má. ¹⁵ Pón lipóluke-luke nnya upóco ripóo n caaise, áí ríla kémeé kaa lè sóne. Kape lipóluke-luke nnya tíye uyé nnya ke Kirisi uu n kpu uké pó. ¹⁶ Ani kape ye wa picó piké lelee ne nó n sá nnya nkópe yé piké símisi. ¹⁷ Uléécaa iyóósi lí piluke ne piníré nkó nnyine kémeé we. Amá lè ke Nfáasone nn ye n he nkó ye mu. Lelee nni ásei ne nkínjinje ne mpónare. ¹⁸ Nkó yee lè Kirisi pikei n wai ye ne Uléécaa sále, pisoi pó ne ye kó u n waiselenle.

¹⁹ Lè nnya, toké ye lelee ye ne nkínjinje rí ka ne lè kari yé ne n nmasópúsenelè wéési ton ne kesé papisi.

²⁰ Kape lipóluke-luke nnya Uléécaa mewai caai. Asei kecáá, liluke-luke líka áí mékperinkpe má. Amá in te usoi yé iluke lí, áí lè nnya uuco ne kelólé-mè sí, áí nyamí te uké i lí. ²¹ Lí nyam te usoi úu kape isare lí née úu kape píta n ntí née úu kape ne lelee ye uuco ne kelólé-mè rí ha ne ríko, [née úu kape lelee yé uuco m pepire née lelee yé rináire u n waise ne ríko]. ²² A Uléécaa keyu-i lè kaa ripóóruu kepófa kémeé nsímé mmè kecáá m músu wa. Nkó yee lè kuu m músu re lísoné n wai ye únarekome le, in te úu likemeé nkópe ríka ne umécire túhaane. ²³ Amá nkó yee ullíuke-luke nnya n tíru un kó péé ne lí le ye umécire akópe palenle. Liriýíkí re umewai áme nyíselè te ukefa kémeé kai léeri. Lè ke usoi uu ye n wai un tíru ye akópe le.

15

A ye lelee yé upóco rinñmóópúse wa

¹ Tó mpi, tóo nni nfatene kémeé m páápú, lí pise re toké pepée ápi kahane m papisi rinareí ne kutu ríco ari lelee ne ró rí sá piwai yá. ² Lí pise re mpá úye uké ye lísoné wa líké uuco larisi líké ne u n léni un ne nfatene kémeé papisi. ³ Kirisi úu péé ne lelee ne u n sá kutu calé, amá u péé waille yare kai Nléécaasímé kémeé ukecáá n wólaalè te: Alé nyé kapi pó Uléécaa n lámaankeé ye kenécáá pseméle. ⁴ Lè nnéi lèe nni háí mekke-me n wólaalè ye wólaalenle líké ne ró n céési. Lí pise re Nléécaasímé ritelè té tiké tíyese toké pikáhá-káhá fe toké kó ne tirópóo n we ton ne lè kuu n yekei re u yé ró pa mé. ⁵ Uléécaa yee ye n wa usoi uu ne káhá-káhá uu kó ne uripóo n we uké tíyese toké Kirisi Yeosu mewai n tikilé, mpá úye ne uuco pin ne kemúnjé kése má. ⁶ Lè nnya, ani nónnénéí ripéne ani rinóo rise kémeé Urópíma Yeosu Kirisi Usaa Uléécaa pakare.

Isoipuri nnéi nnya ke Kirisi úu ne Nsímé Kecíre ka

⁷ Ani nómenécepécire nsoné m múfnelè yare ke Kirisi uu nó rí yósi uu múlú meco, líké ne Uléécaa rinyiri ríntaáse nnya. ⁸ Asei kecáá, Kirisi ye panséle Pisuífi ukeikó uké ne lè ke Uléécaa úu péé n yekei re u yé pipisaayaha wa n wa nnya. Ún lè n wa, líké péé nyíse re u ye lè kuu m ma wale. ⁹ Mpuri sane pikó pó né kó íwe ke Uléécaa uu pi n té nnya urinyiri ritaáse, yare kai ke Nléécaasímé kémeé n wólaalè te:

Lè nnya kam isoipuri kecápe ripónyíri haane

am kó siyóme yom aní ne tipónyíri taáse. ¹⁰ Lí kó wólaalè te:

Nó isoipuri, nó ne Uléécaa pikó ani kesé mpónare yé! ¹¹ Lí kó wólaalè te:

Nó isoipuri nnyí nnéi, ani Upiima rinyiri ritaáse,

Isoipuri nnyí nnéi iké u ritaáse! ¹² Esayi pó ne kó woi re:

Isai keyase ye sóntile keké isoipuri

pikó kecáá m pállé.

Pi yé kam apí ne u n tálé.

¹³ Uléécaa yee ye usoi ripóo n larukuse uké nfatene kani m má ne ritikí uu ne mpónare ne nkínjinje meýá nó he. Nfáasone nnañe nké lè kani m mé títaáse.

Póoli ye ncée mále uké wáí yare kuu nni rí wáí

¹⁴ Pinémáreco, tinécúruu nmaa ye nyule re nó mpá yo kémeé mewai sone waille. Nó kó menyuwé nnéi mále non kó tulaalè te nó fe ani nómenécepécire n célaane. ¹⁵ Mpá ne lè, ne ritelè ntí kémeé isímé inyine meýa ne kéyu mahanle am wólu ké ne lè kani pinyuwe m máálé nó léise. Uléécaa kefa kuu né rí fénne yee lè ncée né he nen ne lè nó wólu. ¹⁶ Ú ne né ke fénnele re ké mpuri sane pikó kémeé Yeosu Kirisi rinyiri riyóó. U ne wéle uu ilúké yekei re ké Unsimé Kecíre riyóó mpuri sane pikó piké ne m panse inyónse yee ne Uléécaa n sá nnya. Nfáasone

yé t́yese apí n we yare ihée yee ne u n sá kapi ilúké n yekei. ¹⁷ Lē kam nní tó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémeē n wai nnya, né fe am Uléécaā keyu kémeē rikókari n wai. ¹⁸ Liriyíkí re ám yé kaḥa ké nféé nnyine rikpápo, insá lē ke Kirisi uú ne né rintíki uú ne wai re mpuri sane pikó piké ne Uléécaā n waise nkó. Nnésimé ne menéwai mee t́yese kuú ne lē wa, áí nēe wa. ¹⁹ Uléécaā Nfaasone mee lē mewaisaḅa ne mewai piima wapisi nní ne nyíse re n rínanje mále. Lelee t́yese kam fe am háí Yerusaleḅm-pó Kirisi Nsimé Keciḅe meyá yóó amí ne Iliiri tulu. ²⁰ Ne waisele re ké Nsimé Keciḅe riyódo kei ke úka úu kahane Kirisi nkó ríka n kó áí kape wa re ne uco rikui kuu n yekei kecáá mmele ritósi nnya. ²¹ Ne lē waille yare lē kapi Nléécaasimé kémeē n wóí re: Pē kápi píkaí unsimé n símaale yé kam api u yenu.

Pepee ápi unko ríka n kómaale yé kam api n-asei kom.

²² Lē nnya, kai ne nkpéni tu, ám kahane kéyu n yé ké nókenéméē hapó. ²³ Amá pikei ápi nkpéni siló se-i ne né we. Háí aḅmē anyine-me kai ripóó né we re ké pilóólú nó hapó. ²⁴ Amá ne lalē nen piyēi Esipaanyi n tósu, ké nókenéméē ritikipo ké nó rilóólú také nkáripí nókenékúrí tone rinépoó riké kpu, ani pee limamáá né lēni amí ne nnécée noḅ. ²⁵ Amá Yerusaleḅm kam ituje nnyí kémeē tósu ké ha Uléécaā pikó pee kei-po ní we lē kelene. ²⁶ Uléécaā pikó pee Masetuwaani ne Akayii-po ní we ye símaane re piké siwóó tóho piké ne Uléécaā pikó pee Yerusaleḅm kuyu-i ní we pin íwe má lē. ²⁷ Piricuruu pee ne piripóó lē wa. Asei kecáá, li ko pee piḅe re piké lē pi wa. Liriyíkí re Pisuifi ye Uléécaā piyulale ne mpuri sane pikó hóonele, ápi lē ke Uléécaā uu pi n he ne mpuri sane pikó yé. Lē nnya, li piḅe re mpuri sane pikó póóké ko pē ne pilikó kapi m má lē. ²⁸ Nen pikei pē m masí, nen ko ítoho iyē pi rimmúise, né pee nókenéméē ritiki amí ne Esipaanyi tómpo. ²⁹ Ne ko nyule re nen ha nókenéméē n hapó, Kirisi yé ne né ritiki uu ne meyá nó kpá.

³⁰ Pimáreco, Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri kémeē ne ríla ke Nfaasone nn tó n he kémeē kam nó ḅmóópúselē te ani ye kenécáá Uléécaā yáasi. Ani Uléécaā yáasi ani atopi né n lēni re ³¹ ám kape pepee ápi Yutee keteni-i Uléécaā m pakarelē anipe-i lóipo. Ani ko iwele ne né lē te Uléécaā pikó tuipe ha ítoho iyē kamí ne nní Yerusaleḅm n sí rísonē yósi. ³² Lin lē n wa, kam yé pee nókenéméē tuipe ne mpóonare. Uléécaā un ko n la, am nókenékúrí tone am nkáripí wénte. ³³ Uléécaā yee ye nkíḅinje n he uké nónnénié kekúrí n we. Amí!

16

Póoli ye uricuruu písoi yáasi

¹ Ne urýéi Pepee yee Senikíríesi-po Uléécaā icápine kémeē pikei n wai nó pááipole. ² Ani rísonē Upiima rinyiri kémeē u yósi yare kai m piḅe re Uléécaā pikó piké yóóine. Ani ko ne kutu u n colē, non lē nnéi kuu yé nó m piḅe re ani u wa kémeē u lēni. Uyē ticuruu ye ko písoi meyá lēnle uu ko né lēni.

³ Ani ko Pirisili ne Akilasi yáasi. Pinékeico ye pi. Tó ne pē tóo kesé Kirisi Yeesu kekei kémeē we. ⁴ Pi nkpó heirele apí ne nnéfaa yósu. Áí menécíre nēe pi pónese. Uléécaā icápine nnyí nnéi pikó pee mpuri sane pikó kémeē ní we ye ko pi pónesele. ⁵ Ani Kirisi pikó pee ye pikeyo-i n cápine nnéi yáasi. Ani ko unésáne lala Epayineeti yáasi. Uyee Asii kuwéé-me mefotí ne Kirisi kefa tene. ⁶ Ani Maari yee nókenécáá meyá n náasi yáasi. ⁷ Ani pinémáreco Anturonikuusi ne Yuniyasi yáasi. Tó ne pē ne pee kesé kukpaniilee-i wela. Pi Kirisi pitume pinyine le ke písoi apí ní la háí. Ticuruu pi pee Kirisi pikó le nēe kelene panse uukó.

⁸ Ani Upiima kupéneco kémeē unésáne lala kecíre Ampiliyatuu si yáasi. ⁹ Ani urókeico Uripee yáasi. Tó ne uyē tóo Kirisi pikei kesé wai. Ani ko unésáne lala Sitakiisi yáasi. ¹⁰ Ani Apelēesi yee n nyíse re u Kirisi ne kefa tenelenle yáasi. Ani ko Arisitopuuli keyo pikó yáasi. ¹¹ Ani unémáreco Erotiyoó yáasi. Ani Narisiisi keyo pikó pee Upiima ne kefa n tenelē yáasi. ¹² Ani Tirifēeni ne Tirifoosi yáasi. Pinósi pinyine ye pi, pee Upiima pikei n wai. Ani Perisiiti yáasi. Unósi unyine isoi kam ní la háí lo. U meyá Upiima pikei kémeē náásile. ¹³ Ani Rufuusi ke Upiima uu n wéē ne uuni ke nēe ye ko n sée re unéni yáasi. ¹⁴ Ani Aseñikiriti ne Filekó ne Herimeesi ne Paturopasi ne Herimaasi ne pimáreco pee pikemeē ní we yáasi. ¹⁵ Ani Filolóki ne Yuli yáasi ani ko Neree ne uuyei ne Olimpasi ne Uléécaā pikó pee pikemeē ní we nnéi yáasi.

¹⁶ Ani nómenécopeciḅe yáhaane ani memáreco pirane. Uléécaā icápine nnéi pikó ye nó yáasi.

Nsimé taróo

¹⁷ Pimáreco, ne ikari nó kpáselenle re ani nómenécíre tí ne pepee pikóólentene ne picóko n sónaari. Lē kapi n wai ne lē kapi n céési ye ne icélaa iyē kani ní yósi memíi wela. Ani pikekúrí rinyosó. ¹⁸ Ái Urópiima Kirisi pikei ke lipite pē mpuri apí lē wai, amá pikuloi líkó kapi ne náasi. Pi ye nnóolari ne akéhe ne fele apí pepee ápi líka kumúnje n nyu kiraasente. ¹⁹ Amá in náo, nípá úye ye nyule lē kani Upiima m pakarelē. Lē nnya ke rinépoó ari nó nnya láártú. Ne la re ani mewéesesóho m má non ne lisone wai, nónínsói iké n kpáúilē non ne líkópe kaase. ²⁰ Uléécaā yee ye nkíḅinje n he yé nfáani Setani ritékéé uu nónána metene u wai.

Urópíima Yeesu uké ípeelée nò nyíse! ²¹Unékeico Timotee ye nò yáási. Pinémáreco Lusiyuusi ne Yasoo ne Sosipatee pò ne ko nò yáási.

²²Néé Pòoli utelewale, Terituusi yee ritelé ntí rí wói. Né ne ko Upiima yee tó ne nnó m péneselē tinyiri ne nò yáási. ²³Kayusi yee ukeyo-i kusáne né rí yosí ye nò yáási. Ukeyo-i ke Kirisi pikó nnéí api ye cápine api keyóme yáási. Kuyu siwóó ucápine Erasiti ne urómáreco Kuwaritusi pò ne ko nò yáási.

[²⁴Urópíima Yeesu Kirisi uké ípeelée nónnénéí nyíse! Amí.]

Ipakare taroo

²⁵Ani tíye toké Uléécaa pakare. Liriyíki re u yé fe uu wai ani nfatene kémee pelu. Yeesu Kirisi Nsímé Kecire kam n yóólē kuu yé ne lē wa. Nkemeé kuu lelee hái mekee-me m pékaalē lesene uké ró nyíse. ²⁶Li nkpeni lē ke antepuye api n wói ne rinoo ke Uteneciré Uléécaa uu n he nnya metéí kémee léemele lin nyáni, ai ko nkpeni tíyese ketē nnéí pisoí api li ceru piké ne Uléécaa n waise api ko ne kefa u tene nnya.

²⁷Uléécaa mecire kóló yee mewéesesohó ute. Liké ne Yeesu Kirisi ritiki toké ne ríyu u n waiselē hái ne nípá piyei-pó. Amí!

Títelē foi ke Pòoli uu Korēnti pikó n wói

Lelēe rítelē nti kēmeē ní we

Korēnti ye pēē Kiresi ketē kēmeē kuyu piima le. Nsoipuri mee kei n finu rín kumúnjé má. Pikireki ne Róm pikó ne ketunjeleeme pikó inyóonse yeē pēē kei we. Pòoli yeē Uléécaá icápine yeē Korēnti-i ní we karií (UPM 18:1-18). Pòoli uu kei tone yare anjmē até kumúnjé, uu tífyese mpuri sane pikó api Uléécaá icápine loni. Efeesi kuyu-i ke Pòoli uu n tóne ai nájai kuu yé rítelē nti n wói (16:8).

Lē nnya kuu ri n wói ye nní: Kulowee keyo pikó kuú ne kō te Uléécaá icápine ye kériine, písoi pin Kírisi pitume tési. Te pitele ne mēfine kópe ye icápine kēmeē lonle (1:11). Melíru, Uléécaá icápine pikó pēē Korēnti-i ní we ye rítelē u papole pin isímé u písei.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinēlē ye nní:

1. Anó kuu isímé kapi u m písei kecáá m pese (1-6): Nsímé kapi rin-yóó mee nkpéé, áí pepē n tin-yóó. Yeusu Kírisi pitume ye pinnéí Uléécaá pikeikó le (1:10-4:21) Mēfine kópe nsímé (5:1-6:20)
2. Menóyóó piicón mpehē mpehē kecáá (7-15): Písóonne ne ritáne pitone (7) Inyékii ne inyónsesare kecáá nsímé (8.1-11:1) Icápine kēmeē mewee ne Upiima kupéneco iluke (11:2-34) Nfáasone ihēe ne lē kari yé ne i n keisi (12-14) Nkpó kēmeē meyise (15)
3. Lē ke Pòoli uu piwai ní la ne iyáhaa kuú ne rítelē nti tenese (16).

Iyáhaa

¹ Né Pòoli ke Uléécaá uu umela kēmeē m pansese Kírisi Yeusu utume ne unéco Sositēeni, ² tó Uléécaá icápine pikó pēē Korēnti-i ní we rítelē nti wólu. Tó pē nnéí ke Uléécaá uu n lése uu iyaa yekei uu pí ne Kírisi Yeusu péne uu pi pansese upikó yáasi. Tó kó pē nnéí pēē mpa yei-po ní we, pin kesé Upiima Yeusu Kírisi rinyiri sélei yáasi. Yeusu Kírisi ye Piupiima le. Uyēe kó tó Upiima. ³ Uróśáá Uléécaá ne Upiima Yeusu Kírisi piké ípeeléé nó nyíse api kó nkínjine nó he!

Lisone ke usoi uu ye Kírisi kēmeē n yé

⁴ Mpa piyei kam ye nó nnya Uléécaá pónese re u nó ne Kírisi Yeusu kupéneco kēmeē ípeeléé nó nyíse nnya. ⁵ U nó ne Kírisi kupéneco kēmeē mesohó nnéí nó hele ani panse linnéí kēmeē pimámá, áí ne tósu nsímé piyóó ne menyuwe kēmeé. ⁶ Kírisi kecáá nsímé kari nó rin-yóó ye nókenémēe inínj wale nsone. ⁷ Lē nnya, nó mpi nóo nní m mé te Urópiima Yeusu Kírisi yé keyáa umecire lese uu nyíse, nfáasone lihehehe lika áí nó párlē. ⁸ Uléécaá uyé yé nó m múlilē non ne nyenu, áí ha ne keyáa taroo tulu re ápi kape nókenécáá ncaai rika yé keyáa kē ke Upiima Yeusu Kírisi uu n sánti. ⁹ Uléécaá uyēe nó n sée re nó ne Ukepipi, Urópiima Yeusu Kírisi naké ripéne ye aseí ute le.

Mekóólentene mee Kírisi pikó kecope ní we

¹⁰ Pimáreco, ne Urópiima Yeusu Kírisi rinyiri ne nó pise re ani nsone n kómēine, non kó nsímé nse símisi. Mekóólentene áme kape nókenécópe n we, amá ani kesé lise ne n náási non kó kemúnjé kese má. ¹¹ Pinémáreco, Kulowee keyo pikó ye né símisi re íkenjene ye nókenécópe wele. ¹² Liasei re písoi pinyine ye nókenécópe we, api ye maa re Pòoli ke pē api tókilē, pico re Apoloosi ke pē api tókilē, pico api kó re Piyēe ke pē api tókilē. Pico póo kó re Kírisi ke pē api tókilē! ¹³ Kírisi ye kériinelenlé? Yare Pòoli kapi nó nnya kunapélékó kecáá kpu néē Pòoli rinyiri kapi ne míni nó wóle?

¹⁴ Ne Uléécaá pónese kám Kirisipuusi ne Kayusi memáá nó úka uco míni n wóle nnya. ¹⁵ Lē nnya, úka uu yé fe uké re rinényiri kapi ne míni nó wóle. ¹⁶ Ne léise re ne kó Sitefanaasi keyo pikó míni wole, amá am pakare re ne kó unyine uco piwóle rikpá. ¹⁷ Kírisi uu né tumme re ké písoi míni wole, u né tummele re ké Nsímé Kécire riyóó. Áí kesóipipi mesímésóho kamí ne n yóólē. Insá lē, Kírisi nkpó kuu kunapélékó kecáá n kpu rín lika yoriye.

Yeusu Kírisi yeē Uléécaá nnaŋe ne umewéesesóho

¹⁸ Kírisi nkpó kunapélékó kecáá nsímé ye pepēe ncée m po kēmeē nnírisimé le. Tó mpi riyu ke Uléécaá uu n lo ye nyáni re Uléécaá nnaŋe ye mu. ¹⁹ Uléécaá Nsímé ye maa re:

Né mpi pēē m músu re pi mewéesesóho má mewéesesóho caai, am mpi pēē m músu re pi menyuwe má menyuwe waise méwoo.

²⁰ Lē nnya, pepēe mewéesesóho m má ne isé picélaa ne nfáani ketē nké písiményuwe pin yei n we, piké léeme piké símisi ké kó nké. Uléécaá ye nyíselē re lē kapi ye ketē kecáá n sée re mewéesesóho ye nnírisimé le.

²¹ Mesei ke sisoipipi asi ne simewéesesohō cire fe siké Uléécāa céri kei kuu umewéesesohō n lése uu nyíse. Lē nnya ke Uléécāa uu re u yé pepee ne nsímé mmú mee nní ní we yare nnírísímé kefa n tene riyu lo. ²² Pisuifi re pinsá mewaisan̄a n yē, ápi yé ŋmurei. Pikireki pōon mewéesesohō wéesi kelene. ²³ Amá Kirisi yee kunapéékó kecáá ní kpu nkó ke tóo símisi. Nsímé mmē rín Pisuifi kémee kunmurei we re piké ne kefa n tene, n kō mpuri sanē pikó kémee nnírísímé le. ²⁴ Amá Kirisi yee Pisuifi ne Pikireki pē ke Uléécāa uu n wée kémé Uléécāa nnaŋe ne Uléécāa mewéesesohō. ²⁵ Lelee ní we yare Uléécāa nnírísímé ye sisoipipi mewéesesohō líkó fele. Kei ke Uléécāa uu ye n wa yare unáre ye sisoipipi rikohō líkó fele.

²⁶ Ani ripá, pimáreco, ani yénu isoi iyē kéméé kaní pee ní we Uléécāa uú ne nō wée. Pē kani n nyáni re pi mewéesesohō má ne pináŋe-nan̄e ne p̄yukóó ápi nōkenécepe kultúí we. ²⁷ Lē ke sisoipipi asi n kpíllē te liníríkó ke Uléécāa uu ye kpísi uú ne lē ke sisoipipi asi n kpíllē te mewéesesohō líkó séése. Lē ke sisoipipi asi n kpíllē te lináreikó ke Uléécāa uu ye kpísi uú ne pepee m mūsu re pi pináŋe-nan̄e séése. ²⁸ Lelee ái sisoipipi inipee-i r̄iyu m má nēe lē kapi n lómiise nēe lelee ái lika n tulaalē ke Uléécāa uu ye ne lelee ye siinipee n yi rifíse. ²⁹ U ye lē wale re úka úu kape ne n fe uké ukeyu-i umecire ritaáse nnya. ³⁰ Amá Uléécāa ye nō wéele uu nō kpísi uú ne Kirisi Yeesu nō péne. Uyee merówéesesohō mee Uléécāa-i n léeri. Uyee tíyeselē kari Uléécāa inipee-i aseí pite. Uyē nnya ke Uléécāa uu rō pansese upikó, uu akópe kémee ró lese. ³¹ Ai pee nkpéni wai yare kai Nléécaasimé ritelē-i n wólaalē te: Uyē un n la uké umecire ritaáse, uké lē ke Upiima uu n wa nnya umecire ritaáse.

2

Pooli ye yóólē te pi Kirisi kunapéékó kecáá karií

¹ Pimáreco, kam nōkenémee n hápō am Uléécāa nsímé aseí nyee m pékaalē nō símisi, ái mesíményuwe piima menyine nēe awéesenāo pape-pape anyine kamí ne nō símisi. ² Ne pee kenéfa-i wale re ám kape Yeesu Kirisi memáá linyine lico nōkenémee yē, ái ne tósu Yeesu Kirisi kapi kunapéékó kecáá ní karií. ³ Menáreí kam nōkenémee hápō, nfasimé ne iwame piima in né lonaalē. ⁴ Ai menésiményuwe mee anélémpí nēe mmē kam n yóólē kémee piké wai. Amá Uléécāa Nfaasone nnaŋe mee nō nyíse re mmē kam n yóólē ye aseí le. ⁵ Ai we re nōnnéfatene nké sisoipipi mewéesesohō kémee n leeri, amá li péé we yare nké Uléécāa nnaŋe kémee n leeri.

Uléécāa mewéesesohō

⁶ Amá mewéesesohō ke nēe kō pepee nfatene kémee m pi céési. Ai sisoipipi nēe nfáani ketē nké mekó nēe ketē nké kecáá piyoopi ipaa yee keyáa n tenene mekó. ⁷ Uléécāa mewéesesohō ke nēe p̄isoi céési. Mekemee ye cimúle, men kō pékaalē. Uléécāa uké kelene ketē ne keyóme n wa, u pee yekeile re mekecáá kai yé ne ritiki arí ne umeyōopi yenu. ⁸ Ketē nké kecáá uyōopi úka úu mewéesesohō mē ceri. Pin pee me n ceri, ápi yé pee Upiima yee meyoopi n te kunapéékó kecáá karií. ⁹ Limeco kai Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te:

Lē ke úka úu pikai n yénaalē nēe ke úka úu pikai n kómaalē.

Lē ke úka úu pikai m múnjaalē te li we.

Lē nnéí ke Uléécāa uu wa uú ne pepee u ní la m mé.

¹⁰ Uléécāa ye ne Nfáasone ritikile uú ne tó li nyíse. Mesei ke Nfáasone nn ye mpá yo perei, ticuruu ái ne Uléécāa simúnjé see kéméé-pō m pékaalē péne. ¹¹ Usoi úye yee yé fe uu lelee usoico kefa-i ní we ceru? Insá uricuruu. Limeco ke úka úu yé fe uké Uléécāa líkó céri, insá Unfaasone mecire. ¹² Ai kō nkpéni re ketē kecáá kemúnjé kai tó he. Amá Uléécāa yee ípeelé ró nyíse uu Unfaasone ró he také ye ne ulikó céri. ¹³ Ai sisoipipi mewéesesohō kari ye ne linsímé símisi. Amá lē ke Nfáasone nn tó n céesi kari ye ne linsímé símisi. Pepee Nfáasone m má kari pee lē Nfáasone líkó céési.

¹⁴ Amá usoi nkó yee úu Uléécāa Nfaasone m má úu yé fe uké Nfáasone líkó kō. Li ye u n we yare nnírísímé ye mu. Kai nní re uyee Nfáasone m má ŋmane yee yé fe uu liasei kom nnya, uyee úu Uléécāa nfaa m má úu yé fe uké liasei kō. ¹⁵ Usoi nkó yee Nfáasone m má yee yé fe uu mpá yo ceru uu kóólene úka úu yé nnyine yē uké u maa. ¹⁶ Li Uléécāa ritelē-i wólaalē te: Wóo Upiima kemúnjé nyu?

Wóo yé fe uu mesohō u kpá? Amá Kirisi kemúnjé ne tó kekó ye kese le.

3

Uléécāa p̄ikeikó kecáá nstmé

¹ Pimáreco, aseí kecáá ám fe ké ne nō símisi yare p̄isoi pee Uléécāa Nfaasone m má. Ne ne nō símisile yare p̄isoi pee pikemúnjé cire ne n sōne, yare p̄isoi pee kō ne Kirisi pitiki kémee riwá n tiselē. ² Mmē kam nní nō n símisi ye we yare mepe kapi ye kewá fenfēi n nyense, ái iluke mule-mule inyine. Li we re áni kahane iluke mule-mule kuluke n tu. Ne nkpéni-me ricuruu, áni

kahane ikuluke n tu. ³Li we re ai Ulééca Nfaasone mee nó séni. Ke kufatoi aku nní nàkenécàpe ní we, áni kò kómeine, áí li lè nyíselenle re nó rinári málee? Ai li lè nyíselenle re ai Ulééca Nfaasone mee nó séni? ⁴Ucò yee un m maa re: Pòli ke nées tìkilè, ucò uu re: Apoloosi ke nées tìkilè.

⁵Wóo mpíí Apoloosi? Wóo mpíí Pòli? Nénite tò ntónéí Ulééca pikeikò kpárá le, kaí ne rintíki aní ne Yeesu kefa tene. Mpá úye ye upikei ke Upiima uu u m pa wailè. ⁶Nées kuléé támési, Apoloosi uu míni ku yakasi, amá Ulééca yee ku peise. ⁷Lè nnya, áí uyee n támési yee linyine wa nées uyee míni ku n yákasi yee linyine wa. Amá Ulééca yee ku m peise yee mpá yo wa. ⁸Uyee n támési ne uyee míni n yákasi ye sále. Mpá úye ye pikecàpe sántile uké lè kuu upikei n wa ihéé yási. ⁹Ulééca ke tóo ne kesé keisi. Nó ye nkpéni wa yare ukécare nées ukulee kuu m móm.

¹⁰Ulééca ye ne kefa né fénnèle uu tíyese aní n we yare umóme sòhò yee rikúí n yekei, ucò uu weri uu rikecáá móm. Lè nnya, li pise re mpá úye uké n nyu re iye kuu rikecáá móm. ¹¹Li we re rikúí ye piyekei máalènlè. Tetee Yeesu Kirisi. Úka úu fene uké rimemáá riféé rinyine rica yekei. ¹²Uye un wura nées nwoóweni nées apare nékòó nées ana nées ahóyui nées ayúí n kpísi un ne rikúí tē kecáá m m, ¹³li keyáa sántile liké mpá úye pikei lese liké nyíse. Nna yé ha ketúhaaneyaa ké ketúhè n wele, Ulééca uu pèe mpá úye likeikei nkemee waipo dí ne nyíse re li nyam nées áí nyamí. ¹⁴Uye likeikei linsá nna mmè kéme n toré, liute yé ihéé yási. ¹⁵Amá úye líkò lin n toré, uyé ye loó. Ulééca yé uriyu lo, amá li pèé wele yare nna kecàpe ke liute uu lompo uu lééri.

¹⁶Ani nyu re nó Ulééca keyò le, Unfaasone nn nókenáméé wee? ¹⁷Uye un ke n fori, Ulééca yé kò liute fori. Li we re Ulééca kékò ye ke. Nóo nní lè ukéyo ké.

¹⁸Nó úka úu kape umécire kiraase. Nó úye un m músu re u ketè nké kecáá sisoipipi mewéesesòhò má, liute uké panse yare uníri uu péé ne meykíyiki wai uyee mewéesesòhò m má. ¹⁹Lè ke sisoipipi asi ye n sée re mewéesesòhò ye Ulééca kéme nnnírísímé le. Lè nnya kai Nléécaasímé ritelè kéme wólaalè te:

Mewéesesòhò pikò cìre menmumpisòhò ke Ulééca uu ye ne pi tí. ²⁰Ai kò kpá re:

Upiima ye mewéesesòhò pikò simúhè nyule,

un kò nyáni re ási ye líka yoriye. ²¹Lè nnya, úka úu kape ucò ne n tálè un ne umécire taáselè.

Li we re nó mpá yo te. ²²Liké Pòli nées Apoloosi nées Piye nées ketè nké kecáá líkò nées nfáa nées nkpo nées nfáani ketè nké líkò nées masí kepire líkò, nóo mpá yo te. ²³Kirisi yee nó te, Ulééca pòon Kirisi te.

4

Kirisi pitume

¹Lè nnya, li pise re písoi piké tó Kirisi pitume n nyáni re tò upikeikò le. Ulééca ye uasei nyee m pékaalè arónipe-i wale re táké písoi a cereise. ²Li meykíyiki pise re pin úye anipe-i linyine n wa, liute uké aseí m má. ³Ai nē còhè te noké ne né túhaane nées noké písoi kémeé ne ketahai né tone. Tinécúruu am kò ríka ne menécire túhaane. ⁴Am nnékópe ríka kenámúhè-i nyáni. Amá áí pèe re lelee nyíselè te ne aseí ute le. Upiima ñmanè yee nnékò túhaane. ⁵Lè nnya, áni kape úka kecáá ríka m músu Ulééca itunje kuu n yekei iké kelene tu. Ani Upiima mekame m mé. Un píyèi n ka, u yé metéí kémeé lè nnéí lee kuñmaha-i m pékaalè pékele uu písoi simúhè sèe pisifa-i ní we pérése. Kei ke mpá úye uu yé pèe uipakare yási.

⁶Pimárecò, tò ne Apoloosi kecáá nsímé kam kpísi ké ne meyu mmé aseí nó céési. Ani kape ye n náási naké wa líkè lelee n wólaalè tifaau. Ái nyam te unyine uké ye rikókari nnya usoi kecáá rikpá uú ne ucò n ñmélú. ⁷Wóo pó símisi re pó ne picò fe? Pòn yo m má, áí Ulééca yee pó li hée? Kai nní Ulééca yee pó pa, yo nnya kaa pèe mepócìre taáselè yare áí unyine yee pó pa?

⁸Li siwò nkpéni lè nó tòrile háí! No nkpéni lè pimámá le! No nyu re nó iyóopi lele áí ne tó. Non pèe mesei iyóopi n tú, li yé pèe ró n láarú re tò ne nnó yé i tone. ⁹Li né we yare ketónè píre-pò ke Ulééca uu tó pitume yekei. Tò we yare pè kapi ye ne n túhaane pin la piké kukpépi-i pi kò. Ketè nké nnéí kecáá ne piléécaatume ne sisoipipi inipe-i kari yánaalè. ¹⁰Tó ne nkpéni Kirisi nnya panselè piníri, nóo pèe ukupéncò kémeé panse pisòhò! Tò pináreí, nóo pináñe-nañe. Nóo píyukòó, úka úu tó waiselè! ¹¹Nkú ne nníré ye ró múlènlè háí ne nkpéni itunje nnyí-i. Litanè-tane ye kò ró párlènlè. Ipépi-i karí we, ári kò ketónè yíkíyiki má. ¹²Tò ñmóópúlènlè tòn ne arónipe keisi. Pin tó lámisi, amá tòn tinò sòne pikecáá símisi, pin tó wéékuselè tòn kahari. ¹³Písoi pin kerócáá nkópe n símisi, tò ye pi n kpurukele. Háí ne nkpéni itunje nnyí-i písoi ye ró nyánile ketè nké kecáá yare ayúí pééi-pééi nées yare likpárákòó.

¹⁴Am nsímé mmú nó wólu re isei iké nó wa, amá ne nó wólu re ké icélaa nó pa yare sinépipi lala kécìre. ¹⁵Mpá non n ka non písoi m má ápi kúkéentene we, pèe Kirisi nsímé kémeé nó n nyólu, áí re písáa kulúí kani lè má. Nées Nsímé Kécìre ne ritiki aní ne wai Kirisi Yeesu kémeé

nóunésáa. ¹⁶ Lē nnya kam nò ñmósópúselē te ani menéco n we. ¹⁷ Lē nnya kam kenépipi lala keciré Timotee nókenémee tumpo. U aseí ne Upiima tikilenle. U yé nó léise lē kam inésoi kémeé ne Kirisi n sónne, ne lē kam nípá Uléécaá icápine iye-i n céési.

¹⁸ Nókenécópe, pinyine ye músu re ám nókenémee sónepo, pin lē nnya rikókori wai. ¹⁹ Amá Upiima un n la, né nfaani nókenémee hapo ké pee yé te pepée nní rikókori n wai ye méwoo símisile née pi rínanje nnyine mále. ²⁰ Uléécaá iyóopi fi nnósosimé líkó linyine, amá rínanje pinyise ye pi! ²¹ Yo kani wée? Ké nséí ne nó leepo née ké ríla ne hapo líké tó ne nnó kecópe n láárú?

5

Isoi kpará yee Kirisi pikó-i ní we nstmé

¹ Pi nípá yei símaankée re písoi ye nókenécópe isoi kpará waile. Háí isoi kpará iyē íco fi pepée ápi Uléécaá n wuru kémeé we. Pi símaankée re nókenécópe, unyine ye ne usáa unosi sóile. ² Nón kó pee ne we nòn nómenécíre fuuselē, áí nkpáni nó we re nóké nkpó tone nóké mewai mē ute nókenécópe lese! ³ Mpá ke né ám nókenékúrí ní we, ne pee kenámúnjé nnéí ne nókenékúrí wele. Lē nnya, né ne uyee isoi kpará iyē n wai nsímé pitúhaane masile yare ne nókenékúrí kei wele. ⁴ Ani Upiima Yeesu rinyiri ne n cápinelē ké kenámúnjé kémeé nókenékúrí n we. Ani Urópíma Yeesu nnanje kémeé ⁵ liute uyē Setani anipe-i wa uké u wukei uké kpu Uléécaá uké pee fe uké keyáa ké ke Upiima Yeesu uú ne písoi n túhaanene uriyu lo.

⁶ Ai lisóne linyine kani ne nní nómenécíre taáselē. Ani nyu re nkpónóto pite fíí pee ye pikpée nnéí nyépkusee? ⁷ Mewai kópe ye we yare nkpónóto pite. Lē nnya, ani nókenécópe me lese, ani pee n we yare pikpée fale pee ápi nkpónóto pite m má. Lē ticuruu kani nní piwée máálē. Pi Kirisi kpule yare irósánj kari ye ne nkpó melóó anyá n li. ⁸ Lē nnya, toké anyá nyē li nkpónóto pite kpure ne íkíraase ne rikpákárá ári kape n we. Amá toké anyá nyē li ne akpónó nyee áa pite m má, ne kefa kese ne aseí.

⁹ Ne ritelē foí tē kam nó ní wói kam ne ntí rinkpá kémeé nó símisi re nó ne isoi kpará pikó áni kape líka kémeé m pénélē. ¹⁰ Lē kam nní nó n símisi, áí písoi kpará mesame ketē kecáá née nwóónaapí pikó née piyaaluke née pepée piléé n nyóonse nsímé kam símisi. In pee lē, ketē nké kecáá kani pee lelune. ¹¹ Ne lala ké nó símisi re úye un te u Kirisi ukó le, un kó pee isoi kpará wai, un nwóónaapí má née un piléé nyóonse, née un písoi lámaankée née un útapome née uyaa, áni kape líka kémeé m pénélē, áni kape ye ricuruu iluke ne liute ripéne. ¹² Inéyo ne ketahai pikó nkó. Pepée Yeesu n tíkilē kai ne sá re nóké ne túhaane. ¹³ Uléécaá yee pitahaikó túhaanene. Li Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te: Ani usoi kparáree nókenécópe lese.

6

Kirisi pikó mēcōpecire sitahai piséleine nstmé

¹ Picé pin unyine ne uuco kecópe n we, yo nnya káni ye Uléécaá pikó kémeé túhaane, ani ye pee ha pepée ápi Uléécaá n wuru kémeé túhaane? ² Ani nyu re Uléécaá pikó pee masí sisoipipi nnéí túhaanene? In nkpéni re nó ke Uléécaá uu kpísine re ani ne sisoipipi nnéí túhaane ní, iye kai wa káni ye pee fe nóké sísimé sírsápi túhaane? ³ Ani nyu re tóo masí ne piléécaatume túhaanene? Yo yee pee nkpéni ketē nké kecáá sisímépi? ⁴ Yo nnya ke picé api ye pin unyine ne uuco kecópe n we, ani ye pee ha pē ke úka úu Yeesu pikó kecópe n kééni kémeé túhaane? ⁵ Ne nní símisile re líké iseí nó wa. Yare úka úu nókenécópe mewéésesohó má un yé fe uu nsímé pímaréco kecópe kénée? ⁶ Lē nnya, li pee píse re Yeesu ukó ne uuco piké sitahai n séleine? Ai kó pee re pepée ápi Kirisi n tíkilē kémeé kapi yé pitúhaane haa?

⁷ Nón nómenécōpecire sitahai n séleine, li nyísele re n loole háí. Yo nnya káni ye n kahari unyine uké mese menípee nó lí? Yo nnya káni ye týe nólínényine líké mese unyine-i riséé? ⁸ Nó ñmaa, nóo meníje pinípeeluke má, nóo kó nókenémee nópinéco círe, Yeesu pikó líkó sééselē! ⁹ Ani nyu re piwaikópéckó ápi Uléécaá iyóopi yenunee? Akpéri áa we, pepée isoikpará n wai ne pepée piléé ní nyóonse ne pitisi ne pinósi pee méwoo méwoo n wélaanentene ne pitisi pee ne pípicó n sói ¹⁰ ne piyaa ne pepée nwóónaapí m má ne pítapome ne pepée píco n lámaankée ne piyaaluke úka mpuri úu Uléécaá iyóopi yenunee. ¹¹ Isoi iyē kémeé ke nómenéyá amé pee we. Amá Uléécaá ye nkpéni nónékópe heerele uu týese ani pansé upikó. Uu týese Nfaasone nn Upiima Yeesu Kirisi rinyiri kémeé nó pansese aseí pite uinípee-i.

Iye ke Yeesu ukó uu yé uipíje ne Uptima rtyu waise?

¹² Pinyine yee maa re: Ne meykíyiki ncée mále nen yé nípá yo wa, amá áí nípá yo yee yé né yóriye. Né fe am te: Ne meykíyiki ncée mále nen yé nípá yo wa, amá ám ñmureine linyine líké ilási né tónse. ¹³ Nò ye kó maa re: Kefa nnya ke iluke íí we. Iluke nnya ke kefa póo kó we. Amá Uléécaá yé keyáa lē nnéí kétéo waise. Amá usoi ípíje fi iwásánká nnya we. Upiima nnya

ke isoipinje ii we, Upiima p33n ko isoipinje nnya we. ¹⁴ Uléécaá yee pikp3kp3 kémeé Upiima n yukuse ye ko ne unnaŋe pikp3kp3 kémeé t3 yukusene.

¹⁵ Ani nyu re n33n3pinje ye Kirisi ipinje ilese inyine lee? Né fe am pee Kirisi ipinje ne un3si wásánkaí ik3 pénee? Aai yé lé wa! ¹⁶ Ani nyu re úye ne un3si wásánkaí pin timpéne, u ne uyé ne wale ipinje iseé? Li Nléécaasimé ritelé-i w3laale te piketé ye ripéne api panse ipinje ise. ¹⁷ Amá úye ne Upiima pin timpéne, u ne uyé api Nfáas3ne nse m pénelé.

¹⁸ Lé nnya, ani iwásánkaí meylkíyiki n wuru. Mewai k3p3e tar33 mmé nnéi ke usoi uu ye n wa áme ye ne uipinje riko. Amá úye un iwásánkaí n wai uipinje cire kuu nk3p3e wai. ¹⁹ Ani nyu re n33n3pinje yee Nfáas3ne ke Uléécaá uu nó n he nn n3kenémee we key33? Ani nómenécíre te. ²⁰ Uléécaá ye nnéi píima n3kenéc3á héelele uu ne nó l3lu re uké nó n te. Lé nnya, ani n33n3pinje kp3si ani ne riyu u waise.

7

Pis33onne kec3á n3imé

¹ Toké nkp3ni n3imé mmé kani né rí w3i n3n né písei rip3í nké! Li nyam3 te utisi úu kape un3si kp3si. ² Mp3 ne lé, iwásánkaí mewai nnya, li kut3si we re n3p3 utisi úye uké un3si cire m má, n3p3 un3si úye uké uula cire m má. ³ Li nyam3 te utisi uké ye lé kai m píse un3si wa, un3si p33 ko liméc3 ula wai. ⁴ Ai un3si yee uipinje te, ula yee i te. Liméc3, ái utisi yee uipinje te, un3si yee i te. Ai un3si yee umecire te, ula yee u te. Liméc3, ái utisi yee umecire te, un3si yee ko uyé te. ⁵ Uka úu kape ye umecire ne uc3 yé. Amá in te n3 l3le n3ké ne piy3m3yáhaa kutu ríc3 kani yé fe ani k3meine aní ne lé wai. Ai kape ye ko náŋai n3ké ne piy3ntine m pelé re Setani úu kape nó peike n3ké nómenécíre pimúlu p33ne nnya.

⁶ Lé kam nní nó m3 má ái isé kam nó p3lé, amá necé kam nó nyíse. ⁷ Ne peé la re p3s3i nnéi piké menéc3 n we. Amá n3p3 úye ne ulik3 ye ni ke Uléécaá uu ró rí he. Uka ne uc3 ihé ii pénelé. ⁸ Ne nkp3ni la ké pepee ápi kahane n s33 ne pitisi pee ápi kahane pin3si n kp3si ne pikúmann3si símisi re li nyam3 te piké menéc3 rit3ne n tú. ⁹ Amá pinsá pimécire pimúlu n fene, pin3si piké s33nkee, pitisi api pin3si kpikesi. Li kut3si we un3si uké ula s33 néé utisi uké un3si kp3si ne kapi yé ne nn3ápi m pansente.

¹⁰ Pepee pila ne pin3si m má kam isé nnyí p3lé. Ai kenéméé kii léeri, Upiima yee maa re un3si úu kape piyale yisi. ¹¹ In te u piyale piyise máalenle, uké rit3ne tone úu kape s33. Unsá rit3ne n toneŋe, u ne ula piké pikéc3pe n3imé ny33nse, utisi p3á kape ko un3si lakase. ¹² Ai nkp3ni Upiima yee ma, amá néé p3s3i tar33 pic3 mp3 símisi re Yeesu uk3 un un3si m má yee úu Kirisi ne kafa n tenelé, un3si uyé un n ŋmurei re u ne ula yé tone, úu kape u lakase. ¹³ Liméc3, un3si yee Kirisi n t3kilé un ula m3 yee úu Kirisi ne kafa n tenelé, ula uyé un n ŋmurei re u ne un3si yé tone, un3si úu kape u yisi. ¹⁴ Li we re un3si uyé nnya, Uléécaá yé ula yee úu Kirisi ne kafa n tenelé kec3á m pallé. Liméc3 kuu yé ko ula nnya un3si nk3 yee úu ne Kirisi kafa n tenelé kec3á m pallé. Insá lé, n33n3p3i ási yé pee Uléécaá sik3. Si ko pee nkp3ni usik3 le. ¹⁵ In ula néé un3si yee úu Kirisi ne kafa n tenelé yee uricuruu la uké t3mp3, u yé fe uu t3mp3. Uka úu pee uc3 mek3-i we. Uléécaá ye nó sée re n3ké pic3 ne nk3ŋinje-i n we. ¹⁶ Iye ke p3 un3si nk3 yee Kirisi ne kafa n tenelé aa yé ne ceri re áa yé fe p3ké up3la riyu l3? Liméc3, iye ke p3 utisi nk3 yee Kirisi ne kafa n tenelé aa yé céri re áa yé fe p3ké up3n3si riyu l3?

Us3i un ltye n we, liké ne u n s3

¹⁷ Uléécaá ye pee méwee menyine kémeé nó yekeilenle n3n mekeméé we uu ne nó séi re ani u ritiki. Ani lé n we. Lé kam Uléécaá icáp3ne nnéi kémeé isé p3lé. ¹⁸ Uye un peé n kélé Uléécaá uu ne u séi re uké u ritiki, liute uké m3sunu ukéké. Uye un peé n kélé uké kelené u sée, liute úu kape n náási uké riké. ¹⁹ Piké néé pikéciré ápi linyine, Uléécaá isé kai píse re usoi uké ritiki. ²⁰ Mp3 úye uké n we yare kuú pee rí we Uléécaá uu ne u séi. ²¹ P3n pee ulási kuú ne p3 sée, ái kape p3 n c3ŋlé. Amá in te p3 fe aa ikemee mep3c3re lese, a riŋm33p3. ²² Lelée re usoi un ulási ke Upiima uu ne u sée, u nkp3ni u ne uyé kupénec3 kémeé wale usoi nk3 yee umecire n te. Liméc3, usoi nk3 yee pee umecire n te uu ne u séi ye panséle nkp3ni Kirisi ulasi. ²³ Uléécaá ye nnéi píima n3kenéc3á héelele uu ne nó n te. Lé nnya, ani kape ŋmurei n3ké p3s3i ilasi tone. ²⁴ Pim3reco, n3p3 úye uké Uléécaá keyu-i n we yare kuú pee rí we Uléécaá uu ne u séi.

Pit3ne kec3á n3imé

²⁵ In pit3ne kec3á nk3, Upiima uu n3ka né píse re ké nó símisi. Kuú ne kafa né n fénne uu waise re ké aseí ute nnya kam3 la ké kenémúŋé cire nk3 nó símisi.

²⁶ Lé kam m músu re li nyam3 yee re kumúŋé pape-pape nkú-i kari nní rí we nnya, li kut3si we re usoi uké rit3ne n tú. ²⁷ In te p3 un3si pikp3ké masile, kape re p3ké u lakase, amá in te áa kahane un3si n kp3si, kape nkp3ni n náási p3ké kp3si. ²⁸ Mp3 ne lé, p3n ko un3si n kp3si, áa ak3p3e áka wa. Ukp3ere un ko ula n s33, úu ak3p3e áka wa. Amá pitisi pee pin3si n kpikesine ne

pinósi pɛɛ pila n sɔ́nkeene yé kam api piisoi kémeɛ nǎpɔle kom. Né ne pɛé la re ké likemeɛ nɔ́ lese.

²⁹ Lɛ kam ní la ké ní maa, pimáreɔ, yee re itunje kai n tise fi nkpéni piye. Lɛ nnya kaí ne neni n kpísi, li pise re pepeɛ pinósi m má piké n we yare ápi pinósi má. ³⁰ Pepeɛ n tɛni piké n we yare ápi tɛni. Pepeɛ mpɔ́nare-i ní we piké n we yare ápi mpɔ́nare-i we. Pepeɛ n lééri pin curii piké n we yare ápi líka má. ³¹ Pepeɛ ketè nté líkɔ́ ne pipikei n wai ápi kape likecáá pikemúnjé n wailè. Li we re ketè nké áke nánaine keké kelene tasi.

³² Am la re noké linyine nfasimé n wai. Upiíma líkɔ́ nfasimé ke utáne uu ye n wai. Lɛ kuu yé n wa líké ne Upiíma n láárú kuu ye n wéési. ³³ Unósikɔ́ pɔ́ ne ye ketè nké líkɔ́ nfasimé n waille. Lɛ kuu yé n wa líké ne unósi n láárú kuu ye n wéési. ³⁴ Uu pɛɛ mmé ne mmé n we. Limɛɔ, unósi tane néɛ ukpɔ́le nkó yee úu utisi n nyu ye Upiíma líkɔ́ nfasimé waille. U ye n wéésile uké lelee yé Upiíma n larisi wa. U ye uipinje ne ukemúnjé kpísile uu waise Uléécáa líkɔ́. Amá uyee ula m má yèè ketè nté líkɔ́ nfasimé n waille. Lɛ kuu yé n wa líké ne ula n larisi kuu ye n wéési.

³⁵ Nónnésone kam la nnya kam lè nɔ́ símisi, ái ripine kam la ké nɔ́ wa. Ne la re ani isoi n le yare kai m pise, aní ne nòkenéfa nnéfi Upiíma pikei kémeɛ n we.

³⁶ Uɲmáne úye un n yé te úu yé fe uké umecire tí, uké merí líké ha ne keyáa ké ke u ne uuwancɔ́ api yé n sɔ́nne tu, un kɔ́ pɛɛ káipi yare uké u kpísi, ncéɛ ye we re piké sɔ́nne, pin n la. Pin n sɔ́nne, úu akópe áka wa. ³⁷ Amá úye un umecire pitáne n fe, un ukefa-i n nyu re ái u cɔ́njè, amá uyee ne umepɔ́la yekei re líké lè n we, u ne uwancɔ́ ápi kape kulee ripéne, nísone ke liute uyè uu wa. ³⁸ Lɛ kémeɛ, un te u yé uuwancɔ́ uyè kpísi, nísone kuu wa. Un kɔ́ re úu yé u kpísi, lelee nísone feriyé.

³⁹ Unósi un ula n sɔ́, úu ula nfaa kémeɛ méyule u má. Amá ula uyè un n kpu, unósi yé fe uu ula féé kuu n wéɛ sɔ́ni. Li pise re uyè kuu n sɔ́nne uké Kirisi ukɔ́. ⁴⁰ Né ne yé te un titáne n tone, li yé u n láárú ai tásu kuu yé písɔ́ tinkpá. Né kemúnjé ye ké. Ne nyáni yare Uléécáa Nfaasone ye kɔ́ né kémeɛ wele nen ne símisi.

8

Inyónsesare kecáá nsimé

¹ Tóké kelene inyónsesare nkó n símisi, ne la re ani kó te ntónéi mmú, mpá úye ye menyuwe mále. Menyuwe yee tíyesele usoi uu riyu n wéési, amá níla mee ye tíyese usoi uu nfatene kémeɛ pelu. ² Uye un umecire n nyáni re úu kusa nyu, liute úu kahanɛ n ceri líké tu yare lè kai m pise re usoi uké céri. ³ Amá úye un Uléécáa n la, Uléécáa ye liute nyule.

⁴ Inyónsesare kecáá nkó ye mmú re piké ye i li néɛ ápi kape ye i li? Tɔ́ nyule re piléé ápi ketè kecáá nka-i we, amá Uléécáa use kóló yee we. ⁵ Mpá písoi pin n nyáni re pipileecáa néɛ pipipiima ye meyiikiyiki keléecáa-pɔ́ ne ketè nté kulúi wele, ⁶ tɔ́ ne nyánile re Uléécáa use yee we. Uyee Sáa, uyee mpá yo wa. Uyee kɔ́ ntɔ́fáa nnéfi kémeɛ ró te. Upiíma use kóló kari kɔ́ má. Uyee Yeesu Kirisi ke Uléécáa uu ne rintiki uu ne lè nnéfi lee ketè nké kecáá ní we wai. Uyee kɔ́ ntɔ́fáa te.

⁷ Amá ái písoi nnéfi pɛɛ aseí nyè nyu. Piléé nsimé ye meyá ne pinyine mainule, api ye pɛɛ nkpéni inyónsesare n le yare piléé pɛɛ mesei isare iyè te. Pi pinárei le, api pɛé m músu re isare iyee mékperinkpe pi waisele. ⁸ Amá ái pɛɛ iluke inyine yee yé n tíyese ari písoi sone Uléécáa inípe-i. Tɔ́ i líi, ári i líi, ái líka ró kpálè.

⁹ Mpá ke ncéɛ nn nní ní we re non n la nɔ́ fe ani ye liisare iyè le, ani nómenécíre tí ái kape pansé líké pinárei lóise. ¹⁰ Nkó yee nní rinárei m má un pɔ́ nkó yee nní menyuwe m má n yè pɔ́n kelɔ́ piléé kucáñí kunyine-i tú pɔ́n isare iyè le, ke uyè uu nní rinárei m má nnya, ái yé u wa yare uyè uké kɔ́ i líi? ¹¹ Mepónyuwe nnya, upámáreɔ nkó yee rinárei m má ye pɛɛ lè ncéɛ pɔ́le. Lin kɔ́ pɛé we re Kirisi ye kɔ́ uyè nnya kpule! ¹² Non lè ne pimáreɔ pɛɛ rinárei m má m púnnete, li yé pikemúnjé cókai. Aní pɛé n nyu re Kirisi kani lè ne púnne. ¹³ Lɛ nnya, in te iluke inyine yé fe ii unémáreɔ lóise, ám nkpáni píkaí inyónsesare piluke kpáne. Lelee re ám la líké unémáreɔ lóise.

9

Lelee ní we re utume líkɔ́ ne lè kai m pise re uké n wa

¹ Né ne kɔ́ ncéɛ mále nen yé menéla wa. Né ne kɔ́ utume le. Né ne kɔ́ Urápíima Yeesu yenaalenle. Nɔ́ we lin nyíselè te ne Upiíma pikei wale. ² Mpá pico pin m maa re ám Kirisi utume, ne nɔ́ kémeɛ utume le. Nɔ́o Upiíma kupéneɔ kémeɛ we lin nyíselè te ne pinétumekei nísone wale.

³ Tinóo ntí kam ye pepeɛ n késu re ám utume pese: ⁴ Né ne kɔ́ ncéɛ mále re ké pinékei nnya linéluke-luke ne lè kam yé ní níru nòkenémeɛ kpísi. ⁵ Né ne kɔ́ ncéɛ mále ké Kirisi pikɔ́ kecɔ́pe unyine kunósi kpísi arí n tóoine yare ke pitume pico ne Upiíma pimareɔ ne Piyee api n wai

meco. ⁶ Yare tó ne Parinapasi nmane kai ne sá re také n keisi tón ne merócíre kpínii, née iye? ⁷ Wóo kecíre yee isóca wai ápi pee u hééle? Wóo ye kuléé támesi úu yé kuripipi li? Wóo kecíre yee ináa séni úu ye pee ukunaalee menapenni n ntí?

⁸ Amá ái lē ke písoi api n wai nmane kam pállē nen ne símisi. Moisi isé pō ne kó limeco male. ⁹ Li isé iyē kēmeē wólaalē te: Api ye ináa yee melukepipi kukpépi-i n cōpu nnóo ripi re íi kape li. Yare ináa nmaa nkó mee lē Uléécaā cōhlēe? ¹⁰ Aai tó kuú ne lē mánēe? Tó nnya kapi mesei lē wai. Li we re uyeē n lumē ye lumle un ne tálē te úu yé ulikó paa. Limeco ke uyeē melukepipi n cōpu pōo kó tálē te úu ye ulikó paa. ¹¹ Kari Uléécaā nsímé nō rin-yóó, Nfáasonē likó kari lē nōkenámēe wa yare ipuri kari kecare-i lukesi. Tón nképni nōlinékó linyine n li, ái pee kerólukē kari líi? ¹² Pico ári ye nōlinékó lele. Ai tó kai péē ne sá re také meyá li n lee?

Mpá ne lē, ári pee nō píse re ani linyine rō pa. Tó meníne linné merócíre wailē re ári la linyine líké Kirisi Nsímé Kecire púnise nnya. ¹³ Ani nyu re Uléécaā keyo kee pepee Uléécaā pikei n wai kpínii? Inyóonsesare yee pepee kenyóonshútú-i n keisi pō kó kpínii. ¹⁴ Limeco ke Uptíma uu wa re pepee Nsímé Kecire n yóólē piké lipikei pē n wai pin ne le.

¹⁵ Mpá ne lē, né am úka lika mpuri píse. Am kó wolu re piké nképni linyine né pa. Li kutási we ké kpu ne kam yé linékó rí kóru. Úka úu yé fe uké liríkókori né kpu. ¹⁶ Nsímé Kecire piyóó ápi kenémēe ríyu piwaise likó, amá kai m píse re ké wa nnya kam wai. Lin né n fóm te am Nsímé Kecire mmē tiyóó, ái yé ne né sonesi. ¹⁷ In te kefa kese kam ne rinécúruu li wai, né ihéé yosi. Amá in te ne wailē am la, li nképni né wele nconí kapi né ntí pa. ¹⁸ Lē nnya, inéhéé ye nképni iye? Inéhéé yee re ké Nsímé Kecire riyóó faalaa, am kape úka lē kai m píse re piké né pa kori.

¹⁹ Néē menécíre te, am úka ulasi. Mpá ne lē, ne menécíre kpísile am pansese mpá úye ulasi ké ne n fe ké písoi meyā n lē piké ne Kirisi kefa n tene nnya. ²⁰ Tó ne Pisuifi tón n we, ne ye n we yare Usuifi aní ne pi léní re piké Kirisi ne kefa tene. Tó ne pepee isé n tíkilē tón n we, ne ye n we yare uyeē isé n tíkilē. Am kó pee isé iyē tíkilē. Ne lē wai re ké fe ké ne pepee isé iye n tíkilē lē piké Kirisi ne kefa tene. ²¹ Limeco ke tó ne pepee ápi isé n tíkilē ari ye tón n we, am pimeco n we, ái kó pee re né am isé iyē nyu. Amá ne wale yare am isé kutu colē ké ne n fe ké pepee ápi isé n nyu lē piké ne Kirisi kefa tene. Kam nní Kirisi isé m pakarelē Uléécaā isé ke née kó lē tíkilē. ²² Tó ne pepee rinárei m má tón n we, ne ye menécíre waisele yare unárei ke ne fe am pi léní apí ne Kirisi kefa tene. Ne ye mpá yei menécíre pale re mpá lin iye n we ké fe ké pinyine lē Uléécaā uké piriyyu la. ²³ Nsímé Kecire nnya kam lē nní wai re nééké kó lisone lee nkemeē rí we kēmeē linékó yé. ²⁴ Ani nyu re pikáhamewure yēē kecesi-i kultú n wele, amá use yee ye ha kpasi uu ihéé yósuu? Ani limeco nfatene ncee-i n wuru nōn nmsópúlē te nóké kpasi nóké ihéé yosi. ²⁵ Mpá ukáhamewure úye yēē ikóhó ncōpuri ne umecire tinle nsonē. Ihéé iyē kuu n yósune íi ye kó pee picai náhaji. Amá tó ne nfatene ncee-i nmsópúlēne také ihéé yee íi ye píkaí n caai yosi. ²⁶ Póoli uu kó kpá re: Lē nnya, ái mesame kam itóó kariilē, am kó mesame mpá yei fápii yare kuyó kam káii. ²⁷ Ticuruu am inépiñe kéyu palē. Ne menécíre múllenle re am kape pico Nsímé Kecire riyóó né am péē weri am pōone.

10

Póoli ye Isirayeli pikó stmisi re piké pimécíre ne inyóonse tí

¹ Pimáreco, ne la re ani lelee pee pirókPURE n wa léise. Kuhope ye pee pinnéí yáriile kun pikecáá pállē, api kó pinnéí Míni-Wéé-Kukoi kēmeē tíki kumúnjē kpe-i kapi pee Esipiti keteni-i n léepa. ² Pi ne Moisi kupéneca kēmeē, li wa yare kuhope ne Míni-Wéé-Kukoi kēmeē kapi pinnéí míni wole. ³ Pinnéí pee kó iluke isē iyee Uléécaā-i n léeri li, ⁴ api kó pinnéí Uléécaā meni mese níru. Kuparecañaa kpee mpá yei pi n tíkilē meni kapi lē níru. Kuparecañaa kpekpee nní Kirisi. ⁵ Mpá ne lē, piméyá isoi íi ne Uléécaā risá. Lē nnya kapi kucesi kóima-i kpi.

⁶ Lelee ró nyíse re ári kape mewai kópe n la yare kapi pee me rí la meco. ⁷ Ani kape panse piléenyóonse yare pikecōpe pinyine meco. Pi wa yare kai Nléécaasimé ritelē-i n wólaalē te: Písoi ye tone api le api níru, api pee yisi api piyíraase loni. ⁸ Ari kape kó merócíre iwásánkaí tá yare ke pikecōpe pinyine apí pee n wa apí ne keyáa kese kpi písoi ákotokú afeeré ne ataani (23.000). ⁹ Ari kape kó Uptíma peikee yare ke pikecōpe pinyine api u n peikee, iwáa íi pi kéheni api kpini. ¹⁰ Ari kape kó n nmuláankee yare ke pikecōpe pinyine api n nmuláankee, nkpo utume uú ha ne pinnéí nám.

¹¹ Mewai mee pi wale re také yé, api me wolu re tó mpí tóo nní itunje tōrōo-í rí we také merócíre tí. ¹² Lē nnya, úye un m músu re u ána até kecáá táálē, uké umecire tí úu kape ne rí loó nnya. ¹³ Lē kai rí we re líké kesoi pipi peikee meca kai ye nō peikee. Uléécaā ye aseí ute le. Lē nnya, úu ye nmurei pipeikee piké ye nō feriyē. Lē nnya lin ye kumúnjē kunyine-i nō m peikee, u yéé nceé nō nyíse aní ne likemee lelu aní n kahari.

¹⁴ Lē nnya, ani piléényòonse ne wuru rísòne, pinésáne! ¹⁵ Nò pìsoi sàhòò lē. Ani nòrinécúruu mmē kam nní m ma kecáá musí aní paí nké! ¹⁶ Ani kepóripí kē kari ye rimmúlú arí ne Uléécaá pòonese ari ke níru ripáí nké. Kumúnjé kpe-i kari ye nní ke n níru, áke ye Kírísí menyé ne tó ripénese? Kumúnjé kpe-i kari ye nní kukpónó n kpókòrine ari le, Kírísí ipínje kaku ye kò ne lē tó ripénese. ¹⁷ Kai nní re kukpónó kuse kpée we nnya, mpá tò nní kulúí we, tò ntónéí ipínje ise le, kukpónó kuse kpē kari ntónéí ní le nnya.

¹⁸ Ani Isirayēli pikó ripáí nké! Pepée ye kenýòonse-i inyòonnesare n li ne kenýòonse kē yèè ripénele api wai pise. ¹⁹ Lē kam nní m ma aseí re íye? Yare liaseí yee re piléé nēe isee kapi ye ne n nyòonse ye linyine le, nēe íye? ²⁰ Ai lē! Líka áí kei we. Lē kam m ma aseí nyee re inyòonse iyē ye aníri ikó le, áí Uléécaá ikó. Aam kò pēé la nò ne aníri nòkē m pénéle. ²¹ Ani yé fe nòkē Upiíma kepóripí ne kuníri kekó m pénéle nòn níru. Nò ne Upiíma aní yé m pénéle nòn le, nò ne aníri nòn kò pénéle nòn le. ²² Tò lalē také lē wa Upiíma ilaaro iké kerócaá kam nēe? Yare tò pēe mpape u fele nēe?

Tóké ye linnéí wa art ne Uléécaá ríyu waise

²³ Nò ye maa re: Ne meýíkíyiki ncéé mále nen yé mpá yo wa. Amá áí mpá yo yee yé né yóriye. Ne meýíkíyiki ncéé mále nen yé mpá yo wa, amá áí mpá yo yee yé tíyese usoi un nfatene kémeé pelu. ²⁴ Uka úu kape ukulaa círe n wéési, amá ani ye meníje picó kukó wéési.

²⁵ Nò ye fe ani lē kapi kuyáa-i n yáí nnéí le. Ani kape ye nòmenécíre nka líkēcáá m písei líké nò ricóh. ²⁶ Li wòlaalé te: Upiíma yee keté ne kekecaá líkó nnéí te.

²⁷ Nkó yee úu Kírísí ne kēfa n tenelē un kusáne nò n sée nòn n ha, ani lē nnéí kapi nò m pa li. Ani kape nòmenécíre nka líkēcáá m písei líké nò ricóh. ²⁸ Amá unyine un nò m maa re “isare nnyí ye inyòonnesare le”, uye lē nò m ma nnya, áni kape i li. Insá lē, li yé u ricóh. ²⁹ Ai re nò kai yé ricóh nnya kam lē nté símisi. Uco kai yé rincóh nnya kam lē símisi.

Ticuruu yo nnya ke nēe yé ncéé m má re kē linyine wa, uco kemúnjé áke pēé ne né yúlu re ám kape wa re li yé u ricóh nnya? ³⁰ Nen linéluke-luke kecáá Uléécaá m pòonese, yo nnya ke unyine uu yé pēe lē kecáá kam Uléécaá m pòonese nnya né lámaankēe? ³¹ Lē nnya, non ye mpá yo mpuri n le nēe nòn n níru nēe nòn n wai, ani ye tíyese Uléécaá rinyiri tiké n taalē. ³² Ani nòmenécíre tí, áni kape tíyese nòinésói iké Pisuifi nēe Pikíreki nēe Uléécaá pìsoi kémeé unyine lóise. ³³ Ani menéco n wai. Ne ye mpá yo kémeé n náásile re inésói iké mpá úye n nyaní. Ai nnéòone kam wéési, amá ne waille re líké ne pìsoi kulúí sonesi líké piriyyo lu.

11

¹ Ani menéco n wai yare ke nēe Kírísí meco n wai.

Iye kai pise re utisi ne unósi piké Uplíma inipée-i n we?

² Ne nò pakare kaní ne mpá píyei kenécáá n léiselē nòn kò icélaa kam nò rintérjse rísòne múllē. ³ Mpá ne lē, ne la re ani mmú kó te Kírísí yee mpá utisi úye uyòopi. Utisi yee unósi uyòopi, Uléécaá pòo Kírísí uyòopi. ⁴ Utisi nkó yee linyine ríyu n yáriiilē un ne keyóme yáasi nēe un ne Uléécaá rinyiri símisi ye uyòopi Kírísí isei waisele. ⁵ Amá unósi nkó yee ríyu ñmane ne keyóme n yáasi nēe un ne Uléécaá rinyiri símisi ye meníje uula isei waisele. Li we re unósi nkó kapi rinkoósi re isei iké u wa kuu lē ne menyíne wa. ⁶ Unósi unsá n la uké uriyyo linyine yarii, uké mese nnyúpi nyai. Li kò pēe isei wele re unósi uké n nyalaalē nēe uké n koósilē. Lē nnya, uké ye ríyu linyine yarii. ⁷ Ai ne sá re utisi uké linyine ríyu yarii. Li we re uye ne Uléécaá menyíne we, un kò ríyu u waise. Utisi ke unósi pòo ríyu waise. ⁸ Ai unósi ipínje ke Uléécaá uu kpísi uú ne utisi wai, amá utisi ipínje kuu kpísi uú ne unósi wai. ⁹ Ai kò unósi nnya ke Uléécaá uu utisi wa, amá utisi nnya kuu unósi pò wa. ¹⁰ Lē nnya kai pise re unósi uké piléécaatumē nnya linyine ríyu yarii líké n nyíselē te u umécíre utisi metene ricépisele. ¹¹ Amá Upiíma kémeé, utisi unsá n we, unósi úu líka tu, unósi unsá n we, utisi páa kò líka tu. ¹² Yare lē kapi utisi ipínje n kpísi apí ne unósi wai meco ke unósi uu ye utisi marí. Uléécaá yee lē nnéí wai.

¹³ Ani nòrinécúruu musí aní yénu nké te li ne sá re unósi uké ríyu ñmane Uléécaá n yáasii? ¹⁴ Lē kai nní keté kecáá ní we ricuruu ye ró nyísele re li isei we re utisi uké nnyúpi riyá nké pi nn cá. ¹⁵ Amá li pēe ríyu má re unósi pò nnyúpi nké pi nn cá. Lē nnya kai unósi nnyúpi he re nké ye ríyu u n yariiilē. ¹⁶ Amá úye unsá n la uké lē wa, liute uké nse kó te tó ári mewai féé méka meco keyómeyáhaa-i wai, ápi kò Uléécaá icápine-i lē wai.

Uplíma kupéneco iluke

(Matíyee 26:26-29; Maríki 14:22-25; Luki 22:15-20)

¹⁷ Am nkpéni mmē kam nní nò n símisine kémeé nò pakarene. Ne ne nò césine re nòinécápine ye nò kópule áí tósu kii nò ní nyòonse. ¹⁸ Nsímé fói mee re, ne kó te nò ye nòn n cápinelē, mekóólentene yèè nòkenécòpe n wele. Ne nyáni yare in n la, áí yé nnòome. ¹⁹ Li meýíkíyiki píse re mekóólentene meké nòkenécòpe n we líké ne pepée nòkenécòpe aseí n tíkilē ní lese líké ní

nyíse nnya. ²⁰ Nɔ ye nɔn n cápinelɛ, ái nkpráni Upiíma kupéneɔ iluke nnya kani ye n cápinelɛ. ²¹ Likumúnjé re nó úka úu ye uɔ mɛrɪ piké kesé li. Mpá úye ye ye n tú un uiluke cire le. Pɛé uye-i ke nkú nn picɔ rí we ke picɔ api ye m pomaalɛ. ²² Áni síyɔ má re nɔké ye kei-pɔ li ani níruu? Néé Uléécáa icápinɛ pikó káni waiselɛ nɔn pɛé la nɔké pɛpɛe ápi líka m má isei waise. Ké nkpráni nó maa re íye? Nɔ la re ké nó pakare néé? Am yé mmú kémɛe nó pakare!

²³ Li we re nsímé mmɛ ke Upiíma un né n símisi kam nó tɛrɔjɛlɛ tɛ: Kesine kɛ kapi Upiíma Yeesu pɛpɛe pikópe u rí la anipe-i n wa, u kukprónó kpísile, ²⁴ kuu Uléécáa pipɔɔnɛe m masí, uu ku kprókórine uu re: Inépinje iyɛ kápɪ ne nɔ́ nnya n nyɔ́nɔnɛ ye nnyí. Ani ye lɛ wa aní ne né n léiselɛ. ²⁵ Kapi piluke rí masí, uu kɔ limeɔ keprɔripi kpisi uu re: Nkómɛine fale mɛe menénye nnya nó ne Uléécáa keɔɔpe rí we ye keprɔripi nké. Mpá píyei nɔn ye ke n níru, ani ye mesére né n léiselɛ. ²⁶ Nɔn ye mpá píyei kukprónó nkú n le, nɔn keprɔripi nké n níru, Upiíma nkprɔ kani lɛ yóólɛ líkɛ ha ne umɛpɛɛme tu.

²⁷ Lɛlɛe tíyɛse ke úye uu ye un meháikuse wee kémɛe n we un ne kukprónó kpɛ n le un kɔ ne keprɔripi kɛ n níru, Upiíma ipinje ne umɛnye kuu lɛ ne púnne. ²⁸ Lɛ nnya, mpá úye uké ye musí uu uisoi pái rísonɛ un pɛe kelene kukprónó le uu kɔ keprɔripi kɛ níru. ²⁹ Uye un méwoo n le un n níru, unsá n ceri re Upiíma ipinje ye nyi, umɛcire kuu lɛ mɛwai mɛ-i akópe palɛ. ³⁰ Lɛ nnya ke písoi mɛyá api nɔkenéɔpe pitóikó, picɔ síkankáláká, picɔ mɛyá pɔ kɔ kpíni. ³¹ Tɔn ye pɛé m musí ari írɔsoi pái rísonɛ, Uléécáa úu yéé pɛé ne rɔ túhaane. ³² Amá Upiíma ye ne rɔ túhaanele, uu kutu rɔ pásá uu ntósimé nyɔ́nɔnɛ re ápi kape ne pɛpɛe ápi Kiri n nyu tɔ ripéne piké túhaane.

³³ Pinámáreɔ, lɛ nnya, nɔn ye n cápinelɛ tɛ nɔké Upiíma kupéneɔ iluke li, ani ye méraane ani kelene le. ³⁴ Nkú nn úye n we, uké ye ukeyɔ-pɔ lime. Uu kape wa Uléécáa uké ye nɔ́nɛcápinɛ-i ne nó túhaane uké akópe nó pa. Nen píyei nɔkenémɛe n hapɔ kam yé isímé tɔɔɔ iyɛ kecáá ripáí.

12

Nfáasone lihehehe kecáá nstímé

¹ Pimáreɔ, ám la nɔké Nfáasone lihehehe nsímé kecáá kumaha-i n we. ² Nɔ nyule re káni pɛe kahane Uléécáa n ceri, li pɛe nó pásáile nɔn tikilɛ lin ne piléé kani n nyɔ́nɔnɛ ápi ye kɔ símisi mempɔ nó sí. ³ Lɛ nnya kam tɛ ké rísonɛ nó símisi nɔké kɔ tɛ: Uka úu we re Uléécáa Nfáasone uke mɛé we un ne símisi, uu pɛe re “líkɛ Yeesu rité”. Úka úu yé kɔ fe uké re “Yeesu ye Upiíma”, kái pɛe Nfáasone mɛe lɛ u símaase.

⁴ Nfáasone lihehehe ye wele mpehé mpehé. Amá Nfáasone nse kóló mɛe lɛ nlihehehe hɔnente. ⁵ Ikeicee ye kultúí wele, amá Upiíma use kóló kari lɛ keisi. ⁶ Mpá úye ne uakei ye nye, amá Uléécáa use kóló ye lɛ rínanje rɔ heelɛ tɔn ne a wai. ⁷ Nfáasone ye nlihehehe mpá úye hele uké ne n-nnanje nyíse líkɛ ne ntónéi yóriye. ⁸ Lɛ nnya knn ye unyine mewééseseho he uú ne n símisi, nn kɔ uɔo menyuwe he uyɛ un kɔ ne símisi. ⁹ Nfáasone nse mmɛ nn kɔ uɔo he re uké nfatene m má, nn kɔ uɔo he re uké ye wa utóikó uké pɛí. ¹⁰ Nfáasone yéé unyine hele re uké ye fe uké mewaisanja n wai. Nn kɔ uɔo he re uké ye Uléécáa rinyiri ne símisi. Nn kɔ uɔo he re uyɛ uké ye fe uké mmɛwai ne lelee ái mmekó céri uké kóólɛne. Nn kɔ uɔo he re uké ye mɛyɔ saɔa mpehé mpehé símisi. Nn uɔo he re uyɛ uké ye fe uké mɛ tuisse. ¹¹ Uléécáa Nfáasone cireninje mme mɛe lɛ nnéi waise. Lɛ knn rí la nké mpá úye pa knn ye u pa.

Mpá Kiri uké úye ye ipinje ise nlese le

¹² Pí ye fe api Kiri n ipinje inyine ye ilése kultúí m má múnjeisene. Mpá ke ipinje iyɛ ii ilése kultúí m má, innéi ye ripénele ai wai ipinje ise. ¹³ Tɔ́ Pisuifi ne mpuri sane pikó ne pilási ne pɛpɛe pimɛcire n tɛ, tɔ́ ntónéi míni wole. Nfáasone nn tɔ́ pansese ipinje ise. Nfáasone nse mmɛ meni kari kɔ n ntí. ¹⁴ Lɛ nnya, ái nlese nse mɛe ye ipinje kecáá n we. I ye kultúí n wele. ¹⁵ Mpá kúna kun m maa re káku nní kunípe nnya, áku nkpráni ipinje ilése kémɛe we, ku ye pɛe lɛ nnya ikemɛe piwée riyáá? ¹⁶ Mpá kutu kun m maa re káku nní menípe nnya, áku nkpráni ipinje ilése kémɛe we, ku ye pɛe lɛ nnya ikemɛe piwée riyáá? ¹⁷ Ipinje nnéi in pɛe menípe, yo ke usoi uu yéé pɛé ne kɔ? In pɛe innéi kutu, yo kuu yéé pɛé ne kukpáhá kɔ? ¹⁸ Uléécáa ye mpá nlese rí-ye umela kémɛe nketone-i n yekei. ¹⁹ Ilése nnéi in pɛe nlese nse, ipinje ii ye pɛé n we. ²⁰ Lɛ nnya, ilése kultúí ye we kafi ne wa ipinje cireninje ise kóló.

²¹ Menípee áme yé fe meké kunípe maa re: Am ne líka pɔ wai. Limeɔ ke ríyú ári yé kɔ fe riké ána maa re: Am ne líka nó wai. ²² Ticuruu ipinje ilése iyɛ kari n nyu re íi páápú ye mɛyíkíyíkí rɔ yóriye. ²³ Iyɛ kari n nyáni yarɛ i ye isei rɔ wa kecáá kari rísonɛ pailɛ. Háí iyɛe íi kúpaí meté rí we kari ye rísonɛ nyɔ́nɔnɛ. ²⁴ Amá iyɛe pípaí rí nyamí íi pinyɔ́nsente pɛ písei. Uléécáa ye ipinje ilése wale uu tíyɛse iyɛe íi kúpaí meté rí we íi ríyú ne ico m má. ²⁵ Kuu lɛ n wa nnya, mekóólɛne áme ipinje nlese nnyine ne nɔo keɔɔpe we, amá mpá yo ye ne lico kutu cɔlenle. ²⁶ Nlese rí-ye nn íwe n le, li ye ne ico ripénele ii íwe n le. Nlese rí-ye nn ríyú n yé, li ye ne ico ripénele ai kesé i n láárú.

²⁷ Nō kesē nōnnēnēi Kirisi ipiŋe le. Mpá nō úye ye unlese le. ²⁸ Uléécaā ye uicápine kémeé sitónē hekesile. Pitume kuu kekpeé mefoi tónse, uu melírū antepuye tikise. Uu kō metáánū picélaa tikise. Pē memáá, pēpē ye mewaisaŋa n fe api wai, api tíki. Pē memáá, pēpē ye pitóikō m pōise api tíki. Pē memáá, pēpē ye picō n lē ne pēpē picō kecáá n pailē ne pēpē meyu saŋa mpehē mpehē n símisi api tíki. ²⁹ Ai pinnéi pēe pitume, ai pinnéi pēe antepuye, ai kō pinnéi pēe picélaa. Ai kō pinnéi pēe ye fe api mewaisaŋa wai. ³⁰ Ai kō pinnéi pēe ye fe api pitóikō pōise, néē api meyu saŋa mpehē mpehē símisi néē api me tuisse. ³¹ Lē nnya, ihēe iyē innéi kémeē icō n fe kani yē ne n náási re nōké yē.

Lē nnya, ké nkpēni ncēe sōne píima mee mpá yo n fe nō nyise.

13

Nla kecáá nstmé

¹ Nen pēe nsímé n fe ké n símisi yare ke sisoipipi asi ye n símisi, néē nen pēe pilécaatume meyu n kómēi, kám pēe usoico la, ne we yare kuweni kapi m pépu kun iwóo topori, néē kuloo kpeē n tēni. ² Mpá lin né n he re ké ye fe ké ne Uléécaā rinyiri símisi, mpá nen kō mpá yo mesohō m má am ye kō leléē m pékaalē ceru, am kō nfatene mee yē riyópe rinsíka m má, nensá usoico n la, ám nkpáni líka. ³ Mpá nen menémá nnéi píwēkōō n hōone re piké li, mpá nen te piké písoi kecáá nnya nna né ŋmaasi, kám pēe usoico la, ám kuláa kúka má.

⁴ Nla ye niŋule, nn ye kō kusoi wai. Nn ye ucō líkō káipinkeē. Nn ye ríyu wéesi, rín ye kō ne rikókōri n fulaalē. ⁵ Nn ye líka wa leē ai aseī m má. Nn ye n wéesi re líké ne mmecire sōnesi. Nn ye wóosi, rín ye kō ucō nkefa-i n fanaalē. ⁶ Piyaaluke pin yei n we, ai ye n n láarú, amá nsímései mee ye ntikiŋ niŋukuse. ⁷ Nla yēē mpá yo ucō sárēile. N ye kō mpá yo kémeē nfatene m mále, nn kō n tálē te mpá yo yē sōnesi. N ye kō ne mpá yo n kaharile.

⁸ Nla rín ye píkaī tene. Pi yē Uléécaā rinyiri ne písímé riyá. Nfáasōne meyu mpehē mpehē písímé yē kam api kpi, menyuwe ame kēto wai. ⁹ Li we re kukéri kukéri kari mpá yo nyu. Kukéri kukéri kari kō Uléécaā rinyiri ne símisi. ¹⁰ Amá leléē rí nyarí ne kēto-pō lin píyei n leeme, leléē kukéri rí we ye lē kēto wale.

¹¹ Kamí pēe iwá rí we, menésímé ne kenémúné ne nnésōhōosimé ye pēē wele yare kewá. Amá kam nkpēni riwéēse n wa, ne liwánkō lē tūyele. ¹² Tō neni nyánile lin hihíile yare kenípeenyánei kémeē kumíiri. Amá tō kam ari kerōyu-i ŋmaa mpá yo yenu rísonē. Kukéri kukéri kam neni n nyu. Amá né keyáa picēre u tenese rísonē yare kuu né n nyu mecō. ¹³ Lē nnya nkpēni, mpá líkei tōō nní nnéi lin píyei n tene, nfatene ne linyine kecáá pitá ne ríla páa yē tene. Líkei lē ketaani ai kutene we. Amá ríla mee líkpéē.

14

Nfáasōne liheheē kecáá nstmé

¹ Nla kani yē mefoi n wéesi nōké m má. Ani n náási nōké kō Nfáasōne liheheē yē, ai ne tōsu nōké Uléécaā rinyiri ne n símisi. ² Mesei ye me re usoi nkō yēe Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisi úu písoi ne símisi, amá Uléécaā rinyiri kuú ne símisi. Li we re úka úu u kómēi. Nfáasōne kuú ne nsímé mee m pékaalē nyáni un símisi. ³ Amá úye un ye Uléécaā rinyiri ne n símisi, písoi ke uyē úu ne símisi. U yē pi lē api Uléécaā ncee-i papisi, uu ikari pi kpáse, uu kō piakiŋ niŋukuse. ⁴ Nkō yēe Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisi ye umecire Uléécaā ncee-i papukusele. Amá nkō yēe Uléécaā rinyiri ne n símisi ye picō Uléécaā ncee-i papukusele.

⁵ Ne pēē la yare nōnnēnēi nōké Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisi. Amá lē kam meyánsei rí la ye nōké pēe Uléécaā rinyiri ne n símisi. Nkō yēe Uléécaā rinyiri ne n símisi ye nkō yēe Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisi fele. Amá in te unyine ye liasei lese un símisi mecire kai yē picō kuláa wa, ai tūyese api Uléécaā ncee-i papisi. ⁶ Pimáreco, ne la ké nō píse re nen nōkenéméē n hapō nen Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisi, yo kai yē kuláa waa? ⁷ Limecō kaí we ne iyómelū yare nní risū néē kusole kapi ye ne anípe m pí. Lianō ansá n kóólentenele, iye ke usoi uu yē ne ceri re risū kapi símisi néē kusole kapi pépu? ⁸ Uyēe rináatōŋ n símisi usná anō n lese líké n kpáillē, wóo yē pēe céri uké umecire cápine uké ne atōpi leepō? ⁹ Limecō, non Nfáasōne meyu mpehē mpehē n símisi, nōnsá ye rinōō m ma riké aseī m má, iye ke usoi uu yē ne lē kani n símisi ceri? Méwoo kani pēe lē símisi. ¹⁰ Meyu ye kulúu wele ketē kecáá, amá méka áme mekecōpe we re áme aseī má. ¹¹ Lē nnya, usoi un ne né n símisi, nensá umeyu n kómēi, ne ukemeē usáne le, uyē un kō né kémeē usáne. ¹² Limecō, yare kani nní rí la nōké Nfáasōne liheheē meýá m má, ani n wéesi mefoi re nōké meýá liheheē m má leē ye Uléécaā icápine pikō n lē piké ne nfatene kémeē m papisi.

¹³ Lē nnya, li pise re nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n sīmisi uké Ulééca pise uké u he uké ye fe uké me tuisse. ¹⁴ Nen limeyu mē ne keyóme n yáási, Nfáasone mee kenémeé ní we kamí ne yáási. Amá menésòhò áme pee líka wai. ¹⁵ Lē nnya, íye kai pise re ké wa? Li pise re ké Nfáasone mee kenémeé ní we ne keyóme yáási, am kò menésòhò ne keyóme yáási. Né Nfáasone mee kenémeé ní we ne yò, am kò ne menésòhò yom. ¹⁶ In te Nfáasone ñmane kaá ne Ulééca pòne, íye ke nkó yee úu meyu mē n kómei uu yé fe uu pipáòne íyáhaa kecáá rinò yòsu re Amí! Uu kò pee kómei lē kaa n tee. ¹⁷ Mpá ípòpakare kaa Ulééca m pakarente iké íye nsá n nyamí, li nkpaní uco lénine uké ne nfatene kémeé m papisi.

¹⁸ Ne Ulééca pòne re u tíyene nen Nfáasone meyu mpehē mpehē sīmisi lin nónnénéí mmú fe. ¹⁹ Amá mpá ne lē, piyómeyáhaa pin n cápinelē, li ye kutasi né n we re ké anòó fí nyee kúkome ní we sīmisi ké ne pi céési, ne kam yé meyu kápi n kómei ne anòó kultú pi n símaankeé. ²⁰ Ani kape mewá m músu. Ani akópe piwai ncee kémeé n nyamí yare siwá fenféí. Amá ani ye mewéése musí. ²¹ Yare ke Upiima uu ní ma api Ulééca Nsimé ritelé-i wòlu re:

Pisoi mpí pee meyu féé n sīmisi ne pisáne anòó kamí ne tikine ké ne pinésoi sīmisi.

Amá mpá ne lē, ápi waisene.

²² Lē nnya, Nfáasone meyu mpehē mpehē pisímé ye pepee ápi Kirisi m pakarelē kémeé rícere le re linyine ye wai. Amá ái Kirisi pikó kémeé linyine yoriye. Limecò, nòké ne Ulééca rinyiri n sīmisi ye Kirisi pikó kémeé rícere le re linyine ye wai. Amá ái pee pepee ápi Kirisi m pakarelē kémeé líka yoriye. ²³ Ulééca pikó pin nkpení n cápinelē pin pinnéí Nfáasone meyu mpehē mpehē n sīmisi, piyómeyáhaa pinyine pee ápi limekò n nyu née pepee ápi Ulééca m pakarelē pin kei n lompò, ápi yé maa re nò pisòhòtore lee? ²⁴ In te pi pinnéí Ulééca rinyiri ne sīmisi, ke unyine yee úu Ulééca m pakarelē née unyine yee úu limekò n nyu uu kei lompò, u yé ukefa-i musí, nsímé mmē nn u nyíse re úu alari má, ²⁵ kemúnjé kee ukefa-i m pékaalé ke kpáíi, uu pee kéyu keté kipi uu Ulééca pakare, uu yóó re meseisei ke Ulééca uu nòkenécòpe we.

Lē kai m pise re líké Kirisi pikó icápine kémeé n sòne

²⁶ Yo kai nkpení pise re nòké n wai, pimáreco? Nòn ye n cápinelē te keyóme kani yáási, nòkenécòpe unyine yéé fe uu yóm, uco uu icélaa inyine pa, Ulééca uu uco nsímé nyíse, uco uu Nfáasone meyu mpehē mpehē sīmisi, uco uu measei lese. Li pise re linnéí líké n léní, piyómeyáhaa pin ne nfatene kémeé papisi. ²⁷ Pisoi pin ye Nfáasone meyu mpehē mpehē n sīmisi, ápi kape ye pité née pitaani rifaau. Piké ye kò use use sīmisi. Li kò pise re unyine uké ye n we n pinsímé mmē tuisse. ²⁸ Úka unsá n we uké tuisse, li pise re piké ye riséé. Piké ye ne pimécire kefa-i n sīmisi, api ye kò ne Ulééca n sīmisi. ²⁹ Li pise re pepee Ulééca rinyiri ne n sīmisi pité née pitaani piké ye sīmisi picò api ye pinsímé mmē músu api yénu. ³⁰ Amá in te Ulééca ye icápine iye-i unyine nsímé nyíse, li pise re uyee pee n símaari uké riséé piké nkò kutu ricò. ³¹ Nò ye fe ani nónnénéí Ulééca rinyiri ne sīmisi ani tisentene, mpá úye uu ne icélaa inyine yenu uu múlú, ai kò ne mpá úye n ñmòspúselé. ³² Pepee Ulééca rinyiri ne n sīmisi ye ihée iyé ke Ulééca uu pi n he kecáá ñnañe mále. ³³ Li we re Ulééca uu méwoo méwoo ukò, amá nkñnjine ukò lo.

Yare kai Ulééca pikó icápine nnéí kémeé ní we, ³⁴ li pise re pinósi piké ye Ulééca icápine kémeé n séélé. Ápi nceé má piké ye kei n sīmisi. Li pise re piké pimécire ricepise yare ke isé ii ní ma. ³⁵ Pin linyine n la piké céri, piké ye pipila pise síyò-i. Ái ne sá re unósi uké ye Ulééca icápine kémeé n sīmisi.

³⁶ Née nò músu re nòkenémeé nké-i ke Nsimé Kecire nn léeme? Née nò ñmane kémeé knn hápò? ³⁷ Uye un m músu re u Ulééca rinyiri ne sīmisi nées u Ulééca Nfáasone ihée inyine má, liute uké céri re mmē kam ní nò ní wòlu ye Upiima isé le. ³⁸ Amá úye unsá lē n nyu, Ulééca páa kò liute nyu. ³⁹ Lē nnya, pimáreco, ani n wéési nòké ye ne Ulééca rinyiri sīmisi. Amá ani kape n yulu re pisoi ápi kape ye Nfáasone meyu mpehē mpehē sīmisi. ⁴⁰ Amá li pise re nòké linnéí n wai lin nyamí, ái kape m pulu.

15

Kirisi meyiise nkpa kémeé nstmé

¹ Pimáreco, Nsimé Kecire kam nò rin-yóó ani n ñmurei, ani kò nkemeé iníñj wai kamí la ké nò lise ² re n nórínéyu lolé, in te nò ñsone m múlilē. Insá lē, méwoo kamí ne kefa n tene.

³ Nsimé mmē kam tinécúruu n kò kam yé te né mefoí nò ritéñje. Lelé re arákòpe nnya ke Kirisi uu kpu yare kaí pee mekeé-me Ulééca ritelé-i n wòlaalé. ⁴ Pi u kulésile uu keyáa táánú tunjé pikpòkpò kémeé yisi yare kai kò mekeé-me Ulééca ritelé-i n wòlaalé. ⁵ Kuu pikpòkpò kémeé n yisi, Piyee uu u yenu, upitume kefi ne pité api kò limemáá u yenu. ⁶ Uu limemáá upimareco píle píle menupú ne kuláa umécire nyíse itunje ise-i. Pico ye pikécòpe kpínle, amá

pimeyā ye ne nfāa māle. ⁷ Uu kō limemāá Yakupu kpáfúme, uu kō pēe limemāá pitume nnéi kpáfúme.

⁸ Uu pēe pē nnéi memāá kō metórōosei né umecire nyise, né nkó nēe nní rí we yare kewá péni kapi mári. ⁹ Nēe Kirisi pitume kecāpe usínsá. Am tu re piké né sée re utume. Li we re ne pēe Kirisi pikó wéekuselenle. ¹⁰ Amá Uléécaá ipēelée yee tíyese kamí ne isoi nnyí kam nní rí le we. Kefa kuú ne né n fénne, ái méwoo wa. Li we re ne pikei walé am pitume picō nnéi feriyē. Asei kecáá, ái nēe keisi, upēelée yee pikei pē wa. ¹¹ Lē nnya, mpá lin nē nēe lin pepēe pikei pē wa, Nsimé Kecire kari nó yóólé. Mmē kani kō ne kefa tene.

Tš meyise nkpo kēmee nsmé

¹² Tō yóólenle re Kirisi ye pikpōkpō kēmee yisi. Iye ke nōkenécāpe pinyine api yé pēe fe api re pikpōkpō ápi ye yisi? ¹³ In te pikpōkpō ápi ye yisi, lē nnya Kirisi páa kō yisi. ¹⁴ In te Kirisi úu yisi, ntásimé kari n yóólé ye méwoo le. Méwoo kani kō ne kefa u tenelē. ¹⁵ In mesei re pikpōkpō ápi ye yisi, ke tō pēe we tōn yóólé te Uléécaá ye Kirisi yukuse, úu kō pēe pikpōkpō kēmee u yukuse, tō ne u rōkpárále, ari pēe wai pitansei nōome. ¹⁶ Li we re in te pikpōkpō ápi ye yisi, Kirisi páa kō yisi. ¹⁷ In te Kirisi úu yisi, méwoo kamí ne kefa u tenelē. Nō kō ne nōanékōpe kēméé wēle. ¹⁸ Li kō nyísele re pepēe Kirisi ne kefa n tenelē ápi ne kpi ye pōlaalenle. ¹⁹ In te ketē nté isoi nmanē nnya kari ne Kirisi tálé, liróco ye íwe wēle ái tósu mpá úye.

²⁰ Amá mesei ke Kirisi uu pikpōkpō kēmee yisi. Uyee mefoi yisi. Li nyísele re picō pēe n kpi pō né kō kam api yisikee. ²¹ Usoi use yee ne sisoipipi nkpo ka. Usoi use yee kō tíyese ne sisoipipi síké ye ne pikpōkpō kēmee yisi. ²² Ke písoi nnéi ne Atam api m pēnelē nnya kapi kpíni. Kapi ne Kirisi m pēnelē nnya kapi limēco pinnéi nfāa fale yenune. ²³ Amá mpá úye ne uítuŋe ye nyi. Kirisi ye piyise masile. Uyee ufoi. Un piyei n ka, upikó pēe limemāá yisine. ²⁴ Limemāá ke mpá yo ketō áke pēe sánti, kumúnjé kpe-i ke Kirisi uu iyóopi nnéi ne rínanje nnéi ne n-yóopinanje nnéi tékééne, uu pēe un-yóopinanje nnéi Saa Uléécaá anipe-i wai. ²⁵ Li we re Kirisi uké pēe iyóopi n tú kelené líké ha ne tu pēé uye-i ke Uléécaá uu yé upilaarō nnéi Kirisi kenyale-i rinwulase. ²⁶ Uláarō tōrōo kuu n tékééne yee nkpo. ²⁷ Li Uléécaá ritelé kēméé wólaalé te: Uléécaá yé linnéi ukenyale-i riwulase. Kai nní n wólaalé te “linnéí”, ái pēe re ne Uléécaá kapi lē tee. Li we re uyee mpá yo Kirisi kenyale-i riwulase. ²⁸ Mpá yo in ukenyale-i rinwula, uyé Uléécaá Kepipi uu pēe umecire cepise uu Uléécaá kenyale-i wúla. Uléécaá yee mpá yo ukenyale-i rinwulase, kei ke Uléécaá uu pēe meylékíyiki mpá yo kecáá iyóopi tonene.

²⁹ Ani mpí pēe ye nní n nymurei re piké pikpōkpō nnya míni pi wole kecáá musi nké. Yo kapi lē ne náási? In te mesei ye me re pikpōkpō ápi ye yisi, yo nnya kapi pēe nymurei re piké pikpōkpō pē nnya míni pi wole? ³⁰ Tš nmaa ricuruu ní? Yo nnya kari mpíi mesére nkpo lorólé? ³¹ Pimáreco, mpá keyáa kéye kam nkpo heirente. Meseisei ke tō ne Urópiíma Yeesu Kirisi kupéneco aku nō nnya meylíkíyiki rikókori né we. ³² In pēe sisoipipi kemúnjé kamí pēe má kamí ne Efeesi-pō písoi kpáaree pinyine yare icarename tōpu, yo kai yé né yóriye? In te pikpōkpō ápi ye yisi, také mese n wai yare kapi m ma re: Tō kóso kpine, lē nnya také n le tōn níru. ³³ Ani kape tíye unyine uké nō kírāase: Aséncō kōpē yèè isoi sone caaile. ³⁴ Ani nōmenécāre tí ani músu nsone, áni kape akōpe n wai. Písoi ye nōkenécāpe wēle pēe ápi Uléécaá n nyu.

Ipiŋe iye ke pepēe nkpo kēmee n yisi api má?

³⁵ Unyine yé pise re: Iye ke pikpōkpō ápi ye yisi? Ipiŋe iye kapi ne pēeri? ³⁶ Pó uníri nkó! Aa nyu re pinsá rilukepipi n lukesi, ári yé fe riké léé? ³⁷ Tipipi rinyine kaa ye lukesi re mpuri. In n la, risírépipi nēe rilukepipi féé rinyine. Ai kululé kpe n lelune ricuruu kaa ye lukesi. ³⁸ Uléécaá yee ye pēe ripipi té ipiŋe iyē kuu rí la he. Mpá ripipi ríye kuu ipiŋe yee ne ri n sá he.

³⁹ Lifáakó ái linnéi isare ise má. Isoisare ye ne isee ikó kóólelenle, sinúpi isare ne imphehē, ikpíntomé ikó ne iyē mphehē kō.

⁴⁰ Limēco ke keléécaá-pō líkó ipiŋe íi ne ketē nté líkó ipiŋe kóólelé. Keléécaá-pō líkó nsone ne mmphehē, ketē nté líkó nsone ne mmē mphehē kō. ⁴¹ Itunje ye imetéi cire mále, iwáre in imekó má, awárepi pōon kō amekó má. Mpá awárepi ricuruu áa metéi mese má.

⁴² Limēco kai sánti líké kumúnjé kpe-i ke pikpōkpō ápi n yisine n we. Pi ye pin písoi n kulesi, pi ye fōnile, amá Uléécaá un pi n yukuse, ápi pēe píkaí nkpo kpáne. ⁴³ Pi ye kékulaa-i íwe n wēle ápi kō páápú. Amá Uléécaá un piyei pi n yukuse, pi ye pēe ríyu m mále pin kō páápú.

⁴⁴ Isoipiŋe nnyí kari nní n nyáni kapi ye kékulaa-i m má. Pin piyei n yisi, ipiŋe fale ke Nfáasone nn ye n he kapi máne. Lē nnya, isoipiŋe nnyí kari nní n nyáni n wēle. Limēco ipiŋe iyē ke Nfáasone nn ye n he pō ne kō wēle. ⁴⁵ Lē nnya kai Uléécaá Nsimé ritelé-i wólaalé te: Usoi foí uyé ke Uléécaá uu n wa uu u séi re Atam ye kesoiipipi le kee nfāa n yé. Amá Atam tōrōo yee nní Kirisi. Ukeméé ke Nfáasone nrí we nn ye nfāa he. ⁴⁶ Ai ipiŋe ke Nfáasone nn ye n he yee pēe mefoi we, amá isoipiŋe nnyí kari nní rí nyáni ye nyi. Iyē ke Nfáasone nn ye n he ye kepíre sántile. ⁴⁷ Ntaai kapi ne usoi foí má. Uyē ne ketē nté ukó le. Keléécaá ke ulírú pōo léeri. ⁴⁸ Pepēe

ketē nté rí we ye we yare uyē kapí ne ntaai m mós mecō. Pēpēe keléécaā-pō rí we ye we yare uyē keléécaā-pō n léeri mecō. ⁴⁹ Tś ne neni wele yare uyē kapí ne ntaai m mós mecō. Limēcō kari kō sōnti také n we yare uyē keléécaā-pō n léeri.

⁵⁰ Pimárecō, ne la ké nō maā re isoipiñe nnyí kari nní rí nyáni íi yé fe iké Uléécaā iyōopi kémee lomō. Ai líka nnya, lelee ye n caai ái yé fe líké pansē licaaiciré.

⁵¹ Ani kutu ricō ké nsímē nnyine mee m pékaalē nō símisi ani kóm te ári ntónéi kpine. Amá tō kam ari ntónéi mmú ipiñe féé conse. ⁵² Kumúnjē kuse kunyine-i ke rináatōñ arí ha meyéne mese keyáa tōrō ténine. Tin lē n tē, pikpōkpō api yisi api pēe pansē pikpōciré. Tō mpí, tōo likumúnjē kpe-i nfáa m má, tōo ipiñe féé conse. ⁵³ Li meykíkyiki pise re irōpiñe nnyí ye ye nní n caai iké pansē icaaiciré, irōpiñe nnyí ye ye nní n kpu iké pansē ikpōciré. ⁵⁴ Lelee ye n caai lin piyei m pansē licaaiciré, lelee ye n kpu lin kō piyei m pansē likpōciré ke nsímē mee n wólaalē nn pēe sōnti: Mmē mee nní re:

Pi nkpō feriyē api n tēkéé.

⁵⁵ Nkpō, áa nkpáni feriyē!

Nkpō, mepólō kaá ne n kóni ye tenele.

⁵⁶ Akópe nyee nkpō melō waise, isé ye akópe rínanje heelē. ⁵⁷ Amá tō Uléécaā pakare kuú ne Urōpiima Yeesu Kirisi rintíki uú ne rínanje rō he ari nkpō feriyē. ⁵⁸ Lē nnya pimárecō kecire, nōinēpiñe íi kape riyō, áni kape n tinjarente. Ani nípá piyei n keñaalē non Upiima pikei rísone wai. Nōrinécúruu ye nyule re pikei pē kani ukupénecō kémee n wai ápi yé méwoō wa.

16

Itōho kapí ne Yerusalem-pō Kirisi pikó n sí

¹ Siwóó itōho kapí ne Yerusalem-pō Yeesu pikó n lénine nkó ye nkpéni mmú: Ne lē kai mewai m má Uléécaā icápine pikó pēe Kalasii-pō rí we pisímē masile. Nōóké kō pimewai ritiki. ² Mpá kewénteyaa ukósó úye, nípá úye uké ye lē kuu yé n fe uu tōho ukeyō-pō iyaa yekei. Ké ne n tuipō, non linnéi picápine masí. ³ Nen piyei n tuipō, né átelé wói am pē kani n lése re piké ne nōinétōho Yerusalem ha pa, apí ne péne. ⁴ Lin m pise re ké rinécúruu ha, tō ne pē yé nsé tipéne.

Lē ke Pōoli uú ne piwai n náasi

⁵ Masetuwaani ketē kam tíkine ké ne nōkenémee tuipō. Kei kam cōpune kelene. ⁶ In n la, né nōkenémee siyáa sinyine wa. Ticuruu in n la, am nnyíye kumúnjē nnéi nōkenéméé tone ani né léni aní ne kei kam n sí tōmpō. ⁷ Li we re am neni la ké nō yé aní ne n tōsu. Amá Upiima un n la, ne la ké nōkenémee siyáa wa. ⁸ Amá né pēe Eféesi kuyu-i tone Pantekooti keyaa aké ha ne tuu. ⁹ Ai líka nnya, nípá ke piláarō api kulúí rí we, li kei necé né tápilēle fouu ké ne pikei piima pinyine pēe kuláa m má wa. ¹⁰ Timotee un nōkenéméé n tuipō, ani u yósí rísone, áni kape tíye uripōō riké caai. Li we re menécō kuu Upiima pikei wai. ¹¹ Lē nnya, úka úu kape u lómiiise. Amá ani u lē uké nkíñiñe ne uncee sōne uú ne kenémee pēeri. Tō ne Yeesu pikó picō ye u ménle. ¹² Ne urómárecō Apoloosi pś tijnósópúsele re u ne Yeesu pikó picō piké nōkenéméé hapō. Amá úu kahane n ñmurei re u yé nkpéni tōmpō. Lin piyei ne u rínsá, u yé hapō.

Icélaa tōrō ne iyáhaa

¹³ Ani kape lōpile, ani nfatene kéméé n we, ani itisi yósí aní m páápú. ¹⁴ Ani nípá yo n wai ne ríla.

¹⁵ Pimárecō, nō nyule re Sitefanaasi ne ukeyō pikó pēe pifoi Akayii ketē kémee Kirisi ritiki apí kō mese ne mese Uléécaā pikó kecōpe pipikei n wai. Lē nnya kam te ké nō pise re: ¹⁶ Ani nōmenéciré ricepise, ani pi ne pē nnéi pēe pimēcō mē ne pipikei n ñmósópúlē metene n we piké nō n séni.

¹⁷ Sitefanaasi ne Fōrutunatuusi ne Akayikuusi mekame ye né larisile. Káni rí we, pēpēe lē kani yé pēe n wa né wai. ¹⁸ Pi rinékíñ ninjukusele yare kapí nō n wa mecō. Ani lipite pē ipakare pípa ceri!

¹⁹ Uléécaā icápine ye Asii ketē kecáá rí we pikó ye nō yáasi. Akilasi ne Pirusili ne Yeesu pikó pēe ye pikeyō-i n cápine ye nō yáasi, nō ne Upiima kupénecō kémee. ²⁰ Nōpinémárecō nnéi pēe nté rí we ye nō yáasi! Ani nōmenécōpēe yáhaane ani memárecō pirane. ²¹ Nē Pōoli, née rinécúruu ne kunéñpe anō nnyé wói re ne nō yáasi. ²² Uye unsá Upiima n la, Uléécaā uké u rité! Maranata! A kam, Urōpiima! ²³ Upiima Yeesu uké ípēelēe nō nyíse! ²⁴ Ne nōnnéni lalē nō ne Kirisi Yeesu kupénecō kéméé.

Títelé lírú ke Pòoli uu Korēnti pikó n wáì

Lelee rítelē ntí kēmeē ní we

Kaí ne rítelē foí kēwòle-mē nē kpiime, Korēnti pikó ápi kómēine. Lē nnya ke Pòoli uu pi wòlu uké pi nyíse re uripòò ye ne pi caailenle.

Lē ke ifaaci iyē ii n kēriinele ye nnt:

1. Pòoli ye lē kuu Yeosu Kirisi itume n le nkó símisi. Likei lise kuú ne n náási ye re uké nípá yei tíyese piké Sáa Uléécāa ne Yeosu Kirisi ceri. Iwe ne ncón ye kēmeē piyēle, amá ríniye kuú ne nípá yo kahari (1-7).
2. Pòoli ye Kirisi pikó pēe Korēnti-í ní we pise re piké kefa kesē ne Yerusalem pikó pēe íwe m má he. Lē ke picò api meyá m má, liké pē kai m párilē yoriye. Ayu nyēe pilénaane kari yé n fe ari Yeosu Kirisi nnya m má kecáá kemúnjé ró hele (8-9).
3. Pòoli ye nyíse re u alari mále uké pitume nòome mēwai ne pinnòosimé kési (10-13).

Iyáhaa

¹ Nēe Pòoli yēe Uléécāa mēla kēmeē Kirisi Yeosu utume m panse, ne urómáreco Timotee. Uléécāa icápine yēe Korēnti-í ní we ne Uléécāa pikó picò nnéi pēe Akayii ketē nnéi kecáá ní we kari rítelē ntí wòlu. ² Urósáa Uléécāa ne Upiima Yeosu Kirisi piké ípēelē nò nyíse api kò nkínjine nò he.

Pòoli ye Uléécāa pòone

³ Tò Uléécāa pakare. Uyēe Urópiima Yeosu Kirisi usaa. Uyēe íwe ró n té uu kò nípá yo kēmeē arókin nínjukuse. ⁴ Uyēe ye ntócnj nnéi kēmeē arókin nínjukuse uu re tóké ye kò fe tóké pēpēe ncón mpehē mpehē kēmeē ní we akó nínjukuse yare ke uyē uu aróko n nínjukuse mēco. ⁵ Ai linyine nnya, tó Kirisi iwe iyē ico meyá lele. Limēco ke Uléécāa uu ne Kirisi tikine uké ne arókin meyá nínjukuse. ⁶ Mpá ton íwe n le, tó i lele re Uléécāa uké ne tó ritiki uké ne nòanékínj nínjukuse uké kò nòanéyu lo. Uléécāa un ye arókin n nínjukuse, u lalē nòké nkínjine yē nòké ye ne fe nòké ne merócò íwe iyē ico kēmeē n kahari. ⁷ Lē nnya, tó ne nò tánlenle meyíkíyiki. Li we re tó pinyuwe máálenle n̄sone re kani nní irówe ico n le, Uléécāa ye nòanékínj nínjukuse yare kuu aróko n nínjukuse mēco.

⁸ Pimáreco, tó lalē ani ceri re tó Asii ketē kēmeē íwe piima lile. Háí irótisi íí ne tene, ai ró feriyē ari pēé m músu re ári yé pēe nfáa rikpá. ⁹ Amá tó ne pēe meyíkíyiki nkpo kukpáhá pikóme masile ari ntókpò yósu. Li lē wale re ári kape ye ne merócíre n tálē, amá tóké ye ne Uléécāa yēe ye pikpòkpò kēmeē písoi n yukuse n tálē. ¹⁰ Uyēe nkpo mmē kēmeē ró lése, uyēe kò pilése ró kpáne. Meyíkíyiki kari ne u tálē te u yé kò pilése tó rikpá. ¹¹ Nò ne kò keyóme yáásile non ne likēmeē ró léni. Písoi meyá ne kerócáá keyóme yáásile, Uléécāa un lē nnya ró kpálē. Lē nnya ke písoi meyá api sánti piké tó nnya kò Uléécāa pòone.

Pòoli ye lē kuu ní la uké wa conse

¹² Lelee rikókòri ró ní we ye nnt: Ari níka kerófa-í ne merócíre cési. Kecíre ne kefa kesē ne aseí nyēe Uléécāa kēmeē n léeri karí ne nípá úye inipēe-í pirókēi wa, aí ne tósu nòkenémēe. Uléécāa kēmeē kai léeri, aí sisoipipi mēwéseseshò-í kai léeri. Uléécāa kefa kuú ne ró n fénne kēmeē kai léeri. ¹³ Ai liféé linyine kam nò wòlu, lē kani nní ní kēéni non kómēi mēnámá. Ne kò tálē te nò kam ani n̄sone pikóme kpá ne kété-pò re ¹⁴ kukéri kukéri njmane kani neni kómēi. Non nyule re Urópiima Yeosu un piyei m pēeme, li yé tó nnya rikókòri nò wa yare kai kò nò nnya rikókòri tó n waine. ¹⁵⁻¹⁶ Lē kam ne tálē nnya kam pēé la re nen Masetuwaani n tósu, kē nò rilóólú. Nen kò Masetuwaani n leeri, am kò nòkenémēe pitíki kpá am lisone melirú nò he. Kei kani yé pēé ne nípá yo né léé aní ne Yutee ketē sí. ¹⁷ Yare méwoo kam kemúnjé kē wa, néé iye? Nēe kam ní maa re né lē wa, keisoipipi mēmúnjé kam lē musí nen kényu ne kepíre sóné? ¹⁸ Ne Unéléécāa, nsímé mmē kari mesére nò n yóólē n̄n kényu ne kepíre nkó. ¹⁹ Li we re Uléécāa Kepipi Yeosu Kirisi nsímé ke tó ne Silasi ne Timotee ari nòkenémēe rin-yóó n̄n kényu ne kepíre nkó. Asei ase kuu má, nyē nyēe "eee". ²⁰ Yeosu yēe meseilē ke Uléécāa uu ní maa re "eee" u yé ró wa. Yeosu uyē kari ye kò ne ritiki arí ne Uléécāa ríyu waise re "eee" u lē kuu ró ní maa wa. ²¹ Uléécāa uyēe tíyēsēlé te tó ne nnó tóké tó ne Kirisi kupénecò kēmeē inínj karií. Uricuruu yēe ró lése uu ukuwéé-mē yekei. ²² U nwóí kerócáá wale uu Nfáasone kerómēe wai uké ne ró nyíse re u lisone ne ró ménle. ²³ Uléécāa ye nyánile! In te ne kiraasele, uké linyine né wa. Am la ké nò m pēkesi nnya kám nòkenémēe Korēnti-í pēepò. ²⁴ Ai n̄nanje karí ne nò wai re ani ne kefa tene. Nò nfatene kēmeē inínj piwai máálenle n̄sone. Amá tó la re tó ne nnó tóké kesé n keisi liké mpòanare nò n heelē.

2

¹ Am la ké nónánépóo caaise nnya kam tihó re ám nókenémee pεεpone. ² Néen nkpeni nónánépóo n caaise, wóo yé pεe nó memáá né tipóo larukuse, insá nó mpí apóo kam n caaise? ³ Lē nnya kam titelé tē lē nó wói re nen píyei n tuipó, ám kape nó mpí, nóo yé pεe rinépóo n larukuse kémee meníne mpóocaai yē. Ai céreise re ne ye nen mpóonare m má, li ye kó nónnéni mmú n láárule. ⁴ Ncón piima kémeé kam pē ye lin kewuu-i né mulú, nen meyikíyiki tēni aní ne ritelé tē nó wólu. Amá nó wói re nónánépóo aké caai, ne nó wói re ani carí re ám kusa nó la.

Piké uwalkópekoó akópe sárei

⁵ Asei kecáá in te unyine ye písoi apóo caaise, áí né kuu wa, amá nónnéni apóo kuu caaise. Am kape ne rinnákíise nnya, né re nómenéyá apóo kuu caaise. ⁶ Lē ke nómenéyá ani nní u rincóise ye ne u piye. ⁷ Li nkpeni tu re naké lē u sárei, ani urikiñ ninjukuse, mpóocaai piima nnyine rín kape ne ní ka nké u n lóise nnya. ⁸ Lē nnya kam nó welu re ani n wai liké n nyíselé te nó u lalé. ⁹ Lē nnya kam titelé tē nó rí wói yee re ne péé lalé kē nó peé kē yé te nó mpá yo kémeé ripakare má néé áni má. ¹⁰ Non úye uakópe n sárei, né ne kó liute sáreile. In te né ne nnyine má ké unyine sárei, ne nó nnya liute písárei masile yare kai Kirisi kémeé m pise. ¹¹ Ne lē wa re Setani úu kape ne ncée n yé uké ró feriyee nnya. Li we re to umela kuú ne n náási rísone nyule.

Lelee Turowaasi-pó Póoli ripóo n caaise

¹² Kumúné kpe-i kam Turowaasi-pó Kirisi Nsímé Kεcire piyóó ní hápó, Upiima ye ncée né tápilele re ké pinékei wa. ¹³ Mpá ne lē, tinépóo ye pεe caailenle, kám unémáreco Tiiti n yé nnya. Am pεe Turowaasi pikó-i yisi am Masetuwaani keté sí.

Yeesu Kirisi yee ye tíyese kari ye feriyee

¹⁴ Uléécáa yee ipakare te, uyee tíyesele kari Yeesu kupéneco kémeé mesére feriyelē tón menáñe-nañe nnōñ sōne. Tó kuu ye ne ritiki písoi apí ne nmpá yei Kirisi ceru yare tulaali kpáhákóo kapi fō. ¹⁵ Tó Kirisi utulaali le Uléécáa keyu-i ne pē ke Uléécáa uu n lo ne pεpεe mpolecee n tíkile kémeé. ¹⁶ Tulaali uyee pεpεe nní mpolecee n tíkile kecáá kukpáhá kunyine mále, kpee ye usoi ní kpu. Amá ku pē ayu ke Uléécáa uu nní n lo kecáá kukpáhá kunyine le kpee ye nfáa n he. Lē nnya, wóo kecire yee tulaalē te u yé lipikei pē wa? ¹⁷ Tó, ári picó meyá pεe Uléécáa nsímé ne n kpéense meco we. Amá Uléécáa yee tó tumme tón urinyiri ne aseí uinipee-i símisi tó ne Kirisi kupéneco kémeé.

3

Nkóméine fale kémeé pikeikóo kecáá nstmé

¹ Nó nkpeni nyáni yare meróóire kari nó nyíse, néé iye? Néé yare ke picó api ye n wa meco li kó tó pise re piké ritelé keróocáá wói také nó nyíse naké kelene ró céri? Néé li pise re nóóké ritelé keróocáá wói také picó nyíse piké kelene ró céri? ² Nórincúruu, nóo ritelé ke Kirisi uu keróocáá n wói. Arókín kémeé kapi ri wólaalē. Nó ke písoi api ye ne ró céri. Písoi nnáí yé fe api ritelé tē ceru api kó ri keeni. ³ Nóo aseí kecáá ritelé ke Kirisi uu ne pírókei rintiki uu ne wólu. Ai kéwóle meni menyine kapi ne ri wói, amá Nfáasone mee Uléécáa kémeé n léeri kapi ne ri wói. Ai kó aparekpáncúkú kecáá, amá sisoipipi akín kémeé kari wólaalē.

⁴ Kari Kirisi ne rintiki tón ne Uléécáa tálē nnya kari lē símisi. ⁵ Ai re to músu re tó fe ari ntónañe cire ne linyine wai. Amá Uléécáa ñmane yee ye tíyese kari ye fe ari li wai. ⁶ Uyee tíyese kari panse nkóméine fale kémeé pikeikó. Ai isé wóle-wóle ke Uléécáa uu nkóméine fale kémeé ró pālē, amá unfaa kuu ró pālē. Isé wóle-wóle yee ye ne nkpo ka, amá Nfáasone pó ne ye usoi nfáa hele.

⁷ Uléécáa ye pεe mekee-me aparekpáncúkú kecáá uisē wóile umeyóopi ame pεe likumúné kpe-i n tēlu. Moisi keyu ye pεe tēlule háí, Isirayeli pikó apí ye pεe fe piké u riwerí. Ai ka re mesére ke Uléécáa meyóopi mē amé péé we. In te isé yee ye ne nkpo ní ka ye fe ii lē nyíse re Uléécáa meyóopi áme kusa piye, ⁸ iye ke Nfáasone mee ye nfáa n he póo yé pεe mese wa? ⁹ In te isé yee ye n tíyese Uléécáa uu ne písoi túhaane pinsímé nn kpi ye fe ii ró nyíse re Uléécáa meyóopi áme kusa piye, iye ke Nfáasone mewal póo yé pεe mese wa? Ai n yé tíyesele ari panse aseí pite Uléécáa inipee-ii? ¹⁰ Tó fe arí maa re tón meyóopi mee pεe mekee-me n tēlu metéi ye nkpeni kpule. Tón pεe mekee metéi ne neni mekó m múnjeisene, tó fe arí maa re neni mekó ye me fele áí nkáripí. ¹¹ Asei kecáá, in te lelee áí mesére ní we yé fe ai nyíse re Uléécáa meyóopi áme kusa piye, iye ke lelee mesére ní we póo yé pεe mese wa?

¹² Tó ne meyikíyiki tálēne ñmaa. Lē nnya karí ne tírópóo ne kefa kese símisi. ¹³ Tó, ári ye Moisi meco kenírípi kéyu yarií. U ye pεe lē yariíle re Isirayeli pikó apí kape yē lē ke meyóopi mee áme ye n nánai ame ye meketó n tu. ¹⁴ Amá li pεe kunísí pi ricóle. Háí ne neni-me, pi ye pin nkóméine kpure atelé n keeni, kenírípi kese kee ne kéyu pi hilalenle, apí fe piké ke lese. Ai líka

nnya, Kirisi kupéneɔ kémeɛ nmanɛ ke kenírípi kɛ akɛ ye usoi keyu-i le. ¹⁵ Háí ne neni-me, pi ye pin Moisi Isé Atélɛ n keɛni, kunísí kɛɛ ne wele kun cɔlɛ. ¹⁶ Amá yare kai n wɔlaalɛ te uye yèè un píyɛi uncee rin-yá un Upiima-mɛ m panseɔ, kunísí yèè lele. ¹⁷ Upiima uyɛ kapi nté n tee yeɛ nní Nfáasɔne. Kei ke Upiima Nfaa nn ní we ke usoi uu ye ne uripɔɔ n we. ¹⁸ Lɛ nnya, tó mpí nnéi siyu-i ke kunísí áku nní ní cɔlɛ, Upiima meyoɔpi ye meséɛ ró télusɛle yare kenípeɛnyánei kémeɛ. Upiima ye ró panseserile toké kam toké ne menyíne u wa. Meyóɔpi ne metéí píima mee meséɛ ní taálɛ kémeɛ kai lɛ wai.

4

Ari lika tu, amá Uléécaɔ ye pɛɛ umemá píima tó rimúlse

¹ Uléécaɔ yeɛ Unfanare kémeɛ upikei ró pa. Lɛ nnya ke ikari íi ró tenelɛ. ² Tó piwahakei pɛɛ isei ní we kesile. Ari nnóme ne pirókei wai, ári kɔ Uléécaɔ nsímé kɛ́jɛ́sɛ́lɛ. Amá tó nsímései yóólenle lin kpáúilɛ. Meróla mee re mpá úye uké yé te tó Uléécaɔ inípeɛ-i aseɛ pite le. ³ In te Nsimé Kεcire kari n yóólɛ ye pisei kuɔmaha we, pɛɛɛ m pɔlu kɔn kuɔmaha we. ⁴ Ke keté nté uyoɔpi Setani uu inípeɛ pi rinhála nnya, ápi pɛɛ ne nsímé mmé kɛfa tene. Uu ye nɔmurei piké mmetéí mee n wariye yé. Metéí mɛ kémeɛ ke Kirisi meyoɔpi amɛ léemɛlɛ. Kirisi uyɛ kémeɛ kai Uléécaɔ léselɛ lin nyáni. ⁵ Ari yóólɛ te pisei piké tirócuruu n nyáni, amá Upiima Yeosu Kirisi kari kekpeé waiselɛ. Tó ye maa re tó ne Yeosu nnya nópinékeikó le. ⁶ Uléécaɔ yeɛ mekeɛ-me ní maa re: "Metéí meké kuɔmaha-i ta" metéí cire mee arókín kɛmeɛ tɔpaalɛ. Uye pɛɛ lalɛ uké tó rikpáúise. Lɛ nnya kuu umeyóɔpi mee Kirisi keyu kémeɛ n kpáúilɛ tó céreise.

⁷ Tó we yare sipérétúhu kémeɛ kapi lisone píima rimpɔlɔ. Ai pɛɛ n nyiselɛ te ái tóo linyine tulaalɛ, amá Uléécaɔ nnaɔɔ mee linnéi wai. ⁸ Iwe nnyí nnéi ncɔpuri ye ró kálaalɛ in tó nyíkilɛ, amá ái ró feriyɛ, ári nyu iye kari yé wa, amá ári pɛɛ ripóo fóm te li piluke ró masile. ⁹ Pisei ye ró wéékuselenle, amá Uléécaɔ úu ró fóm. Keteni-i kari laanu, amá ári kpu. ¹⁰ Meséɛ kari Yeosu nnya mpá yei nkɔ heirente, Yeosu nfaa nké ne kerómeɛ n nyiselɛ nnya. ¹¹ Tó nfáa mále, amá meséɛ kari Yeosu nnya nkɔ heirente. Li nyíselenle re mpá tɔn n kpu, unfaa ye írɔpínje-i wele meséɛ. ¹² Li nkɔ tó risale nóké ne nfáa m má nnya.

¹³ Li Nléécaasímé ritelɛ-i wɔlaalɛ te: Ne ne kɛfa tenele nnya kam símisi! Kemúnjé keɛ kɛ kari kesé nfatene kecáá má. Kari ne kɛfa n tene nnya ke tóo kɔ símisi. ¹⁴ Tó meykíyiki nyule re Uléécaɔ yeɛ Upiima Yeosu pikpɔkpɔ kémeɛ n yukuse yé kam uu kɔ umɛca tó yukuse uu tíyese tó ne nnó ari Uléécaɔ kekúrí sí. ¹⁵ Nó nnya kari lɛ nnéi wai re Uléécaɔ uké mpá yei meyá ne pisei kɛfa féne piké u ceri, pisei pɛɛ yé u m pɔnɛse piké kɔ ne kultú n kpáriise pin umeyóɔpi taáselɛ nnya.

Iye ke usoi uu ye nfatene kémeɛ n we?

¹⁶ Lɛ nnya ke tiróɔo ári ye píkaɛ caai. Mpá írɔpínje nnaɔɔ mmú nn n tenɛri, nfáa ke Uléécaɔ un ró n he ye mpá keyáa kéye mpape kpáselenle. ¹⁷ Lɛ nnya, neni mewee mmé-i iwe kari n le íi lika tu, íi ye kɔ náɔai. I ye kam íi meyoɔpi píima menyíne ró he metenɛcirɛ. ¹⁸ Ai lɛ kapi ye ne inípeɛ n yé kecáa ke tóo músu. Lɛ kapi ye ne inípeɛ n yé ái ye náɔai, amá lɛ kápi ye ne inípeɛ n yé pɔ ne litenɛcirɛ le.

5

¹ Tó nyule re írɔpínje nnyí kémeɛ kari nní ní we ye we yare kucánjɔ kunyine. Kun píyɛi n fori, Uléécaɔ ye keyómɛcaɔ-pɔ kéyo keɛ yé meséɛ ní we ne ró mémɔle. Ai pisei pɛɛ ke mɔ, amá Uléécaɔ yeɛ uricuruu ke mɔ. ² Tó kɔ wele tɔn kucánjɔ kpɛ metene nɔmɔpu, tɔn meykíyiki káipi toké keróyo keɛ keyómɛcaɔ-pɔ ní we kémeɛ lomɔ. ³ Asei kecáá, tɔn píyɛi keróyo ke-i n lomɔ, Uléécaɔ úu ye meɔmane ró lɛɔpɔ. ⁴ Kumúnjé nkú nnéi kari nní írɔpínje nnyí kémeɛ ní we, tó nɔmɔpule yare ncɔni mee ró nyíkilɛ. Ai re tó lalɛ toké írɔpínje nnyí kémeɛ le, amá tó wéésile toké ipínje yeɛ meséɛ ní we kémeɛ ló, líké wa re lelee ye n kpu ye nfáa teneɛcirɛ kémeɛ lomɔ. ⁵ Uléécaɔ yeɛ tíyese re líké lɛ kerómeɛ conse. U unfaa ró hele. Lelee nyíse re u kale uké lɛ kuu tó rinnyí ró pa.

⁶ Meséɛ kari ikari má. Tó nyule re kumúnjé nkú nnéi kémeɛ kari nní írɔpínje nnyí kémeɛ ní we, tó Upiima ketone ne ketaa wele. ⁷ Asei kecáá, nfatene kari ne sóne, ái lɛ kari n nyáni nnya kari ne kɛfa tenelɛ. ⁸ Tó mesei ikari mále tɔn la toké írɔpínje nnyí kémeɛ le toké Upiima kémeɛ ketónɛ ha. ⁹ Lɛ nnya kari kɔ náási re mpá tɔn írɔpínje nnyí kémeɛ n we néɛ tɔn ikeméɛ n le, írɔsoi iké ne u n sá. ¹⁰ Lɛ nnya kai pise re ntónéi mmú, mpá úye uké ha Kirisi uké ne u túhaane. In te úye ye lisone néɛ líkɔpɛ unfaa kémeɛ wa, liute uu umewai ihéé yósu.

Kirisi ye tó ne Uléécaɔ keɔpɛ nslímé nyóansɛ

¹¹ Tó nyule re li pise re piké ye Uléécaɔ wuri. Lɛ nnya kari nɔmópúlɛ te pisei piké ntósimé nɔmurei. Uléécaɔ ye ró nyule nísone. Ne kɔ nyáni yare nó ne kɔ ró nyule nísone. ¹² Ani kape n nyáni re merócirɛ kari kɔ pinyíse nó kpálɛ. Amá tó lalɛ noké nceɛ ye noké tó nnya rikókɔri n

wai. Lē kēmeē, nō ye nnyine yē ani ye ne pepeē ye lē ke inípeē ii ye n yē ne ríyū n wéési séése. Pē ápi ye leēē rikín kēmeē ní we waise. ¹³ Tōn isohō n tori, tō ne Uléécaā nkō ye mmē. Amá tō nō kēmeē ne ntóyukpáii nnéi wele. ¹⁴ Nla ke Kirisi uu ró ní nyíse ye tirókín-i wele ari ye peé ne nsímé mmú ñmurei re usoi use kóló yee písoi nnéi kecáá kpu. Kuu nní ní kpu nnya, písoi nnéi ye kpule. ¹⁵ U písoi nnéi kecáá kpule re pepeē nfáa m má ápi kape kō ne piísoi n le yare pimekó cire-í kapí we. Amá Kirisi yee pikecáá ní kpu uu kō pikpəkpə kēmeē yisi nnya kapí we.

¹⁶ Lē nnya kári kō nképni úka nyáni yare kapi ye kesoimunjé ne n yé mecō. Mpá karí pee mekeē Kirisi ne kesoimunjé kēmeē n nyu, ári kō nképni lē u nyu. ¹⁷ Uye ne Kirisi pin timpéne, liute ye panseli lifále ke Uléécaā uu n wa. Likpure ye tómpale, lifále ai léeri. ¹⁸ Uléécaā uye ne Kirisi rintiki uu ne tō ne uricuruu kecəpe nsímé nyóonse kēmeē kai léeri. Uyeē kō ró forii re toké písoi pico ne kam piké u ne pē kecəpe nsímé nyóonse. ¹⁹ Kirisi ke Uléécaā uu ne ritiki uu ne uricuruu ne písoi kecəpe nsímé nyóonse, úu pimewai kópe kpísi uké ne pikéi wa. U ró forii re toké pinyóonse pē nsímé riyóó. ²⁰ Lē nnya, Kirisi yee ró tumme re toké nté upikeikó pee ne urinyiri n tū. Tō ke Uléécaā uu ne nní tkilē, ari ye písoi sélei re: Ani Kirisi rinyiri nnya ñmurei piké nō ne Uléécaā kecəpe nsímé nyóonse. ²¹ Kirisi úu akópe áka má, amá uyē ke Uléécaā uu arókəpe conse. Uyē nnya ke Uléécaā uu nképni ró kpíilē te ase pite.

6

¹ In lē, ke tō ne Uléécaā ari nní kesé n keisi nnya, tō nō pise re áni kape tíye kefa ke Uléécaā uu ne nō n fénne líké méwoō wa. ² Uléécaā ye maa re:

Kai ituñe n tu re ké íwe nō té ne ne kutu nō ricəle,

ke keyáa ke n tu re ké nōányu lo, ne nō comele. Lē nnya, ani kō te ituñe yee nképni lē tu re Uléécaā uké íwe nō té, keyáa ke tu re uké nōányu lo. ³ Ai tu re toké unyine ncéē he uké fe uké pirókai kēmeē ró kési. Lē nnya kari ñmósópulē te úka úu kape tō nnya Uléécaā kupéncō kēmeē loó. ⁴ Amá tō lalé písoi piké merówee ritiki piké kō yē te tō Uléécaā pikeikó le ne kefa kese. Lē nnya kari ncóñ ne mpári ne mpócaai kēmeē merócíre múlilē tōn kahari. ⁵ Pi ró káiiile api hánesi, api písoi tálaankeē re piké pitele ró wa. Pikei api ró pelu ari kō kunənkū ne nkū fine. ⁶ Ari lē ke irósoi ii n kpáiiilē ne merónyuwe ne merócíre pimúlú ne merówai sone ne Uléécaā Nfaasone ne lē kari nla yíkíyiki m má ⁷ ne nsímései písimé ne Uléécaā nnañe kpísi ari ne nyíse re tō Uléécaā pikeikó le. Asei líkó lēe irótopilú kari ye ne uláarə rintiki ari ye kō ne merócíre tápisi. ⁸ Pinyine ye ríyū ró waisele, pico pin isei ró waise. Pinyine ye ró pakarentele, pico pin tō lámaankeē. Pi ró nyánile yare pinóme in kō ne ase kari símisi. ⁹ Pi waile yare ápi ró nyu, pin kō ne ró nyu nísone. Pi ró nyánile yare tō kpuwaalenle, tōn kō peé ne nfáa má. Pi ye ne nkpə ró n lalé, amá ápi ye pee ró kó. ¹⁰ Pi ye n lalé piké tirópó caaise, amá lin pee mesére ró láarú. Api ye re tō píwəkó le, amá tōo pee písoi meyā memá waise. Te ári líka má, in kō ne tōo nípá yo má. ¹¹ Nō pírsáne Korenti pikó, ani kō te tō nō símisile ari kpáiiise re tō nō lalé ne kefa kese. ¹² Ari sirófa nō pesi, nōo nōsinéfa ró pesi. ¹³ Lē nnya kam nní nō símisi yare sinépi. Nóké kō nōsinéfa merócə ripérése.

Kirisi pikó piké pepeē ápi Kirisi ne kefa n tenelē ne pimecire tō

¹⁴ Nō ne pepeē ápi Kirisi ne kefa n tenelē áni kape ye ripéne, ái kō pee re li ye lē tipéne. Iye ke lisone ne líkəpe ai yé fe ai péne? Iye ke metéi ne kuñmaha aku ye ripéne? ¹⁵ Iye ke Kirisi ne Setani api yé fe api kómeine? Yo yee yé fe ai uyeē Kirisi ne kefa n tenelē ne uyeē úu Kirisi ne kefa n tenelē péne? ¹⁶ Yo ke Uléécaā keyə ne piléé kenyóonse ake pénelē? Tō ne Uléécaā yee nfáa n te keyə le, yare ke Uléécaā ricuru uu ní maa re:

Né kam am pikecəpe n we tō ne pē tōn sōne.

Ne sōnti ké Piuleeaca, pē piké kō panse pinésoi. ¹⁷ Uléécaā uu kō kpá re:

Lē nnya ani mpuri sane pikó pē kecəpe le, ani iyaa n we.

Ani kape ne líkperinkpəkó líka rikó, nékéke pee nō yósi.

¹⁸ Ké pee nōnúnésáa, nókéke pee pinéñmáne ne pinékpére.

Né Upiima nnañe nnéi ute, née lē ma.

7

¹ Pinésáne kecire, tōo lē ke Uléécaā uu ní maa re u yé wa te. Lē nnya, toké mewai kópe mee ye ipiñe ne rikín n caai heere. Toké n ñmósópulē, irósoi iké n kpáiiilē tōn nísone Uléécaā wuru.

Lelee ye Pooli mpóonare n he

² Ani kape nōsinéfa né pesi! Ari úka líka caai. Ari úka riwáarase, ári kō úka líkó yósi toké n te. ³ Ai akópe kam nō pálē nnya kam lē símisi. Yare kam pimáa ní masí, mpá lin nfáa née lin

nkpo, to no lala meykíyiki. ⁴ Ne ne ripóo nó láárúle meyá. Nónínécó ye rikókòri né wele rísone. Nò ye nnécòh nnéi kémeé rinékíh ninjukusele ai pee meyá né n láárú.

⁵ Háí karí ne Masetuwaani keté kémeé n tuipó, ári mewénte yé. Iwe nnyí ncápuri kari kei yé. Tó ne picó picéhaankeé ye mpí, iwame ye kó nnyí kerófa-i. ⁶ Amá Uléécaá yèè pè apóo nyee n caailé ikari rikpásele. Uyee tíyese ke Tiiti mekame ame ikari tó rikpáse. ⁷ Ai umekame nmane mee ikari né rikpáse, amá kuu kó né n símisi lé kani kó uyé ikari rinkpáse yee kó ikari né rikpáse. U ró símisi re lelee n wa ye nó ricóhje háí non la noké piyéné né rikpá, non kó kenécáá tópu. Lelee tíyese kai meyansei né larisi.

⁸ Mpá ritelé té karí pee nó n wóipó tin nóanépóo n caaise, am nkpeni ne ri téní. Ne nyule re ritelé té ne pee kumúnjé kunyine-i nóanépóo caaisele, amá am nkáripí ne ri téní. ⁹ Li nkpeni né láárúle. Ai re kam nóanépóo n caaise nnya, amá ke nónnépóocaai nn n tíyese ani mefine conse nnya. Uléécaá yee pèe la re nóanépóo aké lé caai. Ai pee nkpeni mese wai re ári líka nó caai. ¹⁰ Mpóocaai mee Uléécaá kémeé n léeri yèè meykíyiki tíyesele usoi uu mefine conse, Uléécaá uu uriyu lolu. Ari mmé téní. Amá mpóocaai mee keté nté líkó kémeé n léeri yèè ne nkpo kale. ¹¹ Tinétele ye nóanépóo caaisele yare ke Uléécaá uu rí la: Ani ripáí kuláa píima kpé kai nkpeni nó rí wa. Ani yé kani nkpeni ríla m má re noké lísoné n waii? Ani yé kani nkpeni ne nóanékópe piyámne n yósoné? Ani yé nóménéwai kópe men nkpeni nó cóhje? Ani yé non nkpeni riwure máa? Ani yé non nkpeni meykíyiki wéési noké piyéné né rikpáa? Ani yé kani nkpeni n nómópúlée? Ani yé kani nkpeni rí la noké uwaikópekoó kutu ripasaa? Nò linnéi wale aní ne nyíse re áni nsímé mmé kémeé líka caai.

¹² Ai uyee akópe n wa néé uyé kapi akópe n wa nnya ke néé ritelé wói. Amá ne lala noké ncéé ye noké Uléécaá inipee-i nyíse re nó kerópíre nyenule. ¹³ Lé nnya ke nóménéwai ame ikari tó rikpáse.

Ai nkínjine nmane kaí ne ripá. Ke Tiiti uu nókenémee ne mpóonare n yisime re nó nónnéféi ukumítri peseme nnya, lí ró láárúle ái ne kusa. ¹⁴ Ne ukeyu-i nó pakarele, áni ísei né lukeise. Tó ye mesére aseí nó símisi, ai kó nkpeni nyíse re ne alari mále ké Tiiti keyu-i nókenécáá rikókòri n wai. ¹⁵ Kumúnjé kpe-i ke Tiiti uu pee nókenémee rí we, nó pee u waiselenle, áni kó kusáne u yósu rísone. U ye líkecáá léisele uu nó n la ai tósu kuú pee nó rí la. ¹⁶ Li né ninjule re ne fe am ye mpá yo kémeé ne ripóo nó larisi.

8

Nfanare kémeé pihee

¹ Pimáreco, to la toké lé ke Uléécaá uu ne Masetuwaani-pó uicápíne kefa n fénne nó símisi. ² Li pee ncóh píima kémeé pi tanle ái ne pi peikee háí. Mpá ke íwe íi pèe ne pi n tóhaalé, piakínj ye pèe ninjule, api pèe ne nfanare he. ³ Ne ne inénípee yenle re mpá úye yee meyéne mese lé kuu kuhe rí we he, háí api fáause piricuruu mela kémeé. ⁴ Pi pee tó ricóhje re toké ncéé pi he pè piké kó pilikó he piké ne Uléécaá písoi pee Yerusalem-pó rí we lémpo. ⁵ Pi wale ai tósu lé karí pee m músu. Pimecírè kapi mefoi Upíima pa, api kó limemáa pimecírè ró pa Uléécaá mela kémeé. ⁶ Lé nnya kari Tiiti píse re uké nókenéméé hapó uké lé líké ne kéro tu yare kuú pee ríla pikei pè n kóraane meco. ⁷ Nò pimámá le Uléécaá líkó nnéi kémeé. Nò nfatene mále non kó nsímé nyu, nó kó Uléécaá líkó picére masile, áni kó síká má. Nò kó ríla ró nyíselenle. Lé nnya, ani kó mewai sone mmé kémeé nólinékó ne nfanare he.

⁸ Ai re isé inyine kam nó pálé te ani í ritikí nnya kam lé símisi. Lé ke picó api nní rí nómópúlée nnya kam la nóké kó ncéé yé noké nyíse re nó mesei ríla mále. ⁹ Nórínécúruu ye nyule lé ke Urópíima Yeesu Kirisi uu ne kefa nó n fénne. U pee umámá le, uu nó nnya umecíre waise úwekóo re uké uiwe ne ritikí uké ne nó waise pimámá nnya.

¹⁰ Lé nnya, ne la ké nkpeni nnékó nó maa íthó nnyí nsímé kémeé. Lelee yé pikei nó wa. Nóo yemi pífoi íthó nnyí kemúnjé wa, nó kó yemi mefoi nóinéko pa yare kani yé rí fe. ¹¹ Lé nnya, ani nkpeni pikei pè wa rísone ne kéro-pó yare kani yé rí fe ani wai ne kefa kese yare kaní pee n kóraane meco. ¹² Usói yèè un ne kefa kese n he, pi ye uihèe iyé yasile rísone. Aai lé kári m má kapi ró písei.

¹³ Ai re noké nóménécíre íwe tá noké ne picó lé. Li píse re nó ne pè kani nní rí léni noké kucó m má. ¹⁴ Líka ái itunje nnyí kémeé nó párlíle. Nò mále non picó fe. Nò fe ani pè kai m párlíle léni. Lin kó piyei n ka lin nó rimpári, pè pin m má, api kó nó léni. Lelee yé tíyese ani nónnéféi mmú n sá. ¹⁵ Yare kai Nléécaasimé ritelé-i n wólaalé te: Pèpee meyá n kóoi ápi líka picó sañai, líka ái kó pèpee nkáripí n kóoi ripári.

Tiiti ne upisenco kecáá nstmé

¹⁶ Ne Uléécaá pakare re u nómópú mmé kamí pee nókenécáá m má nco Tiiti kémeé wa nnya. ¹⁷ Tó u maa re uké nókenéméé hapó uu njmurei. Uricuruu ye pee rihóle rísone re uké nókenéméé

hapo, ¹⁸ U ne urókó use yee Nsimé Kecire n yóólé pin Uléécaá icápine nnéí kémee u waiselé kari tum. ¹⁹ Ai kó kpá re icápine iyee u lese uké ró sárū také ne nfanare pikei mpí nni arónípe-i ní we kecáá m paállé. Lelee yé Upiima meyoopi lese ai nyíse ai kó lē kari ríla m má tóké ne picó n lēni lese ai nyíse.

²⁰ Ari la unyine uké fe uké ró kési re ári ítóhó píima nnyí kapi nni arónípe-i n wa kecáá rísone paállé. ²¹ Ai Upiima keyu-i nmane, amá ne písoi siyu-i kari la tóké wa yare kai m pise.

²² Tó kó urómáreco use pi ritikisele. Tó mepehē kultii kémee u peenle ari yénu re tíu síká má. Uu kusa kó nképni ne ripóó nó láarú. Li kó nképni ikari pihēe u rikpásele re uké nó lē. ²³ In Tiiti, uyē ne unésencó le u kó nókenéméé unékéico. Pimáreco picó pēe u n tikiilē pó ne Uléécaá icápine pitume le. Pēe keisile re piké ne Kirisi ríyu waise. ²⁴ Ani pi nyíse re ne meyíkiyiki ríla mále, písoi piké pēe ne Uléécaá icápine-i yé te nó mesei ríla mále, api kó ceru re ne alari mále ké nókenécáá rikókori n wai.

9

Lē kapi ne pimáreco pēe Yerusalem-pó ní we n lénine

¹ Ai nkápni pise re ké ítóhó kani yé ne Uléécaá pikó Yerusalem-pó ní ha kecáá nnyine nó wói. ² Ne yē te li nórínécúruu ripóó wale re noké pi lémpo. Lē nnya kam Masetuwaani pikó kémee nókenécáá rikókori wa am pi maa re pimáreco pēe Akayii keteni-i ní we ye hái yemi-me pimecīre picápine máálenle re piké tóhó. Nópínémmósópú ye tíyesele pimeyā apí n la piké tóhó. ³ Mpá ne lē, pimáreco mpí kam nókenéméé tumpo noké meyíkiyiki nómenécīre n cápine yare kam ní ma nnya. Ne nsímé mmú kémee nókenécáá rikókori wale. Am la liké wa re méwoo ye me. ⁴ Insá lē, tó ne Masetuwaani pikó tan n hapo, nansá kahane nómenécīre n cápine, isei yé ró li re tó ne méwoo ripóó nó larisi nnya. Isei ye kó nó ticuruu lené. ⁵ Lē nnya kam musí re li nyam te ké pimáreco pēe tínmósópúse piké ne kekpeé né wa piké ha ítóhó iyē kani ní maa re nó ne kēfa kēse pa kecáá m paállé. Ké ne n tuipo, pin linnéí nyóonsente api yekei. Kei kai ye pēe nyíse re kēfa kēse kaní ne tóhó, áni kēfa kémee tēni.

⁶ Ani n nyu re úye u nkáripni n lukesi, nkáripni kuu ye kpasí. ⁷ Li pise re mpá úye uké ne uripóó he yare kuu urikin-i n wa. Uu kape ukefa-i n tēni, ái kape kó ne nnanje. Li we re uyee ye ne mpónare n he ké Uléécaá utí la. ⁸ Uléécaá yé fe uu mpá yo mpuri nó he, líka ái yé pēe píkaí nó ripári, ani kó mpá yo meyá m má non ne mewai sone wai. ⁹ Lē kai Nléécaasimé ritelē-i wólaalé te:

U ye ukefa nnéi ne píwekóó lisone wale,

mesére ke unfanare ní we, rín ye tene. ¹⁰ Uléécaá yee ye ipuri ulame he uu lukesi uu kó iluke u he uu le. U yé kó nó lē kái nó m pise he, uu kó tíyese ai meyá wai nónnéfanare pikei póó ne n taállé. ¹¹ U yé tíyese ani mpá píyei m má ani ye ne mesére n nyíselé te nō nfanare pikei piwai lalé. Písoi meyá yé pēe nólinéhehehe kani pi m pásii nnya Uléécaá pōnense. ¹² Lelee pi m párilé kani lē pi pa. Ai Uléécaá písoi nmane ke nfanare pikei mpí api yóriye. Pi kó tíyesele písoi meyá pin Uléécaá pōnenses hái. ¹³ Nómenéwai mmé ye mewai kecire le hái. Me yé tíyese písoi meyá api Uléécaá ríyu waise, kani n nyíselé te nō Kirisi Nsimé Kecire rísone tikilenle nnya. Nō ye kó nólinékó kpísile nó ne Uléécaá písoi pēe Yerusalem-i ní we ne picó nnéi ani hōone. ¹⁴ Kapi n yé te Uléécaá ye meyansei kēfa ne nó fénnelē nnya, pi yé nókenécáá keyóme yáási api kó nó n la. ¹⁵ Tóké Uléécaá pōnense kuu ne lisone leé ái líco m má nó ní he nnya.

10

Póoli ye upíkēi mewee kecáá stmisi

¹ Néé Póoli, né kapi n tee re ne ye nen nókenékúrí n we am nóinénípe n wuru, nen ketaa-pó n we, am nó n senkeē, ne la ké rinécúruu ne Kirisi nnare ne umewai sone ritiki ké ne nó pise re: ² Ani kape tíye, nen kumunjé kúye-i nókenéméé n hapo ké nó senkeē. Ne la re nen ha n hapo, ké pēpēe m músu re kesoimunjé kari ne pirókēi wai ne kényu papisi. ³ Tó pēe mesei sisoipipi le, amá ái kesoimunjé atapi acó kari tōpu. ⁴ Ai sisoipipi itapilú ke tóó ne arótopi wai, amá itapilú yee m páápú in Uléécaá-i léeri kari ne tōpu. I ye fele ii Uléécaá pilaaro imele láuli. Iyē kari ye ne sínómetahai pēpírente. ⁵ Iyē kari ye kó ne lē nnéi leé ríyu n wéési, lin limécire síkalé lin ne nceé tápaalé te písoi ápi kape Uléécaá céri pēpírente. Tó ye písoi simunjé cópiile, ari tíyese api Kirisi m pakarelé. ⁶ Tó merócīre picápine masile tóké pipakarecīre kutu ripasa, non píyei m pakare ne kété-pó.

⁷ Ani mpá yo mewee ripá. In te nókenécōpe unyine ye yē te u mesei Kirisi ukó le, uké céri re tó ne kó umeco Kirisi pikó le. ⁸ Mpá nen nnanje mmé ke Upiima uu né n he ne rikókori piwai nkáripni n tónse, isei ii né waine. Li we re u ró n hale re tóké ne nó lē noké ne Uléécaá ncee kémee papisi. Ai pikópe kari nó la. ⁹ Am la liké n we yare ne ne anételé nó náraasentele. ¹⁰ Pinyine ye

símaankee re né Pòoli atelé kam ye n wói nsímé ye nípape ne itisi tosile, amá nen pikekúrí n we, am pansé unárei nnénòsimé nín kò pèé multú. ¹¹ Uyeé nní lè n símisi uké nse kò nsòne re: Lè kari ketaa-pò ní we tòn ne arótelé wólú, ne lè kari yé ha nòkenékúrí ní we tòn wai ye sále.

¹² Ari káipi tó ne pepée ápi ye pimécire nnyáa n yekei toké n sá, ári kò la toké meróóire ne pi múñeisene. Pi pike múñé cire mále kápí ne pimécire m músú, pin kei padlé pin ne pimécire picò múñeisene. Pi piníri le. ¹³ In tóo, ári méwoo rikókori wai liké ha ne síto sinyine rifaau. Ké Uléécaa uu nòkenémee pikei ró n forii, u pisisó ró nyisele. Sesée kerómúné kari n kpsisine. ¹⁴ Nò kei kari yé ne pirókoi n tu kémeé wele. Lè nnya kari pifoi nòkenémee ne Kirisi Nsímé n hápa, ári pikei ke Uléécaa uu ró n forii ketò rifaau. ¹⁵ Tó, ári picò pikei kapi nòkenémee n wa ne méwoo rikókori wai. Tó ne músule ricuruu re nónnéfatene yé meýá wa, tóo kò fe ári keisi ai lè tóu ái ne kéyu n sí. Amá ári yé wa liké pikei pè ke Uléécaa uu ró n forii sito rifaau. ¹⁶ Limemáa kari yé pèe fe ári ha sité see ne ketaa nò ní we kémeé Nsímé Kécire yóó. Ari la toké ayu nnye-i ke picò ápi pipikei n wa kémeé keisi toké pèe pipikei kapi piwai ní masí nnya rikókori n wai.

¹⁷ Uye un n la uké umecire ritaáse, uké lè ke Upiima uu n wa nnya umecire ritaáse. ¹⁸ Li we re ái nkó yee umecire m pakarente yee Upiima kémeé ríyu má, amá nkó ke Upiima uu m pakarente yee ríyu má.

11

Pooli ne pepée n kraase re pi pitume le

¹ Hói pinékó! Aní n kahari aní ne né kóm, nípá nen n wai yare isòho kam tóri. Aní ne né n kahari. ² Ne nòkenécaá iláaro yee Uléécaa kémeé n léeri waille. Nò we yare ukpère yee úu utisi n nyu un kò kpáiiilè kam utisi use kóló ní félei. Utisi uyee nní Kirisi nmaa. ³ Amá iwame ye né wele re nòkenémúné yé caai aní Kirisi ne ketaa wai, aní kefa kese ne pitúki u yá yare ke iwáa ii Efa kemúné ne mesòho n caai meco. ⁴ Ái líka nnya kam lè ma. Uye yèè un n ka, un Yeesus nsímé nò rin-yóó, nípá linsá mmè kari nò rin-yóó, kò n nfaasone nnyine nsímé nò n símisi, nípá linsá Nfaasone kani ní yosí, née un Nsímé Kécire nnyine nò rin-yóó, nípá linsá mmè kani ní yosí, li ye ne nò risále aní mese ne mese nmurei.

⁵ Am pakare re písoi pè kani nní n nyáni re pitume píima ye linyine né fe. ⁶ In n la, ám nkpéni usíményuwe píima unyine, amá Uléécaa menyuwe áme né párlè. Mpa píyei ne nípá yo kémeé kari tyyese aní le ceru. ⁷ Ne Kirisi Nsímé Kécire nò riyóóle ám ihéé íka pise. Ne menécire ricepisele ké ne n fe ké nò rirtááse nnya. Akópe kam pèe lè waa? ⁸ Kamí pèe nòkenémee n keisi, Uléécaa icápine ico yee pèe né hééle. Né fe am te iyè kam yáai am né nò léni. ⁹ Kumúné kpe-i kamí pèe nòkenémee ní we, íwe ye pèe né lonle, amá ám nò úka líka pise. Yeusu pikó pèe Masetuwaani-pò n léeme ye pèe ne lelee m párlè né kale. Am pèe la ké nò n nyikilè yare nconi. Ne keweesi, ám kò la ké nò n nyikilè. ¹⁰ Kirisi nsímései mee kenémee ní we kamí la ké ne nò símisi re: Uka úu yé fe uké Akayii keté nníi kecáa liririkókori né kpu! ¹¹ Yare ám nò la nnya kam lè símisi née iye? Ái lè! Uléécaa ricuruu ye nyánile re ne nò lalè!

¹² Lè kam nkpéni nní n wai kam yé ne piwai n nmósópúlè, pepée icée n wéési piké ne rikókori n wai re tó ne pè pikei ye pise le ápi kape lincee n yé nnya. ¹³ Lipite pè ápi pitume yíkíyiki. Pi pikeikó le pèe n kíraaase pin wai yare pi Kirisi pitume le. ¹⁴ Lè ái nkpáni lisáña linyine! Setani ricuruu yèè ripólóle uu kíraaase re u metéi uleecaatumé yíkíyiki le. ¹⁵ Lè ái nkpáni lisáña linyine re upikeikó piké ripóló piké kíraaase re pi Uléécaa aseí ute pikeikó le. Amá lè ke piliwaiwai ai ye ne kèto ní kpu lee sónti liké ne pi tene.

Pooli iwe kuu itume pikei kémeé n li

¹⁶ Ké kò pimáa nò rikpá re úka úu kape né n nyáni yare ne usòhòtore le. Née non lè né n nyáni, aní mese nmurei ké lè n we néeké kò ne lè nnya nkáripí rikókori n wai. ¹⁷ In n la lè kam nní ní la ké maa ái lè ke Upiima úu la. Lí né we yare ké rikókori wa nnya kam lè símisi yare usòhòtore. ¹⁸ Lè ke písoi meýá ápi nní kesoiunúné ne rikókori n wai nnya ke née kò la ké rikókori wa. ¹⁹ Nórínécúruu non kò ne mewéesesòho má, amá nò ye kò pèe piníri ne n kaharile. ²⁰ Nò ye n kaharile ápi ilási nò tini ápi nólnékó le, ápi nólnékó nò yósu, ápi kecáa nò nyáneí ápi sipesé nò túúni. ²¹ Lí iseí né wele ké ne ní maa re tó rinárei mále.

Mpa ne lè, ne nkpéni símisi le yare usòhòtore re lè ke picò ápi ne rikókori n wai ke née kò fene ké ne rikókori wa. ²² Nènte lipite pèe Pi-Epiree le néen kò U-Epiree? Nènte pi Isirayeli pikó lè néen kò Isirayeli ukó? Nènte pi Apiraham pipirè le néen kò Apiraham kepírè? ²³ Nènte pi Kirisi pikeikó le? Ké nkpéni símisi yare lí né panselenle: Né ne Kirisi ukeikó le nen pi fe. Lí we re ne keisile am pi feriyé. Pi mesére akpanii né waille ái pi feriyé. Ne ipépi yenle rísone am pi feriyé, am kò meýíkíyiki mesére nkpò heirente. ²⁴ Mepehè manupú ke Písuifi ápi né káii. Mese áme we aféna kapi ye nípá mékaii méye kémeé iséí né súúkke. ²⁵ Mepehè metaani ke Róm pikó ápi ne nséí né káii. Mese kapi aparé né tapisi re ké kpu. Metaani ke míni ame kuróninói rimí, am míni-i tone ketúné ne kesine nnéí. ²⁶ Ne inécée kului kémeé ikóí ne míni ne piyaa ne pinéyuco

Pisuifi ne mpuri sane pikó nnya nkpo heirente. Ne ayu ne acesi kecɔpe nkpo heirente, am ko mínimaa kémee ne pɛpɛɛ n kpárálè te Kirisi kapi tìkilè anipe-i nkpo heirente. ²⁷ Ne pikei pape-pape wale am ko íwe píima yenu. Mesére ke nnɔni nín ye né tu, nkú ne nníre nn né wai, am ye anɔ paasi ám la, nnyiyɛ nn né loni am ilú paa ké tã. ²⁸ Ne ko nnpá keyáa kéye Uléécáa icápine nnéi kecáa músule. Am nkpáni la ké nnécɔn mmé pó tinɔ maa. ²⁹ Uye un tinárei rinyine m má, né ne ko pansale unárei. Uye un akópe n wa, li ye rinépoɔ caaisele.

³⁰ Lin n we re usoi uké rikókori wa, tinénárei ke née ne rikókori waine. ³¹ Upiima Yeesu usaa Uléécáa ye nyule re ám kiraase. Uyee nnpá píyee ipakare te. ³² Kam pɛe Tamaasi kuyu-i ní we, uyóɔpi píima Aretasi ye pɛe unyine kuyu iwéese tinle, uyé uu pɛe písoi kuyu sipoo-i tápaase re piké né tɪ. ³³ Amá pinyine api né kpísi api menére menyine-i wai apí ne mmele kupole kepíre-mé stúisepo am ne uanipe-i n̄m̄herere.

12

Pɔoli meylene ne usilárɛ

¹ Li pise re ké rikókori n wai, amá rikókori ári ko pɛe nyam̄. Amá ne nkpeni lalé ké menéyene ne silárɛ ke Upiima uu né ní nyíse nkó símisi. ² Ne Kirisi upiretiki unyine nyule. In̄m̄ kefi ne ina ye nnyí ke Uléécáa uu n n kpíipo uú ne keyómecaa-po ripóhɔ táánú kémee ukekúri sí. Am nyu un uisoipinje nnyí kémee we née úu ikeméé we, amá Uléécáa n̄manɛ yee nyu. ³⁻⁴ Ne pɛe nyule n̄maa re li usoi uyé kpíipole áí ne keyómecaa-po Uléécáa kekúri sí, amá ne ko kpáne re ám nyu un uisoipinje nnyí kémee we née úu ikeméé we, amá Uléécáa n̄manɛ yee nyu. Keló ke-i kuú pɛe awahanɔ anyine kó kái usoi n̄cɛe n he re uké fe uké símisi. ⁵ Né fe am liute uye mpuri nnya rikókori wai. Amá in tinécúruu n̄maa, in n la tinénárei kecáa kam n nyu nnya kam yé fe am tikókori wai. ⁶ Nen pɛé n la ké rikókori wa, úka úu yé fe uké re isohɔ kam tóri. Asei kam pɛé ne ri waine. Amá ne menécíre múllenle. Am la unyine uké kenécáa kemúnjé kenyine wa kee lé ke písoi api kenécáa n nyáni née kapi n kómei n fe.

⁷ Am kape ne lipíima lé ke Upiima uu né n nyíse nnya rikókori n wai nnya ke itói inyine ii inépinje-i we. Setani utume unyine yee né fápii re ám kape ne rikókori n fulaalé nnya. ⁸ Mepéhé metaani kam Upiima pise re uké itói iyé né lese ⁹ uu pɛe né pɛse re: Kefa kam ne pó n fénnélé ye ne pó píyɛle. Tipónárei kémee kam ye nnénaŋe nyíse. Lé nnya, né tinénárei nnya rikókori wa Kirisi nnaŋe nké ne kenémee n nyíselé. ¹⁰ Lé nnya, tinénárei ne alé kéméé kam ní we ne íwe ne piwéékuse ne mpócaai kam Kirisi nnya n yénaalé ye né láarúle. Li we re ne ye nen tinárei m má kam pɛe meníŋe páápú.

Lelee Korenti pikó kéméé Pɔoli nfasimé n tanaalé

¹¹ Ne nkpeni símisiye yare usohɔtore, amá nɔo t̄iyese kam lé wai. Nɔo yé pɛe meníŋe kenécáa r̄sone símisi. Mpá nensá líka n tu, p̄e kani nní n nyáni re pitume píima ápi líka né fe. ¹² Kumúnjé kpe-i kam pɛe nókénémeé pinékei n wai, nɔ pɛe nnéniŋe nnpá ncón n̄-ye kémee ne mewaisaŋa ne mewai píima yenle. Lelee nyíse re ne utume le. ¹³ Yo kecire ke Uléécáa icápine icó ii yé áí nɔ pári? Insá kám líka nɔ m pise re ani ne né lé. In lee ni, ani nnécaai mmé né sárei!

¹⁴ Ne ko menécíre picápine masile ké metáánú nókénémeé hapɔ. Nen ko n hapɔ ám nɔ pisene re ani né lé. Ái nólínékó kam la, amá nórínécúruu kam la. Asei kecáa, áí sipipi seɛ ye cápinente asi písáa ne píni yekei, amá písáa ne píni pɛe ye cápinente api pisipipi yekei. ¹⁵ Né né rinépoɔ ne nókénécaá menémá caai am ko rinécúruu kpísi am nókénécaá he, áí yé né ricón. Lé nnya, nɔ nkáripí né n la re ne meyánsei nɔ la nnya?

¹⁶ Nórínécúruu ye nkpeni yé te ám nɔ úka pise re uké né lé. Unyine yé ko fe uu re ne uyaaluke le, mesohɔ kam nɔ pínei am̄ ne nɔ fe am menípeɛ le. ¹⁷ Né p̄e kam nókénémeé n tumpo unyine kam̄ ne ritiki am̄ ne nólínékó yósu am̄ n te? ¹⁸ Ne Tiiti rin̄m̄óópúsele re uké nókénémeé hapɔ, am ko u ne ur̄sm̄áreɔ uco uyé tumpɔ. Nɔ fe ani re Tiiti ye nólínékó yósi uú n tee? Yare áí kemúnjé kese ke tó ne uyé arí ne keisi t̄on ko n̄cɛe nse tikilè né? ¹⁹ In n la, hái mekeɛ-me kani nkpeni músu re alari kari nókénémeé wéési. Ái nkpáni lé. Tó ne Kirisi kupéneɔ kémee kari Uléécáa keyu-i símisi. Pimáreɔ, tó lé nnéi wai re nóké ne Uléécáa n̄cɛe kémee papisi nnya. ²⁰ Ái líka nnya kam lé wai. Ne wuru re né ha nɔ lepo áni we yare kam̄ pɛe ní la, nɔo ko yenu re ám we yare kam̄ pɛe ní la. Ne wuru re pitele ne kufatoi ne kuwóí ne íkerjɛne ne alé ne iwóhɔ ne píyuwélaa ne méwoo méwoo piwai yé nókénéɔpe n we. ²¹ Ne ko wuru re ké ne m pɛpɛɔ, Uléécáa yé ha nólínépiɛ-i isei piwaise né rikpá. Nópínékó meya pɛe ne mewai kópe ní norjle yare kapi pɛe n wai yé ha t̄iyese am̄ téní hái. Api kahane pimekperinkpewai ne pimeseciɛrewai kapi pɛe n wai kepíre rinto.

13

¹ Metáánū kam nní nńkenémee sńnepo. Li wlaalē te píseérakós piké ye pité nēe pitaani tu api kelene usoi akópe pa. ² Pēpēe pēe mekēe akópe n wa ne pico nnéi kamí ne máne. Am neni nńkenémee we amá lē karí pēe menéhape lírū kēmeē nń n símisi kam kō nkpeni písímé nń kpálē te nen ha kō nńkenémee m pēepo, am nń ūka nnári waine. ³ Nō lalē noké yē te Kirisi yee kenémee we un ne símisi nēe yo? Nń kō yē. Kirisi ūu nńkenémee rinárei má, u unnanje nyíselenle. ⁴ Mesei ye me re u pēe rinárei mále apí ne kunapéékós kecáá u karií. Amá Uléécaā nnanje kuú ne nkpeni nfáa má. Tō ne kō ukupéneco kēmeē rinárei mále. Amá nń kam ani yēnu re tō ne kō Uléécaā nnanje nnya tō ne uyē kupéneco kēmeē nfáa yē. ⁵ Ani nńrinécúruu nńmenécíre ripaí ani yēnu re nfatene ye nńkenémee wee? Ani yē te Yeesu Kirisi ye nńkenémee wee? Nēe nō ripaile ani yē te nō nfatene má? ⁶ Amá ne músu yare nń kam ani yēnu re tō ári nfatene paalē. ⁷ Tō ye Uléécaā ne nń wele re ani kape akópe áka mpuri piwai rikpá. Ai lē karí la tóké ne nyíse re tō alari mále, amá tō la re noké ye fe noké mewai sone wa, nńpá nnon m músu re tō ári líka fe tóké wa. ⁸ Ari rnanje rńka má tóké ne nsíméseí tápisi re rńn kape leeme. Lírókós yee tóké wa nsíméseí nké léeme. ⁹ Tō ye tōn tinárei m má, nńon rnanje m má, li ye rń n láárúle. Lē kari Uléécaā m písei yee re uké tíyese noké nfatene kēmeē m pelu. ¹⁰ Lē nnya kám nní nńkenékúrí nń we, kam te kē mēncire rítelē nń wóipō, nen píyēi nńkenéméē n tuiipō, am kape ne nń n senkeē nnya. Upiima ye nńkenécáá rnanje né hele re kē nń n nńmóópúselē nnon ne kēyu sí. Uu rnanje né he re kē ne nń rítékéé.

¹¹ Ketume kai lē wa, pimáreco! Liké nń n láárú nnon ne pipele nńmóópúlē. Ani ikari n kpariisene nnon kō rinó rise má. Ani ne nńrinépō nń we. Uléécaā yee rńla m má u ye akín ninjukuse uké nńkenémee n we.

¹² Ani nńmenécōpēcire ripirane ani memáreco yáhaane.

Uléécaā pikó nnéi ye nń yáasi.

¹³ Upiima Yeesu Kirisi uké ípēelēe nń nyíse. Uléécaā uké rńla nń nyíse. Nfáasone nké kō nńnnéńí kēmeē n we nké nń ripēnese.

Títelê ke Pɔɔli uu Kalaati pikó n wóí

Lelêe rítelê nti kémee ní we

Uléécaá icápine iyêe Kalasii keteni-i ní we ke Pɔɔli uu rítelê nti wóípa. Uicee kuú peê ne Nsimé Kécire n kónúlê kémee kuú peê i karikêe. Písói meýá ye músu re Kalasii ayu nyee ituje kumiimé ní we ye nyê (UPM 13-14).

Pɔɔli pikei memáá, pepee Pisuiifi piyomeyáhaa n yóólê api icápine iyê tiki api upitumêkei lómúise api n yóólê te li pise re piké Moisi isé n tikilê api kó kérii. Pɔɔli pilaaró ye músu re li ne sá re Kirisi pikó nnéi piké isé iyê n tikilê. Pin lê n wa, pi yé peê limemáá fe api Yeesu Kirisi ne kefa tene. Nsimé mmú ye Yeesu Kirisi Nsimé Kécire ne memíi wele.

Ifaaci iyê mekériine ye mmé:

1. Nsimé Kécire yíkíyiki nkó ke Pɔɔli uu nté símisi. Pɔɔli uu pi léise re Uléécaá yèè sisoipipi yosile re si Yeesu Kirisi ne kefa tene nnya, amá áí re kasi piyómeyáhaa inyekii n tikilê nnya. Lê nnya kuú ne Piyêe cési re yo nnya kuú la uké Nsimé Kécire ne piyómeyáhaa inyekii m pénéle un tikilê (1-2).
2. Pɔɔli ye isímé yeê Nkóméine Kpure kémee ní we kpási uu ne unsímé alari pa. Uléécaá rinóo kuu n yekei ye wele isé íi kelene leeri. Yeesu Kirisi kémee ke rinóo tē kuu n yekei ari wa. Sisoipipi nnéi ye Uléécaá inipee-i sále. Usuifi ne mpuri sane ukó ne ulási ne uyee umécire n te ne utisi nêe unósi ye sále (3-4).
3. Pɔɔli ye aseí leselê uu símisi lē ke Kirisi pikó api pimécire n te. Nkó yeê Yeesu ne kefa n tene ye náásile Nfáasone nké u n sání. U ye kó umewai kpure tiyêe. Kirisi isé íi icélaa kulúí, amá i pise re písói piké ncóni n lénaanê (6:2). Usói uké umécire n te aseí nyee re uké pico ne kutu n calê un tyeselê Nfáasone mee Uléécaá kémee n léeri nn u sání (5-6).

Iyáhaa

¹⁻² Né Yeesu utume Pɔɔli ne pinémáreco Kirisi pikó nnéi peê nté ní we, tóo Kirisi pikó peê Kalasii sitê kecáá Uléécaá icápine-i ní we rítelê nti wólu. Ái písói pinyine peê né tumme, áí kó unyine kam titiki aní ne Yeesu utume pansê. Yeesu Kirisi yeê n kpu, Sáa Uléécaá uu u yukuse ne Sáa Uléécaá uyê peê né tumme. ³ Úrósáa Uléécaá ne Uptíma Yeesu Kirisi piké ne kefa nó féenne api kó nkíññe nó he. ⁴ Kirisi ye uricuruu umécire kpási uu arókope nnya he re uké nfáani ketê nké mewai kópe kémee ró lese. Úrósáa Uléécaá mela kémee kuu lē wai. ⁵ Uléécaá uyee ipakare te mpá piyei-po! Amí.

Nsimé Kécire nse mee we

⁶ Nóménéwai ye nnóo né yile re nò mese ne mese Uléécaá kepire rito nnya. Uyee ne Nsimé Kécire nó sée re Kirisi ye ne kefa nó féenne nnya. Nóo peê u yá aní Nsimé Kécire féé nco n tikilê. ⁷ Ái re Nsimé Kécire féé nco nnyine ye we nnya kam lē símisi. Amá písói pinyine peê we pin ícokói nó tanaalê, pin la piké Kirisi Nsimé Kécire rikénjêse. ⁸ Lē nnya, mpá tó unyine nêe uléécaatume unyine yeê keyómecaa-po leeme uu weri uu nnyine nó símisi re Nsimé Kécire ye mu kái peê mmē kari nní nó n símisi, Uléécaá uké liute anó wa! ⁹ Tó písímé nó masile! Tó kó nképni písímé nó rikpá re úye un nnyine nó n símisi re Nsimé Kécire ye mu kái peê mmē kani nní piyóó m masí, Uléécaá uké liute anó wa!

¹⁰ Lē nnya iye! Ne nképni lē wéésile re písói piké né n la nêe Uléécaá uké né n la? Písói piké né pakare kam la nêe iye? Nen peê písói ipakare n wéési, ám yé peê Kirisi ukeikó.

Uléécaá yeê Pɔɔli wée re uké utume

¹¹ Pimáreco, ké nse nó símisi ani kóm te Nsimé Kécire kam ne n kónúlê rín kesoi pipi kémee léeri. ¹² Ái usói unyine kémee kam n kó, áí kó unyine yeê né n cési. Amá Yeesu Kirisi yeê né n nyise.

¹³ Nó menéwai ricuruu n kó kumúnjê kpe-i kam peê Pisuiifi inyekii n tikilê. Ne peê meýánsei Uléécaá icápine pikó wéekuselene nen náási ké i kpu. ¹⁴ Ne peê Pisuiifi inyekii iyê tikilenle ai tósu nnépuri pikó ne pinésáco meýá. Ne peê íla mále re ké Pisuiifi inyekii n tikilê ai tósu tó ne Pisuiifi picó tó n sá.

¹⁵ Amá Uléécaá yeê hái unéni kefa-me né wée uu ne kefa né féenne uu né séi re ké upikei wa. ¹⁶ Kuu ukepipi né n nyise uu re ké riyóó mpuri sane pikó piké ke ceri, ám nkpáni unyine kémee ha re uké mesáho né rikpá. ¹⁷ Am kó Yerusalem-po pepee itume n li api né tise kémee ritaá. Amá Arapii ketê kam mese ne mese tómpo am peê Tamaasi kuyu-i peeri. ¹⁸ Injmê itaani memáá kam peê Yerusalem titaá re ké Piyêe ceri, am peê ukeýo-i tone siyáa kefi ne sinupú. ¹⁹ Amá ám utume úka uco yê, insá Uptíma uwā Yakupu. ²⁰ Lē kam nní Uléécaá inipee-i nó n wólu ye nsímései le, ám nnóome wai.

²¹ Kam Yerusalem n yisi, Sirii ne Silisii sitē kam ha. ²² Likumúnjē kpe-i Uléécaá icápíne pikó pée Yutee keteni-i ní we ápi pée né nyu. ²³ Mékome kapí pée kó te uye pée mekee pi n wéékusélē yee nkpéni yóólē te piké Nsímé Kécire kuú péé ne pikópe n náási ne kefa tene. ²⁴ Lē nnya kapi kenécáá Uléécaá pakare.

2

Póoli ne pitume picó ye kóméine

¹ Am pée injmē kefi ne ina memáá yisi, tó ne Parinapasi ari Yerusalem kuyu pele, am ne Tiiti pó kó péne. ² Uléécaá yee né nyíse re ké kei ha nnya kam lē wa. Kam n tuipó, am písoi pée kei meýá iyukóó n tú ne iyaa leepó am Nsímé Kécire kam mpuri sane pikó n símisi aseí pi lese. Li we re am la lē kam n wai ne lē kam piwai m masí líké méwoo wa. ³ Tiiti yee kenékúri ní we ye Ukireki le úu pée kélē. Amá ápi nkpáni ricuruu u ricónj te uké riké. ⁴ Mpá ne lē, pinyine pée n kparálē te pi Kirisi pikó le ye pée kerócope wele. Lipite pē ne mekee-me ró múnjesile piké yé te iye kari Kirisi ne ritiki tón ne tirópó we. Pi náásile piké isé ilasi kémeé ró pesepó. ⁵ Tó ári nkpáni ne kutu pi ricó mpá fíí. Tó la re Nsímé Kécire aseí nnéí aké nōkenéméé n we.

⁶ Písoi pée kei meýá iyukóó n tú ye kó péé wele. Api né ricónj te ké linyine mpuri wa. Né am piriyyu kapi pée mekee m má kpísi ké ne linyine wa. Uléécaá úu ye písoi siyyu-i ripáí uú ne túhaane. ⁷ Ticuruu pi cerile re Uléécaá ye Nsímé Kécire né rimmúisele re ké pikéciré riyóó yare kuu Piyee rimúise re uké pikéké riyóó meco. ⁸ Uléécaá yee Piyee pansese uutume pikéké kémeé, limeco kuu kó né pansese uutume pikéciré kémeé. ⁹ Yakupu ne Piyee ne Yohani pée kei we re Uléécaá icápíne piyukóó. Kapi n yé te Uléécaá yee pikéi pē né rimúise, api tó ne Parinapasi yáási api kunípe ró pa, ai nyíse re tó rinóó rise wale. Ari kóméine ntónéí re tó ne Parinapasi tóo ye pikéciré kémeé ha, pē póo pikéké kémeé sí. ¹⁰ Likei lise kapi ró m pise yee re ári kape píwékóó pée píicápíne-i ní we kecáá palei. Am kó mesei li wai ne kefa kese.

Póoli ye ne Piyee Antiyóosi-pó cési

¹¹ Amá ke Piyee uu Antiyóosi-i ní ka, úu mewai sone wa, am mpá úye inípee-i u kesu re úu alari má nnya. ¹² Písoi ke Yakupu uu n tumme piké kelene n tuime, Piyee ne mpuri sane pikó pée ye pée ricáripí rise-i n le. Amá ke Yakupu písané pē api ní ka Piyee uu pi yenu, uu ye pée mpuri sane pikó mpi kulukeco n kaasente un pepé m pólólē te mpá úye kai pise re uké riké wuru. ¹³ Pisuifi tóóó póo kó umeco pipékaankeé loni, ái ne Parinapasi pó péne uu pikécáá kecáá mewai mē n tikilē. ¹⁴ Kam n yé te ápi Nsímé Kécire ne aseí tikilē, am pinnéí inípee-i Piyee maa re: Póo nní Usuifi, pōn mpuri sane pikó isoi ícō n le, ái Moisi isé kaa tikilē, iye kaa yé pée mpuri sane pikó ricónj te piké Pisuifi isoi ícō lí?

Nfatene mee ye Pisuifi ne mpuri sane pikó riyu lo

¹⁵ Tó ne háí keróleeme-me Pisuifi le, ári mpuri sane pikó pée ápi Uléécaá n nyu. ¹⁶ Tó pée nyule re ái usoi nkó yee isé n tikilē yee Uléécaá inípee-i aseí ute. Amá uyeé Yeesu Kirisi ne kefa n tenelē yee aseí ute. Lē nnya ke tóo kó ne kefa u tenelē te líké ne kei ritiki toké ne wa aseí pite Uléécaá inípee-i. Ai kape wa re kari isé n tikilē nnya. Li we re úka úu Uléécaá kémeé aseí ute re u isé ritiki nnya. ¹⁷ Amá in te tó la re toké Kirisi ne kefa tene toké wa aseí pite, ari yénu re tó ne kó pikópekóó le. Li pée nkpéni wa yare Kirisi yee akópe ncee ró nyíse néé iye? Ai nkpáni lē. ¹⁸ Nen lē kamí pée n fori píimóme m pese, néé menécire yámne re ncaai kamí pée wa. ¹⁹ Asei ye nye re isé lí yé nkpéni fe iké linyine né pise. Ne ikeméé wele yare ukpókpó. Isé iyee ne nkpo né ka. Ne Uléécaá nnya nkpéni nfáa mále. Tó ne Kirisi tóo kunapéékóó kecáá kpu. ²⁰ Lē nnya, ái nkpéni né nmaa ricuruu néé nfáa má. Amá Kirisi yee kenéméé nfáa má. Kai neni ne n kpísi, Uléécaá kepipi kamí ne tálē nnya kam nfáa má. Kekee né la aké ne kenfaa kpísi ake né nnya he. ²¹ Né am kesi re ke Uléécaá uú ne kefa né n fénne, rinéyyu kuu lo. In mesei re usoi yee isé ritiki uú ne Uléécaá inípee-i wai aseí ute, Kirisi nkpo pó ne méwoo le nkpéni.

3

Isé ne nfatene kecáá nsímé

¹ Ns Kalaati pikó, anríyyóopi nnyé! Wóo kéyyu lē nó risémaase? Nen kó ne Yeesu kapi kunapéékóó kecáá n karií nsímé nó símisi cáká-cáká. ² Nsímé nse kamí la ké pise ké kó te kani isé n tikilē nnya ke Uléécaá uu Unfaasone nó he néé kani Nsímé Kécire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu Nfaasone nó he? ³ Nō meýíkíyiki anríyyóopi lee? Nō lalē nóké ne Uléécaá Nfaasone pítki koraane aní péé ne nkpéni písoi isímé tenesee? ⁴ Yare méwoo kani nkpéni nní íwe nnyí líi? Ai re líké méwoo lē wa. ⁵ Kani isé n tikilē nnya ke Uléécaá uu Unfaasone nó he nōn ne mewaisanja nōkenéméé wapísi, néé iye? Néé kani Nsímé Kécire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu lē wa?

⁶ Limeco ke Apiraham utú ne Uléécáa kefa tene. Li ukecáá wólaalē te: Ke Apiraham utú ne Uléécáa kefa n tene nnya ke Uléécáa uu n kpísi re aseí ute. ⁷ Lē nnya, ani kó ísone re pepee Uléécáa ne kefa n tenelē pee Apiraham pipirē yíkíyiki. ⁸ Li Uléécáa ritelē-i mekee-me wólaalē te Uléécáa yé mpuri sanē pikó waise aseí pite, kapí ne kefa u n tene nnya. Lē nnya ke Uléécáa uu rinó sone ntí Apiraham pehele re: Pó nnya, né ketē kecáá sisoipipi nnéí rinó sone ritikise. ⁹ Apiraham ye Uléécáa ne kefa tene, Uléécáa uu rinó sone u tikise! Limeco, piye pin nfatene m má, uu rinó sone pi tikise yare kuu Apiraham n wa.

¹⁰ Anó kópe ye mpí nnéí pee n tálē te isé yé pi yoriye kecáá wele. Li Nléécaasimé-i wólaalē te: Uye unsá lelee isé ritelē kémee n wólaalē nnéí rintiki uké kó lipikei n wai, anó kópe ye liute kecáá wele. ¹¹ Ai céreise re úka úu yé isé ritiki uu ne Uléécáa inipee-i wai aseí ute. Lē nnya kai wólaalē te: Usói nkó yee aseí ute re u Uléécáa ne kefa tene nnya, yee nfáa má. ¹² Ticurruu isé ne nfatene ín líka pénelē, amá isé ye maa re: Uyee yé i rintíki ne iketo-pó kii yé nfáa he. ¹³ Kírísi ke Uléécáa uu tírsísi anó wa. Kei ke Kírísi utú ne isé anó kémee ró lése. Nléécaasimé ye masei maa re: Pin úye kuna kecáá rinkólo, Uléécáa ye liute anó wale. ¹⁴ Li lē wale re mpuri sanē pikó póké Yeesu Kírísi kupéneo kémee rinó sone ke Uléécáa uu Apiraham n yekei yé. Lē kémee ton nfatene m má, to lē Nfáasone ke Uléécáa uu ró n yekeilē yenle.

Isé ne lē ke Uléécáa uu písoi n yekeilē kecáá nstmé

¹⁵ Pimáreco, ne la ké sisoipipi mewai kémee linyine kpísi ké ne nó símisi ani kóm. Usói un tinó n wai uu yekei yare kai m pise, úka úu ye kesi, úka úu ye líka rikpá, in kó ne kesoipipi kee woi ake yekei. ¹⁶ Apiraham ne upipirē ke Uléécáa utú pee kó ne lísone lē kuu n yekeilē mé. Ai wólaalē te Apiraham ne upipirē. Lē nnya, ai písoi kulúí mekó kai wólaalē, upipirē use mekó kai wólaalē. Uupirē uyee Kírísi. ¹⁷ Mmē kam ní la ké nó símisi ye nkpéni mmú: Uléécáa ye mekee-me wóile uu yekei yare kai m pise. Likepire, ai wai ínmē píle píle mena ne afetaani, Moisi isé póo pee kelene leerí. Íi yé fe iké lē ke Uléécáa uu ní la uké wa caai. Insá lē, Uléécáa rinó kuu n yekei yé rinnaje paa. ¹⁸ In te isé ke usói uu ye ritiki Uléécáa uu pé ne lē kuu u n yekeilē u pa, li pee wale re Uléécáa úu urinóo cire kuu n yekei ritiki. Amá ke Uléécáa uu mekee-me n yekei nnya kuu Apiraham ípeelé nyíse uu lē kuu u n yekeilē u wai.

¹⁹ In lē, yo nnya ke isé íi pee nkpáni we? Iyē nkó mee re iké mewai mee áme Uléécáa mela-i ní we písoi n nyiselē, Apiraham upirē uyē ke Uléécáa uu lísone n yekeilē uu ha ne tuiri. Píleécaatumé pee isé iyē písoi cereise. Usói unyine yee pé ne Uléécáa nnó n símisi kapí ne ritiki apí ne símisi. ²⁰ Pin ne usói rintiki apí ne linyine wai, li nyíse re pepee pikei n wai ye kulúí wele. Amá Uléécáa macire yee rinóo piyekei kémee pikei wai.

Yo nnya ke isé íi we?

²¹ Lē nnya, toké nkpéni re isé íi Uléécáa rinóo kuu n yekei ritikii? Ai nkpáni lē. Pin pee isé inyine n wa yee yé usói nfáa n he, i yé pee fe íi usói Uléécáa inipee-i waise aseí ute. ²² Amá Uléécáa Nsímé ritelē ye maa re mewai kópe nnaje mee ketē nnéí múlē. Li pee lē wale re písoi mpí nnéí pee yé Yeesu Kírísi ne kefa n tene pee yé lē ke Uléécáa uu pi n yekeilē yē.

²³ Nfatene itunje iké kelene n tu, isé ye pee ró hánaalenle yare pikpaniikó, in tó mé líké ha ne tu péé uye-i ke Uléécáa uu yé ró n nyíse re toké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Lē nnya, isé yee ró nyóí aí ha ne Kírísi ikametunje tulu. Uyē kari yé ne kefa tene arí ne Uléécáa inipee-i wai aseí pite. ²⁵ Kari nkpéni nní ne Kírísi kefa pítene m máálē nnya, arí nkpéni urónyóle uyē mekó-i we.

²⁶ Li we re nó nkpéni nónnénéí Uléécáa sipipi le, kani Yeesu Kírísi ne kefa n tene nnya. ²⁷ Nó mpí nnéí nó nní Kírísi kupéneo kémee míni n wóle, nó ne uyē ne panselcise. ²⁸ Lē nnya, ai nkpéni we re nkó ye Usuíí néé mpuri sanē ukó, néé ulási néé uyee umecire n te néé utisi néé unósi. Nó nkpéni meyíkiyiki pise le, kani Kírísi Yeesu ne kefa n tene nnya. ²⁹ In te nó masei Kírísi pikó le, nó kó Apiraham pipirē le. Nóo lē ke Uléécáa uu péé Apiraham ne upipirē n yekeilē te.

4

¹ Mmē kam nní la ké maa re: Usói unsá kahane m papisi kuu pee ikúlanlú lí, úu ulási ne ríka kémee kóólélē, in kó ne uyee ntpá yo te. ² Mpá ne lē, pinyine pee yé u nyóí apí ukecáá m pállē aí ha ne kumúnjé kpē ke usáa uu n yekei tulu. ³ Limeco ke tóo kó péé we yare siwá sínsá. Ketē nké kecáá, rínanje líkó ílasi karí pee le. ⁴ Amá ke itunje íi n tu, Uléécáa ye Ukepipi tummele unósi unyine uu ke maru apí ne isé ke múlú ⁵ keké ne pé ke isé íi ílasi n tónselē n fénne, keké kó ne lē kémee ró m pansese Uléécáa sipipi nnya. ⁶ Kani kó nní Uléécáa sipipi nnya ke Uléécáa uu nóanékiñ kémee Ukepipi Nfaasone wa nn sélei re: Saa! Saa! ⁷ Lē nnya, áni kó nkpéni pílasí, nó usipipi le. Nón usipipi, nó kó Uléécáa mela kémee umemá pite le, memá mé kuu usipipi n yekeilē.

Lelee Kalaati pikó kémee Póoli nfasimé n tanaalē

⁸ Nò pɛɛ mɛkɛɛ wɛlɛ áni Uléécɛaa nyu. Piléé pinyine ilasi kaní pɛɛ le ápi kò pɛɛ meykíkyiki piléécɛaa. ⁹ Lɛ nnya kani nní Uléécɛaa n céri nɛɛ ke uyɛ uu nní nò n céri nò kò nkɛ́péni keté kɛcáá rínanɛ líkò kɛ́mɛɛ pelɛ aní ha liliasi pilukɛ kpáá? Nnanɛ mmɛ́ rín líka kuwai wɛ, rín kò líka tu. ¹⁰ Nò meyánsɛi síyáa sinyine nɛ iwáre inyine nɛ aɲmɛ anyine wéle aní waise inyóonsetunɛ! ¹¹ Li nfasimé nɛ wɛ rɛ pinékei kaní nɛ nókenámɛɛ rinɲmáóǔpú ápi kape mɛwoo wa!

¹² Pimárecɔ, nɛ nò pise rɛ ani menéco mmɛ́ n wɛ. Nɛ́ nɛ kò nómenéco isé ilasi kɛ́mɛɛ wɛlɛ. Ani ncaai ríka né wa. ¹³ Ani léise rɛ nɛ pɛɛ utóikò lɛ, pɛ́ uye-i kaní pɛɛ mefoi Nsimé Kɛcɛrɛ nò rin-yóó. ¹⁴ Kaní pɛɛ lɛ m pólú, ám pɛɛ kúpaí meté wɛ. Amá áni né nɲɲni áni kò né ɲmeriyɛ. Nò nɛ íwe né lile, ticuruu aní kò né yósu yarɛ Uléécaatumɛ unyine nɛɛ yarɛ nɛ Kírisi Yeesu lɛ. ¹⁵ Méye kɛ nónnéǔpónare mmɛ́ nn pɛlɛ? Nɛ́ ɲmaa nɛɛ yɛ́ tɛ nɔn pɛ́ n fene, nò pɛɛ ricuruu nóinénipɛɛ léseɛ ani né pa. ¹⁶ Kam nsímései nò n símisi nnya kam pɛɛ nkɛ́péni panse nóunélaáre, nɛ́ ɲye? ¹⁷ Nla mmɛ́ kapi nní nókenécáá m má nnanɛ rín lisone rín linyine. Pi lalɛ piké tó nɛ nnó túúnne nòkɛ́ pɛɛ meyá pin n la. ¹⁸ Li nyamɛ tɛ áni kape ye píkaí lisone nɛ síká wa, ái rɛ pɛ́ uye-i kam nókenékúrí n wɛ ɲmane. ¹⁹ Sinépipi, nɛ kò nɛ nò nnya ntóósi kómeilɛ yarɛ unósi kɛ memárenlò amɛ n kɛ́heni. Lɛ kai yɛ́ né n wɛ aní ha nɛ pipele tɛnɛ, aní nɛ Kírisi mɛwɛe nókenémɛɛ n nyísɛlɛ. ²⁰ Li ripóó né wɛ rɛ kɛ́ pɛɛ kumúnɛ nkú-i nókenémɛɛ n wɛ kɛ́ céri lɛ kam yé nò n símisi. Am nyu ɲye kam yé nò wa.

Icɛ́laa yɛɛ Akaa nɛ Sara nsímé kɛ́mɛɛ n wɛ

²¹ Nóó nní n la isé iké nókenécáá rínanɛ m má kam la kɛ́ pise rɛ nò pɛɛ kómɛi lɛ kii n símisi? ²² Likumúnɛ́ rɛ li wólaalɛ tɛ Apiraham ye piɲmánɛ pítɛ mári. Ulási Akaa yɛɛ usɛ nɛ u mari, uunási Sara yɛɛ umɛcɛrɛ n tɛ póó nɛ ucó u maru. ²³ Kesoipipi mɛla kɛ́mɛɛ kɛ Akaa uu uunmánɛ mari. Amá Uléécɛaa rinóó kuu n yekei kɛcáá kɛ Sara póó uu kó mári. ²⁴ Nsimé mmɛ́ nnyinecɔ ye mmú: Pinósi pɛ́ keté ye anóó até kɛ Uléécɛaa uu n yekei lɛ. Nkómɛine foí mmɛ́ kɛ Uléécɛaa uú nɛ písoi Sinayi riyɔpɛ kɛcáá sɛɛ Akaa uú nɛ síwá maru sílasi. ²⁵ Akaa ye wɛ yarɛ Arapii keté-pò Sinayi riyɔpɛ. U kò wɛ yarɛ kuyu nkú kapi ye nɛni nní n sɛɛ rɛ Yerusalem. Ku nɛ kupikó ye isé pilasi lɛ. ²⁶ Amá Yerusalem ye keyómɛcɛaa-pò rí wɛ nɛ upikó ye pimɛcɛrɛ tele. Kuyu kɛkɛpɛ nkɛ́péni wɛ yarɛ uróni. ²⁷ Lɛ nnya kai wólaalɛ tɛ:

Pó unósi nyapi nkó
yɛɛ úu píkaí m máraalɛ, a yisi a cò.
A mpóonare nɛ ricáái.

Pó kɛ memárenlò áme píkaí n kɛ́henlɛ!
Unósi kɛ ula úu rí la sipipi ye ulakó síkò kultí feriyɛ.

²⁸ Pimárecɔ, nò nɛ Uléécɛaa rinóó kuu n yekei nnya usipipi lɛ Isaaki mɛcɔ. ²⁹ Uyɛ kapi kesoipipi mɛla kɛ́mɛɛ m mári ye uyɛ́ kɛ Nfaasone nn n tíyɛsɛ api máru lémaalenlɛ hái. Lɛ kai wɛ nɛ neni-mɛ. ³⁰ ɲye kɛcɛrɛ kai pɛɛ wólaalɛ? Li wólaalɛ tɛ: A unósilasi nkó nɛ uunmánɛ lakase, li wɛ rɛ ulási unmánɛ nɛ uyeɛ umɛcɛrɛ n tɛ ukó, ápi yé ikúlanlú kɛsɛ́ li. ³¹ Pimárecɔ, lɛ nnya tó ári ulási uyɛ sipipi. Tò uyɛɛ umɛcɛrɛ n tɛ síkò lɛ.

5

Ani kape ilási kɛ́mɛɛ n wɛ

¹ Kírisi ye ilási kɛ́mɛɛ ró lésele rɛ toké meykíkyiki meróɛcɛrɛ n tɛ. Lɛ nnya, ani n wɛ nɔn páápú, áni kape kò nómenéɛcɛrɛ ilási kɛ́mɛɛ pitane rikpá.

² Ani kutu ríco, nɛ́ Póoli kɛ́ nò símisi ani kóm tɛ nɔn n tíyɛ pin n kérii, Kírisi úu pɛɛ líka nò yóriyɛ. ³ Nɛ́ kò pimáa nò rikpá rɛ úyɛ un n tíyɛ pin u rinké, isé nnéi kai pɛɛ pise rɛ uké ritiki. ⁴ Nóó nní rí la rɛ nòkɛ́ isé ritiki nòkɛ́ nɛ Uléécɛaa inipɛɛ-i wa aseí pite, nò nɛ Kírisi ye túúnnele aní Uléécɛaa ipɛelɛ́ paa. ⁵ Tóó nní nɛ kɛfa u n tenelɛ, tó nɛ mé tɛ u yé ró waise aseí pite. Nfaasone mɛɛ tíyɛsɛle kari mé tɛ Uléécɛaa ye ntófatene nnya ró waise aseí pite. ⁶ Kírisi Yeesu kupéneco kɛ́mɛɛ, nké nɛɛ nkéciré rín ye líka yoriyɛ. Leleɛ kuláa m má yɛɛ usoi uké nfatene m má mɛɛ ríla n nyísɛlɛ.

⁷ Nò koraanɛle rísone hái. Wóo nkɛ́péni nsé nò púnɛise un nɛ nò yúlu rɛ áni kape aseí ritiki? ⁸ Nsimé mmɛ́ kapi nɛ nní atu nò n takai rín Uléécɛaa yɛɛ nò n séi kɛ́mɛɛ léeri. ⁹ Pi ye maɛ rɛ: Nkpónóto pite fíi pɛɛ ye kukpéecari nnéi nyépukuse. ¹⁰ Amá nɲpá nɛ lɛ, nɛ nɛ Upiima tálɛ tɛ nò sɔnti nòkɛ́ ncéɛ sone kɛ́mɛɛ pɛɛmɛ. Amá uyɛɛ nní nò n cónɲɛ, tɛ úyɛ kɛcɛrɛ loo, Uléécɛaa yé kutu u ripasa.

¹¹ Pimárecɔ, nɛn pɛ́ n céési rɛ li pise rɛ písoi piké kérii, yo nnya kapi yé pɛɛ nkɛ́páni né n wéékusɛlɛ? Nɛn lɛ n céési, Kírisi nkɛ́pò kunapéékó kɛcáá rín yé pɛɛ úka kɛ́mɛɛ awóle nsímé. ¹² Pɛpɛɛ nní nò n cónɲɛ tɛ aní kérii ápi kape nɛ piké ɲmane ripá. Piké mɛsɛ pimɛcɛrɛ camɛsi!

¹³ Pimárecɔ, Uléécɛaa ye ilási kɛ́mɛɛ nò lésele rɛ ani nómenéɛcɛrɛ n tɛ. Mpá nɛ lɛ, áni kape nɛ riwááná rɛ nò nómenéɛcɛrɛ tɛ nnya aní nɛ lɛ kani n káipinkeɛ n wai. Amá aní n lakaane

nɔn kɔ pikey wapaane. ¹⁴ Nsimé nse kémeε ke isé nnéí íí we. Lelee re: A upóco n la yare ripócuruu. ¹⁵ Amá nɔn nómeneécɔpɛcɛre n kéhɛnne nɔn takainkee, ani nómeneécɛre tí. Insá lé, nó nómeneécɛre kónaane.

Nfáasone mela ne merɔla cɛre

¹⁶ Lé nnya, ne la ké nó símisi re ani tíye Nfáasone nké nó n sɛni, áni yé peé uye-i nólinékáipi-káipi n wai. ¹⁷ Ái lé kani rí la ke Nfáasone nrí la. Ái kɔ Nfáasone lilala ke nɔɔ kɔ la. Nfáasone lilala ne lé ke kesoiipi ake rí la áí ye risáne. Lé kai we nnya káni ye fe nɔké lisone kani rí la n wai. ¹⁸ Amá in Nfáasone mee nó sɛni, isé íí pɛε kɔ rɛnarɛ nɔkenécáá má.

¹⁹ Lé ke kesoiipi líkáipi-káipi ai ye n léeme aí n nyáni kpáii ye nní: Iwásá piwapaankeε ne mékperinkpɛwai ne mesɛiciréwai, ²⁰ ne piléenyósonse ne meníríhɛlaawai ne iláarɔ piwapaane ne picénaankeε ne kufatoi ne kuwóí ne íkɛɛne ne pikóólentene ne pitele siwúúpi piwapaankeε ²¹ ne uco líkɔ pikáipinkeε ne píta niré ne piluke caainkee ne anyá ne lilynɛca. Ne la ké nɔ péhele yare kam písímé nɔ m masí re: Pɛ nnéí pɛε limewai mé n wapisí uka úu Uléécaá iyɔɔpi kémeε melone má.

²² Amá lé ke Nfáasone pɔɔ ye usoi n he ye nní: Nla ne mpósonare ne nkínɛɛne ne nípure ne kusoi piwai ne nfanare ne aseí pitiki ²³ ne rɛnɛne ne mɛcɛre pimúlú. Isé íí mewee mé kesu. ²⁴ Kirisi Yeesu pikó ye pimewee ne pililala ne pilikáipi-káipi pikpíkɛ masile api kunapéékɔó kecáá karií. ²⁵ Nfáasone mee Uléécaá nfaa ró hɛelɛ. Lé nnya, tóké tíye nké ró n sɛni. ²⁶ Ari kape pansé píyuwélaa tóké merɔcɔpɛcɛre anɔ n wélaane tɔn kɔ merɔcɔpɛcɛre kufatoi wapaane.

6

Ani nɔni n lɛnaane

¹ Pimáreco, nɔ mpí ke Nfáasone nn nní rí sɛni, nɔn ye unyine n yɛ un akópe n wai, ani ye m purú aní ne ncéε sɔne-i u peseri. Ani ye nómeneécɛre tí te mewai mé mɛcɔ áme kape nɔ léeme. ² Ani nɔni n lɛnaane. Lé kani yé ne Kirisi isé rintíki ye lé. ³ Uye un m masú re úu kusa we, kúu kɔ pɛε líka tu, umɛcɛre kuu káraase. ⁴ Mpá úye uké ye uricuruu mewee ripaí. Un n yɛ te lí rikókɔri we uké umɛcɛre ne múɛisene, áí kape ne picɔ. ⁵ Lí we re mpá úye yee yé céri uu símisi lé kuu n wa.

⁶ Lí pise re usoi nkó kapi Uléécaá Nsimé n céési uké ulikó ne uucélaa kecáá pípaí n léni.

⁷ Ani kape nómeneécɛre káraase, ápi ye Uléécaá sɛnnyi. Lé ke usoi uu n lukesi kuu ye kpati. ⁸ Uye un umela líkɔ n lukesi, uu umela líkɔ yénu. Amá úye un Nfáasone líkɔ n lukesi, uu Nfáasone mela yenu, lelee nní nfáa tenɛcírɛ. ⁹ Mɛwai sɔne piwai ápi kape ye ró pi. Lí we re tɔn lé piwai ne n nɔmóópúlɛ, itunye ye sóntile, mpá úye uké lé kuu n lukesi kpati. ¹⁰ Lé nnya kai nkɛpéni nní lé kuwai rí we, tóké písói nnéí ríla n nyísɛlé, aí ne tósu tó ne pɛ tóo Kirisi ne kefa n tenelɛ.

Icélaa tɔrɔɔ ne iyáhaa

¹¹ Ani ripaí lé kam nkɛpéni tinécúruu ne kunénɛpe nɔ n wóí mekóne mekóne. ¹² Mpí nnéí pɛε n wéési re písói piké pi pakare pɛε nɔ cɔɛlɛ te ani kérii. Api la piké Kirisi nkɔ kunapéékɔó kecáá nnya íwe inyine lí. ¹³ Pikéké pɛε ricuruu ápi isé tókilɛ, amá pi pɛε la re nɔóké kérii piké ne nópínéké pɛε nnya rikókɔri n wai. ¹⁴ In néε, ke Upiima Yeesu Kirisi uu kunapéékɔó kecáá n kpu nmanε yee né tókókɔri waise. Líka lícɔ áí líkɛcáá kpálɛ. Kunapéékɔó kecáá nkɔ mee tíyεε ke keté kecáá líkɔ áí kɔ nkɛpéni kenémεe kuláa kúka má, ám kɔ nkɛpéni pikáipinkeε lí kpálɛ. ¹⁵ Ái nké néε nkécírɛ yee linyine yoriye, amá Uléécaá uké ró pansese písói fale yee ye yoriye. ¹⁶ Mpí nnéí pɛε písói kémeε nsímé mmú n tókilɛ kam ne welu re Uléécaá uké nkínɛɛne pí he uu kɔ íwe pí téní. Nkínɛɛne ne píwetú piké kɔ Uléécaá kuyu Isirayɛlí kecáá n we.

¹⁷ Kai neni ne n kpási, úka úu kape picóɛ né rikpá. Iwóí ye inéɛɛne kecáá nyíselenle re ne Yeesu kecáá íwe líle.

¹⁸ Pimáreco, Urópiima Yeesu Kirisi uké ípɛelée nɔ nyíse. Amí.

Τίτλε κε Ροολι uu Efesi pikó n wói

Lelee ritelé ntí kέmee ní we

Uléecaa icápíne yee pee Efesi-pó, mekee Asii keteni-i ní we ke Ροολι uu ritelé ntí wói un Róm kuyu-i kukpaniilee-i we. Kirisi pikó pee ápi Pisuífi ne peppee Pisuífi kuu ri papólē. Meyá ke ritelé ntí ari pikéi má, anós sone metíkise kapi ne ri n kóri nnya (1:3-14). Kekoraane ke-i ke Ροολι uu píyulale ncee Yeesu metiki kέmee písoi nyíse (1:9). Uléecaa ye ncée mmē isoolú wale uké kelene ketē ne keyóme mō (1:4). Amá Uléecaa yee ne Yeesu Kirisi ritiki uú ne ncée mmē tó nyíse. Ροολι yee lē tó riyóó.

Ifaaci iyē mekerúine ye mmé:

1. Ροολι ye lē ke rinós rise ari yé n fe ari ní we Yeesu Kirisi nkρó kunapéékós kecáá nnya nyerele uu símisi. Kirisi pikó pee ápi Pisuífi ne Pisuífi mpuri pikó ye pansela mpuri nse pikó. Lisone lise kapi Uléecaa kέmee yósu. Kirisi ye iláaró kumele riláule uu peppee pee ketaa n wene kosene. Lē kέmee kuú ne nkíηniηe npá úye ka (1-3).
2. Utume Ροολι ye Kirisi pikó píse re piké nfatene ne rinós rise ne nkíηniηe ke Uléecaa uu ye n he m múflē. U pí ηmósópúselenle re piké isoi fale n le. Uu kó kumáre kέmee písoi ne píco metone kecáá pí céesi (4-6). U kó kétó-pó pí riηmósópúsele re piké ye lelee ái Uléecaa kέmee n léeri ne ta. Lē nnya, npá Kirisi ukó úye yee atapi kέmee ní we ke Uléecaa uu ye itópilú yee Nfáasone kέmee n léeri pa (6:10-20).

Iyáhaa

¹ Née Ροολι yee Uléecaa mela kέmee Kirisi Yeesu utume m pansē. Nós ke Uléecaa uu n wée non Efesi-pó we non Kirisi Yeesu ne kefa kese tikilé kam títelé ntí wólu. ² Urósáa Uléecaa ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípeelée ne nkíηniηe nó nyíse.

Lisone ke Uléecaa uu Kirisi nnya ró n he

³ Urópiima Yeesu Kirisi Usaa Uléecaa yee ipakare te. U Nfáasone líkó ncópurí nnéí keyómecaa-pó ró hēle un ne tó ne Yeesu Kirisi kupéneco kέmee ró kpálē. ⁴ Uléecaa uké kelene npá yo n wa, u ró wéele uu tó ne Kirisi kupéneco kέmee ró pansese upikó. Kupéneco kpē kέmee kuú la re tóké n kpáiiilē ári kape ke uinípee-i akópe áka m má. Kuu ró ní la nnya kuu ⁵ urípó ne Yeesu Kirisi nnya kέmee-me ró kpísi uu ró pansese usipipi. Lē kuu unfanare kέmee ró ní la ye lē. ⁶ Lē nnya, tóké Uléecaa pakare re u tó ne ukepipi lala Kirisi kupéneco kέmee lisone píima ró wa.

⁷ U tó ne Kirisi kupéneco nnya ne unfanare mpiye nnya akópe ilasi kέmee ne Kirisi menyē ró lésele uu arókope ró sári. ⁸ Uléecaa ye meýíkíyiki unfanare ró nyísele. Mewéésesohó ne mesohó nnéí kuu ró he. ⁹ U tíyesele ari lelee umela kέmee m pékaalē ceru. Háí mekee-me kuu unfanare kέmee la re Kirisi uké lē wa. ¹⁰ Lelee re itunje in n tu, Uléecaa yé uyóopi use lese. Uyee Kirisi. Uu keyómecaa-pó ne ketē nté líkó nnéí kecáá iyóopi le.

¹¹ Uléecaa ye tó ne Kirisi kupéneco kέmee lírókó nnéí ró pale. Lē nnya kuú pee mekee-me ukemúnjé-i ró wée uu ilúké yekei. Uricuruu yee la nnya kuu lē wa. ¹² Lē nnya, tó mpi tóo pee nní pífoí Kirisi ne rintá, tóké nkρéni Uléecaa meyoopi ne siyóme ritaáse.

¹³ Nsímesei mee nní Nsímé Kεcire mee ye usoi riyu n lb. Kani Kirisi ne kefa n tene Uléecaa uu pee nwoí nó wái, Nfáasone kuu m māk re u yé nó pa kuu lē nó pa uké ne nyíse re uyee nó te. ¹⁴ Nfáasone ke Uléecaa uú ne rinyi re tó lisone kuú ne upikó m mémπο yē. Tón píyeyi akópe ilasi kέmee n le cáká-cáká kari yé lisone lē nnéí yé. Lē nnya, tóké Uléecaa meyoopi ne siyóme ritaáse.

Ροολι iwēle

¹⁵ Lē nnya, háí kam ne n kó te no Upíima Yeesu ne kefa tenelenle non kó pē nnéí ke Uléecaa uu n wēe la, ¹⁶ ne ye nen keyóme n yaásine, ne ye mesére nó nnya Uléecaa pōanesēle. Ne ye keyómeyáhaa-i nōnnénéí kecáá Uléecaa wēle am te: ¹⁷ Urópiima Yeesu Kirisi Uleecaa, Sáa meyoopi ukó uké mewéésesohó nó he noké ne u yē ani pé ke ne nsone u ceru. ¹⁸ Ne ye kó u píse re uké nōinénípee wúkule. Nó pee fe ani lē kuú ne nó n sée ceru. Nó pee lisone kuu ye pē kuu n wēe n he mpiye ne linsone yē, ¹⁹ ani kó ceru re ríηaηe kuú ne tó mpi tóo nní ne kefa u n tenelē kέmee n keisi rín kumúnjē má. ²⁰ Nnaηe píima mmē kuú ne Kirisi kέmee keisi uú ne pikpókρó kέmee u yukuse, uu kó ne keyómecaa-pó ukuluke-luke-mē kýyukóstonē-i u tonse. ²¹ Kirisi ye lē nnya keyómecaa-pó iyóopi ne n-yóopinane ne ríηaηe ne iwéese píima ne npá yo yee rinyíri m má ne kekpeē wēle. U npá yo kekpeē wēle. Ái lelee neni kumúnjē nkú-i ní we ηmane kekpeē kuú we, amá ne lelee masí kepíre-pó n wēme kekpeē kuú we. ²² Uléecaa ye npá yo Kirisi iyóopi metene wale uu líkēcáá u tonse. U u pale re uké Uléecaa icápíne nnéí uyóopi píima. ²³ Uléecaa

pikó icápine ye uipine le. Umesá nnéi kuú ne ikemeé we un kó infaa nnéi te, Uléécaá un kó ne umesá nnéi Kirisi kémeé we.

2

Iye ke usoi uu ye nkpa-i le uu nfaa-i lompo?

¹ Nó ne pee mekee-me nónnécaai ne nánékópe nnya pikpókpo le Uléécaá inipee-i. ² Keté nté isoi ico kaní pee le. Nò pee mekee-me uyé kaní n nyáni re keté nké uyóopi tikilene. Uyee nní neni pepeé Uléécaá pipakare n yúlu isoi kémeé we. ³ Pimeca ke tóo kó pee mekee ntónéi mmú we, tón merópóola wai, tón sirómúnjé ne merósóho cire ne irásoi le. Merówee mē nnya, tó ne kó pee ne sá re Uléécaá uké ukuwai kémeé ne ró túhaane pico meca.

⁴ Amá Uléécaá yèè meykíykiki usoi íwe ténle. Unla píima nnéi kuu ró nyíse. ⁵ Lē nnya ke Uléécaá uu tóo pee ntócaai nnya í we yare pikpókpo uinipee-i nfáa fale he. Aní yē te ípeelé kuu nó nyíse nnya kuu nórínéyú ló. ⁶ Kesé ke Uléécaá uu tó ne Kirisi Yeesu pikpókpo kémeé yukuse uu kó kesé ukemeé keyómecaa-pó ró tónse. ⁷ Lelee masi képire-pó leeri, arí pee yénu re ípeelé kuu Kirisi kémeé ró í nyíse ye lisone píima le lee ái píikai kutene í we. ⁸ Uléécaá ye ípeelé nó nyísele uu nónnfátene nnya nórínéyú lolu. Nórícúruu aní kei líka kwai we. Uléécaá ihée ye nyi. ⁹ Ái nómenéwai sone nnya kuu nó yóriye. Lē nnya, úka úu kape umecire n taáselē te umewai sone cire mee u yóriye. ¹⁰ Mesei, Uléécaá ricuruu yee ró wa. Tó ne Kirisi Yeesu kupéneca kémeé kuu ró wa re táké ye nképni fe táké ye lisone wa. Uléécaá yee mekee-me mewai sone mē tó yekeilē te táké ye me wa.

Tó Yeesu Kirisi kupéneca kémeé písoi píse le

¹¹ Aní lē kaní pee mekee í we léise! Nò pee písoi pinyine le ke Pisuifi api ye pee n sée re pikéciré. Amá in kó ne usoi kunipe kpee pē ticuruu sisoipipi meké riké. ¹² Lē nnya, aní kó te nò péé uye-i ne Kirisi ketaa wele. Nò péé wele yare písané Isirayeli pikó kecápe, aní Kirisi má, aní líka má rinóo ke Uléécaá uu pí n yekei kémeé, líka ái we kani yé ne rintá, aní kó keté kecáá ríka Uléécaá má. ¹³ Nò péé ne ketaa u wele. Amá Kirisi menye mee n koonu nnya, nò nképni Kirisi Yeesu kupéneca kémeé ne u rikóle. ¹⁴ Lelee re Kirisi yee ntókínjinje. Uyee tíyese ke Pisuifi ne mpuri sane pikó api pansé mpuri nse. Unkpó kunapéékoó kecáá kuú ne íláaro yee pee pikepáapáa m píneilē yare mmele riláa. ¹⁵ U Moisi isé nnahe ne lē nnéi lee i m páápúse tinnele uu pee Pisuifi ne mpuri sane pikó kpísi uu u ne pē kupéneca kémeé pí pansese mpuri fale nse. Lē kuu nkínjinje ne í ka ye lē. ¹⁶ Unkpó kunapéékoó kecáá kuú ne Pisuifi ne mpuri sane pikó pansese ípinje ise, uu pí ne Uléécaá kecápe nsímé nyóonse. Íwe kuu kunapéékoó kecáá n lí uu ne kpi ye íláaro kpule. ¹⁷ Nsímé Kécire mee ye nkínjinje n he kuu ne ka uké nó mpí nóo pee nní ne ketaa u í we ne nó mpí nóo pee nní ne u n kólē símisi. ¹⁸ Uyee tíyese ke tó Pisuifi ne mpuri sane pikó arí ncée má arí ye ne Nfáasone nse kóló tíki arí ne Sáa Uléécaá kémeé sí.

¹⁹ Lē nnya, aní kó nképni písané, aní kó picéetónjé. Amá nó ne pē ke Uléécaá uu n wée ye kuyu kuse pikó le. Nò nképni Uléécaá keyo pikó le. ²⁰ Nò nképni panselē keyo kee m mómaalē. Pítume ne antepuye pee kerikui. Kirisi Yeesu ricuruu yee kesinui ripare. ²¹ Uyee tíyesele kake páápú ken calē. Uyee tíyesele kake we. Ke Uléécaá keyo le kuu umecire n yekei. ²² Nò ne pico nóo ripéne aní pansé Kirisi kupéneca kémeé keyo kē ke Uléécaá uu m móm un ne Unfaasone kekemeé we.

3

Pikei ke Uléécaá uu mpuri sane pikó kémeé Póoli n forii

¹ Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya ke né Póoli am akpanii kémeé we. Nò mpuri sane pikó mpí nnya kam íwe iyē nnéi le. ² In n la, nó kó te Uléécaá ye kefa ne né fénne ne né forii re ké ukemúnjé kémeé nó nnya pikei u wa. ³ Uyee uricuruu lipéké-peké lé né yéneise. Nínforii ne kē meé nní nkáripi nó wáipo. ⁴ Non n keē, nó céri re ne Kirisi nkó mee m pékaalē kecáá meyansei nyule. ⁵ Uléécaá úu pee mekee-me lipéké-peké lē sisoipipi nyíse yare kuu nképni nní Unfaasone ne rintíki uu ne pítume kuu n wée ne antepuye lí nyíse. ⁶ Lipéké-peké lee nní: Pisuifi ne mpuri sane pikó ye panselē ípinje ise. Lē nnya, lisone lise kapi kó má. Pí yé kó lē ke Uléécaá uu Nsímé Kécire mee pí ne Kirisi Yeesu m péneselē nnya n yekeilē yē.

⁷ Nsímé Kécire mmē pikei kam wai. Uléécaá yee unfanare kémeé pikei né forii uu kenémeé unnahe nyíse. ⁸ Uléécaá pikó nnéi kecápe, néé ye ám líka tu, mpá ne lē, u pee kefa ne né fénne uu né forii re ké mpuri sane pikó Kirisi lisone lee ái kutene í we símisi. Nsímé Kécire ye mu. ⁹ U kó né forii re ké tíyese písoi piké yé lē ke Uléécaá uu lipéké-peké lē n waine. Uyee mpá yo wa. Mekee-me kuú pee lí pékaalē. ¹⁰ Lē nnéi lee iyóopi n le lin keyómecaa-pó rínanje má yé nképni Uléécaá icápine nnya ceri re Uléécaá mewéésesóho áme mepehé kulúli kémeé kumúnjé má. ¹¹ Uléécaá kemúnjé kuu mekee-me n yekei uu kó nképni Urópiima Kirisi Yeesu kémeé ke wai ke lē nnéi ái tíkilē. ¹² Kari nní ne Kirisi m pénelē ton kó ne kefa u tenelē nnya, tó ncée mále

také ne tirópoo ne kefa kese Ulééca a rikó. ¹³ Lē nnya kam nó símisi re nórínépoo ári kape iwe kam nókenécáa n le nnya caai. Nó kai meníje ríyu waise.

Kirisi nla nstmé

¹⁴ Lē nnya kam Saa Ulééca keyu-i anui wulalē nen nókenécáa yáasi. ¹⁵ Ukeméé ke amáre nnéi nyee keté kecáa ne keyómecaa-pó ní we aa léeri. ¹⁶ Ne ye u pise re Unfaasone nké nóínésoi kémee meýá nó m papukuse yare ke umeyoo pi ame m piye meco. ¹⁷ Ne ko u pise re Kirisi uké nónnéfatenē nnya nóanékiñ kémee n we. Ani ríla kémee iníñi wa ani ko nkemee rísone papisi. ¹⁸ Pée uye-i ke nó ne Ulééca písoi nnéi ani yé fe ani céru re Ulééca nla rín kumúnjé má. N mepéré ne mecáa ne mecímá wele, nn kó cālē. ¹⁹ Kei kani yé kó ceri re ríla mmē ne menyuwe nnéi fele. Lelee yé kó tíyese Ulééca uu nókenémee ne umesá nnéi n we.

²⁰ Uyee kerómee ne rikóhó keisi. U yé fe uu kerómee wai ai tósu lē kari ye m pise nēe lē kari ye m musí. ²¹ Ulééca yee Kirisi Yeesu kémee ne uicápine kémee mpa ncopuri ní-yei-pó ne mpa piyei-pó ríyu te. Amí.

4

Nfatene kémee rinoo rise piwai

¹ Ne Upiima nnya akpanii-i wele. Nó ke Ulééca uu nní n sée kam pise re ani n sone, nónnésé nké n nyiselé te lē kuu nní nó n sée nsé kani sone. ² Ani kape áyu n wéési. Amá ani mesére n láarú non purú. Ani ríla ne nómenécopécire m múfnelē. ³ Ani riñmóópú ani rinoo rise ke Nfaasone nn nó n he m múflē. Nfaasone mee Ulééca-i n léeri yé tíyese ani nónnénéf m pénelē, nkíññiñe nn nókenécopē we. ⁴ Nó ipiñe ise kecáa ilese le. Nfaasone nse mee kó nónnénéf kémee we. Likei lise nnya ke Ulééca uu kó nó sée. ⁵ Upiima use kóló ne nfatene nse kóló kani má, ani kó míni mese kóló wole ⁶ Ulééca use kóló yee we. Uyee písoi nnéi usaa. Uyee ntónéf kecáa tū, un ntónéf kémee we un kó ntónéf kémee pikei wai.

⁷ Amá Ulééca ye ntónéf mmú kémee mpa úye uihēe hele ne impheh Kirisi yee mpa úye likó musí. ⁸ Li Nléécaasimé-i wólalē te:

Kuu kelééca riñtáa,

u ne pikpaniikó ripénele,

uu lihehehe sisoipiñi hoonente. ⁹ Te iye ye nkpéni lē te u kelééca ritaá? Li nyíse re uké kelene riñtáa, u keté metene kuhóre kémee ricepile. ¹⁰ Uyee rincépime cire yee kó ritaá uu kelééca fáau uu ne keté ne keyóme nnéi n yipaalē. ¹¹ Uyee wa re pinyine piké pitume, picó piké antepuye, picó piké Nsímé kecíre piyóó, picó piké Ulééca icápine pikpeenwai ne picélaa. ¹² U pi wéele re uké lē kapi yé upikei n wa pi nyíse, piké pē ke Ulééca uu n wéé céési lē kapi yé Ulééca icápine m papukuse. ¹³ Kei ke ntónéf ári yé pēe céri re likei lise karí ne Ulééca Kepipi kémee kefa tene. Tó pēe lē papisile yare ke Kirisi uu m papaalē meca. ¹⁴ Lelee yé tíyese ári yé péé uye-i n we yare siwá see mpa icélaa iye yee ní we n tikilē, písoi pēe ye picó ne pinnóome kuyú n tá ápi yé pēe ró kíraaasente. ¹⁵ Nla ke tóo ne nsímései símisi tón kó lakaane tón ne urówéese Kirisi kupéneo nnéi kémee pelu. Uyee ríyu. ¹⁶ Uyē nnya ke ipiñe ii kecíre nyenu, isitañene nnéi sin muleinelē. Lē nnya ke mpa nlése ní-ye nn ríla kémee mpikéi wai, ipiñe nnéi yee ríla kémee m pelule in papisi.

Kirisi pikó isoi fale nstmé

¹⁷ Lē nnya kam la ké nsímé mmú ne nó cési ne Upiima rinyiri ani kóm te áni kape kó nkpéni nsé tikpá yare pepēe ápi Ulééca m pakarelē. Mpolecee ke pisimúnjé asi pi tikiselē. ¹⁸ Pimesoho ye kunmaha-i lompolē ápi pēe Ulééca isoi kémee we. Kapi pinnéi piniri ápi Ulééca nkó ríka nyu, piakñ an kó taká nnya. ¹⁹ Api nkpéni lisone ne likópe nyu. Méwoo méwoo kapi wai, hái ápi ne meseiciré wai mmē ncopuri m pénelē pin wai.

²⁰ Amá ái lē kapi nó Kirisi cereise. ²¹ Ai céreise re nó ukecáa nkó nnéi kónle api kó nsímései mee Yeesu kémee ní we nó céési ani kóm. ²² Lē nnya, ani nóínésoi kpure riyá. Nómenéwee kpure ye mē. Melikáipi-káipi ye ne nkpo-mē nó sínle. ²³ Ani tíyē Ulééca Nfaasone nké nókenémúnjé conse. ²⁴ Ani isoi fale kpísi ani tani yare ke Ulééca uu ní la. Nsímései ye tíyesele ii aseñ n tikilē in kó kpáñilē.

²⁵ Lē nnya, ani nnóome riyá mpa úye uké ye uuco aseñ símisi. Tó ntónéf mmú ipiñe ise ilese le. ²⁶ Nan ye n wóosi, áni kape ye akópe wa. Ani ye nókunéwói kpu itunje iké kelene loó. ²⁷ Ani kape ye kuniriñe nceé he kuké ncaai wa. ²⁸ Uyaa úu kape kó nkpéni piyaa rikpá. Amá uké riñmóópú uu ye kefa kese ne uanipe pikei pinyine wai uu ne le, lin kó úye m párlē, uu fe uu liute léni. ²⁹ Nsímé kópe ríka rín kape ye nónnéñó-i léeme, amá liké mme mee yé usoi ikari rinkpáse ai kó pepēe kutu nó n cólē lisone wai. ³⁰ Ani kape ye Ulééca Nfaasone ripoo caaise. Mme mee Ulééca nwoi kuu nókenécáa n wa keyáa kē kuu nóanékiñe kémee nó ní lesene cáká-cáká nnya. ³¹ Ani nsímé pifanaankee ne meseewai ne kuwói ne pisenkeene ne pico alē ne mewai kópe ncopuri

nókenécopre lese. ³² Ani n láárúne, non íwe ténaane. Ani nómenécopercire n sárikeene yare ke Uléécáa uu nó ne Kirisi kupéneco kémee nó n sárei meco.

5

Metéi kémee isoi nstímé

¹ Nó siwá sinyine le ke Uléécáa uu ní la. Lē nnya, ani umeco n wai. ² Nla nké nóinésosi nnéi kémee n we. Ani yē lē ke Kirisi uu ró ní la uu unfaa kpisi uu tó nnya he yare inyónsese, Uléécáa uu i yósu rísone.

³ Lē kái ne n sá re liké Uléécáa sipipi kecopre n we ye nní: Méwoo méwoo pinósiwéláa ne mékperinkpewai née memá nnáápi nkó ríka rín kape nkpani nókenécopre n we. ⁴ Ai kó ne sá re noké asímé kópe née inírísímé née akpéri kópe m má. Ai nyamí. Amá Uléécáa ipakare nmane iké n we. ⁵ Ani kó rísone re méwoo méwoo mewai ute úka ne úkperinkpekóó úka ne memá nnáápi ukó úka úu lē ke Uléécáa ne Kirisi api piyóopi kémee ne pipisoi m mé kémee líka yenune. Memá nnáápi pó ne kó piléenyónse pico le.

⁶ Ani kape tíye unyine uké nwoosímé ne nó kíraaase. Lē nnéi nnya ke Uléécáa kuwoi aku písoi pee ápi u m pakarelē kecáá we. ⁷ Lē nnya, nó ne pē áni kape ríka kémee m pénélē. ⁸ Nó pee mekee mesei kunjaha-i wele. Nó nkpeni nó ne Upíima kupéneco nnya meté-i wele. Lē nnya, ani n sone liké n nyíselē te nó metéi sipipi le. ⁹ Likumúnjé re lelee ye metéi kémee n léeme lee nfanare ne nsímesei pitiki ne aseí. ¹⁰ Lē nnya, ani n wéési noké lelee ne Upíima n sá n nyu. ¹¹ Nó ne kunjaha kémee mewai áni kape ríka kémee m pénélē, amá ani ye me yámne. ¹² Mesei sei lē ke písoi pē api meyaan n wai písimé ricuruu ye iseí wele. ¹³ Amá pi ye pin pimewai mē n yámne, me ye metéi kémee léemele ame kúcere wai. ¹⁴ Lē nnya kapí maa re:

Pó nkó póo nní ní laní, a yisi.

A pikpókpo kémee yisi

Kirisi uké pee metéi pó nyíse.

¹⁵ Lē nnya, ani nónnésé kecáá musí rísone. Ani kape n sone yare piníri, amá ani n sone ne mewéeseho. ¹⁶ Ani kape tíye ituje iké méwoo n tósu, li we re siyáa nsí-i kari nní ní we ási nyamí. ¹⁷ Lē nnya, áni kape meníri n tú. Ani riñmóópú ani Upíima mela ceru. ¹⁸ Aani kape ye píta m pomaalē. Lē ne méwoo méwoo mewai le. Amá ani tíyese Uléécáa Nfaasone nké nó n yipaalē. ¹⁹ Ani ipakare siyome ne akéhe ne siyóme ncópuri ke Nfaasone nn nó n he ne nómenécopercire n nñmóópúsenelē. Ani kefa kese ne ipakare siyome Upíima yó. ²⁰ Ani ye ntpá piyei ne ntpá yo kémee Saa Uléécáa pónese ne Urópiima Yeesu Kirisi rinryiri.

Pinósi ne pipila mewee

²¹ Kirisi ipakare kani m má nnya, ntpá úye uké uco n waiselē. ²² Nó pinósi, ntpá úye uké uula n waiselē yare kuu Upíima n waiselē. ²³ Li we re utisi yee unósi uwéése yare ke Kirisi uu Uléécáa icápine nnéi uwéése meco. Iyee uipije, uyee iriyu. ²⁴ Lē nnya, ntpá unósi úye uké uula n waiselē yare ke Kirisi icápine ii Kirisi n waiselē.

²⁵ Nó pinósikó, ntpá úye uké uunósi n la yare ke Kirisi uu Uléécáa icápine ní la uu ha ne unfaa kpisi uu iyē nnya he yare inyónsese. ²⁶ U lē wale re un míní ne unsímé ne pipáálá pi m masí, piké pee panse Uléécáa pikó. ²⁷ U lē lalē Uléécáa icápine iké ukeyu-i ríyu píima m má, iké n kpáállē, ncaai rín kape ríka i n terjē née íi kape ncaai féé ríka m má. ²⁸ Limeco ke pinósikó póo yé kó pipinósi n la yare kapi pimécire ní la. Úye un uunósi n la, uricuruu kuu lē la. ²⁹ Mesei ye me re úka úu ye píkaí uipije cire niñni. Mpa úye yee uipije n nyónsese uu kó ikécáá m paflē yare ke Kirisi uu Uléécáa icápine n wai meco. ³⁰ Kari uipije ilese nnya kuu lē wa. ³¹ Li wólaalē te: Lē nnya ke utisi uu usáa ne úní yisine, u ne unósi apí ha péne api panse ipije ise. ³² Nsímé mee keló nké-i m pékaalē ye mpíima le. Ne maa re Kirisi ne uicápine nkó ye mu. ³³ Amá nǎ kam kó ne lē tee. Li pise re ntpá unósikó úye uké uunósi n la yare kuu umecire ní la, unósi póoké kó uula m pakarelē.

6

Siwá ne sipite kecáá nstímé

¹ Nó siwá, ani nópinéte m pakarelē yare ke Upíima uu ní la. Lelee ne n sá re noké wa ye lē. ² A ye upósáa ne upóni ríyu waise. Tinóo foí ye tē ke Uléécáa uu n he uu rinóo yekei. ³ Lelee re li ye ne pó sonesi aa kó ketē kecáá nfáa taa-taa yenu. ⁴ Nó siwá pisaa, áni kape násinewá kéyu m páápúse, amá ani si n céési síké kecíre wa yare ke Upíima uu ní la.

Pýosaa ne pikeikó kecáá nstímé

⁵ Nó pilási, ani ye nópinéyosaa ketē nté kecáá pakare ani aseí ne ríyu pi n waiselē yare kani Kirisi m pakarelē. ⁶ Ai pin nókenékúrí n we pin nó n nyáni nmane kani yéé lē wa yare nó lalē liké sisoipipi n láárú. Amá ani pi m pakarelē te nó Kirisi pilási nnya, ani n wéési re noké Uléécáa

mela ne kefa kese n wai. ⁷ Ani ne mpóonare pi n keisi yare Upiima pilasi. Ai kape n we yare ke-soipipi kani keisi. ⁸ Ani n nyu re rípa pò úye pòn ulási née pòn mepócíre n te, lisáne lē kaa n wa kulaa kaa sónti póké Upiima kέmεε yé. ⁹ Nό píyosaa, nóké kó limecò nópínékéikó n wai. Ani nómenécíre tí, áni kape pi n senkeε ne rikpákára. Ani n nyu re nó ne pē usaa ye keyómecaa-pò wele. Úu ye usoi keyu-i ripái uú ne n túhaane.

Kirisi ukó itópilú

¹⁰ Ntórò ye nkpéni mmú re ani nó ne Upiima kupénecò kέmεε unnañe píima kpísi aní ne m páápú. ¹¹ Ani Uléécaa itópilú nnéi kuu nó m pa kpísi aní ne kuníri apine kaku nó n wai lóó áku yé pεε nó feriyε. ¹² Ai sisoipipi karí ne tópu. Amá lelee iyóopi n tú ne lelee n-yóopinane m má ne lelee keté nté kujmaha kέmεε rínañe m má lin pekεsi karí ne tópu. Tó kó ne aníri kpákára nyεε keyómecaa-pò rí we tópu. ¹³ Lē nnya, ani nkpéni Uléécaa itópilú nnéi kuu nó rí pa kpísi, aní ne siyáa kópe kέmεε tápisi, ái yé pεε nó feriyε. Nòn n tápaałē ne kέtò-pò, líka ái yé pεε fe liké nóinépiñe riyóase.

¹⁴ Lē nnya, áni kape nóinépiñe riyóase. Ani nsímései pisímé kpísi ani waise kútampála, ani kehale-i ku n télē. Ani kó aseí pitiki kpísi ani waise kεwenitukanka. ¹⁵ Ani Nsímé Kεcire mεε ye ne nkíñiñe rí ka piyóó n la. Nké nó n we yare anééri kani tanaalē. ¹⁶ Ani ye rípa yei nónnéfatenε kpísi yare kuwenikpáncúkú kani yé ne ukpááree Setani ihime meló rí kpu. ¹⁷ Nópínéyulale piké ritópikəñ, Uléécaa Nsímé nké ritópitéhe ke Uléécaa Nfaasəne nn nó rí pa. ¹⁸ Ani ye kó lē ke Uléécaa Nfaasəne nn nó n nyíse ritiki áni ne mesére iyáhaa nnéi mpuri n yáási nòn kó u welu. Ani kape lópilε, ani nómenécíre kpísi aní pa, ani mesére ne kefa kese upikó nnéi kecáa n yáási. ¹⁹ Ani ye kó kenécáa u yáási re uké tíyese ké ye nen nnó n wúkule, ké ne ikari n céési písoi piké lelee Nsímé Kεcire kέmεε m pékaalē ceri. ²⁰ Mmē ke Uléécaa uú ne né tumme re ké nté ukeikó yeε ne urinyiri n tú. Mmē nnya kam akpanii kέmεε we. Ne lale ké ye n símisi ne ikari yare kai m pise.

Iyáhaa tórò

²¹ Unésáne kεcire Tisiiki ye Upiima ukeikó le ne aseí. U yé hapó uu lelee né n wai nnéi nó kέénkeε nóó kó ceru mmē-i kam rí we ne lē kam n wai. ²² Lē nnya kam nókenémεε u tumme re uké nó símisi mme-i kari rí we uké kó ne nóanékíñ niñukuse. ²³ Sáa Uléécaa ne Upiima Yeusu Kirisi piké pírómáreco Yeusu pikó nnéi nkíñiñe ne ríla ne nfatenε he. ²⁴ Uléécaa uké pē nnéi pεε Urópíma Yeusu rí la ái ne kέtò ípεelē nyíse.

Títelé ke Pòoli uu Filipu pikó n wóì

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Kíresi ketè kecáá, Masetuwaani ntaai kémee ke Filipu kuyu akú we. Uléécaá icápine fói ye iyè ke Pòoli uu kei n karií. Kukpaniílee-i ke Pòoli uu péε Rom kuyu-i we lin u cónjè te úu fe uké linyine wa uké kò ne Filipu pikó kecáá ripaí nnya. Uu péε n tálè te u yé fe uu upikeico tum piké ha icápine iyè tijnmóópúse piké kò inkó kó. Kírisi pikó péε Filipu kuyu-i ní we pòò ihèε Epafulotiti papò re uké Pòoli pa. Pòoli uu rítelé ntí wólu uu u pa úú ne pí pòonese. Uu kò icélaa pí papò uu kò nfatene kémee pí ηmóópúse (4:10-20).

Ifaaci iyè mekériine ye mmé:

1. Pòoli ye Uléécaá pòonese re lè kai u rincónj ye tíyese Nsimé Kecire nn kéyu sí (1:1-26).
2. Pòoli ye Kírisi pikó péε Filipu kuyu-i ní we ηmóópúselè te piké nfatene ne rinóò rise kémee inínj wa, piké kò pimécire n cepiselè yaré ke Kírisi uu umécire n kpási úú ne ró lí céési (1:27-2:18).
3. Utume Pòoli ye Epafulotiti ne Timotee tum (2:19-30).
4. Tò Kírisi nyánile re uyè kari yé fe arí ne n tálè. Utume Pòoli ye aseí ró lésele lè kuu kesoi pipi rikòkòri kake ye m má ní tíye uu péε ne Yeosu Kírisi ηmane n tálè (3). Pòoli ye Kírisi pikó rinηmóópúsele re piké mpòonare kémee n we pin nípá yo kémee iwele ne pimécire Uléécaá anipe-i wailè (4).

Iyáhaa

¹ Tóò Pòoli ne Timotee, Kírisi Yeosu pikeikó. Pépéε Yeosu nnya Uléécaá pikó m pansé pin Filipu kuyu-i we ne pépéε piicápine kecáá m pallè ne pépéε pí n léni kari rítelé ntí wólu. ² Urósáá Uléécaá ne Upíima Yeosu Kírisi piké ípéelée nó nyíse api kò nkínjine nó he.

Pòoli ye Kírisi pikó kecáá Uléécaá yáasi

³ Mpá píyei kam ye nen nókenécáá m musí, am nó nnya Uléécaá pakare. ⁴ Mpòonare kam ye ne nípá píyei kani nónnénéí kecáá Uléécaá yáasi. ⁵ Li we re hái kékorane ne neni-me kani né léni nen ne Nsimé Kecire kóónulé. ⁶ Ne nyule re nípá líké iye wa, Uléécaá yéε nní pikéi sone mpí nókenémee piwai n kóraane yé pí n nojilé hái ne kéro-pò. Lelée re hái ne keyáa ké ke Kírisi Yeosu uu n sóntí. ⁷ Simúnjé sè kaí ne sá re ké nókenécáá m má. Ne meyánsei ketóne kecire rinékínj kémee nó heelè. Likumúnjé re tó ne nnó ye Uléécaá ípéelée kuu né ní nyíse kéméé wele. Ne péε mekée Nsimé Kecire ne kóónúlenle nen nkécáá tapu re nké inínj wa. ⁸ Uléécaá ricuruu ye nyánile re lè ke Kírisi Yeosu uu nó n la meco kam nó la ne kefa kese.

⁹ Ne ye inéwele kémee Uléécaá píse re nónnéla nké n taálè mesére ani menyuwe m má, ani ye ne ceru ani lisone ne líkópe kóólene cáká-cáká. ¹⁰ Ani ye péε ne rísone túhaane. Lè kémee, nó péε n kpáíllenle ani yé ncaai nka m má keyáa ké ke Kírisi uu n sóntí. ¹¹ Yeosu Kírisi yé tíyese ani mewai sone meýá wapsi ai Uléécaá meýòopi ne ipakare kpáse.

Utume iwe ye tíyesele Nsimé Kecire nn kéyu n sí

¹² Pinémáreco, ne la re ani kó te lelee nní né n wa ye meníje lénle Nsimé Kecire nri ne meýá kóónú. ¹³ Uyòopi písóca nnéí ne nípá yei kapi nkpéni nyu re Kírisi pikéi nnya kam kukpaniílee-i we. ¹⁴ Upíima ye pinémáreco Yeosu pikó meýá péε akpanii kémee né n yé nkpéni ikari waisele pin ne piripò Nléécaasimé kóónulé. ¹⁵ Mesei ye me re kufatòí ke pico api ne Kírisi nsímé kóónulé piké ne né n kejene nnya. Amá kefa kese ke pico pòò ne nsímé mmé kóónulé. ¹⁶ Nla ke pè api ne Kírisi nsímé kóónulé pin nyu re pinékei péε re ké Nsimé Kecire kecáá atòpi n wai. ¹⁷ Amá íkejene kemúnjé ke pífoí pè pòò ne Kírisi nsímé kóónulé. Ai nfasimé sone kapi múlè. Pi lalè piké akpanii nnyé kecáá íwe íco né rikpáse.

¹⁸ Nka rín nco caai! Mpá pin n kparáálé néε in ne kefa kese, Kírisi nsímé ye kóónúlenle. Tinépóò ye láárule, mesére kari yé kò n lááru. ¹⁹ Li we re nòinéwele ne Yeosu Kírisi Nfaa mee né n léni nnya, li yé tíyese am akpanii kémee lelu. ²⁰ Lè kamí ne nnénañe nnéí m mé te líké wa lee re isei íka mpuri íi kape né li. Amá in nkpo néε in kò nfáa, Kírisi uké neni ne nípá píyei-pò inépine kémee ríyu yé. ²¹ Nen nfáa m má, Kírisi yéε nnéféa, nen kò n kpu, nkpo nn kuláa né wai. ²² Amá in te li píse re ké nfáa m má nen ne pinékei wai, am yé nkpéni céri yo kam yé wéε. ²³ Mmé ne mmé kamí ne yòone. Ne káipile ké tómpo ké ha Kírisi kémee n we. Menéla mee nípá yo n tónjaalé ye mē. ²⁴ Amá nó nnya, li píse meýikíyiki re ké ketè kecáá nfáa m má. ²⁵ Ai céreise. Ne nyule re né nónnénéí kekúrí n we nen nó léni re nónnfatene nké kéyu n sí non kò mpòonare má. ²⁶ Lè nnya, menépepo nókenémee yé tíyese ai né nnya rikòkòri piwai nó kpá aní ne Kírisi Yeosu n tikilè.

Ani n náasi re Nsímé Keciṛe nké kéyu ha

²⁷ Amá ani nse kō te lē ke Kirisi Nsímé Keciṛe nn m piṣe re ani n we ke nónínsoi ii yé n nyíselē. Lē kémeē, nen pilóólú nō n ka nēē mpá nensá nōkenékúrí n we, ké n kómei pin símisi re nō nónnénéí kemúnjé kese kpísile ani kekemeē iníj wai ca, nōn tinṵo rise má nōn náási re písoi piké Nsímé Keciṛe yosí ne nfatene. ²⁸ Ani kape tíye nópínélaaro piké linyine kémeē nōkenéwu u toise. Leleē yé pi nyíse re ncée mee ye usoi n fóm kapi tíkílē, ai kō nō nyíse re ncée mee ye usoi riyu n lo kaní tíkílē. Uléécaā kémeē kai léeri. ²⁹ Li we re Uléécaā ye nfanare nō nyíse re ani Kirisi ne kefa tene, amá ani kō uyē nnya íwe le. ³⁰ Asei kecáá, tó ne nnó tṵo nkpéni kesé náási. Ne pee nónínénpēe-i náásile. Nō kō nyule re ne ne wele nen náási.

2

Lē ke Kirisi uu umeciṛe rincépise un kō ne uwéése

¹ Ne yē te Kirisi kaní ne kefa n tenelē ye ikari nō rikpásele, unla nn nō ḡmóópúselē. Nfáasone nn nō pénelē, nōn nōmenécapecire lakaane nōn kō íwe ténaane. ² In lee ni mesei, ani rinépo larukuse meyánsi. Lē nnya kam nō piṣe re ani rísone n kómeine, nōn lakaane, nōn kefa pénelē, nōn kemúnjé kese má. ³ Ani kape ye linyine ikenjene ne méwoo ipakare nnya wa, amá ani ye nōmenéciṛe ricepiṣe aní n kpíilē te pico ye nō fele. ⁴ Nō úka úu kape ye ukulaa likó ḡmane n wéési. Ani ye kō leleē yé picō n yóriye wéési. ⁵ Ani kemúnjé kē ke Kirisi Yeesu uú pee m má kecō m má.

⁶ Mpá ke u ne Uléécaā api kékoraane-me isoi n sá, úu mmē kpísi uké ne pikéi wa uké ne umeciṛe Uléécaā múḡeisene.

⁷ Amá uyē yeē ulikó nnéi kuu m má kepire rito, uu umeciṛe ilási tani uú n we yare sisoipipi.

⁸ Kuu lē umeciṛe n waise uú n we yare sisoipipi, uu pee umeciṛe cepise uu Uléécaā pakare uú ha ne kpi. Háí kunapéékóó kecáá kuu pee kō kpu.

⁹ Lē nnya ke Uléécaā pō kō u ritaáse uu ketónē keē mpá kéye n fe kecáá u tonse uu kō rinyíri teē mpá ríye n fe u he.

¹⁰ U lē wale re keyómecaa likó nnéi ne ketē kecáá nté likó ne ketē metene likó liké ye lin tinyíri tē n kō te Yeesu, liké ipakare ne anuí kecáá riwula.

¹¹ Mpá usoi úye uké Saa Uléécaā ríyu waise uu yóó re Yeesu Kirisi yeē Upiima.

Kirisi pikó piké ketē kecáá n kpáiiilē

¹² Lē nnya pinésáne lala keciṛe, yare kaní pee nní né m pakarelē peē uye-i kaní pee nōkenékúrí ní we, ani kō nkpéni kám nní nōkenékúrí ní we wa liké lē tifaau. Uléécaā ye nórínéyu lōle. Lē nnya, ani píyulale pē kuláa waise nōn iwame ne Uléécaā riwure kémeē pikéi wai. ¹³ Li we re Uléécaā yeē nōkenémee pikéi wai uu tíyese re ani ḡmurei ani pikéi n wai liké ne umela n sá.

¹⁴ Ani nópínékei nnéi n wai inḡmúlaa ne nsímé pipásaine ápi kape nōkenécōpe n we. ¹⁵ Ani lē n we áni kape ne ncaai níka m má, ani kō n kpáiiilē nōn we yare Uléécaā sipipi nsí kecáá kápi ncaai níka n nyáni. Ketē nké kecáá písoi ye caailenle pin kō isoi kópe le. Ani pikécōpe n we yare metéí nōn kpáiiilē yare awárepi, ¹⁶ te nō nsímé mee ye nfáa n he pi palē nnya. Lē nnya, keyáa kē ke Kirisi uu n sónti, li yé ha nō nnya rikókōri né n we. Leleē yé kō mesei nyíse re pikéi mpí kaní ne nní n ḡmóópúlē ápi méwoo wa. Nnépōone rín méwoo wa.

¹⁷ Nōkenéfa kaní ne Uléécaā n tenelē ye we yare inyóonse kani u wa. Insá n kesi, pi yé né kpu menénye ame nónínéyóonse iyē kecáá kpápo. Mpá in lē né n wa, li né láárúle, tō ne nnó tóké kō kesé mpósonare m má. ¹⁸ Liké kō limecō nō n láárú, tó ne nnó ari kō kesé mpósonare m má.

Poali ye Timotee ne Epafurotiti tú

¹⁹ Ne tále te Upiima Yeesu un n ḡmurei, né nfáani Timotee nōkenémee tumpō ké nōkenécáá nkó kó liké rinékíj niḡukuse. ²⁰ Tó ne uyē mecire tṵo nōkenécáá músu. Úka ucō úu meykíyiki ne kutu nō cōlé. ²¹ Pilikó ciṛe ke pinnéi apí ne náási, piuka úu Kirisi Yeesu kulaa wéési. ²² Nsínécúruu ye nyule lē ke Timotee uu n nyíse re u aseí utē le. U umeciṛe Nsímé Keciṛe pikéi kémeē pale. U kenémee keisile yare ke usoi uu ye ne usáa n keisi, tó ne uyē arí ne Nsímé Keciṛe kónú. ²³ Ne tále te nen píyei n yē lē kaní ne kēto n tenene, né nōkenémee u tumpō. ²⁴ Ne kō ne Upiima tále te né nfáani rinécúruu hapō am nō lóólú.

²⁵ Ne nyáni yare né urómáreco Epafurotiti nōkenémee pesepō. Tó ne uyē tṵo keisi tōn Nsímé Keciṛe ináá náási. Nō pee kenémee u tummele ani mpá yo u cōnse re uké ne nnécōj kémeē né come. ²⁶ Li meykíyiki ripóo u we re uké nónnénéí yé. Kapi u n símisi re nō ukufōj kō, li u ricōjle. ²⁷ U meykíyiki kufōj finle uu nkpō heire. Amá Uléécaā uu íwe u tēni. Ticuruu ái umeciṛe kuu íwe tē, u kō né íwe ténle re nnépóocai rín kape n kpálē. ²⁸ Lē nnya kam yóone re ké nōkenémee u pesepō nōké u yē liké nō larisi ai kō né mpóocai hasu. ²⁹ Lē nnya, ani nō ne Upiima rinṵo rise kémeē ne mpósonare píima kémeē u yosí. Ani ye písoi mpí nnéi pee umecō ní

we ríyu waise. ³⁰ Li we re Kirisi pikéi nnya kuú pɛɛ kpine. U nkɔɔ yosile uké ne né lé kei káni yé n fe nóké né lé.

3

Lɛ kapi ye Uléecaa kémeɛ aseɛ rintiki

¹ Pimárecɔ, lɛ nnya líkɛ nkɔɔpɛni nó n láárú re nɔ ne Upiima rinɔɔ rise kémeɛ we nnya. Ai né cɔɔɔlɛ te ké mmɛ kam piwóle nó m masí piwóle nó rikpá. Nónnɛsɔne ye mu re ké lɛ piwóle nó rikpá. ² Ani nómenɛcɛre ne pikeikɔ kpááree tí. Pi sipɔpi ne asele fe. Ai lɛ kapi piké kecáá n céési lɛɛ piké yíkíyiki, ³ tɔɔ meyíkíyiki kélɛ, áí pɛ. Tɔɔ Uléecaa Nfaasɔne ne upikéi wai. Ai ketónɛ ké ke kunéyú inyekii ii né n heelɛ kam ne tálɛ. Li rikókɔri rɔ wɛle re tɔ rinɔɔ rise kémeɛ ne Kirisi Yeesu we. ⁴ Né nɛ pɛɛ fe aní ne ketónɛ ké ke kunéyú inyekii ii né n heelɛ n tálɛ. In te pinyine ye músu re pi yé fe apí ne ketónɛ ké ke pikuyú inyekii ii pi n heelɛ n tálɛ, néɛ ye pɛɛ lincee m má ai mɔpá úye tásu. ⁵ Pi né mǎrile apí keyáa páha-paha tunjé né ké. Ne Isirayɛli ukɔ yíkíyiki le, Pɛnyamɛɛ mpuri ukɔ. Ne U-epiree le, Pi-epiree pɛɛ kɔ né mǎri. Ne Pisuiɔi isé metiki kémeɛ Ufarisi le. ⁶ Ne kéyú toi kam ye pɛɛ ne Kirisi pikó n wéékuselɛ. Pisuiɔi isé pitiki kémeɛ, ám pɛɛ ncaai nka má kapi yé ne né n túhaane. ⁷ Lɛ kam pɛɛ nní n kpíilɛ te kuláa líkɔ kam kɔ nkɔɔpɛni Kirisi nnya nǎni re kelólɛ ye ke. ⁸ Ne nkɔɔpɛni ricuruu mɔpá yo kpíllenle yare likpárákɔɔ. Unépiima Kirisi Yeesu kam meyíkíyiki n nyu ye né tásí mɔpá yo. Úyɛ nnya, ne ñmureile am mɔpá yo fómni. Kirisi ñmane yeɛ kenémɛɛ ríyu má. Ne litáɔɔ nní nnéi kpíllenle yare ayúii ké ne Kirisi n yé nnya. ⁹ Ne la re tɔ ne Kirisi tákɛ rinɔɔ rise m má. Am aseɛ ute re ne isé tikilɛ nnya, amá ne aseɛ ute le re ne Kirisi ne kefa tene nnya. Uléecaa kémeɛ kai léeri re usoi uké ne nfatene ritá úu ne panse aseɛ ute. ¹⁰ Likei lise lise ripɔɔ né ní we lɛɛ re ké Kirisi ceri ké kɔ rínanɛ mme mɛɛ pikɔkpɔ kémeɛ u n yukuse yɛ, ké uíwe ícɔ li ké kɔ unkpɔ nɔ kpu, ¹¹ nen ne tálɛ te Uléecaa yé pikɔkpɔ kémeɛ né yukuse.

Lɛ ke usoi uú ne pitule n nááɔɔ

¹² Am la ké re ne lɛ kam ne pitule n nááɔɔ piyéne masile néɛ ne pipanse masile usoi nkɔ yeɛ úu ncaai nka m má. Amá likei lɛ kam ne piyóɔ nááɔɔ. Li we re Kirisi Yeesu ye né kɔ piyóɔ masile. ¹³ Pimárecɔ, ám te ne inéhéé piyóɔ mǎálenle, amá likei lise kam n wai ye re ne lelee n tɔmpɔ paleile nen pɛɛ lelee kéyú-pɔ ní we ne pitule nááɔɔ. ¹⁴ Lɛ nnya, ne nááɔɔ re ké tu ké inéhéé yosí. Uléecaa ye rɔ séi re tákɛ Kirisi Yeesu ne ritiki tákɛ ha keléecaa-pɔ i yosí.

¹⁵ Tɔ mɔpá nnéi tɔɔ nní Kirisi kupénɛcɔ kémeɛ m pelaalɛ, tákɛ menéɔ mmɛ m músu. In te nkenémújé ye linyine kémeɛ ne kenékɔ kóólɛlɛ, Uléecaa yé tíyese ani nsímɛsei kom. ¹⁶ Mɔpá lin íye n we, kei kari nkɔɔpɛni nní n tu, li pise re tákɛ nsé tipéne tákɛ ne kéyú n sí.

¹⁷ Pinémárecɔ, ani menéɔ n wai. Ne lɛ kani yé n sɔne pinyíse nó masile ani yénu. Lɛ nnya, ani pepɛɛ menéɔ n sɔne inípeɛ n tapaalɛ non ne sɔne. ¹⁸ Mesére kam nsímɛ mmú nó símisi. Mánini ne rikíj kam kɔ nkɔɔpɛni ne písímɛ nó n kpálɛ te písoi meyá pɛɛ pinsé kémeɛ nyíselɛ te pi Kirisi kunapéékɔɔ pílaaro le. ¹⁹ Kelólɛ ke lipite pɛ apí yé ne kɛtɔ kpu. Píaloí nyee piuleecaa. Lelee yé pɛɛ isei pi n wa kapi ne meníjɛ rikókɔri wai pin keté nté líkɔ ñmane kecáá músu. ²⁰ Amá tɔ ne keléecaa-pɔ kuyú pikó le. Kei-pɔ ke Upiima Yeesu Kirisi kam m mé uú léerine uké Urýsulale. ²¹ Uyee iróɔɔpɛnɛ nyí ye nní isei ní we consene iké ne uikɔ yeɛ ríyu m má menyíne n we. Unnanɛ mmɛ kuú ne mɔpá yo kecáá iyóɔpi n le kuú ne lɛ waine.

4

¹ Pinémárecɔ lala, li ripɔɔ né wɛle re ké piyéne nó rikpá. Nɔɔ nnépɔɔnare, nɔɔ kɔ ríyu né waiselɛ. Lɛ nnya pinémárecɔ lala, ani lɛ n keɔaalɛ, nɔɔnínɛpɛnɛ íi kape nó ne Upiima kupénɛcɔ kémeɛ riyɔɔ.

Pɔoli ye Filipu pikó masɔhɔ kpálɛ

² Nɔ Efoɔti ne Sentiki kam ñmóɔpúsɛlɛ te ani rinɔɔ rise m má non ne kesé Upiima tikilɛ. ³ Pɔ unékeico kecire ye kefa kesɛ ne n keisi kam pise re a pi lé. Kesé ke tɔ ne pɛ ne Kelemaa ari Nsímɛ Kecire ináa náasi ne pinékeico picɔ anyiri nyee nfáa ritelé * kémeɛ ní we.

⁴ Liké mesére nó n láárú re nó ne Upiima kupénɛcɔ kémeɛ we. Am kɔ kpá re líkɛ mesére nó n láárú.

⁵ Ani tíyese písoi nnéi piké nónnɛnare kecáá n nyu, Upiima ye nnyáa waimɛle. ⁶ Ani kape ye líka nfasímɛ tónɛ. Amá ani ye mɔpá yo kémeɛ Uléecaa yáasi ani lɛ kai nó m pise u pise, ani ye kɔ u pɔnɛse. ⁷ Lɛ kémeɛ, Uléecaa yé unkinɛnɛ kpísi uú ne nɔánékíjɛ ne nɔsinémújɛ n yekeilɛ nó ne Kirisi Yeesu kupénɛcɔ kémeɛ. Unkinɛnɛ mmɛ ye lɛ nnéi ke usoi uú ye ní músí fele.

* 4:3 Nfáa ritelé yeɛ ritelé te-i ke Uléecaa u pepɛɛ Yeesu n tikilɛ anyiri n woi (Mýene 3.5).

⁸ Pimárecɔ, ntórɔɔ kam yé nó m maa mee re le nnéí lee aseí líkó ne le nnéí lee líyukɔs ne le nnéí lee ne n sá yare kai m píse ne le nnéí lee n cáká-cákálē ne le nnéí lee ne n sá re piké li n la ne le nnéí lee ne kuɔmurei n sá ne le nnéí lee isoi sone líkó ne le nnéí lee kupakare ní we líké nósínémúnjé líkó. ⁹ Ani le kam nó n nyíse ne le kani kenémee n kpísi ne le kani n kó ne le kani né n yé nen wai ne n yíraane. Kei ke Uléécáa yee ye nkínjine n he uu yé pee nókenémee n we.

Pooli ye Filipu kuyu pikó pɔone

¹⁰ Li tó ne Upíima kupéneɔ kémeé né láárúle meyíkíyiki. Li né larisile re nó ko nk péni ncée yē ani kenécáá léise. Ai re no pee kenécáá paleilē, amá ncée rín peé we noké ne né n lé. ¹¹ Ai linyine kam la nnya kam le símisi. Ne nyule le kai yé né n láárú, nípá nen ní-ye kémeé n we. ¹² Mpá nensá líka m má nēe lin memá píima-i kaní we, ne menécíre pímulú nyule. Ne linnéi ne nípá yei, nkú kémeé ne ilepi kémeé nyule le kam yé n wa. Nen liluke-luke m má nēe nkú nn né n we nēe nípá yo in ne né m pom nēe lin né m párlē, li ne né sále. ¹³ Uyee linnane né n he nnya, ám yé líka pɔone. ¹⁴ Mpá ne le, kani nni inéwe kémeé né n come, li nyamle.

¹⁵ Ns Filipu kuyu pikó, nórínécúruu ye nyule re kari Nsimé Kecire piyóó n kóraane ne Masetuwaani keteni-i yisile. Nsínécápine memáá, íka ico li inéhéé ne linélale-lale kémeé né lé. Nsomenécíre nó né lé. ¹⁶ Háí kumúnjé kpe-i kaní pee Tesaloniki-po ní we, no pee meté kesē lelee né m párlē né páaipole. ¹⁷ Aai re ihēe kaní la nnya kam le símisi. Ne lalé líké nó lé nólínékó líké Uléécáa kémeé rifuu. ¹⁸ Ne lalé ké nó símisi re ne le nnéí kaní ne Epafurotiti n tumme yosile. Ai kusa piye. Ne nk péni le nnéí lee pee né m párlē mále ai faau ricurru. Nsínēheé nnyí ye we yare inyónse kapi tulaali meɔ nmaasi, ianyɔ kekpáhápi ken Uléécáa nsone láárú uu ko i yósu.

¹⁹ Unéleécáa úu líka paalē. U meyópi mále. U yé ne Kirisi Yeesu ritiki uu le nnéí lee nó m párlē nó pa. ²⁰ Urósáa Uléécáa uké nípá piyei-po meyópi ne ipakare n te. Amí.

Iyáhaa tɔrɔɔ

²¹ Ani pepee Kirisi Yeesu nnya Uléécáa sipipi m panse nnéí yáási. Pimárecɔ pee kenékúrí nté ní we ye nó yáási. ²² Uléécáa sipipi tɔrɔɔ nnéí see nté ní we pɔ ne ko nó yáási, aí ne tósu pepee Sesaa keyo-i n keisi. ²³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípeeléé nó nyíse.

Títelɛ ke Pɔoli uu Kolɔasi pikó n wóí

Lelee rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Pɛɛ mekɛɛ Asii ketɛ kuwélé kunyine kɛmɛɛ ke Kolɔasi kuyu akú we. Ai Pɔoli ricuruu yɛɛ Kirisi icápine yɛɛ Kolɔasi-i ní we karií, amá uukeyico unyine kapi yɛ n sée re Epafrasi yɛɛ kei Nsimé Kεcire riyóó (1:7, 4:12). Kukpaniilee-i ke Pɔoli utú pɛɛ Róm kuyu-i we Epafrasi utú ne weri uu ncóη mee ní we u kεenkeɛ. In n la, Epafrasi yɛɛ yé Pɔoli n símisi re pisoi féé yɛ icélaa kópe kei célaankeɛ. Lɛ nnya kuu rítelɛ ntí pi woi uké nfatene rikui kεcire pi léise. Pikireki ifasimé ne Pisuiifi inyekii kapi pɛɛ Kolɔasi-i pi céesi. Amá icélaa iyé yɛ pɛɛ ne Yeesu ikó memúí wɛle. Amá Pɔoli uu nyíse re Yeesu yɛɛ ḿpá yo kɛmɛɛ Upíima.

Ifaaci iyé mekériine yɛ mmé:

1. Títelɛ tɛ kekoraane ke keyóme kenyine ake Kirisi ríyu waise re ketɛ nnéi ne Uléécaá icápine upiima (1:1-2:5), (1:15-20). Kolɔasi pikó kecáá iwɛle yɛ wɛle keyóme kɛ ake kelene tiki (1:3-14). Keyóme kɛ kepirɛ ke Pɔoli uu pɛɛ lɛ kuu Uléécaá icápine kecáá n náasi nkó wa (1:24-2:5).
2. Uu pɛɛ limemáá Kirisi pikó pɛɛ Kolɔasi-i ní we maa re piké pimεcire tí (2:6-23). Api kape pɛɛɛ inómesimé n célaankeɛ ne kutu n colé. Amá piké nfatene kapi ní yosi kɛmɛɛ n we.
3. Títelɛ ntí yɛ ko icélaa kapi yɛ ne Uléécaá icápine kɛmɛɛ ne pimáreco kecɔpe ne pisoi kecɔpe isoi fale n li palenle. (3:1-4:6).
4. Pɔoli yɛ uiyáhaa papalé (4:7-18).

Iyáhaa

¹ Née Pɔoli yɛɛ Uléécaá mela kɛmɛɛ Kirisi Yeesu utume m panse, ne urómáreco Timotee. ² Nó ke Uléécaá uu n wée non Kolɔasi-po we, non Kirisi ne kefa kεse tikilɛ kari rítelɛ ntí wólu. Nó Kirisi kɛmɛɛ pirómáreco kεcire le. Urósáa Uléécaá uké ípɛléɛ nó nyíse uu ko nkínɔnɔhe nó he.

Pɔoli yɛ Uléécaá pɔnɛse

³ Tó yɛ tɔn Urópíima Yeesu Kirisi usaa Uléécaá n yáásine, tó yɛ ḿpá píyɛi nókenécáá u pɔnɛsele. ⁴ Mesei kari nónnésimé kó tɛ no ne Yeesu Kirisi kefa tenelenle, non pɛ́ ke Uléécaá uu n wée la ⁵ re nó mé tɛ nó lɛ ke Uléécaá uu keyómecaa-po nó n yekeilé yasi nnya. Nsimé Kεcire mee aseí m má mee pitá pɛ́ nó símisi. ⁶ Ai nókenémɛɛ ηmane ke Nsimé Kεcire mmú nn tuipo. Ketɛ nké nnéi kecáá kapi n kó. Ḿpá yɛi knn tikóónú nn ko pisoi isoi conse. Lɛ knn ko nní nókenémɛɛ wai hái keyáa kɛ-me kani Uléécaá ípɛléɛ n kó ani céru re aseí yɛ nyɛ. ⁷ Urósáne ne urókeico Epafrasi yɛɛ nsimé mmé nó céesi. Asei kuú ne Kirisi pikɛi nókenémɛɛ wai. ⁸ Uricuruu yɛɛ ró símisi re Nfáasone rín kusa ríla nó he.

⁹ Lɛ nnya kari nókenécáá ḿpá píyɛi keyóme yáási hái karí ne nónnésimé n kó. Tó Uléécaá wɛlu re uké tíyɛse unfaasone nké mewéssesho meyá nó he nn ko umela rísonɛ nó céreise. ¹⁰ Kei ke nóinɛsoi kani n le ii yé pɛɛ Upíima ríyu waise re nó lelee ne u n sá wai nnya. Lɛ kɛmɛɛ kani yé pɛɛ mewai sɔne mmé ncɔpuri n wapisí ani ko Uléécaá n ceru non ne kényu sí. ¹¹ Unnahe mee rín ncɔ m má nké nó papukuse ani ḿpá yo kɛmɛɛ m purú non kahari. ¹² Ani mpóonare ne Sáa Uléécaá pɔnɛse. Uyɛɛ tíyɛse kani yé fe ani lisone kuu uiyɔopi metéí kɛmɛɛ pɛ́ kuu n wée n yekeilé yenu. ¹³ Uyɛɛ kunmaha ute anipe-i ró lése uu ukepipi lala iyɔopi kɛmɛɛ ró tónse. ¹⁴ Ukepipi kɛ́ kuú ne ritiki uu ne ilási kɛmɛɛ ró lese uu ko kɛ́ nnya aróképe ró sárei.

Kirisi isoi ne upikei nstmé

¹⁵ Uléécaá úu kúyɛne we. Ukepipi kɛɛ umewee kapi yɛ n yé. Lɛ nnéi ke Uléécaá uu n wa kecɔpe uyɛɛ lifoi uu ko ḿpá yo fe. ¹⁶ Uyé kuú ne ritiki uu ne keyómecaa-po ne ketɛ kecáá ḿpá yo wai. Lelee kúyɛne rí we ne lelee ái kúyɛne rí we kuu wa. Uyɛɛ piyóopi wéese ne pipíima ne pisírísá ne ḿpá yo yɛɛ rínanɛ m má wa uu ko linnéi uanipe-i wai. ¹⁷ Uyɛɛ ufoí we ḿpá yo ai kelene n we. Uyé nnya ke ḿpá yo ai ko we lin nyamí. ¹⁸ Lɛ nnya uyɛɛ ipiɔe riyu, ipiɔe iyɛɛ Uléécaá pikó icápine. Uyɛɛ isoi fale kekoraane. Uyɛɛ mefoí nkɔpó kɛmɛɛ yisi uu nfáa teneciré yénu. Uyɛɛ ḿpá yo kɛmɛɛ ufoí uu pɛɛ ne ḿpá yɛi ufoí. ¹⁹ Li Uléécaá ripó wale re uké uisoi nnéi ne ukepipi kɛmɛɛ n we, ²⁰ uké ko ne ke ritiki uké u ne ketɛ nké ne keyómecaa líkó nnéi kecɔpe nsimé nyóonse líkɛ pɛɛ kemekó-i n we. Ményɛ mɛ́ ke ukepipi ake kunapéékóó kecáá n kaonu kuú ne ritiki uu ne nkínɔnɔhe weri.

²¹ Nɔ pɛɛ mekɛɛ-me nósinémúnjé kópe ne nómenéwai kópe nnya ne u tɔlaalenle non ko upilaarɔ. ²² Amá Uléécaá yɛ ukepipi nkɔpó ne ritikilɛ utú ne nó ne uyé kecɔpe nsimé nyóonse. Ke pansɛle kesoipipi ake kpi. Lɛ nnya, nɔ nkɔpéni ukeyu-i upisoi le pɛɛ n kpáíilɛ ápi ncaai ríka má, ápi ko ríka ne pi cési. ²³ Lɛ nnya ani nkɔpéni nfatene kɛmɛɛ inínjɛ karií ani n taalé. Ani kape

Nsímé Kεcίρε ne ketaa wa. Mmē kari ne tálē tōn ne mē. Ketē nké nnéí ke nsímé mmē nn tikóónu. Lipikei ke né Póoli am wai.

Póoli pikei ne uináa nstmé

²⁴ Li nkpéni né láárúle re ne nōkenécáá íwe le. Né ne ko lē lénile re íwe mesá mē kari yé n fe ari Kirisi kémee le áme kape ripári. Kirisi ipiñe yee nní pē ke Uléécaá uu n wée icápine. Pē nnya kam íwe le. ²⁵ Uléécaá ye upikei kémee né kpsíle uu né forii re ké ne unsímé nnéí nó kam. ²⁶ U pēe mekke icōpuri nnéí kémee nsímé mmē pesile. Amá u nkpéni pē kuu n te n cereisele. ²⁷ Uléécaá ye lalē piké nsímé mēe m pékaalē mpiye ne nkulaa ceri piké pi símisi. Lipéké-peké lee nní re Kirisi ye nōkenéméé wele. Uyē nnya kani tálē te nó kam ani Uléécaá meyoopi kémee loni. ²⁸ Kirisi rinyiri kari yóólē. Mpá úye kari mesahō kpálē tōn kō céési ne mēwéesesahō kari m má nnéí. Tō lē wai re rípa úye uké Kirisi kupéneco kémee papisi nnya. ²⁹ Lē nnya kam ne pikei ñmóópulé, nen náási ne Kirisi nnañe kuu né n he nn né síkai ne rikōho.

2

¹ Ne la re ani kō te atōpi kam nó ne Lawutisee pikó kecáá n wai ne mpí nnéí pēe ápi kenéyu n yénaalē kecáá ye apíima le. ² Ne la re piké ikari meyá wa, piké rinōo rise m má pin lakaane, mesahō meké meykíyiki meyá pi n tulaalē apí ne lē ke Uléécaá uu pēe m pékaalē ceru. Lipéké-peké lelee Kirisi. ³ Ukemeé ke mēwéesesahō ne Uléécaá picere lisōne nnéí ai pékaalē. ⁴ Uka úu kape ne n fe uké nnóolari ne nó n kíraaase nnya kam lē nó símisi. ⁵ Mpá kám nní nōkenékúrí ní we, ne nōkenécáá músule lin né láárú re no ñmóópulenle non Kirisi nfatene kémee iníñi kariilē.

Kirisi ñmane yee ye nfáa he

⁶ Lē nnya kani nní n ñmureí re Kirisi Yeesu yee Nónunépiima, ani ukupéneco kémee nónínsoi n le. ⁷ Ani ukusenco kémee iníñi karií ani nónínsoi nnéí kéméé ne u n tálē. Ani lē kapi nó n céési m múílē, nónínpiñe íi kape píkaí nfatene kémee riyōo. Ani ye kō u pōonese meyá.

⁸ Ani nōmenécíre tí úka úu kape kesoimunjé ne nó kíraaase uké kuyúí nó tá méwoo. Ketē nké kecáá líkō ne písoi inyekii ke kesoimunjé kē ake tíkilē, ái nkpáni Kirisi. ⁹ Masei sei ke Uléécaá uu Kirisi ipiñe kémee we ne umesaá nnéí. ¹⁰ Mpá yo mpuri kani ukupéneco kémee yé ne limesá nnéí. Uyee iyóopi ne rínañe nnéí fe.

¹¹ Nó ne uyē kupéneco kémee kani riké. Ai usoi kunipe kpeé nó riké aku isare nōkenécáá tólu, amá Kirisi meké kani kelé. Lelee re u akópe nnañe kémee nó lésele. ¹² Kapi míni nó n wóle, li wa yare no kpule api nó ne Kirisi kulesi. Nó ne uyē nóo kō nkpo kémee yisi. Kani ne kēfa n tenelē te Uléécaá ye rínañe mále nnya kuu nkpo kémee u yukuse. ¹³ Nōanékové ne nōkunékéciré nnya kani pēe mekke Uléécaá inípe-i we yare pikpākpo. Amá Uléécaá ye nkpéni ne Kirisi ritikile uu ne nfáa nó he u arókové nnéí ró sárei. ¹⁴ Títelē tee pēe isé kémee n wólaalē tin akópe kari n wa nyiselē kuu kpísi uu kunapéékoó kecáá karií tinkó nn tene. ¹⁵ Uléécaá ye kelécaá-pō ne ketē nté kecáá iyóopi nnéí nnañe yosile uu kunapéékoó kecáá i feriyē uu ne riwúí kémee isei i waise, uu i pulu yare pikpaniikó pin ne Ukepipi kēe n feriyē nnoñ kémee sóne.

¹⁶ Lē nnya, úka úu nccé má uké nólnínlúke-lúke née nólnínírfé-niré née nōanényá melúke née lē kani ye iwáre fale meleeme-i n wa née kewénteγaa kecáá nsímé nnyine ne nó cési. ¹⁷ Lē nnéí ye lelee kepíre n weme kumíri le. Liyíkíyiki ñmaa tee Kirisi. ¹⁸ Pinyine ye kparálē pin pisimúnjé cire me rikókari wai re pi pimécire ricépisele, amá pin pēe pilécaatumē yáasi pin kō písílaré ne kutu colē. Ani kape tíye lipite pē piké akópe nó pa. Li we re pisimúnjé cire kapi ne pikei wai. ¹⁹ Api ne Kirisi tálē, in kō ne uyee ríyu. Uyee ipiñe kpínii. Uyee tíyesele ke akōho ne itá íi cópiinelē, Uléécaá u pēe ne ipiñe iyē peluse.

Usói nkpo ne umeyise u ne Kirisi kupéneco kémee

²⁰ Nó ne Kirisi ye kpule, áni kō nkpéni ne ketē nté líkō kutu colē. Yo nnya kapi yé kō ne nó m písei re ani ketē isé ritikí yare insá n we, áni yé nfáa wa? ²¹ Pi ye nó maa re: “Kape nní kpsí”, “kape nní rilélé” née “kape nní rica”. ²² Pi ye lē nnéí ne keisile ai weri ai liketo tulu ai caai. Sisoipipi see líisē ne líicélaa iyē leseme. ²³ Isé ne icélaa iyē ne píse re usoi uké umela kémee Uléécaá yáasi uu ikóhó meyá m má, úu kape uipiñe n narési. Li usoi meye-ne nkpáni yare mēwéesesahō líkō linyine ye ni. Amá kuláa kúka áku kémee we. Usoi lilala ye ni.

3

¹ Nó ne Kirisi kupéneco nnya, li wa yare nó ne uyē nóo nkpo kémee yisi. Lē nnya, keyómecaa-pō líkō kani yé wéési, kei ke Kirisi uu Uléécaá kulúke-lúke-mē káyukóstone-i n tú. ² Keyómecaa-pō líkō nkó nké nó n we, ái ketē nté líkō nkó. ³ Nó pikpo masile, nónnéfáa nn Kirisi kéméé we nn ne Uléécaá-i pékaalē. ⁴ Uyee nónnéfáa. Keyáa nké kuu n sónti, nó ne uyē nóo kō umeyóopi kémee wene.

Isoi fale ne ikpure kecáá nstmé

⁵ Lē nnya, ani ketē nté likó lee nónínépiñe-i ní we kpu. Lēlee nní: Mémare kpááree ne mékperinkpewai ne méla tóné-tóné ne mewai kópe ripóo ne memá nnáápi. Memá nnáápi pó ne piléenyónse picó le. ⁶ Mewai mé mpuri nnya ke Uléécaá kuwoi aku pepere pipakare u n yúlu kecáá wéme. ⁷ Liméca kaní pee wai, péé uye-i kaní pee akópe nyé kémeé ní we.

⁸ Lē nnya nóké kó nkpéni lē nnéí fóm: Kuwóí ne mesewai ne rikpákárá ne picó alē ne iseicirisimé yee nónínéno-i n léenti. ⁹ Nó mpí nó nní nónínésoi kpure ne imewai kópe n lése ani fómni, ¹⁰ ani isoi fale kpási ani tani yare ketúkanka, áni kape nkpéni nómenécepe cire nnóome n wapaane. Nó nkpéni písoi fale le ke urówai Uléécaá uu mesére n nyóonse nóké ne menyíne u n wa nnya. U la re nóké kó meyíkíyiki u ceri. ¹¹ Ai nkpéni we re nkó úu Usuifi, nkó yee Usuifi, néé nkó ye kélé néé nkó úu kélé néé nkó ye usohóo néé nkó ye úyuymòhòkó néé nkó ye ulási néé nkó ye ne uripóo wele. Kirisi yee pinnéí kémeé mpá yo.

¹² Nó Uléécaá sipipi le. U nó wéele un nó la. Lē nnya, ani íwe n ténaane non kusoi wapaane, ani ye nómenécíre cepise ani m purú non kó ninjú. ¹³ Ani m múfínelé nsoné, mpá úye uké ye ucó sári. Uye un ucó ne nsímé m púnne, ani ye sárikeene yare ke Upiíma uu nó n sári meco. ¹⁴ Ani líkēcáá ríla rikpápo. Nla mee yé tíyese ani nsoné m pénelé, ani rinóo rise wai. ¹⁵ Kirisi uké nkínñiñe nóanékin kémeé wa. Nkínñiñe mmē kuú ne nó sée re ani ripéne ani wai usoi use. Ani ye mesére u pónese. ¹⁶ Kirisi nsímé nké ne nlihone nnéí nókenémee n we. Ani n lénaane non kó célaane ne mewéésesehó kani m má. Ani kefa kese ne ipakare siyome ne akéhe ne siyóme ncópurí ke Nfáasone nn nó n he ne ríyu u waise. ¹⁷ Non ye n símisi néé non n keisi, ani ye Upiíma Yeesu rinyiri ne mpá yo n wai, ani ye ne u tiki ani ne Sáa Uléécaá pónese.

Usoi ne ucó kusenco nsmé isoi fale kémeé

¹⁸ Nó pinósi, mpá úye uké uula n waiselé yare kai Upiíma kémeé m pise.

¹⁹ Nó pitisi, mpá úye uké uunosi n la. Ani kape ne kéyu pi m páápu.

²⁰ Nó siwá, ani ye mpá yo kémeé nópinéte m pakarelé. Lēlee ne Upiíma sá.

²¹ Nó siwá písaá, áni kape siwá kuwóí n waise. Insá lē, siapóo yé caai.

²² Nó pikeikó, ani ye mpá yo kémeé nópínékeisaa keté nké kecáá m pakarelé. Ai pin nókenékúri n we pin nó nyáni ñmane kani yé pi m pakarelé. Amá ani ne kefa kese pi n keisi Upiíma kani m pakarelé nnya. ²³ Mpá yo kani wai, ani ye li n wai ne kefa kese. Upiíma kani li wai, ái sisoipipi. ²⁴ Ani n nyu re líihéé ke Upiíma uu nó m pane yee lisoné lē kuu n yekeilé un ne upikó mé. Kirisi yee Upiíma. Uyé kani pikei pē wai. ²⁵ Lē nnya, úye un mewai kópe n wai, meihéé kuu yénune. Uléécaá úu ye usoi keyu-i ripáá, amá aseí kuu tíkilé un ne túhaane.

4

¹ Nó piyósaá, ani n nyu re nó ne kó keyómecaa-pó ute mále. Lē nnya, ani ye nópínélási nsoné m múfíle non lelee ne n sá pi wai.

Páoli ye Koloosi pikó mesohó kpálē

² Ani ne piyómeyáhaa n ñmóópúlē, áni kape lópilē, ani ye kó Uléécaá pónese. ³ Ani ye kó kerócaá keyóme yáasi re uké ntósimé ncéte tápile tóké Kirisi nsímé mee pee m pékaalé picó riyóó. Mmē nnya kam nní akpanii kémeé we. ⁴ Ani u pise re uké tíyese ké ye unsímé mmē tiyóó yare kai m pise.

⁵ Ani mewéésesehó m má non ne mptí pee ápi Kirisi pikó ne sóne. Ani kape tíye itunje iké méwoo tene. ⁶ Nónnéhóosimé nké mesére n láárú nn kó ríyoriye má, nn kó kutu kúco we. Ani ye ceri lē kani yé mpá úye rinóo n yási.

Iyáhaa tóroo

⁷ Tisiiki ye unémáreco lala ke cire le un kó aseí ne Upiíma pikei wai. U kó Upiíma pikei kémeé unéséncó le. U ye lelee né n wai nnéí nó kéenke. ⁸ Né nókenémee u tumpo uké nó símisi mmē-i kari ní we, uké kó nóanékin niñukuse. ⁹ U ne nókunéyu ukó use, urólala kecire Onesim kam tumpone piké lē nnéí lee nté n wai nó kéenke.

¹⁰ Tó ne Arisitariki tóo akpanii kémeé ní we ye nó yáasi. Parinapasi umareco kepipi Mariki pó ne kó nó yáasi. Uyé nsímé kapí pee nó tee re un nókenémee n tuipó, ani u yosi nsoné. ¹¹ Yeesu kapi ye kó n sée re Yusuutu si pó ne kó nó yáasi. Pisui fi pē ñmane pee Uléécaá iyóopi pikei kémeé né léni. Pi ikari né waiselé nsoné. ¹² Nókunéyu ukó Epafiraasi ye nó yáasi. U Kirisi Yeesu ukeikó le yee mesére upiyómeyáhaa kémeé nókenécáá n náási re áí kape nó ne Kirisi kupéneco kémeé nó riyóo, ani kó mpá yo Uléécaá mela kémeé n wai. ¹³ Ne ne inéniípee yenle re u nó ne Lawutisee ne Iyerapolisi pikó kecáá náásile háí. ¹⁴ Urólala kecire, upóise Luki ne Temaasi ye nó yáasi.

¹⁵ Ani pirómáreco Yeesu pikó pee Lawutisee-pó ní we yáasi. Ani kó Nimfa ne Uléécaá icápíne pikó pee ye ukeyo-i n cápíne yáasi. ¹⁶ Non títelé ntí nónécápíne pikó inípee-i pikéé m masí, ani tíyese Lawutisee pikó póké kó ri keé. Nóké kó tē ke pē ápi nó m pááipone keé. ¹⁷ Ani Arikipu maa re uké pikei ke Upiíma uu uanipe-i n wa kecáá musí uu nsoné pi wai. ¹⁸ Né Páoli, néé

kunénipe ne anó nnyé wói re: Ne nó yáasi. Ani n léiselē te akpanii kέmεε kaní we. Uléεcaa uké ípeeléε nó nyíσε.

Títelé foi ke Pòoli uu Tesaloniki pikó n wóì

Lelée títelé nti-i ní we

Tesaloniki ye pɛe kuyu maa le Ròm pikó ketê kuwélé kpê kapi ye n sée re Masetuwaani kémee. Unsê lírú kuú pɛe ne nsímé kecire piyóó ní ha kémee ke Pòoli uu pɛe kuyu kpɛ-i Uléécaa icápine kari. Filipu kuyu kuu yisi uu ne kei hapo. Pisuifi pinyine ápi pɛe uicélaa ñmurei, uu pɛe kei mekɛe yisi. Korénti-i kuú pɛe we, uusencò Timotee uu ne kei u læpò. Kei kuú ne Kirisi pikó pɛe Tesaloniki-i ní we rítelé wóipò.

Ifaaci iyê mekériine ye mmé:

1. Pikei ke Pòoli uu Tesaloniki pikó kecɔre n wa. U Tesaloniki pikó kecáá Uléécaa pòonesele re pi nfatene kémee táálè nnya. Pòoli uu isímé inyine kapi ne u n kparai kecáá uriyu hæere uu kò pikei kuu pikecɔre n wapisi pi léisente (1:1-3:13).
2. Pòoli ye Kirisi pikó ñmóópúsélè te piké isoi yeɛ ñi mékperinkpe m má n le, pin kò ñla má pin kò keisi (4:1-12).
3. Utume Pòoli ye Kirisi mepɛeme kecáá icélaa pa uu kò Kirisi pikó pise re ápi kape n lóni (4:13-5:11).
4. Lè kai m pise re Uléécaa icápine iké n we nsímé yeɛ rítelé tɛ keto-pò we (5:12-28).

Iyáhaa

¹ Nê Pòoli ne Timotee, tóo nò Tesaloniki Uléécaa icápine pikó pɛ ke Urósáa Uléécaa ne Upiima Yeusu Kirisi api n te, títelé wóipò. Uléécaa ipɛelée ne unkinñine nké nókenémee n we.

Tesaloniki pikó mɛfine ne pinfatene

² Mpa píyei kari ye Uléécaa yáasi re ne upikei, nónnénéí nnya. Mpa píyei kari pírówele kémee nó léiselè. ³ Li pise re toké urósáa Uléécaa keyu-i léise lè ne lè kani nónnéfatenè n nyise, mewai mewai kémee ne lè ke ñla kani m má nn nó rinñmóópúse, ne lè ke nómenétá Urópiima Yeusu Kirisi kecáá áme pikai n hásu. ⁴ Pimárecò, tò ceri re Uléécaa ye nó lalè uu nó wée re naké upikó. ⁵ Ai líka nnya, ári Nsímé Kecire nó símisi ne nnóosimé ñmane, amá ne ñnanje ne Nfáasone nnanje kari nó n símisi. Tò kò ne kefa tenele re Nsímé mmee aseí nkò le. Nò ticuruu ye nyule lè karí ne nó n sòne re líké ne nó sonesi nnya. ⁶ Tó ne ne Urópiima yíraanele, nóon kò ne tó ne Upiima yíraane. Nò meyá íwe lile, nípá ne lè, nó Nléécaasimé yosile ne mpòonare ke Nfáasone nn ye n he. ⁷ Li tíyesele ani póló písoi pɛ ke pepɛe Masetuwaani ne Akayii-pò kefa n tenelè api ye ne m páilè. ⁸ Ai nkpáni Masetuwaani ne Akayii ñmane yeɛ nókenémee Nléécaasimé kó, amá nípá yei le ke nónnéfatenè nsimé nn tiyékáa. Ai nkpáni pise re toké linsimé wa. ⁹ Pinnéí pɛe lè kani kusáne ró n yosí kumúnjé kpɛ-i kari nókenémee ní ha nsímé símaankɛe ne lè kani píléé inyónsɛ kepire rirító, ani Upiima Uléécaa yeɛ nfáa n te ne aseí ute tiki re naké u n keisi. ¹⁰ Nò kò ménle re Ukepípi Yeusu uké keyómɛcaa-pò leeme uké kam. Uyê ke Uléécaa uu nkpò kémee yukuse. Uyê Uléécaa ketahai kɛe n tuime kémee ró lesene.

2

Pikei pɛ ke Pòoli uu Tesaloniki-pò n wa

¹ Pimárecò, nò ticuruu ye ceri re merótuipò nókenémee áí méwoo wa. ² Nò kò nyu re pi ró lámaankɛele api íwe ró wai Filipu kuyu-pò. Amá Uléécaa ye ikari ró hele ari Nsímé Kecire mee ukemee n léeri nó símisi nípá ne ncónj ncónj kari n yé. ³ Ai líka, mpúnne ñn icélaa iyê kari nní písoi n céesi kémee we, nfasimé kópe ñka ñn kò ikemee we, ári kò wéési toké unyine kíraaɛ. ⁴ Amá nípá píyei kari ye símisi yare lè ke Uléécaa uu ní la. Uléécaa yeɛ ró peenu uu yénu re tó fe nnya kuu Unsímé Kecire ró rimúise re toké ne n tikóónú. Ai sisoipipi nkinñine kari tíkilè, amá Uléécaa yeɛ ye kesoiipipi kefa nsimé ní céri karí la líké n láárú. ⁵ Nò ticuruu ye nyule ñsone re ári pikai nó kíraaɛ, irófaaci kémee nfasimé ñka ñn kò pékaalè te siwóó kari wéési, Uléécaa yeɛ uróseérakóó. ⁶ Ari úka ipakare wéési, ári kò nó ne pinyine ikó wéési. ⁷ Tó né kò pɛe fe ari ntónanje nó nyise re tó Kirisi pitume nnya. Amá tò pɛé ne nó láárúle yare umáreni yeɛ ne ukewá kutu n cólè. ⁸ Tò meyánsèi nó lalè, ari Nsímé Kecire nó símisi. Ticuruu nípá ntófáa kaf pɛe pise toké nó pa, tó nó m pane. Nò tó ripólóle líké kecire. ⁹ Pimárecò, ne nyu re nó léiselè lè kari n keisi meyíkíyíki ai ró pelu. Ketúnjé ne kesine kari keisi ñsone ári kape ne nó unyine nconí rimpóló kumúnjé kpɛ-i kari Nsímé Kecire mee Uléécaa-i n léeri nó n símisi.

¹⁰ Nò nní Uléécaa ne kefa n tenelè, nò ne Uléécaa ricuruu nòó píróseérakóó re merófine ye nókenécɔpe kpááilenle men kecire we, áme kò ncaai ñka má. ¹¹ Nò nyu re tó nípá nó úye rimúúle yare ke úyóɛa uu ye usiwá timmúú. ¹² Tò nó rinñmóópúsèle ari ñnanje nó he ari kò meyánsèi

nó pise re ani sône yare lē ke Uléécāa uu ní la. Uléécāa uyee nó sée re ani uiyōōpi kēmee lompo ani kō kesē tīyu m má.

¹³ Tō kō Uléécāa lico kecāá pipakare kpariisele. Kumúnjē kpe-i kari Nléécāasimé nó n símisi, áni kutu n tico áni n yosi yare sisoipipi nsímé, amá nō kutu n ticolē, ani n yōsu yare Uléécāa nsímé. Li kō pēe mesei Uléécāa nsímé lē. N ye nó pēpēe ne kefa n tene kēmee keisile. ¹⁴ Pimárecō, lēe Uléécāa icápine yee ne Kirisi Yeesu kefa n tenelē Yutee keteni-i n wa lico lēe nōkenémēe wa. Iwe iyē ke Pisuifi api Uléécāa icápine iyē n wa icō ke nōpinéyukō api nó lukeise. ¹⁵ Pēpēe Upiíma Yeesu ne antepuye kō api kō tō íwe wai. Api Uléécāa ripōō we. Pi kō sisoipipi nnéfi pilaarō lē. ¹⁶ Pi náásile pikē rō pūneise ári kape fe toké mpuri sane pikō nsímé mme mee yé piriyu n lō símisi. Piakōpe kapi n wapaari kecāá kapi nní acō kpálē. Amá Uléécāa kuwōi ye pitine pi masile.

Pooli ye káipi re uké Tesaloniki pikō piyéne rikpá

¹⁷ Pimárecō, karí ne ketāa nó n wai nkáripí ái re ne ntōfasimé, amá ne irōpiñe, tō meyansei káipile re toké piyéne nó rikpá. ¹⁸ Tō káipile re toké nōkenémēe pēpō. Né Pōli ye náásile ái mese, amá Setani útu ncée he. ¹⁹ Nō ŋmaa, ái úka uco, nō lē karí ne n tálē, nō ntōpōnare, nō kō arōtōpi kari n feriyē linyíse-nyíse kari yé ne rikókōri n wa kumúnjē kpe-i ke Urōpiíma Yeesu uu ha m pēeri. ²⁰ Mesei ye me, nó karí ne rikókōri wai, nō kō ntōpōnare.

3

¹ Tō nōkenémēe pihápe náasile ari pōone. Ari méresi ari pōone ari mese re tō meróćire Ateeni-i mēsunu ² ari urómárecō Timotee yee meróćō Uléécāa pikei n wai un Kirisi Nsímé Keciñe símisi tumpō re uké itisi nó rikpá uu nōnnéfātene kēmee iníñí nó waise. ³ Lē kēmee, piwéékuse ápi yé Uléécāa pitiki kēmee nó úka feriyē. Nōrinécúruu ye nyu re neni keyaa nké iwe nnyí ke Uléécāa uu mī maa re tō li ye nyi. ⁴ Kari ye pēe nōkenémēe ní we, tō nó símaalē te tō íwe li. Lēle kō nní rō lēeme. Nō li cerile nōne. ⁵ Kam m méresi am pōone nnya kam Timotee tumpō re uké yé iye kani Yeesu nfatene kēmeē we. Kenéwuu ye túúnile re kunrí áku kape nó peenu pirókēi api méwoo wai.

⁶ Amá Timotee ye rō lēemele un nōkenémēe léeri. U kō nōnnéfātene ne nōnnéla nsímé rō símisile lin láárú. U rō maa re nō keróćáá léiselenle ne níla. Nō káipi re noké piyéne tō rikpá yare kari nní n káipi meco. ⁷ Pimárecō, kai nní lē ní we, nōnnéfātene ye itisi rō hale, nṙpá karí pēe mpōōcaai ne íwe kecōpe ní we. ⁸ Tō nképni nfáa yenle, kai n wa re nō Urōpiíma tikilē ne kefa kese nnya. ⁹ Ari nyu iye kari yé Uléécāa yáási ne mpōnare kari ukeyu-i m má nó nnya. ¹⁰ Ketúnjē ne kesine karí ne Uléécāa tēni re uké tīyese tō ne nnō toké yéntine toké lēle nōnnéfātene kēmee m párlilē yipeise.

¹¹ Urósáa Uléécāa ricuruu ne Urōpiíma Yeesu pikē ncée nyōñse toké ne fe arí ha nó yénu. ¹² Uléécāa uké tīyese níla mme mee nní nōkenémēe ní we nké yi nn kaōni, uu kō tīyese níla kani ye písoi nnéfi n nyíse nké n kpálē yare níla mmē kari nní nó ní nyíselē. ¹³ Upiíma yé unnanje nōanékínjē kēmee wa. Kumúnjē kpe-i ke Upiíma Yeesu ne pē nnéfi kuu n wēe apí ha m pēeri, ani Urósáa Uléécāa keyu-i n kpáuilē, nka rín yé n we kapi yé ne nó n cési. Uléécāa uké tīyese níla mme mee nní nōkenécōpe ní we nké n kpálē, uu kō tīyese níla kani ye písoi nnéfi n nyíse nké n kpálē yare níla mmē kari nní nó ní nyíselē.

4

Mefine mee Uléécāa ripōō ní we

¹ Pimárecō, nō metōrōo kerómee yénle lē kai m pise re noké sône aní ne Uléécāa ripōō n we. Mesei, nō kō pēe mekele lē sōnele. Amá tō nképni nó welule tōn ne nó tēni ne Urōpiíma Yeesu rinyiri re ani wa liké lē tifaau. ² Nō icélaa kari Urōpiíma Yeesu kēmee n yōsí ari nó téñje nyule. ³ Lē ke Uléécāa uu ní la lēe re uké nōínésol nnéfi n te. Lē nnya, li pise re ani nōmenécíre ne mewai kōpe tí. ⁴ Mpá úye uké písōñne ncee kēmee umēcire pimúlú céri uu umēcire ne mékperinkpe isoi kaase, uu pēe isoi n le lin tīyu má. ⁵ Aní kape tīye noké nōlínékáipi-káipi manýíye n tikilē ai nó feriyē yare pēpēe ápi Uléécāa n nyu meco. ⁶ Úka úu kape ne uuco púnne mewai mē kēmee, úu kape kō uco líkō caai. ⁷ Tō pisimé nó li masile ari nó kúrúrúse nōne re Uléécāa ye písoi pēe mewai mē mpuri n wai kutu pasanē. ⁸ Uléécāa úu uncee-i rō sée re toké mékperinkpe-i n sōne, amá u rō séele re toké n sōne lin kpáuilē. ⁹ Lē nnya, úye un icélaa nnyí n yē, ái kesoi pipi kuú yē, amá Uléécāa yee Unfaasone nó n he kuú yē.

⁹ In te nōmenécōpēciñe nla kani yé ní lákaane iye icō kari yé nképni ritálē nó wōipō. Nō nōrinécúruu Uléécāa-i peikeele lē kai m pise re noké n lakaane. ¹⁰ Ticuruu, lē kaní ne pinémárecō pē nnéfi pēe Masetuwaani-pō ní we sōne. Amá tō nó welule re ani piñmáspú rikpá. ¹¹ Aní riñmáspú, ani nkíññe-i n we aní ne nōnnékō kutu cō, ani keisi yare kari pisimé nó ní masí. ¹² Li yé tīyese pēpēe ápi Yeesu n tikilē apí nó waise, áni yé kō pēe úka ncōni.

Uplima mekame

¹³ Pimárecɔ, tɔ la re ani pepɛɛ n kpí nkó aseí kò, nɔ́anépɔ́ áa kape ne n caai yare písoi tɔrɔɔ pɛɛ ápi ne líka n tálɛ meɔ. ¹⁴ Tɔ ne kefa tenele re Yeesu ye kpule uu yisi, tɔ kɔ ne kefa tenele re Uléécɔa yé Yeesu ne pepɛɛ ne kefa Yeesu n tenelɛ nkɔɔ-i yukuse.

¹⁵ Urópiima icélaa inyine nkó kari nní nkɔ́péni nɔ́ símisi. Tɔ pɛ tɔɔ yé ha Uplima mepɛɛme kumúnjé kpe-i nfáa m má, ári ne pepɛɛ n kpí kekɔ́péé waine. ¹⁶ Tɔ́ keyáa ké Uléécɔa rinɔ́ɔ kò, uléécɔatumɛ piima uu Uléécɔa rinaatɔ́n maa ari kóm, Uplima uu pɛɛ uricuruu keyómeɔa-pɔ cepime. Píkɔ́kɔ́pɔ́ pɛɛ ne Kirisi kefa n tene pɛɛ mefoi nkɔɔ-i yisine. ¹⁷ Lɛ memáá, tɔ́ pitɔ́rɔɔ tɔɔ yé ha kumúnjé kpe-i nfáa m má, tɔ ne pɛ kai yé risakaapɔ́ kuhope kémɛɛ, ari Uplima keyóme-mé tépei. Lin lɛ n wa, tɔ ne Uplima ari ha nɔ́pá píyei kesé n we. ¹⁸ Lɛ nnya, ani nóménécɔ́pɛ́cɛ́re itisi hekaane ne anɔ́ɔ nnye.

5

¹ Pimárecɔ, ái nkɔ́páni pise re piké keyáa ké ne kumúnjé kpe-i ke mewai mé nnéi ame n waine kecáá rítelɛ nɔ́ wóipɔ. ² Nɔ́ ticuruu ye nyule rísone re keyáa ké ke Uplima uu n sónti ye rɔ́ káikaine yare ke uyaa uu ye kesine rinkáikai. ³ Kumúnjé kpe-i ke písoi ápi ye ní maa re: Nkínɔ́nɔ́nɔ́ ye tonele, ncóɔ́n ríka rín kɔ we, kumúnjé kpe-i ke ncaai nn ye mekáikai pi ríkípi, yare ke memárenlɔ́ ame ye ufani rinkáikai meɔ, piuka uu yé ñméhɛɛɛ. ⁴ Amá nɔ́ pinémárecɔ, áni kunmaha-i we, keyáa ké áke yé kɔ́ nɔ́ rikaikai yare ke uyaa uu ye rinkáikai. ⁵ Nɔ́ nónnénéi metéi ne ketúnjé pikó le. Ani kesine ne kunmaha pikó. ⁶ Kai nní lɛ, ái pise re tóké picɔ́ meɔ n lɔni. Amá li pise re tóké n nyáni ari nɔ́pá yo n wai ne kemúnjé. ⁷ Kesine ke pepɛɛ ye n lɔ́píle ápi ye lɔ́píle, kesine ke pítanirɛ pɔ́ɔ ye pɔ́. ⁸ Amá tɔ́ ne ketúnjé pikó le. Li kɔ́ pise re tóké nɔ́pá yo n wai ne kemúnjé. Li pise re tóké nfatene ne ríla kpísi ari waise yare kewenitukanka kapi ye ne ihíme rínlorɔ́, ari kɔ́ píróyulale karí ne n tálɛ kpísi ari kípi yare ritɔ́pikɔ́n. ⁹ Uléécɔa uu rɔ́ wa re uké ukuwɔ́i kerɔ́cáá n wailɛ, amá u lale tóké ne Urópiima Yeesu Kirisi kefa tene uké ne tirɔ́yu lɔ. ¹⁰ Tɔ́ nnya ke Kirisi uu kpu re, tɔn n lɔni néɛ tɔn n nyáni, tɔ ne uyɛ́ tóké kesé nfáa m má. ¹¹ Kai nní lɛ, ani itisi hekaane aní n ñmóópúsɛnelɛ yare lɛ kani nní n wapaaneri meɔ.

Icélaa tɔrɔɔ ne iyáhaa

¹² Pimárecɔ, áni pepɛɛ nɔ́kenámɛɛ ne keisi, pɛ ke Uléécɔa uu n wéɛ re piké nɔ́pinékpéɛnwai pin nɔ́ céési m pakarelɛ. ¹³ Ani ríla pi nyíse rísone ani pi m pakarelɛ, pikei pɛ kapi n wai nnya. Ani n tú líké n láárú.

¹⁴ Pimárecɔ, tɔ ne nɔ́ téní re ani pikánkó cési, ani piwamei itisi kpá, ani pinárei léni, aní ne pinnéi ísuúlu n le. ¹⁵ Ani nóménécɛ́re tí, úka úu kape ye mewai kópe piwai uco cɛi. Amá ani nɔ́pá píyei n wéési re nóké lisone n wapaane ani kɔ́ písoi nnéi lisone wai.

¹⁶ Nɔ́anépɔ́ aké mesère n láárú. ¹⁷ Ani nɔ́pá píyei keyóme n yáasi. ¹⁸ Ani ye nɔ́pá mewai méye-i Uléécɔa yáasi re ne upikei. Lɛ ke Uléécɔa uu ne nɔ́ rí la ye lɛ nɔ́ ne Kirisi Yeesu kupéneɔ kémɛɛ. ¹⁹ Ani kape Nfáasone pikei tápisi.

²⁰ Ani kape ye nsímé ke Nfáasone nn nɔ́ rí símisi háikuse. ²¹ Amá ani ye nɔ́pá yo rísone ripái ani lee rí nyamí múlu. ²² Ani ne nóménécɛ́re mewai kópe nnéi mpuri tɔ.

²³ Uléécɔa yee ye nkínɔ́nɔ́nɔ́ n he uké tíyese ani pólɔ́ upikó uké nónínsɔi nnéi rimúlú rísone, kai n kpísi nfáa kuu nɔ́ rí he ne kumíiri ne ipinje, áni kape ne akópe m má keyáa ké ke Urópiima Yeesu Kirisi uu m pɛɛri nnya. ²⁴ Uyee nɔ́ rí sée ye li waine. Un íye n yekei, lɛ kuu ye ritiki.

²⁵ Pimárecɔ, ani ye kɔ́ kerɔ́cáá Uléécɔa yáasi.

²⁶ Ani pimárecɔ tɔrɔɔ nnéi memárecɔ ripira ani yáhaane rísone.

²⁷ Ne ne nɔ́ téní re ani Urópiima rinyiri ripái ani pimárecɔ tɔrɔɔ nnéi rítelɛ ntí kééni.

²⁸ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípeelɛɛ nɔ́ nyíse.

Títelē lírū ke Pōoli uu Tesaloniki pikó n wói

Lélee rítelē nti-i ní we

Títelē lírū nti ye nsímé ke Pōoli uu Tesaloniki pikó rífof kémee n wói písímé kpálenle. Li pēe pi cōnlenle re iye kai wa ke Upiima Yeesu úu kahane m pēeme. Pinyine ye pēe Tesaloniki-i símaankee re Upiima keyaa ye pikáme masile. Picó pōo lē nnya pikei n yulu.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pōoli ye Uléécaá pōonese re Tesaloniki pikó ye nfatene kémee papisi nnya. Uu kō mēse ne mēse Upiima welu re uké n̄m̄sópú pi he liké ha ne ukepeemeyaa tu (1:1-12).
2. Pōoli ye Kírisi mapeeme kecáá icélaa pa uu kō lélee n waine liké kelene lē n wa nkó símisi (2:1-12).
3. Ikari pikpáse ne iwelē (2:13-17).
4. Pōoli ye Kírisi pikó pise re piké Uléécaá n yáási. Uu kō pepēe ápi pikei piwai ní la nkó kecáá icélaa pi pa (3:1-15).
5. Iyáhaa t̄w̄o (3:16-18).

Iyáhaa

¹ Nē Pōoli ne Silasi ne Timotee, t̄o n̄o Tesaloniki Uléécaá icápine pikó pē ke Urósáa Uléécaá ne Urópiima Yeesu Kírisi api n te rítelē wóipo. ² Urósáa Uléécaá ne Urópiima Yeesu Kírisi piké ípeeléé n̄o nyíse api kō nkín̄n̄ije n̄o he.

Kírisi ye wemele uké ne p̄isoi túhaane

³ Pimáreco, li pise re toké mesére n̄o nnya Uléécaá n yáási re ne upikei. Li ne risále re toké li wa, likumún̄jē re n̄onnéfatenē ye pelule, lē kani n lákaane lin kō mesére k̄ȳu-mē sí. ⁴ Lē nnya kari Uléécaá icápine pikó inipee-i n̄o nnya rikókori wai re m̄pá ne íwe kani n le ne piwéekuse nné kani n yénoolé, n̄o rin̄m̄sópúle ani nfatene m má. ⁵ Kei ke Uléécaá uu ye nyíse re uketahai ye kecíre wele. Li lē wale re n̄oké ne pepēe masí uiyōopi kémee n lonine mecō n we nnya. Uléécaá iyōopi iyē nnya kani nní íwe le. ⁶ Uléécaá ye aseí mále. U yé pepēe nní íwe n̄o n wai íwe iyē ceé. ⁷ Amá u yé kam uu t̄ȳese t̄o ne nn̄o, t̄o nní íwe n le, ari wēnte. Kumún̄jē kpe-i ke Upiima Yeesu uu ha keyómecaa-pa n kpáfumene m̄pá úye uké u yē ne upileecaatume nan̄e-nan̄e kai lē waine. ⁸ Inalempi kecōpe kuu cépimene uké pepēe ápi ní la piké Uléécaá céri ápi kō Urópiima Yeesu Nsímé Kecire pakarelē kpanii. ⁹ Akpanii kapi n yénune nyee ncaai teneciré, kei kapi yé Upiima ne Unnan̄e mule-mule ne ketaa ní we. ¹⁰ Kumún̄jē kpe-i kuú ha s̄nti re pē kuu n wēe piké r̄iyu u waise, pepēe ne kefa n tene piké u nyáni. N̄o ticuruu, n̄o ha p̄isoi pē kunai kémee n wele, kani nsímé kari n̄o n símisi ne kefa n tenelē nnya. ¹¹ Lē nnya kari mesére n̄okenécáá keyóme yáási. Tō ne Uléécaá ténile re uké t̄ȳese n̄oké pepēe nfáa mmē nnya kuu n̄o ní s̄ee n yé mecō n we. Tō ne u ténile re uké t̄ȳese lē kani n hólē te n̄oké wa liké wa, uké kō lē ke n̄onnéfatenē nn piwai ní la kémee n̄o lē. ¹² Lin lē n wa, n̄o Urópiima Yeesu rinyiri r̄iyu waise, uyē uu kō n̄o t̄iyu waise. Uróléécaá ne Urópiima Yeesu Kírisi pikei ye pē.

2

Lélee n waine Upiima uké kelene ní kam

¹ Pimáreco, in te Urópiima Yeesu Kírisi mekame ne merócapine ukeyu-i nkó, ² ani kape t̄ȳese piké n̄onnéfasiímé c̄koi, ani kape kō t̄ȳe piké iwame n̄o waise re Upiima kepeemeyaa ye tuime. In n la, unyine ye n̄o tárei re keyáa ye tu née uu Nléécaasimé picélaa kémee maa re keyáa ye tu. In kō n la, pi ye n̄o mále re t̄o tir̄stéle rinyine-i wói re keyáa ye tu. ³ M̄pá lin iye n we, ani kape unyine kepolē he uké n̄o k̄iraase. Keyáa kē keké kelene n tu, p̄isoi yé Uléécaá ηmeriye meyá. Uyee Uléécaá ne n k̄ēne n mpolecee t̄ikilē uu léeri api u yenu. ⁴ Uyee uláar̄o yee umecire r̄ir̄taase uu Uléécaá lik̄o nnéí fómni, uu lē nnéí ke p̄isoi api ye rinwúla api yáási n takulē. Ticuruu u yé Uléécaá keyo-i lom̄p̄o uú tone yare uyee Uléécaá. ⁵ Amá léise re ne liifaaci n̄o wailenle kumún̄jē kpe-i kam n̄okenémee ní wee? ⁶ N̄o nk̄p̄eni nyule re linyine ye nc̄ee u t̄opaalenle liké ha ne kumún̄jē kpe-i kuu yé umecire ní lese uké nyíse r̄isane n tu. ⁷ M̄ewai k̄ōpe nnan̄e ye mp̄ikei korile rin̄maha kémee. M̄ewai mē meké kelene n wa, li pise re uyee r̄inan̄e mmē m̄ múl̄é uké t̄ási. ⁸ Uyee Uléécaá ne n k̄ēne ye rikpáfume. Amá Upiima Yeesu yé ne unn̄o u r̄ifuu uu k̄ōpu, uu kō ne unnan̄e kuú ne n weme u nam. ⁹ Usoi k̄ōpe yé kam ne Setani nnan̄e, uu m̄ewaisan̄a ne linyíse-nyíse n̄oame nc̄ōpuri wapisi uú ne p̄isoi k̄iraasente. ¹⁰ U yé m̄ewai k̄ōpe nc̄ōpuri ne keisi uké ne pepēe m̄ polu k̄iraasente, k̄ápi n ηmurei piké nsímései mee yé p̄iriyu n lo n yási piké kō n r̄i la nnya. ¹¹ Lē nnya ke Uléécaá uu r̄inan̄e mme mee yé pi m̄ poise

paмене re piké ne nnóome kefa tene. ¹² Kai nní lē, pē nnéi pēe ápi ne aseí kefa n tene, amá api pēé ne mewai kópe kutu cō, ápi yé Uléécaā ketahai-i le.

Uléécaā ye nō wée re ani tasi

¹³ Pimáreco, li pise re toké ye mesére nō pē ke Uléécaā uu rí la nnya Uléécaā yáasi re ne upikēi. Nō ke Uléécaā uu hái kékoraane-me sée re uké nórinyu lo re Nfáasone ye nónésōi rikpáiiise ani kō nsímései ne kefa tene nnya. ¹⁴ Nsímé Keci re kari nō n símisi ke Uléécaā uu ne ritiki uu ne nō séi re ani Urópiima Yeosu Kirisi meyoopi kémee tone. ¹⁵ Lē nnya pimáreco, ani tasi nsone ani icélaa iyē karí ne nnóo nēe átelé kémee nō n céési mútú.

¹⁶ Asei kecáá, Urósáa Uléécaā ye rō lale, uu ne kefa rō fénne uu mesére rō n ημόσπύσελē tōn kō lē kuu n yekei re u yé rō wa mé. U ne Urópiima Yeosu Kirisi ricuruu ¹⁷ pēe yé nónékín ηηηukuse api týese ani itisi meýá m má, api kō rínanje nō he noké ne mewai ne nsímé kémee n nyamí.

3

Ani Pōoli kecáá we

¹ Pimáreco, tō ne metóroō nō ténile re ani ne Uléécaā rō we re unsímé nké mekekeke riyékaā nn kō riyu yenu yare lē kai nōkenémee n wa meco. ² Ani kō ne Uléécaā rō we re uké piwaikópekoō ne písoi kópe anipe-i rō lese. Likumúnjé re ái písoi nnéi pēe ye ημυρεi re piké ne Uléécaā kefa tene.

³ Amá Uléécaā ye nyamle. U yé rínanje nō he uu ne likópe nō tōlu. ⁴ Tō kō ne kefa tenele ne Uléécaā nnanje, tōn tálē te nō lē kari nō m pise waille nōn kō lipiwai nōjlē. ⁵ Upiima uké týese ani nōsinéfa-i Uléécaā nla ne isuulu ke Kirisi uu ye n he m má.

Li pise re mpá tye uké ye keisi

⁶ Pimáreco, tō nō pise ne Urópiima Yeosu Kirisi rinyiri re ani ne pimáreco pē nnéi pēe siká m má api kō isé kari nō m pa tikilē ketaa wa. ⁷ Nō ticuruu ye nyule rísone lē kai m pise noké wa noké ne ntósé nco n sōne. Karí pēe nōkenéméé rí we, ári pēe pikánkó. ⁸ Ari riyá unyine uké faalaa rō kpínii, amá rō keisile ari mpōone kom. Ketúnjé ne kesine kari keisi nō úka uu kape ne rō n topori nnya. ⁹ Ai re ári pēe ncée má toké melé nō pise. Amá tō lē waille tōn la re ani merófine ritiki. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i karí pēe nōkenémee rí we, tō pēe nō céesi re: Uye unsá pikei n la, ái pise re liute uké li.

¹¹ Ai líka nnya kari nní lē símisi, tō kō te pikánkó ye nōkenémee wele ápi líka wai, amá pico nsímé-i kapi léeri. ¹² Tō písoi pē mpuri ne Úpiima Yeosu Kirisi rinyiri ημόσπύσελεne re piké ye ne piripōō keisi api pipikei líkó le.

¹³ Amá nō áni kape pōone ne lisone piwai. ¹⁴ In te unyine ye isé nnyi kari nní rítelē ntí-i nō ní pa yé, ani liute ceri, úka uu kape ne u rikō, líké ísei u wa nnya. ¹⁵ Mpá ne lē, áni kape u kpísi yare nōunélaaro, amá ani ye u céési yare lē kai m pise re piké umáreco céési.

Tinō sone pitikise ne iyáhaa

¹⁶ Úpiima ye ye nkínñine n he uké uricuruu nkínñine nō he mpá píyei ne mpá yo-i. Uké kō nōnnénéí kémee n we.

¹⁷ Nē Pōoli kunipe kpe iyáhaa nnyi wói. Nní kam ye anételé nnéi rinípetei rinyiki. Kunénipe iwai ye nnyi.

¹⁸ Úpiima Yeosu Kirisi uké nōnnénéí ípeelé nyíse.

Títelé foi ke Pòoli uu Timotee n wói

Lelée ritelé ntí kémee ní we

Pòoli ye átelé até Timotee wóile. Timotee ye pée usuifinási unyine yee m panse Kirisi ukó kepipi le. Usáa pò ne pée ukireki le. Timotee uu panse utume Pòoli ukeico piima unyine. Uyee pée Uléécaa icápine yee Efeesi-pò ní we kecáá pallé. Lē nnya ke Pòoli uu ritelé u wói re uké nfatene ikémee papukuse. Icélaa ke ritelé foi ntí ari Kirisi pikó ne icápine piyukós ne Timotee ricuruu palé (UPM 16:1-3).

Ifaací iyē mekériine ye mmé:

1. Uléécaa icápine kecáá nkó (1-3): Lelée icélaa kópe pikó kémee kuwure ní we (1). Piyómeyáhaa mecápine ne iwelē kecáá icélaa (2). Isoi kai m pise re Uléécaa icápine piwéése piké n le (3).
2. Lē kai Timotee m pise re uké uricuruu pikei kecáá m pallé (4-6): Lē kai m pise re piké ye lelēe Uléécaa icápine picókaí ní la wa (4). Lē kai m pise re piké ye písoi anai akó akó nyee Uléécaa icápine-i we: piwéése ne pinósi ne pikúmannósi ne icápine piwéése ne pilási n wa (5). Yo kai pise re piké ye icélaa kópe wa? (6)

Pòoli ye Timotee ritelé wólu

¹⁻² Né Pòoli ke Uróyulale Uléécaa ne Kirisi Yeesu karí ne n tálē api ncée n he re ké Kirisi Yeesu utumē, née ritelé ntí pò Timotee wóipò. Kam n tūye aa Kirisi Yeesu ne kefa tene nnya, pò kenépipi sei le. Urósáa Uléécaa ne Urópiima Kirisi Yeesu piké ípaelé ne nfanare pò nyíse api nkíninje pò he.

Icélaa kópe pikaase

³ Yare kam pée mekee pò ní ma nen ne Masetuwaani tósu, a Efeesi kémee mész. Písoi ye kei welp pée icélaa féé picó n céési. Li pise re a rinóo pi he re piké lē tūye. ⁴ A pi símisi re piké siwómé ne pipikulá anyiri nyee áa kúkeentene ní we, an ko ne íkenjene kpará sónaari nkó riyá. Lē ái ye pikei pē ke Uléécaa uu ní la uké wa kémee yóriye. Nfatene mee ye wa áí ne kéyu sí. ⁵ Isé nnyí kam nní nò ní pa ye la re noké ríla mme mee kemúnjé sone-i ne kefa kese-i ne nfatene yikíyiki kémee n lééri m má. ⁶ Pico ye ncée kecire mmē pitiki tūyēle api pòlu api iníri kejenē-i loni. ⁷ Pi lalē piké Moisi isé kémee picélaa. Amá ápi ko pée pimenooyu cire kómēi. Api ko pée lē ne lē nsímé kapi nní ne itisi n símaankee kómēi.

⁸ Tò nyule re isé ye nyamle, tòn ne i n keisi yare lē kai m pise. ⁹ Tóké léise re ái pepēe lisone n wai nnya kapi isé karíi. Amá piwaikópekos ne pepēe ápi ye rinkpé ne pepēe ne Uléécaa n kējene ne pepēe ápi ye Uléécaa ne lelēe n kpáiiilē n waise, ne pepēe písáa née píni n kóni ne piskoikó ¹⁰ ne pepēe méwoo méwoo n wai ne pitisi pée ye pipitísico n káipi ne pepēe pilási n yáí ne pinóome ne pepēe ye méwoo méwoo n wéeri née pepēe mewai n wai ke icélaa kecire íí ne ró n yúlu. Pē nnéi nnya ke isé íí we. ¹¹ Nsímé Kecire kapi né rimmúise kémee ke icélaa iyē íí we. Uléécaa, meýòpi ute yee ye usoi rinkpá Nsímé Kecire ye mu.

Pòoli ye Uléécaa pònese

¹² Ne Urópiima Kirisi Yeesu yee rínanje né n he ké ne pinékei wa pònese. Ne u pònese kuú ne né ní yé te ne aseí ute le uu né wée re ké u keisi. ¹³ Ne pée mekee unkópe símaankeele, am u wéékuse am íwe u wai, am ko u lámisi. Amá uu íwe né tēni kām pée nfatene m má, am ko pée lē kam n wai nyu nnya. ¹⁴ Urópiima ye meýánsei uipaelé né nyíselē. Nfatene ne ríla kam Kirisi Yeesu kupéneco kémee n yé kuú ne ritiki. ¹⁵ Nsímé mmú ye nsímé kecire le, n ko ne menyíne welp re mpá tūye uké n yosi. Mmē mee re Kirisi Yeesu ye keté kecáá kale uké pikópekos yóriye, née ko pée pikópekos pē ufoi. ¹⁶ Amá lē nnya ke Uléécaa uu íwe né té uu tūyese Yeesu Kirisi uu né ukópekos wéése akópe sárei líké ne pepēe yé masí kefa ne u n tene piké nfáa teneciré n yé nyíse. ¹⁷ Mpá tūye uké Uyóopi teneciré ne ukpociré uyee tūu kúyene ní we, Uléécaa cirenínje ríyu waise, umeyòpi meké n taálē mpá piyei! Amí.

¹⁸ Kenépipi Timotee, lē kam ní la ké pò céési ye nní: A lē ke antepuyē api kepócaá n símisi léise aa li múlú nsonē aá ne atapi kecire tōpu. ¹⁹ A nfatene ne kemúnjé sone m múlú. Pico ápi kemúnjé sone kē timúlú, api pée nfatene fómni cáká-cáká. ²⁰ Písoi pē mpuri kunai kémee Imenee ne Alekisantiri ye welp. Setani kam pi risase re piké céri re ápi ye Uléécaa lámisi.

2

Piwelē nsímé

¹ Mmē kam nkpéni mefoi písoi m pise mee re piké ye písoi nnéi kecáá keyóme yáási api ne Uléécaa pi tēni, api ko Uléécaa pakare piwelp kémee. ² Ani ye piyóopi ne kuyu piwéése nnéi

kecáá we liké ró n lááru táké kó ne nkíññiye m má, arí ne Uléécaá kutu n colé rísonne, tón lelee rí nyamí wai. ³ Lelee Uróyulale Uléécaá ripóó rí we lin kó u nyamí ye lé. ⁴ U lalé uké písoi nné yóriye piké fe piké aseí ceri. ⁵ Uléécaá ye use le. Uyee Uléécaá ne sisoipipi kecəpe nsímé n nyóonse ye kó use le, uyee Kiriisi Yeesu. ⁶ U unfaa kpísile uú ne héfle re liké sisoipipi akópe ilasi kémee lese. Kumúnjé kpe-i kaí ne rinsá kuu lé wa uú ne nyíse re Uléécaá ye lalé liké písoi nné yóriye. ⁷ Lé nnya ke Uléécaá uu iyóó ne itume né tí te ké mpuri sane pikó nfatene nkó ne aseí nsímé céési. Am kiraase, aseí kam símisi.

⁸ Ne lalé písoi piké ye mpá yei we, piké ye anípe risíka api welu ne nfakpáii, kuwói ne pitele ápi kape písifa-i n we.

⁹ Ne kó lalé re pinósi piké ye lapisi ne kumúnjé liké n nyamí, ápi kape ye ipahaa cerémproone paasi. Api kape ye wura ikólé ne itéeweé ne ilú néikóó lékaanke. ¹⁰ Amá piké ye mewai sone lékaankee yare kai m píse re pinósi pee Uléécaá n wuru piké n we. ¹¹ Li píse re pinósi piké ye icélaa yási riséle kémee, api pimécire n kpéle. ¹² Am unósi ncée he re uké ye céési néé uké ula kecáá n tú. Li píse re unósi uké ye n sééle. ¹³ Ai líka nnya, Atam ke Uléécaá uu mefóí wa uu limemáá Efa wai. ¹⁴ Ai kó Atam ye tyye kunfiri aku u kiraase, amá unósi yee riyá aku u kiraase uu Uléécaá isé háikuse. ¹⁵ Mpá ne lé, unósi un ne kefa Uléécaá n tene un písoico nla m má, uisoi in n kpáállé, un mpá yo n wai ne kemúnjé, Uléécaá yé u yoriye uu siwá maru.

3

Uléécaá icápine piwéése

¹ Asei kam nni nó símisi: Uye un n la re uké Uléécaá icápine kecáá m pallé, liute ye pikei kecire wéele. ² Li píse re ápi kape ncaai ríka uyee Uléécaá icápine kecáá ní pallé kémee yé. Uké unósi use ula, uké ye mpá yo n wai ne kemúnjé, uké nfasímé sone m má, uké písoico kupéneco n la, uké písáne piyóó n nyu, uké ye fe uu Nléécaasímé céési, ³ tu kape útaniré néé utelewélaa, amá uké ménye n niñú un kó isoi sone má, piwóówélaa ápi kape kó ukemúnjé nnéí n yóóle. ⁴ Li kó píse re uké ukeyo pimúlé fe rísonne, uké tyyese usiwá síké ye pakare rísonne asi ye kó waise. ⁵ Likumúnjé re usoi unsá ukeyo pimúlé n nyu, iye ke uyé uu yé fe uú ne Uléécaá icápine kecáá paí? ⁶ Ai kó píse re uké Kiriisi ukó fale. Insá lé, u yé fui ne rikókori Setani uu u lóise. ⁷ Li kó píse re ketahai pikó piké Uléécaá icápine uwéése isoi sone yé api u n pikselé. Ai kape wa re pi uisoi lómiise, uu pee ntároosei Setani ripine-i lóipo.

Pé kapi n lése re piké ye písoi lé

⁸ Lé cire, li píse re pepeye n lé piké písoi kapi ye m pakare, pin kó aseí tikilé. Api kape pítaniré néé pepeye mekópe kewóó n wéési. ⁹ Li píse re piké aseí nyé ke Uléécaá uu upikó n céreise m múllé rísonne ne kefa kese. ¹⁰ Li píse re piké ye pi peé piké yé. Mepéé-máá, pinsá ríka n yé pi yé fe api pilé pikei pi pa. ¹¹ Li kó píse re pinósi ricururu piké isoi iyee yé n tyye api pi n waiselé m má. Api kape pepeye ne isímé n kəonni. Li píse re piké mpá yo n wai ne kemúnjé, piké kó kecire n we mpá yo-i. ¹² Li píse re uyee ye n lé uké unósi use ula, uké kó ukeyo ne usiwá pimúlé fe rísonne. ¹³ Píye pin kó pilé pikei rísonne n keisi, pi ye písoi kecəpe ríyu yenle, pi yé kó fe api nfatene mee tó ne Kiriisi Yeesu m péneselé nsímé símisi api rikínjé pepu.

Menyuwe ke nfatene nn ye ró n he

¹⁴ Ne rítelé ntí pó wóipole nen kó músu re ké nfáani hapó ké pó yé. ¹⁵ Mpá nen kó n nánai ké kelene hapó, titelé ntí tee yé tyyese aa céru lé kai m píse re poké Uléécaá keyo-i n sone. Uléécaá, nfáa uté icápine yee aseí ilerí ne aketaa. ¹⁶ Asei kecáá, úka úu kúkeje n we. Mmeme m pékaalé ke Uléécaá uu ró n nyíse ye mmáamaa ne ncírenñe le. Lelee Kiriisi.

U ró rikpáfúmeme yare kesoiipipi, Nfáasonne nn tó u nyíse re u aseí ute le.

Piléécaatumé api u yenu uu isoipuri mpehé mpehé kémee Nsímé Kecire símisi, písoi api keté kecáá mpá yei ne kefa n tene, Uléécaá uu umeyəəpi kémee u taásepo.

4

Pepee inóomecélaa n céési

¹ Uléécaá Nfaa ye símisile cáká-cáká re amúnjé tarəó kémee, písoi picó ye nfatene kepire rito api aníri nnəome ne aicélaa tiki. ² Pi yé tyye kecáá kecáá mewai pikó ne pinóome api icéé kópe pi tükise. Pisímúnjé ási pikei wai icélaa kópe nnya, yare nweni kapi ñmási nn wónjəó api ne nwóí pi wai. ³ Písoi pee céési re áí nyamí te sisoipipi síké sónne, áí kó nyamí te síké lílúke-lúke nnéí n le. Amá Uléécaá ye ilúke iyé nnéí wa re pepeye Kiriisi ne kefa n tenelé pin aseí nyu piké ye u pəonee api pee i le. ⁴ Lé nnéí ke Uléécaá uu n wapisi ye nyamle. Líka áí kufóm we, amá toké ye

Ulélécaa p̄on̄ese ari kelene li le. ⁵ Likumún̄jé re Ulélécaa Nsimé ne iwelē ye t̄yesele ai Ulélécaa inipe-i n nyant̄.

Yeesu ukeikó kecire

⁶ P̄on̄ icélaa nnyí pimáreco rintóse, p̄o p̄e wa Kirisi Yeesu ukeikó kecire. P̄ó nyise re p̄o ripócuruu t̄yesele nfatene nsimé nn p̄ó loni p̄on̄ nsimé s̄one mm̄e kapi p̄ó n céesi tikilē. ⁷ Amá a mekpure isimé ke s̄iniyaha asi ye n simisi yare siwómé kepire rito. A rinmósópú aa ye Ulélécaa likó waise. ⁸ Usoi un uipinje ne linyine m mainse, nkárip̄i kai kuláa má. Amá usoi un tin̄mósópú uu Ulélécaa likó waise, n̄pá yo kém̄e kai ye yoriye. Li ye neni m̄ewee mm̄e-i nfáa ró hele ne masí kepire-p̄o. ⁹ Nsimé mm̄e ye aseí kecire le kai m pise re n̄pá úye uké n̄ yosí cáká-cáká. ¹⁰ Karí ne Ulélécaa ye nfáa m má n talē nnya kari keisi t̄on̄ náasi kéyu áke we: Uye ye p̄isoi nn̄é riyu lo, aí ne t̄osu pep̄e ne kefa u n tenelē.

¹¹ A lē nn̄é pi simisi aa pi céesi re piké lē wa. ¹² Kape riyá unyine uké p̄ó lómiise re p̄o kewá n̄mánepi nnya, amá a t̄yese mep̄ówee meké p̄ó waise uyē ke Kirisi pikó api ye n̄ pallē mp̄ósímé ne ip̄osoi ne n̄la kaa m má ne mp̄ofatene ne mep̄okperinkpe kuciré kém̄e. ¹³ Ké kelene n̄ hap̄o, a ne Nléécaasimé piké p̄isoi kec̄ape ne ikari pikp̄ase ne mpicélaa rinmósópú. ¹⁴ Kape iheē ke Nfáasone nn p̄ó n lómiise. Li p̄ó i hele kumún̄jé kpe-i ke pep̄e ne Ulélécaa rinyiri n simisi api kep̄ócaá nsimé n simisi, Ulélécaa icápine piwéése api anípe kep̄ócaá láa. ¹⁵ A mep̄ócíre kp̄isi aa pikéi p̄e pa aá ne n̄sone pi wai n̄pá úye uké kep̄óyu pihape yē. ¹⁶ A ripócuruu ne ip̄océlaa kecáa m pallē. A n n̄mósópúlē p̄on̄ lē nn̄é múflē ne aseí, p̄on̄ lē n wa, p̄o p̄e ripócuruu ne pep̄e kutu p̄o n cólē yoriyele.

5

¹ Kape ye ne kesáayahá cési, amá a ye ne ke n simisi yare kaa ye ne up̄osáa n simisi. Aa ye pinánje-nan̄je p̄ó kp̄isi yare pip̄ómáreco. ² A ye s̄iniyaha ne simisi yare pip̄oni, aá ne pikp̄érefaa p̄ó simisi yare pip̄óyi. Kape ye úka kecáa kemún̄jé kópe ken̄yine m má.

Pikúmannosi kecáa nsimé

³ A pikúmannosi yík̄iyiki kecáa m pallē p̄on̄ pi pakarelē. ⁴ Amá in te ukúmannosi úye ye siwá n̄eē siyáse má, li pise re p̄e piké p̄isiyo-i nyise re pi Ulélécaa pakarelenle kelene. Leleē re p̄e kai ne tu re piké pipikó kecáa m pallē yare ke p̄e ap̄i p̄e pi n wa meco. Méwee m̄e ne ye Ulélécaa rip̄ó wale. ⁵ Unósí nkó ye ukúmannosi sei, úu k̄o p̄e úka má re uké ukécáa ripái ye ne Ulélécaa n talenle, un ketún̄jé ne kesine ne Ulélécaa t̄eni re uké u lē. ⁶ Amá ukúmannosi uye méwoo méwoo n wai ye nkp̄o masile, n̄pá un n fafai. ⁷ Lē kai m pise re a pi léise ápi kape ne ncaai n̄ka pikécáa n yē ye lē. ⁸ Uye unsá ukumare pikó kecáa rimpái, aí ne t̄osu ukeyo pikó, liute ye nfatene kepire ritale, uncaai ye k̄o p̄e uyómeyáhaaciré nkó t̄osile.

⁹ Póké ne ukúmannosi n k̄éē, li pise re uké an̄m̄e kuwoó ne kefi n fe. Li pise re liké n we re mese kuu s̄on̄lē. ¹⁰ Piké k̄o u n nyu re u usiwá n̄sone múflenle uu ye k̄o pisane n̄sone yósu. Uké k̄o Ulélécaa pikó ana n heerele, uu pinárei n lénaalē. Uké mewai s̄one nc̄opuri n wailē.

¹¹ Kape n̄murei re p̄oké pikúmannosi p̄e ne r̄in̄aje n t̄iselē, pikúmannosi kém̄e k̄éē. Insá lē, pin piyei n káipi re piké ula féé s̄ó, pilikáipi-káipi ye t̄yesele api Kirisi nkó kepire waise, ¹² aí p̄e wai re kápi pirin̄o kapi mefoi n yekei rintiki nnya, pi Kirisi ne riwóme mále. ¹³ Kai nn̄i n wa re ápi likei-kei má, pi p̄e kéyu mále piké síyo síyo n k̄ón̄ulē pin kusimé yárikee, pin pic̄o isimé kém̄e táhanke, pin mme meē n̄n̄ kusimé n̄ we símaanke. ¹⁴ Lē nnya kam̄ la re pikp̄érefaa kumannosi piké p̄ila s̄on̄ke api siwá márei api p̄isiyo kecáa m pallē, piróláaro ápi kape ne kesimé n̄ yē piké r̄ó n lámáanke nnya. ¹⁵ Pikúmannosi pic̄o ye n̄ceē pit̄iki riyále api Setani tiki. ¹⁶ Amá unósí Kirisi ukó úye un ukeyo-i pikúmannosi m má, uké pikécáa m pallē. Uu kape t̄yē piké Ulélécaa icápine pikó nc̄oni, Ulélécaa icápine pikó piké ne n fe piké pikúmannosi p̄e pim̄ecire n̄ we kecáa rimpái nnya.

Pooli ye icélaa nc̄opuri Timotee palē

¹⁷ Ulélécaa icápine piwéése p̄e n̄sone pipikei n wai ye ne sá re piké ne n̄sone kutu pi n calē, aí ne t̄osu pep̄e Nléécaasimé p̄isoi n simisi pin k̄o n céesi. ¹⁸ Mm̄e kecáa, Ulélécaa Nsimé ritelē ye maa re: Ái pise re noké ináa iyee melukepipi n c̄apu nn̄o paasi. Li k̄o pise re ukeikó uké uihéé m má. ¹⁹ Piseérak̄ós pinsá pitē ne pitaani n tu, kape nsimé kapi yē ne Ulélécaa icápine uwéése rinwáaná n̄murei. ²⁰ A ye p̄isoi kec̄ape pep̄e akópe n wa cési liké ne pit̄óro iwame n wa nnya.

²¹ Ulélécaa ne Kirisi Yeesu ne piléecaatume ke Ulélécaa uu n w̄e keyu-i kam p̄o n̄mósópúsēle te a in̄céláa nnyí ritiki n̄sone kape úka inipe wuri. Kape ye lē nn̄é kaa n wai kém̄e p̄isoi n t̄ési p̄on̄ ne li wai. ²² Kape ye p̄isoi kecáa anípe piláa ne ȳone re piké Ulélécaa icápine piké keisi. Kape p̄ika lē piakópe kém̄e. A mep̄ócíre t̄i ne mékperinkpe likó.

²³ A lē míni n̄mane pin̄iré t̄yē, amá a ye p̄inyine-i féē nkárip̄i riwuhú, kep̄ófa itoi nnya. Tipócuruu ye yē te mes̄ere kaa káhaanke.

²⁴ Pinyine akópe ye nyánile cáká-cáká piké kelene n túhaane, amá pico pṵ akó, kepire kaa ye léeme aa a céru. ²⁵ Lē cire ye ni, mewai sone áme ye ko pesí, nṵpá memee áme kekéripi kúyene ní we, áme ye nṵpá piyei m pékaalē.

6

Pikeikó ne pipiyosaa

¹ Li pise re pilási nné piké pipite waise api pi m pakarelē nṵsone, unyine úu kape ne Uléécaa ne irócélaa nkópe ní ma nnya. ² Ai pise re pilási pree pite m má pin Kirisi pikó piké pipite háikuse re pi pimáreco n-yómeyáhaacee-i nnya. Nkpéni kai meníje pise re piké nṵsone pi keisi re pipite ye Kirisi pikó ke Uléécaa uu ní la nnya.

Lē kai m pise re póké písoi símisi aá ne pi n céesi ye lē:

Icélaa kópe ne memá kecíre

³ Uye un inósmecélaa n céesi un ko Urópíima Yeesu Kirisi aseí n yulu, un ko piróyómeyáhaa icélaa n yulu, ⁴ tikókari tee liute we, úu ko líka nyu. U nákiilenle ne inósimé kecáá ikenene un pitele wéési. Lelē ye ne kufatoi ne ikenene ne alé ne piwaanai ka. ⁵ Lelē ye ko ne ikenene teneciré pepee nfasimé kópe m má ne pepee ápi ko aseí picére ní la kecōpe ka. Pi músule re Uléécaa ncee pitiki ye memá keyene le.

⁶ Mesei ye me, Uléécaa pitiki ye kesoi pipi memá píima le, in te ke nṵmurei keké lē kake m má nṵmane ne n tálē. ⁷ Tóké musí re kapi rṵ m mári, ána kefi, anípe kefi kari ketē kecáá ka. Lē cire ye ní kari ko pelene ári ne líka pénéne. ⁸ Kai nní lē, tṵn liluke-luke ne lē kari yé n tá m má, li wale. ⁹ Amá piye pin n la piké memá yē, li ye pi peikele api pikáipinkē kópe kulúí kēme lompṵ, aí ne kelólé-mē pi sí, pinkṵ nn tene cáká-cáká. ¹⁰ Nwóónaapi píima ye líkópe nnéí keleeme le. Pico ye ripṵ wale re piké si yē, aí ne mpolecee-mē pi sí api Uléécaa ncee pitiki pṵsone api ne piricuruu ntóosi meyā wéési.

Lē ke Pṵoli uu Timotee n céesi re uké wa

¹¹ Amá pṵ Uléécaa usoi, a lē nnéí káase. A kecíre n sṵne aa Uléécaa n tikilē nṵsone pṵn ko nfatene má. A usoi co nla m má, aa ko isoi n nṵjá pṵn ko láárú. ¹² A nfatene atopi kecíre tṵ aa nfáa teneciré yénu. Mmē nnya ke Uléécaa uu pṵ sée aa píseérakṵ meyā keyu-i símisi re pṵ ne kefa u tenele. ¹³ Uléécaa yee ye nṵpá yo nfáa n he ne Kirisi Yeesu yee Pónsi Pilati keyu-i aseéra kecíre n lése keyu-i kam pikéi mpí pṵ forii re: ¹⁴ A isé kaa n yṵsí rimúlú nṵsone aá ne mékperinkpe kaase, háí ne keyáa kē ke Upiíma Yeesu Kirisi uu m peerine. ¹⁵ Kumúnjē kpē ke Uléécaa uu n karií kun n tu, u yé tíyese uu peeri. Uléécaa mecíre kóij yee Uyṵopi kecíre ne mpṵonare ute ne nṵnaṅe nnéí ute. Uyee piyṵopi nnéí Uyṵopi, uyee ko pipíima nnéí Upiíma. ¹⁶ Umecíre yee úu píikai kpine. U metéí mále ke úka úu ye n fe uké ne riínkṵ. Uka úu u yenaalē, úka úu ko u yenune. Uyee ríyu ne nṵnaṅe teneciré. Amí.

¹⁷ A pepee ketē nké kecáá líkṵ m má rinṵṵ he re ápi kape rikókari n wai. A pi maa re ápi kape ne memá mee méwoo n waine n tálē. Amá piké ne Uléécaa yee ye nṵpá yo meyá tṵ n he re líké rṵ n láárú ne n tálē. ¹⁸ A pi maa re piké ye lisṵne wa, api mewai sone m má meyá, piké kefa n láárú api ye ko lē kapi m maamaalē pico he. ¹⁹ Pin lē n wa, memá mee áme ye n caai kapi lē pimécire cápine pin yekei kṵso-pṵ nnya. Lē kēmee kapi yé ko nfáa yikíyiki yē.

²⁰ Timotee, a lē ke Uléécaa uu pṵ rimmúise rimúlú nṵsone. Kape isímé yee íi ye líka n yóriye íi ye ko tíyese usoi uké Uléécaa céri kēmee tahampṵ. A ikenene kpárá ke písoi api m músu re menyuwe kaase. ²¹ Pico ye li kpisile pipikei, api lē nnya nfatene kepire tṵ. Uléécaa uké ípeeléé nṵ nyíse!

Titelē līrū ke Pōoli uu Timotee n wōi

Lēle rītēlē ntī kēmee n we

Pōoli yee rītēlē līrū ntī Timotee wōi. Rōm kuyu-i ke Pōoli uu kukpaniilee-i we un ne rītēlē ntī wōlu (1:8). Amā uakpanii ye nkpēni pāápūle ai tōsu mefōi (2:9). Ai u wai yare n̄pá úye ye u ηmeriyēle (1:15-4:10). Luki ηmane yee ukekúri tōne (4:11). Pōoli uu ne Timotee tēni re uké mekēe u lēpō (4:9). Un n sōnepō, uké ne Mariki ne ilū yee pēe Turowaasi-pō m mēsū tipēnepō. U mūsu re unkpō iturje ye tule (4:6) amā úu pēe pakare re u yé piyēne u rikpá. Piwéékuse pēe n tīyese Pōoli uu ne kukpaniilee loni ne icélaa kōpe yee n náási iké Uléécaā icápine kpu nnya, Pōoli uu Timotee itisi kpá re uké aseī atōpi n tōpu (2:14).

Ifaaci iyē mekériine ye mmē:

1. Nsímé Kēcire kapi Timotee rimmúise (1:6-2:13) Isoi sōne kai m pise re uyee Nsímé Kēcire ne n keisi uké m má: Pikei nla ne ikari ne ηmósópú (1:6-18). Lē ke ukeikó uu mewai m má, ai ne tōsu lē kuu yé Nsímé Kēcire kecáá íwe n li (2:1-13).
2. Timotee pikei Uléécaā icápine kēmee (2:14-4:5) Lē kuu yé picélaa nōme keyu-i n wa (2:14-26) Lē kuu yé amúnjē tōrō kēmee n wa (3:1-17) Nléécaasimé picélaa (4:1-5)
3. Timotee ne Pōoli metone (4:6-18)

Iyáhaa

¹ Nē Pōoli ye Kirisi Yeesu utume le Uléécaā mela kēmee. U né forii re kē nfáa kari Kirisi Yeesu kupēneco kēmee n yé pīsoi riyóó. Uléécaā yee rinōó lē tó yekei. ² Nēe kenépipi kecire Timotee wōipo: Urósáa Uléécaā ne Urópiima Kirisi Yeesu piké ípēléle ne nfanare pō nyíse api nkīnñe pō he.

Pōoli ye Uléécaā pōnēse

³ Ne Uléécaā kam n keisi ne kefa kese yare pinésáayaha meco yáasi. Ne ye u yásile n̄pá píyēi kam ye kepócaá n welu ketúnjē ne kesine. ⁴ Ne ye mepónini kecáá léisele ai pēe meyansei ripóó né wai re kē piyēne pō rikpá, mpōnare nké pēe meyá né lō. ⁵ Ne mpōfatene mee rín kecáá kecáá mewai m má léisele. Nfatene mmē ke upóniyaha Loisi ne upóni Enisi apí pēe má. Ne ne kefa tenelē te pō nfatene mmē nco mále. ⁶ Lē nnya kam pō léise re a iheē iyē ke Uléécaā uu pō n he kumúnjē kpe-i kam anípe kepócaá rinlāa yónje. ⁷ Likumúnjē re Uléécaā úu nfáa ró he re nké tó rifúrósē, amā rínaje ne rīla ne mewéesesōho kun ye ró he.

⁸ Lē nnya, iseī íi kape pō wa ne Urópiima nsímé pikósónú. Née ko nní kukpaniilee-i ní we Urópiima nnya, nnéko rín kape iseī pō n we. Amā a tīyese toké kesé Nsímé Kēcire íwe li, pon ne rínaje mmē ke Uléécaā uu pō n he tálē. ⁹ Uyee ró yóriye uu ró séi re toké ripóló umpuri, ai re lirōwawai linyine nnya, amā uké kelene ketē n wa, u pēe yekei re uké ne Kirisi Yeesu ritiki uké ne ípēléle ró nyíse. ¹⁰ Amā Uróyulale Yeesu Kirisi mekame ketē kecáá ye nkpēni ípēléle iyē tipérésele lin nyáni. Li we re u tīyesele nkpō rín nkpēni rínaje rīka má, uu pēe Nsímé Kēcire ne tiki uu ne nfáa kpōciré ró nyíse.

¹¹ Ké ne Nsímé Kēcire mmē tinkósónú nnya ke Uléécaā uu tīyese am utume ne ucélaa. ¹² Liiwe kam ko nní le, n̄pá ne lē, ai ko iseī né we, likumúnjē re ne nyule uyē karí ne kefa n tene. Ne ko nyu re u yé fe uu lē kuu né rimmúise kecáá paí hái ne ketúhaaneyaa-pō.

¹³ A tīyese anōó kecire nyē kam pō n céesi ne rīla mmē kaa nō ne Yeesu kupēneco kēmee n yé liké mpóceē kaa nfatene kēmee n tikilē. ¹⁴ A icélaa sōne iyē ke Uléécaā uu ne Nfáasōne mee kepómeē ní we rintiki uu ne pō múise rísōne rimúlú.

¹⁵ Yare kaa nní ní nyu, Asii ketē pikó nnéi ye né ηmeriyēle. Pē ne pē pēe kepire né ríntó kēmee, Fiseeli ne Erimosēni ye wele. ¹⁶ Úpiima yé kusoi Onesifōó keyo wa. U nnōó kulúti itisi né hele, úu nkpáni né ukpaniikó iseī wa. ¹⁷ Amā kuu Rōm-i ní ka, u né wélaankeele meykíyiki uu ha ne né yēnu. ¹⁸ Upiima uké tīyese Uléécaā uké ketúhaaneyaa ketúnjē kusoi u wa. Pō ko nyule rísōne re pikei pē nnéi kuu hái Eféesi-pō né n wa apí kumúnjē má.

2

Yeesu Kirisi usóca kecire mēwee

¹ Pō kenépipi, a ípēléle ke Uléécaā uu tó ne Kirisi Yeesu kupēneco kēmee ró n nyíse ne ritiki áa ne itisi mepócire n heelē. ² Mmē nnéi kaa nnénō-i n kō píseérakōó kulúti keyu-i, a pīsoi kaá ne ripóó n láárú pēe yé n fe apí picō céési ritósē.

³ Póoké ko ηmurei, tó ne mpō toké íwe li yare Kirisi Yeesu usóca kecire. ⁴ Usóca un upikei-i n we, un n la umewai meké ne uuwéése n sá, uu ye pepēe apí isóca n wai likó ne kutu n cōlē.

⁵ Ukáhamewure uké ne ní kpasi, li pise re uké itóó isé rimúlú. ⁶ Ulame yee n ló ai u toru yee yé ufoíé uíwe piluke li. ⁷ A lè kam nní pó n símisi kó, Upiima yé nípá yo-i mesòhò pò he.

⁸ A Yeesu Kirisi yee nkpò-i n yisi uu nfáa yenu kecáá léise. U Tafiti keyase le yare lè ke Nsimé Kecire kam nó n símisi nn n tee. ⁹ Nsimé Kecire mmè nnya kam nní íwe le, ticurruu api akpanii né wai yare uwaikópèkòó. Amá ápi Uléécáa nsimé pò akpanii wai. ¹⁰ Lè nnya kam íwe iyè nní ñmurei pè ke Uléécáa uu n wée nnya, Kirisi Yeesu uké ne pè ticurruu riyu n ló api kò umeyòòpi teneciré yénu. ¹¹ Nsimé mmè kam nní nó n símisi ye nsiméisei le re tó ne uyè tòn kesé n kpu, ne uyè kari kò kesé nfáa yennune.

¹² Tòn ikari n wa,

tó ne uyè yé kesé iyóòpi li.

Tòn u n ñmeriye, uyè ticurruu yé ró ñmeriye.

¹³ Tònsá aseí n tikilè,

uyè ne nípá píyei aseí tikilenle,

likumúnjé re úu yé fe uké umecire kepire rito.

Ukeikó sone kapi m pakarente

¹⁴ Ne la re a rísonè pí léise re piké Uléécáa ripáí ápi kape inósosimé kecáá n cénjaanke. Pitele pè mpuri ápi ye líka yoriye, amá pepere nní kutu n cólè kai ye caai. ¹⁵ A rinmóòpú aa wai Uléécáa uké pò pakare yare ukeikó uyè ke upikei ápi yé isei n wa, uyee aseí n símisi lín kecire we. ¹⁶ A íkenjene kpará iyee íi líka n yóriye íi kò Uléécáa kémeé léeri kaase. Pepere íkenjene iyè mpuri-i pimécire n tanaalé yee ne Uléécáa ketaa n waille nnánári. ¹⁷ Piicélaa yee n we yare kúcapáá kpee ipinjé n le. Písói pè mpuri pee nní Imenee ne Fileti. ¹⁸ Pi aseí pitíkí riyále api písói n tee re Uléécáa ye nkpò-i piyukuse ró masile. Lelee tíyese ke písói meya ápi nfatene fóm. ¹⁹ Mpá ne lè, tikúí kecire ke Uléécáa uu n yekei ye ne kariilenle. Li rikécáá wálaalé te: Upiima ye upikó nyule. Li kò wálaalé te: Usoi nkó yee Upiima rinyiri n sélei, uké mewai kópe kepire rito.

²⁰ Ái wura asónlú ne nwóóweni asónlú ñmanè nyee kényò maa kémeé we. Sihee ne apérécaripi pò ye kò wele. Kenyáya kapi ye ne acáripi kecire pikei wa. Mpá keyáa kéye kapi ye ne acáripi fake-fake pò pikei wa. ²¹ Limécò kai kò písói kémeé we: Uye n mékperinkpe mewai n tíye, u yé n we yare kusónlú kpè kápí ne anyá kémeé n keisi. Pi yé ilúkú u yekei uu pansè ukeikó, uu ye uu kéisaa yoriye. Api ye pè ne nípá pikei sone píye u wai.

²² A ñmánè líkáipi-káipi ne ketaa wa, nó ne pè nóo Upiima n sélei ne kefa kese, ani mewai sone ncee ne nfatene ne ríla ne nkínjine wéési. ²³ Amá a inírisimé yee íi kuláa kúka m má pipásaine kesi. Pò ticurruu ye nyu re pitele kii ye ne tene. ²⁴ Ái kò pee pise re Upiima ukeikó uké ye pitele wéési. Li pise re uké nípá úye n la, u yé fe uu ye písói céési n kò ísuulu má. ²⁵ Li kò pise re uké ye pepere ye unsimé n kési céési ríniñe kémeé. In n la, Uléécáa yé tíyese api piméfine conse api aseí ceru ²⁶ api nfasimé sone tiki, api kuniri kpee pi n tí pin kumela wai ripine kémeé lelu.

3

Siyáa tərəə

¹ A ceri re ituje pape-pape inyine ye sónti siyáa tərəə kémeé. ² Písói yé masí pimécire lisone n wéésile, pin siwóó tikilè, pin pimécire taáselè, pin tikókòri má, pin Uléécáa nkópe símisi, ápi yéé pipimare waise, ápi yéé pakare re pi lisone pi wa, ápi ye Uléécáa lisone nnéí háikuse. ³ Píakinj yé n taká, ápi usoiécò íwe má, pin iwóhó má, pin tikpákárá má, ápi ye pimécire pimúlú pòone api kò lisone pílaarò. ⁴ Pi yéé pico kepire le, pi yéé nípá yo-i rinákúise api kò rikókòri ne n fulaalé. Pi yé pílikáipi-káipi kecáá m músu ai tósu Uléécáa kecáá. ⁵ Amá pòn pi n yè, pi ye n we yare pi Uléécáa líkò pakarelenle, amá api pee lelee nfatene nnarje n te n yulu. A písói pè mpuri kaase. ⁶ Pipinyine yee siyò-i léerile api ye pinósi soi kpará pee méwoo méwoo n wai tufí-túise. Mpá yo ke lipinósi pè api káipinke. ⁷ Pinósi pee náásile piké céeri, amá ápi ye píkaí fe piké aseí ceri. ⁸ Yare ke Yanéesi ne Yampiréesi api Moisi rinkápáá meco ke písói pè api aseí kápáálé. Písói pè kemúnjé ye caailenle. Pi ye pin pi m peenu, pinfatene ñn ye tasi. ⁹ Amá pinñmóòpú ñn tíka tuine. Li yé Yanéesi ne Yampiréesi meco pikepire fenne, nípá úye uu pincaai ceru.

Lè kai m pise re Timotee uké wa

¹⁰ Amá pò ne kò inécélaa ne menéfine ne lè kam piwai ní la ne nnéfatene ne inésuulu ne nnéla ne inékari ritikile. ¹¹ Pi kò pò wéékusele aa kò menécò íwe le. Pò nyule lè nnéí kam n yé Antiyóosi ne Ikoniyòm ne Lisitíri-pò. Pò íwe iyè kam nfatene ncee kémeé n li yenle. Amá Upiima ye innéí kémeé né lésele. ¹² Ticurruu pepere ní la piké Kirisi Yeesu ne kefa kese ritiki ye piwéékuse yennune. ¹³ Amá písói kópe ne pinósonne yé mewai kópe-i n ñmóópúlè. Pi yé pico fóm api kò pimécire fómni. ¹⁴ Amá pòóké icélaa kaa ní yósi pòn ne kefa i tenelè m múllé rísonè. Tipócurruu ye picélaa pepere pò i n céési nyule. ¹⁵ Háí ipówá-me kaa Uléécáa ritelè nsimé nyu. N yé fe nn mesòhò pò

he aá ne Kirisi Yeesu kefa tene uu ripóyu lálu. ¹⁶ Uléécaá Nsimé atelé nnéi ye Uléécaá kémee léerile. N ye yoriyele. N ye céesile, n ye usoi akópe nyísele nn kó tíyese usoi uu uakópe nyóhne, nn kó aseí ncee kémee usoi céési. ¹⁷ Li lé wale re Uléécaá usoi uké ne ríhane m pi uké kó ne nprá mewai sáne méye mpuri n wai nnya.

4

¹ Kirisi Yeesu ye sóntile uké pinyánnyá ne pikpókpo túhaane. Uyee kó sónti uké iyóopi tone. Ne la ké u ne Uléécaá keyu-i pó símisi re ² a Nléécaasimé riyóó ne nymóópú, ncée ye wee rín wee, a n símisi, aa tíyese pisoi piké nmurei aa pincaai pi nyíse aa itisi pi kprá, pón pi céési ne ísutúlu. ³ Kumúhē kunyine ye sóntile ke pisoi ápi yé rí la piké icélaa sáne kutu ríco, amá pilipóókó kapi yé n tikilē, api lé nnya picélaa kulúí cápine pee yé lé kapi pikóme rí la pi n símisi. ⁴ Api yé aseí kutu píco rikprá. Pi aseí kepire tone api pee inóomesimé ne kutu n calé. ⁵ Amá póóké mepóóire m múllē nprá yo kémee. A íwe nmurei aá ne Nsimé Keci re pikóónú n nymóópulé, aa pikei kai m pise re Uléécaá ukeikó uké wa n wai ne kefa kese.

⁶ Amá in née, itunje ye tule re ké panse inyóhnsese. Nnékpo itunje ye nyahaiméle. ⁷ Atópi keci re kam tó, ne tole háí ne atópi keto-po nen kó nfatene múllē. ⁸ Atópi kam n feriyé ihē ye né yekeilenle: ihēe iyee riyóópikōh ke Upíima uu pē kuu n ló m pane. Utúhaane keci re, Upíima yee né rí pane ketúhaaneyaa tunjé. Ai kó nkpáni nē nmane kaí ne páne. Amá pē nnéi pee umepereeme m mé ne ríla ye yenune.

Póoli nkó círe kuu Timotee rinkprá

⁹ A rihmóópú aa mekēe né leeri. ¹⁰ Temaasi ye né riyále re u ketē nté líkó meyá la nnya. U Tesaloniki tómpole. Kiresensí ye Kalasii hale, Tiiti póo Talimasi simpó. ¹¹ Lukí meci re yee kenéméé we. Nó ne Mariki ani nsé tipéneme, u yé kam uu Uléécaá pikei kémee ríhane né léni. ¹² Ne Tisiiki tunle Eféesi-po. ¹³ Pón píyei n sónti, aá ne kunétúkanka caacaa kam Karipusi keyo-i Turowaasi-po n tíye né péneme, aa kó ne Nléécaasimé atelé né péneme, aí ne tósu aseekone akó.

¹⁴ Uyu kapi ye n sée re Alekisantiri ye mewai kópe né píneile. Upíima yee yé lé kuu nní né n wa u hééle. ¹⁵ Pó ticuruu, a ne mepóóire u tí, áí líka nnya, u rihmóópulé uu mmē nnéi kari n símisi kóse.

¹⁶ Keyáa fofí kapi né n túhaane úka úu né lé, pinnéí kapi kenépire le. Uléécaá úu kape pimewai mē pi korí. ¹⁷ Upíima ye kenépire nyerele uu rínanje né he am fe am unsimé yóó mpuri sáne pikó nnéi api kóm, uu kó kúkinaá nnó-i né lese. ¹⁸ Upíima yé líkópe nnéi-i né lese uu meykíyiki tíyese am Uléécaá iyóopi-i loni. Umeyóopi meké n taalé nprá píyei-po! Amí.

Iyáhaa tóhó

¹⁹ A Pirisili ne Akilasi né yáási aa kó Onesifóo keyo né yáási. ²⁰ Erasiti ye Korēnti-i mēsunle, am Torofim Mileti-po yápo re áí u láarú nnya. ²¹ A rihmóópú aá weri nnyíye píima kumúhē kuké kelene tu. Epulusi ne Putēnsi ne Linusi ne Kulootiya ne pimáreco tóhó nnéi ye pó yáhaapo.

²² Uléécaá uké kepóóire n we! Upíima uké ípeeléé nó nyíse! Amí.

Títelé ke Pɔɔli uu Tiiti n wóí

Lelee rítelé nti kémee ní we

Tiiti ye pɛe Kirisi ukó le yee úu Pisuiifi mpuri kémee n léeri. U pɛe Pɔɔli ukeiko le. U pɛe meyá náásile kumúnjé kpe-i kai pɛe Pɔɔli ne Kórenti pikó icápine keɔɔpe n caai. Míni keɔááɔáá keté kapi ye n sée re Kiréeti-i kuú pɛe kumúnjé kpe-i ke Pɔɔli uu rítelé nti u n wóipɔ we. Kei kuú pɛe Ulééca icápine yee kei ní we léni, in ne imecire nyóonsente.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye méwee sone kai m pise re Ulééca icápine piwéése piké m má Tiiti léise (1:5-16).
2. U kó lē ke u ne písoi anai mpehē mpehē nyee icápine kémee ní we api yé n tone keɔáá icélaa u pa: piwéése ne pinási ne pitisi nanɛ-nanɛ ne pilási (2:1-15).
3. Utume Pɔɔli ye písoi n̄móópúsélé te piké isoi fale iyē ke Yeesu Kirisi uu Kirisi pikó n he n le (3:1-11).

Iyáhaa

¹ Nē Pɔɔli, Ulééca ukeikó ne Yeesu Kirisi utume, nēe rítelé nti wólu.

Pi pikei né rimúise re ké pē ke Ulééca uu n wée piyómeyáhaa tā am kó piryómeyáhaa asei pi cereise piké ne kefa tene api nfáa teneciré yénu. ² Mpa yo líké kelene n kóri, Ulééca ye pɛe rinó yekéi re u unfáasane ró hene. Ulééca uu kó unósme. ³ Ke likumúnjé aku n tu, uu n nyíse unsíme kuu né rimúise kémee. Nsíme mmē kam kó nní kóónúsélé yare lē ke Uróyulale Ulééca uu m pise.

⁴ Tiiti kenépipi sei, nfatene mee ró m pénelē kémee kam títelé nti pó wóipɔ. Saa Ulééca ne Uróyulale Kirisi Yeesu piké ípéelée pó nyíse api kó nkíñniñe pó he.

Pikei pē ke Tiiti uu n wai Kiréeti-pɔ

⁵ Ne Kiréeti-pɔ pó t̄yele re a lelee piwai n tiselē pinyónse tenese aa n̄pá kuyu kúye-i Ulééca icápine piwéése tonsente yare kam pó m pise. ⁶ Li pise re Ulééca icápine uwéése uké usoi uyē kápi ne ncaai r̄ka nyu. Li pise re uké unósi use ula. Li kó pise re usiwā síké nfatene m má, ápi kape kó méwoo méwoo mewai ne si n wóhosi, ási kape kó iháikuse m má. ⁷ Ulééca pikei ke uyee Ulééca icápine keɔáá m̄ paílē uu múllē. Lē nnya kái ne menyíne we re piké ncaai nnyine ukeɔáá yé. Ái pise re uké utelewélaa nēe uké kuwósi m má nēe uké útaniré nēe uyee mekópe kewóó n wéési. ⁸ Li pise re uké písoi kusáne yási n̄sone uu ye lisone n wai. Li pise re uké mewéesesəhó m má un asei tikilē, un Ulééca tikilē ne kefa kese, uu ye kó umecire pit̄ne fe. ⁹ Li pise re uké Ulééca Nsíme rimúlú yare lē kapi n céesi. Lin lē n wa, u yé fe uu picó céési ne asei icélaa. U yé kó fe uu pepɛe mekópe n céési ncaai pi nyíse.

¹⁰ Likumúnjé re pi kultú wele, áí ne tósu Pisuiifi pɛe Yeesu ncee rintíki kunai kémee. Pi pituciré le pɛe písoi n k̄raasente ne piiniricélaa. ¹¹ A pi riséése. Síyo ne siriyu k̄páráa kapi cókoi, pin lē kái m pise céési piké ne mekópe siwóó n yé nnya. ¹² Piutare use, Kiréeti ukó yee maa re: Kiréeti pikó ye mesére pinósme le, pi isee k̄pák̄párá le, pi pikánkó le pɛe piluke n̄mane nfasimé n wai. ¹³ Lē kuu kó nní n̄ ma ye asei le. Lē nnya kai pise re a pi cési n̄sone piké ne nfatene sone n yé. ¹⁴ Piké kó Pisuiifi siwómé ne písoi pɛe asei kepire rin̄to isé rin-yá nnya. ¹⁵ Pikperinkpeciré ye n̄pá yo nyánile re áí mekperinkpe má. Pikperinkpekóó ne pepɛe ápi Ulééca m pakarelē pón n nyáni re n̄pá yo ye mekperinkpe mále, ke pimesəhó ne pikemúnjé ake mekperinkpe m p̄oriillen nnya. ¹⁶ Pi símisile yare pi Ulééca nyule, amá pimewai áme pɛe lē nyíselé. Pimewee ye kuní wele, ápi ye picó ne nfasimé ripéne, ápi ye kó pikei sone pika wa.

2

Icélaa keciré

¹ Amá póké lē kai ne icélaa keciré menyíne ní we céesi. ² A pitisi wéése maa re piké pimécire t̄í api isoi sone m má pin nfasimé sone má, pin kó keyóme yáási ne kefa kese, pin písoico nla ne ísuúlu má n̄sone.

³ A kó pinási wéése símisile re piké n sone yare lē kai m pise re Ulééca písoi piké n sone. Api kape iwóhó m má, ápi kape kó p̄itaniré. Li pise re piké ye písoi n̄sone mesəhó rikpá. ⁴ Kei kapi yé ne pikpérefaa céési re piké pipila ne p̄isiwā n la. ⁵ Piké kó ne pi céési re piké ye piriyu keɔáá mak̄s̄i api ye kelene linyine wai, piké kó isoi sone m má, piké piyalekei n̄sone n wai pin pipila pakarelē, úka uu kape ne Ulééca nsímé keɔáá nkópe r̄ka m̄ ma nnya.

⁶ Lē cire, n̄pá lin íye n we, a ye písoi rin̄móópúse re piké ye musí api kelene linyine wai. ⁷ Li pise re pó ticuruu poké mewai sone n wai písoi piké yé. Nnósme r̄n kape ip̄célaa-i n we. Ái

kaɓe keɓáá keɓáá ikó. ⁸ A ye anóó keɓire nyee áa kúkeɓe ní we rihaa pipóláaró piké ne isei n li kápi keɓóɓáá nkóɓe níka n yé piké ní male nnya.

⁹ A pilási maa re li pise re piké ye pipikeisaa pakare, pin pimela pi wai nípá yo kémeɓe. Ai pise re piké ye pinkó kési. ¹⁰ Ai ko pise re piké ye pi yáá. Amá li pise re piké ye nípá píyei piisoi sone pi nyíse, pin pi tikilé ne kefa keɓe piké ne nípá yo-i Uróyulale Ulééɓaa icélaa ríyu waise.

¹¹ Likumúnjé re Ulééɓaa yeé tíyese ke pisei nnéi api yé te u ípéelée pi nyísele. Kei ke pisei nnéi piyulale api yé fe api léeri. ¹² Uípeelée ye ró nyíse re také lelee ái Ulééɓaa ní nyamí ne keté nté líkáipi-káipi keɓire rito ari meróɓire keté keɓáá m múlilē tón aseí tikilē, tón isoi sone ke Ulééɓaa uu ní la le. ¹³ Lē kai m pise re také mpóɓnare keyaa kē m mé ye lē, keyáa kē ke Urólééɓaa píima ne Uróyulale, Kirisi Yeesu meyoɓpi amé nyíse. ¹⁴ Tó nnya kuu uméɓire he re uké likóɓe nnéi anipe-i ró ñmehereese uu ró pólóse umpuri ke uyé uu n te, nké n cáká-cákálē nn kó ne mēwai sone piwai ñmóópúlē.

¹⁵ Lē kai m pise re póké céési ye lē. A ye kéyu kóósi áa ne pisei itisi kpáse aa ye ko pincaai pi nyíse. Kaɓe riyá unyine uké pó lómiise.

3

Ulééɓaa pisei mefine

¹ A Ulééɓaa pisei léise re ái pise re piké kuyu piwéese ne piyoɓpi pipakare ye. Li pise re piké pi m pakarelē, piké ko mēwai sone piwai ne n ñmóópúlē. ² Api kaɓe úka nkóɓe n símisi, piké isoi ñiɓe-ñiɓe m má, pi ne piɓó piké mešéere n láárúne, api nípá úye ne isoi sone n le. ³ Tó ticuruu ári pē nyu kari ne wai. Tó pē kupakarecírē mále, tó pē ncéé pāle. Lirókáipi-káipi ne meróɓóla ye pēe ilási ró tónselenle tón tikpákárá ne kufatoi má. Ari pēe nyamí. Tó pēe piɓó ipuri yulule, pē pin ko irókó yúlu. ⁴ Amá kumúnjé kpe-i ke Uróyulale Ulééɓaa uu kusoi ró n wa uu ko unla sisoipipi nyíse, ⁵ u ró yóriyele, ái re kari mēwai keɓire n wa nnya, amá kuu íwe ró n té nnya. Nfáasone nnaɓe kuu ne míni piwole ritiki uu ne tiróyu lolu re Nfáasone nké tíyese také isoi fale yé ari ko mefine conse. ⁶ Likumúnjé re Ulééɓaa ye ne Uróyulale Yeesu Kirisi ritikile uu ne Nfáasone ró he yare u keróɓáá n koonule. ⁷ Uípeelée iké ne tó ripólóse aseí pite Ulééɓaa keyu-i, ari pē fe ari nfáa tenecírē kari m mé yenu. ⁸ Nsímései ye mu. Ne la re a nsímé mmú písímé riɓmóópúse, pēpēe ne Ulééɓaa kefa n tene piké ne mēwai sone piwai kéyu mahā rísonē. Lelee ní nyamí, lin yé ko sisoipipi yoriye ye lē. ⁹ Amá a inírikeɓene ne pikúlá akéentelē nkó ne pitele ne Moisi isé keɓáá pipasaine kaase. Lē nnéi ái ye yoriye, ái ko ríyu ríka má. ¹⁰ A ye ne uyee Ulééɓaa icápine-i pisei n cēɓse cési yare mepehē meté. Liute unsá lē memáá n kó, áa ne u tólu. ¹¹ Ai líka nnya, pō nyule rísonē re usoi un lē n we, li nyíselenle re u ncéé keɓire pitíki yele, akóɓe nyē kuu ko n wai an nyíselē te u uméɓire akóɓe palenle.

Icélaa tɔɔ

¹² Nen píyei Aritemasi néee Tisiiki keɓómeɓe n tumpó, a riɓmóópúme áa weri aa Nikopolisi-i né leeri, likumúnjé re ne rihó re kei kam nnyíye píima kumúnjé tonene. ¹³ A isé unyuwe Senasi ne Apoloosi keɓáá ripáí rísonē líka ái kaɓe pi ripáí kumúnjé kpe-i kapi pincee n tósu. ¹⁴ Li pise re pírókó ricuruu piké mēwai sone piwai pinla ne pinnanje tá, nípá píyei lin ye úye meykíyiki rincáɓ, api liute yoriye, ápi kaɓe méwoo n we.

¹⁵ Pē nnéi pēe kenémeɓe ní we ye piyyáhaa nó páaipó. A pēpēe Kirisi ne kefa n tenelē pin ko pírósaɓe yáási.

Ulééɓaa uké nónnnéi ípéelée nyíse!

Títelē ke Pōoli uu Filemāo n wói

Lelē rítelē ntí kémēē ní we

Filemāo ye utume Pōoli usane le. Pōoli uu Nsímé Kεcire u yóo uu panse Kirisi ukó un Uléécaā icápine yee Kolóasi-í ní we kémēē we. U pēē ulási mále kapí ye n sée re Onesim. Onesim uu u yá uu wuru uu há peē Pōoli yee likumúné kpe-í kukpaniilee-í ní we ne sáne. Onesim uu panse Kirisi ukó, Pōoli uu pēē re u yé uuyósaā kémēē u pēsepō. Uyósaā uyē kuu rítelē ntí wólú uké u pise re uké Onesim yósi yare uumarecō Kirisi kupénecō kémēē. Amá áí rinóo ke Pōoli uu Filemāo he. U lalē Filemāo ricuruu uké wēē lē kuu ní la uké wa.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pōoli ye Filemāo ne pēpēē ukεyō-í ní we yáhaapō (1-3).
2. Pōoli ye Filemāo nfatene ne upikei nla kuu m má nnya Uléécaā pōoneē (4-7).
3. Pōoli ye lē kuú ne Onesim yee uuyósaā kémēē m pelene ní la pise (8-22).

Iyáhaa

¹ Né Pōoli, ne Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya akpanii kémēē welē. Tó ne urómáreco Timotee tóo rítelē ntí urókeico ne urósáne lala kεcire Filemāo wólú. ² Uróyēi Apiya ne Arikipu yee meróco ne nfatene atōpi n ηmósópúlē, ne pēpēē ye kepóyō-í n cápine api keyóme yáasi kari kō rítelē ntí wólú. ³ Urósáa Uléécaā ne Upiima Yeesu Kirisi pike ípēelēé nó nyíse api kō nkíninje nó he.

Nla ne nfatene ke Filemāo uu m má nsmé

⁴ Mpá piyei kam ye nen keyóme n yáasi, am kepócaá léise, am pō nnya Uléécaā pōoneē. ⁵ Ne konle pin lē kaa Kirisi pikó nnéi ní la ne lē kaa Upiima Yeesu ne kefa n tenelē nsímé símisi. ⁶ Ne ye Uléécaā pise re uké wa nfatene mmē kari kesé m má nké kepóme pikei wa, nn tíyese aa lisone lē nnéi kari Kirisi kupénecō kémēē m má céru. ⁷ Nla kaa m má ye rinépōo larukusele háí re pō unémáreco nnya, Uléécaā pikó akinj yé níjhesi.

Pōoli ye Onesim nnya Filemāo tsuulu pise

⁸ Lē nnya, nípá nen Kirisi kupéneco kémēē rínanje m má re ké rinóo pō he aa lē kam m pise wai, ⁹ né kutósi nla kémēē pō pise re a linyine né wa. Kei ke né Pōoli am nní ní we, ne kpurunle, am kō pēē nkpéni Kirisi Yeesu nnya akpanii kémēē n we. ¹⁰ Ne pō pise re a Onesim nfanare nyíse. U nkpéni pansele kenépipi, Yeesu Kirisi kuú ne kefa n tene nnya. ¹¹ Uu pēē mekeē líka pō yóriye, amá u yé nkpéni meykíyiki linyine pō yóriye uu kō né linyine yoriye.

¹² Ne pō u pēsepōle. Ne u lalē yare tinécúruu. ¹³ Né pēé n la re ké kumúné nkú-í kam nní Nsímé Kεcire nnya akpanii kémēē ní we kenékúrí u riyá uké né n léni yare kaa yé pēē né ní lē meco. ¹⁴ Amá am la ké linyine wa lee áí ne pō n sá. Áí pise re ké ne rínanje lisone nní pō waise, amá ne la re líké mepóla kémēē kaá ne wa.

¹⁵ In n la, Onesim ye ne kumúné kunyine nkáripí pō rípasale re uké ha pēeme nóké pēé n we ne nípá piyei-pō. ¹⁶ Uu kō neni nkpéni mesame ulási. U ulási fele. U neni umáreco lala kεcire le. Meykíyiki kam u la. Pō ticuruu yé kō u n la ai tósu né, te u kesoi pipi le un kō Upiima kupéneco kémēē upómáreco nnya.

¹⁷ In te pō né nyáni re ne upósáne le, a kusáne u yósi yare tinécúruu kaa yósu. ¹⁸ Mpá un ne pō m púnne néē riwóme rinyine kuú ne pō má, a kpísi aa waise re néē riwóme tē ne pō má. ¹⁹ Né Pōoli, néē rinécúruu rítelē ntí wói: Ne re né pō hééle. Am la ké pō símisi re pō ne kō ne né tiwóme mále. Lelē nní rípacúruu nfaa kaa n yé. ²⁰ Hói unémáreco, a Upiima nnya ηmurei aa pikei mpí né wai. A Kirisi kupéneco kémēē rinékín ninjukuse.

²¹ Ne tálē te pō lē kam pō ní pise wa nnya kam títelē ntí pō wólú. Ticuruu pō wa ai lē tósu. ²² Ne kō re a kulee né wéési. Ne tálē te Uléécaā yé nóináyáhaa kō, am ncée yenu am nókenéméé hapō.

Iyáhaa tōwō

²³ Tó ne unékeico Epafiraasi, tóo kesé Kirisi Yeesu nnya kukpaniilee-í ní we ye pō yáasi.

²⁴ Pinékeico Mariki ne Arisitariki ne Temaasi ne Luki pō ne kō pō yáasi.

²⁵ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípēelēé nó nyíse.

Títelé kapi Epiireeye n wói

Lelé rítelé ntí kémée ní we

Uyee rítelé ntí n wói ne pē kuu ri n wói nkó nka nín tikemée we. In n la, li yé Italii ketē-pō kapi rítelé ntí pááime. Pisuifi pēe Kírisi pikó m panse pin kō Nléécaasimé rítelé nyu ke úteléwōle nkó uu ri wōlu. Kírisi pikó pē kuu nní ní wōlu apō ye caalenle, picō ricuruu pin la piké nfatene kepíre rito. Uyee rítelé ntí ní wói ye ri wōle re uké Kírisi ne umewai pí nyíse uké ne ikari pí rikpáse piké nfatene kémée tasi. Títelé ntí ye símisi re Yeosu Kírisi yee t́yese ke písoi api Uléécaá céri (1:1-3). Lē nnya ke Yeosu uu mpá yo fe.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Kírisi ye mpá yo fele ái kumúnjé má (1:4-10:18): U antepuye fele ái kumúnjé má (1:1-3) U piléécaatume fele ái kumúnjé má (1:4-2:18) U pikpore fele ái kumúnjé má (3:1-4:13) Kuu nní Nkóméine Fale kémée Uléécaá usina nnya, u Nkóméine Kpуре pisina fele ái kumúnjé má (4:14-7:28) U kō pēe mekeke Isirayeli pikó inyósonse fele ái kumúnjé má (8:1-10:18)
2. Li píse re písoi piké nfatene kémée n sōne (10:19-13:25): Uteléwōle ye písoi nmasópúselenle re piké nfatene kémée n sōne (10:19-39). Pēpēe pēe Nkóméine Kpуре kémée nfatene m má isoi kai nté nyíselē (11). Li píse re písoi piké Yeosu Kírisi inípe n tapaalē (12:1-11). Lē ke písoi api yé n sōne ne lē kapi yé pimécire m múllē nkó (12:12-13:19). Tinó sone pitíkise ne iyáhaa (13:20-25).

Uléécaá ye Ukepipi ne ritiki uu ne nsmé písoi símisi

¹ Uléécaá ye pēe hái mekeke-me ne antepuye ritikile uu ne méwee mpehē mpehē kémée nsmé pirósáyaha mesére símisi. ² Ukepipi kuú ne siyáa tōrō nsí kémée ritiki uu ne ró símisi. Uyē kuu kō ne ritiki uu ne mpá yo wai. Lē nnya kuu kō u wēe uu mpá yo uanipe-i wai re uké n te. ³ Uléécaá Kepipi kémée ke Uléécaá meyoopi ame léemelē lin tēlu. Kekeke meykíyiki lē ke Uléécaá uu ní we nyíselē. Kekeke kensimé mee nnaŋe m má ne ketē nnéi múllē mpá yo lin ne mesére we. Kake písoi akópe pihēere ní masí, ake péé ha keyómecaa-pō uyee n-yóopinŋe píima m má kuluke-luke-mē kényukótone-i tone.

Uléécaá Kepipi ye piléécaatume rtyu fele

⁴ Uléécaá Kepipi ye piléécaatume nnéi ríyu fele. Lē nnya kuu rinyíri tēe pinnéi akó meyá n fe ke he. ⁵ Pikecōpe úye kuu ketume maalē te:

Pō Kenépipi le,

kái ne neni n kpisi, née pó mári? Pikecōpe úye kuu ketume símaalē uu ne maa re:

Néé yé ha Uusaa

uyē uké kō Kenépipi? ⁶ Amá kumúnjé kpe-i ke Uléécaá uu pēe Ukepipi foí ketē kecáá ní tumme, u péé maa re:

Piléécaatume nnéi piké riwula piké ke yáasi. ⁷ U pēe piléécaatume pó nkó maa re:

Uléécaá ye piléécaatume pansesele kuyo

uu upikeikó waise yare inalempi. ⁸ Amá u Ukepipi pō nkó maa re:

Hóii Uléécaá, tipóyópitū ne wele ne mpá píyei-pō.

Pō aseí pansesele kupóyópinaapi.

⁹ Pō lelee aseí m má lalē, pōn mewai kópe kesu.

Hóii Uléécaá, lē nnya ke né Upóléécaá am pó wée

am mpóonare mekpō ripóyu kecáá kōoni *

am kō pipósáca kecōpe pó wée. ¹⁰ Uu kō kpá re:

Pó Upiima, póo hái kékoraane-me ketē wa

aa kō ne apónipe cire keyómecaa yóóni.

¹¹ Lē nnéi ye tenene tóké li paa.

Amá mesére ke póo yé n we.

Ketē ne keyómecaa ye kpurunine kóti-kóti yare melape.

¹² Pó kam aa li pílesi yare kapi ye kutúkanka caacaa m pílesi mecō.

Pó kam aa pí conse yare kapi ye ketúkanka n conse mecō.

Amá mesére ke póo yé mese mmé n we.

Mpófáa anmē áa yé kutene wa. ¹³ Uléécaatume úye kecire kuu ketume maalē te:

A kunéluke-luke-mē kényukótone-i tone.

Liké ha ne tu péé uye-i kam ye pipóláaro kepónyále-i rinwúlase. ¹⁴ Piléécaatume ye yo le? Pí ifáa inyine le yee Uléécaá pikei n wai. U pí tummele re piké pē ayu kai yé ní lo lē.

* 1:9 Luki 7:46

2

¹Lē nnya kai pise re toké meyansei mmē kari n kō ne kutu n cōlē, āri kapē ne ncēe m pō nnya. ²Nsímé ke Uléécaā uú ne piléécaatumē nnōo n símisi ye mpikēi wale. Nkó yee úu kutu n tirtō néē úu m m pakare, ye akpanii nyee ne u n sá yēnlē. ³In lē, íye kari yé fe āri ηmēhēree, in te āri rí-yulalesimé píima mmú kpísi toké waise linyine? Upíima ricuruu yee rí-yulalesimé mmē písímé kóraane, pepēe n kō un símisi apí rō maa re aseí ye nyē. ⁴Uléécaā pōo kō mewaisanja ne mewai píima mpehē mpehē wapisi uú ne nyíse re lē kapi m ma ye aseí le. Uu kō Unfaasone lihēhēe pi hōone yare kuu rí la uú ne lē pi símisi.

Uyee ye sisoipipi ayu n lo

⁵Aseí kecáá, ái piléécaatumē ke Uléécaā uu ketē kee masí kepire n weme pa re piké kekecáá m paílē. Kénsímé kari nní we tōn símisi. ⁶Amá tō nkyine ye Nléécaasimé kelō kenyine-i maa re: Yo kapi ye sée re usoi poké ne ukecáá n léise?

Yo kapi ye sée re kesoi pipi poké ne kekecáá m paílē?

⁷Pō u wale aa tyyese un itunje kerí inyine kēmeē piléécaatumē metene we nkáripí.

⁷Pō ripóyópikōn u rikípisele aa ríyu u waise.

[Pō u tonsēle re uké lē kaa n wa kecáá m paílē.]

⁸Pō mpá yo uanipe-i wale.

Uléécaā yé mpá yo uanipe-i n wailē, líka mpurí ái kō we kúu uanipe-i m múfílē. Mpá ne lē, āri kahane n yē te pi mpá yo uanipe-i wa. ⁹Amá tō nkpéni yēnlē re Yeesu ke Uléécaā uu itunje kerí inyine kēmeē n tyyese un piléécaatumē metene we ye nkpéni riyóópikōn tikípilē uu kō ríyu yenu, nkpō kuu ne íwe n li uú ne kpi nnya. Kefa ke Uléécaā uú ne u n fēnne nnya kuu lē písoi nnéí ríyu kecáá kpu.

¹⁰Aseí kecáá, Uléécaā yee mpá yo wa lin uanipe-i we. U kō la re sisoipipi kulúí síké uiyōopi kēmeē lompo. Kai nní re Yeesu yee ye siríyu lō nnya, li ne risá re Uléécaā uké íwe n lukeise uké n nyantí ne kēto-pō uké ne sisoipipi kulúí uiyōopi kēmeē rí hapō nnya.

¹¹Uyē Yeesu yee ye písoi akópe n heere ne pē akópe kuu n heere ye usáa use pikó le. Lē nnya kái íseí n we uké pi sée re upimarecō. ¹²Ticuruu u Uléécaā maa re:

Hóí Uléécaā! Né ripónyíri pinémárecō símisi.

Né piicápine kēmeē pō pakarente. ¹³Uu kō pimáa kpá re:

Né Uléécaā ne ritá.

Uu kō kpá re:

Néē nkó nté ne siwá sē ke Uléécaā uu né m pa.

¹⁴Siwá sēe sisoipipi le ne isoipijē ne mesoinye. Lē nnya ke Yeesu pōo kō isoipijē ne mesoinye kpísi uu pimēcō umēcire pansese kesoi pipi, uu kpi uú ne unkpō mmē Setani yee nkpō nnañe m múfílē tékéé. ¹⁵Lē kuu ne pepēe pēe nkpō iwame nnya piísoi nnéí kēmeē ilási n tú akpanii tō. ¹⁶Aseí kecáá, ái piléécaatumē kuu pilé ka, amá Apiraham sipirē kuu pilé ka. ¹⁷Lē nnya kai pise re uké meykíyiki ne upimarecō menyíne n we. Lē kuu wa uú ne pansē Uléécaā usina yee ye íwe n té un kō Uléécaā pikei ne aseí wai re Uléécaā uké ne písoi akópe n sárei nnya. ¹⁸Li uricuruu peikele u íwe le. Lē nnya koo ye kō fe uu pē kai umēcō m peikee pin íwe le come.

3

Yeesu ye Moisi fele

¹Lē nnya pinémárecō, nō ne Uléécaā yee nō n sēe pikó le. Lē nnya, ani Yeesu n nyáni. Uyē kari nyu re utumē ne Uléécaā usina. Uyee nfatene nsímé kari n yóólē. ²Pi Moisi kecáá wói re: Moisi ye pēe Uléécaā keyo nnéí kēmeē aseí ute le. Limēcō ke Yeesu pōo kō pēe Uléécaā kēmeē aseí ute, uu u umēcō usína. ³Nkó yee kēyo m mō ye ríyu mále ai kēyo kē feríye. Lē nnya ke Yeesu uu ríyu yē ai Moisi rikó feríye. ⁴Unyine yee ye kēyo mō. Amá Uléécaā yee ye mpá yo mō. ⁵Moisi ye pēe Uléécaā keyo pikó nnéí kecōpe ukeikó ne aseí ute le yee yé mmē ke Uléécaā uu m maane kecáá rí símisi. ⁶Amá Kirisi pō ne Kepipi le kee Uléécaā pikó kecáá m paílē rísone. Lē kēmeē kuu aseí ute. Tōo nní lē ukeyo pikó, in te āri iwame má, tōn kō tálē in kō rō lááru.

Uléécaā pikó yé kam api wēnte

⁷Lē nnya ke Uléécaā Nfaasone ní maa re:

Nōn neni keyaa nké urinōo n kō,

⁸āni kapē nōanékiñ takaase yare kumúnjē kpe-i ke nópínésáayaha apí pēe u n kési apí kō kucési kóima-i u peikee mēcō.

⁹Likumúnjē kpe-i ke nópínésáayaha apí rinōo né wéesi apí kucési kóima kēmeē né peikee.

Pin kō ne pikei pē kam añmē afēna kēmeē n wa yē.

¹⁰Lē nnya kam pēé ne kunai kpē pikó wōosi am te

pi pikemúnjē kēmeē pólule, apí nnécée nyu.

¹¹Kei kai kuwói né wa am wéeri re aseí kecáá, apí pikai ke wēnte kē kam n yekeilē kēmeē lonine.

¹² Lē nnya, ani nōmenécíre tí, pimáreco, ái kape wa re nó unyine ye rikín kópe má úu ye kó Uléécaá pakare, ai tíyese úú ne Uléécaá yee nfáa n te kepire tó. ¹³ Lē nnya, ani ikari n kpariisene nípa keyáa kéye kapi yé n fe api séi re: Neni kekó, akópe áa kape ne nókenécópe úka rintikíí urikín tiké tákasi nnya. ¹⁴ Asei kecáá, in te tó nfatene kari hái kékoraane-me m má n̄sone múllē ne keyáa tarəw-pə, tó ne Kirisi ye pee lē pénelenle tən ne we.

¹⁵ Li wólaalē te:

Nōn neni keyaa nké urinəw n kō, áni kape nóanékín takaase yare

kumúnjé kpe-i ke nópínésáayaha apí pee u n kési api kucesi kóima-i u peikee meco. ¹⁶ Piye pee Uléécaá rinəw kō api kō pee rinəw u wéési? Piye picə, insá pē nnéi ke Moisi úú ne Esipiti ketē-pə n léeme? ¹⁷ Piye ke Uléécaá úú ne wósi aḡmē afeena? Piye picə, insá pepe akópe n wa api kucesi kóima-i kpíni? ¹⁸ Piye kuú ne wéeri re: Asei kecáá, ápi píkaí kewénte ké kam n yekeilē kēme lonine? Piye picə, insá pepe kupakareciré u n nyíse. ¹⁹ Lē nnya, tó yē te nfatene kápi m má nnya kápi fe piké kewénte ke-i lompo.

4

¹ Uléécaá ye piyeki masile re u yé tíyese ari kewénte ké kuu ró n yekeilē kēme lompo. Lē nnya, ani nōmenécíre tí n̄sone, ái kape wa re li nó unyine púneise uu pilompo pəone. ² Pi Nsimé Kεcire ró símisile yare kápí pee pírókpure n símisi meco. Amá nsímé mmē kapi n kō ín líka pi yoriye. Pepe pee n n kō ápi ne kefa n tene. ³ Tó mpí tóo nní ne nsímé mmē kefa n tene, tó ne kewénte ké kēme lonine. Uléécaá ye kekecáá maa re:

Li kuwóí nē wale am wéeri re aseí kecáá,

ápi píkaí kewénte ké kam n yekeilē kēme lonine. Uléécaá pikéi ye kō pee háí ketē kekoraane-me tenelenle uu kō péé ne lē male. ⁴ U kelō Nléécaasimé kēme keyáa sééi-sééi nkó maa re:

Ke Uléécaá uu upikei nnéi m̄ masí,

uu pee keyáa sééi-sééi tunjé wénte. ⁵ Li kō kelō ke-i wólaalē te:

Asei kecáá, ápi píkaí kewénte ké kam n yekeilē kēme lonine. ⁶ Pepe pee mefoí Nsimé Kεcire n kō ápi ne kefa n tene. Lē nnya kápi kewénte ke Uléécaá uu n yekeilē kēme lompo. Picə yé nképni fe api kekeme lompo. ⁷ Lē nnya ke Uléécaá uu kō keyáa féé piyeki rikpá uu ke séi re “Neni”. Kepire-pə kuu pee limemáá ne Tafiti ritiki úú ne male yare kari kelō pikóme ní masí re:

Nōn neni keyaa nké Uléécaá rinəw n kō,

áni kape nóanékín takaase.

⁸ Asei kecáá, Yosuwee un peé ne kewénte ke-i písoi n lompo, Uléécaá úú yé pee kō keyáa féé keco nsímé n símisi. ⁹ Lē nnya, kewénte kenyine ye wele ke Uléécaá pikó api n yé nune yare ke Uléécaá uu keyáa sééi-sééi ketúnjé n wénte meco. ¹⁰ Nkó yee kewénte ke-i n lompo ye wéntene. U yé kam uu wénte yare ke Uléécaá uu n wénte meco. ¹¹ Lē nnya, tóké ne kewénte ke-i pilone n yəone. Ari kape tíye tó unyine uké kupakareciré kpē kucə nnya loó.

¹² Uléécaá rinəw ye nfáa mále tin kō pikéi wai. Ti láarúle ai meyele meté ritéhe tósu. Ti ye usoi lonle ne uisoi nnéi kemee-pə, ari nípa yo kóólene, ari kō akəho sitanene ne amekpéré kóólene. Ti ye kō usoi mela ne usimúnjé céri le ari kóólene. ¹³ Líka mpuri ái ketē kecáá we ke Uléécaá úú n nyáni. Mpá yo ye ukeyu-i yánaalenle lin nyáni cáí. Uyē kai pise re tóké ntónéí, lē kari n wa keē.

Yeesu yee Uléécaá usina

¹⁴ Tó Uléécaá usina mále. Uyee nní Uléécaá Kepipi Yeesu. Uyee Uléécaá kekúri ha. Lē nnya, tóké lē karí ne nní kefa u n tenelē n̄sone m múllē. ¹⁵ Uléécaá usina uyē kari m má úú usina yee úú yé n fe uké tírnárei kēme ró lē. Amá li meníne nípa yo kēme meróco u peikele, uyē úú pee akópe áka wa. ¹⁶ Lē nnya, li pise re tóké kefa kese ne Uléécaá riyəpítú tiko. Kei kuu yé íwe ró té uu kō ípeelé ró nyíse uu pee kumúnjé kpe-i kái ne n sá ró come.

5

¹ Sisoipipi kecəpe kapi ye nípa Uléécaá usina úye wéé api pikei u pa re uké písoi líhehehe Uléécaá m pasii un kō piayu kecáá ne inyónse wai re Uléécaá uké piakópe pi sárci. ² Uricuruu ye kō urinarei cire mále. Lē nnya, u yé fe uu pinyuweciré ne pepe ye m púnne nkó kóm. ³ Ke uricuruu uu nní rinárei m má nnya kai pise re uké ye uakópe kecáá inyónse wa uu kō umpuri pikó akó kecáá wai. ⁴ Uka úú ye umecire ríyu tē waise. Amá Uléécaá yee ye usoi séé yare kuu Arəw n séé meco.

⁵ Limeco, ái Kirisi yee umecire ríyu waise uké Uléécaá usina. Amá Uléécaá yee kumúnjé kunyine-i u maa re:

Póo Kenépipi.

Kái ne neni rimpá, néé upósáa. ⁶ U kō kelō keco maa re:

Po Melikiseteeeki meco usina le nipa piyei.

⁷ Ke Kirisi uu pee ketē nké kecáá ní we, u ye pee sipupeila ne ménini ne Uléecaa yáasile. U pee Uléecaa ne ténile re uyee yé fe uu nkpo kémeu u lese. Kuu aseí ne Uléecaa n tíkile nnya, Uléecaa pò ko ne kutu u ca. ⁸ Mpa kuu nní Uléecaa Kepipi, iwe kuu n li yee tyyese kuu ipakare ceri. ⁹ Uléecaa ye tyyesele uu n nyamí ne kèto-po. Lē nnya kuu ne pē nnéí pee ne kefa u n tenelē piyoriye teneciré ka. ¹⁰ Uléecaa yee u wée re uké usina Melikiseteeeki meco.

Pisoi piké pimécire tí, api kape nfatene kapi m má fóm

¹¹ To líkēcáá nsímé kulúí mále toké male. Káni ye mēkēe n kò nnya, li ne ró páápúle re toké liasei nó símisi. ¹² Kei kai nní ní tu, li péé we yare noké pee nkpeni picélaa. Amá li ko pee háí ne nkpeni-me pisele re piké Nléecaasimé kekoraane-me picélaa nó rikpáme. Lē nnya, mēpe kai pise re noké nyē, áí nkpani iluke mule-mule kani yé li. ¹³ Nkò yee mēpe n nyeni ye kēwá le. Uu kahane mēwéseyu mē kéme kapi ye lisone ne líkòpe n céri n kò. ¹⁴ Iluke mule-mule ke piwéése pò ye li. Pē ne menyuwe mále, pin ko lisone ne líkòpe picere kémeu pelaalé rísone.

6

¹ Lē nnya, toké Kirisi kecáá icélaa ne kéyu n sí, ári kape ikekoraane ke-i njmane n we. Toké icélaa yosi yare pepēe nfatene kémeu m pelaalé. Ari la toké ko kékoraane icélaa kémeé n we yare nní mēwai mēe áme líka n yóriye piyá ne Uléecaa kefa pitene nsímé ² ne piniwolē mpēhē mpēhē kulúí nsímé ne pisoi kecáá anípe pílaa ne pikpòkpò mēyise ne ketúhaaneyaa tōwò kecáá nsímé. ³ Toké ne kéyu n sí. Uléecaa un ncée n he, lē kari sònti toké wa. ⁴ Pinyine ye wele ke Uléecaa metéí ame rinkpáii, api ihee yee keyómecaa-po n léeri lélé, Nfáasone nn ko pikemeé we api ko ne piisoi kpure kémeu pepō. ⁵ Pi ko pee picere masile re Uléecaa nsímé ye láarúle, api ko kom te ketē fale kee n weme ye rínanje mále. ⁶ Mpa ne lē, api pee ko Uléecaa fómni. Lipite pē ápi ye fe piké piakòpe kepire píto rikpá piké isoi conse. Liriyíki re pi Uléecaa Kepipi kunapéékòó kecáá pikarii kpálenle pin ko pisoi keyu-i keriyu kopu.

⁷ Asei kecáá, ikónē in kecare kenyine kémeé n cuunkeu, iluke in rísone n wa, li ye pē nnya kapi ke n lum kuláa wale. Uléecaa yēē ke rikpále. ⁸ Amá in te sinípeleépi ne mēwéé mēe kei le, áke pee líka yoriye, Uléecaa yé anòó ke wa, api pee mese nna ke sé. ⁹ Pinésáne lala kecire, nipa kari nní n símisi, tó tálē te ncée sone mme-i ke Uléecaa uu yé nónányu n lo kani tíkile. ¹⁰ Uléecaa ye aseí tikilenle un ne túhaane. Uu nómenéwai sone paleine. Uu ko paleine re no ríla u nyíse ani ríla mmē ne tiki aní ne upikó léni. Nò ko ne wele non pi léni. ¹¹ To la re nipa nó úye uké lē n njmópúlé háí ne kèto-po, noké ne lē nnéí kani m mé n yé nnya. ¹² Ari la noké síkám má, amá ani pepēe Uléecaa ne kefa n tene pin ne piripòó we meco n we. Pepēe ye lē ke Uléecaa uu ne pi m mé uké pi he yē.

Tinòó ke Uléecaa uu n yekei ári méwoo wainé

¹³ Ke Uléecaa uu Apiraham tinòó n yekei, u pee wéerile. Líka áí we lēe u n fe kuu yé re u yé lirinyiri sée uu ne wéeri. Lē nnya kuu pee mese urinyiri cire sée uu ne wéeri. ¹⁴ U pee re: Asei kecáá, né meyá kunípe pò múlukuse, am ko pipópírē kulúí waise. ¹⁵ Apiraham uu mesei ne uripòó n we un lē ke Uléecaa uu n yekei re u yé u wa mé uu ha ne li yenu. ¹⁶ Usoi yēē lēleu u n fe rinyiri séele uu ne wéeri áí nyíse re aseí kuu símisi, ncée rín we re piké u kesí. ¹⁷ Uléecaa ye pee lale uké pepēe urinòó kuu n yekei m mé rísone nyíse re urinòó kuu ní ma ári kuconse we. Lē nnya kuu rinòó yekei uu ko wéeri uu rikēcáá kpápo. ¹⁸ Mēwai mē keté áme kuconse we. Uléecaa uu yé fe uké mekemeu nnòóme wa. Lē ne tó mpí tóó nní ukemeu kepéké ní yé meyá ikari kpáselenle ton ne rinòó kuu n yekei mé. ¹⁹ Lē kari n tálē ton ne mé ke ntófáa ní ne saulé ton ne we. Kesáu kee páápúle yare kúninói kesau kee ku m múllé kun ne rísone nyenu. Kesáu kee kenrípi kapi kelò sone ne kelò sone riyíki kecòpe rinkéne lurile áke léepo. ²⁰ Kei ke Yeesu uu ne kekpeé tó wa uu tó nnya mefoi lompo uu pee Melikiseteeeki meco panse nipa piyei Uléecaa usina.

7

Melikiseteeeki ye uyòopi le un ko Uléecaa inyòonse uwai

¹ Melikiseteeeki uyee pee Salem uyòopi le un ko Uléecaa yee nipa yo kecáá n tú inyòonse wai. Ke Apiraham uu piyòopi piferiyē ní masí un kulu, Melikiseteeeki ye ne u risánele uu rinòó sone u tikise. ² Apiraham uu pee lē nnéí kuu m má curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. Melikiseteeeki aseí nyee nsíméseí uyòopi. U ko pee Salem uyòopi le. Liasei re nkíninje uyòopi. ³ Uu ne usáa, uu ne úní, uu ko kumáre kúka kémeu léeri. Api ríka ukemareyaa née unkpò nkò ríka símisi. Uléecaa Kepipi meco kuú we. Uléecaa inyòonse uwai lo nipa piyei-po.

⁴ Ani yē te uu kusa ríyu má! Uyē ke uròkpure Apiraham uu lē nnéí kuu atopi kémeu n kpiikee curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. ⁵ Isé ye ncée hele re Lefi kumare pikò pee Uléecaa

inyóonse n wai piké ye Isirayeeeli pikó picó pise piké pilikó nnéi curii awélé kefi, api kuse pi pa. Pipiyucó kapi lē wai, pin kó ne kesé Apiraham sipirē. ⁶ Melikiseteeeki uyē úu kó pē Lefi kumarē ukó, amá Apiraham ye pē ulikó nnéi curii awélé kefi, Melikiseteeeki uu kuse kpísi uu kó pē Apiraham ke Uléécaá uu anó n yekei re u yé linyine u wa, rinó sone tikise. ⁷ Ai céreise re nṙpá úye ye nyule re uwéése yee ye usírísá rinó sone ritikise. ⁸ Lefi sipirē see ye awélé kefi kémeé kuse n kpísi pó ne sisoipipi le see ye n kpu. Amá Uléécaá Nsímé atelé ye ma re Melikiseteeeki pó ne usoi le yee úu ye n kpu. ⁹ Lefi sipirē ke Isirayeeeli pikó api ye neni nní nṙpá yo curii awélé kefi, asi kuwélé kuse kpísi. Lē nnya, pi yé fe apí ma re Lefi pó ne kó pē Apiraham ne ritikile uu ne ulikó curii awélé kefi, uu kuse pa. ¹⁰ Mṙá kápi pē kahane nní Lefi m mári, u pē Apiraham menye kémeé wele, Apiraham ne Melikiseteeeki apí ne sáne.

¹¹ Uléécaá ye pē Lefi sipirē isina tonsela uu kei ne Isirayeeeli pikó isé pa, uu pi kúrúruše. In pē re Lefi sipirē sē ye pē isina tone lin nyamí ne kété-po, ái yé pē wa re usína féé uké Melikiseteeeki isina icó tone. Aró isina metone meco mee yé pē ne risá. ¹² Pi ye pin kumaré féé kunyine-i usína n tí, li pise re isé póké kó conse. ¹³ Asei kecáá, uyē ke nsímé mmú nṙ ne nté mí máne ye mpuri féé ukó le. Mpuri mmē ukó úka uu pikai isina tonelē uké kényóonse kémeé pikei wa. ¹⁴ Yuta pikó mpuri kémeé kapi Urópíima mari. Mṙá úye ye lē nyule. Ke Moisi uu pē pepē ye Uléécaá inyóonse n wa nsímé n símisi, uu pē pimpuri kémeé pepē ye inyóonse n wa nkó nka ma.

Usína yee Melikiseteeeki meco ní we

¹⁵ Tó nkpéni nsímé mmē kapi m ma aseí nṙsone konle re usína yee Melikiseteeeki meco ní we ye leemele. ¹⁶ Ai isé ke písoi apí n wa yee nceé u he re uké isina tone. Amá nfáa mee nṙn ye pikai n nyere nnaṙe kuú ne isina tone. ¹⁷ Li Nléécaasímé kémeé ukecáá wólaalē te:

Pó nṙpá píyei-pó Melikiseteeeki meco usína le. ¹⁸ Isé foí tí pē nyamí ne iketo-po, tí kó líka yoriye. Lē nnya kapi i kpu. ¹⁹ Asei kecáá, Moisi isé tí fe iké Uléécaá inipee-i linyine sonukuse ne liketo-po. Amá tó nkpéni nceé sone kari yé ne n tálē yenle. Nceé sone mmē ye kó tíyesele arí ne meyá Uléécaá kó.

²⁰ Limemáá, Yeesu isina ye kó ne impehē le. Uléécaá yee símisi uu wéeri kuú ne isina tone. Ai písina picó kémeé lē wa. ²¹ Amá Uléécaá ye Yeesu kémeé símisile uu wéeri, uu u ma re: Upiíma uu rinó tē mékeṙe má.

Pó nṙpá píyei-pó usína le. ²² Lē nnya ke Yeesu uu panse nkómeine fale mee nfoi n fe umulé.

²³ Ai kó yá, písina picó pó ne pē kulúí wele re nkpó nṙn yé tíye piké mesére isina n tú nnya.

²⁴ Amá Yeesu pó ne mesére wele. Lē nnya, isina kuu n tú tí unyine uca kúpa we. ²⁵ Lē nnya kuu yé fe u pepē ye ne u rintiki apí ne Uléécaá kémeé sí ayu meyíkíyiki lolu. Kuu nní mesére nfáa m má nnya, u yé fe u pikecáá Uléécaá n welu.

²⁶ Usína uyē mpuri kaí ne sá re toké m má, uu mékperinkpe póriilē, uu ncaai nka wa, uu akópe áka wa, u ne pikópekaó apí líka pénelē. Uléécaá ye ketone cáca kee sico n fe kecáá u tonsela. ²⁷ Ai pise re uyē uké ye písina picó meco nṙpá keyáa kéye uakópe cire kecáá inyóonse wa uu pē lē memáá kuyu pikó akó kecáá wai. Mecíreníṙe kuu inyóonse iyē wa uu másu, pē uye-i kuú pē umecire n kpísi uu písoi akópe nnya he. ²⁸ Pē ke Moisi isé tí isina n tónse ye pē písoi picó meco ntáho mále. Amá rinó tē ke Uléécaá uu isé iyē kepire m ma uu wéeri ye Ukepípe kee ní nyamí ne kété-po isina tonsela hái ne nṙpá píyei-pó.

8

Yeesu yee Uróléécaá usina

¹ Nsímé mmē kari písímé ní la kefiríri ye nkpéni nké: Tó Usína mále yee keyómecaa-pó Uléécaá yee nnaṙe nnéi n te riyóopitú kuluke-luke-mē keyukóótone-i n tú. ² Uyee kunyónsecánjí kémeé keló sone riyíkí-i isina pikei wai. Ai kesoipipi kee kucánjí kpē wa, amá kucánjí yíkíyiki ye ku ke Upiíma uu n wa.

³ Asei kecáá, nṙpá usína úye pikei pē uké ye lihēhehe ne lē kapi ne n nyóonse Uléécaá pa. Lē nnya kai pise re Yeesu póké kó linyine ne hapó uké he. ⁴ Un pē keté nté n we, uu yé pē fe ricuruu uké isina tone. Písoi pē isé kecáá isina pikei n api ye piwé máalenle. ⁵ Pikei pē kapi kei n wai ye lelee keyómecaa-pó meyíkíyiki ní we iyíraane le lin kó likumfíri. Pi waile yare pē uye-i ke Uléécaá uu pē Moisi n nyíse lē kuu yé kucánjí n wa meco. U pē u ma re:

A ripai, aa pikei pē wai yare kam nní riyópe kecáá pó n nyíse meco. ⁶ Amá Yeesu isina kuu n tú ye keté kecáá pikó iké fole. Uyee tíyesele ke Uléécaá uu ne nkómeine yíkíyiki písoi sée u kó pikecápe nsímé nyóonse. Lē ke Uléécaá uu n yekei re uké nkómeine mmē kecápe wa ye fele.

⁷ Asei kecáá, nkómeine foí nn pē n nyamí ne kété-po, ái yé pē nkpáni pise re piké kó melírú pikómeine rikpá. ⁸ Uléécaá ye pē ne upikó césile kuú ne ma re: Nē Upiíma, ne ma re siyáa ye weme,

kam yé ne nkóméine fale ne Isirayeli pikó
ne Yuta pikó n sée.

⁹ Nkóméine mmē rín wene yare mmē kam ne pipisaa n sée
keyáa kē kam kunípe pi n tí aní ne Esípiti keteni-i pi lese.

Upiíma uu kò kpá re:

Ké pírícúruu ápi n fe piké nkóméine mmē kecáá ní sóné nnya

ke né ám kò ne kutu pí ríco.

¹⁰ Aní nyánii, nkóméine mmē kartí ne Isirayeli pikó n séine siyáa sē kepíre ye mmú:

Né inésé pikemúnjé kémee wa,
am kò písifa kémee i wolu.

Am pée piuleecaa,

apí pée panse pinékó.

¹¹ Piuka úu yé pée uuyucó céési.

Piuka úu yé kò uumarecá simisi re:

A Upiíma ceri!

Asei kecáá, pinnéi yé né céri.

Kai n kpísi pikecəpe kewá sírísapí hái ne uwéése kémee-pó.

¹² Liriyíki re ne sóntile kē pincaai pí sárei,

ám yé kò lē kápí ne né m píunne léisente.

¹³ Ké Ulééca uu nní nkóméine mmú n sée re nfále, li nyíse re nfoí mmē ne pikpurú masile.
Yo in n kpurú, linkó nn n tene, li wele lin tósu.

9

Ketē nté ne keyómecaa-pó piyómeyáhaa

¹ Nkóméine foí p̄s ne kò pée inyékii mále kapi ye n wa apí ne ketē nté Ulééca Keyó kémee u yáasi. ² Pi pée kunyónsecánjí kariile apí ku kéné meté. Keló foí kapi ye sée re keló sone. Kei ke sífiráa ketəsi ne kutaapili ne akpónó kapi Ulééca n he áa we. ³ Kenírípi lírú kepíre ke keló kecá aké we apí ye kē séi re keló sone riyíki. ⁴ Kei ke wura ketunipi ke-i kapi ye tulaali n ñmaasi aké pée we ne nkóméine kutakai kpee kunnéi wura m póriilē. Kukeméé ke wura kultú kunyine akú pée we. Aráa kunaapi kpee pée n felesi ne nkóméine akpáncúkú ye kò pée kpé kémee wele. Nkóméine anáa nyee pée akpáncúkú nyé kecáá wólaalē. ⁵ Nkóméine kutakai kpé kecáá kapi piléécaatume pée ye ní merí amírí serí apí nyeresse, lin nyíselē te kei ke Ulééca uu we. Piamérí amírí ye pée kutáka iwúkú yáriilenle. Ái nkpéni kari yé mmē símisi ne nketo-pó.

⁶ Kapi lē nípá yo n nyónsente apí yíkíkee, pēpē ye Ulééca inyónse n wa apí ye pée nípá keyáa kéye kunyónsecánjí keló foí kémee lompo apí inyónse wai. ⁷ Amá Ulééca Usina mecire yee ye kunmē kémee mese kóló keló lírú kémee lompo uu inyónse wai. Isee kuú ne uricuruu akópe kecáá n nyónse menyé ne iyé kuú ne kuyu pikó akópe kapi n wa ápi la kecáá n nyónse menyé kuu ye ne kei lompo. ⁸ Lē ke Nfáasone ní ne nyíse re ke kunyónsecánjí keló foí ake kò ne nní piwée n kpálé nnya, úka uu yé fe uké keló sone riyíki-i lompo. ⁹ Kumúnjé nkú kémee kari nní ní we kumírí kai lē nyíse. Liasei re lihēchee kapi Ulééca m pásii ne isee kápí ne n nyónsente ái ye fe líkē pēpē lē n wai simúnjé kémee nyíse re pí Ulééca inípe-i nyamle ne kété-pó. ¹⁰ Lē nnéi ye sisoipipi ricuruu isé le yee iluke ne píta ne piniwole ke usoi uu ye ne uakópe n heere kémee ní we. Isé iyee pée rínanje mále hái ne kumúnjé kópe heerele tóké ne Ulééca uu nípá yo n conse.

¹¹ Amá Kirisi p̄s ne Ulééca Usina le yee ní ka uké memá mee n weme ró nyíse. U kunyónsecánjí kunyine kémee lompolé kpee ríyu píima m má kun kò nyamí ne kuketo-pó. Ái písoi pée ku karií. Lelee re áku keté nté kukó. ¹² Mecíreníje ke Kirisi uu keló sone riyíki-i lompo. Ái apoila ne ináa menyé kuú ne lompo, amá uricuruu menyé kuu he uu ne hái ne nípá piyei-pó tírsyu lolu. ¹³ Pi ye apoila ne anáala menyé kpísile apí ne kunáyaha kapi n tóroise nfuró péne apí ne usoi yee mékperinkpe m póriilē níñesi, uipíne ii funi. ¹⁴ In mesei lē, Kirisi menyé p̄s ye rínanje máne ai lē tósu. Nfáa teneciré mee tíyese kuu umcire kpísi uu Ulééca he yare inyónsese yee lí ncaai níka m póriilē. Inyónse iyee sirómúnjé kópe heerele tóké ne Ulééca yee ye nfáa n he píkei n wai.

¹⁵ Lē nnya, Kirisi yee we un Ulééca ne sisoipipi kecəpe nkóméine fale wai. Pisíményónse pē nnya ke sisoipipi sē ke Ulééca uu n sée asi yé keyómecaa-pó nfaa yē. Kirisi ye sisoipipi akópe kasi nkóméine foí kémee n wa nnya kpule uu ne akpanii kasi yé pée sikuapakareciré nnya n yé kémee si lese.

¹⁶ Usoi un n la piké umekpə-maá linyine wa, li píse re piké yé te u pikpə masile apí kelene li wai. Piké kelene rítelē tē n wúkule, li píse re piké nyíse re uyee ri n wóí ye pikpə masile. ¹⁷ Uyee rinóo n yekei un nfáa m má, usoi uu yé fe uké urináa tē ne píkei wa. Umekpə-maá ñmane ke

urinoo ari ye pikei wa. ¹⁸ Lē nnya kapi isee kpu apí ne nyóonse api ménye kaoni nkómeine foi ke Uléecaa uú ne písoi n sée nn kelene koraane. ¹⁹ Moisi ye pēe likumúnjē kpe-i nṓpá isé iye kéénle písói nnéi keyu-i yare kai ritelē kémeē n wólaalē. Uu pēe limemáá ináa menye ne ipoi menye kpísi uú ne míni cōhane uu kō méjme wēē ne kehíhípi kē kapi ye n sée re isoo pi kpísi uú ne isé ritelē tē kecáá ne sisoipipi kecáá mepēi. ²⁰ Uu pēe re: Ménye mmé mee ye nyíse re Uléecaa ye ne nkómeine nó séele re nókē n titiki. ²¹ Uu kō limēcō kunyóonsecañjī ne ilū iyē nnéi kapi ye ne kenyóonse-i pikei n wa kecáá ménye mepēi. ²² Li isé kémeē we re ménye kapi ye ne likēi meyā heere cāká-cāká. Ménye mensá akópe nnya n kaonu, áa ye kusárei wa.

Kírísi menye ye akópe heere

²³ Lē kai pise re pikē leleē keyómecaa-pō likó kumfíri n nyíselē heere. Amá li kō pise re pikē keyómecaa-pō likó ricuruu pō kō ne inyóonse yeē rísonē n fe heere. ²⁴ Lē nnya, ái kunyóonsecañjī ke písói api n karií kémeē ke Kírísi uu lomṓ. Ku keyómecaa-pō kukó kuyiraane-yíraane le. Amá keyómecaa ricuruu kémeē kuu lomṓ re uké Uléecaa keyu-i tō nnya nyere liké ró lé. ²⁵ Uu kei lomṓ re uké umecire kpísi uké ne nnóo kulúí nyóonse yare ke Uléecaa usina uu ye nṓpá kuñmē kúye ne isee menye n lomṓ mecō. ²⁶ In pēe lē n we, háí ke Uléecaa uú ne ketē ne keyóme n wa, li yé pēe pise re Kírísi uké íwe li nnóo kulúí. Amá mese kóló kuu nfáani ketē nké-i léeme, uu umecire kpísi uú ne mecíreníne nyóonse uú ne akópe lese. ²⁷ Mecíreníne ke usoi uu má re uké kpu, Uléecaa uu pēe limemáá ne u túhaane. ²⁸ Limēcō ke Kírísi uu umecire kpísi uu mecíreníne he apí ne písói kulúí akópe kecáá u nyóonse. Amá u ha melírú pēerile, ái pēe akópe pilese nnya. U ha pēerile uké pēpēe u m mé' ayu lo.

10

¹ Asei kecáá, lisone lee kepire n weme kumfíri ke isé ii lése ii nyíse, ái liricuruu kii nyíselē. Lē nnya, nṓpá liké iye wa, ii yé fe iké nṓpá píyei inyóonse ise iyē kapi nṓpá kuñmē kúye mesére n wai ne tíyese pēpēe lē Uléecaa n yáási pikē n nyarí ne kēto-pō. ² In pēe lē, áí yé pēe nní n we pin inyóonse iyē piwai tíyee? Li yé pēe nní n wele pēpēe inyóonse iyē n wai pin mecíreníne písónaa masí, akópe áa yé pēe pikemúnjē-i pi pekési. ³ Amá inyóonse iyee meníne písói akópe nṓpá kuñmē kúye pi léisente. ⁴ Li we re anáala menye ne apoila menye áme yé fe meké akópe heere.

⁵ Lē nnya ke Kírísi uu ketē kecáá ka uu Uléecaa maa re:

Aa inyóonse néē lihechee la.

Amá ipíne kaa né mǎ.

⁶ Ái isee kapi n tóroise múkú-múkú néē inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe u sárei kaá yosí.

⁷ Kei kam pēé maa re: Néē nkó. Ne sónepole, Uléecaa,

ké mepóla wa yare lē kapi Isé ritelē kémeē kenécáá n wóí mecō. ⁸ Kírísi ye nté male kelene re:

Aa inyóonse néē lihechee la, áa kō ñmurei poké inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei yosí, in kō ne isé kecáá kapi lē wa. ⁹ Uu kō kpá re: Ne sónepole ké mepóla wa. Inyóonse kpure kuu lē kpu uu iféé kpísi uu iripóho wai. ¹⁰ Uléecaa mela mē ke Yeesu Kírísi uu n wa uu umecire kpísi uú ne mecíreníne nyóonse nnya kari akópe kémeē le.

¹¹ Mṓpá Uléecaa inyóonse uwai úye yēē nṓpá keweesi kéye ukekei kémeē n wele un upikei wai, un mesére inyóonse ise iyē wai, liinyóonse iyē íi ye kō píkai fe iké akópe lese. ¹² Amá ke Kírísi pōo mese ñmane inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei n wa, uu pēe limemáá Uléecaa kuluke-luke-mē kényukóstone-i nṓpá píyei n tú. ¹³ Kei kuu nkpéni neni mē Uléecaa uké upilaarō ukenyale-i riwulase. ¹⁴ Inyóonse ise kuu mecíreníne wa uú ne Uléecaa pikó pansese písói pēe nṓpá píyei-pō akópe kémeē n lélaalē.

¹⁵ Lē ke Nfáasone pōo kō tíyese ari céru. Li we re Nfáasone ye pēé maa re: ¹⁶ Upiima ye maa re:

Ani yēē, nkómeine kamí ne pi n sée ye mmú:

Siyáa sē metómpō-maá, né inésé piakinj kémeē wa.

Am kō pimēsōho kémeē i wōlu amí meelúse.

¹⁷ Uu kō kpá re:

Am yé kō píakai piakópe ne pincaai kecáá léise.

¹⁸ Asei kecáá, in te pi kelō písói akópe sárei, inyóonse kapi ye n wa apí ne usoi akópe sárei íi kō kei piwée kpálē.

Tóké ne Uléecaa riko

¹⁹ Lē nnya pimáreco, tō tálenle re Yeesu menye ye ncéé ró hele toké ye ne tirópōo kelō sone riyíki-i lomṓ. ²⁰ Uipiñe yeē kusánáá kapi kenyóonse-i rinkéne. Iyē kuú ne ritiki uú ne ncéé fale mee ye nfáa n he ró yéu. ²¹ Lē nnya, tō Uléecaa usina mále yeē Uléecaa keyo iwéése n tú. ²² Lē nnya, toké kēfa kese ne Uléecaa riko ari kō nfatene meyā m má nké iníñi m má. Simúnjē kópe

see sirófa kémee ní we síké n heerele así lelu, toké ko irópiñe ne míni sone n wolelè. ²³ Toké lè karí ne n tálè anípe keté rimulú, irópiñe ñi kape riyó. Li we re uyee rinó n yekei ye aseí ute le. ²⁴ Ani týe toké n lénaanè toké ne ñla ne mewai sone piwai kémee n ñmóópúsenelè nnya. ²⁵ Ari kape ye tó ne pè tó ye n cápine riyá toké iyaa n we yaré kai picó kémee inyékii m pansé meco. Amá toké ye meníñe ikari n kparisene, kani nní meykíyiki n yé te keyáa tóro ye nyahaimelè nnya.

²⁶ Li we re kari nní nsímései picére ní masi nnya, tón ko ne n we tón ne meróla kémee akópe n wai, inyóonse íka ñi péé we kari yé n wa piké ne akópe ró n sárei. ²⁷ Amá ñiteii ke usoi uu yé péé ne n tú un ne Ulééca ketahai kuú ne písoi n túhaanene ne nna mee pipakareciré ní torene kutoi mé. ²⁸ Usoi un Moisi isé rinlós, písoi pité née pitaani pin m maa re mesei ye me, pi ye u kpule, ái pise re piké íwe u té. ²⁹ Nò yé te uyee Ulééca Kepipi riintakári uu fómpò ye ne akpanii nyè atáñé-táñé sále re u nkóméine menyé mee u m pansese Ulééca ukó waise likpárakós, uu ko Ulééca Nfaasone mee ye Ulééca nfanare usoi n nyíse lámaanké nnya. ³⁰ Li we re tó nyule uyee ní maa re: Nè kai ne sá re ké ye písoi mewai pi ceei, née yéé písoi ihéé pi pa. U ko maa re: Nè Upiima, née ne nnépuri pikó túhaanene. ³¹ Ai kukaha we re usoi uké Ulééca yee nfáa n te anipe-i lóipò.

³² Amá ani siyáa fói se-i ke metéí ame nó rinkpáii léise. Kai pikpáii nó ní masi, nò pee likumúné kpe-i íwe píima kémee ne pináa meyá tñmósópule: ³³ Api ye pinyine-i alé ne risoiwuí kémee isei nó n wapaase pin ko nó wéékuselé. Ani ko pinyine-i pepée íwe iyé ica kémee ní we kecáa kpá ani pi léni. ³⁴ Asei kecáa, nò ye pee pikpaniikó íwe ténle, ani ye ko ne mpóonare ñmurei re písoi piké nólnékó nó yosí, non nyu re nò memá píima mále mee lé n fe men ko nípá píyèi we. ³⁵ Lè nnya, áni kape lé kaní ne n tálè fóm. Ihéé píima inyine ye likeméé wele. ³⁶ Asei kecáa, li nó pisele re noké ñmóópú m má, non Ulééca mela piwai m masi, noké péé ne lé kani m mé n yé. ³⁷ Nléécaasimé atelé ye maa re:

Asei kecáa, li tise nkáripí, nkáripí fíí ñmaa,
uyee n sánti uké ne n tuine. Uu yé nánaipe.

³⁸ Unékó yee inénípe-e aseí n tikilè
yé unfatene nnya nfáa wa.

Amá un kepire-mè tintópi, ám yé pee uipuri n la. ³⁹ Amá in tóo, ái tóo pepée ye rintópi apí ne pòlu. Amá tó ne pepée ye ne kefa n tene ai piriyu lolu le.

11

Pirókpure Isirayeli pikó nfatene

¹ Nfatene ye piñmurei le re lé ke usoi uu n tálè ye piwai masile, te lé ke usoi úu n nyáni ye ko wele. ² Pikpure nfatene nnya kapí pee ipakare yé.

³ Nfatene mee týese kari nyu re rinós ke Ulééca uu ne nípá yo wa. Ai pee wai re lé kari nní n nyáni ái lelee kúyene ní we kémee léeri.

⁴ Nfatene mee týese ke Apeeli uu Ulééca inyóonse wa ñi Kayee ikó ñsone tósu. Mmè nnya kapi u sée re aseí ute. Ulééca ricuruu yee uinyóonse iyé pakare re ñ nyamle. Inyóonse iyé nnya, nípá kuu nní ní kpu, ukecáa nsímé ye ne wele tón n kóméi.

⁵ Nfatene mee týese ke Ulééca uu Enóki kpíipò uu pee nkpo yé. Ke Ulééca uu u n kpíipò nnya kuu nkpo yé. Ulééca uké kelené u n kpíipò, Nléécaasimé ye péé maa re usoi ye ne Ulééca sále. ⁶ Nfatene nnsá n we, úka isoi ñi yé fe iké ne Ulééca n sá. Li we re nkó yee Ulééca n yáasi uké ne kefa tene re Ulééca ye wele. U ye pepée u n wéési ihéé pale.

⁷ Nfatene mee týese ke Nowee uu lé ke Ulééca uu u n símisi re li yé wa ñmurei úu ko pee kahane li n yé. Kuu Ulééca riwure m má nnya, uu kutákaí karií uu ne ukeyo pikó ayu lolu. Nfatene mmè nnya kuú ne keté nnéi písoi akópe pa, uu pee ko mmè nnya pansé aseí ute.

⁸ Nfatene mee týese ke Apiraham uu Ulééca iséi ñmurei uu keté kè kapi n yekeilè te uké masi n te kémee sí. U pee tósure úu ko nyu yei kuu sí. ⁹ Nfatene mee týese kuú ka yaré usáne uu keté kè kapi n yekeilè te uké masi n te kéméé tone u acaníí kémee sói. Isaaki ne Yakupu kapi umeco keté kè n yekeilè ye ko pee kei sóile. ¹⁰ Apiraham ye pee kuyu kpe akúí pape-pape kecáa ní mómaalè ménle. Ulééca ricuruu yee kuyu kpé umúné, uyee ko kuumómé.

¹¹ Nfatene mee ko týese ke Sara ricuruu uu kewá mari, añmè nyé-i kuu yé pee m mári an ko pitómpò masi. U pee nyule re uyee rinós n yekei ye aseí ute le. ¹² Lè nnya ke sipiré así usoi use yee kekpo ne nnyáa piwai ní masi kémee léeme, sin kulúí we yaré kelééca awarepi ne mínimaa ritime nnyene mee ñn kúkéé ní we.

¹³ Pinnéi ye pee nfatene múilenle apí weri apí ne kpíni apí lé kapi pi n yekeilè yosí, amá ketaa-pò kapi menípee li kpasi, ai pi larisi apí háa re pi písáne ne picéetáñé le pee keté kecáa ní cemélè. ¹⁴ Pepée nní lé n símisi ye meykíyiki nyíselenle re keté kapi wéési. ¹⁵ In pee kei kapi n léeri ke pikumíiri akú wepò, pi yé ncée yé apí kei pele. ¹⁶ Asei kecáa, keté kee nké ní fe kapi ne

náapo. Lelée keyómecaa-po kekó. Lē nnya ke isei fi Uléecaa we re piké u sée re Piuleecaa, kuu nni kuyu n yekeilē uké pi pa nnya.

¹⁷ Nfatene mee týese ke Apiraham uu Isaaki kpísi re uké ne nyóonse péé uye-i kai u m peikee. Ukepipi cireníne kuú péé lē palē piké ne nyóonse, Uléecaa un kó péé ne anóo u yekei ¹⁸ uu u maa re: Isaaki kéméé kaa siyáse yenune api ye ripónyiri si séi. ¹⁹ U péé tálē te Uléecaa ye rínanje mále hái un yé fe uu usoi pikópoko kéméé yukuse. Lē nnya ke Uléecaa uu ukepipi u pese ai wai yare nkpo kéméé kuu ke yukuse.

²⁰ Nfatene mee týese ke Isaaki uu Yakupu ne Esau rinóo sone ritikise un tálē te li kóso-po lē waine.

²¹ Nfatene mee týese ke itunje ii tu re Yakupu uké kpu, uu Yosefi pinjáne keté ntpá úye rinóo sone tíkise, uu ukusele kecáá nyíki uu ne Uléecaa ríyu waise.

²² Nfatene mee týese ke Yosefi uu péé kekpo nyahai, uu símisi re Isirayeli pikó yé kam api Esipiti keteni-i lelu, uu kó símisi lē kapi yé masí uakóho n wa.

²³ Nfatene mee týese ke Moisi isaa ne uuni api u mari api u pésu iware itaani. Kapi n yé te kewá ye pinyánei nyamí nnya, ápi isé ke uyóopi uu ní pa iwame wa.

²⁴ Nfatene mee týese ke Moisi uu papisi, uu yúlu re ápi kape ye u sée re Esipiti Uyóopi ukpépe kepipi. ²⁵ Uu wée re piké u ne Uléecaa pikó kesé íwe n wai ne kuu yé itunje kerí inyine-i akópe kéméé rínare n kómei. ²⁶ U péé yé te aseí kecáá, un Kirisi meca alé kéméé n we, li memá píima le ai tósu Esipiti keté kecáá lisone nnéi. Liriyíki re ihéé yee u m mémpo kuú péé nyáneipo.

²⁷ Nfatene mee týese kuu Esipiti keteni-i yisi útu kó uyóopi kuwóo wuri. Liriyíki re u péé tásile yare u péé uyeé útu kúyene ní we meyíkíyiki nyánile. ²⁸ Nfatene mee týese kuu nkpo melóo anyá lí, uu anónóo ménye pórinke re uyeé n kóni uu kape ka uké Isirayeli pikó sipipi foí rica.

²⁹ Nfatene mee týese ke Isirayeli pikó api Míni-Wéé-Nkoi ritér yare keté kóima. Amá ai Esipiti pikó péé pitér ní peenu pó muuni.

³⁰ Nfatene mee týese ke Isirayeli pikó api Yeriko imele siyáa síseéi pikóónú masí, ii lólesi.

³¹ Nfatene mee týese ke unósi wásánkaí Rahapi uu rísone pepée pimúnhaa n hápo yósi. Lē nnya kápi u ne pepée ápi Uléecaa m pakarelē ripéne piké kó.

³² N-ye kam yé kó písímé rikpá? Nen te ké Seteyóo ne Paraaki ne Samsóo ne Yefutee ne Tafiti ne Samuyeli ne antepuye nkó símisi ké táhene, itunje yé né ripári. ³³ Nfatene ye týesele picó api atópi wai api siyóopité feriyente api kó lelee aseí n tükilē wai, api Uléecaa rinóo kuu n yekei yenu, api kó ákinaá inóo mójnise, ³⁴ api nna kutoi kopu, api nmeherere ápi pi yé piké ne atéhe pi parii, api kufón fine api limemáa atópi kéméé rikóho yenu api kó atópillee sone feriyé api lákase. ³⁵ Pínósi pinyine pikó péé n kpí, api pikópoko kéméé yisi api nfáa kpá.

Api písoi picó pó íwe píima lukeise, api yúlu re ápi ikeméé lelu. Pikópoko kéméé meyise kapi lē la piké ha meyíkíyiki yisi nnya. ³⁶ Api picó pó kó nnyei nam, api iséí pi súúkee, hái ricuruu api pi pahaankee api kukpaniilee pi tani. ³⁷ Api apare pi tapisi api kóni, api pi peikee, api pi sekerente api kériine, api atéhe ne pi kóni. Pi péé tóórinkele pin asánkone ne apoikone tántilē, ápi líka má, písoi pin pi wéékusele pin íwe pi wai. ³⁸ Keté áke ne sá re pé piké kekeméé n we. Pi péé acési kóima-i ne ayópe kecáá ne aparepoo-i ne atenhore-i tóórinkele.

³⁹ Pinnéí mmē nfatene ye týesele api pikecáá nsímé sone símisi, amá ápi lē ke Uléecaa uu péé n yekei yé. ⁴⁰ Ai líka nnya, Uléecaa ye péé lisone lee lē n fe ne ró lalē, uu péé la pé nmane piké lí yé, tó ári kape kéméé n we.

12

Uléecaa ye urósáa le

¹ Ke piseérakó kulúti píima nkú api nní ró n kálaalē, toké ncóh ne akópe nyee ye ró n kálisi kekéripi fómpo, ari péé itóó kai m píse re toké wa kéméé ne kéyu pihápe n náasi, ² ton Yeosu inípeé tpaalē. Uyeé nfatene ute yee ye n týese nn pelu rísone ne kété-po. Kuu yé péé mpónare kapi ne u ní la ní yósi, uu meníne nmuirei re u yé kunapéékóo kecáá nkpo wée, útu kó liisei ne kutu rico, uu ha nkpéni Uléecaa riyóopitú kuluke-luke-mē kéyukóstone-i n tu.

³ Ani uyeé ke pikópoko api ntóosi píima n wa útu kó péé ne lē sá kecáá musí. Lē kéméé, áni yé péé tíye nínépije iké riyóo.

⁴ Ani kahane akópe n náasi líké ne ménye keleeme tu. ⁵ Nó lē ke Uléecaa uu ne Unsimé nó n nímóópúselē yare usipipi paleilee? U maa re:

Kenépipi, kutu ke Upíima uu pó m pásalē

ái kape pó n we yare akpéri.

Un ye kó ne pó n cési,

kape ye ipópije riwéréése.

⁶ Lí we re nkó ke Upíima uu ní la kuu ye kutu ripasa.

Ke pipi ké kuu ní la kuu ye nséí wa.

⁷ Ani ye iwe ke Uléecaa uu ye n kpisi utú ne nó n céési kéme rikáhá-káhá. Kani Usipipi nnya kuu lē nó wai. Liriyíki re kepipi kéye ke usáa úu ye céési? ⁸ Amá unsá ye usipipi nné icélaa icó nó n céési, ani ceri re áni usipipi yíkíyiki. ⁹ Tó pee písoi mále pee píróśáa, ápi ye ró céési ari pi pakare. Iye nnya kári yé pee urósáa yee keyómecaa-pó ní we pakare toké ne nfáa n yé? ¹⁰ Píróśáa yèè pee ró céésile lē kapi ní la, áí ne riná kerí rinyine-i pá. Amá líké ne meykíyíkí ró n sonesi nnya ke Uléecaa uu ye ró céési re toké ne umeco n kpáíilē nnya. ¹¹ Asei kecáá, icélaa ye mpóścaai le mefoi, áí mpóśnare kelene. Amá kepíre ke pepe icélaa iyē n yósi ápi ye ikulaa li. Pi ye aseí m mále pin nkínjine kémeé we.

Picélaa ne linyine kecáá piyakayakase

¹² Lē nnya, ani nóanénípe nyee rimménjele ne nóanénui nyee n tónhente papukuse. ¹³ Ani ye ncée cire-cire nóanéna lē. In lē n wa, uyee n kóśoi úu yé n kpéjínkeee, amá u yé pef.

¹⁴ Ani n wéési re líké nó ne nípá úye kecópe n niñá, ani kó isoi yee ne Uléecaa n sá n le. Isoi iyē insá n we, úka úu yé Upiima yē. ¹⁵ Ani wa úka úu kape ípeelé ke Uléecaa uu u n nyíse líkó paa. Úka úu kape n we yare nnínj lonkó mee n fepe nn tíyese áí n cónjē líké ne písoi kulúí ritérj. ¹⁶ Ani wa úka úu kape iwásánkaí n wai, úka úu kape ye kó Esau meco Uléecaa líkó háikuse. U pee iluke ise kóló nnya uipipi fói keluke nmeriyele. ¹⁷ Nó yē te u pee kepíre kale un la re piké rinóśone u ritíkise, ápi ne kutu u rico. Mpá kuu n wéési un ne téní, úu fe uké wa usáa uké lē kuu pimáa ní masí conse.

¹⁸ Kani Uléecaa kekúrí rinnyásópó, áí riyópe ke usoi uu yé n fe utú ca kaní ne rikó. Nna piima rín pee we, kuñmaha áku pee we, kesine áke pee we, meyo áme pee we. ¹⁹ Áí rináatón itu nēe inóśimé nné kani kó. Isirayeei pikó pee nné mmē n kó ye pee yele re ápi la piké nka nco pikóme rikpá. ²⁰ Liriyíki re rinóś tē kapi pi n he ye ne mpape pi tósile. Pi rico pimáa rikpá re: Mpá ísee, in tíyópe tē tinca, pi yé apare i tapisi ápi kópu. ²¹ Mewai memee kei n wa ye pee iwame wele háí, Moisi uu ne maa re: Iwame ye né sóólelenle nen terii.

²² Amá Siyóo riyópe re Uléecaa, nfáa ute kuyu kaní ne rikó. Keyómecaa-pó Yerusalem kémeé ke píléecaatume kulúí kulúí ápi ní re. ²³ Uléecaa sipipi fói anyá icápine kaní ne rikó. Pianyiri nyee keyómecaa-pó wólaalē. Uléecaa yee ye ne nípá úye n túhaane písoi nnéí pee aseí m má pin nyamí ne kété-pó kaní ne rikó. ²⁴ Yeesu yee nkómeine fale ne ní ka ne umenye mee n kóonu kaní ne rikó. Ménye mee pikei mále ai Apeeli mekó tósu.

²⁵ Lē nnya, ani nómenécíre tí! Ani kape ye n yulu re áni yé uyee ne nó n símisi kutu rico. Pepe pee n yulu re ápi yé uyee ne ketē kecáá pi n símisi re piké pinsē ceri kutu rico ápi pee nmerere, pi pee kutu pi ripasale. Li nyísele re tón uyee háí keyómecaa-pó ró n símaari re toké nsé ceri kutu píco n yulu, ári yé fe toké nmerere. ²⁶ Uléecaa meté ye pee ketē yenaasele. U kó nkpéni rinóś ntí ró yekeile uu re: Áí kó ketē nmane, amá ne keyómecaa pó kó yenaasene. ²⁷ Anóś nnyé kuu nní ní ma ye nyíse re lē ke Uléecaa uu n wa lin yenjesi ye tenene líké pee lelee áí kúyenaa ní we riyá líké n we.

²⁸ Lē nnya, kai nní re keyóōpitē kē karí ha m máne áke kúyenaa we, toké Uléecaa yáási yare kuu ní la, ari kó upikei n wai tón ne u talē tón kó u pakarelē. ²⁹ Liriyíki re Uróléecaa ye kó nna le mee ye n tóre múkú-múkú.

13

Lē ke usoi uu ye ne Uléecaa rínká

¹ Ani pímaréco nla ne n nímóópúlē. ² Ani kape ye píśányóś kecáá palei, li we re pinyine ye pikemee píléecaatume písiyo-i yóśilē ápi nyu. ³ Ani pikpaniikó kecáá n léisele yare kesē kani akpanii kémeé we. Ani kó pē kapi iwe n wai kecáá n léisele te nó ne kó pimeco ipijne mále nnya.

⁴ Mpá úye uké píśónne ríyu n waise, mékperinkpewai áme kape kulee mepéne kémeé n we. Uléecaa ye ne pikperinkpekóś ne piwásánkaí túhaanene.

⁵ Nwóónaapi rín kape nínésóí kémeé n we. Lē kani nní ní má líké nó n tulu, li we re Uléecaa ricuruu ye maa re: Am pó fómnine, ám kó kepíre pó tóne. ⁶ Lē nnya kari yé fe arí ne ikari maa re:

Upiima yee unécome, iwame íí né waine.

Yó ke kesoi pipi áke yé né wa?

⁷ Ani ye nópínéwéese pee nléecaasimé nó rin-yóś kecáá léise. Ani lē ke piisoi íí ne kété n tenene m pallē ani pimeco nfatene m má. ⁸ Yeesu Kírísi ye sé-me ne neni-me ne nípá pfiyei-pó use uyē le. ⁹ Ani kape tíye simúnj sane mpehē mpehē síké ncée nó poise. Uléecaa nfanare mee yé nóínésóí kémeé-pó tíyese ani papisi, áí iluke kémeé ikóhó yee yé tíyese ani papisi.

¹⁰ Tó kenýónsetunipi mále, pepe kenýónsecánjii kémeé inyónse n wai ápi ncée má piké ye kei píiluke li. ¹¹ Li we re pi ye ísee iyē kapi ne n nyónse kekále iyaa-pó toroisele. Imenye ke Uléecaa usina uu ye ne kenýónse riyíki-i akópe piheere kecáá inyónse wa. ¹² Lē nnya ke Yeesu póś kó kuyu iyaa-pó iwe li úu ne umenye cire písoi akópe heere. ¹³ Lē nnya, toké kekále-i

léepo tóké ha u léepo, tòn uisei topori. ¹⁴ Liriyíkí re ári nté kuyu má kpee yé mesére ní we, amá kpekpe masí kèpiré n weme kari wéési. ¹⁵ Tóké ne Yeesu ritikí arí ne mesére ipakare siyome ne Uléécaá inyóonse n wai, liasei re lelee ntónó-i n léenti lin urinyiri taáselē kari yé ne inyóonse u wa. ¹⁶ Amá áni kape mewai sone ne nfanare ihée palei, li we re inyóonse iyē mpuri yee ye ne Uléécaá risá.

¹⁷ Aní nópínéwéese m pakarelē, aní nóménécíre cepise aní pimetene n we. Li we re pepere nónnéfatene kecáá páilē piké kó símisi lē kapi pipikéi pē n wa. Aní tíyese piké mpónare ne n keisi, ái kape ne ínmopi. In ínmopi kapi ne wai, ái yé pree nǒ tilaa.

¹⁸ Aní kerócaá keyóme yáási. Tó yē te tó kafa kpáiiilenle tòn kó la re tóké mpá yei isoi sone n le. ¹⁹ Ne nǒ welu re aní lē wa ké ncée yē ké mekke nǒkenémee pepo.

Nsímé tɔɔ ne iyáhaa

²⁰ Uléécaá yee nkínniye te. Uyee Urópiima Yeesu, usánsé wéese yee umenyee n koonu uú ne nkóméine teneciré weri pikpákpo kémee yukuse. ²¹ Uké tíyese nǒké lē nnéí lee umela kémee ní nyaní wa. Uké ne Yeesu Kírisi ritikí uú ne kerómee lelee ne u n sá wai. Yeesu Kírisi yee mpá piyei-po meyóopi te. Amí.

²² Pimárecó, ne nǒ welu re aní nsímé kaní ne nní nǒ n ímǎpúsélē yósi ne suúlu. Nsímé kekéripí ye ke kam nǒ wóipó. ²³ Aní n nyu re pi urómárecó Timotee akpanii kémee lésele. Un mekke n tuime, né ne u ripénepo aní ne nǒ lóólú. ²⁴ Aní nǒpinéwéese nnéí ne Uléécaá pikó nnéí yáási. Italii pikó ye nǒ yáási.

²⁵ Uléécaá uké nónnéí ípelée nyíse!

Títelē ke Yakupu uu n wóí

Lelē rítelē ntí kémēē ní we

Títelē ntí uwólē kapi ye sée re Yakupu, Uléécaā ne Yeesu Kirisi ukeikó. Písoi meyā ye músu re li yé Yeesu uwā (Matiyee 13:35). U pēe Yerusalem-pō Uléécaā pikó icápíne kémēē uwéésē unyíne le. Uléécaā pikó mpuri mēe ketē kecáá n yekaalē kuú ne máne.

Nsímé mēe rítelē ntí kémēē ní we riyíkí yēe nfatene. Ai kesoipipi mēwai sōne. Ai re usoi uké kefa ḡmanē ne Yeesu Nsímé Kecire n tenelē, amá uké kō uisoi kémēē n wai liké n nyáni re u n tikiilenle rísone. Likumúnjé re "nfatene nnsá mēwai sōne m má, n kpuwaaenle" (2:26). Pipeikee ye nyísele re li nfatene yíkíyiki néē áí mmē.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lē ke pipeikee api ye n wa (1:1-12).
2. Li pise re piké nfatene pipeikee kémēē musí piké yé (1:13-18).
3. Lē kapi ye Nléécaasimé rintíki apí ne nfatene kémēē n sōne (1:19-27).
4. Api kape ye nfatene kémēē úka lómiise (2:1-13).
5. Li pise re nfatene nké mmewai ne mmecire nyíse (2:14-26).
6. Nké mmecire pitíne fe (3:1-18).
7. Lē knn yé ketē kecáá likó ne n sōne (4:1-5:12).
8. Lē knn mmecire piyómeyáhaa kémēē m pālē (5:13-20).

Iyáhaa

¹ Néē Yakupu. Ne Uléécaā ne Upiima Yeesu Kirisi ukeikó le. Néē nō Uléécaā pikó isoipuri kefi ne ité iyēe nní ketē nké nnéí kecáá n yekaalē rítelē ntí wólū. Ne nō yáasi!

Nfatene ne mewéésesohō nkó

² Pinémárecō, ani n kpíilē te mpónare piima ye mu, in te li ye fe ai ye méwee mpehē mpehē kémēē nō peikee. ³ Nō pinyuwe máálenle re lin nō m peikee re liké nónnéfatene yē, non tunkáhá-káhá ne kēto-pō, li ye tīyesele aní n ḡmósópulē. ⁴ Amá ani pēe tīyese nónnéḡmósópú kani m má nké nónínsói kémēē meyá wa ne nketō-pō, ani pēe meyíkíyiki m pelaalē líka áí yé pēe kō nō m párilē. ⁵ Mewéésesohō men nōkenécōpe úye m párilē uké Uléécaā me we, uké u he. Nfanare kuu ye ne mpá úye he. Úu ye cési. Un me u n we, u ye hale. ⁶ Amá li pise re uké nfatene m má úú ne welu, úu kape n tíru. Nkó yee n tíru ye we yare ániwalé ke kuyō aku n síkai lin táñai. ⁷ Liute úu kape musí re u yé fe uu Upiima kémēē linyine yenu. ⁸ Usoi unyine lo, ukemúnjé áke kelō kese tú. Kéyu ne kepire kuu uicee nnéí kémēē sōne.

Iwe ne memá kecáá nstmé

⁹ Nōkenécōpe unyine un íwe m má, uké mpónare-i n we ke Uléécaā úú ne u ní taásene nnya. ¹⁰ Amá Kirisi ukó nkó yee m má, uké mpónare-i n we ke Uléécaā úú ne u n cépise ne nnya. Asei kecáá, umámá isoi ye tenene kekéripi nní yare kuyúí mefele. ¹¹ Ntuḡe ye leemēle nn ḡmákasi, nn meyúí kólaase, mefele ame lólu, mēnsone nn tene. Limecō ke umámá isoi ii ye mekáikái tene, lē kuu ní we un wai áí ne kei pá.

Pipeikee nkó

¹² Nkó kai ye m peikee un kahari ye únarekome le. Lin pipeikee u m masí, kuu n feriyē nnya, Uléécaā yé nfáa u pō re ihé. Mmē kuu yekeilē te uké pepēe u ní la pa.

¹³ Lin ye úye m peikee re liké akópe kémēē u ritépō, úu kape ye maa re: "Uléécaā yee né peikee." Mēwai kópe áme yé fe meké Uléécaā peikee. Uricuruu úu ye kō úka peikee re uké mēwai kópe wa. ¹⁴ Amá mpá úye likáipi-káipi cire lee ye u pasai ai akópe kémēē u tépō. ¹⁵ Likáipi-káipi lē lin m pi, lin meyā n wa, ai pēe u pasai ai akópe kémēē tépō, akópe pō pelu aa péē ne nkpō weri. ¹⁶ Ani kape nóménécíre n kiraasente, pinémárecō lala kecire. ¹⁷ Lē nnéí lee áí kusa ní nyam kái ye usoi n he ye Uléécaā yee keyómecaa-pō ní we kémēē léerile. Uyee keyómecaa-pō metéí likó nnéí wa. Úu ye conse. Kunmaha áku ukeméé we. ¹⁸ Uricuruu yee la uké ne unsímé ritiki uké ne nfáa ró he toké ne lē nnéí kuu n wapisi kecōpe lifoi nnya. Unsímé mme asele le.

Uléécaā nstmé kutu picō ne mpitiki

¹⁹ Pinémárecō lala kecire, ani kō te mpá úye uké ye n welu re uké uuco kutu rica, úu kape ye ne nsímé n yōone, úu kape ye kō kuwóí n wélú. ²⁰ Usoi kuwai áku ye lelee Uléécaā inipee-i asele n tikiilē wa. ²¹ Lē nnya, ani lē nnéí lee ye usoi mékperinkpe n waise riyá, ani kō rikpákára piima yá, ani kō nóménécíre cepise aní ne nsímé mmē ke Uléécaā uu nósínéfa-i n wa yósu. N yé fe nn nónányu lolu.

²² Ani kape nómeneécíre n kiraasente ne Uléécaá nsímé kutu píco ñmane. Amá ani ye kó lē knn m̄ ma ritiki. ²³ Uye un ye nsímé kutu rincó, unsá ye kó pēe lē knn m̄ ma rintiki, u we yare usoi nkó yee ye kenpēenyānei kēmee lē ñmaa ke ukeyu ake rí we n yē. ²⁴ Un umecire pinyānei m masí, uu tómpo uu mese ne mese paleipō lē kuu rí we. ²⁵ Uléécaá isé ye nyamle ne iketo-pō, ii ye kó usoi ilási kēmee lese. Nkó yee i n kééni un mesere ikécáá ukemúnjē wailē ye ne umpehē le. Uu ye kutu i ríco uu mese ne mese i paleipō, amá lē kii m̄ ma kuu ye pitiki ne kéyu m mahanlē. Uléécaá ye liute uyē kpálenle un lē kuu n wai kēmee mpōñare-i we.

²⁶ Uye un m músu re u uyómeyáhaa le kúu pēe unnō pitine nyu, un umecire kiraasente, upiyómeyáhaa ye méwoo le. ²⁷ Piyómeyáhaa kecire pēe ápi ncaai nka m póríilē ke Uléécaá uu ye n ñmurei ye mpí: Usoi uké ye síkúmpipi ne pikúmannōsi ncōñ kēmee picome ha, uu kó ketē nké kecáá mékperinkpe líkó ne umecire kaase.

2

Ai pise re piké písoi ne píco kecōpe n tési

¹ Pinémárecō, nōo nní Urópíima Yeesu Kirisi yee Uléécaá meyoopi m má ne kefa n tenelē, ái ne sá re nōké písoi ne píco kecōpe n tési. ² Tóké kpísi re Uléécaá icápíne-i karí we, umámá unyíne uu lompō, un wura kepale ne melape néikōó tanaalē, úwekōó unyíne pōo kó lompō, un ilū kōpē tanaalē. ³ Nōn uye melape néikōó n tanaalē ríyu n waise, ani u maá re: Póké kam a kényukōtone nké-i tone, ani kó úwekōó maá re: Póké nyere née a kam a keteni-i arōna metene nté tone, ⁴ ái piténjē kemúnjē kee lē nō wee? Ái nō lē wale yare pepēe ye písoi siyu-i rimpái api kelene nsímé túhaane?

⁵ Pinémárecō lala kecire, ani kutu ríco ani kóm: Uléécaá uu pē ke písoi api ketē nté rí nyáni re píwekōó wēe uu pinfatene nnya pi pansese pimámáa? Pi Uléécaá iyōopi kuú ne pepēe u rí la m mé kēmee lonine. ⁶ Amá nō áni ye pēe úwekōó waise! Ái pimámá pēe íwe nō wai pin kó sitahai nō séleii? ⁷ Ai pepēe rinyíri sone tē ke Uléécaá uu nō rí sélei caai?

⁸ Uléécaá Nsímé ritelē ye maá re: A upōco n la yare kaa ripócuruu rí la. Uléécaá iyōopi isé ye iyē. Asei kecáá, nōn i n tikilē, li nyamle. ⁹ Amá nōn písoi siyu-i m paálē nōké ne pi n tési, akōpē kani lē wai. Li nyísele re áni lē ke isé ii m̄ ma ritiki. ¹⁰ Usoi un m músu re isé nnéi kuu tíkili kuu pēe ise rilóó, isé nnéi kuu lē tilóó. ¹¹ Uye m̄ maá re: kape iwásá wa, uyē cire yee kó maá re: kape usoi kpu. Lē nnya pansá iwásá n wa, kaa pēe usoi kpu, isé nnéi kaa lē tilóó. ¹² Ani n simisi nōn kó wai yare písoi pēe n nyu re Uléécaá yé keyáa ne uisē pi túhaanene. Isé yee ii ye usoi akōpē m̄ pa ye nyl. ¹³ Ketahai kē ketúhaane kēmee, Uléécaá uu úka íwe ténine yee uu ye uco íwe n té. Lē nnya, nkó yee ye uco íwe n té yé nsímé kēmee le.

Usoi nfatene ne uliwaiwai kecáá nsímé

¹⁴ Pinémárecō, usoi un n kpárálē te u nfatene mále, ke uliwaiwai áli kó pēe lē nyíselē, nfatene mmē mpuri yé fe nn usoi ríyu lóluu? ¹⁵ In te nōunémárecō Kirisi ukó, utisi née unósi unyíne ye we, uu ye mpá keyáa kéye yē uké tá née uké li, ¹⁶ nō unyíne uu pēe u maá re: A ne ripápō n ñme a ha ilū tá aa kó le, kúu pēe lelee u m párilē u pa, líkulaa ye pēe kúye? ¹⁷ Limeco kai nfatene kēmee we. Usoi un n kpárálē te u nfatene mále ke uliwaiwai áli pēe kó lē nyíselē, unfatene ye kpuwaalenle.

¹⁸ Amá in n la, unyíne pōó né maá re: Póó ne nfatene mále, néen mewai sone má. Né u pese re: Iye kaa yé nfatene m má, lipówaiwai ali kó pēe lē nyíselē! Né né linéwaiwai ne pó nyíse re ne nfatene mále. ¹⁹ Pōó ne kefa tenelenle re Uléécaá ye ucíreníñe le, née yo? Pōó alari mále. Aníri pōó ne kó lē nyule, aa ye n terii ne iwame mepehē. ²⁰ Pōó uníri nkó! Aa la poké kó te usoi unsá ne uliwaiwai n nyíselē te u nfatene mále, unfatene rín kuláa kúka máa? ²¹ Ke urósáayaha Apiraham uu uliwaiwai ne n nyíse re u ne Uléécaá kefa tenelenle uu ukepipi Isaaki kpísi re uké ne nyōñse nnya ke Uléécaá uu u sēe re aseí ute. ²² Aa yē te unfatene ne uliwaiwai ye pēe pénelenle lin ne kesé keisi ái ne nyíse re u meyíkíyiki Uléécaá ne kefa tenelenle? Uliwaiwai ye tíyesele unfatene nn pelu. ²³ Lelee Uléécaá Nsímé ritelē kēmee n wólaalē kai lē wa re: Apiraham ye Uléécaá ne kefa tenelē, Uléécaá uu lē nnya u séi re aseí ute, uu kó uu séi re uusanē. ²⁴ Nō yē te usoi liwaiwai kēmee ke Uléécaá uu ye ne yē te aseí ute lo, ái unfatene kēmee ñmane.

²⁵ Uléécaá ye limeco unósi wásánkaí Rahapi pansesele aseí ute uliwaiwai nnya. U pēe Isirayeli pikó pitume yosile, uu wai uu pi léni api nwhacee tiki apí ne tómpo. Mewai mē kēmee ke Uléécaá uu yē te u aseí ute le. ²⁶ Yare ke ipíñe yee ii nfáa m má ii n kpuwaalenle meco ke nfatene mēe rín ye nliwaiwai ne n nyíse re n wele pōo kó kpuwaalē.

3

Tilēmpi pitine

¹ Pinémárecō, áni kape n la nōké nōnnéni Nléécaasimé n céési. Nō nyule rísone ñmaa re Uléécaá yé kam uu ne tó mpí tōo nní rí céési túhaane ai pico tōsu. ² Tō ye ntónéi mmú méwee

kulúi kέmee meyá púnnele. In te unyine ye fe úu ye mémaa púnne, liute ye pipele masile. U yé fe uu umecire tini. ³ Tó ye isá nnó-i ákpaláa wale íi ne kom ii ró m pakarelé in tó tikilé. ⁴ Ani kó áninai ripái nké: Mpa ne ampnye mmú, kuyo pape-pape kun a n kpáulé kun ne n tósu, ketíkí sínsápi keniyine ke autíkí uu ye n carii un ne ncée a tikiselé. ⁵ Limecò ke rilémpi arí we. Isoipine keló sínsápi keniyine ye ke, amá ke ye ppe mewai píima wale.

Ani ripái lé ke kenakpéréé ake ye n fe ake kuhópe píima ηmaasi! ⁶ Tilémpi pś ne kó nna nco le. Kei ye mewai kópe keló kee irópine kέmee ní we. Nna teneciré kέmee-po kake léeri ken irósoi nnéi kέmee irópine siló tóroo mékperinkpe pórii ne ntókpo keyaa-po. ⁷ Asei ye nye re iyúisee ne sinúipi ne liyúikó lee m múñui ne míni kέmee ikpintomé nnéi ke kesoipipi ake feriyé aké tini. ⁸ Amá usoi úka uu rilémpi feriyé uké tí. Likópe linyine ye ni lee ái kútine ní we. Meló mee ye ní kpu mee rikemee yipaalé. ⁹ Tē kari ye ne Urósáa Upiima rinóo sone ritikise, tē cire kari ye kó ne sisoipipi kuu n wa sin umecò we anóo wa. ¹⁰ Nnóo nse mme-i ke rinóo sone ne anóo kópe aa ye leeme. Pinémáreco, áni kape ye lé wa. ¹¹ Míni lari-lari ne metule-tule yé fe ame ripiyé nhai nse-i n léentii? ¹² Pinémáreco, kúfikiyee yé fe aku Olifiyee apipi maruu? Fiinyi kuléé yé fe aku afiiki maruu? Kenyásiló nnihai nñ yé kó fe nké míni lari leseme.

Mewéesešo me Uléecaa kέmee n léeri

¹³ In te nókenécópe unyine ye nyáni re u mewéesešo ne menyuwe má, uké tíyese piké uisoi sone ne umewai sone kέmee lé yé. Uliwaiwai liké n nyíselé te uisoi ye niñule un kó mewéesešo má. ¹⁴ Amá in te nósínéfa ye túlúle, non íkenene nósínéfa-i wailé, áni kape nkpáni nómenécíre n taáselé non nómenécíre kiraasente, non nsímesei yálé. ¹⁵ Mewéesešo mé áme keyómecaa-po léeri. Keté nté mekó ye me. Kuníri kέmee kame léeri. ¹⁶ Kei ke kufatoi ne íkenene ii ní we, méwoo méwoo mewai ne mewai kópe ncapuri yéè kó kei n wele. ¹⁷ Mewéesešo mee Uléecaa kέmee-po n léeri mewee fói yee meké n nyaní ne meketo-po. Lé memáá, áme kó pitele má. Me ye kó nípá yo n wailé ne kemúnjé. Me ye kó tíyesele usoi ne ucó api kóméine, ame kó ucó meyá íwe téní ame kó mewai sone wai. Ame pikóólentene ne kecáá kecáá mewai má. ¹⁸ Ppree rinóo rise n wéési yéè nkíñijne kέmee ne picó nkíñijne kale. Pikulaa yee re pi ye panselē aseí pite.

4

Usoi un keté nté líkó usane, u Uléecaa ulaaró le

¹ Yei ke pitele ne pinákaankee apí ne nókenémee leeri, insá nólinékáipi-káipi lee nó ní lémaalé kέmee? ² Nó ye linyine káipile, amá áni ye fe noké li yé. Ani ye picó líkó inípee n tapaalé yare noké pi kó, amá áni ye kó líka yé. Nó pitele wailé non kó nákaankee, amá káni ye Uléecaa m píse re uké nó he nnya, áni líka má. ³ Mpa non kó Uléecaa m píse re uké nó he, káni pípiise n nyu nnya, úu ye nó he. Lé kani ní la noké ne nólinékáipi-káipi n wa kani ye píse. ⁴ Nó mpí nó áni nní Uléecaa ηmane ne kefa n tenelé, áni nyu re usoi un keté nté líkó n la, u Uléecaa ulaaró lee? Nkó yee keté nté líkó ní la ye panselē Uléecaa ulaaró. ⁵ Nó nyu re nsímé mee Uléecaa Nsímé ritelé kέmee ní we ye méwoo nkó lee? Mmee mmú re: Uléecaa ye nfáa kuu kerómee n wa lalé ne kefa kese, hái un nkecáá ilaaró wai. ⁶ U kó ípeelé píima ró nyíselé. N ye ma re: Uléecaa yéè piyuwélaa ncée tápisile uu mpí ppe ye pimécire rincépise ípeelé nyíse. ⁷ Lé nnya, ani nómenécíre ricepise ani Uléecaa metene n we, ani tasi ani kuníri ncée tápisi, ku yé wuri ne ketaa-po aku nó yá. ⁸ Ani ne Uléecaa riko, uyé uké kó ne nó tiko. Nó pikópekóo mpí, ani nónanípe nale aké fú, ani kó nósínéfa heere, nó inóo ité ité pikó mpí! ⁹ Ani yé te íwe kέmee kaní we, ani n téní non nkpó tú. Ani nnyeí riyá ani ikpatu téní, nónnépóonare nké panselē mpóocaaí. ¹⁰ Ani nómenécíre Upiima keyu-i ricepise, u yé ppe nó ritaáse.

Ani kape ye picó akópe m pálé

¹¹ Pimáreco, áni kape nómenécópe cire kecáá nkópe n símaane. Nkó yee umáreco kecáá nkópe n símisi néé nkó yee akópe u m pálé ye kó isé akópe palenle. In te pó isé kecáá nkópe símisi áa kó ppe i tikilé, pó ppe lé itúthaane le. ¹² In kó ne Uléecaa mecíre kóló yee isé wa. Uyee yé kó fe uu itúthaane i le. Umécire yee yé fe uu usoi riyu lólu néé uu tíyese usoi uu pólu. Amá psoo nní picó akópe m pálé, pó mūsu re psoo úye?

Ani kape áyu n wéési

¹³ Nó mpí kam ne máne, nóo ye nní m máa re: Tó neni néé kóso kuyu nkú-i ha ari kei kunjme kuse tone ari kpéense ari kuláa yenu. ¹⁴ Nsoo ye áni n nyu ricururu re íye kai kóso nó weesine. Nó we yare meléné mee n léeme áme ye kó nánjai amé ne tenepo api me paapo. ¹⁵ Li ne sá re noké ye ma re: Upiima un n la, tó nfáa m má ari nní néé licó nní wai. ¹⁶ Pée ke nóo we non áyu wéési non nómenécíre taáselé. Lipiyuwélaa pē mpuri apí nyaní. ¹⁷ Usoi un lelée ne n sá re uké n wa n nyu, unsá li n wa, akópe kuu wa.

5

Pimámá piké pimécire tí

¹ Nó pimámá kam nkpéni ne máne: Ani ntóosi mee nó n leerine nnya té ani sipupeila kóni. ² Nólnínékó ye fónile, nsepi nn nóménélape fulu. ³ Ncámé ye núnéwura ne nónnéwóóweni lonle. Ncámé mme mee nyíse re nólnínéwaiwai ái nyaní, nké pee kó nó li yare nna mee tore. Nó memá kósíle ani curii, in kó ne siyáa taróó kémeé karí we. ⁴ Nó pikeikó pee nósinécare-i n keisi rísone pihéle yele, liitu ii keyómecaa-pó tulu. Nópinékeikó ye ténile, piitu ii Upiima, rínanje nnéí ute atu-i lompo. ⁵ Nó nónínésói kémeé keté nké kecáá rínare konle ani kó nóménéla wai, ani le ani mékpó wai yare isee kapí ne keyáa pikópe n sí. ⁶ Nó ye aseí ute akópe pale ani kó u kopu úu ye ne nó náasi.

Isoi niñe-niñe piluke ne piyómeyáhaa kecáá nsmé

⁷ Lē nnya pimárecó, ani n kahari nōn ne mé Upiima uké ha ne pēeme. Ani yē lē ke ulame uu ye n kahari ikóne foí ne itóróo íí ne cuuni, un mé te u yé kam uu ukecare-i iluke sone kpasí. ⁸ Nóaké kó limécó n kahari nōn taalē, Upiima mekame ye nnyáá wale.

⁹ Pimárecó, áni kape ne nóménécápecire n tēnaane, insá lē Uléécáa yé ne nó túhaane uu akópe nó pa. Utúhaane ye rinónóo-i pinyere masile. ¹⁰ Pinémárecó, ani antepuye pee ne Upiima rinyiri n símisi iwe ne pinnijé m páilē, aní n niñú nōn ne pimécó íwe kémeé we. ¹¹ Ani yē te tó ye pepere pimécire pimúlé rí fe maa re pi pínarekome le. Nó Yóopu kecáá nsímé kónle re u pee ikari wale, ani kó yenu lē ke Upiima uu kété-pó u n he. Upiima yēé písoi íwe píima ténle úú ne kefa pi fénnē.

¹² Pinémárecó, nǎpá lin íye n we, áni kape ye ne keyómecaa nēe keté nēe líka mpuri ritá noké ne wéeri. Nōn te “eee”, líké “eee” nōn te “eehei”, líké “eehei”. Uléécáa uu kape ne nó n túhaane uké akópe nó m pa nnya.

Pitóikó kecáá piyómeyáhaa

¹³ Nó unyine ye íwe kémeé we, nēe yo? Liute uké keyóme yáási. Nó unyine ye mpóonare kémeé we, nēe yo? Liute uké ipakare siyome ne Upiima pakare. ¹⁴ Nó unyine ye póólú, nēe yo? Liute uké Uléécáa icápine piwéése sée api Upiima rinyiri ne mékpó u n niñesi pin ukecáá Uléécáa yáási. ¹⁵ Nfatene piyómeyáhaa yé utóikó riyu ló, Upiima uu u pōise. In te akópe anyine kuu wa, Upiima uu u sárei. ¹⁶ Lē nnya, nǎpá úye uké ye uakópe uuó yámne, nǎpá úye uu ye kó uuó kecáá Uléécáa yáási noké ne m péí nnya. Nkó ye Uléécáa keyu-i aseí n tíkíle piyómeyáhaa yēé pikei píima wale. ¹⁷ Elii ye pee kesoi pipi le mǎrǎcǎ mmé. Úú ne Uléécáa tēni re ikóne íi kape cuú. Ikóne ii mesei picuú yá aǎmē ataani ne iwáre ikpuulú. ¹⁸ Uu kó limemáá yáási re iké cuú, Uléécáa uu ikóne cuunse, iluke ii keté kecáá wai.

¹⁹ Pinémárecó, nó úye un aseí ncee n tíye un m pǎ, nó unyine un kei u m pesepó, ²⁰ ani n nyu re nkó ye ukópekóó ncee mmé kuu n tíye uu pólú kémeé m pesepo, ye usoi nkpo-i lésele Uléécáa uu kó lē nnya akópe meyā tinnē.

Títelé foi ke Piyee uu n wói

Lelee ritelé nti kemeé ní we

Yeesu Kirisi utume kapi ye n sée re Piyee yee ritelé nti wói. Kirisi pikó pée pée mekeé Asii awélé anupú anyine kemeé n yekaalé ke Piyee uu ritelé nti wólu. Piyee ye ró símisi re Silasi kuú ne ritiki uú ne ritelé nti wólu (5:12). U ri wai re piké ne ti rikóónú. Papilóóni-i kuu ri wai, lelee re Róm-pó. Kirisi pikó fale pée Asii keté kecáá ní we kuu ri wáipó (2:2). Kapi Kirisi pikó nnya kapi kei we yare písáne. Pi ye ne isímé pi kparaile, pin kó piwéékuse ne pi lémaalé. Lē nnya ke Póoli uu pi n̄móópúsélé te piké ikari ne kényu mahā pin Yeesu Kirisi in̄pée tapaalé. Pi ne uyē pée nkpéni kesé íwe ise le.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Piyee ye ipakare ne iwelē wale uú ne pepée uritelé nti ní kēē léise lē ke Uléécaā uu piayu n lo uu kó ne Yeesu Kirisi nkpó ne umeyise tiki uú ne t̄yese apí n tálē (1:3-12).
2. U pi n̄móópúselenle re ápi kape l̄opile, piké isoi yee n kp̄áiiilē Kirisi kupéneco kéméé n le (1:13-2:10).
3. Piké ne Kirisi m pallē, api pée piisoi kapi yé pipeikēe kéméé n le ne nyíse re pi unsímé ne aseí tikilenle. Uu kó icélaa pi pasii yee yé pipiyupipikei kapi yé n wai kéméé pi n yóriye. Uu kó p̄isihúú kéméé metone ne piicápine kéméé ne pi ne pepée ápi Uléécaā n nyu metone kéméé icélaa pi pasii (2:11-4:19).
4. Títelé nti uwólē ye nté Kirisi pikó icélaa palenle re piké ye píweluke kéméé ikari m má pin ne lē ke Uléécaā uu pi n yekeilē tálē (5).

Iyáhaa

¹ Née Piyee. Ne Yeesu Kirisi utume le. Née n̄ó ke Uléécaā uu n wée re ani panse upikó ritelé nti wólu. Nó písáne le non P̄onti ne Kalasii ne Kapataási ne Asii ne Pitinií sité kecáá yekaalé. ² Sáa Uléécaā ye n̄ó wée yare kuu mekeé-me ní ma. U Nfáasone ne ritikile uú ne n̄ó wélē uu iyaa yekei re ani Yeesu Kirisi m pakarelē ani kó umenye wole ani funi.

Uléécaā uké ípaelēe ne nk̄iññe meyá n̄ó he.

Tóké meylkyiki n tálē te Uléécaā lisone ye wemele

³ Tó Urópiima Yeesu Kirisi usaa Uléécaā pakare. U íwe meyá tó tenle uu Yeesu Kirisi meyise pikpókpo kéméé ne tiki uú ne nfáa fale ró he. Lē nnya kari tálē te tó nfáa yē. ⁴ U kó nfáa fale ró hele re toké lisone lē yē. Ai ye foni, ai ye mékperinkpe wa, ai ye kó caai. ⁵ N̄ó kecáá ke Uléécaā uú ne unnaje ní pallē, un n̄ó múílē te n̄ó ne kefa u tene uké ne n̄órinyu l̄o nnya. Siyáa t̄or̄o kéméé kuu lē waine líké nyise.

⁶ Mpá kai neni nní m pise re líké nc̄ón mpehē mpehē kéméé n̄ó m peikee re n̄óanép̄o aké n caailē, ani ne mp̄ónare n c̄opisi. ⁷ Li lē wale re líké yé te íye ke n̄ónnéfatene nsone nn sá. Wura yēē caaile. Mpá ne lē, pi ye uyē ticuruu nna kéméé wale piké unsone yē. N̄ónnéfatene ye wura r̄iyu fele. Limeco ke Uléécaā uu ye n̄ónnéfatene musí uké nnsone yē. Lelee yé t̄yese aní ha keyáa kē ke Yeesu Kirisi uu umecire ní lesene uké n̄ó n nyise, p̄isoi iyáhaa ne ipakare ne r̄iyu yenu. ⁸ N̄ó u lale aní kahane u n yē. Ne nkpéni-me aní kahane u n yē, amá n̄ó kó p̄eé ne kefa u t̄enelenle, non kó mp̄ónare ne c̄opisi ái kumúnjé má, lin kó r̄iyu má. ⁹ Ke Uléécaā uu n̄óan̄eyu n l̄o nnya kani lē ne mp̄ónare c̄opisi. Kani Yeesu ne kefa n tene kulaa ye kp̄ē kani n yé.

¹⁰ Antepuye ye p̄e mekeé wéesile piké píyulale p̄ē kumúnjé yē. Pi p̄e mekeé-me lihēchee lē kani n ȳosune nsímé símisile. ¹¹ Kirisi Nfaasone ye p̄e pikeméé wele nn hái mekeé-me pi símisi íwe iyē ke Kirisi uu meluke m má ne r̄iyu tē kuu n sónti uké ní yē. Lē nnya kapi wéesi api p̄erei r̄isone piké yé te kumúnjé kúye-i ne íye kai sónti líké lē wa. ¹² Ai pi nyise api yenu re ái piricuruu ke nsímé mmē kapi n símisi n̄ú ne máne, amá n̄ó kn̄ú ne máne. Mmē ke pep̄e Nsímé Kecīre n̄ó n yóólē api kó neni nní n̄ó símisi. Nfáasone mee keyómecaa n léeri nnañe kapi ne n̄ó símisi. P̄iléécaatume ricuruu ye lale piké nsímé mmē ceri.

Mefine mee ne Uléécaā n sá

¹³ Lē nnya, ani lē kani yé n wa kecáá n̄ókenémúnjé n wailē. Ani n̄pá yo n wai ne kemúnjé, ani meykíyiki n tálē te Uléécaā yé ne kefa n̄ó fénne uu Yeesu Kirisi mekame kéméé ihēe n̄ó pa. ¹⁴ N̄ó siwá le s̄ee ye m pakare. Lē nnya, aní kape n̄ómenéla n tikilē yare kaní p̄e ní we aní méka nyu. ¹⁵ Aní Uléécaā meco n we non líkópe kaase. Uyee n̄ó sée. Aní n̄ómenéwee nn̄éi kéméé n kp̄áiiilē yare ke Uléécaā yee n̄ó ní sée uu n kp̄áiiilē meco. ¹⁶ Li wolaalé te: Ani n kp̄áiiilē yare ke n̄e n kp̄áiiilē meco.

¹⁷ Nō ye nōn Uléécāa n yáasi, nō ye u sée re Saa. Uu ye úka keyu ripái uké kelene umewai kecáá u túhaane. Lē nnya, li ne sá re noké lē nnéi kani nōínésōi kémeē n wai kémeē u n wuru. ¹⁸ Nō kō meýíkíyiki nyule re ái linyine lee ye n caai yare nní nwóóweni nées wura kapi kpísi apí ne nōánéyu lalú apí ne nōpinékpure mewee mee áme kuláa kúka m má kapi nō rintéŕse kémeē nō lese. ¹⁹ Amá Kírisi menyē sone mee ríyu m má kapi ne rō lése. U we yare inyóansesāŕ yeē íi ríka n caailē, íi kō ríka tēŕlē kapi ne rō nyóonse. ²⁰ Uyē ke Uléécāa uu hái mekeē-me wée u kelene nṗá yo wai re uké písoi ayu lō. Uu kō nkpéni nō nnya síyáa taroo nsi-i u leseri re liké nō yóriye. ²¹ Uyē kani ritiki aní ne Uléécāa kefa tene. Uléécāa uyee pikpōkpō kémeē u yukuse uu ríyu u waise re noké ne Uléécāa kefa tene aní kō ne u n tálē nnya.

²² Nō nkpéni nsímései mee ye usoi ríyu n lō pakarelenle aní peē ne fe aní meýíkíyiki n lakaane rísone. Lē nnya, aní ne nōsinéfa nnéi n lakaane, ái kape kecáá kecáá. ²³ Uléécāa Nsímé ye tíyesele aní nfáa fale yenu. Aní nfáa fale yē yare kapi ye kesoi pipi kee ye n kpu m mári. Uléécāa Nsímé rín we yare nlukepuri mee ye n caai. Nn ye caai. Mesére knú we ne nnfaa.

²⁴ Kesoi pipi ye we yare meýúí.

Keriyu kake ye n yē yare meýúí mefele.

Meýúí yeē kóósile mefele ame súrii.

²⁵ Amá mesére ke Upíima Nsímé Kecire pōo ye n we.

Nsímé mmē kapi nní Nsímé Kecire kémeē nō riyóó.

2

¹ Lē nnya, aní rikpákárá nnéi mpuri ne nnóome ne kecáá kecáá mewai ne kufatoi ne iwóhó riyá. ² Aní Uléécāa nsímé n la yare ke siwá fēnfēi asi ye nní mēpe sone rí la, liké tíyese noké rísone papísi, liké kō nōánéyu lō nnya. ³ Nō Upíima isoi sone pilélé masile.

Kírisi pikó ye Uléécāa mpuri pikó le

⁴ Aní ne u ríko, uyee ripare kecire tee ye nfáa n he ke písoi apí n kési, Uléécāa pōo ri wée re teteē uinipeē-i rinéikóó. ⁵ Nō ticuruu, nóké kō n we yare apare nyee nfáa m má. Nyē ke Uléécāa uu kpísi, uu tíyese Unfaasone nní ne ukéyo u mam. Kei kani yē piléekóó icápine n wai, piléekóó pee pinfaa n kpísi pin ne inyóonse kuu rí la u wai, uyē un kō Yeesu Kírisi nnya i pakarente. Uléécāa Nfaasone kémeē ke liinyóonse iyē ii léeri. ⁶ Li Uléécāa Nsímé ritelē kémeē wólaalē te: Ne ripare ke Uléécāa uu n wée tīn nnéi má kpísile

ké Siyōo-pō karií riké pansē kenúí ripare.

Uye un ne rí n tálē, úu iseí meluke má. ⁷ Tipare tee nō mpí nōó nní ne kefa n tenelē kémeē kuláa píima má. Amá rí pepee ápi Uléécāa ne kefa n tenelē kémeē wele yare lē kapi nní Uléécāa Nsímé ritelē-i n wói re:

Tipare ke pimóme apí n fómpo tee nkpéni pansē

tikecire tee kenúí-i rí we. Li kō wólaalē te:

Tipare rinyine ye rí ke písoi apí ye rinkpóu,

kuparecaŕa kunyine ye ku kpee ye písoi n lóise. ⁸ Ke písoi pē apí Uléécāa nsímé pipakare rí ye nnya kapi tí rikpōu. Lē kai kō hái mekeē-me we re liké pí wa.

⁹ Amá nō ne mpuri mmē ke Uléécāa uu n wée le. Nō piléekóó icápine le pee uyóopi inyóonse n wa. Nō Uléécāa pikó le. U nōánéyu lōle uu metéi kémeē nō yekei re aní umewai píima písoi riyóó. ¹⁰ Aní pee mekeē Uléécāa mpuri pikó, amá nō nkpéni umpuri pikó le. Uléécāa úu pee mekeē íwe nō té, amá u nkpéni íwe nō ténle.

Isoi kai m pise re Uléécāa ukeikó uké li

¹¹ Pinésáne lala kecire, nō ketē nté písáne le pee pincee n tósu. Ne la ké nō rinmóópuse re aní nōmenécíre tí, aní kape likáipi-káipi lee ne nō n tōpu n tikilē. ¹² Nōínésōi kani n le nōn ne pepee ápi Uléécāa n wuru kémeē we iké n nyant. Lin lē n wa, kei kapi yē pee nō rí wóhosi re nō mewai kópe wai, apí kei nōmenéwai sone yenu apí Uléécāa ríyu waise keyáa kē kuu n snti.

¹³ Aní Upíima nnya seisoi pipi iyóopi nnéi yeē ketē kecáá rí we m pakarelē. Ufoí ye uyóopi yeē ketē nnéi kecáá rínanje n te. ¹⁴ Aní kō pepee umetene rí we m pakarelē. Pē kuu túmei re piké ye piwaikópekeóó kutu ripasa, piké kō pepee lisone n wai ríyu waise. ¹⁵ Lē ke Uléécāa uu rí la lee re aní lisone n wai, piníri pee ne nō n kēne piké ne rinséé nnya. ¹⁶ Aní n we yare písoi pee ápi úka kecáá n tú, amá aní kape pee re káni nní úka kecáá rí tú nnya, nō rikpákárá mewai m má nōn mekecáá yáriilē. Aní n we yare Uléécāa pikeikó. ¹⁷ Aní ye nṗá úye m pakarelē. Aní nōpinémáreco n lá, aní Uléécāa n wuru, aní kō uyóopi ríyu n waiselē.

Kírisi íwe kari yé m pallē ton ne irókó le

¹⁸ Nō pikeikó, li pise re noké nōmenécíre ricepise aní nōpinékeisaa n wuru. Ai pē isoi yeē rí nyant pin kefa láárú njmane, amá ne pē mekó mee m páápú kani yē m pakarelē. ¹⁹ Li nyamle re nṗá pin usoi íwe n lukeise kái peē ne n sá re uké n le, lí ríyu mále re uké Uléécāa kuu ne aseí n tikilē nnya n kahari. ²⁰ Asei kecáá, tíyu ríye kai má re usoi uké uncaai nnya íwe n yenaalē. Amá

in te usoi ye lisone wai un ko peé ne íwe kahari, li Uléécáa inipee-i lisone le. ²¹ Lē ke Uléécáa úu ne nō n sée re ani ye wa ye lē. Kirisi pō ne ko nōkenécáá íwe líle úu ne nō nyíse re ani unce n tikilē. ²² Uyē úu akópe áka wai, nnóme níka n̄n ketume unnōo-i léeme. ²³ Pi u lámaankeele, amá úu úka alé ceei, api íwe u lukeise, amá úu úka sisikēe, amá umecire kuu kpisi uu Uléécáa ye aseí ne n túhaane anipe-i wai. ²⁴ Arókópe kuu kpisi uu ukécáá wai api ne kunapéékóó kecáá u karií re akópe aké keróó le, tóké pee lelee ní nyaní Uléécáa inipee-i n wai nnya. Uakpē nyee týese ke tō ne peí. ²⁵ Nō pee meke-me nyéirele yare sipoipipi sēe m pō. Amá nō nkpéni useesē ne uyee nōkenécáá m̄ paílē kēmee pelele.

3

Pinósi ne pipila kecáá nstmé

¹ Limécó kaí we ne nō pinósi kēmee, ani nōmenécíre ricēpise, nípa nō úye uké uula m pakarelē. Lēle yé týese pē píla pee ápi nōkenécōpe Uléécáa nsímé ne kefa n tenelē api nōínésoi sone yenu. Ḿpa nōnsá nsímé mmē n símisi, pi yé peé ne Uléécáa kefa tene ² re pi nōínésoi sone kani n le nyáni nnya. ³ Ani kape ne ipiñe kecáá melape lekaa-lekaa kutu n colē, yare nní pinyúpipahaa ne wura ikólé ne ilū sone pitánti. ⁴ Amá lelee Uléécáa kēmee ríyu m má lee nní melape lekaa-lekaa mee usoi kefa-i m pékaalē. Ame ye caai, áme ye ko foni. Lēle nōnnéfanare ne nōínésoi niñe-niñe kani n le. ⁵ Limécó ke pee mekee pinósi pee Uléécáa ne kefa n tenelē pin pipila pakarelē pin ko ne Uléécáa tálē api ye pee lapisí. ⁶ Piuse ye nní Sara ye pee ula Apiraham m pakarelē hái uu ye ne u séi re uusaa. Nōn lisone n wai, nōnsá líka n wuru, nō panselē ukepire pikó.

⁷ Limécó nō pitisi, ani ne nōpinénósi n we nōn rísone pi naresi re ápi páápú nnya. Nfáa mmē ke Uléécáa uu nō n he faalaa, nō ne pē kuu kesé n he. Lē nnya, ani ríyu pi n waiselē. Lin lē n we, líka ái yé pee nōpinéyómeyáhaa kēmee nō púneise.

Li pise re Kirisi pikó piké n lakaane

⁸ Ntórōo kam nō n símisine ye mmú re ani kemúnjé kēse m má nōn kefa pénelē. Umáreco nla nké nōkenéméé n we, ani ye ko uco íwe tēni ani ko nōmenécíre n cepiselē. ⁹ Ani kape ye mewai kópe n ceikēene, áni kape ye ko alé n ceikēene, amá ani ye rinóo sone usoi ritikise. Lē nnya kuu nō sée re ani ye lē wa, rinóo sone riké ko ne nō n tikilē yare kuu ní ma. ¹⁰ Li Uléécáa Nsímé ritelē kēmee wólaalē te:

Usoi un meyktyiki n la uké isoi sone li liké ko siyáa nnéi u n lááru,

li pise re uké urilempi ne nsímé kópe tí.

Uu ko unnōo ne nnóomesimé káase.

¹¹ Uké umecire ne mewai kópe tō. Uu lisone n wai.

Uké nkínñe piwélaa ne kényu m mahanlē.

¹² Upiima ye pepēe aseí n tikilē inípee tapaalenle.

Un ko pipiyomeyáhaa kutu colē.

Amá u ye pepēe mewai kópe n wai kepire ritole.

¹³ In te lisone piwai kani ne kényu mahanlē, wóo yé pee íwe nō n wai? ¹⁴ Ticuruu in te lisone kani wai nnya kani íwe le, liké nō n lááru. Ani kape písoi n wuru, líka ái kape ye ko nfasimé nō tá. ¹⁵ Amá ani nōsinéfa-i n nyu re Kirisi ye Upiima, ani ko ríyu u n waise. Ani ye nōmenécíre n cápinelē nōn ne mé te pin nō m pise re yo nnya kani nní meya ne u tálē ¹⁶ naké rinóo rísone yosí ne ipakare. Ani kefa n kpáiiilē, pepēe ne nō n náási re piké nórínéyu kpu pin nō lámisi re nō Kirisi tikilē nnya, piké iseí li. ¹⁷ In Uléécáa mela, li kutosi we noké lisone n wai nōn ne íwe le ne kani ye nōmenéwai kópe kecáá nnya íwe n le. ¹⁸ Asei kecáá, nkpo cirenñe kóló ke Kirisi uu písoi akópe kecáá kpu. Uricuruu úu akópe áka má, amá uu pikópekoó kecáá kpi re uké ne Uléécáa kēmee pi ha nnya. Pi u kpule uu kpi yare ke kesoiipipi ake ye n kpu meco, amá Uléécáa Nfaasone nn u yukuse, ¹⁹ hái uu ne pepēe nkpo kuhore-i n kpaniilē Nléécáasimé yóó. ²⁰ Pē ápi pee Uléécáa pakare kumúnjé kpe-i kuú peé ne pi n kahari úu la uké ukuwoi yukuse. Pēe uye-i ke Nooee uu pee ukutakai karií. Písoi nkáripí, pipaha nmane pee kukemele lompo, ake míni kecáá n tósilē Uléécáa uu ne piayu lolu. ²¹ Limeni mē ye míni kani ye neni nní ní wóle ai nōanéyu lolu kumíri le. Api míni nō wóle re liké nōínépiñe kecáá mékperinkpe hēere. Pi míni nō wóle re liké nyíse re nō ne Uléécáa ténile re uké ne Yeesu Kirisi meyise pikpókpo kēmee ritiki uké ne nōkenémúnjé sounkuse. ²² Uyee keyómecaa ritaá uu ha Uléécáa kuluke-luke-i kényukóstoné-i tone. Uanipe-i ke Uléécáa uu piléécaatumē ne lē nnéi lee kei ríyu ne rínanje m má wa un likécáá tí.

4

Lē kapi ye Kirisi kēmee isoi fale n li

¹ Kirisi ye uipijee kέmee ntόosi konle. Lε nnya, ani ukemunjέ kε keco m mufilε non ne mε te nokε iwe li. Nokό ye uipijee kέmee ntόosi n kό yeε fele uu akόpe piwai yά. ² Lε nnya, kai ne neni n kpisi, ai pise re nokε Ulεεcaa mela n tikilε non ko ne itunje tωρω nnyi kai nni ketε kecάά nό n tise nόinεsoi le. Ani kape lε ke nόinεpijee ii n káipinkεe n tikilε. ³ Asei kecάά, nō pεe mekee pepεe ápi Ulεεcaa n wuru mela meyά wale, non mεkperinkpewai ne pikáipinkεe ne pítanirε ne iluke picaainkεe ne pítanirε ikεnεne wai non piléε nyόonse. ⁴ Li nkpéni lipite pε nnόo yile re ani ye ko mewai kόpe mε piwai rikpá pimεco. Lε nnya kapi nό lámisi. ⁵ Pi ye kam api pimewai Ulεεcaa kέénkεe. Uyee umecire cápinelεnle uké ne pinyánnyά ne pikpókpo nnéi túhaane. ⁶ Lε nnya ke Kirisi uu Nsímé Kεcire riyóó uu ne pikpókpo ricuruu péne. Pi pimewai kecάά ne pi túhaanele yare ntpá kesoipipi kέye meco. Amá Nfáasone nnya, pi ye nkpéni fe api Ulεεcaa kέmee nfáa m má.

Lε kapi ye Ulεεcaa liheεheε rimmulú

⁷ Mpá yo keto ye nnyáá wale. Lε nnya, ani mesohō m má non ntpá yo wai ne kemunjέ, nokε ne piyómeyáhaa n fe nnya. ⁸ Lε nnya, lε kani ye n wa lεe re ani mesεre rísone n lakaane. Nla yeε akόpe meyά tinnele. ⁹ Ani kusáne n wapaane. Ani kape ye kefa-i n ηmopu non ne pisáne yόsu. ¹⁰ Ulεεcaa ye ntpá nό uye linyine hele ne limpehē. Lε nnya, ntpá uye uké uliheεheε kpisi uu ne picō n léni. Non lε n wai, nō pεe lε pisei le pεe Ulεεcaa liheεheε rísone m mufilε. ¹¹ Lin uye n he re uké ye nsímé riyóó, liute uké ye ne Ulεεcaa nnōo símisi. Lin uye n he re uké ye picō lε, liute uké rínanje mmε ke Ulεεcaa uu u n he ne picō n léni Ulεεcaa uké ne ntpá yo kέmee Yeesu Kirisi rinyiri nnya ríyu ye. Yeosu Kirisi uyee ntpá píyei-pō meyόopi ne rínanje te! Amí.

Kirisi iwe ico piluke

¹² Pinésáne lala kecire, nόkenéwuu áke kape tō ne lε kai nni ne ntpape nό m peikεe yare nna mee nόkenεcáá kōonu. Ai kape nό n we yare lisáηa linyine ye ni. ¹³ Amá liké meyά nό n láárú re Kirisi iwe ico kani le nnya. Limεco kai sónti liké nό n láárú, kumunjέ kpe-i kuú ha umeyόopi ní lesene uké pisei nyíse. ¹⁴ Pisei pin Kirisi nnya nό n lámisi, liké nό n láárú re Ulεεcaa Nfaasone, Nfáayukόs ye nόkenεmεé wεle. ¹⁵ Nό úka úu kape iwe n le re u usoi kpu née u linyine yáai née u mewai kόpe menyine wa née u picō nsímé nnyine kέmee táhankεe nnya. ¹⁶ Amá in te unyine ye iwe le re u Kirisi ukό nnya, ái kape isi u n we. Amá uké menije rinyiri tē nnya Ulεεcaa ríyu waise. ¹⁷ Itunje ye tule re Ulεεcaa uké ne pisei túhaane. Upikό kuú ne koraanene. In te tó kai ne koraanene, iye kai ye ha pεe kέto-pō pepεe ápi ní la piké Ulεεcaa Nsímé Kεcire kutu riíco wa? ¹⁸ Li Ulεεcaa Nsímé ritelε kέmee wólaalε te:

In te ase iute ríyu pilale ye papisi,

iye kai ye ha pεe kέto-pō pepεe ápi Ulεεcaa m pakarelε ne pikόpekoós wa? ¹⁹ Lε nnya, pepεe Ulεεcaa mela kέmee iwe n le piké ne lisone piwai n nājlε, api Ulεεcaa, ase iute yeε pi n wa anipe-i pimεcire wai.

5

Lε ke Ulεεcaa icápine piwéεse api ye Kirisi pikό kecάá rintpat

¹ Lε nnya, Ulεεcaa icápine piwéεse kam nkpéni ne símisi. Né ne ko pimεco Ulεεcaa icápine uwéεse le. Ne Kirisi iwe kuu n li ne inénipεe yenle. Ne ko meyόopi mee nfáani n léerine kέmee ketónε mále. ² Lε nnya, ne la kε nό rinmóópuse re ani piseesε meco pisei ke Ulεεcaa uu nό rimmufise kecáá rísone m pallε. Ai kape tlasí, amá liké ne nórínεpóo yare ke Ulεεcaa uu ní la. Ai kape ko re piluke tōηε-tōηε pinyine kani kέmee wéési, amá ani pikecáá m pallε ne kefa keεe. ³ Ai re nokε pε ke Ulεεcaa uu nónánεntipe-i n wa ne kέyu m páápú, amá ani rísone n wai piké nό n nyáni pin nómenεco wai. ⁴ Non lε n wa, uwéεse yeε pisei kecáá ní pallε yare useesε un ha n ka, u ye riyόopikōη tεe ári ye pikai n caai nό rikipise ani pεe ríyu m má.

⁵ Limεco, nό pikpére ne pinmáne, ani nómenεcire ricepise ani piwéεse metene n we. Nónnéni, úka úu kape ye u ne picō kusenco kέmee umecire n taáselε. Li Ulεεcaa Nsímé ritelε kέmee wólaalε te: Ulεεcaa yeε píyuwélaa ncée tápisile uu mpí pεe ye pimεcire rincépise ne kefa féenne. ⁶ Lε nnya, ani nómenεcire ricepise ani Ulεεcaa rínanje nnéi ute metene n we uké itunje iyéi kuu n yekei kέmee nό ritaáse. ⁷ Ani nónnécōη nnéi ukεcáá topile. U nόkenεcáá pallεne.

⁸ Ani ntpá yo n wai ne kemunjέ. Ani kape lapile! Nónnélaaro Setani ye kōniile yare kúkinaá kpee n senkεe, un wéési uké unyine céériine. ⁹ Ani ncée u tápisi ani ko nfatene kέmee n taalε. Ani n nyu re iwe kani nni n le ico ke nópínémáreco api ketε nnéi kecáá le. ¹⁰ Ulεεcaa ye riyále re nokε nkpéni iwe li ái kape náηai. Amá u Kirisi ne ritikile uu ne nό séi re ani mesεre umeyόopi kέmee n we. U ye unfanare píima kέmee rínanje nό he nónnéfatene nn papisi lika ái ye pεe nό ritiηa-tiηa noké loó. ¹¹ Uyee ntpá píyei rínanje ute! Amí!

Iyáhaa tōρω

¹² Silasi kam n nyu re u aseɪ tikilenle yeɛ ne lé aní ne kétélépi nké nɔ wólu ké ne nɔ riŋmósópuse, ké ka ne nɔ nyíse re Uléécaɔ ye me yíkíyiki ípeeléɛ nɔ nyísele. Na ípeeléɛ kuu nɔ rí nyíse kémeɛ ísɔne wele. ¹³ Kirisi pikó ke Uléécaɔ uu nómeneéɔ n wée pin Papilɔni nté we ne unéŋmáne Mariki ye nɔ yáhaapɔ. ¹⁴ Ani ripirane ani yáhaane liké nyíse re nɔ lakaanele.

Nɔ mpí nnéí nɔ Kirisi pikó, Uléécaɔ uké nkíŋniŋe nɔ he!

Títelé lírū ke Piyee uu n wói

Lelee rítelé ntí kémee ní we

Mpá Kirisi pikó piye kapi rítelé ntí wóipó. Timewee ye nkpáni yare rinóó ke usoi uu ye ní ma uu kelene ncée kpísi uu keló tómpó. Úteléwóle nkó ye maa re unkpó itunje ye nyahaimela. U ri wóile re Kirisi pikó piké ye ne uicélaa léise (1:13).

Ifaaci iyé mekériine ye mmé:

1. Úteléwóle nkó ye nsímé kecáá nyerele uu símisi re piké méwee sone mee pinfatene kémee ní we m múílè, piké kó icélaa kapi ní yósi ne aseí n tikilè (1).
2. Uu kó lè memáá picélaa nòome pee nnóomesimé n céési pin kó méwoo méwoo wapisi ne tópu (2).
3. Uu kó lè memáá Upiíma Yeesu kepeemeyaa nkó símisi. Títelé ntí ye ripérése re Upiíma mepeeme men n nánjaise, Ulééca nniye kuú ne ró n niyá kémee kai léeri. Písoi meyá kuu kó la piké ncée piyéne rikpá piké piyulale ñmurei (3).

Iyáhaa

¹ Née Simóo Piyee. Ne Yeesu Kirisi ukeikó lè nen kó uutume. Pè nnéí pee meróco Urólééca n Uróyulale Yeesu Kirisi nfanare nnya nfatene kecire m má kam títelé ntí wólu. ² Ne nò yáasi. Ulééca uké lè kani nní meykíyiki u ne Urópiíma n nyu nnya meyá ípeelé nò nyíse uu kó nkínñiye meyá nò he.

Pepee Yeesu Kirisi ne kefa n tene piké Ulééca mela n wai

³ Ulééca nnañe ke Yeesu Kirisi uu m má kuú ne mpá yo kai ró m píse ró he toké ne nfaa m má ton ne Ulééca mela wai. Uyee týese kari céri re u ne umeyoopi ne unnañe ró séele. ⁴ Lelee týese ke Ulééca uu lisone píima lè kuu n yekei re uké ró he ró pa, líké kei ne ritiki toké pee Ulééca sipipi, ton keté kecáá líkái-pi-káipi lee ye ne ncaai ní ka kaase. ⁵ Lè nnya, ani riñmóópú ani nónnéfatene kecáá isoi sone kpápo, ani isoi sone kecáá menyuwe kpápo, ⁶ ani menyuwe kecáá nómenécíre pimúlé kpápo, ani nómenécíre pimúlé kecáá ñmóópú kpápo, ani ñmóópú kecáá Ulééca líkó nla kpápo, ⁷ ani Ulééca líkó nla kecáá kumáre piwai kpápo, ani kumáre piwai kecáá ríla kpápo. ⁸ Asei kecáá, lè nnéí lin nókenémé n we, lin kó meyá n wai, ái yé ñmurei nóké méwoo n we ani líka wai. Nópínékei ápi yé pee kuláa paa. Li yé kó týese ani Urópiíma Yeesu Kirisi rísone ceru. ⁹ Amá nkó yee úu lílika m má, úu rísone nyáni, u we yare unyíye. U paleile re pi akópe kuú pee mekee n wai u tinnele.

¹⁰ Lè nnya pimáreco, Yeesu Kirisi ye nó wéle uu kó ne pikei nó séi. Ani riñmóópú ani pikewai kémee nyíse re nò ne sá re nóké pi wa. Ani yé pee lè kémee píkaí rikpóu. ¹¹ Kei kani yé pee rísone ncée ye aní ne nórinépó Urópiíma ne Uróyulale Yeesu Kirisi iyooopi teneciré kémee lompo.

¹² Lè nnya karí la ké isímé iyé nó n léisente, mpá kani nní nsímései n nyu non kó nkemee inññi kariilè. ¹³ Ne ye te li nyam te ké kumúnje nkú-i kam nní nfaa m má kémee isímé iyé nó n léisente, ani kape ne m palei nnya. ¹⁴ Urópiíma ye né simisile nen nyu re am nkpéni keté nké kecáá siyáa kulúí kpáne. Kenétónjéyaa ye nnyáa wale. ¹⁵ Lè nnya kam ñmóópúlè te nóké masi menétónjé-máá nsímé mmè n léiselè, mpá lin íye n we.

Pepee Kirisi meyoopi n yé nsímé

¹⁶ Ai siwómé ke písoi api ní musí api ne pímesòhò wai kari ritiki arí ne nó símisi re Urópiíma ne Uróyulale Yeesu Kirisi ye ñnañe ne wemele. Amá irónñipee karí ne ummule yé. ¹⁷ U Saa Ulééca kémee ríyu ne ñnañe yenle. Likumúnjé kpe-i ke Ulééca, mímule ne ñnañe píima ute uu símaame re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépónare nnéí n te. ¹⁸ Pée uye-i karí pee kesé Ulééca riyópe kecáá n we ne Yeesu, tó pee metè mē konle men keyómecaa-po leeri.

¹⁹ Lè kari nní n yé ye týesele ari meykíyiki n tálè te lè ke antepuye api n símisi ye aseí le. Nò alari mále nóké n n waiselè. Písimé ye nó we yare kéfiráa kee kuñmaha kémee ní tore líké ha ne weesi, Kirisi yee ní we yare rimarewarepi uké pee léeme uké nó n kpáilè ne nósínéfa kémee-po. ²⁰ Li píse re nóké rísone kó te úka úu ye fe uké mmè ke antepuye api Nléécaasímé kémee ní ma ne ukemúnjé cire fe uké kó. ²¹ Ai písoi pee píricurruu musí api ne n símisi, amá Ulééca Nfaasone mee ye pi ló, api péé ne Ulééca rinyiri n símisi.

2

Picélaa nòome

¹ Antepuye nòome ye pee mekee Isirayeli pikó kecòpe leemele. Límece ke picélaa nòome póo kó meyaa nókenécòpe lontine. Inómececélaa yee ye ne ncaai ní ka kapi tantine api kó Ucélaa yee píriyu n ló fómní ai pee ásóláú kaikai anyine pi wai. ² Písoi meyá yé méwoo méwoo piwai

kémee pi ritiki, pē nnya aseí ncee riyu ari kpi. ³ Pi yé nwóónaapí nnya nnóolari kémee nnóome wa apí ne nó fe api le. Amá hái mekee-me ke Uléécaá uú ne pi túhaane api akópe yenu. Pikelólé áke neni ketaa wepó.

⁴ Uléécaá úu piléécaatumē pēe ne u m púnne kanje. Amá kunmaha kuhore-i kuu pi riláupo re piké kei m pahaalé liké ha ne ketúhaaneyaa tu. ⁵ Uu kó pēe kekpureté písoi kanje. Amá u pēe týesele míni ame yipu ame pikópekaó nné kósi. Písoi pipaha npane kuú pēe kanje. Nowee yee pēe n yóólé te písoi piké aseí ritiki ye pikécōpe wele. ⁶ Uu kó Sotam ne Komōari ayu ne túhaane uu a tékéé aa panse nfúrō. Lē kuú ne pepēe ápi u m pakarelē nyíse re limecō kai kó pē waine. ⁷ Amá usoi use riyu kuu lo. Uyee nní Loti yee aseí m má. Unfaa kémee pikó ye pēe méwoo méwoo wapisile lin meykíyiki mpócaai u tanaalé hái. ⁸ Uyee pēe aseí tikilenle un ne pikécōpe we. Mpá keyáa kéye kuú pēe pimewai kópe nyáni un kó kómei, lin pēe ukumfíri yóókuselē. ⁹ Li nyísele re Upiíma ye nyule lē kuu yé pipeikee kémee pepēe u m pakarelē ní lese ne lē kuu yé kó pipakareciré pó kó ketúhaaneyaa kutu rimpáa. ¹⁰ Pepēe mékperinkpewai ne piripáo n wai ápi kó Uptíma nnañe waiselē kuu meýá kutu pasane.

Picélaa nōome pē ye akín kópe ne pýuwélaa mále. Api ye piméciré tí ne keyómecaa-pó lináñe-nañe piháikuse. ¹¹ Piléécaatumē ricuruu pēe rñañe m má pin lē fe ápi ye Upiíma keyu-i keyómecaa-pó lináñe-nañe lē nkópe ríka símisi. ¹² Amá picélaa nōome pē ápi ye musí, pi we yare ísee ke písoi apí n cōpii piké keyáa kó. Lē kápi n nyu kapi ye lámaankee. Ísee mecō kai kó pi kónine. ¹³ Pi kó pē tikpákára waine liké ne pirikpákára kapi píco n wai pi ceei. Pimela mee re piké ye metunetēi ne mewai kópe kapi n káipinkee n wai. Mékperinkpe ne nseiciré ye pi póriilenle. Nó ne pē non n tú non kesé n le, ai pi n láarú re pi ye nnóome nó wa. ¹⁴ Iwasánkai ye piinipee-i wele, ápi ye kó akópe piwai kecáá kó. Pepēe ápi Uléécaá ncee kémee iníñj m má kapi ye kéyu rikéraase. Memá nnáapí ye ne pi mainule. Uléécaá ye anó pi wale. ¹⁵ Pi ncee sone týesele api ncee kópe tiki api palu. Ncee mmē ke Peyoo unjmáne Palam uú pēe rintiki kapi tikilē. U ye pēe mewai kópe wale api u héele. ¹⁶ Amá Uléécaá ye pēe ne umewai kópe kecáá u césile. Ísee íi ye símisi, amá keminaayaha ye pēe ne mesoitē símísile ake týesele antepu Palam úu pēe piníríkei rikpá.

¹⁷ Písoi pēe wele yare rñihai mee rñn míni m má nēe ahope ke kuyō aku ye rinkpíise. Kesine piíma kunmaha-i ke Uléécaá uu ketónē pi he. ¹⁸ Pi nsímé nyule hái, amá ápi pēe aseí má. Písoi pinyine ye pepēe nní ncee kópe n tikilé anipe-i nmeherēele ai kahane n nánai. Pinóome pē ne ye fele api méwoo méwoo isoi kapi n le ne lipite pē kéyu kéraase. ¹⁹ Pi ye pi ma re pi yé týesele api ilási kéele lelu, amá pē nmaa ricuruu pin pēe kó mewai mee ye ne nkpo ní ka ilasi le. Lelee re mpá úye ye lelee u n feriyē ilasi tunle. ²⁰ Upiíma Yeesu Kírisi yee Uróyulale. Asei kecáá, in te pinyine ye u ceri apí ketē nté mékperinkpe piwai ne piméciré tōlu, apí kó limemáa mekemee pepō, lipite pē mewee fale mee caailenle ame mefói tósu. ²¹ Li pēe kutusi we re ápi kape píkaí nsíméseí n ceraalē ne kapi yé n n céri apí pēe kó isé ke Uléécaá uú pēe pi ní pa pítki yá. ²² Lē kai nní pi n wa ye nyíse re meyu mmé kapi ní ma ye aseí le re: Kepōpi ye kútukee ake panse ake le nēe kúfñ ye mewóle-maá apéré-i píñiri.

3

Uptíma mēpēeme nsímé

¹ Pinésáne kecire, títelé lírú ye ntí kam nní nó wólu. Ne aketé kémee lalé ké lē kani pinyuwe m máalē nó léisente noké ne kemúnjé sone n wailē nnya. ² Ne la re ani nsímé ke antepuye pēe Uléécaá rinyiri ne n símisi apí pēe mekee-me ní ma ne isé ke Urópiíma ne Uróyulale uu m pa, pitume apí tó n térsē kecáá léise. ³ Ani kó te písoi ye siyáa tōrōo kémee sóntile piké pilipóokó n wai pin nó sénniyi ⁴ apí ye re: U maa re u sónti, yei kuu pēe we? Hái ke pírósaá apí ne n kpi, mpá yo ye wele yare kái pēe ketē kekoraane-me ní we. ⁵ Amá pi nyule pin ne kesu re hái ai neni-me ke Uléécaá uu urináo ne ketē ne keyóme wa. Míni kémee kuu ketē leseme uu kó míni ne ke wai. ⁶ Limecō kuu kó pēe týesele míni ame yipu ame ketē fe uú ne kekecáá likó nné tékéé. ⁷ Uléécaá rináo té cire tee kó nfaani ketē ne keyómecaa múllé uké ha ne nna kémee si ritékéé. Keyáa kē kuu pepēe ápi ye Uléécaá m pakare ne túhaanene uké kesé pi ritékéé.

⁸ Amá pinésáne kecire, nsímé nse ye we kái ne n sá re noké palei. Mmēe mmú re: Keyáa kese ye Uléécaá inipee-i anmē kúkotokú kuse le. Anmē kúkotokú kuse pó ne kó keyáa kese le. ⁹ Upiíma úu nánaise uké kelene lē kuu ní ma wa yare ke pinyine apí m músu. Nó kuú ne lē níñj re uu la nó unyine nfaa nké pō nnya. Amá u la re ani nónnéfé fe ani isoi conse.

¹⁰ Upiíma kekameyaa ye ha sóntile yare uyaa. Nné piíma nnyine nn wai keyómecaa ake polupo. Nna nn keyómecaa-pó likó nnéí tore, ketē ne kelikó nnéí aí tore. ¹¹ Kai nní ní we re lē ke mpá yo ai sééne nnya, lí pise re nónnésé ne nónnésoi kani n le iké aseí n tikilé in kó ne Uléécaá sá! ¹² Lē nnya, ani nóménécire nyóonse aní ne m mé te Uléécaá uké mekee kam. Keyáa kē ke keyómecaa ake nna yósune keké toré múkú-múkú, lē nnéí lee kekemee ní we ai nna kutoi

kémee wólente. ¹³ Amá Uléécaá ye ró maa re u yé keyómecaa fale ne ketē fale wa. Nsímései mee yé ha kei n we. Ketē kē kari mé.

¹⁴ Lē nnya pinésáne keciré, lē kani nní m mé nnya, ani riñmóópú ani uinipée-i n we áni ncaai nka má, nkópe nka rín kó nó teñlē. Ani kó nkíñniye kémee n we. ¹⁵ Ani kó te Urópiima nniye ye tiróyu lalē, yare ke urósáne lala ne urómárecō Pōoli uu n wói. Uléécaá yee likemee mewéésesohō u he. ¹⁶ Atelé nyē nnéí kémee kuu linsímé rí wólu kuu ye lē símisi. PISOI ápi ye nsímé mmē silō sinyine aseí fe piké kō. Pēpēe ápi lika kumúné rí nyu ápi kō pelaalē api ye pēe n kēñéése, aseí aá ne pi pōlu. Ticuruu lē kapi kō Uléécaá Nsímé atelé tōrōo nnéí kémee wai. Pimeciré kapi ne nkpō wéési.

¹⁷ Lē nnya, nō pinésáne lala mpí, nōo nni lē pinyuwe m máálē, ani nómenécíre tí. Insa lē, pēpēe ápi Uléécaá n wuru mewai kópe yé tíyese ani pi tiki ai nó lóise. ¹⁸ Amá li pise re nōókē ncée mme-i ke Uléécaá uu ípaeléé nó n nyíse n tikilē nōn ne kēyu sí, ani kō Urópiima ne Uróyulalē Yeesu Kirisi ceru. Uyee neni ne nípá píyēi-pō meýóopi te! Amí.

Títelé foi ke Yohani uu n wói

Lelee ritelē nti kēmeē ní we

Kirisi pikó pē nfasimé kapí ne icélaa kópe n cókai ke Yohani uu ritelē foi nti wóipō. U icélaa kópe pikó pē tinyíri he re Kirisi pilaara. Pi kesile re Kirisi úu kesoiipipi, ápi akópe ncaai kpiilē te linyine, ápi lē ke akópe aa ye tó ne Uléécaā kecōpe n caai kpiilē te linyine. Ai pēe wai re ái cōñlē te Kirisi ukó uké isoi sōne n le. Piyómeyáhaa féé pinyine pēe icélaa iyē céesi.

Lē nnya ke Yohani uu n wói ye nní: U lalē icélaa iké kecíre n we uké kō aseí ripérése. Lē nnya kuu pi léise re piké icélaa iyē kapi kékoraane-mē n kō timúlú n̄sōne (2:24).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwale ye nyísele re u Yeesu useérakós le (1:1-4).
2. Yohani ye re písoi piké metéi kēmeē isoi n le. Likumúnjé re Uléécaā ye metéi le. Lē kēmeē, li pise re Kirisi pikó piké n̄la isé n tikilē (1:5-2:17).
3. Kirisi pilaara p̄iima mekame nkó ke uteléwale uu nté simisi (2:18-29).
4. Uu kō Kirisi ukó mēwee léise (3:1-24).
5. Iye kapi ye nnómesimé ne nsímesei ceri api kóólene (4:1-6).
6. Nala ke usoi uu ye ne nyíse re u Kirisi ukó le (4:7-21).
7. Tó fe ari n̄fatene kpísi arí ne akópe feriyē (5:1-21).

Nsimé mee ye nfāa n he

¹ Lelee pēe n̄pá yo ke Uléécaā uu n wa kékoraane-me ní we, ari linsimé kóm, ari kō ne irónipēe li yenu ari li nyáni, ari kō ne arónipe li ca, lee nní rinós te ye nfāa n he. ² Sāa kēmeē kari pēe wepō. Li nfāa mmē tó nyísele ari n yenu. Lē nnya kari nfāa teneciré mmē nsimé simisi, tōn kō nō n yóólē. ³ Lē kari n yé ari kō kom kari kō nō yóólē te tó ne nnó tóké ripéne tōn ne kesé tó ne Sāa ne Ukepipi Yeesu Kirisi kupéneco kēmeē we. ⁴ Tóké ne mpōnare m má ne kēto-pō nnya kari tirócuruu lē wói.

Uléécaā ye metéi le

⁵ Nsimé ke Yeesu Kirisi uu ní ma ari n kóm tōn kō n yóólē ye mmú re: Uléécaā ye metéi le, kujmaha kúka áku ukeméē we. ⁶ Tōn m maa re tó ne Uléécaā ye pénéle, tōn kō pēe kujmaha pikei wai, tō pinóome le, ári nsímesei tikilē. ⁷ Amá in te metéi kēmeē kari sōne, yare ke Uléécaā uu nní metéi kēmeē ní we, li yé t̄iyese tó ne piróco arí m pénéle, Ukepipi Yeesu menye ame pēe n̄pá arókópe áye ró hēere.

⁸ Tōn ye m maa re ári akópe má, meróciere kari fómni, nsímesei n̄n keróméē we. ⁹ Tōn ye arókópe n yámne, u yé r̄s a sárei, uu kō ntócaai nnéi r̄s hēere. Likumúnjé re Uléécaā ye aseí ute le. U ye n̄pá yo wale lin kecíre we. ¹⁰ Tōn ye n kesi re ári akópe áka wailē, tō Uléécaā kpísile yare unóome, ai pēe nyíse re unsimé n̄n keróméē we.

2

¹ Sinéwá! Ne ritelē nti nō wólule re áni kape akópe n wai. Amá in te unyine ye akópe wa, uké n nyu re tō Sāa Uléécaā kēmeē-pō usiméyós mále. Uyee aseí ute Yeesu Kirisi. ² Uyee uricuruu kpísi uu arókópe kecáá he yare inyóansesee re Uléécaā uké arókópe ró sárei uú ne keté nnéi písoi akó péne uu sárei.

Isé fale

³ Tōn Uléécaā isé n̄sōne m múllē, li nyíse re tō u nyule. ⁴ Usói nkó yee ye ní maa re: “Ne u cerile” úu ye kō pēe uis̄ rimúlú ye unóome le, nsímesei n̄n ukeméē we. ⁵ Amá usói nkó yee unsimé ní múllē ye nyísele re u u lalē ne kefa kese. Lelee ye nyíse re tó ne Uléécaā ye pénélenle. ⁶ Li pise re usói nkó yee ye ní maa re tó ne Uléécaā ye pénélenle, unsē nké kō n nyam̄ yare ke Yeesu nsē ní pēe ní nyam̄ mēco.

⁷ Pinésáne lala kecíre, ái isé fale kam nō wólú, amá isé kpure ye nyi kani kékoraane-me ní yosí. Isé kpure iyee nní rinós kani pikóme ní masí. ⁸ Mpá ne lē, li kō pēe isé fale le yee Kirisi kēmeē ne nókénemēe n nyíselē te aseí ye nye. Lelee re kujmaha ye tómpole, metéi sei pō ne kō pilomme masile.

⁹ Nkó yee m músu re metéi kēmeē kuu we, un kō pēe uuco ipuri yulu ye kō kujmaha kēmeē wele. ¹⁰ Nkó yee uuco ní la ye metéi kēmeē wele, líka ái ye u lóise. ¹¹ Amá nkó yee uuco ipuri n yúlu ye kujmaha kēmeē wele. Kujmaha kēmeē kuu sōne aku u nyiinsē úu pēe nyu méye kuu sí.

¹² Nō sinéwá! Ne ritelē nti nō wólule ké nō léise re Uléécaā ye Yeesu Kirisi rinyiri nnya nóanékópe nō sáreile. ¹³ Nō pinésáa! Ne nō léisele re nō uyee hái kékoraane-me ní we nyule. Nō

pikpére ne piñmáne, ne nǎ léisele re no ukpááree Setani feriyele. ¹⁴ Nǎ sinépipi! Ne nǎ léisele re nǎ Saa nyule. Nǎ pinésáa, ne nǎ léisele re no uyee hái kékoraane-me rí we nyule. Nǎ pikpére ne piñmáne, ne nǎ léisele re no páápúle. Uléécaa Nsimé ye nókenéméé wele, ani kǎ ukpááree Setani feriyé.

¹⁵ Ani kape ketē nké néé kelikó n la. Uye un ke n la, úu yé kǎ fe uké pee Saa n la. ¹⁶ Ketē kecáá likó ye nní: pikáipinkee ke usoi uu m má ne lē ke uinipee ii n nyáni kuu rí la uké m má, néé lē kuu m má un ne rikókǎri wai. Lē nnéi ye ketē nté likó le, ái Saa kémeé kai léeri. ¹⁷ Ketē ye tǎsule, limeco ke kelikó ke písoi api n káipinkee pǎo kǎ tǎsu. Amá nkó yee Uléécaa mela n wai ye nǎpá píyey nfáa mále.

Kirisi ulaarǎ

¹⁸ Nǎ sinépipi! Itunǎ tǎrǎo ye tǎle. Nǎ kǎ te Kirisi ulaarǎ ye wemele. Kirisi pilaarǎ ye nkpéni kultúii leemele, non kǎ nyu re itunǎ tǎrǎo ye tǎle. ¹⁹ Kerǎoape ke lipite pē api léeme, amá ápi pee pirǎkǎ. Pin pee pirǎkǎ, pí ye pee kerǎoméé tone. Amá kapi nní rí tǎmpǎ nnya, li nyísele re pinnéí mmē kémeé úka úu pee urǎkǎ.

²⁰ Amá Uléécaa ye nǎ Nfáasǎne hele yare kapi ye usoi riyu kecáá mékpǎ n kǎonu *, ani pee nónnénéí nsímései n nyu. ²¹ Lē nnya, ái re nsímései káni nyu nnya kam nǎ wǎlu, amá ne meykíyiki nó wǎlu re no nsímései nyu nnya. Nǎ kǎ nyule re nnǎome ríka rín ye nsímései kémeé léeme.

²² Wǎo unǎome, kái pee uyee n késu re ái Yeesu ke Uléécaa uu wéé? Kirisi ulaarǎ lo. Saa ne Ukepipi keté kuu yúlu. ²³ Asei kecáá, nkó yee Uléécaa Kepipi rí yé úu kǎ Saa Uléécaa nyu. Nkó yee Uléécaa Kepipi n ñmurei ye kǎ Saa Uléécaa ñmureile.

²⁴ Lē nnya, ani tíye nsímé mmē kani hái kékoraane-me n kǎ nké nókenéméé n we. In te nsímé mmē kani hái kékoraane-me n kǎ ye nókenéméé we, nǎ ne Uléécaa Kepipi ne Saa Uléécaa yé ripéne aní n we píse. ²⁵ Lē ke Kirisi uu n yekei re u yé rǎ he lee nní nfáa teneciré. ²⁶ Pee n náási piké nó fǎm kecáá nsímé kam nó wǎlu. ²⁷ Nfáasǎne mmē ke Uléécaa uu nǎ n he ye nókenéméé wele. Lē nnya, ái nkpáni píse re piké kǎ nǎ picélaa rikpá. N yé nǎpá yo nó céési yare kai m píse, nnǎome rín keméé we. Lē nnya, ani lē ke Nfáasǎne nn nǎ céési wa, lélee re ani Kirisi kupéneco kémeé n we. ²⁸ Nǎ sinépipi! Ani Kirisi kupéneco kémeé n we. Un píyey n ka ari pee ne tirǎpǎo n we, isei íi yé rǎ wa. ²⁹ Non n nyu re Kirisi ye aseí ute le, ani kǎ n nyu re nkó yee nsímései n tǎkilé ye Uléécaa kepipi le.

3

Uléécaa sipipi kecáá nstmé

¹ Ani yé lē ke Saa Uléécaa uu meykíyiki rǎ rí la api ye ne rǎ séi re Uléécaa sipipi! Tǎ kǎ mesei lē le. Keté nté pikǎ ápi Uléécaa céri. Lē nnya kápi kǎ tǎ nyu. ² Pinésáne lala kecǎre! Tǎ nkpéni Uléécaa sipipi le. Ái kahane isoi iyē karí masí kepǎre rí wene n nyíse. Amá nse kari pee nyu re Yeesu Kirisi un píyey m pee, tǎ ha ne menyíne u n we ari pee u yenu yare kuu meykíyiki rí we. ³ Nkó yee lē ne kefa kese n tálé yèè umécǎre n cápínale úú wole cǎká-cǎká yare ke uyē Upiima uu rí we cǎká-cǎká meco.

⁴ Nkó yee akǎpe n wai úu Uléécaa isé tǎkilé. Lē nnya, akǎpe piwai ye isé pilǎó le. ⁵ Nǎ kǎ pee nyu re Yeesu Kirisi ye ka re uké písoi akǎpe-i lese, uricuruu úu akǎpe áka má. ⁶ Lē nnya, nkó ne Yeesu Kirisi pee m pénelé úu ye akǎpe n wai. Nkó yee akǎpe n wai úu u yenaalé, úu kǎ u nyu.

⁷ Nǎ sinépipi, ani kape tíye unyine uké nó fǎm. Nkó yee n wai yare kai m píse ye aseí tikilenle yare ke Yeesu Kirisi pǎo kǎ aseí n tǎkilé meco. ⁸ Nkó yee akǎpe piwai ne kényu m mahani ye kunríi kǎo le. Kunríi kpeé hái kékoraane-me akǎpe wairi. Lē nnya ke Uléécaa Kepipi ake keté kecáá ka re kéké kunríi liwai-wai ritékéé.

⁹ Nkó yee m panse Uléécaa kepipi yèè akǎpe piwai riyále re Uléécaa Nfaa ye ukeméé we nnya. Kuu Uléécaa kepipi nnya, úu yé fe uké akǎpe piwai n nǎjǎ. ¹⁰ Nkó yee úu aseí n tǎkilé néé úu umáreco rí la úu Uléécaa ukó. Kei kapi ye ne Uléécaa kepipi ne kunríi kepipi ceri api kóólene.

Uléécaa sipipi mecǎpecǎre pilakaane nstmé

¹¹ Tinǎo tē kani hái kékoraane-me n kǎ ye ntí re: Tǎké merǎopecǎre n lakaane. ¹² Ari kape Kayee meco n we. U pee ukpááree Setani ukó le, uu uumareco pá. Yo nnya kuu u ripá? Kayee ricuruu liwai-wai ái péé nyaí, amá uumareco likó pǎon n nyaí.

¹³ Pimáreco, ái kape píri nǎ wa re keté nté písoi ye nóinépurí yulu nnya. ¹⁴ Tǎ nyule re tǎo pee kpuwaalenle, ari nkpéni nfáa yenu. Kari pirǎmáreco rí la nnya kari lē nyu. Nkó yee úu umáreco rí la ye kpuwaalenle. ¹⁵ Usói nkó yee umáreco ipuri n yúlu ye usoi kǎo le. Nǎ kǎ pee nyu re usoi kǎo úka úu uisoi kémeé ketóné má uké ne nfáa teneciré yé. ¹⁶ Yeesu Kirisi ye unfaa kpísile

* 2:20 Luki 7:46

uu tó nnya he arí ne ceru re lē kapi ye sée re ríla. Li pise re tóoké kó ntófáa kpísi ari pirómáreco nnya he. ¹⁷ Usoi nkó yee m má, un nkpéni umáreco n yē úu lika má, uu ne ukefa u pésu, iye kuu yé peé maa re uyē ye Uléécaá lalé? ¹⁸ Nó sinéwá, ári kape ye nnósimé ñmane ne ríla nyíse. Amá také ye meyíkíyiki mewai wa ne aseí liké nyíse re tó ríla mále.

Tóké ne nktñññe Uléécaá keyu-i n we

¹⁹ Kei kari yé ne n céri re tó nsímései pite le ye lē. Lelee yé kó tñyese arí ne tirópóo Uléécaá keyu-i n we. ²⁰ Asei kecáá, mpá lin ne sirófa kémee ró n túhaane re tó akópe wale, Uléécaá ye sirófa fele un kó mpá yo nyu. ²¹ Pinésáne, in te lika áí ne sirófa kémee ró túhaane re tó akópe wa, tirópóo karí ne Uléécaá keyu-i we. ²² Kari uisé m múlilē tón kó lelee ne u n sá wai nnya, tó ye tón yo mpuri u m pise, tó ye ukemee li yenle. ²³ Uisé iyee nnyí re toké ne Ukepípi Yeesu Kírísi kefa tene ari kó n lakaane yaré kuu isé ró m pa. ²⁴ Nkó yee uisé iyē n tikilē ne Uléécaá ye pénelenle un ne we, Uléécaá pón kó ukemee we. Unfaasone kuu ró ní he mee ró nyíselē te tó pénelenle tón ne we.

4

Iye kapi ye ne Uléécaá Nfaasone ceri?

¹ Pinésáne lala kecire, áni kape ye mese ne mese pē nnéí pee ye m pólólē te Uléécaá Nfaasone ye pikemee wele nkó ñmurei. Amá ani ye pi peé kelene ani yenu re li nsímései nées áí nsímései. Asei kecáá, antepuye noome ye ketē kecáá kulúí leemee. ² Lē kani yéé ne n céri re Uléécaá Nfaasone ye unyine kémee we ye nní: Uye un tinhaa re Yeesu Kírísi ye panselē kesoi pipi uu ne ketē nté weri, li nyíse re Nfaasone ye ukemee wele. ³ Nkó yee úu ye lē tinhaa ye nyísele re Nfaasone ñn ukemee we, amá Kírísi ulaaró yee u te. Nó kó te u weme. Ticuruu u ketē kecáá pikáme masile.

⁴ Amá nó sinéwá, nó ne Uléécaá pikó lē, nó kó antepuye noome feriyelē. Nfaasone mee nókenámee ní we ye Kírísi ulaaró fele. ⁵ Pinóome pee ketē nté pikó lē. Lē nnya kapi ketē nté pikó meco símisi, pē pin kó kutu pi colē. ⁶ Amá tó ne Uléécaá pikó lē. Nkó yee Uléécaá n nyu yee ye kutu tó rico. Amá nkó yee úu Uléécaá ukó, úu ye kutu tó rico. Lē kari ye ne ceri kei ke nsímései Nfaasone nn ní we ne kei ke nnóome nn ní we.

Uléécaá ye ríla le

⁷ Pinésáne lala kecire, Uléécaá kémee ke ríla nn léeri. Lē nnya, li pise re toké n lakaane. Usói nkó yee uuco ní la ye Uléécaá ukó lē un kó Uléécaá nyu. ⁸ Uléécaá ye ríla le. Nkó yee úu uuco ní la úu Uléécaá céri. ⁹ Uléécaá ye Ukepípi cirenññe ketē kecáá tummele re keké nfaa fale ró he. Lē kuu ne nyíse re u ró lalé. ¹⁰ Nla mmē ne ne mmpehē le. Ai tóo Uléécaá la, amá uyee tó la uu pee Ukepípi tumti ake kemecire kpísi ake aróokópe kecáá he yaré inyóonseseé aké ne aróokópe ró sárei.

¹¹ Pinésáne lala kecire, in te lē ke Uléécaá uu ró la, li pise re tóoké kó n lakaane. ¹² Uka úu Uléécaá yénaalē. Amá tón n lakaane, tó ne Uléécaá ye pénelenle un kerómeé we, unla nn kó kerómeé yipaalē.

¹³ Uléécaá ye Unfaasone ró hele. Lelee ye nyíse re tó ukemee wele uyē un kó tó kémee we. ¹⁴ Tó ne yenle ari kó n símisi re Saa ye Kepípi ketē kecáá tummele re keké písoi ayu ló. ¹⁵ Uye un n ceri un tinhaa re Yeesu ye Uléécaá Kepípi le, li nyísele re liute uyē ne Uléécaá ye pénelenle un ne Uléécaá kémee we Uléécaá pón kó ukemee we. ¹⁶ Tó ne yenle ari céri re Uléécaá ye ró lalé arí ne kefa tene.

Uléécaá ye ríla le. Nkó yee ríla m má ne Uléécaá ye pénelenle pin ne we, Uléécaá un ukemee we, uyē un kó Uléécaá kémee we. ¹⁷ Tón ríla m má ne nketo-pó, tó fe arí ha keyáa kē ke Uléécaá uu ne ró ní túhaanene ne tirópóo n we, ke irósoi kari ketē nté ní le ii Kírísi ikó meco ní we nnya. ¹⁸ Nkó yee ríla m má úu ye iwame n wai. Nla mee ní we ne nketo-pó yēé iwame lakasele. Iwame yēé nyísele re usói kewuu ye túúni re pi yé kutu u ripasa. Lē nnya, nkó ke iwame ii ní we nla ñn nyamí ne nketo-pó.

¹⁹ Amá in tóo, tó Uléécaá lalé re uyee mefoi ró la nnya. ²⁰ Uye un m maa re: “Ne Uléécaá lalé”, un kó pee uusoico ipuri yulu, liute ye unóome le. Nkó yee úu uusoico kuu n nyáni ní la úu yé fe uké Uléécaá kúu n nyáni n la. ²¹ Kírísi ye kó pee isé ró hele re nkó yee Uléécaá ní la uké kó uusoico n la.

5

Nfatene mee ñnanñe kapi ye ne n feriyé

¹ Nkó yee ne kefa n tene re Yeesu ke Uléécaá uu wée ye Uléécaá kepípi le. Nkó yee usáa ní la yēé kó usáa siwá n lalé. ² Tón Uléécaá n la, tón kó uisé n tikilē kai yé nyíse re tó Uléécaá siwá lalé. ³ Uléécaá isé pimúlé kémee kai ye nyíse re usói ye Uléécaá lalé. Uisé íi kó pee páápú. ⁴ Mpá

Ulélécaa kepipi kéye ye ketē kecáá líkó rínanɛ feriyéle. Ntófatenɛ nnya kake ye feriyé. ⁵ Wóo ye fe uu ketē kecáá líkó feriyé, insá uyee ne kefa n tene re Yeesu ye Ulélécaa Kepipi?

Yeesu kecáá aseéra pílese nsímé

⁶ Yeesu Kírísí yee ketē kecáá ka ne míni ne ménye. Ai míni nmanɛ kuú ne ka, amá míni ne ménye kuú ne ka. Nfáasone mee lē símisi. Nfáasone mee nsímései ute. ⁷ Lē nnya, píseérakóó ye pitaani le: ⁸ Pɛpɛe nní Nfáasone ne míni ne ménye. Píketaani ye ko nmanɛle re nsímései ye mu. ⁹ Písói yèè aseéra lesele ari nmanɛ. Ulélécaa rinoo kuu rinháa ye ko pɛe lē fele. Uyee Ukepípi kecáá aseéra lese. ¹⁰ Nkó yee Ulélécaa Kepipi ne kefa n tenelē ye aseéra nyē ukefa-i yekeilenle. Nkó ye úu ne kefa n tene ye waise re Ulélécaa ye unóome le, kúu rinóo tē ke Ulélécaa uu Ukepípi kecáá rinháa ne kefa n tene nnya. ¹¹ Ulélécaa ye nfáa teneciré ró hele. Ukepípi kémeɛ ke nfáa mmē nní we. ¹² Nkó yee Ulélécaa Kepipi kē n nyu ye nfáa teneciré mále. Nkó yee úu Kepipi kē m má úu ko nfáa teneciré má.

Nfáa teneciré kecáá nsímé

¹³ Nó mpí nóo nní Ulélécaa Kepipi ne kefa n tenelē, nó kam títelé tē wáipɔ re ani ceri re nó nfáa teneciré mále. ¹⁴ Tɔn ne Ulélécaa n tálē, tɔn yo umela kémeɛ u m píse, u ye ne ró kónle. ¹⁵ Tɔn n nyu re nípá yo kari u píse u ye ne ró kónle, tɔ ko nyule re tɔ lē kari u m píse piyéne masile.

¹⁶ Usoi un umáreco n yē un akópe nyee áa ye ne nkɔó rí ka n wai, uké ukecáá Ulélécaa yáási uké nfáa u he. Pɛpɛe ye akópe nyee áa ye ne nkɔó rí ka n wa nmanɛ kecáá kam te piké ye Ulélécaa yáási. Akópe anyine yèè ne nkɔó kale. Ai pɛpɛe ye akópe nyee ye ne nkɔó rí ka n wa kecáá kam te ani ye yáási.

¹⁷ Mpá mɛwai kópe méye ye akópe le. Amá ái akópe nnéi nyee ye ne nkɔó ka.

¹⁸ Tɔ nyule re usoi nkó yee Ulélécaa kewā úu ye akópe n wai. Ulélécaa Kepipi yèè kericuruu kecáá m páilenle, ukpáaree Setani úu ye ke rica. ¹⁹ Tɔ nyule re tó ne Ulélécaa pikó le, ketē nnéi pikó pón ukpáaree Setani nnanɛ-i pansente.

²⁰ Tɔ ko nyule re Ulélécaa Kepipi ye kale ake mesòho ró he tóké ye ne Ulélécaa yíkíyiki céri. Ukepípi Yeesu Kírísí keɛ tó ne Ulélécaa yíkíyiki uyē tipéne tɔn ne we. Yeesu Kírísí uyee Ulélécaa yíkíyiki. Uyee nfáa teneciré. ²¹ Nó sinéwá, ani nómenécíre ne piléé tɛ.

Títelé lírū ke Yohani uu n wói

Lelɛ rítelɛ nti kɛmɛɛ n we

Títelé lírū ke Yohani uu n wói ye rítelɛ le ke Yohani uu "Unósi" ke Uléécáa uu n wée ne usipipi n wólú. Píco ye músu re li yé Uléécáa icápine ne ikemɛɛ pikó kuú ne máne. Li rikemɛɛ nyíselɛ lɛ kapi yé ne picélaa nɔɔme n sɔne.

Ifaaci iyɛ mekériine ye mmé:

1. Uteléwɔle ye pepɛ rítelɛ nti n kéeɛni símisile re piké nsímései ne ríla kɛmɛɛ isoi n le (1-6).
2. U re písoi piké ne pepɛ Uléécáa icélaa memúli n céesi pimécire tí (7-11).
3. Uléécáa icápine inyine pikó iyáhaa kuu pɛ kuu nté n wólú palɛ (12-13).

Iyáhaa

¹ Né Yeesu Uléécáa icápine uwéese, née pó Kiriya ke Uléécáa uu n wée ne sipópipi kam rí la ne kɛfa kɛse rítelɛ nti wólú. Ai menécire née nó la, amá mpí nnéi pɛ nnésímései n nyu ye kɔ nó lalɛ. ² Tɔ nó lalɛ re nsímései ye keróméé we nnya. Mesére knn yé kɔ keróméé n we. Ne nó yáasi!

³ Sáa Uléécáa ne Ukepipi Yeesu Kiriya yé ípɛelɛ rɔ nyíse, api nfanare rɔ nyíse api kɔ nkínɛɛ rɔ he toké ne aseɛ ne ríla kɛmɛɛ m pénéle.

Nsímései ne ríla kɛcáá nsmé

⁴ Kam n yé te sipówá kɛcɔpe sinyine ye nsímései tikilenle yare ke Sáa Uléécáa uu rinó rɔ n he mecɔ, li meyansei né larisile. ⁵ Ne nkpéni pó Kiriya pise re toké n lakaane. Ai isé fale kam wólú nen pó pápalɛ. Isé iyɛ kari hái kékoraane-me rí yósi ye nyi. ⁶ Nla ye pise re toké Uléécáa isé n tikilɛ tɔn ne sɔne. Kei ye isé iyɛ kari yé n tíkilɛ tɔn ne sɔne yare kuu kékoraane-me rɔ n céesi. ⁷ Pinóɔme kulúí ye ketɛ kɛcáá lonaalenle pin kɛsu re Yeesu Kiriya úu panse kesoipipi yíkíyiki úú ne ketɛ kɛcáá weri. Kei kapi ye ne ceri re uyɛ lɛ n wai ye unóme le un kɔ Kiriya ulaarɔ. ⁸ Lɛ nnya, ani nómenécire tí rísone, ani kape ne pirókei nnéi kari n wa kulaa m paa nnya. Amá ani liihɛ nnéi yósi.

⁹ Nkó yeé úu Kiriya icélaa m múllɛ uké iketɔ nmanɛ ne m pálɛ, un pɛ fáauselɛ, úu Uléécáa kupéneɔ kɛmɛé we. Nkó yeé Kiriya icélaa m múllɛ ye Sáa Uléécáa ne Ukepipi nɔmureile. ¹⁰ Uye nókɛnɛmɛé n ka unsá icélaa iyɛ ne n hapɔ, ani kape nókɛnéyɔ-i u yósi, ani kape kɔ u yáasi ricuruu. ¹¹ Uye un u n yáasi, li wa yare u ne uyɛ pɛ kɛsɛ umewai kópe mɛ kɛmɛé we.

Nsímé tɔrɔ

¹² Ne nsímé meyá mále ké nó símisi, amá ám la ké neni rítelɛ ne kɛwɔle ne lɛ wa. Ne lalɛ ké nókɛnɛmɛé hapɔ ari pɛé n nyáneine nen ne nó símisi toké ne mpóɔnare m má ne kɛtɔ-pɔ nnya.

¹³ Upóyɛínosi ke Uléécáa uu n wée siwá pɔ ne kɔ pɔ yáhaapɔ.

Títelē táanū ke Yohani uu n wói

Lelee rítelē nti kémee ní we

Utisi unyine kapi ye n sée re Kayusi ke Yohani uu rítelē nti wói. Ari ukecáá nkó níka nyu, insá kuu Nléécaasimé ne aseí n tíkílē ḡmane. Uməwee ye ne Tiyotirefu mekó kóólēlenle. Tiyotirefu ye icápine kémee úyukóó unyine le ke Yohani uu n kési.

Ifaací iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwəle ye Kayusi pakarente, aseí kuu n tíkílē ne pikei kuu Kirisi pikó n wapisi nnya (1-8).
2. Tiyotirefu nsé ye nfasimé u tanaalenle (9-10).
3. U Temetiriisi isoi sone nkó símisile (11-12).
4. U símaapə re u yé pi rilóólú uu kə iyáhaa pi papə (13-15).

Iyáhaa

¹Né Uléécaá icápine uwéése, néə pə Kayusi kam ní la ne kefa keše rítelē nti wólu.

²Unésáne lala keciré, ne welu re pəké nṗá yo kémee kéyu n sí pəké kə isare n láárú yare kaa nní Uléécaá ncee kémee kéyu n sí meə. ³Pirómáreə pinyine ye nté kale api né símisi re nsímései ye kepóméé wele, pən kə ḡsəne n tíkílē. Li rinékín ḡnḡkusele meyíktyiki. ⁴Líka ái ye rinékín ḡnḡkuse ai tósu kam yé ní kó te sínéwá ye aseí tíkílē.

Kayusi ye aseí tíkilenle

⁵Unésáne lala keciré, pə ye pən yo n yekei re pə wa, pə ye nyísele re pə aseí ute le aá ne Kirisi pikó li wai, nṗá pin kucəyu pikó. ⁶Pi Uléécaá icápine pikó keyu-i níla kaa pi n nyíse kecáá símisile. Pən n fe pən pi n lé yare kai Uléécaá kémee m pise piké ne pincee rinəḡ, li nyamle. ⁷Uṗiima pikei nnya kapi ncee tíkílē. Api pepere ápi Uléécaá n nyu anipe-i líka yási. ⁸Lé nnya kai pise re tóké lipite pə lé, tó ne pə tóké ne kešé nsímései n yóólē nnya.

Tiyotirefu ne Temetiriisi

⁹Ne Uléécaá icápine pikó kételēpi wəile. Amá Tiyotirefu yee íyukóó picə keəpə ní la útu ró yási. ¹⁰Lé nnya, nen ha píyei n hapə, ne məwai kuu n wapisi u kə kerócaá nsímé kópe símaanke keenkeene. Lé ái nkpáni u tu. Úu ye kusáne pimáreə pəe n sənaapə wa, úu ye kə ḡmurei re pepere piwai ní la piké wa, uu kə pəe Uléécaá icápine-i pi lese.

¹¹Unésáne lala keciré, kape ye ne líkópe piwai yíraane, amá a ye ne lisone yíraane. Nkó yee lisone n wai ye Uléécaá ukó le, nkó yee akópe n wai útu Uléécaá nyu.

¹²Mṗá úye ye símisi re Temetiriisi ye isoi sone lele, hái ricuruu nsímései meə ukeméé ní we ye nyísele re u isoi sone lele. Tó ne kə ukecáá lé símisile. Pə kə nyu re lé kari ukecáá ní símisi ye aseí le.

Iyáhaa tərəə

¹³Ne nsímé meyá mále ké pə wóipə, amá am la ké rítelē ne kéwəle ne lé wa. ¹⁴Ne lale ké nfáani pə yé, ari pəé n nyáneine tən ne símisi.

¹⁵A ne nkḡnḡḡe n we.

Pipósáne re ké pə yási. A pirósáne yási, aa pinnéi nṗá úye uiyáhaa u pa.

Títelé ke Yuuti uu n wói

Lelée ritelé ntí kémee ní we

Kirisi pikó nnéi ke Yuuti ritelé ntí arí ne máne. Tinsímé ne Piyee ritelé lírú nkó ye lale nké nse. Pepee icélaa nòome n céési pin nsé kópe sòne kuú ne atòpi wai.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lelée ritelé ntí kémee ní we (1-2).
2. Pepee icélaa nòome m pásii nkó (3-16).
3. U Kirisi pikó ikari kpáselenle re piké ríla ne nfatene kémee n ñmósópúlé (17-23).
4. Uléécaá ye ipakare te (24-25).

Iyáhaa

¹ Née Yeosu Kirisi ukeikó ne Yakupu uwá kapi ye n sée re Yuuti. Nó mpí ke Sáa Uléécaá uu nní ní sée kam títelé wólu. U nó lale uu Yeosu Kirisi anipe-i nó wai re uké nókenécáá m paílé.

² Uléécaá uké nfanare nó nyíse uu kò nkínñiye nó he uu kò meyá nó n la.

Pepee nnòomesimé n céési kecáá nkó

³ Pinésáne lala kecire, ne peé lale ké lē ke Uléécaá uu kesé tó ne nnó ayu n lo kecáá ritelé nó wóipó. Ne nkpéni yé te li meykíyiki pise re ké nní nó wói ké ne nfatene atòpi kémee nó n ñmósópúlé. Uléécaá ye meçireníñe nsimé mmē ke upikó apí ne kefa n tene pamele.

⁴ Ai líka nnya kam lē símisi, simúnjé kópe pisoí pinyine ye risisé ne nó còhònenle. Pi Uléécaá ipéelée waisele yare ncée kuu pi he re piké mewai kópe ne piripó n wai. Urócélaa cireníñe ne Urópiima Yeosu Kirisi kapi lē yulu. Háí mekee-me kai wólaalé te akpanii nyee pilikó.

⁵ Mpá kani nní pinyuwe m máálé, ne la ké nó léise re Upiíma ye pee mekee Isirayeeeli pikó riyu lóle Esipiti keté kecáá, amá uu pee limemáá tíyese pepee apí pikecòpe ne kefa u n tenelē apí kpíni. ⁶ Piléécaatumé pinyine ye peé ne Uléécaá wóssile re ketóne ke-i kuu pi n tónse áke ne pi risá, apí pee pimécire ketóne conse. U kò pē kuñmaha kemee-pò tonselenle pin mesére pahaalē líké ha ne keyáa ké kuu pitúhaane pi n sánti tu. ⁷ Ani Sotóm kuyu ne Komòori kukó ne ayu nyee ne a n kólé nkó léise. Piléécaatumé meçó mmé ke kei pikó apí pee méwoo méwoo wai. Apí n la pitisi ne pitisicò piké n sói. Lē nnya ke Uléécaá uu kutu pi ripasa uu nna teneciré kémee pi sápo. U lē wale re nípá úye uké kei yé uké ne umecire tí.

⁸ Lē ke pepee nní ne nó n còhònelé pò kò we. Simúnjé kópe sin pi n læeme, apí pee piipíñe lílala ne pimécire mékperinkpe n wai, apí kò Upiíma nnañe waiselē, pin keyómecaa-pò linañe-nañe lámaanke. ⁹ Moisi ye pee kpule, Uléécaatumé wéese Míseli ne Setani apí ukecáá cèñesi. Pi pee pásainelē re wó yé u kpísi. Mpá ne lē, Uléécaatumé wéese Míseli ricuruu úu kaha uké Setani lámaanke. Amá nse kuu u maa re: Upiíma uké kutu pò ripasa. ¹⁰ Amá pisoí pē pò, lē aseí kápi n nyu kapi ye lámaanke. Lē kapi isee meçó méwoo n nyu lee pi kopaalé. ¹¹ Iwe kapi topori! Kayee ncee nçó kapi tíkilé. Siwóó nnya kapi pimécire kpísi apí mpalacee tikise Palam meçó. Kapi ne Uléécaá n kèñene yare ke Koree uu n wa meçó nnya kai pi ritékéé. ¹² Kei kani ye n cápine re nòké memáreçó iluke li, pepee ye nórínéyu kpu. Kei ke pē apí ye pimela anyá súkèi, apí ne úka kutu colé. Pi we yare ahope ke kuyó aku n kpáúlé. Pi kò wale yare kuléé nkú kpee áku ye m mári, nípá lin kuimaretunje n tu. Pin ku n wehe, meté kaku pee lē kpu. ¹³ Mínimaa kémee ániwalé pape-pape kapi ne menyíne we. Pi ye pimewai kópe lesele apí yánesi yare ke ániwalé aa ye míni kuwále ní yánesi. Pi kò wale yare awárepi nyee méwoo n sònesi. Lē nnya ke Uléécaá uu kuñmaha píima-i ketóne pi he re piké kei mesére n tú.

¹⁴ Pirókpure kémee, Enoki ye Atam siyase kémee kunai sééí-sééí ukó le. U háí mekee-me pisoí pē kecáá maa re: Upiíma ye wemele ne upilecaatumé kulúí ¹⁵ piké ne pisoí nnéí túhaane. U yé piwaikópekó akópe pa, mewai kópe nnéí kapi n wa nnya. U yé kò pikópekó pee áyu n wéési alé kapi u n lámaanke kecáá akópe pi pa. ¹⁶ Pisoí pinyine ye pi pee mesére n ñmúlaanke. Ai pí kai pi láarú. Pilikáipi-káipi kapi ye wa. Pi ní-yuwélaasimé símaankele pin ne pisoí kahaanke re piké linyine pikemee yé nnya.

Kirisi pikó nsé kecáá nsimé

¹⁷ Amá nó pinésáne lala kecire, nòóké ye nsimé ke Urópiima Yeosu Kirisi pitumé apí mekee-me nó rin-yóó léise. ¹⁸ Pi ye pee nó n yóólé te: Itunje taró kumúnjé kun n tu, pinyine pee pisoí n sènni yé kam, apí yéé pilikáipi-káipi nnya Uléécaá wuri. ¹⁹ Pepee pikóólentene pisoí kecòpe tanaalé. Lē ke piricuruu apí m músu ñmane kapi wai. Uléécaá Nfaa ñn pikeméé we. ²⁰ Amá nó pinésáne lala kecire, nòóké nómenécíre n ñmósópúlé nòn nfatene sòne ke Nfáasone nn nó ní he nnañe ne keyómé yáasi. ²¹ Ani Uléécaá nla kémee n we nòn méé te Urópiima Yeosu Kirisi yé unfanare nnya nfaa teneciré nó he.

²² Ani ye πεπεε νε ρί we pin tíru íwe té. ²³ Ani piayu lo ani nna teneciré-i pi lese. Ani ye ko picō íwe té. Amá ani nómenécíre tí, áni kapε ye pilikó líka νε rikō, aí νε pimelape ke pimewai kópe ame m póriinkεε péne.

Ipakare tarō

²⁴ Uléécαα ye rínanε mále uké νε nó n léraalē áni yé pikai loó, uké ko νε kei káni yé ha akópe m má nó ha, aí ko nó n láárú aní ha νε umeyōopi kέmεε u yenu. ²⁵ Uyεε Uléécαα Círeníηε, uyεε νε Urópiima Yeesu Kirisi ritiki uú νε aróyu lolu. Kai νε rípa píyei-me n kpiime νε neni-me νε rípa píyei-po, uyεε nímulε νε ríyu νε rínanε νε meýōopi meséere te! Amí!

Yohani Meyene

Lelee ritelé nti kémeé ní we

Yohani yee ritelé nti wói. Kumúnjé kpe-i kuu ritelé nti ní wólu, míni kepáápáá keté kē kapi ye n sée re Patimási-i kuú péé we. Pée mekée Asii keteni-i, kuwélé kunyine-i kake ketunjeleeme-mē we. Kumúnjé kpe-i ke Róm uyóopi uu péé Kirisi pikó wéékuselé. Uléécaá icápine iseei inyine kuu ritelé wólu. Méyene kulúí ke Yohani uu n yénti te Yeesu ne upikó ye mewai kópe linanjanje feriyé ne kété-pó nkó ke méyene mē ame símisi.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Yohani ye umécire lese uu nyíse re u Kirisi yee nkpo kémeé n yisi utume le (1:1-8).
2. Atelé aseéi kapi Uléécaá icápine yee péé mekée Asii keteni-i ní we n wói (1-3).
3. Yeesu ye mewai kópe linanjanje feriyé (4-20).
4. Keté fale ke Uléécaá uu piléseme ní la kai áyu tóróo kémeé ne máne: lelee keyómeécaá fale ne keté fale ne Yerusalem fale (21-22).

Yeesu ye umécire Yohani nyíse

¹ Méyene ke Uléécaá uu Yeesu Kirisi n yéneise re uké upikeikó lelee nfáani n sónti nyíse. Lē kuú ne uutume n tumme re uké uukeikó Yohani nyíse. ² Yohani ye lē nnéí ke Yeesu Kirisi uu u n nyíse yenle uu kó yóó re Uléécaá Nsimé ye mu. ³ Uyee nsímé mmú ní kééni ne pépee anóo nnyé nyee lelee masí kepíre-pó n waine nkó kutu n cólè pin kó lelee nkemee n wólaalé múlilē ye pínarekome le! Li we re itunje ye tule.

Pi Uléécaá icápine iseei yáasi

⁴ Né Yohani, néé Uléécaá icápine iseei iyee Asii kuwélé-mē ní we wólu nen i yáási. Uyee ní we, un kó péé mekée-me we, un kó weme, ne ifáa iseei iyee uriyóopitú keyu-i n tū piké ípéelée ne nkíñniñe nó nyíse. ⁵ Yeesu Kirisi ye úseérakóó le yee nsímései m má. Uyee pikpókpo kecópe mefoí nfáa yē. Uyee keté nté piyóopi uwéése.

Uyee ró la uu umenye ne arókópe heere. ⁶ Uu tíyese ari panse mpuri mee Usáa Uléécaá inyóonse n wai. Uyee ríyu ne n-yóopinanje te nípá píyei-pó. Amí.

⁷ Uyee nkó ahope kémeé weme. Mpá úye ye u yenune, aí ne pépee uilúké n luri péne. Keté nnéí isoipuri yé uyē nnya nkpo tone. Eee, lee ní, amí!

⁸ Upiima, Uléécaá ye maa re:

Néé Ufoí ne Utóróo, uyee ní we un kó péé mekée-me we, un kó weme, rínanje nnéí Ute.

Lē ke Kirisi uu Yohani n nyíse

⁹ Né, núnémáreco Yohani, tó ne nnó tóo kesé Uléécaá iyóopi kémeé ní we, tó ne nnó ye íwe lele tón ne Kirisi kupéneco kémeé ñmóópulé. Míni kepáápáá keté kapi ye n sée re Patimási kémeé kapi ne rínanje né ha re ne Nléécaasimé yóólé nen kó Yeesu kecáá aseéra lese nnya. ¹⁰ Nfáasone nn Upiima keyaa ketúnjé kenécáá súiri, am péé kenépire-mē meté menyine kom men cále yare rináatón meté, ¹¹ men tee re: A lē kaa nní ní nyáni ritelé rinyine kémeé wói aa Uléécaá icápine iseei iyē papo. Iyee nní Efeesi ne Simirini ne Perikam ne Tiyatúiri ne Sariteesi ne Filatelífii ne Lawutisee ikó.

¹² Amí ñmeelú ké uyee ne né n símisi yē. Kam tíññmeelú, am sífiráa sitási siseéi kapi ne wura n wa yenu. ¹³ Unyine yee kesoiipi ne menyine ní we un sífiráa sitási sē kecópe we. Kutúkanka caacaa kuú péé tanaalé un tákín kecáá kútampálá kapi ne wura n wa télé. ¹⁴ Uriyu ne unnyúpi ye wariyele yare nkume tomé, néé yare mpáhame. Uinipee ye we yare inalempi, ¹⁵ uana an we yare nweni ñmóho mee n wa yare n nna kémeé riwóññole, umeté pón we yare míni piima menyine iwóo. ¹⁶ U péé ukunipe luke-luke ne awárepi aseéi múllenle, titéhe ne kenóopi píj-píj ne meyele meté tin unnóo-i léeri. Ukeyu ye péé wele yare ntuñe mee toré. ¹⁷ Kam u n yé, am uana metene lolu yare ne kpule. Uu péé ukunipe luke-luke kenécáá láa uu re: Iwame íi kape pó wa! Néé Ufoí ne Utóróo, ¹⁸ nen kó nfáa má. Ne péé kpule, amá néé nkó ne nnéfáa nípá píyei-pó. Ne nkpo ne pikpókpo keló kehánne múllenle. ¹⁹ Lē nnya, a lē kaa n yé wói, lelee ní we ne lelee masí kepíre n sónti. ²⁰ Awárepi aseéi nyē kaa kunénipe luke-luke kémeé n yé ne sífiráa siseéi sitási sē kapi ne wura n wa aseéi nyee m pékaalé ye nnyé: Awárepi aseéi nyee piléécaatume le péé Uléécaá icápine iseei iyē kecáá ní paálé. Sífiráa siseéi sitási sē pó ne Uléécaá icápine iseei le.

2

Nsimé kapi Uléécaá icápine iyee Efeesi-pó ní we n wóipo

¹ A uléecaatumē yee Efeesi-pō Uléécaā icápine kecáá ní pallē wáipō rē uyee awárepi aseei ukunipe luke-luke kémee m múllē, uyee sifiráa sitosi siseei sē kapi nē wura n wa kecōpe n sōne ye maa rē: ² Ne mepōwai nē pipókēi nē pipónmósópú nyule. Nē nyule rē áa ye pikpááree kecáá rikpá. Pō pepēe n tee rē pi pitume lē ápi kō pēe pitume peenule áa yénu rē pinóome ye pi. ³ Pō hmósópúlenle. Pō rinényiri nnya iwe lile ái kō pēe pō feriyē. ⁴ Amá mmē kam nē pō n cési yee rē áa nképni ríla fói kaá pēe m má kénécáá má. ⁵ A léise kei kaa n loó, áa apókōpe kepire tō, áa mepōwai fói piwai pele. Insá lē, né kepómee kam am kápófiráa ketosi keketone-i yukuse, in te áa apókōpe kepire rito. ⁶ Amá lélee kepómee ní nyam yee rē pō Nikolayitiye mewai kesule yare ke nēe kō me n késu meca.

⁷ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléécaā icápine n símisi kutu ricō. Nkó yee n feriyē kam kuléé kpēe ye nfáa n hē kun Uléécaā kémee-pō we apipi pane uké li.

Nsímé kapi Uléécaā icápine iyee Simirini-pō ní we n wáipō

⁸ A uléecaatumē yee Simirini-pō Uléécaā icápine kecáá ní pallē wáipō rē Ufoí nē Utóroo, uyee pēe n kpu uu nképni pēeri un nfáa má ye maa rē: ⁹ Ne mpótóosi píima-i kaa ní we nē ipówe kaa m má nyule, pōn kō nē umamá. Nē kō nkōpe ke pepēe n tee rē pi Pisuifi lē api kepócáá n símaankēe nyule. Pi kō pēe Setani icápine pikó lē. ¹⁰ Kape iwe iyē kaa n lenē kewuu n túúni. A kō te kuníri yē nókēnécōpe pinyine kukpaniilee tā kuké nē nō m peikēe nnya. Li yé kō siyáa kefi kémee nō wéékuse. A aseí ritiki, nípá lin nkpō ye mu, kē pēe nfáa pō hē rē pō feriyē nnya. ¹¹ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléécaā icápine n símisi kutu ricō. Nkpō lírú rín uyee n feriyē líka waine.

Nsímé kapi Uléécaā icápine iyee Perikam-pō ní we n wáipō

¹² A uléecaatumē yee Perikam-pō Uléécaā icápine kecáá ní pallē wáipō rē uyee ritéhe nē kenópi píj-píj nē meyele meté m má ye maa rē: ¹³ Nē nyule kei kaa ní we. Kei ke Setani riyóopitú pōo kō we. Áa rinényiri kesi, áa kō kefa kaá nē nē n tenelē fóm, nípá siyáa se-i kapi unékéikó Antipaasi yee aseí n tókilē nókēnémeē kei ke Setani uu ní rē ní kpu. ¹⁴ Amá mmē kam nē pō n cési ye kō pēe mmú rē: Písoi ye kei we, pin Palam icélaa múllē. U Palaki céesi rē uké ripine wa Isirayeli sipipi síké inyóonsesare li síké kō iwásánkaí n wai líké nē kelólé-mē si ha. ¹⁵ Limecō ke pōo kō písoi má pēe Nikolayitiye icélaa n tókilē. ¹⁶ Lē nnya, áa apókōpe kepire rito, insá lē né kepómee hapō am títehe kam nnóo-i n wailē nē atōpi pō wai. ¹⁷ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléécaā icápine n símisi kutu ricō!

Nkó yee n feriyē kam Uléécaā iluke * yee m pékaalē nē ripare tomé hene. Tinyíri fale rinyine tee ripare tē kecáá wálaalē. Uka úu ri nyu, insá uyē kapi ri n hē.

Nsímé kapi Uléécaā icápine iyee Tiyatiiri-pō ní we n wáipō

¹⁸ A uléecaatumē yee Tiyatiiri-pō Uléécaā icápine kecáá ní pallē wáipō rē Uléécaā Kepipi inipee yee ní we yare inalempi, keana an kō we yare nweni hmóho sōne ye maa rē: ¹⁹ Ne mepōwai nē mpóla nē mpófatenē nē pipókēi nē pipónmósópú nē mepōwai tóroo mee mefói kultii n fe nyule. ²⁰ Amá mmē kam nē pō n cési yee rē pō unósi Yesapeeli yee n tee rē u antepu lē riyá un pinékeikó kiraasente rē piké méwoo méwoo n wai pin kō inyóonsesare lē. ²¹ Nē u yálenle kelene rē uké uakōpe kepire rito, amá úu la uké uiwásánkaí mewai mē kepire rito. ²² Áa yē! Nē nní lē u nē pepēe kesé iwásá n wai kefine kecáá sáne piké iwe píima li, in te ápi pimewai mē kepire rito. ²³ Né tíyese api usiwá kóni. Uléécaā icápine nnéi yé pēe céri rē nēe ye usoi kemúnjē nē ulilala lēe m pékaalē perei am céru. Nē kō nípá úye mewai kecáá ulikó u pane.

²⁴ Amá nō Tiyatiiri pikó picō mpí, nōo ye áni nní icélaa iyē n tókilē, áni kō lē kapi n tee rē Setani líkó lēe m pékaalē ceri, nē maa rē am nō ncōni ríka ncō consene. ²⁵ Amá áni lē kani nní ní má anípe keté m múllē kē ha nē pēeme.

²⁶ Uyee n feriyē, uyee menéwai rimmúlú nē kété-pō kam rínanje kam unésáa kémee m má pane. Uyē kam isoipuri kecáá rínanje pane. ²⁷ Uyee keweninaapi nē isoipuri iyē sénine, uu kō i foresi yare sipérétúhu. ²⁸ Né kō rimarewarepi u hē. ²⁹ Uye un ukómē, uké lē ke Nfáasōne nn Uléécaā icápine n símisi kutu ricō!

3

Nsímé kapi Uléécaā icápine iyee Sariteesi-pō ní we n wáipō

¹ A uléecaatumē yee Sariteesi-pō Uléécaā icápine kecáá ní pallē wáipō rē uyee Uléécaā yē ifáa iseei nē awárepi aseei n te ye maa rē: Nē mepōwai nyule. Pō rinyiri yenle rē pō nfáa má, némópákane pō kpuwaalenle. ² A nnóni kémee yísi áa pepēe ní we pin kpi ikari waise ápi kape nē n kpi nnya. Am mepōwai yē men Unéléécaā inipee-i nyam nē meketō-pō. ³ Lē nnya, á lē kaa nsímé ní yósi nē lē kaa n kó léise áa akōpe kepire tō. Pónsá n nyáni, nē sóntile yare uyaa, áa yé

* 2:17 Uléécaā iluke: Iyē kapi ye pēe sée rē maani Méleepo ritelé kémee: Méleepo 16:32-34.

pee céri itunje iye-i kam ye pó rinkáikai. ⁴ Mpa ne le, po ko pee Sariteesi kei pisoni mále pee ápi piilú mékperinkpe m póriinke. Pi ye ilú tomé tá, tó ne pē arí ne n sōne re pi ne le sá nnya.

⁵ Lē nnya, uyee n feriyē yé ilú tomé tá, am yé urinyiri nfáa ritelē * kēmeē tinne. Né Unésáa ne piléecaatumē keyu-i u ceri re u unékó le. ⁶ Uye un ukóme, uké le ke Nfáasone nn Uléécaā icápine n símisi kutu rica!

Nsímē kapi Uléécaā icápine iyeē Filatelifii-pō ní we n wáipo

⁷ A uléecaatumē yee Filatelifii-pō Uléécaā icápine kecáá m páilē woipo re Uléécaā ukó ne Uyíkíyiki yee Tafiti kehánne m múllē, Uyee ye n hánne úka úu yé ha pee n hánesi, Uyee ye n hánesi úka úu yé ha pee n hánne ye maā re: ⁸ Ne mepówai nyule. Aa yēe, ne kepóyu-i ihánaa hánnele ke úka úu yé n fe uké hánesi. Li we re mpónaje rín piye. Pó ko nnésímē rimúlúle áa ko rinányiri kesi. ⁹ Aa yēe, ne Setani icápine pikó apónipe-i waine. Pi ye maā re pi Pisuii le, ái ko pee le. Pi kiraasele. Aa yēe, né tyyese ápi weri ápi kepónyále-i wúla ápi céru re ne pee pó lalē. ¹⁰ Kaa nní nnésímē mee ye rinjmsópuse rimmúlú nnya, né né ko ipeiketunje iyeē ketē nnéi kecáá n sánti iké keté pikó peikee kēmeē pó rimúlú. ¹¹ Ne nfáani sántile. A le kaa m má anípe keté rimúlú úka úu kape ne le kaa n feriyē ápi pó he pó ní yosi nnya.

¹² Né tyyese Uyee n feriyee uu Unéléécaā Keyo kēmeē panse nléri cire-cire, úu yé pee píkaí kei le. Né ukécáá Unéléécaā rinyiri ne Unéléécaā kuyu rinyiri, Yerusalem fale yee keyómecaa-pō Unéléécaā kēmeē n léeri woi, am ko rinányiri fale wolu. ¹³ Uye un ukóme, uké le ke Nfáasone nn Uléécaā icápine n símisi kutu rica!

Nsímē kapi Uléécaā icápine iyeē Lawutisee-pō ní we n wáipo

¹⁴ A uléecaatumē yee Lawutisee-pō Uléécaā icápine kecáá m páilē woipo re Amí, úseérakós yee aseí m má un kó uyíkíyiki, un kó le nnéi ke Uléécaā uu n wa kekoraane ye maā re: ¹⁵ Ne mepówai nyule. Aa ninjú áa kó tolú. Amá pōn peé n fe poké n ninjú née poké n tolú! ¹⁶ Lē nnya, kaa nní ní páipailē, áa kó ninjú áa kó tolú nnya, né kúúke am nnénso-i pó léseri. ¹⁷ Pó ye maā re: Ne umámá le, ne memá yéne, líka ái né párlē, áa kó pee nyu re ipóco ye íwe wele, pōn wariye, pōn íwe má pōn nyiinlē pōn kó mejmanē we. ¹⁸ Lē nnya kam mesohó pó kpálē te a kenémēe wura kapi n sáasi ápi lole cáká-cáká lo aa pee panse umámá, aa kó ilú tomé lolu aa pee n lapaalē, isei íi kape ne pó ní wa re pō mejmanē sōne nnya. Aa kó pite kapi ye inípee riínkerí lolu aa ipónípee kerí póké ne n nyáni nnya. ¹⁹ Né, ne ye ne pē nnéi kam ní la césile am kó kutu pi pasa. Lē nnya, kape síká wa, a apókópe kepire rito. ²⁰ Aa yēe, ne rinónso-i nyenule nen ihánaa pepu. Uye un menété n kó, un tinónso n hánne, né ukéyo-i lompo tó ne uyé ari kesé iluke le.

²¹ Uyee n feriyē kam tyyesene ari tinéyoópitú kecáá kesé tone yare ke née n feriyé tó ne Unésáa tōn kesé uriyoópitú kecáá tū meco.

²² Uye un ukóme, uké le ke Nfáasone nn Uléécaā icápine n símisi kutu rica!

4

Uléécaā meyoopi ke keyómecaa-pō pikó ápi yóm

¹ Lē memáá, am peé paí, am ihánaa inyine keyómecaa-pō yenu in hánnele. Am meté foi memee peé ne né n símisi kom men tee re: A nté ritaáme ké leleé masí kepire n waine pó nyise. ² Mese ne mese, Nfáasone nn kenécáá súiri am pee riyóópitú tinyine keyómecaa-pō yenu, unyine un tikécáá tū. ³ Uyee n tū mewee ye nkpáni yare ripare njmí-njmei née riwéé meco, kuwameniri pōn riyóópitú tē kónúlē. Kumewee ye nkpáni yare mehóle ripare. ⁴ Ayóópitú afeéré ne ana nyee pee riyóópitú tē kónúlē, piwéése afeéré ne pina pin akécáá tū, pin ilú tomé tántilē, pin ayóópikōn kapi ne wura n wa piayu kecáá kípiilē. ⁵ Sikónetéhe ne meté menyine ne ikóne pisenke ye pee riyóópitú tē kēmeē léentile. Sifiráa siseei ye pee riyóópitú tē keyu-mē torle nyai. Si Uléécaā ifaa iseei le. ⁶ Linyine ye pee riyóópitú tē metene wele yare sinípeenyáni-yelépi see mínimaa meco tanjē.

Lifáakó lina linyine lee keyu-mē ne kepire-mē inípee nmpá yei n tóraankeelē ye pee riyóópitú tē kecōpe ne rimekanei wele. ⁷ Lifáakó foi ye wele yare kúkina. Lifáakó líru ye kó wele yare rináapi, lifáakó táánú pō ne nkpáni yare lí kesoiyu mále. Lifáakó náii pō ne metuke maamaa mee n yóosilē ne menyine wele. ⁸ Lifáakó le kena ye mále amérí akpuulú akpuulú, inípee in nmpá yei tóraankeelē. Ápi keyu má ne pimáikee ketúnjé ne kesine re:

Usone ciríciri, ciríciri, ciríciri yee Upiima, Uléécaā, Nnanje nnéi Ute.

Uyee peé we, Uyee we, Uyee kó masí sánti. ⁹ Mpa píyei ke lifáakó le ái yé ha uyee riyóópitú kecáá ní tū un kó nmpá píyei we ríyu n waise, ápi ye urinyiri taáse ápi kó u pōnne ¹⁰ piwéése afeéré ne pina pē pō né ye pee uyee riyóópitú kecáá ní tū metene riwula ápi uyee nmpá píyei ní we yáasi ápi pee riyóópitú keyu-i piayoópikōn sá ápi re: ¹¹ Urópiima ne Uróléécaā, pō

* 3:5 Filipu 4.3

ne sá re póké ríyú ne rinyíri ne rínanje m má. Liriyíki re póó nírpa yo wa, pó lalé liké n we. Lē nnya kai kó we.

5

Kesánpipi ye rítelē wúkule

¹ Am péé uyeé riyóopitú kecáá n tū kunipe luke-luke kémee rítelē rinyine yenu tin kepire ne kēyú-mē wólaalē, api kó atópi aseéi rikécáá wai apí ne wúkesi re úka úu kape rica. ² Am kó uléécaatumē nanje-nanje unyine yenu un yóólē lin cálé te: Wóo tu re uké rítelē tē wúkule uké kó tiatopi nyē fori?

³ Amá úka úu we keyómecaa-pó nēe ketē nté kecáá nēe ketē metene yee yé n fe uu ri wúkule nēe uu ri nyánei. ⁴ Kei kam péé meýá tē nmaa re úka úu tulaalē te uké rítelē tē wúkule nēe uké ri nyánei nnya. ⁵ Uwéése use uu péé né maa re: Kape n tēni, a yē te Yuta pikó mpuri kémee kukinaá, Tafiti kepírē ye feriyele. Ke yé fe ake rítelē tē wúkule ake kó atópi aseéi nyē foru.

⁶ Am kó riyóopitú tē kecōpe ne lifáakó lina lē kecōpe ne piwéése pē kecōpe Risánpipi yenu tin nyenu yare pi ne ri nyóonsele. Akóle aseéi ne inípee iseei karí péé má. Lelēe Uléécaá ifaa iseei iyē kuu ketē nnéi kecáá n tūmei. ⁷ Arí hapó ari uyeé riyóopitú kecáá n tū kunipe luke-luke kémee rítelē tē yósu. ⁸ Kuu rítelē tē piyóó m masí, lifáakó lina lē ne piwéése afeeré ne pina pē api sá apí ha Risánpipi keyu-i wúla, nírpa úye un kekénjē ne sinúntipi kapí ne wura n wa ne tulaali meýipe múllē. Uléécaá pikó keyome kapi n yáási ye kē. ⁹ Api keyóme fale kenylene n yom te:

Pó tule re póké rítelē tē yósi póké atópi nyē fori, liriyíki re
pi ne pó nyóonsele aa mepónye ne nírpa kumáre kúye ne nírpa meyu méye
ne nírpa ayu áye pisoí ne nírpa nsoipuri n-ye ayu lólu aa Uléécaá pa.

¹⁰ Pó pi pansesele n-yóopipuri pikó ne inyóonse piwai péé
Uléécaá pikei n wai. Pi sóntile piké ketē kecáá iyóopi n tū.

¹¹ Am péé weri am piléécaatumē kulúí péé riyóopitú ne lifáakó lē ne pikpure n káneilē metē kom. Pinnéi ye lele píle píle ne kuwóó kuwóó ái kúkeentene we.

¹² Pi péé cááile re:

Tisánpipi kapí ne n nyóonse tee tulaalē te tiké rínanje

ne memá ne mewéesesohó ne rikohó

ne ríyú ne akéhe ne ipakare yósi!

¹³ Am péé lē nnéi ke Uléécaá uu n wa lin keyómecaa-pó ne ketē kecáá ne ketē metene ne mínimaa kémee we kom lin tee re:

Uyeé riyóopitú kecáá n tū ne Risánpipi péé akéhe ne ipakare ne

ríyú ne n-yóopinanje te nírpa piyei-pó!

¹⁴ Lifáakó lina lē ai ye péé re: Amí! Piwéése pē api ye péé wúla api yáási.

6

Atópi akpuulú foí nyē mewúkule

¹ Amí paí, am yénu ke Risánpipi ari atópi aseéi nyē kémee rise n wúkule, am péé lifáakó lina lē lise kom, lin metē ne sísisi yare ikóne pisenkee re: A kam. ² Amí paí am isá tomé yénu. Uyeé i n tū ye péé pitepe múllēnle. Api píferiye ihēe u pa, uu yisi úú n tósu yare uyeé n feriyē un kó tósu uké ha kó píferiye rikpá mecc. ³ Ke Risánpipi ari ritópi lírū n wúkule, am lifáakó lírū kom ai semni re: A kam! ⁴ Isá ícō yee n wōhne yare nna ii péé léeri. Uyeé i n tū uu rínanje yenu re uké ketē kecáá nkínjine lese pisoí piké ne n kónaane nnya. Api kó kutéhe caacaa kunyine u pa. ⁵ Kari ritópi táánū n wúkule, am lifáakó táánū kom ai semni re: A kam! Amí paí, am isá n̄mōhó yenu. Uyeé i n tū ye péé kemúnjē múllēnle. ⁶ Am lifáakó lina lē kecōpe metē menyine kom, men tee re: Pi yé mesírēpipi menyine kemúnjēcaripi kese ne kekeiyaa kese ihéé lo, api kó memúpipi simúnjēcaripi sitaani ne kekeiyaa kese ihéé lólu. Amá áni kape mékpō ne píta pó tica.

⁷ Kari ritópi náii n wúkule, am lifáakó náii metē kom te: A kam! ⁸ Amí paí am isá inyine yenu ne mehóle ntōne ipinje. Pi ye uyeé i n tū sée re nkpō. Nkpō kuhore ye péé u tikilenle. Api ketē awélé ana kémee kuse kecáá rínanje yenu apí ne atéhe ne nkú ne itóí ne licópii-cópii sisoipipi tékéé.

⁹ Kari ritópi núpū n wúkule, am kenýónsetunipi metene pē kapi Nléécaasimé ne aseéra kapi n lése nnya m parii amííri yenu, ¹⁰ pin pupukee lin cálé te: Sáa sōne círicíri ne uyíkiyiki, háí ne keyo-pó kaa yé lē n nájanse póké kelene túhaane póké nsímései ye póké péé ketē nké pisoí ntókpō kecáá kutu ripasa? ¹¹ Api pinnéi mmē nírpa úye ketúkanka tomé pa, api kó pi maa re piké péé kó nkáripí n wéntelē, pipikeico ne pipimarēco kapi pimēco n kónine piké ha pinnéi cápínepo.

¹² Kari ritópi kpútúlu n wúkule, amí paí ketē ake yénesi ne rikohó. Itunje ii panse rinmóhó yare kukpōsanjáá, iwáre ii innéi panse yare ménye. ¹³ Keléécaá awarepi aa péé keteni-i póroiri yare ke kúfikiyee aku ye kuyo píma kémee kuapipi n tíye aa póroi mecc. ¹⁴ Keléécaá ake wúkaapo

yare rítelē kapi riwépí, ayópe nnéi ne míni keπάάπάá sitē nnéi asi siketone-i yisikēe. ¹⁵ Ketē ntē piyóopi ne piwéése ne atōpi piwéése ne pimámá ne pinánje-nanje ne pilási nnéi ne pepē pimécire n te api ayópe kecáá aparepoo kémee ne aparecaṅaa sipáápáá pékesi. ¹⁶ Api ye pēe ayópe ne aparecaṅaa maa re: Ani keróscáá lóime ani ró yárii také uyee riyóopitū kecáá n tū ne Risánjipi kuwáí ne ketaa wa. ¹⁷ Li we re pikuwáí keyaa piima ye tuimele. Wóo yé fe utú lelu?

7

Uléécaá písoi ye ritii kecáá Uléécaá nwaí yási

¹ Lē memáá, am pēe piléécaatumē pina pinyine yenu pin ketē awélē kena kémee nyenu. Ketē kecáá ayó ana kapi pēe múlilē te kuyó kúka áku kape ne ketē kecáá nēe mínimaa-nēe kuléé kunyine kecáá m pí nnya. ² Am kó uléécaatumē ucó yenu un ketunjeleeme-mē taámelē un Uléécaá ye nfáa n te nwaí múlilē. Uu cáái ai cá, uu piléécaatumē pina pepē ncéē n yé te piké ketē ne mínimaa íwe wa maa re. ³ Ani kape ketē nēe mínimaa nēe aléé rica háí ne kumúnjé kpe-i kari yé Uróléécaá pikeikó atii nwaí n wa. ⁴ Am pēe pē kapi nwaí n wa nnéi kóm. Pi lele písoi ákotokú píle ne afesna ne ana (144.000) Isirayeli pikó amare nnéi kémee. ⁵ Yuta kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Rupeni kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Kaati kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁶ Asee kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Nefitalii kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Manasee kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁷ Simeyóo kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Lefi kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Isakaa kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁸ Sapiloo kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Yosefi kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Penyamee kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) kapi nwaí wa.

Tisoiwú piima tee Uléécaá keyúri n cápínelē

⁹ Lē memáá amí paí, am tisoiwú piima rinyine yenu, tipísoi ápi kúkeentene we. Mpa nsoipuri ní-ye ne mpá kumárē kúye ne mpá ayu áye ne mpá meyu méye pikó ye pi. Tiyóopitū ne Risánjipi keyu-i kapi pēe nyenu pin sitúkanka caacaa tomé tántilē pin atenepai muléilē. ¹⁰ Pi pēe cááile lin cálé te: Uróléécaá ye riyóopitū kecáá n tū ne Risánjipi pēe tiróyu lo. ¹¹ Piléécaatumē nnéi ye pēe riyóopitū ne piwéése ne lífáakó lina keyu nyenule. Api wúla api ketē kényu tuhu api Uléécaá yási ¹² pin tee re: Amí, Uróléécaá ye ipakare ne akéhe ne mewéesesohó ne ipōonese ne ríyu ne rínanje ne rikóhó mpá píyei-pō te. Amí!

¹³ Kei ke piwéése pē use uu rinóo yási uu né maa re: Píye ye mpí pēe nní sitúkanka tomé tántilē pin ne méye leeri? ¹⁴ Am u pese re: Unépiima, pōo nyu. Uu pēe né maa re: Pepē íwe piima kémee n léeri ye pi. Pi pisitúkanka caacaa heerele api risánjipi menyē kémee si wárarase. ¹⁵ Lē nnya kapi Uléécaá riyóopitū keyu-i we pin ukeyo-i ketúnjé ne kesine u yási. Uyee riyóopitū kecáá n tū yé pikecáá m paállē. ¹⁶ Nkú rín yé ká piwai pi rikpá, nnírē rín yé ká piwai pi rikpá, ntunje rín yé ká pinwákáa pi rikpá, kutóí áku yé ká piwai pi rikpá. ¹⁷ Li we re Risánjipi tee riyóopitū kecapē ri we yé ne pilúkei pi ha ari pi kpási ari ne míni mee ye nfáa n he ihóí kémee pi sí, Uléécaá uu pēe pimenini nnéi tinnē.

8

Titópi sééi-sééi mewúkule

¹ Ke Risánjipi ari ritópi sééi-sééi tē n wúkule, ai keyómecaa-pō séé léké-léké yare itunje nwaí mekóónú welé kumúnjé. ² Am piléécaatumē píseéi pē yenu pin Uléécaá keyu-i nyenu. Api anáatónj aseei pi pa.

³ Uléécaatumē use uu peé weri uu kenyóonsehúúpi kecáá nyere. U pēe wura kecaripi ke-i kapi ye tulaali n ḡmaasi múlilenle. Api tulaali kulúí ne Uléécaá pikó nnéi iyáhaa u pa re uké wura kenyóonsehúúpi kee riyóopitū keyu-i ní we kecáá he. ⁴ Tulaali anyo ne Uléécaá pikó iyáhaa ii uléécaatumē anipe-i léeri ii Uléécaá keyu-i taá. ⁵ Uléécaatumē uu pēe kecaripi ke-i kapi ye tulaali n ḡmaasi kpási uu kenyóonsehúúpi kémee nna toru uu súúni meyiipe utú ne ketē kecáá sápo, ikónē ii senkéē, metē ame léenti, ikónē ii yékurentē, ketē ake yénesi.

Anáatónj foi ana nyee n tē

⁶ Piléécaatumē píseéi pēe anáatónj aseei m múlilē api pēe pimécire cápine piké a ténse.

⁷ Ufóí uu rináatónj ténse, akóneparepi ne nna aí ne ménye cōhane aí ne ketē kecáá lóiri. Ai ketē hōnene metaani, ai kuwélē kuse torē múkú-múkú, ai ká aléé hōnene metaani, ai kuwélē kuse torē múkú-múkú, ai ká meyúú ḡmú nnéi torē múkú-múkú.

⁸ Uléécaatumē lírú uu rináatónj ténse. Ai riyópe ntōne rinyine tee nna ní torē mínimaa kémee sápo. Ai mínimaa hōnene metaani, kuwélē kuse aku panse ménye. ⁹ Ai liwáiwai nnéi lee

mínimaa kέmee rí we lin fafai hoonene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam. Ai ko áninói hoonene awélé ataani, ai kuwélé kuse nam.

¹⁰ Uléécaatumé táánū uu rináátón ténse. Tiwárepi maamaa tee iyúipuke meco rí toré ari keyómecaa-pó lóiri. Ikóí ne inihai kai hóónene awélé ataani, ari kuwélé kuse kecáá lólu. ¹¹ Pi ye riwárepi tē sée re apisenti. Ai míni hoonene awélé ataani, kuwélé kuse aku pansé apisenti, písoi kulúí api míni mee n tulesi nnya kpíni.

¹² Uléécaatumé náii uu rináátón ténse. Ai ituŋe ne iwáre ne awárepi hooné awélé ataani ataani, ai mípá yo kuwélé kuse pepu re awélé ataani nyē kέmee kuse kuké kuŋmaha-i n we nnya, keyáa keké kemetéí awélé ataani kέmee kuse paa, kesine keké ko kemetéí awélé ataani kέmee kuse paa nnya.

¹³ Amí weríí, am metuke maamaa menyine yenu men kelééca-pó yóosilē, men símisi lin calē te: Iwe, iwe, iwe ke ketē kecáá pikó api anáátón ke piléécaatumé pitaani tərōō mpí api n tēnsene nnya topori!

9

Anáátón ataani tərōō metéense

¹ Uléécaatumé núpū uu rináátón ténse. Am pée riwárepi rinyine tee pée kelééca-pó n lóime keteni-i yénu. Api mehóre menyine kehánne u pa. ² Uu mehóre mē wúkule. Anyo anyine yare kehúú maamaa anyo aa mehóre mē kέmee léeri, ituŋe ne kuyo aku mehóre anyo nyē nnya kuŋmaha coní. ³ Apááni aa anyo nnye-i léeri aa keteni-i n we, ai ketē kecáá iná nnaŋe nco a he. ⁴ Ai pée a maa re áa kape meyúí nēe mepéí nēe kuléé kunyine rica, amá písoi pée ápi atíi kecáá Uléécaaa nwoi m má ŋmane kaa yé rica. ⁵ Api nceé a he re aké pi kó. Amá pi re aké pi fikiise iwáre inupū. Pifikiise pē mpole ye we yare ke iná ii ye nní usoi n tori mpole nco. ⁶ Písoi yé lisiyaa se-i nkpo wéési, ápi yé pée n yē. Pi yé n la piké kpí, amá nkpo nn wuru nrí ne ketaa pi wai.

⁷ Apááni nyee wele yare isá kapi n nyóonse piké ne atópi ha. Linyine yare ayóópikəŋ kapí ne wura n wa ye pée aayu kécáa wele, asiyu pón sisoipipi ne menyine we. ⁸ Annyúpi ye pée wele yare nnósinyúpi, aamí yare ákinaá akó. ⁹ Aakíŋ ye pée wele yare siwenitukanka kaa tanaalē, aaméŋ iwáō pón we yare sínóipi ke isá kulúí ii n tóroi in ne itóó ne atópi sí. ¹⁰ Aasele ye pée sínóipi mále yare anansele. Asele nye-i ke annaŋe nrí pée we aké ne písoi iwáre inupū kέmee n fikiise. ¹¹ Auyóopi ye akεkpeé rí we yare mehóre mē utume. Urinyiri yee Me-epiree kέmee Apatōō. Pi ye Mékireki kέmee u sée re Apolōō*

¹² Iwe meluke fói mee lē tómpo. Iwe meluke meté mee ko lē memáá pikáme kpáne.

¹³ Uléécaatumé kpútulú uu rináátón ténse. Am metē menyine kom men akóle ana nyee kenyónsehuúpi kapí ne wura n wa ken Uléécaaa keyu-i we kέmee-pó leeri. ¹⁴ Amé uléécaatumé kpútulú uyeé rináátón m má maa re: A piléécaatumé pina pepée nkóí maa kapi ye n sée re Efiraati kecáá m pahaalē fénne. ¹⁵ Api pée piléécaatumé pina pē fénne. Pi pée ituŋe iye-i ne keyáa ke-i ne iwáre iye-i ne kuŋmē kpe-i pimεcire cápínenle piké ketē hoonene metaani piké kuwélé kuse kpu. ¹⁶ Pisantoné kutópílee ye pée lele písoi afínarí píle píle meté (200.000.000). Ne linnéí mmé konle. ¹⁷ Ne pée menéyene kέmee isá ne pepée i n túntilē yenle. Pi pée siwenitukanka tántilenle sin wəŋne yare nna nēe yare rihúúhuúpare nēe yare metuhuta. Isá ayu ye pée wele yare akinaá ayu. Nna ne ányo ne linyine yare nfúrō toi ye pée piinōō-i léentile. ¹⁸ Ai sisoipipi hoonene metaani, ásáláú ataani aa kuwélé kuse kóni. Asáláú ataani nye nyee nní nna ne ányo ne nfúrō toi mee pée piinōō-i n léenti. ¹⁹ Isá iye nnaŋe ye iinōō-i ne iasele-i wele. Iasele ye iwáa meco wele. A áyu mále aa ye ne nkópe wai.

²⁰ Písoi tərōō pē ke ásáláú nyē áa n kó ápi pimewai kópe kepire rito. Api aníri ne piléé kapí ne wura ne nwóóweni ne nweni ŋməho ne aparé ne ana rí serí ái ye ko fe liké yé, ái ye ko kó ai ye ko sōne piyáhaa tŷye. ²¹ Api pipisoikó ne pimεsepewai ne pimεsoikpáráwai ne pipiyaa kepire rito.

10

Kételēpi kapi Yohani m pa

¹ Am pée uléécaatumé uco yenu un rinaŋe má, un keyómecaa-pó cepimelē ahóo an u yariilē. Kuwameniri ye pée uriyu kecáá wele, ukeyu ken we yare ituŋe, uana pón we yare inalempi. ² U pée kételēpi kenyine kunípe-i múilenle ken wúkulelē. Uu kúna luke-luke mínimaa kecáá cəpu uu kumíi ntaai kecáá cəpu. ³ Uu pée meyá cáái ai cá yare kúkinaá kpee senkee. Kuu rincáái, ikóné ii semni meseei, nné nn kóm. ⁴ Ke ikóné ii meseei mē tináō m ma, amí n la ké wói, am keyómecaa-pó rináō rinyine komti re: A ikóné meseemni meseei mē tináō kefa-i rinyiki tiké m pékaalē, kape ri woi.

* 9:11 Apatōō ne Apolōō aseí re ucókoí, nēe ucaainkee

⁵ Uléécaatumé uyē kamí pée n yé un míni kecáá ne ketē kecáá nyenu uu keyómecaa-mē kunípe luke-luke síka. ⁶ Uu Uléécaa yee keyómecaa ne lelee kekemee ní we ne ketē ne lelee kekemee ní we ne mínimaa ne lelee kekemee ní we n wapisi rinyiri séi uu ne wéeri re itunje íi kò nkpéni we. ⁷ Keyáá kē ke uléécaatumé sééi-sééi uu ha urinaatōn n tēnsene, Uléécaa kemúnjé nnéi kē m pékaalē ye ha waine yare kuú pée mekee-me linsímé upikeikó antepuye n símisi.

⁸ Metē mē kamí pée n kō men keyómecaa-pō né símaari, amē kō pímiá né kpá re: A n ŋme a ha kétélépi kē n wúkulelē uléécaatumé yee mínimaa kecáá ne ketē kecáá n nyenu anipe-i yosí.

⁹ Am pée uléécaatumé uyē kuwélé-mē n sí, nen u tee re uké kétélépi kē né pa. Uu né maa re: A kē kpási aa muuni. Kē yé rítule kēfa sútúnu, amá kē yé mpónḡo-i n láárú yare metē.

¹⁰ Am uléécaatumé kunípe-i kétélépi kē yósu am muuni. Ake nnéḡo-i larisi yare metē, amá kam píluke kē m masí, ake rítule kénéfa sútúni.

¹¹ Unyine uu pée né maa re: Lí pise re póké ha kō ne Uléécaa rinyiri lē kuu ayu meyā ne isoipuri ne meyu ne piyḡopi kecáá n símisi pí ritérjse.

11

Píseérakó píté pē kecáá nsímé

¹ Api pée kekpápi kenyine né múise yare kemúnjénaapi api né maa re: A yisi a Uléécaa keyo ne kenyḡonsehúupi musí, aa pepée kei n yáasi keeni. ² Amá a kényaála kēe Uléécaa keyo ketahai-mē ní we riyá, kape kē musí. Pí kē ne pepée ápi ye Uléécaa m pakare riyáale re piké Uléécaa kuyu telease iwáre afēena ne ité. ³ Né píneéseérakó píté pē he api Uléécaa rinyiri ne písoi símisi pin ikpólú tántilē siyáa kúkotokú ne píle píle metē ne kuwóó ne kefi (1.260). ⁴ Píseérakó píté pepée nní Olifiyee aléé até nyē ne sífiráa sitási sité seseé ketē Upiima keyu-i n nyenu. ⁵ Unyine un n la uké pí caai, nna nn píinnḡo-i léeri nn pípilaarḡo tore. Eeé, unyine un n la uké pí caai, lí pise re piké lē u kpu. ⁶ Pí rínanje mále pin yé keyómecaa tápisi re ikóné íi kape kumúnjé kpē nnéi kémee kapi ne Uléécaa rinyiri n símisi cuunu. Pí kō rínanje mále pin yé míni rípólóse ménye, pin yé kō tūyese itóí ncḡopuri íi ketē kecáá léeri kumúnjé kpe-i kapi ní la.

⁷ Pin píyeyi píaseéra pílese m masí, ináme iyee mehóre-i n léeri yé atōpi pí wa íi pí feriyee íi pí kóni. ⁸ Sisoikópe asi pée kuyu maa kekōpe kényaála-i n laikēelē. Pí mújenselele ápi yénu ápi ne kuyu kpē séi re Sotam néé Esipiti. Kei kapi pée Piupiima kunapéékóó kecáá karíi. ⁹ Ayu nnéi kémee písoi ne amáre nnéi kémee písoi ne meyu nnéi kémee písoi ne isoipuri nnéi kémee písoi yé siyáa sitaani ne kuwélé kémee pí yé pin kpūwaalē, amá ápi yé ncēe he piké nhóre nnyine kémee pí wa. ¹⁰ Lē kai nní pí n wa nnya, lí yé ketē kecáá písoi n láárú pin mpónnare-i we, pin líheehēe pasiine re antepuye pē keté ye pée ketē kecáá písoi fíkúsele nnya.

¹¹ Siyáa sitaani ne kewélé kē memáá, nfáa mee Uléécaa kémee n léeri nn weri nn pí loni, ápi yisi ápi píana kecáá nyere. Iwame píima inyine íi pée pepée pée pí n nyáni loni. ¹² Antepuye píté pē ápi pée rinḡo caca rinyine keyómecaa-pō komti tin pí tee re: Ani nté ritaáme! Ápi pée ahḡo kémee keyómecaa n taálē, pípilaarḡo ápi pí yenu. ¹³ Ketē ake líitunje iyē-i meyá yenesi, ai kuyu hḡonene awélé kefi, kuwélé kuse aku foru aku lolu, ai ketē píyenḡaa pē kémee písoi ákotokú aseéi (7.000) kopu, ai pícḡo kewuu táise ápi Uléécaa yee keyómecaa-pō ní we riyu waise. ¹⁴ Iwe meluke lírú mee lē tḡmpḡo. Metáánú ye nfáani sántile.

Tínáatōn sééi-sééi

¹⁵ Uléécaatumé sééi-sééi uu rináatōn tēnsē. Metē caca menyine kulúí amē keyómecaa-pō maari re: Ketē kecáá iyḡopi ye Urópíima ne uyē kuu n wēe anipe-i lḡo. Mpá ne píyeyi-pḡo kuu yé iyḡopi n tú! ¹⁶ Píwéése afēeré ne pína pepée Uléécaa keyu-i píayḡopitú kecáá ní tú ápi wúla ápi kpará ápi Uléécaa riyu waise, ¹⁷ Pin tee re: Upiima Uléécaa, rínanje nnéi ute yee neni ní we un kō mekee-me we, tḡ pḡ ḡonese re pḡ mpónnaje píima ne ipḡyḡopi tone nnya. ¹⁸ Isoipuri ye pēe ne kuwóó yisile íi nyere. Amá kupḡwóí ye nkpéni yisile. Itunje iyē-i kaa pikpḡkḡo nnéi ní túhaanene ye nkpéni tule. Pípḡkeikó antepuye, pē nnéi kaa n te, pē nnéi pée ye rinwúla ápi riyu pḡ waise, píwéése néé siwá yé nkpéni píiheé yási. Lí kō nkpéni tule re póké pepée ketē n kḡpu pḡ kḡ kḡ. ¹⁹ Uléécaa keyo kēe keyómecaa-pō ní we ake hánne, nkóméine kuú ne písoi n sée kutakai aku ukeyḡo-i léeri. Síkonetéhe ne metē ne pikónesenkeē ne ketē píyenḡaa ne akóneparepi maamaa aa léeri.

12

Unósi unyine ne kúconcḡo

¹ Ai límáamaa linyine keyómecaa-pō lese ai nyíse. Unósi unyine lo yee ntunje n tanaalē un iwáre uana metene wailē, un kō riyḡopikḡon rinyine riyu kecáá kípilē, awárepi kefi ne até an tikecáá we. ² U pée kēfa mále, un pée kémare-i memárenlḡo ne pupukee.

³ Ai kō linyine lícḡo keyómecaa-pō lese ai nyíse. Lē ne kúconcḡo maamaa wéé kunyine lē yare nna. Ayu aseéi ne akólé kefi kaku má. Ayḡopikḡon aseéi nyee áyu nyē kecáá we. ⁴ Kurisele ari

keyómecaa-pò awárepi hòone metaani, ari kuwélé kuse keteni-i láume. Kúconcó aku unósi yee pimáre ní la keyu-i nyere, kun la re un kewá m mari, kuké ke muumpò. ⁵ Unósi un kewántisi maru. Ketisi ye ke kee isoipuri nnéi ne n-yòpinaŋe yare nweni m múfne. Ai ukewá kè Uléécáa ne uriyòpítù-mē křípò. ⁶ Unósi uyē uu pēe wuru uu kucesi kóima-i ke Uléécáa uu ketóne n nyónse uu u yekei sí te piké kei u n kpínii siyáa kúkotokú ne píle píle meté ne kuwóó ne kefi (1.260).

⁷ Atapi aa keyómecaa-pò wai, Míseeli ne piléécáatume picò api kúconcó atapi wai, kúconcó ne kupitume pòó kò atapi leeri. ⁸ Amá ái kpekpee pēe feriyē, api pēe keyómecaa-pò piketone paa. ⁹ Api ketē mmē ku láume. Kúconcó píima kpekpee iwáa kpure kapi ye n sée re kunírila ne Setani. Kpekpee ketē nnéi kecáá písoi kiraasente. Api ketē mmē ku láume api kupitume pò kò láuliri.

¹⁰ Am pēe keyómecaa-pò metē cacaá menyine komti, men tee re: Pýulale ne Uróléécáa nnaŋe ne Uiyòopi itunje ye kò nkpeni tule. Uyē kuu n wée n-yòpinaŋe itunje pò ne kò nkpeni tule. Li we re pi unóme yee ketúnjē ne kesine Uróléécáa keyu-i pirómáreca kecáá nnóme n wa pílaume masile. ¹¹ Tísánjipi menyē ne pinsimé kápí ne rikecáá aseéra ní lese mee tíyese kapi u feriyē. Ai kò kpá, ápi pēe pinfaa ne kutu colē liké ne wa re pi nkpò wuru. ¹² Lē nnya liké pò n láárú, keyómecaa. Liké kò nòó nní kekemeē ní we n láárú! Iwe ke pò ketē ne pò mínimaa ani topori! Li we re nòkunéwéé-mē ke kuníri aku kuwóí ne wehepólē, kun nyu re itunje kai ku n tise íi piye.

¹³ Ke kúconcó aku n yē te pi keteni-i pílaume ku masile, aku pēe unósi uyee kewántisi m mári n lakasente. ¹⁴ Kei kai pēe metuke maamaa menyine améj ketē unósi uyē pa re uké ne yóosi uké kucesi kóima-i ha, kei kapi yé ha kumúnjé kuse ne amúnjé anyine ne kumúnjé welé * kémeē u kpínii un iwáa ne ketaa we. ¹⁵ Iwáa ii innò-i míni leseri yare nkóí, ii unósi uyē kepire tikise re nkóí mmē nké u rikpáú nké ne tómpò. ¹⁶ Ketē ake unósi uyē come. Ake nnòó haa ake nkóí ke kúconcó aku kunnò-i n lésame muumpò. ¹⁷ Kúconcó akú ne unósi uyē wóosi aku pēe yisi akú ha upípirē nnéi ne pē nnéi pēe Uléécáa isé ní múllē pin kò aseéra ke Yeesu uu n lésé tikilē atapi wai.

¹⁸ Aku péé ha mínimaa ritime nnyene kecáá tasi.

13

Ináme ité inyine nkó

¹ Lē memáá, am pēe ináme inyine yenu ne akóle kefi ne áyu aseeli in mínimaa-i léeri in taámelē. Akóópipi kefi nyee akóle nyē kecáá we, Uléécáa alē pòon pēe áyu nyē kecáá wólaalē te anyiri. ² Ináme iyē kam n yē ye péé ne kútoróó menyíne wele, iipáí yare keyúipápi iká, innòó yare kúkinaá nnòó. Kúconcó aku pēe kunnaje ne kuriyòpítù ne rínaŋe píima nco i pa. ³ Kei kam pēe iriyu rise yē yare pi ti rifapile api kópu. Amá tiitói iyē karí péé ne n kpine ii pélu. Lē nnya, ketē nnéi pikó api péé n káipi pin kahaankeē apí ne ináme iyē tiki. ⁴ Api kúconcó yáási api wúla re ku ináme iyē rínaŋe he nnya. Api kò ináme iyē yáási api wúla, api re: Wóó ináme meca we, wóó yé kò fe uú ne i tòpu?

⁵ Ai nnòó i he ii ye ne n tankeē in kò Uléécáa lámaankeē. Ai kò rínaŋe i he re iké ne iwáre afēena ne ité kémeē ipikei wa. ⁶ Ii nnòó wúkule ii Uléécáa lámaankeē. Ii kò Uléécáa rinyiri ne ukeyo ne pepēe keyómecaa-pò ní we lámaankeē. ⁷ Ai kò ncée i he ricuruu re iké Uléécáa písoi atapi wa iké pi feriyē. Ai kò nřpá nsoipuri ní-ye ne nřpá kuyu kúye ne nřpá meyu méye ne nřpá kumáre kúye kecáá rínaŋe i he. ⁸ Ketē nnéi písoi pē anyiri nyee áa háí ketē kekoraane-me Risánjipi kápí ne n nyónse nfaa ritelē kémeē n wólaalē yé i yáási api wúla.

⁹ Uye un ukóme, uké kò! ¹⁰ Lin úye n waimē re uké akpanii kémeē n we, akpanii kémeē kuu yé ha. Lin úye n waimē re piké ne ritéhe u kpu, ritéhe kápí ne u kopune. Lē nnya ke Uléécáa pikó api yé piŋmáórpú ne nfatene kényu m mahani.

¹¹ Lē memáá, am kò ináme ico yenu in ketē-mē leeri. Akóle até kii pēe má. Iyē akole ye wele yare isán akó in kò símisi yare kúconcó. ¹² Iyee pēe ináme fói iyee mínimaa-i n léeme n-yòpinaŋe mále. Ináme fói yé n wele, ilírú nnyí in kò ne innaŋe keisi. Ii ye pēe tíyese ketē ne kepisoí api ye ináme fói iyē yáási api wúla. Iyee pēe itói yósi in yé péé ne i kpu, amá ii pélu. ¹³ I mewai píima waile háí íi ne keyómecaa-pò ketē kecáá nna súiseri písoi nnéi inipee-i. ¹⁴ I mewai píima kai i n he re iké wa wale íi ne ináme fói iyē pikei kémeē fe ii ketē kecáá písoi nnéi kuyu-i tani. I ye pi maa re piké ináme iyee pēe itói n yósi in yé péé ne kpu, amá in kò ne nfáa má keyu serí piké ne ríyu i waise. ¹⁵ Ai kò rínaŋe i he re iké ináme keyu kapi ní serí kémeē nfáa wa keké ne n símisi, keké kò tíyese piké pepēe piyáhaa ke n yúlu kó. ¹⁶ Iyee wa ke písoi nnéi, siwá ne piwéése ne pimámá ne píwekóó ne pepēe pimécire n te ne pílási api kunípe nēe ritii kecáá

* **12:14** Kumúnjé kuse ne amúnjé anyine ne kumúnjé welé: Li we yare nnéi mmē kapi nté nní lē n sée ye lele atjme ataani ne kuwélé.

nwói má. ¹⁷ Uka úu ye fe uké linyine lo néé uké yáá, unsá linwói mmē ukécáá m má. Li yé fe ai ináme iyē tinyiri néé nnéí mmē kapi ye rinyiri tē n séé.

¹⁸ Nté kai mēwéesēsōho pise. Uyee mesōho m má uké kēē uu nnéí kapi ye ne ináme iyē n séé ceru. Li we re nnéí mmē ye usoi rinyiri le. Mme mee nní pīle pīle mekpūulū ne kuwóó ne kēfi ne mekpūulū (666).

14

Pē ayu ke Uléécaá uu n lo keyome

¹ Am péé paí, am Tisánpipi yenu tin Siyáo riyōpe kecáá nyenu, pisei ákotokú pīle ne afēena ne ana (144.000) nyē ne pē nnéí atii kecáá ke tīrinyiri ne Tiusaa rinyiri ari n wólaalē pōon kō kei we. ² Am keyómecaa-pō metē menyine komti yare míni píma menyine mee wólu néé yare ikónē yee meyá semni. Nné mmē kam n kó ye we yare ke pikénēpepe api ye sikénē m pēpu nné nco. ³ Pi pēe riyóōpitū ne lifáakó lina lē ne piwéése pē keyu-i keyóme fale kenylene yomle. Uka úu ye pēe fe uké keyóme kē peikee, insá pisei ákotokú pīle ne afēena ne pina (144.000) pē ayu ke Uléécaá uu ketē kecáá n lo mecirē pēe ye fe.

⁴ Pisei pinyine ye pi pēe ápi pinósiwélaa ne pimécirē mékperinkpe m póriinkee. Api pinósi nyu. Tisánpipi kapi ye n tikilē mpá yei kari sl. Li pisei kecōpe piayu lōle re piké n we yare melukepīpi fói kapi ye Uléécaá ne Risánpipi n laanse meco. ⁵ Nnóomesimé rika rin kō piinō-i we. Nka rin we kapi yé ne pi n cési.

Pilécaatume pitaani ye yóólē te Uléécaá ye ne pisei tulhaanene

⁶ Am kō uléécaatume uco yenu un keléécaá-pō yóósilē. Nsimé Kēcirē teneciré kuú pēe má uké ketē kecáá pisei ne mpá isoipuri iye ne mpá kumáre kúye ne mpá meyu méye ne mpá ayu áye riyóó. ⁷ U ye péé male ai cá re: Ani Uléécaá n wuru ani ye kō riyu u waise re itunje ye tule uké ne pisei tulhaane nnya. Lē nnya, ani ye uyee keyómecaa ne ketē ne mínimaa ne inihōi n wa yáási ani wúla!

⁸ Uléécaatume uco uu melírū tiki, uu re: Ku loole, kuyu maá Papilōni ye loole. Kpekpe ayu nnéí kupita nírise. Kupita pinírē pēe kuiwásánkaí píma kaku pisei n tá.

⁹ Uléécaatume uco uu metáánū pi tiki, uú male ai cá re: Uye un ináme ne ikeyu kapi n serí n yáási uu wúla, api nwói uritii kecáá néé kunípe kecáá u wai, ¹⁰ pi yé kō uyē Uléécaá kuwói pita pēe ápi líka n cōhōnelē kepóripi-i u súunu uu níru ai ha pēe nna kémeē ne linyine yare nfulṛṛṛ toi kémeē pilécaatume pēe n cáká-cákálē ne Risánpipi keyu-i u n wukei. ¹¹ Nna mee pi n wúkei anyō aa pēe mpá piyēi mesére n likirēlē, pepee ináme keyu-i ne ikeyu kapi n serí n yáási api wúla ne nkó yee ritii néé kunípe kecáá irinyiri nwói m má, ápi pēe ketúnjē ne kesine mēwénte má.

¹² Lē nnya ke Uléécaá pikó pēe Uléécaá isé m múlilē pin kō Yeesu ne kefa tenelē api yé n ḡmóópūlē.

¹³ Am pēe keyómecaa-pō metē menyine komti men né tee re: A woi re: Kai ne neni n kpisi, pepee Upíma kupéneo kémeē n kpini ye pinarekome le. Uléécaá Nfaasone ye re lēe ni mesei, li we re piiwe nnéí kapi ne nkpéni wénte re piké pimēwai ihéé yóósi nnya.

Pikpáa ne picáa nstmē ketē kecáá

¹⁴ Amí paí, am ahóo tomé anyine yenu, unyine un ahóo nyē kecáá tū un ne Usói kepipi menyine we. U pēe riyu kecáá wuru riyóōpikōn kipilenle un kō kényale yelekó kunípe-i múlilē.

¹⁵ Uléécaatume uco uu Uléécaá keyo-i léeri uu uyee ahóo kecáá n tū maapo ai cá re: A kepónyale fō aá kpasi. Ikpáatunje ye tule, li we re iluke ye ketē kecáá pipele masile. ¹⁶ Uyee pēe ahóo kecáá n tū uu pēe kényale fom, ai ketē kecáá iluke kpasi.

¹⁷ Uléécaatume uco uu Uléécaá keyo kee keyómecaa-pō n we kémeē léeri. Uyē ne pēe kō kényale lari-lari múlilenle.

¹⁸ Uléécaatume uco yee nna kecáá nnaŋe m má pōo kenýōnse-i léeri uú ne uyee kényale lari-lari m má símisi ai cá re: A kepónyale yelekó kē fō aa ketē kecáá reese sipúkípi tútuni re reese ye pipele masi nnya. ¹⁹ Uléécaatume uu ukenyale ketē kecáá fóm, uu ketē kecáá reese kecare apipi tútuni uu kupóri maamaa kpe-i ke Uléécaá kuwói aku n we súuni. ²⁰ Ai kupóri kpē ne kuyu iyaa leepō ai ku pulu ai cérii, ménye ame kupóri kpe-i léeri amé taá hái ne isá akpaláa kecáá-pō, ame mecáa tóóri yare kilomētiri pīle pīle metaani (300).

15

Pilécaatume ne ásáláú tōrōo

¹ Am pēe limemáá keyómecaa-pō limáamaa linyine kai n lése ai nyise yenu ái kusimé we. Lelee pilécaatume pisei pēe ásáláú aseí tōrōo m múlilē. Liriyíki re lelee másune Uléécaá kuwói aku pēe níŋesi. ² Am kō linyine yenu yare sikáláúwelépi, lin tanjelē yare mínimaa, nna nn kō kémeē cōhōnelē. Pepee ináme ne ikeyu kapi n serí ne irinyiri nkeenwói n feriyē api pēe

sikaláuwelépi see n tãñelê yare mínimaa kecáá n nyenu, pin Uléécaá kekénê múílê. ³ Uléécaá ukeikó Moisi keyome kuú ne Uléécaá ríyu n waise ne Risánjipi keyome kapí pee yóm te:

Upíima Uléécaá, rínanje nnéí ute,
Lê nnéí kaa n wa ye piyele, áí kó kusímé we.

Isoipuri nnéí uyóopi,
Kepómúnjé ye kecíre wele
Ken kó nsímései tikilê!

⁴ Upíima, wóo yé fe uu yúlu re úu yé pó wuri,
Uu yé kó ripónyíri ritaáse? Li we re mepóóíre póo cáká-cákálê.
Isoipuri nnéí písoi ye sóntile piké kepóyu-i riwula piké pó yáási,
Li we re li sóntile líkê nyíse re mepówai ye kecíre wele.

⁵ Am pee lê memáá paí, am yénu Uléécaá keyó kémee ke kunyóonseacáníí aku ní we ken keyómecaa-pó hánnelê. ⁶ Piléécaatumé pisesei pepee ásalátú aseéi m múílê api kenyóonse-i léeri. Asánjáa tomé sone yíkíyiki nyee n télú kapí pee lapaalê, pin kó rikínjê kecáá wura atampála teriilê. ⁷ Lifáakó lina lê lise ali piléécaatumé pisesei pē wura siporipi sisesei pa, Uléécaá yee nípá piyei-pó ní we kuwói píima kun sikemee yipaalê. ⁸ Uléécaá meyoopi ne unnanje nnya, ányo aa kenyóonse yarii, piléécaatumé pisesei pē ásalátú aseéi nyē áá ha ne piwai másu, úka úu fe uké kenyóonse-i lompó.

16

Uléécaá kuwói píima siporipi sisesei

¹ Am pee metê cáká menyine kom men kenyóonse-i léeri men piléécaatumé pisesei pē tee re: Ani n ñme ani ha Uléécaá kuwói píima siporipi sisesei sê ketê kecáá kóonu.

² Ufoí uu tómpó uu ha ukeporipi ketê kecáá kóoni. Kúcapáa kópe ne kupóle-póle kunyine aku písoi pee ináme nwoi pikécáá ní má pin kó ikeyu kapí ní serí yáási wai.

³ Ulírú uu ha ukeporipi mínimaa kémee kóoni, amē panse yare ukpókpó menyē, lifáakó nnéí lee mínimaa kémee ní we ai kpíni.

⁴ Utáánú uu ha ukeporipi ikóí kémee ne ínihói kémee kóikee. Linnéí ai panse ménye. ⁵ Kei kam pee kó uléécaatumé yee míni kecáá rínanje m má un tee re: Pó aseí tikilenle, póo nní ní we, pón kó pee mekee-me we, póo nní n cáká-cákálê, kaa nní n túhaane nnya, pó aseí ute le. ⁶ Kapí pipókó ne antepuye menyē n kóikee nnya ke póo kó ménye pi pa re piké n ntí. Lê kaí ne sá re piké pi wa!

⁷ Am pee kóm lin kenyóonse-i tee re: Pó Upíima, Uléécaá rínanje nnéí ute, pipótúhaane ye nyamle pin kó aseí tikilê! ⁸ Uléécaatumé náii uu ukeporipi itunje kecáá kóoni, ai ncée i he re iké nna wa iké ne písoi tore. ⁹ Kutói píima kunyine aku písoi tore api Uléécaá yee ásalátú nyē kecáá rínanje m má lámaankee, amá api yúlu re ápi yé ñmurei piké mefine conse piké ríyu u waise.

¹⁰ Unúpú uu ukeporipi ináme iyē tiyóopítú kecáá kóoni, ukeyóopíté ake kurmaha cóni. Písoi api pee ntóosi ne aní n takai. ¹¹ Api pee íwe kapí n le ne ácapáá kapí n yé nnya Uléécaá yee keyómecaa-pó ní we n lámaankee, amá ápi pimewai kópe riyá.

¹² Ukpútúlu uu ukeporipi nkóí maa kapí ye n sée re Efráati kémee kóoni. Mmeni amē hósu líkê ne ketunjeleeme-mē piyóopi pee n weme ncée n tápíle nnya. ¹³ Am pee kúconóo nnóo-i ne ináme nnóo-i ne antepu nóome nnóo-i yénu, aníri kperinkpekéós ataani anyine nyee ní we yare asahá an léenti. ¹⁴ Aníri anyine nyee mewai píima n wapisi ye nye ke Setani uu tumpó. Ketê nnéí kecáá piyóopi kémee kaa sónesi re aké pi cápine piké ha ne Uléécaá, rínanje nnéí ute keyaa maa ketúnjé atopi wa.

¹⁵ Ani yē te né Upíima ne sónepole yare uyaa. Uyee n tú un nyáni un umelape ukecáá wailê te úu kape menmane sóne piké uisei yē ye únarekome le!

¹⁶ Aníri nyē aa piyóopi pē cápine keló kē kapí ye Mē-epiree kémee n sée re Harimaketóo kémee.

¹⁷ Uséíi-séíi uu ukeporipi keléécaá yáá. Metê cáká menyine amē kenyóonse-i riyóopítú kémee léeri, men tee re: Lí piwai masile! ¹⁸ Ikóné ii yékurenté, metê menyine amē léenti ne pikónesnkée. Ketê ake yéñesi. Háí ke písoi apí ne ketê kecáá ní weme, ketê áke píkaí liméco meyá yerpaalê. ¹⁹ Ai kuyu maa hoonene metaani, ketê kecáá ayu nnéí póo lólesi, Uléécaá uu pee kuyu maa Papilóoni kecáá léise uu ukuwói píima pita keporipi ku pa. ²⁰ Míni kepáápáá sité nnéí asi wurunké, ápi ayópe pó piyéne rikpá. ²¹ Akóneparepi kone-kone aa keyómecaa-pó leeri aa písoi kecáá lólaari, an mulú yare aparecañaa. Písoi apí pee ásalátú ke akóneparepi aa pi n wai nnya Uléécaá lámaankee ke ntóosi nn meyíkíyiki ní tosí nnya.

17

Ketahai kapí ne Papilóoni n túhaanene nkó

¹ Lē memáá, piléécaatumē pisēei pepēe sipóripi siseēi m mufílē use úú weri úú ne né símisi, uu re: A kam ké ketáhai kapí ne uwásánkaí piima n túhaanene pó nyise. Kuyu piima kunyine ye ku kpēe míni piima ritime ní we. ² Uyē ke ketē kecáá piyóopi apí ne iwásánkaí wapisi, ketē kecáá pikó póo ko umemare kpááree mē pita pomēsi.

³ Uléécaá nfaa nn né loni, uléécaatumē uu né kpísi uu ne kucesi kóima-i sí. Kei kam pēe unósi unyine yē, un ináme wēē yee m péirente kecáá tú. Uléécaá alē nyee ikecáá pōkorelē te anyiri, in kō áyu aseēi ne akóle kefi má. ⁴ Unósi uyē ilú kuu n tanaalē ye íwēē nyaii le in kō peirente. U kō pēe wura ne apare sōne ne ikólé nélkoó wailenle. U pēe kō wura keporipi kunípe-i mufílenle, ncaai riyikí ne mékperinkpe ncōpuri mee umēwai kpááree kēmeē n léeri men ke yipaalē. ⁵ Tinyiri rinyine aseī nyee m pékaalē ye pēe uritii kecáá wólaalenle re: Papilōni, kuyu maa piima, piwásánkaí ne ketē kecáá mēwai kpááree riyikí uni. ⁶ Am unósi uyē yenu kuu Uléécaá pikó menye ne pepēe Yeesu kecáá aseéra n lése menye ní ntí un pomaalē. Kam u n yē, ai meyánseī nnōó né yipu.

⁷ Uléécaatumē uu pēe né maa re: Yo nnya kai yé nnōó pó yi? Né unósi uyē ne ináme iyē kecáá kuu nní ní tú in áyu aseēi ne akóle kefi má aseī nyee m pékaalē pó símisi. ⁸ Ináme iyē kaa nní ní yē ye péē wele, amá íi nkpéni we. I yé nfáani nkpo kuhore-i rikpáfúme íi ha ne méwoo séé. Ketē kecáá písoi pē anyiri nyee áa háí ketē kekoraane-me nfáa ritelē kēmeē n wólaalē api ináme iyē yenu, ai nnōó pi yipu re ináme iyee péē we íi kō nkpéni we, in kō masí kpáfúmenē nnya.

⁹ Nté kái nkpéni pise re usoi uké mesohō ne mēwéésesohō m pénelē ún má: Ayu aseēi nyee ayópe aseēi kecáá ke unósi uyē uu n tú le. A kō piyóopi pisēei le. ¹⁰ Pi pinupú iyóopi pilapile masile. Use ye ne iyóopi tunle. Uco úu kahane n ka. Ú sōntile úu tonene líké náñai. ¹¹ Ináme iyee pēe ní we íi kō pēe nkpéni ní we pó ticuruu ye kō uyóopi páha-paha le. Iyē ne kō pisēei pē kēmeē wele, in tósu iké ha méwoo riséé. ¹² Akóle kefi nyē kaa n yē ye piyóopi kefi le, pēe api kahane keyóopitē timmúlu. Amá itunje mekóónú mese kumújé ke akóle ún aá ha ne ináme iyē kesé iyóopi tonene. ¹³ Likei lise kapi pinnéí lákasepo, pin pinnanje ne pin-yóopinanje kpísi pin ináme palē. ¹⁴ Pi yé Risánpipi atopi wa, Tisánpipi ari pi feriyē re ti pipiima Upiima le, tin kō piyóopi Uyóopi nnya. Tisánpipi ne tipikó ke Uléécaá uu n sée uu kō pi wēe pin ne aseī ri tikilē pó né kō pi feriyē.

¹⁵ Uléécaatumē uu kō pimáa né kpá re: Míni mē kaa nní ní yē, uwásánkaí uyē un meritime tú ye ayu ne asoiwúú ne isoipuri ne meyu le. ¹⁶ Akóle kefi nyē kaa nní ní yē ne ináme iyē yé uwásánkaí uyē ipuri yē, ai ulikó nnéí u yóoi ai meñmane u yá. Ai uisare takai ai kō nna u toroise múkú-múkú. ¹⁷ Lí we re Uléécaá ye piakinj kēmeē wa re piké umela wa piké kesé likei lise n lakasepo piké kō pin-yóopinanje ináme pa, Uléécaá anōo kuu ní ma aá ha ne wai.

¹⁸ Unósi uyē kaa nní ní yē yee kuyu maa kpekpe ketē kecáá piyóopi kecáá n-yóopinanje m má.

18

Papilōni melólē

¹ Lē memáá, am uléécaatumē uco yee rínanje piima m má yénu un keyómecaa-pō súiri. Uriyu kuu m má metéí ame ketē kecáá kpáíi. ² Uu meýá cáái ai cá re: Ku loole, kuyu maa Papilōni ye loole! Ku pansēle aníri ketone ne nṛpá nfáa kperinkpekóó ní-ye ne nṛpá kenúipi kperinkpekóó kēye ke písoi apí ní la rípo. ³ Lí we re ketē kecáá isoipuri nnéí ye kumemare kpááree mē pita n ntíle. Ku ne ketē kecáá piyóopi ye kesé mēwai kpááree wapisile, pikpéense póo kō kulimámákoó piima kēmeē memá yénu.

⁴ Kei kam kō keyómecaa-pō metē meco komme re: Pinésoi, ani kukemēē le, áni kape ne kesé kuakópe kēmeē n lonaalē noké ne ásáláú yé nnya. ⁵ Kuakópe ye ricúle aá ha ne keyómecaa kám, Uléécaá uu pēe kumēwai nnéí mee áme aseī m má kecáá léise. ⁶ Ani ku wa yarē kaku ye picō n wa meco. Ani kō kumewai kópe ku héle meté. Ani kō píta pape-pape keporipi kaku ye picō n nírise api pom mpape mmē meté ku pa. ⁷ Yarē kaku kumu n wéésí aku kumecire líkókarikó kēmeē pōlo meco kani yé mpóocaaí ne íwe kēmeē ku rípo. Ku yé kukēfa-i maa re: Inósiyóopi kam nté le, ám ukúmannōsi. Káii, ám píkai nkpo yēnune! ⁸ Lē ŋmaa nnya ke ásáláú ase ase aá yé keyáa kesē kukecáá súime: Lelēe itóí ne nkpo ne nkú, nna nn kō ku torē múkú-múkú. Lí we re Upiima, Uléécaá yee ne ku n túhaane ye unanje-nanje le.

⁹ Kū ne ketē kecáá piyóopi nnéí pēe kesé kumēwai kpááree ne kulikókarikó kēmeē n lonaalē yé kuitu té, pin ha n yē te kpekpe torē ke ányo aa nní léeri. ¹⁰ Kumpóocaaí piima yé iwame pi wa, api ketaa-pō nyere api ye pēe tēni re: Iwe! Iwe! Kuyu maa Papilōni, kuyu nanje-nanje, itunje mekóónú mese kēmeē kapi ne pó túhaane ai máapo.

¹¹ Ketē kecáá pikpéense pó ne kō ténile pin kō kpē nnya nkpo tú te úka úu kō we yee yé piyyaalú apehe n lō nnya. ¹² Iyáalú apehe nye nyee nní wura ne nwóóweni ne apare sōne ne ikólé ne asánáá kecire ne asánáá wēē nyaii ne asánáá nyee n tēlu ne áwēē nyee m péirente ne aléé nyee kekphápi m má ne nṛpá yo kapi ne ásuní n wapisi ne nṛpá yo kapi ne ana kecire

née ne nweni n̄mahō née ne apare tomé n wapisi ¹³ ne likalei-kalei lee m milú ne kekphápi likó ne tulaali ne tulaali kapi ye n sée re miiri ne tulaali n̄maa-n̄maa ne píta ne mékpó ne n̄to sone ne melukepipi ne ináa ne isáñ ne isā ne sisannōipi ne pilási ne sisoipipi sica. ¹⁴ Lē kaa n káipinkee ye ne ketaa pó wale. Likókōrikós ne lē nnéi lee n tēlu ye ne pó pole. Ai nkpéni kúyene we! ¹⁵ Pikpéense pee kpē nnya memá n̄ yé yé kuiwe píima iwame n wai api ye pee ketaa-pó nyere api tēni, pin ne nkpó tū. ¹⁶ Pi yé maa re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpee asánjáá kecire ilú ne ilú weé nyaii in kó peirente n lapaalē, kun kó wura ne apare sone ne ikólé wailē ye iwe we kpa! ¹⁷ Itunje mekósónú mese kémeē ke memá píima mē nnéi ame riséé.

Aninōi pitikíi nnéi ne picéetōñé nnéi ne áninōi pikeikó nnéi ne pepēe míni kémeē n keisi nnéi api pee ketaa-pó n nyenu ¹⁸ pin pupukee, pin kumetore anyo nyáni, api ye pee re: Kuyu maa kúye kecire kpee pee nkú tulaalē? ¹⁹ Api ye n̄taai piayu kecáá kōñi pin tēni, pin nkpó tū pin cáai re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpē likókōrikós píima kémeē ke áninōi pite nnéi pee mínimaa kémeē áninōi m má api memá n̄ yé ye itunje mekósónú mese kémeē pansēle kucesi kóima!

²⁰ Lē nnya, liké keyómecaa pikó n láárú. Liké kó n̄ Uléécaa pikó ne pitume ne antepuye n láárú re Uléécaa ye ne ku tūhaanele ani alari yenu nnya. ²¹ Kei ke uléécaatume nanje-nanje unyine uu ripare rinyine kpisi yare rináipare uu mínimaa kémeē ri sápo, un tee re: Nní meco kai kuyu maa Papilōñi mesóri láupōne, ári yé kó piyéne ku rikpá. ²² Api yé kó ketume kepóyo-i pikéñepepe ne inyanlú ncəpuri pikó ne pisunsímaa ne pináatōñsímāa pikóme rikpá. Api yé kó kei unyine piyéne rikpá un pinípekei pinyine wai, ápi yé kó unyine pikóme rikpá un nam. ²³ Kéfirāa metéi áme kó kei pikpáii kpáne, ápi yé kó ula ne unósi úka meté kó. Lē nnya kápi yé ríka kepóyo-i pikóme rikpá yee re pipókó pee n kpéense pee pee keté nnéi kecáá pináñe-nanje, aa kó ne mepósepewai isoipuri nnéi kírāsente nnya.

²⁴ Ai kó yá, pi kó antepuye ne Uléécaa pikó ne pē nnéi kapi keté kecáá n kó menye kepómee yénle.

19

Uléécaa yee ipakare te

¹ Lē memáá, am pee linyine keyómecaa-pó komti lin cálē yare riwúú metē te: Alelúya! Uróléécaa yee piyulale ne riyu ne r̄nanje Ute! ² Upitúhaane ye nyamle pin kó aseí tikilē. Lē kai m píse re piké tūhaane kuu ye tūhaane. U uwásánkai píima yee pee mēmare kpáaree ne keté n kópu tūhaanele uu ne ukunipe upikeikó menye mee n kōñu riwome hééle. ³ Api kó melirú pimáa kpá re: Alelúya! Kuyu maa kpee n̄ tōre anyo aa yisi áa n taalē ne rípá piyéi-pó. ⁴ Piwéése afereé ne pina pē ne lifáakó lina lē ai yisi ai wúla ai Uléécaa yee riyóopitú kecáá n̄ tū yáasi ai re: Amí! Alelúya!

⁵ Meté menyine ame riyóopitú kémeē léeri re: Ani Uróléécaa pakare, n̄ upikeikó nnéi ne n̄o u n wuru, siwá ne piwéése! ⁶ Am pee linyine kom yare risoiwúú meté, yare nkóí maa nnyine mee wólu née yare ikóne yee mesóri senkee, lin tee re: Alelúya! Upíima Uléécaa, r̄nanje nnéi ute ye uiyóopi tunle. ⁷ Liké r̄s n láárú táké mpóñare píima-i n we táké ne ipakare píima u pa. Tisáñpipi pinósikpiké anyá ye tuimale, tiunási uu umécire cápine. ⁸ Asánjáá sone melape mee n tēlu áme líka cōhanelē kapi u pa re uké tã. Asánjáá sone melape memee nní mēwai sone ke Uléécaa pikó api n wapisi.

⁹ Uléécaatume uu pee né maa re: A wai re pē kapi Risáñpipi pinósikpiké anyá n sée ye pínarekome le! Uu pee kó lē memáá né maa re: Uléécaa ricuruu anōo ye nye!

¹⁰ Kei kam pee uana metene loó ké ne u yáasi, amá uu né maa re: A mepófire t̄i, kape lē wa! Ne upókeico le nen kó pipómáreco pee Yeesu iseérakós n le ukeico. A Uléécaa yáasi aa wúla. Yeesu kecáá aseéra pilese yee re antepuye ye aseí símisile.

Usantone yee isā tomé kecáá n̄ tū

¹¹ Kei kam pee keyómecaa yé ken wúkulelē, isā tomé inyine in nyenu. Pi ye Uyee i n tū sée re Asei ne Uyikíyiki. Upitúhaane ne atōpi kuu n wai ye aseí tikilenle. ¹² Uinípee ye inalempi le. Ayóopikōñ kulú nyee Uriyu kecáá we. U rinyiri mále tee n wólaalē, amá umemáá úka ucó úu ri nyu. ¹³ Kutúkanka caacaa kapi ménye riñfe kuu tanaalē. Urinyiri tee Nléécaasimé. ¹⁴ Atōpilee nyee keyómecaa-pó n̄ we ye pee isā tomé tūntilenle an ne u tikilē an kó asánjáá sone tomé melape tántilē áme líka cōhanelē. ¹⁵ Titéhe rinyine ne meyele piñ-piñ ye unñō-i léemelenle uké ne keté kecáá pisoí kó. N-yóopinanje yare nweni kuú ne pi múfne uu kupóri maamaa kémeē Uléécaa, r̄nanje nnéi Ute kuwá píima pita pulu. ¹⁶ Tinyiri rinyine ye ukutukanka caacaa kecáá ne uritaa kecáá wólaalenle re: Piyóopi Uyóopi ne pipíima Upiima.

¹⁷ Am pee uléécaatume unyine yenu un ntunje kémeē nyenu. Uu cáai ai cá, uu sinútipi nnéi see keléécaa-pó n yóosinkee séi re: Ani kam ani Uléécaa anyá píima kémeē cápine, ¹⁸ ani piyóopi

isare ne pitōpiwéése isare ne pýyukó isare ne isansare ne pisantone isare le, ani kō nṗá píye, piyupipi ne pilási ne siwá ne piwéése isare le.

¹⁹ Am p̄ee ináme ne ketē kecáá piyōopi ne piatōpilee yenu pin cápinelē te pikē ha uyee isá kecáá n̄ tū ne ukutōpilee atōpi wa. ²⁰ Kei ke p̄e api p̄ee ináme ne antepu nōome tī. U ye p̄ee ináme keyu-i m̄ewai píima n̄ wapisile api ne p̄epee inwōi pikēcáá n̄ má pin kō ikeyu kapi n̄ serí yáási pin wulai kirasante. Api piketé kp̄isi ne pinfaa api nna kuhore kpe-i ke linyine ai n̄ we yare nfúrō toi k̄émee sápa. ²¹ Api pitōrōo ne ritēhe tee p̄ee uyee isá n̄ tū nnoo-i n̄ léemelē kóni. Sinúipi nné asi p̄ee piisare le ai si toru.

20

Aḡmē kúkotokú kuse iyōopi metone

¹ Kei kam p̄ee uléecaatumē unyine yē un keyómecaa-pō súiri un mehóre kehánne ne akpanii maamaa anyine kunṗe-i muleilē. ² Uu kúconcō, iwáa kpure iyē kapi ye n̄ sée re kunṗri ne Setani tini uu paasi, aku lē m̄ pahaalē aḡmē kúkotokú kuse k̄émee. ³ Uu mehóre k̄émee ku sápa uu kukecáá ká áku kape kō ne piso-i n̄ kirasante hái ne aḡmē kúkotokú kuse kp̄e kukē ha ne tene nnya. Lē memáá, li pise re ukē p̄ee nkáripi ku fénne.

⁴ Am p̄ee ayōopitū yenu. Ai p̄epee akecáá n̄ tū r̄n̄aḡe h̄e re pikē ye ne túhaane. Am kō p̄e kapi iso n̄ corii re pi Yeesu ne nléecaasimē kecáá aseéra lese nnya amúiri yenu. Am kō p̄epee api rinwúla pikē ináme yáási, api kō inwōi piatū n̄ee pianipe-i má akō yēnu. Api nfáa p̄eeri, pi ne Kirisi api kesē iyōopi tone aḡmē kúkotokú kuse. ⁵ Píkṗokṗo picō api nfáa p̄eeme hái aḡmē kúkotokú kuse kp̄e akú ha ne tene. Píkṗokṗo k̄émee meyiise fói ye mē. ⁶ P̄epee píkṗokṗo meyiise fói mē k̄émee n̄ yisi ye nk̄iḡniḡe-i wele, pin kō Uléecaa pikó! Nkp̄o lírú r̄n̄ pikēcáá r̄n̄aḡe r̄ka má. Amá pi pansene p̄epee ye Uléecaa ne Kirisi inyōonse n̄ wa. U ne p̄e api aḡmē kúkotokú kuse kp̄e k̄émee kesē iyōopi tone.

Pi Setani feriyē

⁷ Aḡmē kúkotokú kuse kp̄e kun ha píye n̄ tōmpo, api p̄ee Setani ukukpaniilee-i léseri. ⁸ Uu p̄ee léeri uu isoipuri nnyi nné yee nṗá ketē kuwélé kúye-i r̄i we cápine, lele Kōoki ne Makōoki re ikē ukēcáá rikpá ukē ne atōpi wa. I kulú wele yare mínimaa nnyene. ⁹ Ii ketē nnéi kecáá yipu ii Uléecaa pikó ketōpikale ne ukuyu lala kekále wai. Amá nna nnyine nn̄ keyómecaa-pō súiri n̄ i tore. ¹⁰ Ai Setani yee p̄ee i n̄ kirasante nna ne linyine yare nfúrō toi kupōre-i sápa. Kei ke ináme ne antepu nōome api we. Ai p̄ee i n̄ fikiise ketúḡé ne kesine hái ne nṗá piye-i-pō.

Ketahai tōrōo pitúhaane

¹¹ Am p̄ee riyōopitū ne uyee rikecáá n̄ tū yenu. Ketē ne keyóme asi ukeyu-i wuru asi pékesi api siana yē. ¹² Am p̄ee píkṗokṗo yenu, piwéése ne siwá, pin tiyōopitū keyu-i nyéirilē. Ai átelē pere ai kō ritelē rica p̄eré. Teee nfáa ritelē. Píkṗokṗo m̄ewai ye átelē nyē k̄émee wólaalenle. Ai nṗá úye m̄ewai kecáá ne u túhaane. ¹³ Mínimaa ame píkṗokṗo p̄ee mek̄emee n̄ we leseri. Nkp̄o ne píkṗokṗo kelō p̄á kō píkṗokṗo p̄ee kei n̄ we leseri api nṗá úye m̄ewai paí api ne mek̄ecáá u túhaane. ¹⁴ Ai nkp̄o ne píkṗokṗo kelō kp̄isi ai nna kupōre-i sápa. Nna kupōre kp̄e, nkp̄o lírú ye mmē. ¹⁵ Ai nṗá úye rinyiri tee ári nfáa ritelē k̄émee n̄ we kp̄isi ai nna kupōre-i sápa.

21

Keyómecaa fale ne ketē fale

¹ Am p̄ee keyómecaa fale ne ketē fale yenu, keyómecaa fói ne ketē fói ye pitōḡé masile lē, mínimaa ame kō we. ² Am kō Uléecaa kuyu, Yerusalem fale yenu kun Uléecaa k̄émee-pō leeri kun súiri, kun kumecire cápinelē yare unósi fale yee ula m̄ mē. ³ Am tiyōopitū k̄émee metē cáca menyine komti, men tee re: Uléecaa kunyōnsecánḡi ye nkp̄eni nkú isoipipi k̄émee. U yē pikemē n̄ we, api pansē upisoi, pi ne Uléecaa ricuruu api p̄ee kesē n̄ we. ⁴ U yē pim̄enini nnéi pi tinnente, nkp̄o r̄n̄ yē kō piwée rikpá, nkp̄o pitone ne itu ne ntóosi r̄n̄ yē kō n̄ we, ke mek̄e-me likó ai pitōḡé n̄ masí nnya.

⁵ Uyee p̄ee riyōopitū kecáá n̄ tū u p̄ee né maa re: Pō yē, ne nṗá yo pansesele lifále. Uu kō kp̄a re: A woi! Anōo nyē ye nsímesei le, lē kai kō lenē.

⁶ Uu kō pimáa né kp̄a re: Li piwai masile! Néé Ufoi ne Utōrōo, Kékoraane ne Kéto. Né nkó ke nn̄ré nn̄ n̄ we míni mee ye nfáa n̄ he nhoi pa faalaa. ⁷ Uyee n̄ feriyē likó ye nn̄i kuu n̄ yēnune: Néé yē Uuleecaa, uyē uu kō ken̄epipi. ⁸ Amá piwamei ne p̄epee api ase-i n̄ t̄kilē ne p̄epee icírí n̄ wai ne pisoikō ne p̄epee méwoo méwoo n̄ wai ne men̄irihélaawai pikó ne p̄epee piléé n̄ nyōonse ne pinóome nnéi ncōpuri p̄á ketone ye nna ne linyine yare nfúrō toi kupōre k̄émee wele. Nkp̄o lírú ye mmē.

Yerusalem fale

⁹ Lē memáá, piléécaatume pisēei pepēe pēe sipóripi siseēi m múlīl use uu weri uu né maa re: A kam ké unósi fale pó nyíse, uye Risánjipi unósi.

¹⁰ Kei ke Nfáasone nn kenécáá súime, Uléécaatume uyē uu né kpisi uu né riyópe maamaa ne ricácá rinyine taá. Uu pēe Ulééca kuyu, Yerusalem yenu kun keyómecaa-pó Ulééca kēmeē léeri kun síiri. ¹¹ Ulééca mmule ye pēe kukemeē wēle, ku pēe tēlule yarē riparē sone kecire nēe yarē riparē nméf-ñmei kēmeē ke usoi uu ye umecire n nyánei yarē kenípeenyánei yelēpi kēmeē. ¹² Mmēle maamaa ne ncácá nnyine ye pēe ku kónnūlenle, sipoo kefi ne sitē kapi n luri, piléécaatume kefi ne pitē pin si mé. Isirayēli pikó imarepuri kefi ne itē iyē anyiri ye sikecáá wólaalenle. ¹³ Sipoo sitaani sēe ketunjeleeme-mē nyánei, sitaani itunje kuluke-luke-mē, sitaani itunje kumii-mē, sitaani kecōpe, sitaani ketunjelolē-mē. ¹⁴ Akuípare kefi ne atē kecáá ke kuyu mmēle mmē nū pēe tósilē, Tisánjipi pitume kefi ne pitē pē anyiri kefi ne atē an apare nyē kecáá wólaalē.

¹⁵ Uyē lē né n símisi ye wura kekpápi kapi ye ne m musí múilenle uké ne kuyu ne kusipoo ne kummele múñesi. ¹⁶ Kuyu awélé kena ye pēe mecáá sále. Kumecaa ne kumepéré ye pēe sále. Uu kekpápi kē ne kuyu músu aí lelu kilometiri ákotokú atē. Kumecaa ne kumepéré ne kumecá ye pēe sále. ¹⁷ Uu mmēle pó kó músu, aí lelu apáha kuwóó ne afēeré ne atē kumúnjē. Sisoipipi memúnjē ne uléécaatume memúnjē ye me. ¹⁸ Apare nméf-ñmei kapi ne mmēle mō api kuyu pó ne wura yíkíyiki ñmane mōm, lin pēē we yarē sinípeenyánei. ¹⁹ Apare sone nnéi ncōpuri kapi mmēle akuipare kecáá karikēe re líké pinyánei n nyaní. Tipare nméf-ñmei kapi rikuípare fói kecáá wa, api kusópe rikó rilirú kecáá wai, api míni kulúu rikó ritaánú kecáá wai api kó mehóle rikó rináii kecáá wai. ²⁰ Api ríwēē yarē ménye rinutú kecáá wai, api kó ríwēē rikpútú kecáá wai, api wura rikó risééi-sééi kecáá wai api risannye ntōne ripáha-paha kecáá wai, api metuhuta rikó rílé-léé kecáá wai, api metuhuta ne mehóle cōhōne rikó rífifi kecáá wai, api ríwēē ntōne yarē rihúhúupare kefi ne mese rikó kecáá wai, api mékólōta rikó kefi ne rilirú kecáá wai. ²¹ Sipoo kefi ne sitē sē pō ne ikólé kefi ne itē le. Nkólé nse nse kápí ne nípá ihánaa íye wa. Kuyu ripóho pó ne wura ñmane le, lin peirente yarē kenípeenyánei.

²² Am kei kunyónsēcánjī yē. Upiima, Ulééca, rínanje nnéi ute ricuruu ne Risánjipi pēe kuyu kpē kunyónsēcánjī. ²³ Ai nkpáni pise re itunje nēe iwáre iké kei metéi n wai. Li we re Ulééca meyoopi metéi ye ku kpáilenle, kuyiupuke ye Risánjipi. ²⁴ Ayu písoi yē kumetéi kēmeē sōne, kefē kecáá piyoopi api kei ne pimēyoopi hapō. ²⁵ Ke kesine áke yēē kei píkai n nnyá ke kusipoo así yēē kó píkai n hánaalē. ²⁶ Lē nnéi lēe isoipuri kēmeē meyoopi ne ríyu m má kápí ne kei sōnepō. ²⁷ Likperinkpekó líka nēe usoi nkó ye ncaai riyíkí n wai un kó nnóme má úu kei melone má. Pē anyiri nyēe Risánjipi nfaa ritelē kēmeē n wólaalē mecire pēe yē kei lompō.

22

¹ Uléécaatume uu kó nkói mmē-i ke nfáa nn ní we né nyíse, nn we cáicái yarē kenípeenyánei yelēpi, nn Ulééca riyōopitú ne Risánjipi kēmeē-pó leeri. ² Kuyu kecōpe knr pēe wólu nn ne nceē maa tikilē, kulélé kpē ye nfáa n hē kun nsipéé kecōpe nyenu. Kefi ne meté kaku ye mari, aku ye nípá iwáre íye kēmeē apipi toresi. Kuapei yēē písoi itói pōisele. ³ Anóó áa kei líka kecáá we. Kuyu kēmeē ke Ulééca riyōopitú ne Risánjipi riyōopitú ari yē n we upikeikó pin kei u yáási. ⁴ Pi yē ukeyu yē, Urinyiri ari kó piatii kecáá n wólaalē. ⁵ Kesine áke wene, aí yē kó kei kēfiráa metéi nēe itunje metéi pise, ke Upiima Ulééca uu pi n kpáiiilē nnyá. Api pēe iyōopi n tú ne nípá piyei-pō.

Yeesu mekame

⁶ Uléécaatume uu pēe né maa re: Inóosimé iyē ye nsímēsei le. Lē kai kó lenē. Upiima Ulééca yeē ye n tūyese antepuye api símisi ye uuleecaatume tummele re uké upikeikó leleē nfáani n waine nyíse. ⁷ Yeesu uu re: Nō yēē, ne nfáani sōnepōle. Nkó yeē kóso-pō nsímé mēe rítelē ntí-i ní we m múlīl ye únarekome le.

⁸ Né Yohani, nēe mewai mē kó am kó yenu. Kam n yē am kó kom, am uléécaatume uyeē mewai né n nyísente ana-i lolu re ké u yáási. ⁹ Amá uu pēe né maa re: A mepócire tí, kape lē wa! Ne upókeico le nen kó pipómáreco antepuye ne pepēe rítelē ntí nsímé m múlīl ukeico! A Ulééca yáási aa wúla!

¹⁰ Uu kó pimáa né kpá re: Kape leleē kóso-pō n waine nsímé rítelē ntí m pékaalē! Itunje ye tule re tinsimé mmē nké wa. ¹¹ Nkó yeē úu lisone n wai uké n nōjīlē úu kape lisone n wai. Nkó yeē mékperinkpe m póriilē uké umecire mékperinkpe pipórii n kpáselē. Nkó yeē lisone n wai uké lisone piwai ne kēyu n sí, nkó yeē ní nyamí cáká-cáká uké n nyamí cáká-cáká un ne kēyu sí.

¹² Yeesu uu re: Pō yēē, ne nfáani sōnepōle. Inéhéé kam ne wepō ké nípá úye mewai kulaa u pa. ¹³ Nēe Ufói ne Utóroō, Ukpéé ne Upirē, nēe kó Kékoraane ne Kéto.

¹⁴ Mpi pɛɛ pɛɛ pitukankaka caacaa n heere piké ne kuléé kpɛɛ ye nfáa n he apipi n yé piké kɔ ne sipoo-mē tintiki piké ne kuyu-i lomɔɔ nnya ye pínarekome le! ¹⁵ Amá pɛɛɛ mɛɔpɔpi ní we ne menírihélaawai pikó ne méwoo méwoo mewai pikó ne pisoikɔ ne pɛɛɛ piléé n nyóɔnse ne nípá úye yeɛ nnóɔme ní la un kɔ n wai piké léepɔ!

¹⁶ Né Yeesu, ne unéléécaatumɛ tumpɔle re uké Uléécaá icápine kémɛɛ nó símisi re aseɛ ye nye. Ne Tafiti kumare kémɛɛ kewā pírē le. Néɛ rimarewarepi tɛɛ n tɛlu.

¹⁷ Nfáasɔne ne unósi fale ye maa re: A kam. Nkó yeɛ lē n kó póóké kɔ maa re: A kam. Nkó ke nnírɛ nn ní we uké kam. Nkó yeɛ míni mɛɛ ye nfáa n he ní la uké mɛ yósi faalaa.

Tinóo tɔɔo

¹⁸ Mpi úye yeɛ kóso-pɔ nsímé mɛɛ rítelɛ ntí-i ní we n kɔ kam símisi re aseɛ ye nye. Uye un kei linyine rinkpáɔ, Uléécaá yé ásaláú nyē kecáá kapi rítelɛ ntí-i n símisi liute uyē isoi kémɛɛ rikpáɔ. ¹⁹ Uye un kɔ kóso-pɔ nsímé mɛɛ rítelɛ ntí-i ní we kémɛɛ inóosimé inyine n lese, Uléécaá yé liute uyē líkó leɛ kuléé kpɛɛ ye nfáa n he kémɛɛ ne kuyu kémɛɛ ní we lese. Pi linsímé rítelɛ ntí-i símisile.

²⁰ Uyee n símisi re likei leɛ aseɛ le ye maa re: Eɛɛ, ne nfáani sónɛpɔle. Amí! A kam, Upíima Yeesu!

²¹ Upíima Yeesu uké nípá úye ípɛelée nyíse!